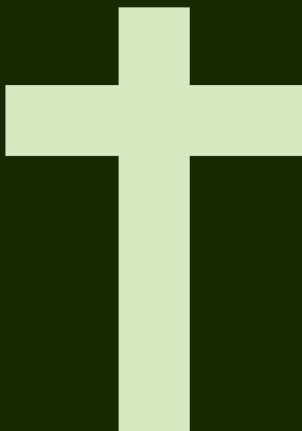

Gagek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3

Contents

FRT	1
MATAI	3
MARKUS	56
LUKAS	90
JON	146
SINARÈ	184
ROM	233
1 KORINT	258
2 KORINT	280
GALATA	295
EPESUS	303
PILUPI	311
KOLOSI	317
1 TESALONIKA	323
2 TESALONIKA	328
1 TIMOTI	331
2 TIMOTI	338
TITUS	343
PILEMON	346
HIBRU	348
YAKOBUS	367
1 PITA	374
2 PITA	382
1 JON	387
2 JON	393
3 JON	394
YUT	395
NEBÈ PESEPSÈN	397
NETATEKIN DEGWA	425

**Mehöböp Yesu Kerisi yi
GAGEK MEWIS
sën vong yam vu hil**

**The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Mehöböp Yesu Kerisi yi GAGEK MEWIS sën vong yam vu hil

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of
Papua New Guinea
[bzh]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 2003 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://>

tokplesbaibel.org. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode*.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Jegelinsën

Arë[tab]Arë Dus[tab]Pes

YESU KERISI YI BENGÖ NIVESA SËN MATAI KEVU

Yesu Kerisi Yi Degwa (Lk 3:23-38)

- ¹ Yesu Kerisi yi degwa lo sënë: Yesu saga sën Davit* yi mewis, geDavit saga sën Abraham yi mewis.
- ² Abraham ko Isaak, gIsaak ko Yakop, geYakop saga sën ko Yuda losho ari lo.
- ³ GeYuda ko Peres luho avëhnö Sera, geluho ataj Tamar. GePeres ko Hesron. Ga, Hesron ko Ram.
- ⁴ Ga, Ram ko Aminadap, gAminadap ko Nason, geNason ko Salmon.
- ⁵ GeSalmon ko Boas, gata Rahap. GeBoas ko Obet, gata Rut.
- Ga, Obet ko Yese, ⁶ geYese ko Mehö-los-bengö Davit, geDavit ko Solomon, gata sën Uria venë wirek lo.
- ⁷ Loga, Solomon ko Rehoboam, geRehoboam ko Abiya, gAbiya ko Asa.
- ⁸ Ga, Asa ko Yosapat, geYosapat ko Yoram, geYoram ko Usia.
- ⁹ Ga, Usia ko Yotam, geYotam ko Ahas ga, Ahas ko Hesekia.
- ¹⁰ Ga, Hesekia ko Manase, geManase ko Amos, gAmos ko Yosia.
- ¹¹ GeYosia ko Yekonia losho ari lo, lob lok buk saga alam Babulon* deduu alam Israel vahi medeko sir ya denedo hir nyëg.
- ¹² Deya denedo nyëg böp Babulon* lom Yekonia ko nalu Sealtiel. Lob Sealtiel ko Serubabel, ¹³ lob Serubabel ko Abiut, gAbiut ko Eliakim, gEliakim ko Asor.
- ¹⁴ GAsor ko Sadok, geSadok ko Akim, gAkim ko Eliut.
- ¹⁵ GEliut ko Eleasar, gEleasar ko Matan, geMatan ko Yakop ngwë.
- ¹⁶ GeYakop sënë ko Yosep sën Maria regga, lob Maria saga sën ko Yesu, sën denenër bë Kerisi* lo.
- ¹⁷ Nebë saga lob sir pin Abraham yi mewis sir, beyam verup lok Davit saga, besir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Gevu Davit beyam verup lok buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon*, saga sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Lob vu buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon* beverup lok Kerisi*, og sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu nebë saga ving.

Maria Ko Yesu Kerisi (Lk 2:1-7)

- ¹⁸ Yesu ata ko yi lo degwa nebë sënë: Deggooin ata Maria rak in jak vu Yosep, rëk luho yö nahën denedo, log Maria nalu lok rak Anon Vabuung.
- ¹⁹ Yosep sën deggooin rak bë natu regga lo, yi mehö netetuu aggata niröp, lob su bë rëk nanër avëh yi gägek nimumsën rangah yu alam pin rë. Gağ vongin bë bepul Maria vunsën. ²⁰ Yosep nahën kwa nevo nebë sënë, lok Mehöböp yi angër yam vu yi lok pesepsën benër vu bë, "Davit* yi mewis Yosep-e! Gwengö! Su nim dëlin Maria! Gağ gwëko nök natu venëm. Hurmahen sën lok nare ayo lo, saga Anon Vabuung vong vu yi. ²¹ Rëk geko nalu agu lom genanër arë nabë Yesu. In rëk geko yi alam vër in hir nipaya nyëvewen."
- ²² Ngaa pin sënë anon rak yoh vu gägek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi lo nebë:

23 “Ham gwengo rē! Rēk avēh avō nalu dok, lom geḱo nalu aguu. Lob rēḱ genanēr arē nabē Emanuel.”
Arē sēnē degwa nebē ‘Anutu nedo ving hil’.

24 Lob Yosep ggēp mepesep ggovek gekedi raḱ, lom vong yoh vu sēn Mehōbōp yi angēr nēr vu yi lo. Ya beko avēh netu venē, 25 rēḱ su neya aggata ving yi rē, gema rot, beya verup loḱ buk sēn venē ḱo nalu aguu lo. Lob tahi ggev raḱ nebē Yesu.

2

Alam Los Kwaj Bōp Vu Alam-yu-ngwē Yam Delē Yesu

1 Maria ḱo Yesu vu Betlehem ggēp Yudea loḱ buk sēn Herot* tu mehō-los-bengō menedo. ḱo ggovek, lom alam kwaj bōp la vu nyēg mala neverup bedeyam Yerusalem medeloḱ tepēḱ bē, 2 “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hurmahen mewis sēn lo tena? He halē yi betuheng verup ggēp sēn nyēg mala neverup, lom he yam in bē gaḱo arē jak.” 3 Mehō-los-bengō Herot* ngo hir gaḱek saga, lob lēk anon, balam Yerusalem pin delēḱ ving. 4 Lob tahi alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi pin ya vu yi belok tepēḱ in sir bē, “Kerisi* ata geḱo yi gēp tena?” 5 Lob denēr yah bē, “Ata geḱo yi gēp Betlehem vu distrik Yudea, in mehō-nenēr-gaḱek-rangahsēn kevu gaḱek meneggēp nebē:

6 ‘Hong Betlehem vu nyēg Yuda,
su getu nyēg Yuda yi begganḱ-bu mahen tamusēn rē, gaḱ gekwesuu.
In ggev bōp ti rēḱ berup dok hong,
lob gēgin salam Israel.’”

7 Herot* ngo nebē saga lob vun yi metahi alam los kwaj bōp saga yam, belok tepēḱ in sir in bē jak ni nirōp nabē betuheng saga verup loḱ buk tena.

8 Log vong sir ya Betlehem genēr vu sir bē, “Ham na sero hurmahen saga niwēek ata, lob bē ham natōḱ vu yi, og ham gwēḱo gaḱek nom vu sa, in senōḱ gaḱo arē jak geving.”

9 Dengo mehō-los-bengō yi gaḱek saga ggovek log deya. Lob betuheng sēn delē neggēp nyēg mala neverup lo, muḱin beya nare ya valeḱ nyēg sēn hurmahen neggēp lok lo. 10 Delē betuheng lom kwaj vesa rot. 11 Lob delok ya begganḱ ayō bedelē hurmahen luho ata Maria, lob deyun lusej vu los deḱo yi raḱ. Gedeggoo kupeḱ la loḱ hir kerōng yoh vu sir bedevo vu yi. Goor, geḱele niḱegwi reggu nivesa sēn denenēr arēj nebē praginsēj* los mur*. 12 Log Anutu vo pesepsēn vu sir loḱ buk bē su nah deberup vu Herot*, lom deyoh aggata ngwē medeyah medeya bej.

Yosep ḱo Venē Lu Nalu Rak Medeloḱ Medeya Ejep

13 Deya ggovek, log Mehōbōp yi angēr ti yam vu Yosep benēr vu yi loḱ pesepsēn bē, “Kwedi gwēḱo hurmahen luho ata jak, megebeya megena Ejep. In Herot* vongin sero hurmahen bengis yi nadiik.” 14 Lob Yosep kedi meḱo hurmahen luho ata raḱ loḱ buk beya Ejep. 15 Lob ya denedo sagu rot beya verup loḱ buk sēn Herot* diik. Devong nebē saga lob gaḱek sēn Mehōbōp vong verup mehō-nenēr-gaḱek-rangahsēn avi lo anon raḱ nebē:
“Sa tahi nalug vu Ejep yam.”

Herot Sis Hurmahen Ngahiseḱē Medediik*

16 Rēḱ Herot* raḱ ni bē alam los kwaj bōp saga dekuung in yi, lob ahē sengēn pangsen rot, bevong alam la deya Betlehem los nyēg mahen mahen sēn neggēp dus vu lo, bedesis hurmahen maluh pin bedediik. Sir sēn ataj nahēn neḱo sir lo rot, beya verup loḱ sēn hir ngebek netu luu raḱ lo, yoh

vu buk sën alam los kwaj böp denër vu Herot* bë delë betuheng nyëdahis lo.
¹⁷ Lom mehö-nenër-gägek-rangahsën Yeremia yi gägek sën kevu meneggëp lo anon rak. Sënë nebë:

¹⁸ “Aye ti dedun vu nyëg Rama.

Nesu los nengeek böpata.

Rakel nesu in nalu lo,

medenahubin yi, rëk ma gesu yoh vu rë.

In nalu lo su denedo rë, gaḵ malaj ma.”

Yosep Lööho Venë Lu Nalu Vu Ejep Medeyom

¹⁹ Herot* diik ggovek, lom mëm Mehöböp yi angër ti yam tato yi vu Yosep ggëp Ejep loḵ pesepsën, ²⁰ menër vu yi bë, “Kwedi gweḵo hurmahen luho ata jaḵ megenah Israel hir dob. In alam sën bë dengis hurmahen lo dediik.”

²¹ Lob Yosep kedi meḵo hurmahen luho ata rak, beyah Israel hir dob. ²² Rëḵ ngo bë Arkelaus loḵ yah ama Herot* ben betu alam Yudea hir mehö-los-bengö lob ggöneng in yi besu ya sagu rë. Rëḵ Anutu vu pesepsën vu Yosep in tato aggata vu yi, lob ya los distrik Galilea. ²³ Ya nedo nyëg ti arë nebë Nasaret. Lom alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek lo anon rak. Sën denër bë: “Rëḵ denanër yi nabë yi Nasaret ti.”

3

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gägek

(Mk 1:2-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Vu buk saga mehö-neripek-alam Jon verup nedo nyëg-yumeris ggëp Yudea hir dob, benenër gägek bë, ² “Ham gwegin ham in Nyëg-yagek-yi vongin anon jak.” ³ Jon saga sën Anutu vong gägek rak yi verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi nebë:

“Mehöti aye nerak loḵ nyëg-yumeris bë,

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,

meham sesor begëp niröp.’”

⁴ Jon sënë neröp röpröp ading sën denevasu rak kamër nivis lo, genevëh kabi neggëp balo. Genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁵ Lob alam Yerusalem losho alam nyëg Yudea pin, galam pin sën denedo dus vu bël Yordan lo deneya vu yi. ⁶ Bedenër hir ngaa nipaya rangah geJon neripek sir luḵ bël Yordan. ⁷ Lok Jon lë bë alam Parisai* los alam Sadukai* ngahi deyam vu yi in bë dejipek bël geving, lom nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëḵ natök vu ham vu buk tamusën agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. ⁹ Ham su kwamin bo megweḵo gägek jaḵ nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gaḵ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelong sënë denatu Abraham yi mewis. ¹⁰ Yönon, in koov nevu nevalek keḵe gega meneggëp vorot, in keḵe pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, saga rëḵ dengap bedegeté jaḵ na nengwah.

¹¹ Sa naripek ham rak bël mu, in bë ham gwërin ham. Gaḵ mehö los niwëëk ti kesuu sa rëḵ tamuin sa menam, lob sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti menakah vaha suu vër rë. Mehö sënë rëḵ basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi gegevong benengwah ga ham vahi. ¹² Jom yi savor loḵ ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit* gahis, gengupin jaḵ na jök-wit-yi. Gaḵ kale kale saga, og rëḵ besi jaḵ na nengwah sën medo netum degwata lo.”

*Jon Ripek Yesu**(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)*

¹³ Nebë sënë lob Yesu vu Galilea meluḵ meya bël Yordan vu Jon, in bē Jon jipek yi. ¹⁴ Rēḵ Jon nēr in yi bē, “Bē gejipek sa og mēm nivesa, ma nebē va sēn geyam vu sa-ē?” ¹⁵ Rēḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Genakōōḵ galu dahun hil gesepa doḵ Anutu yi aggata nabē sënë rē loḵ mēm.” Lob Jon yogekin yi gāgek beripek yi.

¹⁶ Yesu ripek bël ggovek gerak yom roneḵ, lob pevis beyagek tateḵin yi, gelē Anutu yi Anon Vabuung ni nebē sok nuung ti beluḵ yam nare rak yi. ¹⁷ Log gāgek ti yam vu yagek bē, “Yiḵ sa nalug sënë sēn sahēg neving yi los halē yi nivesa lo!”

4*Satan Pelēpin Yesu Vu Nyēg-yumeris**(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)*

¹ Ggovek saga log Anon Vabuung li Yesu rak meya nyēg-yumeris in Satan pelēpin yi. ² Yesu su gga nos rē genedo meris buk gerangah mehōdahis luu, lom diiḵahē. ³ Lob mehō-pelēpinsēn-ala ya menēr vu yi bē, “Bē Anutu nalu hong, og genanēr gelōng sënë denatu brēt!” ⁴ Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “Gāgek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

‘Nos mu su yoh vu bē gevong bemehōnon demedo vesaj rē, gaḵ yiḵ gāgek pin sēn neverup rak Anutu avi lo nejom ahon ving.’”

⁵ Loḵ Satan ko yi beluho deya nyēg vabuung Yerusalem, beḵo yi rak ya dub-vabuung-bōp yu vavunē, log nēr vu yi bē, ⁶ “Bē Anutu Nalu hong, og gwetē hong na dob, in gāgek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē:

‘Rēḵ gevong yi angēr lo nam degegin hong nivesa.’

Log gāgek ngwē nēr rē: ”

‘Rēḵ detabuu hong doḵ nemaj gesu rēḵ gengis vaham jaḵ gelōng rē: ”

⁷ Lok Yesu nēr yah vu yi bē, “Gāgek ngwē neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebē:

‘Su geseggi Mehōbōp sēn hong Anutu.’ ”

⁸ Lok tum Satan ko yi meluho deya ḵedu ading ti, beya tato nyēg dob pin los mehōnon pin gehir ngaa nivesa vesa pin vu yi, ⁹ log nēr vu bē, “Bē gengun lup vu sa los gwēḵo sarēg jaḵ, og sēḵ dēēin ngaa los arē arē pin sënë nōḵ vu hong!” ¹⁰ Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “Satan! Gwēḵo hong jaḵ megena! Gāgek neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebē:

‘Yiḵ gwēḵo Mehōbōp sēn hong Anutu lo jaḵ, begegurek yi yō timu babu!’ ”

¹¹ Lob Satan veyā in Yesu meya, gangēr yam deneloḵ vu yi.

*Yesu Vong Huk Muginsēn Vu Galilea**(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)*

¹² Deduu Mehō-neripek-alam Jon ahon beya nedo ḵarabus, beYesu ngo bengō lom tah yi yah distrik Galilea. ¹³ Lok vuu Nasaret geya nedo Kapernaum sēn neggēp ngagee bōp Galilea nenga beneggēp ya los alam Sebulon los Naptali hir dob lo. ¹⁴ Ya saga lob gāgek sēn mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn Yesaya nēr lo anon rak nebē:

¹⁵ “Alam Sebulon los alam Naptali hir dob,

ggēp aggata sēn neya los ngaggee Galilea vu bël Yordan nenga vahi sagu. GeGalilea hir dob vahi sēn alam dahis yam denedo loḵ lo.

¹⁶ Nengwah-tumsēn bōpata jēh rak alam sēn denedo loḵ malakenu ayo lo!

Denedo loḵ nyēg malakenu sagi bebē denadiiḵ bemalaj nama na,

loḵ Rangah raḵ in sir!"

¹⁷ Vu buk saga Yesu ḵo yi huk raḵ benēr gageḵ rangah bē, "Ham gwegin ham! In Nyēg-yageḵ-yi vongin anon jaḵ."

Yesu Ggoin Yi Hur Maluh Lubeluu Raḵ

(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Yesu neyoh ngaggee bōp Galilea nenga, lom tōḵ vu Simon sēn denenēr arē ngwē nebē Pita lo luho ari Andreas, geluho medo denetē leḵ luḵ ya ngaggee in bē degeko gēl, in yik luho yō hir huk sagi. ¹⁹ Lob Yesu nēr vu luho bē, "Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in melu gwēko mehōnon denam vu sa nabē sēn melu neḵo gēl agi." ²⁰ Lob pevis beluho devuu hir leḵ geya desepa yi melōoho deya.

²¹ Lōōho deya beya deverup, lob lē mehōti luho ari, Yakobus luho ari Jon sēn Sebedi nalu luho. Luho raḵ denedo yag ving amaj Sebedi, medenejoo hir leḵ vepulsēn yah. Loḵ Yesu tahi luho, ²² lob luho devuu amaj los yag ya pevis geya desepa yi.

Yesu Nēr Gageḵ Loḵ Dub-supinsēn-yi

(Lk 6:17-19)

²³ Log Yesu yoh vu distrik Galilea pin benēr gageḵ vu alam loḵ dub-supinsēn-yi. Nēr Bengō Nivesa raḵ Anutu-yi-nyēg, gevong balam hir niraksēn aggagga pin nivesa raḵ. ²⁴ Lob Yesu bengō ya meyoh vu distrik Suria pin, lom deḵo alam sēn nij raḵ aggagga los alam sēn nij nesang lo, galam sēn memō nipaya nevong sir lo, galam sēn bedo nevesi sir lo, galam sēn sekēj neselōngin lo pin, medeya vu yi mevong benijvesa nerak. ²⁵ Lob alam ngahiseḵē vu distrik Galilea los Beggang-bu-nemadluho gevu nyēg bōp Yerusalem los distrik Yudea pin, gevu bēl Yordan vahi yi, bedesepa yi medeya.

5

Yesu Nēr Gageḵ Ggēp Kedu

¹ Yesu lē alam ngahiseḵē denesupin sir, lom raḵ ya kedu ti meto nedo, geyi hur maluh deya vu yi, ² lom tateḵin gageḵ vu sir nebē sēnē:

Yesu Nēr Mehōnon Nebē Sēnē Sēn Kwaj Vesa

(Lk 6:20-23)

- ³ "Alam sēn derak ni bē su nijvesa rē lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berēḵ demedo nivesa doḵ yi nyēg.
- ⁴ Alam sēn ayoj maggin in ngaa nipaya sēn nedo dob lo, kwaj vesa,
in Anutu rēḵ gevong mayoj nivesa.
- ⁵ Alam sēn denedahun arēj lo, kwaj vesa,
in rēḵ dob ala sir.
- ⁶ Alam sēn ahēj ving rot bē degevong ngaa nirōp mu nebē sēn alam dediikahēj
in nos lo, kwaj vesa,
in Anutu rēḵ gevong banon jaḵ benajom sir ahon.
- ⁷ Alam sēn kwaj paya in alam vahi bedenelok vu sir lo, kwaj vesa,
in Anutu rēḵ gevong doḵ nah vu sir nabē.
- ⁸ Alam sēn ayoj neggēp nirōp rot lo, kwaj vesa,
in rēḵ degelē Anutu.
- ⁹ Alam sēn denevong in bē dedahun begō na lo, kwaj vesa,
in Anutu rēḵ nanēr nabē nalu sir.
- ¹⁰ Alam sēn denēko maggin in denesepa loḵ ngaa nirōp los yohvu lo, kwaj
vesa,
in detu Anutu-yi-alam berēḵ demedo nivesa doḵ yi nyēg.

¹¹ Alam rëk depelë ham gedegevong rii jak ham gedenanër gagek nipaya kuungsën aggagga jak ham in denelë bê sa alam ham, rëk mu mêm ham kwamin vesa. ¹² Ham ayomin nivesa bekwamin vesa anon, in ham nyëwewen rëk gëp yagek, in denevong nebë saga vu alam-denenër-gagek-rangahsën wirek.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Mamireng Los Rangah
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)*

¹³ “Ham nebë dob sënë yi mamireng. Rëk mamireng bê nimök jak, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va? Mamireng nebë saga hen huk ma, om hil getë na balam debakë duk dob. ¹⁴ Geham nebë dob sënë yi rangah. Nyëg ti bê medo jak kedu, og su yoh vu bê bun yi rë. ¹⁵ Gemehöti su netaggi lok ram menetung ggevek ya dëg ayo rë. Ma rot. Gaḵ mu netung raḵ nedo reek vavunë in bê natum jak alam pin sën denedo beggang ayo lo. ¹⁶ Om ham najëh jak alam pin malaj nabë saga, lob rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëk degeko ham Amamin sën nedo yagek lo arë jak.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Horek

¹⁷ “Ham su kwamin bo nabë seyam in dahun Moses yi horek los alamenenër-gagek-rangahsën hir gagek na. Gaḵ ma. Sa su yam in bê dahun na rë, gaḵ seyam in bê tatekin degwa begevong banon jak. ¹⁸ Sa nanër vu ham yonon nabë Anutu su rëk dëein gagek metes teka, ma nyë dus ti sën neggëp lok horek-ë, begeto megëp rë. Gak yô rëk gëp nabë sënë rot, bena berup dok buk sën yagek los dob nama na, gAnutu yi gagek pin anon jak rë. ¹⁹ Om bê mehöti keyëh gagek dus ti dok horek sënë betahu alam bedegevong noh vu sën nër lo, og Anutu rëk nanër yi gëp Nyëg-yagek-yi nabë mehö tamusën verök-yi. Gaḵ alam sën denesepa lok horek sënë bedenetatekin vu alam medenero lo, og rëk Anutu nanër sir vu Nyëg-yagek-yi nabë sir böp. ²⁰ Om sa nanër vu ham nabë: Bë ham su sepa dok Anutu yi horek bekwesuu alam-horek-yi los alam Parisai* rë, og ham su yoh vu bê rëk dok na Nyëg-yagek-yi rë.”

*Yesu Nër Gagek Raḵ Ngaa Ahë-sengën-yi
(Lk 12:57-59)*

²¹ “Ham ngo gagek sën neggëp vu alam hib wirek lo ggovek nebë, ‘Su genis mehönon denadiik’. Mehöti bê ngis mehö ngwë menadiik, og rëk geko nyëwewen dok nah. ²² Gaḵ sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bê ahë sengën vu ari, og rëk geko nyëwewen dok nah. Log bê mehöti nanër gagek nipaya jak ari, og rëk bare kaunsor mala in debo nyëwewen vu yi dok nah. Log mehöti bê nanër ngwë nabë, ‘Kwam ma!’ og rëk duk na nengwah vu Nyëg-nipaya megeko nyëwewen dok nah.

²³ Nebë saga lob bê gweko hong seriveng in gwetung jak na jepö gëp dub vabuong, lok kwam bo nabë melu arim ham gagek ti neggëp, ²⁴ og gwewuu hong seriveng bemedo jepö degwa, geḡena vu arim bemelu semu gagek govek rë, lok mêm genom gwetung hong seriveng vu Anutu. ²⁵ Mehöti bê gevong gagek vu hong, lob melu nahën neyök aggata, meneya vu jaas sën nengo gagek lo, og gepevis bemelu semu gagek dok ti. In rëk getung hong dok na jaas nema, lob jaas getung hong dok na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong dok na karabus. ²⁶ Sa nanër vu hong yonon nabë su rëk gwetah hong vër in karabus pevis rë, gak rëk gemedo rot bena berup dok buk sën hong nyëwewen govek na los dahis lo.”

Yesu Nër Bë Su Gwевong Baggëb

²⁷ “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Su gwevong baggëb’. ²⁸ Gak sa, og sa nanër vu ham nabë: Bë maluh ti gelë avëh ti bayo gurekin yi, og saga nebë nevonng baggëb vu avëh saga loḵ ayo ggovek ya.

²⁹ Om nabë malam gahis vesa geving bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin dok na Nyëg-nengwah-yi. ³⁰ Log nabë nemam vesa vong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Nabë navim len timu mala nama, og mëm nivesa, in su degetë navim pin dok na Nyëg-nengwah-yi.”

*Yesu Nër Bë Maluh Los Venëj Su Debeput Sir
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)*

³¹ “Alam hib wirek hir gagek ngwë neggëp nebë, ‘Nabë mehöti nidëlin venë, og bo ḵapiya-vepulsën-yi vu yi’. ³² Gak sa, og sa nanër vu ham nabë: Avëh ti su nevonng baggëb rë rëḵ regga nidëlin yi, og mehö saga vong bevenë vong baggëb, om degwa neggëp vu yi. Gemehöti bë geḵo avëh sën regga nilëlin yi lo, og mehö saga vong baggëb vu avëh sënë.”

Yesu Nër Bë Su Genanër Yönon Vavunë

³³ “Log ham ngo gagek ngwë neggëp vu alam hib wirek nebë, ‘Nabë ham nanër gagek los nanër yönon vavunë geving, og ham su gwekuung jak, gak ham gwevong noh vu gëp Anutu mala’. ³⁴ Gak sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham su nanër yönon vavunë. Ma rot. Geham su tato yagek in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gak yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In yagek saga og yik vong bë Anutu yi sëa sën nedo rak lo. ³⁵ Geham su tato dob in alam dejak ham gagek ni nabë yönon, gak yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. Gedob og yik vong bë Anutu yi sëa mahen sën nebë vaha rak lo. Geham su tato nyëg böp Yerusalem in alam dejak ham gagek ni nabë yönon! Gak yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. GeYerusalem saga og yik Mehöböp-los-bengö yi nyëg. ³⁶ Gesu getato yum in alam dejak hong gagek ni nabë yönon, gak yö nama rot, in gagek saga luho yönon vavunë neggëp ti. In su geyoh vu bë gwevong yum viis ti natu veroo ma veriik jak rë. ³⁷ Om nabë gengogëkin ngaa, og gengogëkin niröp, rëḵ mu nabë kwam bo nabë ‘Ma!’, og genanër rangah nabë ‘Ma!’ Beyik ggovek. Gak bë ham nanër yönon vavunë geving, og sagak Mehö Nipaya yi ngaa.”

*Yesu Nër Bë Su Gebo Dok Nipaya Nyëvewen
(Lk 6:29-30)*

³⁸ “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Bë mehöti selupek malam vër, og geselupek hen vahi dok nah, genabë mehöti getur nevum vër, og gwetur hen ti dok nah’. ³⁹ Gak sa, og sa nanër vu ham nabë: Mehöti bë gevonng paya vu ham, og ham su bo dok nah vu yi. Ti bë petap hong dok nengam vesa, og gepeggirin nengam këj bepetap geving. ⁴⁰ Genabë mehöti vongin bë geḵo hong na vu jaas sën genḵo gagek lo, in nakah hong röprüp vër, og gebo hong röprüp-ayöong-yi vu yi geving. ⁴¹ Genabë mehö los arë ti nanër vu hong nabë gwëḵo yi kupek bemelu na aggata dus ti rë, og gwëḵo megena dus ngwë geving. ⁴² Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu. Gemehöti bë ketag nabë geḵo hong ngaa ti mena rëḵ geḵo nom, og su gweruu demim vu yi.”

*Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo
(Lk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Ham ahëmin geving ham alam, geham ngis begö vu alam sën denesis begö vu ham lo’. ⁴⁴ Gak sa, og

sa nanër vu ham nabë: Ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo, geham najom jak in alam sën denedëginengin ngaa maggin rak ham lo. ⁴⁵Ham gwevong nabë saga in tato nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nalu ham. Yi sën nevang beyi hes netum rak alam nij paya los alam nijvesa pin, genevong hob neto vu alam yohvu los alam sevök sevök lo. ⁴⁶Bë ham ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og ham su rëk gweko nyëvewen jak rë. Ma! In ngaa nebë saga og yik alam nij paya pin lo denevong. ⁴⁷Genabë ham ngo bengwëng in ham arimin lo mu, og yik alam dahis pin denevong nebë saga medenedo, om ham vong ngaa böp tena kesuu sir-a? ⁴⁸Om ham ngo medo yö niröp anon, nabë sën ham Amamin vu yagek yö nedo niröp anon.”

6

Yesu Nër Bë Gedok Vu Mehönon

¹“Ham gwegin ham. Ham su gwevong ham ngaa nivesa vesa jak alam malaj medegelë. Bë ham gwevong nabë saga, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk gevong nyëvewen vu ham rë. ²Bë gedok vu alam sën denerak vu in ngaa lo, og su gwevong mehönon degevë avuuk los degeko kapah medenamugin log getamu nabë alam kwaj luu sën denevong lok dub-supinsën-yi los aggata in bë alam degeko arëj jak lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gak su rëk denatök vu nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ³Nabë gedok vu alam-kupek-masën, og nemam këj su jak ngaa sën nemam vesa nevang lo ni, ⁴gak gedok vu sir yö gëp vunsën. GAmam vu yagek nerak ngaa sën neggëp vunsën lo ni, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Tatekin Bë Hil Najom Jak Nabë Sënë

(Lk 11:2-4)

⁵“Log nabë ham najom jak, og ham su gwevong nabë alam kwaj luu rë. Ahëj neving pangsën bë denajom jak dok dub-supinsën-yi ayo los aggata böp nenga ketu, in alam degelë sir. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gak su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ⁶Gak bë genajom jak, og gedok na beggang ayo begebëhii veluung avi, log mëm genajom jak vu Amam sën nedo lok nyëg vunsën saga. Amam saga nedo yagek menelë ngaa pin sën neggëp vunsën lo, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong. ⁷Log bë ham najom jak, og ham su nanër gagek meris meris mu nabë alam dahis. Denekuung bë denaner gagek ngahisekë, og mëm Anutu rëk gengo sir. ⁸Ham su gwevong nabë sënë. Gak ham Amamin vu yagek rak ngaa pin sën ham nerak vu in lo ni. Yönon, ham ngo nahën geham su kwetag vu yi rë, log yö rak ni vorot. ⁹Om ham najom jak nabë sënë:

‘He Amamin sën nedo yagek,
mehönon debo vabuung in arëm.

¹⁰Genam genatu he Mehöböp noh vu nyëg pin,
gemehönon pin degevong noh vu kwam gëp dob
nabë sën angër denevong ggëp yagek lo.

¹¹Gebo nos vu he vu pehi sënë.

¹²Lob gedahun he ngaa nipaya na
nabë sën he nedahun ngaa nipaya sën mehönon denevong vu he lo ya.

¹³Su gweli he na vu pelëpinsën,
gak mu gweko he vër in ngaa nipaya pin.

(In hong Nyëg og Nyëg anon, gehong Anutu los niwëk,
garëm og böpata rot kesuu ngaa pin, neggëp degwata los degwata.
Yönon!)

14 Kê! Nabë ham dahun mehōnon hir ngaa nipaya na, og rëk ham Amamin vu yagek dahun ham ngaa nipaya na geving nabë saga. 15 Gaḵ nabë ham su dahun mehōnon hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin vu yagek su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë gerëḵ nama.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Ayej Ggërin Nos

16 “Bë ham ayemin gërin nos geham su gwa rë, og ham su malamin seluruh nabë alam kwaj luu sën malaj neseluh in bë alam dejak ni nabë ayej ggërin nos lo. Sa nanër vu ham yōnon nabë deḵo hir nyëvewen ggovek ya raḵ saga, gaḵ su rëḵ denatōḵ jaḵ nyëvewen ngwë vu tamusën rë. 17 Gaḵ bë ayem gërin nos, og gwtung wël* jak yum, geḡeḡipek malam, 18 in alam su dejak ni nabë ayem ggërin nos. Gamam sën nedo vunsën lo yō timu jaḵ ni. Amam vu yagek nëlë ngaa sën neggëp vunsën lo, om rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Kupeḵ Nivesa

(Lk 12:33-34)

19 “Ham su ngupin ham kupeḵ nivesa vesa vu dob sënë. In vu dob sënë og ngaa nemoneḵ los jeluj nelok benipaya neraḵ, galam hodeḵ denekevoh wes geneggodeḵ ya. 20 Gaḵ ham ngupin ham ngaa nivesa vu yagek. In vu yagek og ngaa su nemoneḵ rë, gejeluj su nelok menipaya neraḵ rë, galam hodeḵ su denekevoh wes gedeneḡodeḵ ya rë. 21 Nyëḡ sën ham supin ham kupeḵ menedo loḵ lo, og ham su rëḵ kwamin birekin nyëḡ saga rë.”

Yesu Nër Bë Malam Tu Navim Yi Rangah

(Lk 11:34-36)

22 “Malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëḵ gegwang na navim pin los dahis. 23 Gaḵ nabë malam natum in ngaa nipaya, og rëḵ navim pin malakenu dok. Log ayom malakenu bë pemëḡin rangah na, og rëḵ malakenu natu böpata jaḵ.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Ala Luu, Anutu Los Kupeḵ

(Lk 16:31)

24 “Hur ti su yoh vu bë gevong huk vu ala luu doḵ ti rë. In rëḵ nidëlin ngwë, gaḡë geving ngwë, ma rëḵ ayo napiiḵ vu ngwë genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevong huk vu Anutu los monë doḵ ti rë.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jaḵ los Kwad Na Ngahi

(Lk 12:22-31)

25 “Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaḵ in ham medok tepëḵ nabë, ‘Hil rëḵ aga va? Ma hil rëḵ nanum va?’ Geham su newamin jaḵ in navimin nabë, ‘Hil rëḵ kebu navid jaḵ va?’ In hil anod kesuu nos geḡil navid kesuu tob. 26 Ham kwamin bo soḵ sën denevëḡng medeneyoh yagek babu lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon bedenesupin raḵ ya beggang rë, rëḵ ham Amamin vu yagek nevet sir. Gaḵ ham mehōnon, og ham kwesuu soḵ sënë. 27 Nabë ham ti kwa bo nabë geḵo yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og maḵ yoh vu bë rëḵ gevong-a? Ma! 28 Om ham su newamin jaḵ in tob! Ham kwamin bo sesik talohëk sën nekweḵ pahup ayo lo rë. Su denevong huk los denevasu tob rë, 29 log sa nanër vu ham nabë wirek Solomon* los yi vuneḵ-vuneḵ niḵapiiḵ neggërin yi, rëḵ ti su nivesa nebë sesik sënë rë. 30 Yōnon, Anutu neḡin nivesa vos sën nare gwëbeng, gerëḵ dekesik neheng bedebesu jaḵ na nengwah. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jaḵ ni nabë Anutu rëḵ gëgin ham geving bekesuu saga. 31 Om ham su newamin jaḵ menanër nabë, ‘He rëḵ aga va? Ma nanum va? Ma ajöp va?’ 32 In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsën bë denatōḵ vu. Gaḵ ham Amamin vu yagek raḵ ngaa

pin sên ham nerak vu in lo ni ggovek ya. ³³ Om ham malamin sepa Anutu namugin nabê nam gegin ham geham gwevong ngaa niröp noh vu kwa, lok mêm ngaa pin saga og rëk gevong vu ham geving. ³⁴ Ham su kwamin bo ngaa maggin neheng yi benewamin jak pehi. Gağ ngaa neheng yi, og neheng rëk ham kwamin bo. Ngaa maggin neggëp lok buk pin, om ham kwamin bo buk ti ti yö yi maggin dok buk saga lo beggovek.”

7

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Degwa

(Lk 6:37-38, 41-42)

¹ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabê mehö nipaya, in lob Anutu su seggi ham benaner ham nabê ham alam nimin paya. ² In Anutu rëk seggi ham gagek nabê sên ham neseggi mehö ngwë hir gagek lo. Gerëk gevong dok nah vu ham nabê sên ham nevong vu mehö ngwë lo. ³ Ma nebê va sên genelë kale mahen teka sên negga rak arim mala lo, log su genelë gang dus ti sên neggëp lok malam aga rë-ë? ⁴ Ma nebê va sên genër vu arim bë, ‘Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë, gang dus ti neggëp lok ngo malam gahis. ⁵ Hong mehö kwam luu! Gwevong gang dus ti saga vër in malam govek rë, lok mêm rëk gwelë ngaa mahen teka sên neggëp lok arim mala aga nivesa megebo vër.

⁶ Ham su gwevong Anutu yi ngaa vabuung vu anöö! Geham su gwetë ham ngaa vuneksên sên ham nebago rak monë böp lo na vu böök. In rëk debakë duk dob jak vahaj, log depekwë medega ham.”

Yesu Nër Gagek Rak Sên Hil Ketag Ngaa Vu Anutu

(Lk 11:9-13)

⁷ “Bë ham kwetag ngaa vu Anutu og rëk bo vu ham, bë ham sero ngaa, og ham rëk natök jak, bë ham pepa jak reping, og Anutu rëk tahinin vu ham. ⁸ In alam sên deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir, log alam sên denesero ngaa lo, og denetök rak, galam sên denepepa rak reping lo, og netahinin vu sir.

⁹ Bë ham ti nalu ketag nos vu ama, og rëk bo gelöng vu yi? Ma! ¹⁰ Log bë mehöti nalu ketag yi in gël ti, og ama rëk bo nyël ti vu yi? Ma rot! ¹¹ Ham alam nimin paya vu dob sênë, rëk ham kwamin nevo nalumin lo menevong ngaa nivesa vu sir, om ham jak ni borot nabê ham Amamin sên nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëk gevong ngaa nivesa vesa vu alam sên deneketag vu yi lo. ¹² Ngaa pin sên ham ahëmin neving bë alam degevong vu ham lo, og ham gwevong vu sir namugin. Horek los alam denenër-gagek-rangahsên hir gagek lo degwa nebê sênë.”

Yesu Nër Gagek Rak Sên Hil Adok Na Aggata Mahen Mala-tumsên-yi

(Lk 13:24)

¹³ “Ham dok na aggata avi mahen in aggata sênë neya Nyëg Mala-tumsên-yi. Gağ aggata sên neya Nyëg Nipaya lo, og böpata beneggëp tatekinsên, lob alam ngahisekë deneyoh ya saga rot. ¹⁴ Gağ aggata sên neya Nyëg Mala-tumsên-yi lo, og mahen teka, behuk böp, lob alam ti ti mu denetök rak medenelok ya.”

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil Vu Alam-Gagek-Kuungsên

(Lk 6:43-44)

¹⁵ “Ham gwegin ham vu alam-gagek-kuungsên. In alam saga nebê mehönon dekebu sir rak sipsip navij gedenekok yök vu ham in bë ham gwekuung nabê sir alam nijvesa. Rëk mu ayoj peggo nipaya nebê anöö

bemën sën vongin dega ham. ¹⁶ Ham ngo rëk jak nij jak hir huk sën degevong lo. In mehöti su nerur vud anon rak aggis niggin ti jes rë, gemehöti su nerur mori anon rak jajap rë gema. ¹⁷ Kele nivesa pin yö nesis anon nivesa, gekele nipaya yö nesis anon nipaya. ¹⁸ Kele nivesa su yoh vu bë ngis anon nipaya rë, gekele nipaya su yoh vu bë ngis anon nivesa rë. ¹⁹ Kele pin sën su nesis anon nivesa rë lo, og denevuv medenetë rak ya nengwah. ²⁰ Om ham gwelë alam-gagek-kuungsën hir huk, beham jak nij nabë saga.”

Yesu Rëk Nanër Vu Alam La Nabë Su Rak Nij Rë

²¹ “Alam pin sën ayej nelok sa bë ‘Mehöböp! Mehöböp!’ lo, saga sir pin su rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu Anufu-yi-alam rë, gak yik alam sën denesepa lok Amag yi gagek lo sën rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu yi alam. ²² Vu Buk-tamüsën og alam ngahisekë rëk ayej dok sa nabë, ‘Mehöböp! Mehöböp! He nër gagek rangah rak arëm, los hetii memö to deya in mehönon rak arëm, gehe hevong ngaa böp ngahisekë rak arëm!’ ²³ Rëk ma gesëk nanër vu sir nabë, ‘Sa su rak ham nimin rë. Ham alam nimin paya, ham jak na nenga in sa!’ ”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Beggang Luu

(Lk 6:47-49)

²⁴ “Alam sën degengo sa gagek bedesepa dok lo, og sir nebë mehö los kwa sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp. ²⁵ Lob hob to rak mebël vaar böp gesang böp vë beggang saga, rëk su kevoh ya rë, in beggang saga yi mudeng luk ya gelöng meving ahon niwëek. ²⁶ Gak alam pin sën degengo sa gagek pin rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö kwa masën, sën lev yi beggang rak nedo raggër. ²⁷ Lob hob to rak, mebël vaar böp, gesang böp vë beggang saga, lob kevoh pevis bekevoh ya verök yi in raggër nyes.”

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek, lob alam vu böpata saga delëk bavij tök in yi gagek, ²⁹ in su nenër vu sir nebë alam-horek-yi lo rë. Gak nenër nebë mehö los niwëek ti.

8

Yesu Vong Mehö Nisevuuk Benivesa Rak

(Mk 1:40-44; Lk 5:12-14)

¹ Yesu vu kedu meluk meya, lob alam ngahisekë detamuin yi. ² Lob mehöti los nisevuuk yam dus vu yi bepetest meneggëp lok vaha genër bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving og geyoh vu bë gwevong mesa nig veseek jak!” ³ Lom Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëg ving! Om nim veseek jak!” Lob yik seuvuk saga mehor ya pevis. ⁴ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwegin hong! Su gena genanër ngaa sënë vu mehö la. Gak mëm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.”

Yesu Vong Rom Ti Sën Negin Alam-begö-yi Lo Yi Hur Nivesa Rak

(Lk 7:1-10)

⁵ Yesu lok ya Kapernaum, lob alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi hir ggev nedo, lob ya vu yi meketag bë dok vu yi. ⁶ Ketag bë, “Mehöböp! Sa hur niraq meneggëp beggang ayo; sekë selöngin benesang pangsën rot.” ⁷ Lom Yesu nër bë, “Sëk nök gevong benivesa jak.” ⁸ Rëk mehö negin alam-begö-yi nër yah bë, “Mehöböp, sa su mehö nig vesa yoh vu bë gedok na sa beggang rë. Om yik genanër jak avim mu gesa hur nivesa jak. ⁹ Gak yik sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag sën negin sa menevo huk vu sa lo babu, log sengo salam-begö-yi sën sa nehegin sir lo

deneggurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, 'Gena!' og rëk na, gesa nanër vu ngwë nabë, 'Genam!' og rëk nam. Gesa nanër vu sa hur nabë, 'Gwëvong ngaa sënë!' og rëk gevong. Om yik genanër jak avim mu og yik yoh vu."

¹⁰ Yesu ngo, lom ranga nema genër vu alam sën denetamuin yi lo bë, "Sa nanër vu ham yonon nabë sa su tók vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë. ¹¹ Gesa nanër vu ham nabë alam ngahisekë vu nyëg mala neverup los nemasusek ya yö rëk dena bemedo dega nos dok Nyëg-yagek-yi geving Abraham lööho Isaak lu Yakop. ¹² Gak alam Yuda og Anutu rëk getii vahi na nyëg malakenu dobnë medengu medegeköö nyëj, gesu rëk dedok na demedo Nyëg-yagek-yi rë. ¹³ Lob Yesu nër vu mehö negin alam-begö-yi bë, "Genah megena böm, gerëk anon jak vu hong noh vu hong gagek sën gevong ving agi." Lob nahën nenër log mehö negin alam-begö-yi lo yi hur nivesa rak pevis.

Yesu Vong BePita Ggen Avëh Nivesa Rak
(Mk 1:29-31; Lk 4:38-39)

¹⁴ Yesu rak ya Pita yi beggang, lob lë Pita ggen avëh nivanë meneggëp beggang ayo. ¹⁵ Lom Yesu jom lok nema, lob nikul ya gekedi rak menevong nos vu Yesu.

Yesu Vong Alam Ngahisekë Nijvesa Rak
(Mk 1:32-34; Lk 4:40-41)

¹⁶ Log sehuksën lom deko alam ngahisekë sën memö denegwang ya sir lo medeyam vu yi, lob tii memö rak avi mu meto deya, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa rak. ¹⁷ Vong ngaa sënë lob mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek anon rak. Sën nër nebë: "Yö ti vo hil niraksën vër,
geko hil nivanë aggagga rak yah yi."

Gagek Rak Sën Hil Tamuin Yesu
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Yesu lë alam ngahisekë yam detetup yi, lob nër vu yi hur maluh bë dejak yag medena ngaggee böp nenga vahi. ¹⁹ Lob alam-horek-yi ti ya vu yi menër bë, "Tatovaha! Nyëg pin sën gena lo, og sëk sepa hong bena geving." ²⁰ Rëk Yesu nër yah vu bë, "Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gak Mehönon Nalu og ben sën gëp dok lo ma!" ²¹ Log yi hur maluh lo ngwë nër bë, "Mehöbö! Amağ nadiik besedev rë, lok mëm senök tamuin hong." ²² Lok Yesu nër yah vu bë, "Getamuin sa, galam-diiksën yö rëk dedev hir heljeng."

Yesu Vong Sang Los Ngaggee Bahë Yes Rak
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Yesu rak ya nedo yag geyi hur maluh derak ya ving. ²⁴ Derak meto deya ngaggee vuheng, lob pevis besang yam böp bevong ngaggee sis bevongin dahun yag. Rëk Yesuk ggëp ying. ²⁵ Lok yi hur maluh ya degge vu yi gedenër bë, "Mehöbö! Gedok vu hil! Hil hevongin nadiik bernalad nama!" ²⁶ Lok nër yah vu sir bë, "Ham newamin nerağ in-a? Ham su ayomin neyam timu vu sa yonon rël!" Nër bë saga log kedi petupek rak sang los ngaggee, lob ahë yes rak bededun ma geneggëp. ²⁷ Lom sir pin delëk mederanga nemaj gedenër bë, "Mehö sënë nebë va? Om sën sang los ngaggee dengo aye-ël!"

Yesu Tii Memö Ya In Mehö Luu
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Lok tum Yesu ya verup Gadara hir nyëg vu ngaggee nenga vahi, lob tók rak mehö luu, geluhu vu waak sën denebë mehönon sekej lok lo avi medetök

to. Memö nedo loḵ luho beluho nij wëëk ata, lob alam deneggönengin luho gesu deneyoh aggata saga rë. ²⁹ Lob luho pevis bedengeek bë, “Anutu Nalu hong! Bë gwevong va vu he? Buk yô nahên, log geyam sënë in bë gebo vanë vu he namugin-a?” ³⁰ Lob böök yu ti vare deneruuk raḵ kedu sënë medenare ading teka. ³¹ Lob memö deketag vu Yesu bë, “Nabë gwetii he na, og gwevong he na madoḵ na böök yu ti sagu!”

³² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham na!” Nebë saga lob to deya meya delok ya böök, lob böök pin saga deserög niwëëk beya depesong ya nyëg vaha degwa ti, bedeluk ya ngaggee berehöö sir pin bemalay maya verök yi.

³³ Log alam sën denegin böök lo deveya medeya nyëg böp beya denër gagek pin rangah vu hir alam, los memö yi gagek ving. ³⁴ Lom alam pin vu nyëg saga deyah medeya denesero Yesu. Detök vu yi lom deketag vu yi bë gevuu hir nyëg gena.

9

Yesu Vong Mehö Nema Los Vaha Nipaya Nivesa Rak (Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Yesu raḵ yah yaḡ beyah los ngaggee nenga vahi betök ya yi nyëg. ² Lob mehö la devaḵu mehöti sekë selöngin rak reek medeya vu yi. Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, “Nalug-e! Ayom sepëp jak! In sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

³ Lob tum alam-horek-yi vahi dengo bekwaj nevo loḵ ayoj bë, “Mehö sënë ko yi rak besevök Anutu!” ⁴ Rëḵ Yesu rak ngaa sën kwaj nevo lok ayoj lo ni, lom nër vu sir bë, “Ham kwamin nevo gagek nipaya nebë sënë loḵ ham ayomin in va? ⁵ Ham kwamin nevo gagek sën senër bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ agi lo bë anon ma? In re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëḵ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena’, og mëm ham rëḵ jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ⁶ Om sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu niwëëk yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob—”; log peggirin menër vu mehö sekë selönginsën bë, “Kwedi gwëḵo hong reek jak megenah böm!” ⁷ Lob mehö lo kedi raḵ meyah ben. ⁸ Galam delë ngaa sënë lom deggöneng rot, gedëḵo Anutu arë raḵ in vong niwëëk nebë sënë vu mehönon in bë dedok vu mehönon vahi.

Yesu Tahi Matai (Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Lob Yesu kedi raḵ vu saga meya, lom lë mehöti nedo raḵ beggang-takës-yi, arë nebë Matai. Lom nër vu yi bë, “Genam getamuin sa!” Lob Matai kedi raḵ meya tamuin yi.

¹⁰ Loḵ tum Yesu medo negga nos lok Matai ben, lob alam-deneḵo-takës* losho alam-nijpaya ngahiseḵë yam denedo medenegga nos ving losho yi hur maluh. ¹¹ Alam Parisai* la delë nebë saga lom denër vu yi hur maluh bë, “Nebë va sën ham tatovaha negga nos ving alam-deneḵo-takës* losho alam-nijpaya-ë?”

¹² Rëḵ Yesu ngo hir gagek menër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gaḵ alam nijraksën mu yô deneya vu. ¹³ Om ham nah bekwamin bo gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa rë. Sën nenër bë: ‘Sa su hevongin bë gaḵo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë.’ Gaḵ sahëg ving bë ham kwamin paya in alam beham doḵ vu sir. In sa su yam in bë tahi alam yohvu rë, gaḵ seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo.”

Tepèk Rak Alam Sèn Su Ayej Neggèrin Nos Rê
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Lob buk ngwè lom mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh deya vu Yesu medelok tepèk in yi bê, “He los alam Parisai* ayemin neggèrin nos buk ngahisekè gehe su naha rê, log hong hur maluh og su denevong rê in va?”

¹⁵ Lok Yesu peggirin gagek rak mehö sèn neko avèh lo benèr yah bê, “Ham kwamin bo rê, nabè mehöti medo geving yi alam geluho avèh ti denajom nemaj. Bè nabè sènè og yi alam sènè su rêk ayoj maggin medengu rê. Rêk mèm buk sèn debo mehö sèn geko avèh lo vèr, besu medo geving yi alam rê, og mèm yi alam rêk ayoj maggin gayej gèrin nos dok buk saga.

¹⁶ Log mehöti su neko tob mewis sèn su deneripek rê lo len ti meneduu tob mugeng sèn nekweek lo rak rê. Nabè gevong nabè saga, og rêk dejipek lob tob mewis sènè najul menom, getob mugeng sènè rêk nakweek gökin belen böpata rot. ¹⁷ Gemehöti su netöö wain* mewis lok memèk-navi mugeng rê. Bè gevong nabè sènè og rêk wain ngol navi mugeng sèn bebepul gekeseh geto mena meris, gememèk-navi nipaya jak geving. Gak mèm denatöö wain* mewis dok na memèk-navi mewis, og mèm luho rêk demedo nivesa dok ti.”

Ggev Nalu Avèh Vesa Lok Gavèh Ngwè Nivesa Rak
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Yesu nahèn nenèr gagek sènè vu sir, lob alam Yuda hir dub-supinsèn-yi ala ti yam vu Yesu beyun lus vu yi log nèr bê, “Sa nalug avèh nahèn nediiik gwèbengko, om gènam gwèbè nemam jak yi in vesa dok nah.” ¹⁹ Lob Yesu kedi tamuin yi beya, lob yi hur maluh kedi deya ving yi.

²⁰ Log avèh ti niçok neyam ata yoh vu ngebek nemadluho-mevidek-luu, lob verup ggèp Yesu demi bebè nema rak Yesu yi tob nyè. ²¹ In kwa nevo ggèp ayo nebè, “Bè sa gebè nemaç jak yi tob mu, og sèk nig vesa jak.” ²² Lom Yesu ggèrin melè avèh lom nèr vu yi bê, “Nalug-e, kwam vesa! In ayom yam timu vu sa lob vong benimvesa rak.” Lob pevis bavèh nivesa rak.

²³ Lob Yesu ya verup dub ala lo yi beggang. Lom ngo alam denevè gevèèç apel heljèng yi los denevong dedun böp, lok nèr vu sir bê, ²⁴ “Ham jak na! Avèh mahen su diik rê, çak mu neggèp yiing!” Rêk denöp rak yi. ²⁵ Lob Yesu tii sir beto deyah dobnè, gelok ya bejom lok avèh mahen nema bekedi rak. ²⁶ Lob gagek lo bengö ya meyoh vu nyèç saga pin meya.

Yesu Vong Kenod Luu Gengengöleng Ti Menij Vesa Rak

²⁷ Log Yesu kedi vu nyèç saga meya, lom mehö luu malaj kenod detamuin yi, bedetahi bê, “Davit* yi Mewis-e! Kwam gevongin aluu!” ²⁸ Yesu ya verup lok ya beggang ayo, lok luho deyam vu yi, lob lok tepèk in luho bê, “Melu vong ving bê seyoh vu bê gevong melu malam nivesa jak, ma ma?” Lok luho deyoçek bê, “Èè-è, Mehöböp. Geyoh vu.” ²⁹ Lob Yesu bê nema rak luho malaj genèr bê, “Om anon jak noh vu sèn melu ayomin nam vu sa agi!” ³⁰ Lob luho malaj tum yah, log Yesu vo çoin luho bê, “Melu su na nanèr ngaa sènè vu mehö la.” ³¹ Rêk ma geluho to deya lob denèr Yesu bengö ya meyoh vu nyèç saga pin.

³² Luho to deneya log alam deko mehöti verup, sèn su yoh vu bê bengwèng rê in memö kwa-ngengöleng-yi nedo lok yi. ³³ Lob Yesu tii memö saga to meya log mèm nevengwèng. Lob alam ngahisekè saga kwaj ya ngahi mederanga nemaj gedenèr bê, “Wirek hil su halè ngaa ti nebè sènè ggèp Israel rê!” ³⁴ Rêk alam Parisai* denèr bê, “Netii memö to deneya rak memö alaj niwèèk.”

Yesu Kwa Vongin Alam

³⁵ Lob Yesu ya meyoḥ vu nyëḡ böp los mahen pin, betateḡin gagek vu sir loḡ hir dub-supinsën-yi ayo yoh vu nyëḡ. Benër Bengö Nivesa raḡ Anutu-yi-nyëḡ, gevong alam los niraksën aggagga gengaa maggin sën neggëp navij lo pin benijvesa raḡ. ³⁶ Lë alam ngahisekë saga, lom kwa vongin sir. In medo deneketul loḡ gedenedo paya rot nebë sipsip sën alaj main sir lo. ³⁷ Nebë saga lob peḡirin gagek menër vu yi hur maluh bë, “Nos ngahisekë anon loḡ menedo huk anon, rëḡ alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. ³⁸ Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom!”

10

Yesu Ggooin Yi Hur Nemaḡluho-bevidek-luu Raḡ (Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Yesu tahi yi hur maluh nemaḡluho-bevidek-luu yam bevo niwëek vu sir bë deḡetii memö ḡeto dena los degevong balam sën niraksën aggagga pin töḡ vu sir lo nijvesa jak, jak arë. ² Sinarë nemaḡluho-bevidek-luu sënë arëḡ sënë: Mehö muḡinsën Simon (sën denenër arë ngwë nebë Pita) log ari Andreas, geYakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho, ³ lob Pilip geBartolomai, Tomas geMatai, sën yi mehö-neḡo-takës*. Log Yakobus ngwë sën Alpeus nalu, geTadaius. ⁴ Log Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom, luho Yudas Iskariot sën rëḡ nanër Yesu tato vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Horek Vu Yi Hur Maluh Gevong Sir Ya Huk (Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Lob Yesu vong yi hur maluh nemaḡluho-bevidek-luu sënë ya, log nër gagek vu sir ving bë, “Ham su na vu alam-yu-ngwë. Geham su doḡ na alam Samaria* hir nyëḡ. ⁶ Gaḡ ham na vu sipsip Israel sën deneketul loḡ bevongin malaj nama lo. ⁷ Ham na nanër vu sir nabë sënë: ‘Nyëḡ-yagek-yi vongin anon jak!’ ⁸ Ham gwevong balam nijraksën nijvesa jak, geham gwevong beheljäḡ vesaj doḡ. Ham gwevong balam nij sevuuk nij veseek jak, geham ḡwetii memö ḡeto dena in alam. Sevo niḡ wëek yöḡ vu ham nyëmasën gemonë ma, om ham gwevong meris vu sir geham su ḡweḡo monë jak. ⁹ Ham su ḡweḡo monë goor ma seriva, ma monë köḡ sepa doḡ ham keḡgis. ¹⁰ Geham su ḡweḡe vahek sepa mena aggata, beham su ḡweḡo röpröp luu luu, beham su ḡweḡo suu ngwë geving, beham su natohin atoheng. Gaḡ yö nama rot! In alam sën ham nanër gagek vu sir ḡedoḡ vu sir lo rëḡ dedoḡ vu ham medebo nos lu ngaa vu ham. ¹¹ Sën ham na nyëḡ böp ti ma begḡang-bu mahen ti lo, og ham doḡ tepëḡ in alam nijvesa in deḡegin ham, lob mëm ham medo geving sir rot beham na jak.

¹² Lob nabë ham doḡ na begḡang ti ayo, og ham nanër gagek semusën vu alam saga. ¹³ Nabë sir alam nijvesa, og ham gagek semusën rëḡ na vu sir. Gaḡ nabë sir alam nij paya, og ham gagek semusën rëḡ pekwë menom vu ham. ¹⁴ Log nabë mehö la su deḡegin ham nivesa ḡëp hir begḡang ma hir nyëḡ rë, besu deḡengo ham gagek rë, og ham tetëhin kebus in ham vahamin in deḡak ni nabë devong paya, gegwevuu begḡang ma nyëḡ saga geḡam na. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë, vu Buk-tamusën, sën Anutu gengo mehönön hir gagek lo, og rëḡ alam vu nyëḡ saga denatöḡ vu nyëvewen böpata rot kesuu Sodom los Gomora.”

Maggin Aggagga Rëḡ Berup (Mk 13:9-13; Lk 21:12-27)

16 “Ham gwengö rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöö bemën avij. Om ham kwamin bo namugin begwevong ham ngaa los kwamin nabë sën hil nanër nyël bë denevong ngaa los kwaj lo. Geham malamin yes nabë sën hil nanër nuung bë malaj yes lo. 17 Ham gwegin ham in mehõnon. In rëk degeko ham na gagek vu kaunsor bedebeek ham dok hir dub-supinsën-yi. 18 Log rëk degeko ham na bare dok kiap böp los alam-los-bengöj böp lo malaj, in salam ham, lob ham rëk nanër sa rangah vu sir gevu alam dahis. 19 Nabë degeko ham na gagek, og ham su newamin jak nabë, ‘Mak hil rëk nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëk nanër gagek re?’ Gak dok buk saga og Anutu yõ rëk gevong gagek sën ham nanër vu sir lo vu ham. 20 In ham su ngo rëk nanër gagek saga rë, gak ham Amamin yi Anon Vabuung yõ rëk nanër gagek berup ham avimin. 21 Alam rëk degevong arij lo dok na alam-begö-yi nemaj bedengis sir medenadiik. Log amaj rëk degevong nabë saga vu naluj. Log hurmahen rëk degelë amaj lu ataj paya medenanër sir rangah bedengis sir medenadiik.

22 Lob rëk alam pin degelë ham paya in salam ham. Gak alam sën denajom sir ahon rot, bena berup dok buk sën denadiik lo, saga rëk Anutu geko sir nom vu yi. 23 Lob nabë degevong paya vu ham vu nyëg la, og ham beya mena nyëg ngwë. Sa nanër vu ham yõnon nabë ham nahën gesu rëk semu huk na gëp nyëg Israel pin rë, log Mehõnon Nalu rëk nom. 24 Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë, log hur-huk-meris-yi ti su kesuu ala rë. 25 Nabë hur maluh arëj böp jak nabë hir tatovaha, og ggovek. Genabë hur-huk-meris-yi arëj böp jak nabë alaj, og yoh vu. Nabë denanër Belsebul* jak beggang ala, og rëk denanër yi hur nabë saga los denanër ggev nipaya la jak sir geving.”

Mehõnon Degõnengin Anutu

(Lk 12:2-7)

26 “Om ham su gönengin mehõnon. Ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng rëk natök nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp lok gobeng gwëbeng agi, og nahub rëk alam pin dejak ni. 27 Gagek sën sa nanër vu ham vunsën lo, og ham nanër na rangah. Gegagek sën sa nepatereng lok ya ham nengamin lo, saga ham bare jak telig getahi na rangah. 28 Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu menadiik lo, in su deyoh vu bë rëk dengis ham anomin geving rë. Gak mëm ham göneng in Mehõ sën yoh vu bë kevoh ham navimin los anomin dok Nyëg-nengwah-yi lo. 29 Ham yoh vu bë bago sok mahen luu jak toea timu, rëk sok saga ti su rëk mala nama vunsën geham Amamin dugin rë. 30 Gak ham og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis benerak ni. 31 Om ham su gönengin ham, in kwa nevo ham kesuu sok ngahisekë menengin ham.”

Hil Nanër Rangah Nabë Yesu Yi Alam Hil

(Lk 12:8-9)

32 “Mehõti bë nanër yi rangah vu mehõnon nabë sa alam yi, og sëk nanër yi rangah nabë saga vu Amag sën nedo yagek lo. 33 Log bë mehõti dah sarëg vun in mehõnon nabë su sa alam yi rë, og sëk dah arë vun in Amag sën nedo yagek lo.”

Yesu Yam In Begö Berup

(Lk 12:51-53; 14:26-27)

34 “Ham su gwekuung nabë seyam in gevong mamer vu dob. Ma! Sa su yam in mamer rë, gak seyam in begö berup. 35 Seyam in gevong gagek-begö-yi berup galam degelë sir paya in sa los sa gagek. Mehõnon losho amaj ahëj sengën vu sir.

Log avëh losho ataj ahëj sengën vu sir,
gavëh atov losho ggej denapëeng sir,

³⁶ galam sën denedo raq beggang timu lo depemëgin sir.

³⁷ Mehöti bë ahë geving ama ma ata rot kesuu sa, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. Log bë mehöti ahë geving nalu maluh ma avëh kesuu sa, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. ³⁸ Log mehöti bë su bër yi kelepeko* jak metamuin sa rë, og su yoh vu bë rëk natu sa alam rë. ³⁹ Mehöti bë kwa bo yi, og su rëk medo mala-tumsën rë. Gak mehöti bë kwa bo sa gekwa birek in yi, og rëk medo mala-tumsën.”

Alam Sën Rëk Degeko Nyëvewen Lo

(Mk 9:41)

⁴⁰ “Mehöti bë gevong nivesa vu ham, og vong nivesa vu sa. Gemehöti bë gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving. ⁴¹ Mehöti bë geko mehö-nenër-gagek-rangahsën ti jak in yi mehö-nenër-gagek-rangahsën, og luhoho rëk degeko hir nyëvewen gëp ti. Gemehöti bë geko mehö niröp ti jak in yi mehö niröp, og luhoho rëk degeko hir nyëvewen gëp ti. ⁴² Log mehöti bë geko bël kul mebo vu sa mehö meris ti menanum in rak ni bë sa hur, og sa nanër vu ham yönon nabë, mehö sënë yi nyë vewen neggëp vu yagek.”

11

Mehö-neripek-alam Jon Vong Yi Hur Maluh Deya Vu Yesu

(Lk 7:18-35)

¹ Yesu nër gagek saga vu yi hur maluh nepadluho-bevidek-luu ggovek, log kedi raq beya beggang-bu sën deneggëp dus vu nyëg saga in bë tatekin gagek vu sir.

² Log Mehö-neripek-alam Jon nedo karabus gengo ngaa böp sën Kerisi* nevong lo bengö, lob vong yi hur maluh la deya vu Yesu in bë dedok tepëk in yi nabë. ³ “Mak hong mehö sën Jon nër bengöm bë rëk genam lo sënë, ma he rëk medo gegin yi rë?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham nah mena nanër ngaa sën ham ngo los ham lë lo vu Jon nabë, ⁵ alam malaj kenod denelë nyëg ggökin, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek nerak galam nengaj mir denengo gagek, galam sën denediik lo vesaj nelok yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ⁶ Mehöti sën su kwa luu luu in sa rë lo, og kwa vesa!”

Yesu Vong Tepëk Rak Ngaa Ngahisekë In Jon

⁷ Lob Jon yi hur maluh deyah lok mëm Yesu yom nër Jon degwa vu alam vu böpata saga nebë, “Wirek ham ya nyëg-yumeris in bë ham gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë ayöong neko dee menekepë yah geneyom-a? ⁸ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Ham bë gwelë mehöti neröp tob nives mala ngeri ngeri? Ma! Alam sën deneröp tob nives nebë saga, og denedo alam-los-bengöj bej. ⁹ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti? Eë, om mëm sa nanër vu ham nabë mëm yi mehö-nenër-gagek-rangahsën bekesuu alam-denenër-gagek-rangahsën lo pin. ¹⁰ Yik mehö saga sën dekevu gagek raq yi lok Anutu-yi-kaipiya nebë:

‘Gwengo rë! Sëk gevong sa hur ti namugin,
mena negetongin aggata in hong!’

¹¹ Sa nanër vu ham yönon nabë Mehö-neripek-alam Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neko sir vu dob agi. Rëk mu alam sën denesepe lok sa

bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëk dekesuu Jon. ¹² Lok buk sën Mehö-neripek-alam Jon yam dob lo, lob ngaa maggin vongin bë kepë Nyëg-yagek-yi beyam verup gwëbeng, galam nijpaya denesis begö vu Nyëg-yagek-yi niwëek ata benij wëek rot in bë deduk na medegeko. ¹³ Gagek pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu lo los horek pin, neggëp in mala negët Jon sënë. ¹⁴ Lob ham bë jak ni nabë saga, og ham gwevong geving mehö sënë lo nabë Elia sën denenër bë rëk nom lo. ¹⁵ Mehöti bë nenga neggëp, og gengo sa gagek. ¹⁶ Ma sëk tatekin ham alam buk sënë jak va? Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig bedenetahi hurmahen vahi bë:

¹⁷ ‘He nasis ggağeng rëk ma
geham su nelöo rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,
rëk ham su nesu menepengah ham rë.’

¹⁸ In Mehö-neripek-alam Jon yam, lob su negga nos los nenum wain rë, rëk ham nër yi nebë, ‘Memö nelok vu yi!’ ¹⁹ Lob Mehönon Nalu yam benegga los nenum, lob ham nër yi bë, ‘Ham gwelë mehö sënë! Mehö ahëta los nenum wain pangsën, alam-deneko-takës* losho alam nijpaya hir mehö yi!’ Rëk mu nabë hil galë Anutu yi huk og hil ajağ ni nabë yi mehö los kwa.”

Yesu Kwa Pesivin Alam Sën Su Denevong Ving Rë (Lk 10:13-15)

²⁰ Log Yesu vong gagek rak nyëg vahi sën nevong ngaa böp ngahisekë lok rëk su deneggërin sir yah vu Anutu rë lo nebë, ²¹ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëp in ham! Ham Betsaida! Gëp in ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong lok ham nyëg agi, og rëk ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom, medegeyeh vahek duum gededeve tamut jak sir gedemedo dok vewey degwa. ²² Om sa nanër vu ham nabë, dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweko maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ²³ Geham alam Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Rëk ham duk na Nyëg-nengwah-yi. Bë mehöti gevong ngaa böp gëp Sodom nabë sën sa hevong ggëp ham nyëg lo, og rëk Sodom nahën medo rot beberup dok buk sënë. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë dok Buk-nyëvewen-yi, og ham rëk gweko maggin böpata rot kesuu Sodom hir maggin!”

Yesu Nër Bë, “Ham Nam Vu Sa Mesewah” (Lk 10:21-22)

²⁵ Vu buk saga Yesu jom rak bë, “O Amag! Hong Mehöböp vu yagek los dob. Sahëg nivesa rot vu hong in ngaa pin sënë neggëp vunsën in alam los kwaj, gağ getato vu alam sën su deluk dub böp rë lo. ²⁶ Yönon Amag! In yik ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa.” ²⁷ Log nër ving bë, “Amag vo ngaa pin lok yam sa nemağ ggovek ya. Gemehöti su rak Nalu ni rë, gağ Ama yö timu rak ni. Gemehöti su rak Ama ni rë, gağ yik Nalu yö timu rak ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving. ²⁸ Ham sën nekwerë ngaa maggin, beham nevimengin menedo lo, ham pin nam vu sa, in sa gaço maggin vër in ham geham sewah. ²⁹ Ham natu sa hur, beham gweko kwa vu sa. In sa mehö malağ yes, gesa su nehaço sa rak lok ayog rë, lob ham ayomin rëk geto megëp revuh. ³⁰ Kë! Huk sën sebo vu ham lo saga su rëk deginengin ham rë, gengaa maggin sën sëk gevong vu ham in ham kwerë lo, saga yik sepë!”

12

*Tepək Rağ Buk-sewahsën-yi**
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo, lob yi hur maluh derur nos sënë anon mededah in dediikahëj. ² Loğ alam Parisai* delë lob denër vu Yesu bë, “Gelë! Hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi*!” ³ Rëk loğ tepëk yah vu sir bë, “Mağ ham su tevin gagek sën Davit diikahë wirek lo rë? ⁴ Diikahë lob losho alam sën denesepa yi lo delok ya Anutu yi dub bedegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedog gëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris nebë Davit su deyoh vu bë dega rë lo, gağ alam-deneko-seriveng mu yö denegga, (rëk mu dediikahëj lom degga lob saga su devong paya rë). ⁵ Log mağ ham su rağ gagek sën neggëp loğ horek lo ni rë? Sënë nebë alam-deneko-seriveng denevong huk loğ dub ayo loğ Buk-sewahsën-yi* lob dekeyëh horek ving nebë saga, rëk su devong paya rë. ⁶ Rëk sa nanër vu ham nabë ngaa sën nedo agi, sën böpata kesuu dub-vabuung-böp. ⁷ Bë ham jak gagek sën neggëp loğ Anutu-yi-kapiya lo ni, og ham su rëk bo maggin vu sir rë. Gagek sënë nebë: ‘Sa su nehevongin bë gağo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë, gağ sahëg neving bë ham kwamin paya in alam beham doğ vu sir.’ Om su devong paya rë. ⁸ In Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehö Nema Nipaya Nivesa Rağ
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Yesu vu nyëg saga beya melok ya alam Parisai* saga hir dub-supinsën-yi. ¹⁰ Lob mehö sekë belooinsën ti nedo. Lom alam la bë denanër gagek jak Yesu, lob delok tepëk in yi bë, “Mağ yoh vu bë hil gevong alam nijraksën nijvesa jak doğ Buk-sewahsën-yi* ma ma?” ¹¹ Loğ Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham ti yi sipsip perurek timu, lob duğ söv doğ Buk-sewahsën-yi*, og mağ mehö saga su rëk najom jak nom vavunë rë? Gağ rëk najom jak nom! ¹² Rëk mu mehönon dekesuu sipsip yönon. Om sën hil ayoh vu bë adoğ vu mehönon doğ Buk-sewahsën-yi*.” ¹³ Log nër vu mehö sënë bë, “Getelo sekëm nam!” Lom telo sekë ya, lob nivesa rağ nebë vahi. ¹⁴ Lob alam Parisai* to deyah dobnë medesupin sir medevongwëng rağ aggata bë dengis Yesu menadiik.

Anutu Yi Mehö-huk-yi Yesu

¹⁵ Loğ Yesu rağ ni, lob vuu nyëg saga geya. Lob alam ngahisekë detamuin yi, lob vong alam nijraksën pin benijvesa rağ. ¹⁶ Log vo koo vu sir bë su denanër yi rangah, ¹⁷ lob gagek sën wirek Anutu nër verup mehö-nenërgagek-rangahsën Yesaya avi lo anon rağ. ¹⁸ Nebë:

“Sa hur sënë, sehoo in yi rağ,
sahëg neving yi, gesa halë yi nivesa kesuu alam vahi pin.
Rëk sa getung sa Anon Vabuung jak yi,
lob rëk tatekin sa gagek anon degwa vu alam-yu-ngwë.
¹⁹ Losho mehönon su rëk denanër sir rë, gesu rëk gengeek rë,
gesu rëk degenö gegevong paang gëp telig rë.
²⁰ Gagwëk sën keyëh meneggëp neko ahon lo, og sa hur su rëk keyëh na verök
yi rë.
Log ram yi wik sën ggëp nelëlek teka lo, og sa hur su rëk napuv na verök
yi rë.
Rëk medo gevong huk in rot beğagek niröpsën anon jak bekesuu ngaa
nipaya pin.

²¹ Lob alam-yu-ngwë rëk medo debo kwaj in yi nabë rëk doğ vu sir.”

*Denër Bë Yesu Vong Huk Raḵ Satan Niwëëk
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)*

²² Lob deḵo mehōti yam vu yi. Memō nedo loḵ yi bemala kenod los su yoh vu bë bengwëng rë. Lob Yesu vong benivesa raḵ, betum nevengwëng genelë nyëg. ²³ Lob alam yu böpata saga delëk anon bedenër bë, “Mehō sënëḵ mak yik Davit* yi mewis sën lo?” ²⁴ Rëḵ alam Parisai* denḵo, lob denër bë, “Netii memō to deneya raḵ memō alaj Belsebul* niwëëk.” ²⁵ Rëḵ Yesu raḵ ayoj ni, lob nër vu sir bë, “Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og dob saga rëḵ nabumeng na. Log nabë nyëg böp ti ma alam degwa ti debasuh sir na yu luu bedengis sir, og rëḵ nyëg ma alam degwa ti saga su rëḵ demedo rë. ²⁶ Om nabë Satan getii yi hur memō geto dena, og losho yi hur rëḵ debasuh sir, lom yi nyëg rëḵ medo niwëëk nabë va? ²⁷ Rëḵ mu nabë Belsebul* neloḵ vu sa yōnon besa nehetii memō to deneya, og maḵ re neloḵ vu ham alam besën denetii memō to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gageḵ sagi medeseggi rë. ²⁸ Gaḵ bë Anutu yi Anon Vabuung loḵ vu sa, besa hetii memō beto deneya, og ham jaḵ ni nabë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gegin ham. ²⁹ Mehōti su yoh vu bë doḵ na Mehō Nipaya los niwëëk saga yi beggang mebo yi kupek pin vër rë. Nabë naduu mehō niwëëk saga govek, og mēm godeḵ yi kupek pin sën nedo loḵ yi beggang ayo lo. ³⁰ Mehōti sën su sa alam yi rë lo, og nesis begō vu sa. Gemehōti sën su neloḵ vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët loḵ. ³¹ Om sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë dahun mehōnon hir ngaa nipaya los gageḵ pelësën pin sën denevong lo na. Gaḵ gageḵ pelësën sën denenër raḵ Anon Vabuung lo, og su rëḵ Anutu dahun na rë.

³² Log mehōti bë nanër gageḵ nipaya ti jaḵ Mehōnon Nalu, og rëḵ Anutu dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabë mehōti nanër gageḵ nipaya ti jaḵ Anon Vabuung, og su rëḵ Anutu dahun yi nipaya sënë na rë. Gaḵ rëḵ nama, vu gwëbeng gevu tamusën geving.”

*Kele Nipaya Nevuuk Anon Nipaya
(Lk 6:43-45)*

³³ “Nabë ham baroh kele nivesa, og yō rëḵ ngis anon nivesa. Nabë ham baroh kele nipaya, og yō rëḵ ngis anon nipaya. In hil nehalë kele anon rëḵ mēm hil narak ni nebë kele nivesa ma nipaya. ³⁴ Nyël nalu ham! Ham su yoh vu bë nanër gageḵ nivesa rë, in ham alam nimin paya. Yōnon, ham nenër gageḵ verup avimin yoh vu ngaa sën ham kwamin nevo loḵ ayomin lo. ³⁵ Om mehō nivesa neko ngaa nivesa vër loḵ ngaa nivesa sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenër yam rangah, log mehō nipaya neko ngaa nipaya vër loḵ ngaa nipaya sën nesupin meneggëp loḵ ayo lo, menenër yam rangah. ³⁶ Om sën sa nanër vu ham nabë gageḵ jeggin jeggin pin sën alam denenër lo, og rëḵ Anutu gevong nyëvewen dok nah vu sir dok buk sën gengo alam pin hir gageḵ lo. ³⁷ In hong gageḵ rëḵ nanër hong nabë hong mehō nim vesa ma rëḵ nanër hong nabë hong mehō nim paya.”

*Alam La Deketag Vu Yesu Bë Degelë Ngaa Böp
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)*

³⁸ Nër saga ggovek lob alam-horek-yi la los alam Parisai* la denër vu yi bë, “Tatovaha, he hevongin bë gwevong ngaa böp ti behe galë.”

³⁹ Lom nër yah vu sir bë, “Ham alam sën nedo dob-ë, ham alam nimin paya. Ham nebë avëh baggëb, om sën ham nekwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëḵ mu sa su rëḵ gevong ngaa böp vu ham rë. Gaḵ sëḵ gevong ngaa böp nabë sën mehō-nenër-gageḵ-rangahsën Yona yi ngaa böp lo mu vu ham beggovek. ⁴⁰ Wirek Yona neggëp loḵ gël böp ayo yoh vu rangah löö gebuk

löö, lom Mehönon Nalu rëk gëp doḵ dob ayo noh vu rangah löö gebuk löö nabë saga. ⁴¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gägek, lob rëk alam Ninevë kedi debare medenanër gägek jaḵ alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Ninevë denḡo Yona aye bedeggërin sir yah vu Anutu. Gaḵ Mehö sën nedo agi kesuu Yona, rëk ham su wërin ham rë. ⁴² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gägek, lob rëk avëh-los-bengö vu dob nyë sën sang-neverup lo kedi bare menanër gägek jaḵ alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In avëh-los-bengö sënë yam vu dob nyë in bë gengo Solomon* yi gägek los kwa böp. Gaḵ Mehö sën nedo agi og kesuu Solomon*, rëk ham su ngö aye rë.”

Memö Yom Ggökin
(Lk 11:24-26)

⁴³ “Memö nipaya sën to meya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëḡ nivevo benesero nyëḡ len ti in bë sewah doḵ, rëk su netöḵ raḵ rë. ⁴⁴ Lom nër bë, ‘Maam saḵ nah mena galë beggang sën sa nado loḵ wirek lo rë!’ Lob yah verup rëk nelë bë desekee beggang sën lo bedevuneḵ vu benedo meris. ⁴⁵ Lob rengö yi beyah ḵo memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḵ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo mëm nedo paya ya veröḵ yi rot. Om ngaa nipaya nabë sënë rëk natöḵ vu alam nij paya sën denedo gwëbeng agi nabë saga.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu nahën nenër gägek nebë sënë vu alam, log ata gari lo yam denare dobnë in bë losho debengwëḡ. ⁴⁷ Lob mehöti nër vu bë, “Gelë, atam losho arim lo yam denare dobnë in bë ham los bengwëḡ.” ⁴⁸ Lob Yesu nër gägek yah vu mehö sënë bë, “Satag re? Gesarig re lo?” ⁴⁹ Lob tato yi hur lo rak nema genër bë, “Gwelë! Atag lo arig lo sënë. ⁵⁰ Alam sën denesepa loḵ Amag vu yaḡek kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, satag lo!”

13

Mehö Netetëhin Nos Gahis Vu Huk
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Vu buk saga Yesu vu beggang ayo meto meya dobnë, beya nedo dus vu ngaggee böp nenga. ² Loḵ alam yu böpata deya vu yi, lob Yesu rak ya nedo yag ti, galam pin denare ngaggee nenga. ³ Log nër gägek peggirinsën ngahiseḵ vu sir bë, “Ham wengö rë! Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis.

⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lom soḵ yam degga pevis. ⁵ Log gahis la to merak nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöḡ vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu, ⁶ lob hes tum bevev raḵ lom meran ya, in gëga su luk ya dob gebinë rë. ⁷ Log gahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig meggök nos bevong paya. ⁸ Log gahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob rig besis anon nivesa. La sis anon mehödahis nemadvahi, gela sis anon mehödahis löö, gela sis anon mehödahis ti benemadluho. ⁹ Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gägek sënë.”

Yesu Nër Gägek Peggirinsën Degwa Rangah
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

10 Lob yi hur maluh ya delok tepək in yi bē, “Genēr gagek pin netu gagek peggirinsēn vu sir in va?” 11 Lok nēr yah vu sir bē, “In Anutu tatekin Nyēg-yagek-yi yi gagek vunsēn degwa vu ham, gak su tatekin vu alam sēnē rē. 12 Mehōti sēn nerak gagek degwa ni lo, og rēk jak la degwa ni geving rot, gemehōti sēn su nerak gagek degwa ni rē lo, og rēk kwa birekin teka sēn nerak ni lo benama na verōk yi. 13 Senēr gagek peggirinsēn vu sir in bē rēk degelē mu gesu dejak ni rē, log degengo mu gesu denatōk jak gagek degwa rē. 14 Om mehō-nenēr-gagek-rangahsēn Yesaya yi gagek anon rak, sēn nēr nebē: ‘Ham nengamin rēk gengo, rēk ham kwamin su rēk natōk jak rē. Ham malamin rēk gelē, rēk ham su rēk jak degwa ni rē.’

15 GeYesaya nēr rak sir ving bē:

‘Nabē saga, in alam sēnē ayoj niwēēk,
medemir nengaj gedekebu malaj
in bē malaj rēk gelē genengaj rēk gengo,
lob dejak ni medegērin sir lob sa gevong benijvesa jak.’

16 Gak mu hamek kwamin vesa in ham malamin nelē sa los ham nengamin nengo sayeg. 17 Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Wirek alam-denenēr-gagek-rangahsēn los alam yohvu ngahisekē denetung malaj in bē degelē ngaa sēn ham nelē agi, rēk su denelē rē. Log denebē nengaj in bē degengo gagek sēn ham nengo agi, rēk su denengo rē.”

Gagek Peggirinsēn Rak Mehō Netetēhin Gahis Lo Yi Degwa (Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

18 “Om ham gwengo gagek peggirinsēn rak mehō netetēhin gahis lo degwa rē. 19 Alam sēn denengo Nyēg-yagek-yi yi gagek rēk su kwaj netōk rak degwa rē lo, og sir nebē gahis sēn to nedo lok aggata, in Mehō Nipaya lo yam neseapos gagek lo vēr in ayoj. 20 Log gahis sēn to nedo rak gelōng vavunē lo, nebē alam sēn dengo gagek medeko rak pevis mekwaj vesa in. 21 Rēk mu sir nebē nos gega sēn nerak vu gelōng lo, lob su denedo hus ading rē. Bē ngaa maggin ti natōk jak sir, ma mehō la denanēr sir in desepa lok sa gagek, og rēk dedēin na pevis. 22 Log gahis sēn to melok ya vos niggin ggin ayo lo, nebē alam sēn denengo gagek, lok newaj nerak in ngaa dob yi lo. Gahēj ving monē lu ngaa rot ggōk ya gagek, lom diik gesu sis anon rē. 23 Log gahis sēn to meluk ya dob jeji lo nebē alam sēn dengo gagek bedetōk rak degwa bedenevong ving bedenevong banon rak lo. La denesis anon mehōdahis nemadvahi, gela denesis anon mehōdahis lōō, gela denesis anon mehōdahis ti benemadluho.”

Gagek Peggirinsēn Rak Vos Nipaya Kip Lok Huk

24 Lok nēr gagek peggirinsēn ngwē ggōkin vu sir bē, “Sēn Nyēg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebē mehōnon ti tetēhin nos gahis nivesa lok yi huk. 25 Lob neggēp yīng buk, log mehō sēn nelē yi paya lo, tetēhin vos nipaya gahis ggōk ya nos gahis lo vavunē geneya. 26 Lob gahis lo kip mebōp rak ggovek bebē ngis anon, lok delē vos nipaya lo kip merivin lok ving. 27 Lob yi hur ya denēr vu yi bē, ‘Mehō bōp, mak gētetēhin gahis nivesa lok hong huk, log vos nipaya sēn kip agu yam vu tena?’ 28 Lok nēr vu sir bē, ‘Mehō sēn nelē sa paya lo vong ngaa sēnē!’ Lom yi hur delok tepək in yi bē, ‘Om he na bepul vos sēnē na?’ 29 Rēk nēr yah bē, ‘Ma! Bē ham bepul vos na, og mak ham rēk bepul nos la geving. 30 Om ham nakōōk geluho desarōmin sir medebare gebuk sēn hil abo nos anon lo rē. Lob dok buk saga og sēk nanēr vu alam sēn debo nos anon lo nabē dengap vos nipaya jak bun namugin bena degetē jak na nengwah, log mēm dengupin nos anon jak na sa jōk.’”

Gagek Peggirinsën Rak Gahis Mahen Teka
(Mk 4:31-32; Lk 13:18-21)

³¹ Lok Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mastet* gahis sën mehöti ko meya mehin lok yi huk. ³² Nos gahis saga mahen teka genos gahis pin kesuu, rëk tum nekip lob böp nerak benekesuu nos pin geya netu kele, besok sën denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej lok nema.”

³³ Log nër gagek peggirinsën ngwë vu sir nebë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë yüst* sën nevong bebrët nerig lo. Avëh ti ko meya sarömin ving parawa ketuk löo lok gabum, lom yüst* köd parawa pin sënë merig.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën
(Mk 4:33-34)

³⁴ Yesu nër gagek peggirinsën pin saga gesu nër ti rangah rë, gak nër tu gagek peggirinsën mu vu alam yu böpata saga. ³⁵ In mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi gagek sënë anon jak. Sën nebë: ‘Sëk nanër vu sir jak gagek peggirinsën.

Gesëk nanër gagek sën nevun yi lok buk sën Anutu tung yagek los dob meneggëp rot meverup gwëbeng agi vu sir.’

Gagek Peggirinsën Rak Vos Nipaya Lo Degwa

³⁶ Yesu nër gvovek, log vuu alam yu böpata saga ya, gelok yah beggang ayo, lob yi hur maluh ya delok tepëk in yi bë, “Genanër gagek peggirinsën sën vos nipaya kip lok huk anon lo degwa rangah vu he rë.”

³⁷ Lob nër yah vu sir bë, “Mehö sën nevaroh nos gahis nivesa saga og Mehönon Nalu. ³⁸ Gedob pin sënë nebë huk, genos gahis nivesa saga nebë alam sën detu Anutu yi hur, gevos nipaya saga nebë Mehö Nipaya Satan yi hur lo. ³⁹ Log mehö netetëhin vos nipaya gahis lo, saga Satan. Log buk sën dengupin nos lo, saga og buk sën dob los yagek nama na lo. Galam sën dengupin nos lo, sagak angër lo. ⁴⁰ Log sën dengupin vos nipaya mena debesi pin jak nengwah lo, og yik rëk degevang nabë sënë dok Buk-tamusën. ⁴¹ Dok buk saga Mehönon Nalu rëk gevong yi angër na dengupin alam nij paya pin sën depelëpin alam-vongvingsën-yi lo geving alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, bedegeko sir vër in Anutu-yi-Nyëg. ⁴² Lob rëk degetë sir dok na nengwah, bedengu los degeköo nyëj. ⁴³ Lob vu buk saga Anutu-yi-alam rëk denajëh nabë hes gëp Amaj-yi-Nyëg. Mehöti bë nenga neggëp og gengo gagek sënë!”

Gagek Peggirinsën Rak Mehö Nesero Yi Monë Lok Huk Anon

⁴⁴ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë kupek nivesa sën mehöti vun meneggëp lok dob bemehö ngwë tök vu, log vun yah ggökin. Kwa vesa rot geya nevong yi ngaa pin balam debago beko monë rak pin, lom yah bago dob len ti sënë betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsën Rak Kumkum

⁴⁵ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehö-nebago-ngaa nesero kumkum nivesa in bë bago. ⁴⁶ Tök vu kumkum ti bemalangeri rot beyi monë böpata rot. Lom ya mevong yi kupek pin balam debago, lob ko monë rak betum yah bago kumkum malangeri sënë rak betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsën Rak Lek-gël-yi

⁴⁷ “Log gagek peggirinsën ngwë nebë sënë: Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë lek-gël-yi ti sën denetë luk ya loo beggerin gël aggagga lok. ⁴⁸ Lek pup lom dedadii rak yam ronek, bedeggooin gël nivesa lok ya gabum, gedetë

nipaya ya. ⁴⁹ Lob buk sën yagek los dob nama na lo, og rëk nabë sënë. Angër rëk nam degeko alam nij paya vër dok alam nijvesa vuheng, ⁵⁰ bena degetë sir dok na nengwah, bedengu los degekoo nyëj.”

Gagek Peggirinsën Raq Mehöti Los Yi Kupek Mewis Los Mugeng

⁵¹ Log Yesu loq tepëk in sir bë, “Maq ham raq gagek mewis pin sënë degwa ni?” Lom deyogek bë, “Ëë-ë!” ⁵² Lob nër yah vu sir bë, “Mehö-horek-yi sën nengo gagek raq Nyëg-yagek-yi venuh ggovek lo, saga nebë beggang ala ti. Loq ya yi beggang-kupek-yi ayo beko yi kupek mewis los mugeng loq ti beluk yom.”

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Yesu nër gagek peggirinsën saga vu sir ggovek log vuu hir nyëg ya, ⁵⁴ geyah ben menenër Anutu yi gagek vu yi alam loq hir dub-supinsën-yi. Lom avij tok medenër bë, “Mehö sënë ko kwa los ngaa böp böp sënë vu tena? ⁵⁵ Yosep sën mehö nelev beggang lo nalu yi! Gata Maria! Gemak ari lo sën Yakobus geYosep geSimon geYudas lo? ⁵⁶ Gavëhno lo sën denedo ving hil-ë! Log mak ko ngaa pin sënë vu tena?” ⁵⁷ Denër nebë sënë, log denelë yi paya. Rëk Yesu nër vu sir bë, “Alam vu nyëg pin deneko mehö-nenër-gagek-rangahsën arëj raq, gak yö hir alam, gesir sën losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵⁸ Lob su vong ngaa böp ngahisekë vu nyëg saga rë, in su ayoj neya timu vu yi rë.

14

Degwa Sën Herot Kuung Bë Jon In Yesu Lo*

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Vu buk saga Herot* tu distrik Galilea ala menedo, bengo Yesu bengö. ² Lob nër vu yi alam sën denengo gagek ggëp avi lo bë, “Yik Mehö-neripek-alam Jon lo sënë! Kedi raq ggökin vu bedub, om sën nevong ngaa los niwëek ata nebë agi.”

³ Herot* nër bë saga in jom Mehö-neripek-alam Jon beduu yi ahon wirek betung yi ya karabus. Herot* vong raq ari Pilip venë Herodias sën ggoдек yah tu venë lo. ⁴ In Jon nër vu Herot* bë, “Su geko avëh sënë niröp rë!” ⁵ Lom Herot* bë ngis yi menadiik rëk ggönengin alam Yuda in kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti. ⁶ Betum buk sën Herot* kwa vo yi buk sën ata ko yi wirek lo, lob vong nos böp balam la desupin sir ving yi, geHerodias nalu avëh yam nelöo loq malaj.

⁷ Lob Herot* lë bahë nivesa rot in yi, lob nër yönon rot vu avëh avö sënë getato nema ya vavunë bë, “Bë genanër ngaa ti vu sa, og sëk bo nök vu hong yönon!” ⁸ Lob Herodias loq nalu avëh ahë bemëm nër vu Herot* bë, “Gwetung Mehö-neripek-alam Jon yu dok gabum ti megebo vu sa pehi sënë!” ⁹ Nër nebë sënë lom mehö-los-bengö Herot* ayo maggin, rëk kwa vo gagek sën nër yönon getato nema ya vavunë lo, in neggönengin alam vatëvek sën deyam in yi nos böp lo dengo. Lob nër bë degevang noh vu saga. ¹⁰ Lom vong mehöti ya beggang karabus ayo meketöv Jon kwa. ¹¹ Lob deko yu loq gabum ti beyam devo vu avëh avö sënë, beko meyah vo vu ata. ¹² GeJon yi hur maluh yam deko anon meya delev. Delev ggovek, log ya denër vu Yesu.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³ Yesu ngo gagek sënë lob vuu nyëg saga gerak yag meya nyëg-yumeris tahsën ti. Loğ alam dengo lom devuu nyëg böp gedeyoh ronek bedesepa yi medeya. ¹⁴ Lob Yesu ya verup merak yah ronek vu nyëg-yumeris, lob lë alam ngahisekë saga bekwa vongin sir, lob vong behir alam nijraksën nijvesa rak.

¹⁵ Log sehuk luk lob yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Nyëg-yumeris tahsën sënë behes mala ya ggovek, om gwevong alam sënë deketëkin sir medena denoh vu beggang-bu ti ti in debago hir nos.” ¹⁶ Rëk Yesu nër vu sir bë, “O, su dena! Gağ ham bet sir!” ¹⁷ Rëk denër yah vu yi bë, “Rëk mu hil hed brët nemadvahi gegël luu mu-o!” ¹⁸ Rëk nër yah bë, “Ham gweko nam vu sa rë!”

¹⁹ Lom nër vu alam bë degeto demedo jak pahup, log ko brët nemadvahi gegël luu lo rak, log varah mala rak yagek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu. Log mëm dego bevo vu yi hur maluh beya devo ggelek alam saga. ²⁰ Lob sir pin degga meyoh vu sir, log desupin vahi sën nahën nedo lo loğ sap nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Alam sën degga nos lo sir maluh yoh vu 5,000, gesu detevin avëh los hurmahën ving rë.

Yesu Vare Neya Rak Ngaggee Vavunë

(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

²² Ggovek log Yesu vong yi hur maluh bë dejak na yag bedena ngaggee nenga vahi namugin, gegevong alam bedenah bej rë. ²³ Vong alam deya ggovek, log yö ti ya los kedu in bë najom jak, lob nahën ya nedo kedu gebuk lok. ²⁴ Geyag to meya ngaggee vuheng rot, lom sang vë niwëek yam ggëp yag neru, lob ngaggee tää luk ya yag rot. ²⁵ Lob dus rak in bë nyëg geheng, log Yesu vare neya rak ngaggee vavunë betök ya vu sir. ²⁶ Delë bë vare neya rak ngaggee vavunë, lom delëk mekenuj verup medenër bë, “Alam diiksën kenuj ti!”, gedeggöneng medengeek. ²⁷ Rëk Yesu pevis benër ya vu sir bë, “Ham su newamin jak! Yik sa sënë om ham su göneng.”

²⁸ Lom Pita nër yah vu bë, “Mehöböp! Nabë hong saga, og genanër gesa bare jak ngaggee vavunë benök vu hong!” ²⁹ Lom Yesu nër bë, “Genam!” Lob Pita vuu yag geto meya nare rak ngaggee vavunë meya vu Yesu, ³⁰ rëk ngo sang dedun, lom ggöneng bevongin bë duk na ngaggee bengaggee jehöo yi. Lob ngeek in Yesu bë, “Mehöböp, genajom sa jak!”

³¹ Lom Yesu pevis bejom Pita rak genër vu yi bë, “Su ayom neyam timu vu sa yönon rë! Ayom luu luu in-a?” ³² Lob luho derak yah yag, log sang maya avuti. ³³ Lob alam sën denedo rak yag lo depetev medeneggëp loğ vaha gedenër bë, “Anutu nalu hong yönon rot!”

Yesu Vong Alam Niraksën Ngahisekë Vu Genesaret Menijvesa Rak*

(Mk 6:53-56)

³⁴ Ggovek, lok ya deverup ngaggee vahi beya detök ya Genesaret*, ³⁵ lob alam vu nyëg sagu derak ni bë Yesu, lob devong gagek ya nyëg dus dum pin bedeko alam nijraksën pin yam vu yi. ³⁶ Gedeketag vu yi bë yik alam nijraksën degebë nemaj jak yi röprüp nyë mu. Lob sir pin sën denebë nemaj rak lo og nijvesa nerak.

15

Anutu Yi Horek Kesuu Hil Kenud Hir Horek

(Mk 7:1-13)

¹ Parisai* la losho alam-horek-yi la vu Yerusalem bedeyam vu Yesu ben-denër bë. ² “Tum hong hur maluh denekeyëh alam hib wirek hen hir horek sën devong vu hil agi lo in-a? Su deneripek nemaj muğin rëk mëm denegga

nos rè!”³ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, “Log yik ham nebê saga! Nebê va sên ham ngo nesepa loḵ alam hib wirek hen hir horek geham nekweyêh Anutu yi horek-ê?”⁴ Anutu nêr bê, ‘Gegurek amam lu atam babuj’ genêr ving bê, ‘Mehôti bê nanêr gagek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik’.⁵ Rêk ham nenêr bê, ‘Mehôti yi monê lu ngaa neggêp in bê doḵ vu ama ma ata jak, rêk mu nanêr vu yi nabê, “Sa bê doḵ vu meluu megevong sa ngaa sênê nôk vu meluu, rêk mu rêk nama, in sehooiin rak ggovek in bê natu seriveng vu Anutu”,⁶ og ggovek, mehô saga su doḵ vu ama lu ata jak.’ Rêk mu ham nedahun Anutu yi gagek rak ngaa nebê saga in bê ham ngo sepa doḵ alam hib wirek hen hir gagek.⁷ Ham alam kwamin luu! Mehô-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya nêr gagek sênê rak ham niröp nebê:

⁸ ‘Alam sênê deneko sarêg rak verup avij,
rêk mu ayoj yô neggêp ading in sa.

⁹ Yô denenêr mehônnon hir horek gedenenêr bê, “Anutu yi horek sênê!”
lob deneko sa rak meris mu.”

*Ngaa Sên Nevong Mehônnon Benij Paya Nerak
(Mk 7:14-23)*

¹⁰ Lob Yesu supin alam deyam vu yi benêr vu sir bê, “Ham gwengo beham jak ni.¹¹ Ngaa sên nelok ya mehônnon avij lo, og su nevong benij paya nerak rê. Gak mêm ngaa sên nedo loḵ mehônnon ayoj berak neverup avij lo mu, sên nevong benij paya nerak.”

¹² Lob yi hur maluh ya denêr vu yi bê, “Alam Parisai* dengo hong gagek saga lob ayoj nipaya. Ma geraḵ ni?”¹³ Rêk Yesu nêr yah bê, “Ngaa pin sên Amaḡ vu yagek su nevaroh rê lo, og rêk bepul los gega na.¹⁴ Ham naköök geyô hir ngaa! Alam malaj kenod lob dekuung bê detato aggata vu alam malaj kenod ngwê. Bê mehô mala kenod ngwê tato aggata vu mehô mala kenod ngwê, og rêk luhoho debês lii doḵ ti.”

¹⁵ Lom Pita nêr yah vu Yesu bê, “Om genanêr gagek peggirinsên sênê degwa behe gango rê!”¹⁶ Rêk Yesu nêr bê, “Om ham ngo nahên geham su nerak ni rê?”¹⁷ Maḵ ham su rak ngaa pin sên hil naha lo ni bê nelok ya hil avid beya nare loḵ hil ahêd kevus, loḵ tum to neluḵ ya asoreng rê?”¹⁸ Gak ngaa sên rak neverup mehônnon avij beto neyam rangah lo, sên yam ggêp ayoj. Lob ngaa nebê sênê sên nevong bemehônnon nij paya nerak.¹⁹ In ngaa sên neverup ayoj lo nebê sênê: Kwaj nevo ngaa nipaya, denesis mehônnon medenediik, deneggodek alam venêj ma reggaj, magêm los avô deneggodek sir, deneggodek ngaa, denenêr gagek kuungsên, denenêr gagek pelêsên.

²⁰ Ngaa pin sênê nevong bemehônnon nij paya nerak. Gak bê mehônnon dega nos besu dejipek nemaj namugin rê, og saga su nevong benij paya nerak rê.”

*Kanaan Avêh Vong Ving Yesu Anon Rot
(Mk 7:24-30)*

²¹ Lob Yesu kedi rak loḵ nyêg saga beya distrik Ture los Sidon.²² Lob avêh-yu-ngwê ti vu Kanaan nedo sagu beyam tahi bê, “O Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevong in sa! Memô nipaya ti gwang ya sa nalug avêh ayo benevasap yi rot!”²³ Rêk Yesu su nêr gagek ti loḵ yah vu yi rê. Lob yi hur maluh deyam vu yi medenêr bê, “Avêh sênê tahi mejejiin hil rot, om gwewong nah!”²⁴ Rêk Yesu nêr yah bê, “Anutu vong sa meseyam in sedok vu sipsip mala-masên vu Israel mu!”²⁵ Rêk avêh yam dus bepotev meneggêp loḵ vaha genêr bê, “Mehöböp gedok vu sa!”

²⁶ Loḵ Yesu nêr rak gagek peggirinsên yah vu yi bê, “Su yoh vu bê hil gako hurmahen hir nos vêr begetê na vu anöô rê!”²⁷ Rêk avêh nêr bê, “Mehöböp,

sagak yönon, gak mëm anöö denepatu nos metes sën alaj denevong meneluk ya reek len lo!" ²⁸ Nër nebë sënë, lom Yesu nër yah vu yi bë, "O avèh! Ayom neyam timu vu sa yönon rot, om ngaa sën genevongin lo rëk anon jak vu hong." Lom loḵ hes mala saga avèh nalu nivesa raḵ yah ggökin.

Yesu Vong Balam Niraksën Ngahisekë Nijvesa Rak

²⁹ Log Yesu ya raḵ beya metök ya ngaggee böp Galilea nenga. Besepa meya teka loḵ mëm raḵ ya kedu ti beto nedo. ³⁰ Lob alam ngahisekë desupin sir medeyam vu yi. Lob deko alam vahaj nipaya, sekëj vegguu, malaj kenod, kwaj ngengöleng, geniraksën vahi ving, bedeyam vu yi. Bedebë sir loḵ Yesu vaha, lob vong benijvesa rak. ³¹ Lob alam saga kenuj ya in denelë alam kwaj ngengöleng denevongwëng, galam sekëj vegguu sekëj nesesor yi, galam vahaj nipaya deneya aggata, galam malaj kenod denelë nyëḡ. Lob deko Israel hir Anutu arë raḵ.

Yesu Vet Alam 4,000

(Mk 8:1-10)

³² Lob Yesu supin yi hur maluh lo benër vu sir bë, "Sa kwag paya in alam sënë, in denedo buk löö ving sa benos main sir. Lob sa su hevongin bë gevong sir na rë, in meyip rëḵ gevong sir bemalaj pebilin gëp aggata bedebës." ³³ Loḵ yi hur maluh denër vu yi bë, "Nyëḡ-yumeris sënë, om hil rëḵ gako nos vu tena mabet alam yu böpata sënë jak-a?" ³⁴ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, "Ham brët va la neggëp vu ham-a?" Lom denër yah bë, "He hömin brët nemadvahi-bevidek-luu gegël mahen luu." ³⁵ Lob Yesu nër vu alam beto denedo dob. ³⁶ Log ko brët nemadvahi-bevidek-luu, gegël luu lo rak, gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu, log deḡo bevo vu yi hur maluh, beya devo ggelek alam. ³⁷ Degga beyoh vu sir, log vahi nedo bedesupin loḵ jebeng nemadvahi-mevidek-luu. ³⁸ Log alam sën degga nos lo sir yoh vu 4,000, gesu detevin avèh los hurmahen ving rë. ³⁹ Log mëm Yesu vong medeketëkin sir medeya, log raḵ yaḡ meya los Magadan.

16

Alam Parisai los Sadukai* Detahi Bë Degelë Ngaa Böp*

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Alam Parisai* los Sadukai* deyam in bë deseggi Yesu, lob denër bë gevong ngaa böp yagek yi ti bedegelë. ² Rëḵ nër yah vu sir bë, "Ham nelë bë gerub nevarah seuksën lob ham nenër bë, 'Gerub varah seuksën, om nyëḡ rëḵ gevang neheng.' ³ Log ham nelë kekup nekebu monbuk, lom ham nenër bë, 'Kekup kebu monbuk genyëḡ malakenu rot, om vongin ayööng los hob nam!' Ngaa nebë sënë netato vu ham beham ngo neraḵ ni, rëḵ ham su neraḵ ngaa sën neggëp ham malamin gwëbeng-ë ni rë! ⁴ Ham alam nimin paya, ham nebë avèh baggëb, om sën ham kwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëḵ mu sa su rëḵ gevong ngaa böp ti beham gwelë rë. Gak sëḵ tato ngaa böp nabë sën Yona yi ngaa böp lo vu ham mu beggovek." Log Yesu vuu sir geya.

Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Parisai Los Sadukai* Hir Yiist* Sën Nevong Brët Menerig Lo*

(Mk 8:14-21)

⁵ Yi hur maluh derak yaḡ ving yi medeya ngaggee nenga vahi, rëḵ kwaj virekin nos gesu deko la sepa rë. ⁶ Loḵ Yesu nër vu sir bë, "Ham gwëgin ham in alam Parisai* los Sadukai* hir yiist*!" ⁷ Lob yö denër vu sir bë, "Hil su hako nos la sepa rë, om sën nenër aga!" ⁸ Yesu raḵ ni lob nër bë, "Ham su ayomin

neyam timu vu sa yōnon rē! Ma nebē va sēn ham nesap ham raḱ bē ham su ḱo nos la sepa rē-ē? ⁹ Ma ham nahēn geham su raḱ ni rē? Maḱ ham su kwamin nevo brēt nemadvahi sēn alam 5,000 degga gesap va la sēn ham supin loḱ lo rē? ¹⁰ Log maḱ ham su kwamin nevo brēt nemadvahi-bevidek-luu sēn alam 4,000 degga geham supin loḱ jebeng va la lo rē? ¹¹ Ma ham su raḱ ni rē? Sa su nanēr nos vu ham rē! Gaḱ senēr vu ham bē ham gwegin ham vu Parisai* los Sadukai* hir yīst*! ¹² Lob mēm derak ni bē su nēr raḱ yīst* sēn brēt yi lo rē. Gaḱ nenēr bē degegin sir vu Parisai* los Sadukai* hir gaḱek.

Pita Nēr Yesu Rangah Bē Mehō Sēn Anutu Ggooin Raḱ In Bē Geḱo Hil Nah
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Yesu ya los Sisarea vu distrik Pilipi, lob loḱ tepēḱ in yi hur maluh bē, “Alam denenēr Mehōnon Nalu bē yi re?” ¹⁴ Lok denēr yah bē, “Mehō la denenēr bē Mehō-neripek-alam Jon. Log la denenēr bē Elia. Log la denenēr bē Yerima, ma mehō-nenēr-gaḱek-rangahsēn wirek hen ti.” ¹⁵ Loḱ Yesu loḱ tepēḱ yah vu sir bē, “Gaḱ hameḱ nenēr bē sa re?” ¹⁶ Loḱ Simon Pita nēr yah bē, “Hong Kerisi*! Anutu mala-tumsēn Nalu hong!”

¹⁷ Lom Yesu nēr yah vu yi bē, “Jon* nalu Simon! Kwam vesa anon! Alam dob sēnē ti su tateḱin gaḱek sēnē vu hong rē. Gaḱ Amaḱ sēn nedo yaḱek lo yō tateḱin vu hong.” ¹⁸ Om sa nanēr vu hong nabē hong Pita (sēnē degwa nebē gelōng), lob sēḱ dev sa dub jaḱ medo gelōng sēnē, geNyēg Nipaya su yoh vu bē bare megedu begō jaḱ dub sēnē rē. ¹⁹ Sēḱ bo kii Nyēg-yaḱek-yi vu hong. Gengaa sēn genanēr in vu dob lo, og Anutu rēḱ nanēr in vu yaḱek geving. Gengaa sēn gengogekin vu dob lo, og Anutu rēḱ bo veyovin gēp yaḱek geving.” ²⁰ Log Yesu nēr niwēek vu yi hur maluh bē su na denanēr vu mehō la nabē yi Kerisi*.

Yesu Nēr Yi Maggin Rangah Bē Rēḱ Nadiiḱ Gekedi Jaḱ Nah
(Mk 8:31-9:1; Lk 8:22-27)

²¹ Log Yesu nēr rangah muḱin vu yi hur maluh loḱ buk saga bē rēḱ na Yerusalem, lob alam-teta losho alam-deneḱo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi rēḱ debo vanē nah ghahiseḱē vu yi, gedengis yi menadiiḱ, gebuk natu lōō rēḱ mēm kedi jaḱ nah gōkin.

²² Lob Pita ḱo yi meya nenga bevong gaḱek raḱ yi bē, “Mehōbōp, su rēḱ nabē saga rē! Ngaa sēnē su rēḱ natōḱ vu hong rē!” ²³ Loḱ Yesu ggēr in yah benēr vu Pita bē, “Satan! Gebare nah sa demig, in genewēr in sa aggata! Su kwam tōḱ raḱ Anutu kwa rē, gaḱ kwam nevo ngaa nebē sēn mehōnon yō kwaj nevo lo!”

²⁴ Log Yesu nēr vu yi hur maluh bē, “Mehōti bē natu sa hur, og kwa birek in yi gekerē yi kelepeḱo* betamuin sa. ²⁵ In mehōti bē kwa bo yi begegin nivesa, og rēḱ anon mala nama. Gaḱ mehōti bē kwa birekin yi benadiiḱ in sa, og rēḱ medo mala-tumsēn. ²⁶ Nabē mehōti yō geḱo yi jaḱ in ngaa dob yi pin bemedo loḱ nadiiḱ, og yi ngaa sēnē rēḱ doḱ vu yi nabē va? Ma mehōnon rēḱ debago Anutu jaḱ va in geving bedemedo malaj-tumsēn-a? Ma! ²⁷ Mehōnon Nalu rēḱ nam los Ama yō niwēek geyi vunek vunek yaḱek yi geyi angēr lo, lob doḱ buk sēnē og rēḱ bo nyēvewen doḱ nah ngaa pin sēn mehōnon denevong lo vu sir. ²⁸ Sa nanēr vu ham yōnon nabē ham sēn nare agi vahi su rēḱ denadiiḱ rē, gaḱ rēḱ demedo medegelē geMehōnon Nalu nom nabē mehō-los-bengō in gegin hil.”

17

Hur Maluh Lōō Delē Bē Yesu Navi Agga Ngwē Raḱ
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ Buk nemandvahi-bevidek-ti ya ggovek, log Yesu ko Pita geYakobus luho ari Jon bederaḵ kedu ading ti, beyö ya denedo. ² Lob delë bë Yesu navi agga ngwë raḵ, bemala netum nebë hes, geyi tob veroo meris nebë davës. ³ Lob delë Moses lu Elia detöḵ yam medenevengwëng ving yi. ⁴ Pita lë lob nër vu Yesu bë, “Mehöböp, he nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Bë ahëm geving, og sedev numeng löö gëp sënë, ti vu hong, ngwë vu Moses, gengwë vu Elia.”

⁵ Nahën nevengwëng, log beggob veroo ti yam bom Yesu lööho, log gagek ti yam loḵ beggob ayo nebë, “Sa Naluḡ yik sënë, sën sahëḡ neving yi los halë yi nivesa lo. Ham gwebë nengamin vu yi!” ⁶ Yi hur maluh denḡo sënë, lob deggöneng bedepetev beyuj ya dob.

⁷ Loḵ Yesu yam vu sir bebë nema raḵ sir genër bë, “Ham su göneng rë, ham kwedi jaḵ!” ⁸ Lob devër malaj raḵ rëḵ su denelë mehöti ving rë, gaḵ yik Yesu yö timu nare. ⁹ Sir vu kedu menahën deneluḵ medeneyah, lob Yesu nër niwëëḵ vu sir bë, “Ngaa sën ham lë aḡi, og ham su na nanër vu mehö la. Rot bemëm Mehönon Nalu kedi jaḵ nah gökin gëp bedub rë, loḵ mëm.”

¹⁰ Lom yi hur maluh deloḵ tepëḵ in yi bë, “Loḵ nebë va sën alam-horek-yi denenër bë Elia rëḵ nom namugin lo?” ¹¹ Loḵ mëm tatekin yah vu sir bë, “Yönon, Elia rëḵ nom namugin besemu ngaa pin rë. ¹² Rëḵ mu sa nanër vu ham nabë Elia yam ggovek ya, rëḵ alam su deraḵ ni rë, gedevong paya vu yi yoh vu yö kwaj. Gerëḵ debo vanë vu Mehönon Nalu nabë saga geving.” ¹³ Yesu nër nebë sënë, lob yi hur maluh deraḵ ni bë nenër Mehö-neripek-alam Jon vu sir.

*Yesu Vong Hurmahen Ti Los Memö Benivesa Raḵ
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)*

¹⁴ Loḵ yah to detöḵ vu alam yu böpata, lob mehöti verup vu Yesu beyun lus vu yi, ¹⁵ genër bë, “Mehöböp! Kwam gevongin sa nalug. Bado nevong yi benavi nipaya raḵ rot. Nevesi yi raḵ nengwah los nevës bël beron ngahiseḵë. ¹⁶ Lob sa haḡo yam vu hong hur maluh lo rëḵ su deyoh vu bë degevong benivesa jaḵ rë.”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Oo, ham alam dahis! Ham su vong ving rë! Sëḵ medo buk va la geving ham-a? Gesëḵ medo kerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Maam ham gweḡo hurmahen nam vu sa rë!” ¹⁸ Lob Yesu petupek raḵ memö, lob lëëin hurmahen geto meya, log bado maya in yi pevis.

¹⁹ Loḵ Yesu losho yi hur maluh meris yö denedo, lob deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?” ²⁰ Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Ham su nevong ving niwëëḵ rë, om sën ham su yoh vu rë! Kë! Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham vongvingsën mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham rëḵ nanër vu kedu sënë nabë ‘Kwedi jaḵ megena sagu!’, og rëḵ na. Bë ham gwevong geving yönon, og ham yoh vu bë rëḵ gwevong ngaa pin. ²¹ [Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë. Gaḵ hil ayed gërin nos gehil najom jaḵ mu og mëm.]”

*Yesu Nër Gagek Netu Luu Bë Rëḵ Nadiiḡ Gekedi Jaḵ Gökin
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)*

²² Yah denedo Galilea lob buk ti lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Rëḵ debo Mehönon Nalu doḵ na mehönon nemaj. ²³ Lob rëḵ dengis yi menadiiḡ, loḵ buk natu löö lob kedi jaḵ nah gökin.” Lob yi hur maluh ayoj maggin rot.

Yesu Bago Takës-dub-vabuung-yi

²⁴ Lob ya deverup Kapernaum, galam sën deneko takës-dub-vabuung-böp-yi lo ya deverup vu Pita bedelok tepëk vu yi bê, “Mağ ham tatovaha netung takës-dub-vabuung-yi ving-a?” ²⁵ Lob Pita yogek bê, “Ëë-ë, netung lo!” Log lok ya beggang ayo, lok Yesu tum lok tepëk in yi mugin bê, “Simon! Kwam nevo bê? Alam-los-bengöj vu dob sënë, deneko takës-kupek-yi los deneko vu mehönon tena? Mağ yö deneko vu hir alam, ma deneko vu alam-yu-ngwë?”

²⁶ Lob Pita nër yah bê, “Deneko vu alam-yu-ngwë!” Lom Yesu nër bê, “Nebë saga, om hir alam su degetë takës gegëp! ²⁷ Rëk mu alu su gevong bahëj sengën. Om gena geseyu gwaak gëp ngaggee nenga, lob gël ti sën rëk berup namugin begweko jağ lo, og gebasuh avi lob rëk genatök vu monë ti dok. Lob mëm gwëko monë saga megena gwetë natu alu hed takës.”

18

Re Böp Vu Anutu-yi-nyëg-a?

(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Vu buk saga Yesu yi hur maluh ya deverup vu yi bedelok tepëk in yi bê, “Mehö re tu muginsën vu Nyëg-yagek-yi kesuu alam pin-a?”

² Lob Yesu ko hurmahen ti yam bevarah lok malaj, ³ genër vu sir bê, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham su gwërin ham gedahun ham nabë hurmahen nebë sënë rë, og ham su yoh vu bê rëk dok na Nyëg-yagek-yi rë.

⁴ Mehöti bê dahun yi rot nabë hurmahen sënë, og rëk natu muginsën vu Nyëg-yagek-yi kesuu alam pin. ⁵ Log mehöti bê kwa bo sa bedok vu hurmahen nabë sënë ti, og sagak lok vu sa.”

Nгаа Nipaya Sën Nevong Paya Vu Mehönon Besu Denevong Ving Rë

(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ “Gağ bê mehöti geli sa alam sën ayoj neya timu vu sa mahen teka mu lo ti, begevong ngaa nipaya, og rëk geko nyëwewen böpata rot vu tamusën, gak nabë deseuyu gelöng böpata dok kwa gedegetë duk na loo vuheng namugin bemala nama, og mëm nivesa, in su kepë mehönon la. ⁷ Gëp in alam vu dob sënë in ngaa nipaya neggëp merëk kepë sir. Yönon! Ngaa nipaya rëk berup, rëk mu gëp in alam sën denekepë mehönon ngwë rak ngaa nipaya lo.

⁸ Lob nabë nemam ma vaham bê gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv megwetë na. Geyik nemam vahi timu ma vaham vahi timu, in mëm gemedo malam-tumsën degwata. In rëk nemam luu gevaham luu lob degetë hong dok na nengwah sën netum yoh vu buk los rangah lo.

⁹ Log nabë malam gahis vahi bê gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër begwetë na. Geyik malam vahi mu medo in mëm gemedo malam-tumsën degwata. In rëk malam gahis luu lom degetë hong dok na nengwah sën neggëp Nyëg-nengwah-yi lo.”

Gagek Peggirinsën Rak Sipsip Ti Mala Ma

(Lk 15:1-7)

¹⁰ “Ham gwëgin ham! In rëk ham gwekuung nabë hurmahen maluh los avëh nebë sënë sir ngaa meris. Ma! Sa nanër vu ham nabë hir angër vu yagek sën denegin sir lo vare denelë Amag sën nedo yagek lo yoh vu buk.

¹¹ [In Mehönon Nalu luk yam in bê geko alam malaj masën nah gökin.] ¹² Ham kwamin bo rë. Bë mehöti yi sipsip 100, lob bê ti mala nama, og rëk na sero ma rëk nama? Gağ rëk gevuu 99 bedebare kedu gena sero ti sën mala ma lo.

¹³ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë natök vu sipsip ti saga, og rëk kwa vesa in rot kesuu sën kwa vesa in 99 lo. ¹⁴ Nebë sënë, om ham Amamin vu yagek nilël bê hurmahen nebë sënë ti su mala nama.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Hil Gango Arid Hir Ngaa Nipaya Degwa Lo (Lk 17:3)

¹⁵ “Bë arim gevang ngaa nipaya vu hong, og ngo ti gena genanër yi nipaya tato vu yi rë. Lob nabë gengo ayem, og saga nebë geko yi yom vu hong. ¹⁶ Rëk nabë su ngo ayem rë, og gweko mehöti ma mehö luu geving bemelöö nah dok ti in meluu ma melöö nanër gagek rangah, og mëm ham rëk semu. ¹⁷ Rëk nabë su ngo melöö ayemin rë, og genanër vu sa alam pin. Rëk nabë su gengo sa alam ayej geving rë, og ham gwelë yi nabë yi alam-yu-ngwë ti, meyi mehö-neko-takës*. ¹⁸ Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nanërin vu dob lo, og rëk Anutu nanërin gëp yagek geving. Gengaa pin sën ham ngogekkin vu dob lo, og Anutu rëk ngogekkin gëp yagek geving.

¹⁹ Log sa nanër vu ham yönon gökin nabë: Bë ham mehö luu ayoj timu in ngaa ti vu dob sënë beluho deketag in vu Amag, og Amag sën nedo yagek lo, rëk gevang banon jak. ²⁰ Kë, log nabë mehö luu ma mehö löö kwaj bo sarëg bedungupin sir dok ti, og sëk nam medo geving sir.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Hur Sën Su Nevo Loḵ Monë Nyëwewen Rë

²¹ Loḵ buk saga Pita ya verup vu Yesu benër vu yi bë, “Mehöböp, arig gevang nipaya beron va la vu sa lok mëm sa dahun yi ngaa nipaya na? Mak noh vu beron nemadvahi-bevidek-luu-a?”

²² Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa su rëk nanër vu hong nabë beron nemadvahi-bevidek-luu mu rë. Gaḵ sa nanër vu hong nabë gedahun yi ngaa nipaya na noh vu 70 natu beron nemadvahi-vidék-luu.” (Nër bë sënë in bë tato nabë hil dahun mehönon hir ngaa nipaya sën denevang vu hil lo pin na.)

²³ Log nër ving bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehö-los-bengö ti vongin bë yi hur debo dok nah yi monë. ²⁴ Lob deko ti ya verup vu yi, geyi nyëwewen böpata rot yoh vu 10 milion kina. ²⁵ Rëk yi monë su yoh vu bë bo dok rë. Lob mehö-los-bengö nër bë mehö la debago mehö sënë losho venë lo nalu lo, geyi ngaa pin, bedenatu hur-huk-meris-yi in dok nah yi nyëwewen böpata sënë. ²⁶ Lob yi hur maluh saga petev meneggëp loḵ vaha gesu bë, ‘Genaköök rë, rëk mëm sëk bo dok nah hong monë!’ ²⁷ Lob ala kwa vongin yi, benër bë ggovek gesu bo dok nah, log vong yi yah.

²⁸ Lob hur maluh sënë to meya dobnë, lob tök raḵ hur maluh ngwë sën vu yi monë yik mahen mu vu wirek yoh vu K100 benyëwewen nahën neggëp vu yi lo. Lob jom yi ahon niwëëk begibek nema loḵ kwa genër bë, ‘Gebo dok nah sa monë!’

²⁹ Lob hur maluh ngwë sënë petev meneggëp loḵ vaha geketag vu yi bë, ‘Genaköök rë, rëk mëm sëk bo dok nah hong monë!’ ³⁰ Rëk su ngo aye rë, getung yi ya karabus in bë mëm bo dok yi nyëwewen rë, lob mëm degekö yi vër. ³¹ Hur maluh vahi delë ngaa sënë, lom ayoj maggin rot, lob ya denër gagek sënë pin rangah vu alaj.

³² Lob alaj tahi yi hur maluh saga yah benër vu yi bë, ‘Hong hur nipaya! Muginsën gesu vu sa, lob sa dahun hong nyëwewen böpata saga ya meris. ³³ Sa kwag vongin hong, rëk su kwam vongin hur maluh ngwë saga rë in-a?’ ³⁴ Lob ala ahë sengën, lom tung yi loḵ ya karabus in debo maggin vu yi bemedo, bemëm bo dok nah yi nyëwewen böpata saga los dahis lob mëm. ³⁵ Om nabë ham su dahun arimin hir ngaa nipaya na yönon rë, og Amag sën nedo yagek lo rëk gevang nabë sënë vu ham.”

19

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Maluh Los Venëj Denevapul Sir Lo (Mk 10:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu nêr gagek pin sênê ggovek, log vuu distrik Galilea geya los distrik Yudea hir dob sên neggëp bël Yordan vahi yi. ² Lob alam ngahisekë detamuin yi bedeya sagu, lob vong behir niraksên nemaya benijvesa nerak.

³ Lob alam Parisai* la deyam vu yi bedelok tepëk bedeseggi yi bë, “Yoh vu bë mehöti bepul venë jak gagek veris meris mahen ti ma ma?”

⁴ Lob Yesu nêr yah bë, “Maq ham su tevin gagek sên neggëp loq Anutu-yi-kapiya lo rë? Gagek sênê nebë Anutu tung mehönön vu nyëdahis, og tung mehönön maluh los avëh!” ⁵ Log nêr bë, ‘Nebë saga om maluh rëk gevuu ama lu ata, log geqo venë, lob luho denatu anon timu!’ ⁶ Om luho su rëk nabë luho luu gökin rë, gaq luho detu anon timu. Om ngaa sên Anutu duu ahon ggovek ya lo, og mehönön su debepul.”

⁷ Lob alam Parisai* denêr vu yi bë, “Log nebë va sên Moses vo horek vu hil benêr bë mehönön dekevu kapiya-vepulsên-yi bedebo vu venëj gedejuuk sir na-ë?”

⁸ Lok Yesu nêr yah vu sir bë, “Ham ayomin niggoh om sên Moses yogekin bë ham bepul venëmin nah. Rëk su nebë saga vu nyëdahis rë. ⁹ Om sa nanêr vu ham nabë: Bë mehöti venë su vong baggëb rë, rëk regga vuu yi geqo avëh ngwë, og mehö saga vong baggëb.”

¹⁰ Lob yi hur maluh denêr bë, “Bë ngaa nabë sênê gëp vu maluh los venëj, og maam mehönön su degeko sir.”

¹¹ Lob nêr yah vu sir bë, “Alam pin su deyoh vu bë degevang noh vu gagek sên denatu timu agi rë, gaq alam vahi sên Anutu duu sir niwëëk revuh ti lo, og sir saga mu sên deyoh vu bë desepa dok. ¹² Alam aggagga su deyoh vu bë rëk degeko avëh rë. In mehö la og ataj yö ko sir nebë saga. Log alam denevang paya vu mehö la besu deneqo avëh rë. Log alam la kwaj nevo Nyëg-yagek-yi, lob ayoj ni nelël bë su degeko venëj. Mehöti yoh vu bë gevang noh vu gagek sênê og gevang.”

Yesu Jom Rak Hurmahan
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Lob alam deko hurmahan la medeya vu Yesu in bë gebë nema jak sir genajom jak sir. Rëk yi hur maluh deruuk losho ataj. ¹⁴ Lok Yesu nêr bë, “Ham gwevang hurmahan denam vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sên ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahan, og alam Nyëg-yagek-yi sir.” ¹⁵ Log bë nema rak sir log ya rak.

Mehö Magëm Ti Yi Kupek Ngahisekë
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶ Lob mehö magëm ti ya verup vu Yesu belok tepëk vu yi bë, “Tatovaha! Mëm sa gevang va ti nivesa in mëm sa medo malag tumsên degwata los degwata?”

¹⁷ Lob Yesu nêr yah vu yi bë, “Gelok tepëk in sa in ngaa nivesa in va? Yik Mehö timu nedo beyi mehö nivesa! Kwam nevo bë gemedo malam-tumsên, og gesepa dok Anutu yi horek pin!” ¹⁸ Rëk lok tepëk yah ggökin bë, “Horek tena?” Lom Yesu nêr yah vu bë, “Horek nebë sênê: Su gengis mehönön medenadiik! Su gwevang baggëb! Su gegodek ngaa! Su genanêr gagek kuungsên jak mehö ngwë!” ¹⁹ Gegurek amam lu atam babuj! Log ahëm geving alam sên denedo dus vu hong lo nabë sên ngo ahëm neving hong!”

²⁰ Lob mehö magëm sênê nêr yah vu yi bë, “Sa nesepa lok horek pin sênê ggovek ya. Rëk mu sa gevang va ngwë geving-a?”

²¹ Lob Yesu nêr vu bë, “Bë genatu mehö yohvu, og gwevang hong kupek pin balam debago, lob gebo monë sên gweko jak hong ngaa pin lo vu alam sên denerak vu in ngaa lo, log mëm genam getamuin sa, gemëm hong kupek

nivesa rëk gëp vu yagek.” ²² Rëk mehö magëm ngo gagek sënë, lob ya los ayo maggin rot, in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehö-los-bengö-ggoreksën bë doḱ na Nyëg-yagek-yi, og rëk bimengin rot. ²⁴ Sa nanër gökin vu ham nabë kamer ti bë gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën gevongin nabë doḱ na Anutu yi nyëg, og sagak huk böpata rot kesuu.”

²⁵ Lom yi hur maluh denḱo gagek sënë lom delëk bedenër bë, “Om maḱ re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”

²⁶ Lob Yesu gët sir genër vu sir bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevonḱ beyö demedo malaj-tumsën rë, gaḱ Anutu yö yoh vu bë gevong bedemedo malaj-tumsën. In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

²⁷ Nër bë sënë lob Pita nër yah vu bë, “Gwelë! He hevuu he ngaa pin ya gehe yam medo nesepa hong, om he rëk gaḱo va nivesa jaḱ sënë?”

²⁸ Lob mëm Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë vu Buk-tumusën gengaa pin pekwe yi natu mewis, geMehönon Nalu jaḱ medo mehö-los-bengö yi sëa malangeri belos arë, og mëm vu buk saga ham sën netamuin sa agi rëk jaḱ medo sëa-los-arëj nemadluho-bevidek-luu geving sa. Lob ham rëk gwengö alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu hir gagek. ²⁹ Log alam pin sën kwaj nevo sarëḱ bedenevuu hir beggang, ma arij, ma avëhnöj, ma amaj, ma ataj, ma naluj, ma hir dob lo, og rëk degeko nyëvewen mehödahis jaḱ gëp alam nemadvahi doḱ nah sënë, log demedo malaj-tumsën degwata los degwata. ³⁰ Rëk mu alam ngahijsekë vu muginsën rëk nom denatu alam tamusën, log alam ngahijsekë vu tamusën rëk nah denatu alam muginsën.”

20

Gagek Peggirinsën Raḱ Mehö Nebago Yi Hur-huk-yi Lo

¹ “Kë!” Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḱ lo, og yik nebë mehöti sën kedi rak loḱ monbuk anon meya nesero alam in degevonḱ huk in yi wain. ² Lob vengwëng ving hur la, bedeyoḱekin bë degeḱo kina ti doḱ buk saga og ggovek, log mëm vonḱ sir medeya denevonḱ yi huk wain. ³ Loḱ yah verup loḱ 9 krök, lob lë alam la gedenare meris mu raḱ telig, in huk main sir. ⁴ Lob nër vu sir bë, ‘Ham na gwevonḱ sa huk wain geving, log sëḱ bago ham nivesa.’ Lob deya huk.

⁵ Log hes vuheng raḱ 12 krök los 3 krök, lob yah to bevong nebë sënë ggökin.

⁶ Log 5 krök sehuksën, lob yah to belë bë alam la denare, lob nër vu sir bë, ‘Ham nare sënë yoh vu hes mala pin in va?’ ⁷ Loḱ denër yah bë, ‘Huk main he!’ Lob nër bë, ‘Om ham na gwevonḱ sa huk wain geving!’

⁸ Lob buk loḱ, lob huk wain ala nër vu mehö sën negin alam huk yi lo bë, ‘Getahi hur nam begebago sir. Gebago gëp alam sën deyam huk tamusën lo, bena natöḱ na alam sën deyam mugin lo!’

⁹ Lob alam sën deneya huk raḱ 5 krök sehuksën lo denare yam, besir ti ti denëḱo monë kina ti ti. ¹⁰ Galam sën deyam huk muginsën lo denare yam, gekwaj nevo bë rëk degeko monë ngahisekë rot. Rëk ma! Yik denëḱo kina ti ti nebë saga ving. ¹¹ Deḱo monë, rëk mu devong ayej nipaya vu huk ala medenër bë, ¹² ‘Alam sënë deyam tamusën, bedevong huk sehuksën mu, rëk gebago sir nebë he. Gaḱ he nehevong huk böpata hes ading rot, behes negga he rot.’

¹³ Denenër nebë sënë, lob nër yah vu sir ti bë, ‘Sa mehö-e! Sa su hevong nipaya vu ham rë! Hil ajoo gagek mugin bë sëḱ bago hong jaḱ monë kina ti, ¹⁴ om gweḱo hong monë begena. Monë sën sevo vu hong lo, og sa bë gevong

vu alam tamusën geving nabë saga. ¹⁵ Bë sa gevong ngaa ti jak sengo sa monë sënë, og maḵ sënë su yoh vu rë? Sa hevong nivesa rëḵ ahëm nevongin sënë in va? ¹⁶ Om alam vu tamusën rëḵ nah denatu alam muginsën galam vu muginsën rëḵ nom denatu alam tamusën nabë saga.”

Yesu Nër Gageḵ Netu Beron Löö Bë Rëḵ Nadiiḵ Gekedi Jak Nah Gökin

(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Lob Yesu neya in bë na Yerusalem, lob yi hur maluh nemadluho-bevideḵ-luu desepa yi medeneya ving. Nahën denetetuu aggata medeneya, lob Yesu ḵo sir yah nenga menër vu sir bë, ¹⁸ “Ham ngo? Gwëbeng hil narak menaya Yerusalem, lob rëḵ degetung Mehönon Nalu dok na alam-denekoseriveng hir ggev lo los alam-horeḵ-yi lo nemaj. Lob rëḵ denanër gageḵ vunuh nabë dengis yi nadiiḵ. ¹⁹ Log rëḵ debo yi dok na alam dahis nemaj, in denanër gageḵ pelësën jak yi los debeek yi gedengis brëm na yi beti kelepeḵ*. Gebuk natu löö loḵ kedi jak nah gökin.”

Sebedi Venë Ko Nalu Luho Beya Vu Yesu

(Mk 10:35-45)

²⁰ Lob Sebedi venë ḵo nalu luho sepa beya vu Yesu, lom petev meneggëp lok vaha in bë ketag ngaa ti vu. ²¹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Geyam in va?” Lob nër yah vu bë, “Genanër nabë sa nalug luho denatu hong gadu gëp hong Nyëg. Ngwë medo gëp nemam vesa gengwë medo gëp nemam këj.”

²² Nër bë sënë, loḵ Yesu nër yah vu nalu luho bë, “Melu su rak ngaa sën melu nekwetag in vu sa agi ni rë. Ma melu yoh vu bë melu rëḵ nanum dok kap* sën sëḵ nanum dok lo?” Rëḵ luho denër yah bë, “Alu ayoh vu!”

²³ Lob Yesu nër vu luho bë, “Yönon, melu rëḵ nanum dok sa kap! Rëḵ mu mehö sën rëḵ medo gëp sa nemaḡ vesa gemehö sën rëḵ medo gëp sa nemaḡ këj lo, og su neggëp vu sa rë. Gaḵ alam sën Amag yö ggooin sir rak lo, sën rëḵ demedo dok.”

²⁴ Lob sir nemadluho denḡo luho hir gageḵ sënë, lob ahëj sengën vu luho ari. ²⁵ Rëḵ Yesu supin sir yam benër vu sir bë, “Ham rak ni! Alam dahis hir alam sën denengin sir lo, og denëḵo sir rak vu hir alam. Gehir alam böp denedeginengin hir alam rak horeḵ ngahi. ²⁶ Rëḵ mu ham, og ham su gwevong nabë saga! Gaḵ mehöti bë gevongin nabë natu ham mehö böp ti, og gevong ngaa nabë sën tu ham hur in dok vu ham. ²⁷ Log bë mehöti gevongin nabë natu ham mehö muginsën ti, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris lo begevong huk nyëmasën vu ham. In Mehönon Nalu yiḵ nebë saga. ²⁸ Su yam in bë alam degevong huk vu yi rë. Gaḵ yam in bë gevong huk vu mehönon genadiiḵ dok nah alam ngahiseḵë bej in geḵo sir nah vu Anutu.”

Yesu Ro Kenod Luu Malaj Betum Yah

(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Log dekedi vu Yeriko bedeya lob alam ngahiseḵë detamuin Yesu. ³⁰ Lob mehö mala kenod luu denedo lok aggata nenga. Luho denḡo gageḵ bë Yesu to neyam, lob luho detahi niwëëḵ bë, “Mehöböḡ, Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!” ³¹ Lob alam saga depetupeḵ rak luho bë luho ayej nama, rëḵ ma geluho pasang detahi böpata rot bë, “Mehöböḡ! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!”

³² Lob Yesu nare betahi luho benër bë, “Melu vongin bë sa gevong va vu meluu-a?” ³³ Lob luho denër yah vu bë, “Mehöböḡ, alu hevong in bë gwevong balu malamin nivesa jak nah.”

³⁴ Lob Yesu kwa vongin luho mebë nema rak luho malaj, lob pevis beluho malaj tum medelë nyëḡ ggökin, geluho detamuin yi bedeya.

21

*Yesu Lok Ya Yerusalem Nebë Mehö Los Bengö Ti
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Jn 12:12-19)*

¹ Ya deverup dus rak Yerusalem, lob detök ya Betpage vu Kedu Kele-oliv. Lob Yesu vong hur maluh luu deya, ² log nër vu luho bë, “Melu dok na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu, lob pevis bemelu rëk gwelë dogi ti gedeseyu menare genalu nare ving. Lob melu kwevelekin begweko luho nom vu sa. ³ Lob nabë mehöti nanër gagek jak meluu, og melu nanër nabë Mehöböp bë jak mena. Lob rëk gevong luho nam pevis.” ⁴ Vong ngaa sënë in gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën nër lo anon jak nabë:

⁵ “Ham nanër vu nyëg Sion* yi alam nabë sënë:
‘Ham gwelë ham mehö-los-bengö neyök vu ham.
Yi mehö mala yes ti, lob rak nedo dogi beneyam.
Rak nedo dogi-kupek-yi nalu ti beneyök.’ ”

⁶ Lob hur maluh luho ya devong yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. ⁷ Luho deko dogi ata ving nalu, lob delah hir röpröp ayöong yi rak ya dogi luho demij, beYesu rak nedo. ⁸ Galam ngahisekë dekah hir röpröp ayöong yi bedevah neggëp aggata. Log la denesap kapah medenebë neggëp aggata ving. ⁹ Lob alam vahi sën denemugin gevahi sën denetamuin yi lo denepisekin medenetahi bë:

“Hosana, Oo Davit* Nalu!
Anutu gevong semusemu vu mehö sën neyam los Mehöböp niwëek!
Hil gako Anutu arë jak na vavunë rot!”

¹⁰ Mëm Yesu lok ya Yerusalem, lob alam pin detahi bedevong nyëg dedun rak log sir vahi denelok tepëk vu sir bë, “Mehö re sënë?” ¹¹ Lob alam sën deneya ving yi lo denër yah bë, “Mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesu vu Nasaret ggëp distrik Galilea!”

*Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Lok Dub Ayo
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)*

¹² Lob Yesu lok ya dub-vabuung-böp ayo betii alam pin sën denedo lok medenebago ngaa los alam sën denetung ngaa in mehö ngwë bago lo. Log keyovekin tevor pin sën denepekwë* monë rak lo ving alam sën denetung nuung lo hir sëa.

¹³ Log nër vu sir bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë, ‘Sa beggang og rëk denanër nabë beggang jom-raksën-yi. Rëk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsën rak.’ ” ¹⁴ Yesu nedo lok dub-vabuung-böp lob vong alam malaj kenod la gevahaj nipaya la, benijvesa rak. ¹⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi ahëj sengën rak in delë bë nevong ngaa böp böp nebë saga, log dengo hurmahen bë denepisekin lok dub ayo nebë, “Hosana vu Davit* yi Mewis!” lob denër vu yi bë, ¹⁶ “Mağ su gengo gagek sën denenër-ë rë?” Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Èë-è, sa hango! Gağ ham su tevin gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo rë? Nebë:
‘Getahu hurmahen sën nahën denevengwëng paya paya los sën ataj nahën denevo rur vu sir lo,
gedegeko arëm jak niröp anon.’ ”

¹⁷ Log vuu sir geto meya beyah Betania beya neggëp sagu.

Yesu Nër Lob Kele Pik Meran Ya
(Mk 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Heng to, lob Yesu kedi meyah nyëg böp lob diikahë, ¹⁹ lob lë kele pik* ti nare lok aggata nenga beya in, rëk anon ma geris meris. Lob nër vu kele pik*

sënë bë, “Su gengis anom gökin genama na verök yi!” Lob pevis bekele pik* lo meran ya.

²⁰ Yi hur maluh delë nebë sënë, lob delëk bekenuj ya gedenër bë, “Nebë va sën kele pik* meran ya pevis-ë?”

²¹ Loğ Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë ham gwevong geving anon, geham su kwamin luu luu rë, og rëk ham gwevong ngaa nabë sën sa hevong vu kele pik* agi. Lob ham su rëk gwevong sënë mu rë. Gağ bë ham nanër vu kedu sagu nabë, ‘Kwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ og rëk anon jak. ²² Log bë ham gwevong geving benajom jak in ngaa ti, og ngaa pin sën ham nekwetağ in bë gweko lo, og saga ham rëk gweko.”

Alam Yuda Delok Tepëkin Yesu Bë Re Ggoin Yi Rak
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Log Yesu lok ya dub-vabuung-böp betatekin gagek vu alam. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los Israel hir alam teta deverup vu yi bedenër bë, “Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggoin hong rak-a?”

²⁴ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Kë”, om sa bë dok tepëk in gagek ti nök vu ham rë, loğ nabë ham nanër nom, og mëm sëk nanër mehö sën ggoin sa rak in bë sa gevong huk agi nök vu ham. ²⁵ Sën Mehö-neripek-alam Jon neripek alam lo, og mağ degwa vu tena? Mağ yam vu yagek ma sepa loğ mehönon vu dob kwaj?” Lob tum yah denesap sir rak medenenër bë, “Bë hil nanër nabë yam vu yagek, og rëk dok tepëk nom vu hil nabë, ‘Rëk nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ²⁶ Log nabë hil nanër nabë sepa loğ mehönon vu dob kwaj, og hil rëk agönengin alam sën denare-ë. In sir pin kwaj nevo Jon bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti yönon.”

²⁷ Lob denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëk nanër mehö sën ggoin sa rak lo vu ham rë!”

Yesu Tahu Alam Yu Luu Rak Hurmahen Luu

²⁸ “Rëk ham kwamin vo bë? Mehöti nalu luu denedo, lob ya vu nalu aguu benër vu bë, ‘Nalug-e, pehi sënë gena gwevong sa huk wain!’ ²⁹ Loğ nalu nër yah vu bë, ‘Sa nig lël!’ Loğ yom ggërin ayo geya mevong huk wain. ³⁰ Log yik ama ya menër vu nalu amon nebë saga, lob yoğek bë ‘Ëë, amag! Sëk na!’ Rëk su ya rë. ³¹ Lom nalu ngwë tena sën ngo ama aye?” Rëk denër yah bë, “Nalu aguu!” Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Om sa nanër vu ham yönon nabë alam-deneko-takës* losho avëh baggëb denevong ving bedenelok ya Anutu yi Nyëğ in ham. ³² In Mehö-neripek-alam Jon yam betatekin aggata niröpsën vu ham, rëk ham su vong ving yi rë. Gağ alam-deneko-takës* gavëh baggëb lo yö denevong ving yi. Beham lé sir ggovek ya, rëk ma geham su wërin ham bevong ving yi rë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

³³ “Ham gwëngo gagek peggirinsën ngwë agi rë! Mehöti los yi dob böpata bevaroh huk wain bengö ti. Gejegelin gelöng netu heek beggërin, gesemu nyëğ gelev asoreng ti in denapip wain anon dok, belev beggang ading ti sën debare jak medemalajin huk wain lo ving. Lob vo huk sënë loğ ya mehö la nemaj in bë degegin ganon vahi natu yi yi gevahi natu hej, log tah yi ya nyëğ ngwë. ³⁴ Gebuk sën wain anon nemonek lo dus rak, lob vong yi hur la deya vu alam sën denegin huk lo in bë degeko yi wain anon vahi. ³⁵ Rëk alam sën denegin huk lo dejom yi hur lo ahon bedeneveek la, gedenesis la medenediik, gedenetengwa la rak gelöng. ³⁶ Loğ huk ala vong hur la deyah

ggökin. Vong alam ngahisekë kesuu sën vong ya mugin lo, rëk alam sën denegin yi huk lo yik devong nebë saga vu sir ving. ³⁷ Log vong nalu ya vu sir rak neggëp hus. In kwa nevo bë, 'Rëk degurek babu!' ³⁸ Rëk alam sën denegin huk wain lo delë nalu lob yö denër vu sir bë, 'Mehö sënë rëk dok nah ama ben vu tamusën begeko yi ngaa pin. Om ham-o! Hil angis yi benadiik log mëm yi huk sënë natu hil ngaa!' ³⁹ Lob dejom ahon mederot yi yah dobnë, gedesis mediik." ⁴⁰ Lom Yesu lok tepëk bë, "Om ham kwamin nevo bë? Nahub rëk huk wain ala nam, og rëk gevong nabë va vu alam sën denegin yi huk lo?"

⁴¹ Lob denër yah vu yi bë, "Rëk ngis alam nij paya sënë beyuj katak jak. Gerëk bo huk wain saga vu alam mewis la bedegegin, rëk mëm buk sën dejur anon lo, og mëm debo vahi vu yi!" ⁴² Lob Yesu nër vu sir bë, "Maḥ ham su tevin gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ḳapiya lo rë? Nebë: 'Alam sën denelev beggang lo, nij lëlin gelong ti sënë.

Rëk mu sënë netu gelong niwëëk beggang nyëketu-yi. Mehöbop vong sënë lob he halë bë nivesa rot.'

⁴³ Om sa nanër vu ham nabë rëk Anutu geḳo yi Nyëg vër in ham, gebo vu alam sën degevang banon jak lo. ⁴⁴ [Lob mehöti bë bës bengis yi jak gelong sënë, og rëk metes jak. Ma bë gelong sënë geto mejak gëp mehöti, og rëk katak jak.]

⁴⁵ Alam-deneḳo-seriveng hir ggev los alam Parisai* dengo gagek peggirinsën sën Yesu nër agi, lob derak ni bë nenër rak sir. ⁴⁶ Lob bë denajom yi ahon, rëk deneggönengin alam sën yam denare lo in kwaj nevo Yesu bë yi mehö-nenër-gagek-rangahsën ti.

22

Gagek Peggirinsën Rak Nos Sën Maluh Ti Lu Venë Denejom Nemaj Mewis (Lk 14:15-24)

¹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë: ² "Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë sën mehö-los-bengö ti bë getung avëh na vu nalu, lob vong nos böpata. ³ Wirek vong dik ya in alam la in bë denam dega nos sën nalu lu venë rëk denajom nemaj lo, lob lok buk sën bë dega nos lo, lob vong yi hur la yah denër vu sir. Rëk su deyam rë, genij nelël medenedo. ⁴ Lob vong hur la yah ggökin genër vu sir bë, 'Ham na vu alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, beham nanër vu sir nabë sa hero nos ggovek menedo. Sa hevong medesis burmakau böp böp los nalu tuvek sën jeji lo ggovek ya. Besa semu ngaa pin ggovek benedo. Ham nam in gwa nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj!'

⁵ Yi hur ya denër gagek sënë vu sir, rëk nij tebö besu debë nengaj vu rë, gedeya jeggjin jeggjin. Ti ya yi huk, gengwë ya nevong yi huk stewa, ⁶ gesir vahi dejom mehö-los-bengö yi hur ahon medenevasap sir, gedeneisis sir medenediik. ⁷ Lob mehö-los-bengö ahë sengën rot bevong yi alam-begö-yi ya desis alam sën desis yi hur medediik lo pin bemalaj maya, gedevesi lok hir nyëg ving. ⁸ Log mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, 'Nos böp sën nalug lu venë denejom nemaj lo nöḳ ggovek ya menedo, rëk alam sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, sir mehönon nij paya besu deyoḳ vu bë dega rë. ⁹ Om ham na menoh vu aggata böp sën nevasuh yi lo pin, lob alam pin sën ham natök vu gëp sagu, og ham nanër vu sir nabë nam dega nos sën nalug lu venë denejom nemaj agi!' ¹⁰ Nër nebë sënë, log yi hur deyoḳ vu aggata pin bedesupin alam pin sën denetök vu sir lo, alam nijvesa losho alam nij paya pin. Beyam denedo beggang sën maluh lu venë denejom nemaj lo bepup.

¹¹ To denedo gemehö-los-bengö lok ya in bë gelë sir. Lob lë mehöti gesu röp

röpröp nebë sën vo vu yi vatëvek pin mederöp lo rë, gema. ¹² Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Sa mehö-e! Geyoh tena megelok yam sënë gesu geröp röpröp rë?’ Rëk mehö sënë su nër gagek ti rë. ¹³ Lom mehö-los-bengö nër vu yi hur lo bë, ‘Ham naduu nema los vaha gegwetë yi geto mena dobnë, bona medo malakenu sagu, bengu megeköö nyë!’ ¹⁴ Lom Yesu nër bë, “Kë”, Anutu nevong dik ya vu alam ngahisekë, rëk neggooin ti ti mu rak in dedok na!”

*Delok Tepëk In Yesu In Takës Sën Denetung Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar**

(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Lob alam Parisai* yö yah denër vu sir bë, “Hil natök vu gagek ti tena in hil naduu Yesu?” In sir bë denaduu Yesu nabë sën mehönon denesis sok lok lek lo. ¹⁶ Lob devong hir hur maluh lo ving Herot* yi alam beya denër vu Yesu bë, “Tatovaha! He narak ni bë hong mehö niröp! Lob genetatekin Anutu yi aggata vu alam los anon. Su genehönenjin alam malaj rë, gaq genenër gagek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving. ¹⁷ Om genanër vu he rë, nabë yoh vu bë hil getung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?” ¹⁸ Rëk Yesu rak nij bë sir alam kwaj luu lob nër bë, “Ham alam kwamin luu! Ham bë seggi sa? ¹⁹ Maam ham tato monë-takës-yi ti vu sa rë!” Lob deko monë gahis ti yam vu yi, ²⁰ lob lok tepëk in sir bë, “Re kenu los arë sën rak neggëp agi?” ²¹ Lob denër yah bë, “Sisar*!” Lob nër yah vu sir bë, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” ²² Dengo gagek sënë lob delëk bekenuj ya. Lob devuu yi gedeya.

Delok Tepëk In Yesu In Sën Mehönon Denadiik Gedekedi Jak Lo
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Alam Sadukai* denenër bë alam-diiksën og su rëk dekededi jak nah rë. Lob sir la deya vu Yesu yik lok buk saga bedelok tepëk in yi bë, ²⁴ “Tatovaha! Moses nër bë, ‘Bë mehöti nalu nama log nadiik, og ari geko yi alov beluhu degeko naluj vu ari.’ ²⁵ Lob mehöti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo ving he wirek. Lob arij aguu ko avëh lob diik, genalu ma. Lob ari amon ko yi alov, ²⁶ lok ari amon diik nebë saga, lob gwee nebë saga beya meto arij meggi. ²⁷ Sir pin naluj ma gedediik, log avëh diik rak neggëp hus. ²⁸ Om genanër nabë najeeng sën mehönon diiksën dekededi jak nah lo, og avëh sënë rëk natu arij ti tena venë? In sir pin deko avëh timu saga netu venëj.”

²⁹ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su rak Anutu yi gagek sën neggëp lok yi kapiya lo ni rë! Beham su rak Anutu niwëek ni ving rë! Om sën ham nekuung rak in ham rot. ³⁰ Vu buk sën mehönon diiksën dekededi jak nah lo, og maluh su rëk degeko avëh rë, gavëh su rëk dejak maluh rë, gaq rëk nama. Gaq rëk demedo nabë angër lo vu yagek. ³¹ Rëk gagek sën mehönon diiksën bë dekededi jak nah lo! Maq ham su tevin gagek sën Anutu nër vu ham meneggëp lok yi kapiya lo rë? Sën nër nebë, ³² ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa.’ Nabë mehönon denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë, gaq lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi.” ³³ Lob alam pin sën dengo gagek agi lo delëk bekenuj ya.

Anutu Yi Horek Ti Sënë Kesuu Vahi Pin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴ Lok alam Parisai* dengo bë Yesu yi gagek saga vong Sadukai* bededuj ma, lob desupin sir ya vu yi ³⁵ in bë deseggi yi, lob hir mehö-horek-yi ti lok tepëk in yi bë, ³⁶ “Tatovaha! Horek ti tena kesuu horek vahi pin-a?”

³⁷ Lob Yesu nêr vu yi bê, “Ahêm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis, bekenum los dahis, gekwam los dahis na vu yi timu. ³⁸ Horek dus ti sênê böpata rot bekesuu vahi pin. ³⁹ Lob horek böp ngwê netu luu nebê saga nebê, ‘Ahêm geving alam sên denedo dus vu hong nabê sên ngo ahêm neving hong lo.’ ⁴⁰ In Horek pin los alam-denenêr-gägek-rangahsên hir gägek pin lo degwaj neggêp loḵ horek luu sênê.”

Yesu Lok Tepêḵ In Kerisi Vu Alam Parisai**
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹ Alam Parisai* desupin sir benahên denedo, lob Yesu loḵ tepêḵ in sir bê, ⁴² “Ham kwamin nevo Mehö sên Anutu ggooin raḵ in bê geko hil nah lo bê maḵ degwa vu re?” Lok denêr yah vu yi bê, “Degwa vu Davit*.”

⁴³ Lob nêr yah vu sir bê, “Rêḵ nebê va sên Anon Vabuung vo kwa vu Davit benêr Mehöböp raḵ Kerisi-ê? ⁴⁴ Sên nêr bê: ‘Mehöböp nêr vu sa Mehöböp nebê:

“Gemedo sa nemaḡ vesa.

Gevu tamusên og sêḵ getung alam sên denelê hong paya lo dedoḵ na vaham gebinê.”

⁴⁵ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebê tena sên Davit nêr yi bê yi Mehöböp-ê?”

⁴⁶ Lob mehöti su yoh vu bê nanêr gägek ti doḵ nah vu Yesu rê. Lob deggönengin yi gägek loḵ buk sênê, besu deneloḵ tepêḵ vu yi ggökin yah rê.

23

Alam-horek-yi Los Parisai Hir Aggata*
(Lk 11:37)

¹ Lob Yesu nêr gägek vu alam yu böpata saga losho yi hur maluh lo bê, ² “Alam-horek-yi los alam Parisai* denelok yah Moses ben, ³ om gägek sên devo vu ham lo, og ham gwengo beham sepa doḵ. Rêḵ ngaa sên denevong lo, og saga ham su sepa doḵ. In deneggooin horek ngahiseḵê raḵ rêḵ su denevong yoh vu rê. ⁴ Deneduu ngaa maggin bedenetelê raḵ ya mehönon kwaj, rêḵ sir og nij nelêl gesu denevêr nemaj in bê dedoḵ vu sir teka rê. ⁵ Ngaa pin sên denevong lo, og sagraḵ denevong in bê alam degelê. Log denekevu Anutu yi horek la loḵ ḵapiya medebom loḵ gobeng gedenevaḵu vil dabaj kesuu alam vahi gedenesemu hir rôpröp nyê vetevek menare soo soo. ⁶ Gahêḡ neving bê jaḵ na dega nos namugin gêp nyêḡ-nos-böp-yi, gedemedo lêl mala gêp dub-supinsên-yi. ⁷ Log ahêḡ neving bê alam debengwêng vu sir bedegeḵo sir jaḵ doḵ alam tabaak los denanêr sir nabê Tatovaha. ⁸ Rêḵ mu ham og alam su denanêr ham nabê Tatovaha! Gaḵ yik Mehö timu tu ham tatovaha, gaḵ ham pin arimin ham mu.

⁹ Log ham su nanêr ham mehöti vu dob sênê nabê ham Amamin yi. Gaḵ yik ham Amamin timu nedo, yik Yi sên nedo yagek. ¹⁰ Log su denanêr ham nabê Alaj ham. Gaḵ yik ham Alamin timu sênê, yik Kerisi*. ¹¹ Rêḵ mu mehö sên bê kesuu ham benatu ham mehö böp lo, og natu ham hur rê. ¹² Mehöti bê geko yö arê jaḵ, og rêḵ arê nama. Log mehöti bê dahun arê, og rêḵ arê böp jaḵ.”

Yesu Nêr Gägek Raḵ Alam-horek-yi Hir Ngaa Nipaya Sên Denevong Lo
(Mk 12:38-40)

¹³ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gêpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nevehii Nyêḡ-yagek-yi yi veluung avi in mehönon pin! Log ham ngo su nelok ya rê, geham newêrin alam sên denevong in bê dedoḵ na lo ving.

¹⁴ Wöp-o! Ham alam-horek-yi galam Parisai*-e, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko avëh alov hir beggang lu ngaa vër in sir, log ham nejom rak hus adingsekë in bë kebu jak ham ngaa nipaya saga. Om rëk ham gwëko nipaya bôpata dok nah nyëvewen.

¹⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko loḷ loo los dob pin in bë natōk vu mehōti begërin yi natu ham hur. Lob mehō nebë sënë netu ham hur ggovek, lob tum ham nevong yi netu mehō nipaya kesuu ham berëk na Nyëg-nengwah-yi geving ham.”

Yesu Nër Alam Parisai In Deruu Demij Vu Ngaa Vabuung Böp Gedëko Ngaa Mahen Rak*
(Lk 11:37-52; 20:45-47)

¹⁶ “Wöp-o! Gëpin ham! Ham mehōnon malamin kenod sën ham bë tato aggata vu mehōnon! Ham nenër bë, ‘Bë mehōti nanër dub-vabuung-böp arë genanër yōnon vavunë, og sakag ngaa meris. Gaḷ mehōti bë nanër dub-vabuung-böp yi goor, genanër yōnon vavunë, og su rëk gekuung jak rë, gak rëk gevong noh vu sën nër lo.’ ¹⁷ Ham mehōnon kwamin ma, gemalamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maḷ goor kesuu-a? Ma! Dub-vabuung-böp sën vong begoor netu vabuung lo, om saga kesuu! ¹⁸ Log ham nenër bë, ‘Bë mehōti nanër jepō gëp dub-vabuung-böp genanër yōnon vavune, og sakag ngaa meris. Gaḷ bë nanër seriveng sën rak nedo jepō lo, genanër yōnon vavunë, og su rëk gekuung jak rë, gak rëk gevong noh vu sën nër lo.’ ¹⁹ Ham mehōnon malamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maḷ seriveng kesuu-a? Ma! Jepō sën nevong beseriveng netu vabuung lo, om saga kesuu! ²⁰ Om mehōti bë nanër jepō genanër yōnon vavunë, og nevong niwëëk vu yi gagek rak jepō los ngaa pin sën rak nedo lo ving. ²¹ Gemehōti bë nanër dub-vabuung-böp genanër yōnon vavunë, og nevong niwëëk vu yi gagek rak dub-vabuung ving Mehō sën nedo loḷ dub ayo lo. ²² Log mehōti bë nanër yagek genanër yōnon vavunë, og nevong niwëëk vu yi rak Anutu yi sëa los Mehō sën rak nedo lo ving.

²³ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*! Gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nos pin vu huk saga sën ham neko anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böp los mahen mahen pin nebë jemejeng los yesëk gemajëj ving, rëk ham vuu horek yi gagek böp böp vahi pin ya. Sën nenër bë alam degevang ngaa niröp mu, los kwaj pesivin mehōnon mededok vu sir gayoj na timu vu Anutu lo. Horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëk gevuu sënë na rë. Rëk mu mëm hil sepa dok ngaa böp sënë namugin. ²⁴ Ham mehōnon malamin kenod sën ham bë tato aggata vu mehōnon! Ham nesepa lok horek mahen mahen geham su nesepa loḷ horek böp böp rë, lob sënë nebë sën ham seruuin ngemek vër in bël kul, geham num kamer los dahis ving bël loḷ ya ham ayomin.

²⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neripek kap los perë navi mu, geham nesupin ngaa hodek nipaya paya los ngaa jëgin jëgin loḷ ayo peggo. ²⁶ Ham Parisai* malamin kenod! Ham jipek kap ayo namugin rë, loḷ mëm navi rëk niveseek jak geving.

²⁷ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nebë bedub avi sën dekevu hevek veroo rak. Hil halë ggëp vavunë bë malangeri, rëk ayo peggo og heljeng sekëj los ngaa ningöhek pin pup beneggëp. ²⁸ Lom ham nebë saga. Alam denelë ham navimin mu, lob denekuung bë ham nimin vesa. Rëk mu gagek kuungsën los ngaa nipaya pup ham ayomin.”

Yesu Nër Alam-horek-yi Bë Rëk Degeko Nipaya Nyëvewen

²⁹ “Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sën denebë alam-denenër-gägek-rangahsën sekëj loq wirek lo, geham nevunek vu alam-yohvu hir bedub. ³⁰ Geham nenër bë, ‘Bë he medo wirek doq he kenumin lo hir buk, og su rëk he doq vu sir bangis alam-denenër-gägek-rangahsën sënë rë.’ ³¹ Om saga og ham ngo nenër ham degwa rangah bë alam sën denesis alam-denenër-gägek-rangahsën bedenediik lo hir mewis ham. ³² Maam ham ngo tahu doq nah ham kenumin lo vahaj!

³³ Ham nyël! Beggëv nalu ham! Ham su yoh vu bë rëk beya in Nyëg-nengwah-yi rë! ³⁴ Om sa nanër vu ham nabë sëk gevong alam-denenër-gägek-rangahsën la, galam los kwaj nivesa la, galam-horek-yi la, benök deberup vu ham, lob ham rëk ngis sir la medenadiik, geham ngis la jak na kelepëko*, geham beek la doq ham dub-supinsën-yi. Log ham rëk juuk sir begwetii sir medok vahaj medena nyëg ngwë. ³⁵ Om rëk denanër alam sën denesis sir medenediik vu nyëdahis lo, gesën vu buk agi pin degwa gëp vu ham nabë ham sis sir ving. Kë. Loq mehö-yohvu Abel, beyam verup loq Barakia nalu Sakaria sën desis mediik loq dub-böp ayo vabuung los jepö vuheng atov lo, og ngaa pin sënë degwa rëk gëp vu ham. ³⁶ Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa pin sënë nyëvewen rëk natok vu alam vu buk sënë.”

Yesu Su Rak Nyëg Böp Yerusalem

(Lk 13:34-35)

³⁷ “Yerusalem, Yerusalem! Hong mehö genesis alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik, log genetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yök vu hong lo rak gelöng medenediik! Sa nehevong beron beron in bë ngupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loq yah babu lo, rëk nim lël. ³⁸ Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëg rëk nabumeng na. ³⁹ Om sa nanër vu ham nabë ham su rëk malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup doq buk sën ham nanër nabë: ‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

24

Yesu Nër Gägek Rak Dub-vabuung-böp Bë Rëk Kevoh Na

(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo beto meya, lob yi hur maluh deya vu yi bedetato dub-vabuung-yi beggang pin vu yi. ² Rëk nër yah vu sir bë, “Ham lë ngaa pin sënë? Sa nanër vu ham yönon nabë: Su rëk degöningin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin bedegeté geto jeggin jeggin.”

Yesu Nër Rangah Bë Maggin Rëk Berup

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo Kedu Kele-oliv, lob yi hur maluh meris yö deya vu yi bedenër bë, “Genanër vu he nabë gägek sën genër lo rëk anon jak doq buk tena? Geva rëk tato vu he nabë vöngin geduk nom dob, log dob los yagëk hir buk nama na?”

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwëgin ham! ⁵ In rëk mehö la degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenanër sarëg jak nah sir nabë, ‘Yik Kerisi* sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir. ⁶ Log ham rëk gwengo begö bengö, galam denanër jeggin jeggin nabë vöngin berup, og ham su newamin jak! In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusenek yö rëk nahën. ⁷ Alam dob ngwë rëk dekedo belosho alam nyëg

ngwë dengis sir. Log mehō-los-bengō ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehō-los-bengō ngwë losho yi alam dengis sir. Log meyip rëk natök vu nyëg vahi, gejemapi gee jak dob la. ⁸ Ngaa pin sënë og yik nebë nivanë sën nevonng avëh mugin in bë degeko naluj lo. ⁹ Dok buk sënë rëk alam degeko ham in debo vanë los maggin vu ham, gedengis ham nadiik. Log alam pin rëk degelë ham paya in sa alam ham.

¹⁰ Lob rëk alam ngahisekë nij dëlin sa gedegerin sir nah, bedegelë sir paya, lob degetung hir alam dok na alam-begō-yi nemaj. ¹¹ Lob alam-gagek-kuungsën ngahisekë rëk kedi degekuungin alam ngahisekë. ¹² Ngaa nipaya nam meböpata jak, lob alam ngahisekë su rëk ahëj geving sir rë. ¹³ Gak mehōnon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geko sir nah vu yi. ¹⁴ Lob rëk alam denanër Bengō Nivesa jak Anutu-yi-Nyëg na menoh vu dob pin balam pin degengo, log mëm yagek los dob hir buk govek na.”

*Yesu Nër Bë Ngaa Los Maggin Rot Rëk Berup
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ “Lob ham rëk gwelë nabë ngaa vabuung degwa nipaya sën mehō-nenër-gagek-rangahsën Daniel nër wirek lo bare dok nyëg vabuung Yerusalem begevong paya vu-bë mehōti natevin sënë, og kwa bo gagek sënë mejak ni rë-¹⁶ og mëm dok buk saga alam sën demedo distrik Yudea lo rëk debeya bedena los kedu. ¹⁷ Lob mehōti bë jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geko yi ngaa vu beggang ayo rë, gak rëk beya mena pevis. ¹⁸ Log mehōti bë medo dok huk anon, og su rëk serög benah geko yi röpröp-ayöong-yi gëp beggang rë, gak rëk beya mena pevis. ¹⁹ Gëp in avëh sën naluj nare lok ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu naluj lok buk agi. ²⁰ Ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok kwev-ayöong-nikul-yi, ma dok Buk-sewahsën-yi* rë. ²¹ Yönon, dok buk sënë og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung dob lo rë rot beberup gwëbeng sënë. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²² Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga düs rë, og mehōti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rak lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²³ Dok buk sënë bë mehōti nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yik Kerisi* sënë!’, ma nanër nabë, ‘Yi sagu!’, og ham su gwevong geving hir gagek. ²⁴ Rëk Kerisi-kuungsën la los alam-gagek-kuungsën la rëk dekedi bedegevong huk los niwëek aggagga gedegevong ngaa böp böp. Yönon, lob nabë deyoh vu, og rëk degeko alam sën Anutu ggooin sir rak lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë. ²⁵ Ham ngo? Senër sënë mugin vu ham! ²⁶ Om nabë denanër vu ham nabë, ‘Ham gwelë! Nedo nyëg-yumeris saga!’, og ham su na sagu. Ma denanër nabë, ‘Ham gwelë! Vun yi menedo lok beggang ayo!’, og ham su gwevong geving sir. ²⁷ In Mehōnon Nalu rëk nam nabë sën davës nevër ggëp nyëg mala neverup beya netök nyëg mala nemasusek lo, balam pin degelë. ²⁸ Vu nyëg sën heljäng deneggëp lo, og kadanii denesup sir ya in bë dega.”

*Yesu Nër Bë Nahub Rëk Mehōnon Nalu Nom
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

²⁹ “Maggin buk sënë yi govek na rë, log rëk pevis ‘benyëg malakenu dok,
gekwev su rëk natum rë,
log betuheng rëk geto in yagek.

Gengaa los niwëek pin vu yagek rëk desasukin sir.’

³⁰ Lob vu buk saga, mēm ngaa ti rēk berup gēp yagek babu in bē ham kwamin beham jak ni nabē Mehōnon Nalu vongin duk nom, lob rēk mehōnon pin vu dob dengu medengis sir. Log rēk degelē Mehōnon Nalu dok medo beggob yagek yi, benim los niwēek gevunēk vuneḡ yagek yi malangeri rot. ³¹ Lob avuuk rēk ngu bededun böpata, log gevong yi angēr na dengupin alam sēn yō ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyēḡ pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tatekin Gagek Rak Go**
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)

³² “Ham kwamin bo jak go* rē. Buk sēn bē purpur berup ngu lo, og ham nerak ni bē go* vongin nabung beham dev jak na jōk. ³³ Om nabē ham gwelē ngaa pin sēnē anon jak, og ham jak ni nabē Mehōnon Nalu yam dus rak benare aggata avi. ³⁴ Sa nanēr vu ham yōnon nabē mehōnon pin su rēk malaj nama na verōk yi rē, log ngaa pin sēn agi rēk anon jak. ³⁵ Yagek los dob rēk nama na, gaḡ sa gagek, og su rēk nama na rē.”

Yesu Nēr Bē Mehōti Su Rak Buk Los Ngebek Saga Ni Rē
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Rēk mehōti su rak buk los hes mala saga ni rē. Angēr vu yagek su derak ni rē. GeNalu su rak ni rē. Gaḡ Ama yō timu rak ni. ³⁷ Mehōnon Nalu bē nom, og alam rēk medo degevong ngaa nabē sēn denevong loḡ Noa yi buk wirek lo. ³⁸ Wirek sēn bēl su vuuk rē lo, og mehōnon medo denegga los denenum, gemaluh deneko venēj, gavēh denerak reggaj rot, beya verup loḡ buk sēn Noa loḡ ya yag ayo. ³⁹ Log alam saga su derak ni bē ngaa ti vongin natōk vu sir rē, log bēl vuuk verup pevis berehōō sir pin. Lob buk sēn Mehōnon Nalu nom lo rēk nabē saga. ⁴⁰ Lob bē maluh luu demedo huk anon, og Anutu rēk geḡo ngwē na gegevuu ngwē bemedo. ⁴¹ Lob bē avēh luu medo degebil nos, og Anutu rēk geḡo ngwē na gegevuu ngwē bemedo. ⁴² Om ham medo malamin natum, in ham duḡin buk sēn ham Mehōbōp rēk nom lo. ⁴³ Ham kwamin bo ngaa sēnē rē: Bē beggang ala gengo hes mala sēn mehō hodeḡ rēk nam dok buk begodeḡ yi ngaa lo, og su yoh vu bē rēk gelē mehō saga mu gedoḡ na yi beggang ayo rē. ⁴⁴ Nebē saga, om ham gwerō ham bemedo, in Mehōnon Nalu rēk nom dok buk ti, log ham duḡin.”

Yesu Nēr Gagek Peggirinsēn Rak Alam-huk-yi Nivesa Los Nipaya
(Lk 12:41-46)

⁴⁵ “Maḡ hur ti tena nedo beyi mehō los kwa benevong yi huk nirōp-a? Og mēm ala rēk gooin yi jak in gegin yi hur vahi pin bebo nos gelek sir nirōp dok buk sēn degeḡo nos lo. ⁴⁶ Gevu tamusēn nabē ala na genom berup, lob gelē nabē yi hur nevong huk yoh vu sēn nēr lo, og yi hur sēnē rēk kwa vesa. ⁴⁷ Log sa nanēr vu ham yōnon nabē ala rēk gevong yi ngaa pin dok na nema in gegin. ⁴⁸ Gaḡ hur nipaya ti og rēk kwa bo dok ayo nabē, ‘Sa alag su yoh vu bē rēk nom pevis rē!’ ⁴⁹ Lob geveek hur-huk-yi vahi, gega los nanum geving alam sēn denenum bēl mengēēs bedenekeyevin lo. ⁵⁰ Log ala rēk nom dok buk ti sēn yi hur su negin yi loḡ lo rē, gaḡ rēk nom dok hes mala ti sēn yi duḡin lo. ⁵¹ Lob rēk ala ngis yi rot mebasap yi, log getē na medo geving alam kwaj luu, bedegeḡo nyēvewen gēp ti. Vu nyēḡ sagu og rēk dengu medegeḡoō nyēj.”

¹ Log Yesu tatekin vu sir bë, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ rëḵ nabë sën avëh avö nemadluho deḵo hir ram raḵ beya denebuu maluh sën nahën neḵo avëh lo ggëp aggata. ² Lob sir nemadvahi kwaj ma, genemadvahi los kwaj. ³ Avëh kwaj masën deḵo hir ram bedeyam, rëḵ su deḵo wël* sepa rë. ⁴ Gaḵ avëh los kwaj deḵo hir ram raḵ bedetöo wël* la loḵ buayo ving bedeko sepa. ⁵ Rëḵ mehö sën ḵo avëh lo su yam pevis rë, lob avëh pin malaj neggëp, lob deggëp yiing.

⁶ Lob buk vuheng raḵ loḵ kööḵ ti yam bë, ‘Mehö sën ḵo avëh lo yam raḵ. Ham na gwebuu yi vu aggata begweḵo menam!’ ⁷ Lob avëh avö pin deḵedi raḵ bedesemu loḵ hir ram. ⁸ Lob avëh kwaj masën denër vu avëh los kwaj bë, ‘Ham bo hömin wël* teka vu he rë, in he hömin ram vongin nakul!’ ⁹ Rëḵ avëh los kwaj denër yah vu sir bë, ‘Ma! Wël* teka sënë su rëḵ noh vu hil pin rë. Om maam ham ngo na bago hömin vu setuwal!’ ¹⁰ Lob deḵedi raḵ benahën medo deneyök aggata, log mehö sën ḵo avëh lo to. Lob avëh sën desemu sir ggovek medenedo lo deloḵ ya begganḡ ayo ving yi in dega nos böp sën maluh lu venë denejom nemaj lo. Log devehii reping yah.

¹¹ Log avëh avö nemadvahi sën kwaj ma lo yom deverup lob denër bë, ‘Mehö böp, mehö böp! Getahinin reping in he!’ ¹² Rëḵ nër yah vu sir bë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë sa duḡin ham!’

¹³ Om sa nanër vu ham nabë ham medo malamin natum, in ham su raḵ buk los hes mala ni rë.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Hur Löö
(Lk 19:12-27)*

¹⁴ “Log sën Nyëg-yagek-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebë mehö ti neya vatëveḵ nyëḡ ngwë, log supin yi hur bevo yi monë ggelek sir in degeḡin. ¹⁵ Kwa vo hir huk los nij wëëḵ ti ti lo, lob vo ggelek loḵ yah sir. Ti ḵo K5000, gengwë ḵo K2000, log ngwë ḵo K1000. Vong nebë sënë log ya raḵ. ¹⁶ Ya ggovek, log mehö sën ḵo K5000 lo pevis bevong huk bagosën raḵ, lob ḵo K5000 sevök ya ving. ¹⁷ Log mehö sën ḵo K2000 lo vong huk bagosën raḵ ving beḵo K2000 sevök ya ving nebë saga. ¹⁸ Gaḵ mehö sën ḵo K1000 lo, og ḵo monë sën ala vo vu yi lo beya melev söv geḡun luḵ ya.

¹⁹ Nahub gebuk sën alaj yom verup lo, lob vongin bë genḡo monë sën vo vu sir lo. ²⁰ Lob mehö sën ḵo K5000 lo verup, lob ḵo K5000 ving K5000 sën ala vo vu yi lo, genër bë, ‘Mehö böp! Gwelë! Gevo K5000 sënë vu sa, log sa hevong huk bagosën raḵ behaḵo K5000 sënë ving.’ ²¹ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa meḡevong yoh vu. Gevong nivesa rot! Genëḡin ngaa mahen mahen pin nivesa nebë saga, om mëm sa geḡvong hong begweḡin ngaa ngahiseḵë. Genam balu kwad vesa doḵ ti.’

²² Log mehö sën ḵo K2000 lo verup ving benër bë, ‘Mehö böp! Gevo K2000 vu sa wirek, log sa hevong huk bagosën raḵ, lob sa haḵo K2000 ving.’ ²³ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa, meḡevong yoh vu! Genëḡin ngaa teka teka nivesa nebë saga, om mëm sa geḡvong hong begweḡin ngaa ngahiseḵë. Genam balu kwad vesa doḵ ti.’

²⁴ Log tum mehö sën ḵo K1000 lo verup benër bë, ‘Mehö böp! Sengo raḵ nim ggovek ya bë hong mehö los nim wëëḵ. Mehö ngwë denevaroh nos genḡo geneḵo anon. Log mehö ngwë denevong huk, lob ngo geneḵo hir nyë-sevöksën. ²⁵ Nebë saga om sën sehöneng, lob sevun hong monë K1000 sënë menedo loḵ dob. Hong ngaa sënë, om gweko nöḵ!’ ²⁶ Rëḵ ala nër yah vu yi bë, ‘Hong hur nipaya rot! Benim tebö ata! Mak yönon, geraḵ ni bë sa nehako nos sën mehö ngwë denevaroh lo, gesa nehako nyë-sevöksën raḵ sën mehönon

ngwë denevong huk in lo? ²⁷ Bë nabë saga, og gwetung sa monë na beggang-monë-yi, in nabë senom berup nabë sënë, og sa gaço sa ngaa los yi sevöksën geving. ²⁸ Om ham bo K1000 sënë vër in mehö sënë geham bo vu mehö sën ko la ving metu K10,000 lo. ²⁹ In alam pin sën hir ngaa neggëp lo, og rëk degeko la geving, gehir ngaa la rëk berup geving mekesuu. Gak mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og mahen teka sën neggëp vu yi lo rëk nama na verök yi. ³⁰ Lob ham gwetë hur sehëb sënë doḵ na nyëḡ malakenu sën alam denesu los deneköo nyëḡ lo.’”

Yesu Nër Bë Rëk Mehönon Nalu Gengo Alam Pin Hir Gagek

³¹ “Nahub rëk Mehönon Nalu nam los niwëëk gevunëk vunëk yagek-yi, gangër pin denam geving yi, og vu buk sënë rëk jak medo yi sëa malangeri los vunëk vunëk yagek-yi. ³² Log mehönon pin rëk dengupin sir na debare mala. Lob rëk basuh sir na yu luu nabë sën sipsip ala ggooin sipsip rak yu ngwë, gememëk rak yu ngwë. ³³ Rëk gevong sipsip na nema vesa, gememëk na nema këḡ. ³⁴ Nabë sënë lob Mehö-los-bengö rëk nanër vu alam sën denare nema vesa lo nabë, ‘Ham nam! Ham sën Amaḡ vong semusemu vu ham lo. Ham doḵ na nyëḡ sën tongin vu ham wirek loḵ buk sën netung yagek los dob meneggëp lo. ³⁵ In wirek sediikahëḡ, rëk ham vo nos vu sa. Sayoḡ vev in bël kul, rëk ham vo bël kul mesenum. Sa mehö nyëḡ ngwë rëk ham ko sa ya ham beggang. ³⁶ Ham lë sa navig meris, lob ham vo tob vu sa. Sa nig rak, rëk ham gin sa nivesa. Sa nado karabus, rëk ham yök lë sa kesii.’

³⁷ Lok tum alam yohvu saga rëk dedok tepëk nah vu yi nabë, ‘Mehöbö! He halë loḵ buk tena bë gediikahëm lob he vo nos vu hong-a? Log he halë bë ayom vev in bël loḵ buk tena lob he vo vu hong-a? ³⁸ Log he halë bë hong mehö nyëḡ ngwë loḵ buk tena, lob he haḵo hong ya he beggang-a? Log genare navim meris loḵ buk tena lob he vo tob vu hong-a? ³⁹ Gehe halë bë nim rak ma genedo karabus loḵ buk tena, lob he yök halë hong kesii-a?’

⁴⁰ Lob Mehö-los-bengö rëk nanër vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nevong vu arig lo nij paya paya sën su los bengöḡ vu dob rë lo, og ngaa pin sënë ham nevong vu sa.’

⁴¹ Log rëk nanër alam sën demedo nema këḡ lo nabë, ‘Ham alam nimin paya! Ham su bare sa malag. Ham na medoḵ na nyëḡ sën devong vu Satan losho yi angër lo. Sën nengwah netum yoh vu buk los buk lo. ⁴² In wirek sediikahëḡ, rëk ham su vo nos vu sa rë. Sayoḡ vev in bël kul, rëk ham su vo bël kul vu sa rë. ⁴³ Sa mehö nyëḡ ngwë, rëk ham su ko sa ya ham beggang rë. Sa nig rak los sa nado karabus, rëk ham su yam lë sa kesii rë.’

⁴⁴ Lob rëk denanër nah vu yi nabë, ‘Mehöbö! Vu buk tena he halë bë gediikahëm, ma ayom vev in bël, ma hong mehö nyëḡ ngwë, ma navim meris, ma nim rak los genedo karabus rëk he su halë hong nivesa rë?’

⁴⁵ Lok rëk nanër nah vu sir nabë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nehulin in arig lo nij paya paya vu dob lo, og ham nehulin ngaa pin sënë in sa ving.’ ⁴⁶ Lob alam sënë rëk denatök vu nipaya nyëvewen doḵ nah degwata los degwata. Gak alam yohvu rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata.’”

26

*Alam Ggev Devengwëḡ Rak Yesu Bë Dengis Yi Nadiik
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)*

¹ Yesu nêr gagek pin sênê ggovek ya, log mêm nêr vu yi hur maluh bê,
² “Ham raķ ni bê buk luu mu nahên lob Buk-ggöksên-yi* berup, lob mêm rêķ denanêr Mehônnon Nalu rangah bedengis yi jak ķelegeķo*.”

³ Vu buk sênê alam-deneķo-seriveng hir ggev los alam teta desupin sir raķ alam-deneķo-seriveng hir ggev bôp Kayapas yi beggang, ⁴ bedejoo gagek bê denadêģek bedenajom Yesu ahon gedengis yi menadiiķ. ⁵ Rêķ denêr bê, “Hil su geving doķ buk nos yi sênê in alam rêķ degevang dedun.”

Avêh Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raķ Yesu Yu
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Yesu nedo loķ mehô sevuuknyê Simon yi beggang vu Betania. ⁷ Medo negga nos, lob avêh ti ķo ngaa reggu nivesa loķ buayo gelông veroo sên denenêr arê nebê alabasta* lo ti, beya keseh raķ Yesu yu. Alam Yuda debago ngaa reggu nivesa sênê raķ monê bôpata bedenerikin raķ heljêng. ⁸ Rêķ yi hur maluh delê ngaa sênê, lob ahêj sengên gedenêr bê, “Nevasap ngaa reggu nivesa sênê in va? ⁹ Bê hil gevang balam debago, og hil rêķ ģako monê bôpata jak, lob hil adok vu alam-kupeķ-masên jak.” ¹⁰ Rêķ Yesu raķ hir gagek sênê ni, lob nêr vu sir bê, “Ham nêr avêh in va? Yô semu sa raķ ngaa nivesa! ¹¹ Alam-kupeķ-masên rêķ demedo geving ham gesu rêķ nama na rê. Gaķ saķ su rêķ medo hus ading geving ham rê. ¹² Avêh keseh ngaa reggu nivesa sênê raķ sa vorot in gero sa navig namugin in sêķ nadiiķ mededev sa. ¹³ Sa nanêr vu ham yônnon nabê rêķ denanêr Bengô Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenanêr ngaa sên avêh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo bekwaj bo.”

Yudas Yogek Bê Rêķ Nanêr Yesu Rangah
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ti sên arê nebê Yudas Iskariot lo ya vu alam-deneķo-seriveng hir ggev, ¹⁵ beloķ tepêķ in sir bê, “Ham rêķ bo va vu sa log mêm sa gevang Yesu doķ na ham nemamin-a?” Lom devo monê seriva mehôdahis ti benemadluho vu yi. ¹⁶ Lob vu buk saga Yudas medo mekwa nesero buk los aggata in bê gevang Yesu doķ na nemaj.

Yesu Gga Nos-ggöksên-yi Ving Yi Hur Maluh
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Lob buk vabuung sên alam Yuda denegga brêt sên yiist* nema in lo yi buk muginsên verup, lob yi hur maluh deya vu yi bedenêr bê, “He na gero nyêģ vu tena in gegwa nos los reggu ggöksên-yi dok-a?” ¹⁸ Lob nêr vu sir bê, “Ham na nyêģ bôp Yerusalem beham na vu mehô sên lo, beham nanêr vu yi nabê, “Tatovaha nêr bê, “Sa buk dus raķ, om sa bê ģa nos los reggu ggöksên-yi geving sa hur maluh jak hong beggang.” ’ ’ ¹⁹ Lob yi hur maluh devong yoh vu sên Yesu nêr vu sir lo, bedesemu nos los reggu ggöksên-yi loķ.

²⁰ Loķ sehuksên lob medo negga nos los reggu ving yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Medo denegga, lob nêr vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yônnon nabê: Ham sênê ti rêķ gevang sa doķ na alam Yuda nemaj.” ²² Lob ayoģ maggin rot, gesir ti ti deloķ tepêķ in yi bê, “Mehôbôp, maķ sa?” ²³ Rêķ nêr yah vu sir bê, “Mehô sên nema loķ ya gabum in nos ving sa lo rêķ gevang sa doķ na alam sên denelê sa paya lo nemaj. ²⁴ Kê! Mehônnon Nalu rêķ nadiiķ nabê sên dekevu menegģep loķ Anutu-yi-ķapiya lo. Rêķ mu ģepin mehô sên rêķ nanêr Mehônnon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo, ko nabê ata su ģeko yi!” ²⁵ Log Yudas mehô sên rêķ nanêr yi rangah lo, nêr ving bê, “Tatovaha, maķ sa?” Rêķ Yesu nêr yah vu yi bê, “Yiķ ngo ģenêr yoh vu!”

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²⁶ Medo denegga nos los reggu, lob Yesu ko brët gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu mevo ggelek yoh vu yi hur maluh pin genër bē, “Ham gweko nõk begwa! Sa reggos sēnē!” ²⁷ Log ko wain kap ti rak, gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu gevo vu sir genër bē, “Ham pin nanum dok sēnē! ²⁸ Sa kōk sēnē in tato sa gagek mewis sēn sejoo in dok vu ham lo nabē rēk anon ja! Sa keseh in alam ngahisekē in bē dahun hir ngāa nipaya na. ²⁹ Sa nanēr vu ham nabē sa su rēk nanum wain nabē sēnē gökin nah rē. Rot bena berup dok buk sēn hil nanum wain agga ngwē dok ti dok Amag yi Nyëg.”

³⁰ Log devong raro ti beggovek, log to deyah dobnē bedeya Kedu Kele-oliv.

Yesu Nër Bē Pita Rēk Geruu Demi Vu Yi

(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham pin rēk gwevuu sa geham beya mena in sa pehi buk sēnē. In dekevu wirek meneggēp lo Anutu-yi-kaḗiya nebē:

‘Sa Anutu sēk ngis sipsip alaj,

log sipsip lo degevuu talē medena jeggin jeggin.’

³² Om rēk nabē saga, loḗ sēk kedi jaḗ nah gökin, lob sēk namugin mena distrik Galilea, geham tamuin sa.” ³³ Lob Pita nēr yah vu yi bē, “Sir pin sēnē og maḗ rēk degevuu hong bedebeya medena, gaḗ saḗ su rēk gevong nabē sēnē rē!” ³⁴ Lom Yesu nēr yah vu yi bē, “Sa nanēr vu hong yōnon nabē: Pehi sēnē og kōkrēeh su rēk ngu rē, log rēk gedah sa vun natu beron löö!” ³⁵ Rēk Pita nēr yah vu yi bē, “Seyoh vu bē sēk nadiik geving hong, gaḗ sa su rēk dah hong vun rē, gerēk nama verōk yi!” Lob yi hur maluh pin denēr nebē saga.

Yesu Jom Rak Ggēp Getsemane

(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Lob Yesu ya nyëg sēn denenēr arē nebē Getsemane lo, ving yi hur maluh lo, lob nēr vu sir bē, “Ham medo sēnē gesena najom jaḗ vu sagu!” ³⁷ Lob ko Pita ving Sebedi nalu luho. Lob ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁸ Lob nēr vu sir bē, “Sayog maggin rot bevongin bē sa nadiik. Om melöö naḗkōk medo sēnē bemedo malamin natum begadu sa. ³⁹ Log tah ya teka, lob petev meneggēp dob, log jom rak meketag bē, “O Amag! Bē yoh vu og gweko ngāa maggin sēnē bēr in sa! Rēk mu su gesepa dok sa gagek, gaḗ ngo kwam!”

⁴⁰ Log yah to vu lööho, rēk lē gedeneeggēp yying. Lob lok tepēk vu Pita bē, “Nebē va? Melöö su yoh vu bē rēk medo malamin natum dus ti geving sa rē?

⁴¹ Melöö malamin medo natum bemelöö najom jaḗ, in ngāa ti su kepē ham! Èë-ë yōnon! Ham ayomin niyes rēk mu navimin ni tebō!”

⁴² Lob yah nejom rak beron netu luu bē, “Oo Amag! Bē ngāa maggin sēnē natōk vu sa gesu yoh vu bē noh nenga in sa rē, og ggovek, sa gevong noh vu kwam.” ⁴³ Loḗ yom to ggökin, rēk lē bē deneggēp yying yah, in malaj neggēp lo.

⁴⁴ Lob denedo geyah meya nejom rak netu beron löö, lob yiḗ nēr gagek lo ggökin yah.

⁴⁵ Log yah to vu yi hur maluh benēr vu sir bē, “Ham sewah bengo nahēn newēp-a? Ham lē! Buk sēn Anutu tung in debo Mehōnon Nalu dok na alam nij paya nemaj lo verup ggovek ya, ⁴⁶ om ham kwedi jaḗ behil ana. Ham lē? Mehō sēn gevong sa dok na nemaj lo yam dus rak!”

Yudas Vo Yesu Lok Ya Alam-begö-yi Nemaj

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nenër bē saga, log Yudas verup. Yi sën hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo ti, lob ƙo alam yu bōpata ti medeyam los paëp yu anil gebegö. Alam-deneƙo-seriveng hir ggev los Israel hir alam-teta devong sir yam. ⁴⁸ Lob mehö sën bē tato Yesu rangah vu sir lo, nër vu sir vorot bē, “Sëƙ tato Yesu vu ham nabë sënë, nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon.”

⁴⁹ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis benër bē, “Buk Tatovaha!” Log mul* yi. ⁵⁰ Rëƙ Yesu nër yah vu yi bē, “Sa mehö! Ngaa sën geyam in bē gwevong lo, og gwevong pevis!” Lob deyam dus bedejom Yesu ahon. ⁵¹ Rëƙ alam sën denare ving Yesu lo ti nema loƙ yah dadii yi paëp-yu-anil vër in newis, besap alam-deneƙo-seriveng hir ggev bōp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁵² Rëƙ Yesu nër vu bē, “Gejöp hong paëp doƙ nah newis. In alam sën denevong begö lo, og mehö ngwë rëƙ dengis sir doƙ nah nyëvewen medenadiik. ⁵³ Bë sa ƙetag na vu Amag nabë gevong yi angër ngahiseƙë rot denam pevis mededok vu sa, og gekuung bē su rëƙ gevong nam rë? ⁵⁴ Rëƙ bē sa gevong nabë sënë, og su rëƙ Anutu yi gageƙ anon jak rë. Sën dekevu meneggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya bē ngaa nabë sënë rëƙ natöƙ vu sa lo.”

⁵⁵ Log Yesu nër vu alam sënë bē, “Ham yam in bē sero mehö-begö-hodeƙ-yi om sën ham ƙo paëp-yu-anil los begö meyam in bē najom ahon-a? Sa netateƙin gageƙ vu ham loƙ dub-vabuung-bōp yoh vu buk, rëƙ ham su nejom sa ahon rë? ⁵⁶ Rëƙ mu ngaa pin sënë netöƙ vu sa in gageƙ sën alam-denenër-gageƙ-rangahsën dekevu meneggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya lo anon jak.” Nebë saga lob yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Devong Gageƙ Vu Yesu Benare Kayapas Mala
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dejom Yesu ahon bedeko ya alam-deneƙo-seriveng hir ggev bōp Kayapas yi beggagë. Galam-horeƙ-yi los alam-teta desupin sir bedenedo ggoveƙ ya. ⁵⁸ Lom Pita tamuin sir beneya, rëƙ nevun yi geneyam ggëp ading. Lob ya belok ya alam-deneƙo-seriveng hir ggev bōp yi beggagë tete ayo, beya nare telig ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëg lo, in bē jak gageƙ lo degwa ni.

⁵⁹ Lob alam-deneƙo-seriveng hir ggev los kaunsor pin denesero mehö la in bē denanër gageƙ kuungsën jak Yesu in lob dengis yi menadiik. ⁶⁰ Lob alam ngahiseƙë denër gageƙ kuungsën rak yi, rëƙ su detöƙ vu degwa ti in bē dengis yi menadiik rë. Loƙ mëm mehö luu deverup, ⁶¹ lob luho denër bē, “Mehö sënë nër bē, ‘Seyoh vu bē sa ƙevoh Anutu yi dub-vabuung-bōp na gesedev nah buk löö mu!’”

⁶² Lob alam-deneƙo-seriveng hir ggev bōp kedi nare gelok tepëƙ vu Yesu bē, “Su genenër gageƙ ti yom rë? Denenër gageƙ va sën rak hong-ë?” ⁶³ Rëƙ Yesu su nër gageƙ ti yah rë. Loƙ alam-deneƙo-seriveng hir ggev bōp loƙ tepëƙ vu yi ggökin bē, “Selok tepëƙ in hong yönon rak Anutu mala-tumsën arë, om genanër vu he nabë hong Kerisi*, Anutu nalu hong ma ma?”

⁶⁴ Loƙ Yesu nër yah bē, “Genër yoh vu! Rëƙ mu sa nanër vu ham nabë: Nahub rëƙ ham gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëëƙ nema vesa, gerëƙ jak medo beggob vu yageƙ benom!” ⁶⁵ Lob alam-deneƙo-seriveng hir ggev bōp kweëƙ yi röppöp ading getahi bē, “Ƙo yi rak besevöƙ Anutu! Ma hil medo nesero mehönon sën denanër gageƙ jak yi lo in va? Ham ngo bē ƙo yi rak besevöƙ Anutu! ⁶⁶ Om ham kwamin nevo bē?” Lob denër yah niwëëƙ vu yi bē, “Vong paya om nadiik!”

⁶⁷ Log depeusuv nyëj kos rak mala gedepëëng yi, gela depetap nenga, ⁶⁸gedenër bë, “Hong Kerisi*? Om genanër rangah vu he nabë re sis hong-a?”

Pita Lah Yesu Vun

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Log Pita nedo rak telig, lob Kayapas yi hur avëh ti yam dus vu yi benër bë, “Hong sënëk melu Yesu sën vu Galilea lo nesepa ham.” ⁷⁰ Rëk Pita lah yi vun rak alam pin malaj bë, “Sa dugin gägek sën genër aga!” ⁷¹ Log to meya nare ya tete avi, lob hur avëh ngwë lë yi ggökin, lob nër vu alam sën denedo lo bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu Nasaret!” ⁷² Rëk Pita lah yi vun ggökin bë, “Yönon vavunë, sa dugin mehö sënë!” ⁷³ Lob nedo teka, lok alam sën denare dus vu yi yam denër vu bë, “Yönon rot, alam sagu hir ti sën hong agi. In ayem yö tato hong rangah bë hong Galilea ti!” ⁷⁴ Lob Pita du gägek in yi benër niwëëk rot neggëp Anutu mala bë, “Yönon vavunë, sa dugin mehö sënë! Bë sa gekuung jak og Anutu ngis sa mesa nadiik!” Nër ggovek log kökrëeh su. ⁷⁵ Lob Pita kwa vo yah gägek sën Yesu nër lo bë, “Kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun natu beron löö.” Lob Pita to meyah dobnë beya mesu böpata rot.

27

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Monbuk anon lob Israel hir alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta lo pin devengwëng rak Yesu ggovek bë dengis yi menadiik. ² Log deduu yi gedeko meya devong loj ya kiap böp Pilatus nema.

Yudas Vaku Kwa

(Sn 1:18-19)

³ Lob Yudas, mehö sën nër Yesu rangah lo, lë bë dejoo gägek bë Yesu nadiik, lob yom ayo maggin vu yi, lom ko monë seriva mehödahis benemadluho sën lo yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta, ⁴genër bë, “Sa hevong ngaa nipaya! Senër mehö sën nipaya su neggëp vu yi rë lo rangah, bevongin dengis yi menadiik.” Rëk denër yah bë, “Su he ngaa rë, gağ ngo hong ngaa!” ⁵ Lob Yudas pengah monë sënë ya dub-vabuung-böp ayo, log to meya vaku kwa bediik.

⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev depatu monë seriva sënë rak, rëk denër bë, “Monë hel kök sënë, om hil su ayoh vu bë getung na geving Anutu yi monë seriveng rë!” ⁷ Lob denër gägek ti venuh, lob debago dob len ti vu mehö sën nesemu dëg lu ngaa rak ngägek lo rak monë sënë, in bë dedev alam-yungwë hir heljëng dok. ⁸ Om sën denër dob len ti sënë arë nebë Dob-hel-kök, meneggëp nebë saga begwëbeng. ⁹ Lob gägek sën Anutu vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yeremia avi wirek lo anon rak. Sën nër bë, “Alam Israel denër vorot bë rëk degevong monë seriva mehödahis ti benemadluho in mehö los arë sënë, lob deko monë sën deggoin rak in bë debago yi jak agi, ¹⁰bedebago mehö sën nesemu dëg lu ngaa rak ngägek lo yi dob len ti rak, yoh vu gägek sën Anutu nër vu sa lo.”

Rom Ti Sën Tu Kiap Böp Lo Pilatus Lok Tepëk In Yesu

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Devarah Yesu ya kiap böp mala, lob lok tepëk in yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Lok Yesu nër yah bë, “Genër ya meyoh vu!” ¹² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta denër gägek rak yi, rëk su nër

gagak ti loḵ yah rē. ¹³ Nebē saga lom Pilatus nēr vu yi bē, “Maḵ su gengo gagək pin sēn denēr rak hong-ē rē?” ¹⁴ Rēḵ Yesu su nēr gagək ti loḵ yah rē, lom kiap bōp kwa ya ngahi.

Kiap Bōp Pilatus Nēr Bē Dengis Yesu Jaḵ Kelepeko
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Alam Yuda hir Buk-ggōksēn-yi* lob hir aggata neggēp nebē sēnē: Neyoh vu ngebek pin, og kiap bōp nevong alam karabus ti ti vēr. Bē alam detahi mehōti arē, og Pilatus nelēēin mehō timu saga neyah vu sir. ¹⁶ Vu buk saga mehōti nedo karabus, arē nebē Barabas, galam pin dengo bengō bē mehō nevun alam kwaj. ¹⁷ Lob alam ngahisekē yam desupin sir, lob Pilatus loḵ tepēḵ in sir bē, “Ham vongin mehō ngwē tena bē sa gaḵo yi bēr nōḵ vu ham-a? Barabas, ma Yesu sēn denenēr arē nebē Kerisi* lo?” ¹⁸ In yō rak ni rot bē alam-deneḵo-seriveng ahēj nevong medenelē Yesu paya, besēn devo yi loḵ ya nema.

¹⁹ Lob Pilatus rak nedo yi sēa-gagak-yi in bē gengo yi gagək, rēḵ venē vong gagək ya vu yi bē, “Su gwēvong ngaa ti vu mehō nirōp saga, in sa halē pesepsēn rak yi gwēbeng, lob sa newag rak rot.”

²⁰ Loḵ alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam-teta deloḵ alam ahēj bedetahi ya vu Pilatus bē dēēin Barabas bēr vu sir gengis Yesu menadiiḵ. ²¹ Rēḵ kiap bōp Pilatus loḵ tepēḵ yah vu sir bē, “Ham vongin mehō luu sēnē ngwē tena bē sa gaḵo bēr nōḵ vu ham-a?” Loḵ denēr yah bē, “Barabas!” ²² Rēḵ Pilatus loḵ tepēḵ yah vu sir ggōkin bē, “Om sēḵ ḡevong nabē va vu Yesu, mehō sēn denenēr yi nebē Kerisi* lo?” Lom detahi yah bē, “Gengis yi jaḵ na kelepeḵo*!” ²³ Loḵ Pilatus loḵ tepēḵ bē, “In va? Mehō sēnē vong va paya?” Rēḵ detahi niwēēk rot bē, “Gengis yi jaḵ na kelepeḵo*!”

²⁴ Lom Pilatus rak ni bē su debē nengaj vu yi gagək rē, gaḵ newaj rak gebegō bōpata vongin berup. Om ḵo bēl beripek nema rak alam pin malaj genēr bē, “Bē ham ngis mehō nirōp sēnē menadiiḵ, og su degwa neggēp vu sa rē! Gaḵ ham ngo ham ngaa!”

²⁵ Lob alam pin detahi yah bē, “Degwa yō ḡēp vu he los he mewis!” ²⁶ Lob Pilatus lēēin Barabas yah vu sir. Log nēr balam-begō-yi deveek Yesu gedēḵo medeya in dengis yi jaḵ na kelepeḵo*.

Alam-begō-yi Denēr Pelēsēn Rak Yesu
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

²⁷ Kiap bōp yi alam-begō-yi deḵo Yesu loḵ ya kiap bōp yi beggang sēn denenēr arē nebē Prētoryam lo, log desupin alam-begō-yi yo bōpata pin ya detetup yi. ²⁸ Lob dekah yi tob vēr, gederōp rōprōp ḵōḵ ti loḵ yah yi medetahu mehō-los-bengō rak yi. ²⁹ Dehuu aggis niggin ggīn tahu alam-los-bengōj hir madub gedetung rak yu, gedevero ngesing lok nema vesa, log deneyun lusej vu yi gedepelē yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong, mehō bōp los gayeheng!” ³⁰ Gedepesuv nyēj ḵos rak yi, gedevero ngesing vēr bedesis yu rak. ³¹ Depelē yi ggovek, log dekah tob sēnē vēr in yi, gederōp yō yi tob loḵ yah yi, gedēḵo yi bedeya in dengis yi jaḵ na kelepeḵo*.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Deya lob detōḵ vu alam Kurene ti, arē nebē Simon. Lob denēr niwēēk bē, “Kwerē kelepeḵo*!” ³³ Lob ya deverup ḵedu ti arē nebē Golgota. Arē sēn degwa nebē ‘Nyēḡ-yuseḵē’. ³⁴ Lob desarōmin marasin nimengēēs ving wain bedevero vu Yesu in bē nanum. Lob tep beseggi rēḵ nilēlin gesu num rē. ³⁵ Desis

yi rak ya kelepeko* ggovek, log yom detë gelöng mahen teka la in bê gooin sir ti ti jak bedegeko yi tob. ³⁶ Ggovek log medo denemalajin yi. ³⁷ Lob dekevu yi gägek sën mehōnon denër rak yi lo rak neggëp kelepeko* yu nebë:

ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ YESU SËNË.

³⁸ Log desis alam-begö-hodek luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj. ³⁹ Lob alam sën deneyah gedeneyom lo denenër pelë rak yi gedenevarah nemaj vu yi ⁴⁰ gedenenër bê, “Hongëk-o! Genër bê kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, gegedev nah buk loö mu lo, om ngo gedok vu hong! Bê Anutu Nalu hong, og ngo geduk vu kelepeko* megenam!” ⁴¹ Log alam deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi ving alam-teta denenër pelë rak yi nebë saga ving. ⁴² Denenër bê, “Nelok vu alam, gak su yoh vu bê yō dok vu yi rë! Alam Israel hir mehō-los-bengö! Nabë dëin kelepeko* geduk menam, og mëm rëk hil gevong geving yi. ⁴³ Nevong ving Anutu? Om nabë Anutu ahë ving yi yōnon, og nam dok vu yi! In nër bê Anutu Nalu yi.” ⁴⁴ Lob alam-begö-hodek luu sën desis luho nare Yesu vahi vahi lo denër pelë rak Yesu ving nebë saga.

Yesu Diik Ya

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

⁴⁵ Log hes vuheng rak, log malakenu lok beyoh vu dob pin beya meto 3 krök sehuksën.

⁴⁶ Lob dus rak in bê 3 krök lob Yesu ngeek bōpata bê, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Sënë degwa nebë, “O sa Anutu, sa Anutu, nebë va sën gwevuu sa ya-ë?” ⁴⁷ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bê, “Mehö sënë netahi Elia!” ⁴⁸ Log pevis besir ti serög beya meko ngaa ayo sovinsën sën nedo lok loo lo ti, bedağoo luk wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo geduu ya vetii ngesing, gevo ya verup lok Yesu avi in bê sesuvin. ⁴⁹ Rëk sir vahi denër bê, “Genaköök gehil galë rë, nabë Elia rëk nam dok vu yi ma rëk nama?” ⁵⁰ Rëk Yesu ngeek bōpata ggökin log lëin anon ya.

⁵¹ Lob pevis betob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu ggëp vavu beya metök ahu. Log dob ggee gegelöng böp böp dego. ⁵² Gebedub avi tatekin yi gAnutu-yi-alam sën dediik ggovek lo ngahisekë vesaj lok, bedekedi rak los navij dahis. ⁵³ Dekedi rak lok mëm Yesu kedi rak yah ggökin, log mëm to deyam medelok ya nyëg vabuung Yerusalem. Balam ngahisekë delë sir. ⁵⁴ Log mehö negin alam-begö-yi ving yi alam-begö-yi sën medo denegin Yesu lo dengo gejemapi ggee, gedelë ngaa vahi nebë saga, lob kenuj verup, gedenër bê, “Yōnon rot! Mehö senëk Anutu nalu yi!”

⁵⁵ Lob avëh sën denetamuin Yesu vu Galilea bedeyam in bê dedok vu yi lo ngahisekë denare ading teka bevare denelë. ⁵⁶ Sir ti arë nebë Maria vu Magdala. Log Maria ngwë sën Yakobus lu Yosep ataj. Log avëh ti sën Sebedi nalu luho ataj.

Debë Yesu Navi Lok Gelöng Len

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Log sehuksëk lok lob mehō-los-bengö-ggoreksën ti vu Arimatea bevverup. Arë nebë Yosep. Yik Yesu yi hur maluh ti yi ving, bemedo nesepa lok Yesu yi gägek. ⁵⁸ Ya verup belok tepëk vu Pilatus bê geko Yesu nihel. Lob Pilatus nër bedevo vu yi. ⁵⁹ Lob Yosep ko nihel bebom lok tob veroo mewis ti. ⁶⁰ Log ya mebe lok ya yō yi bedub mewis sën nahën denesap lok gelöng meris lo. Log tetolin gelöng bōpata ti ggërin avi. Vong ggovek log ya. ⁶¹ Lob Maria vu Magdala luho arë ngwë denedo bemedo malaj neya waak bedub saga.

Alam-begö-yi Ggëp Denegin Bedub

⁶² Buk sën alam Yuda denero sir in bë dega nos Buk-ggöksën-yi* lo ggovek ya geheng to, loḵ mëm alam-deneko-seriveng los alam Parisai* yah denër vu Pilatus bë, ⁶³ “Mehö böp! He kwamin nevo gägek sën mehö gägek kuungsën saga nedo mala vesa genër lo bë, ‘Buk löö na govek rë, loḵ sëḵ kedi jaḵ nah!’ ⁶⁴ Om genanër bedeegin bedub avi noh vu buk löö. In rëḵ yi hur maluh degodeḵ yi na gedenanër vu alam nabë kedi raḵ ggökin vu bedub. Lob gägek kuungsën vu tamusën rëḵ kesuu sën muginsën.” ⁶⁵ Lom Pilatus nër vu sir bë, “Ham gweko alam-begö-yi la in degegin, beham behii bedub avi niwëëk ata!” ⁶⁶ Lob ya dekepa bedub avi niwëëk gedejegwi kele niḵegwi* teka raḵ gelöng nenga ya vetii waak avi ving, gedetung alam-begö-yi medo denegin.

28

Yesu Kedi Rak Ggökin

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ggovek ya, geheng to loḵ Soda monbuk, lob Maria vu Magdala luho Maria ngwë kedi deya in bë degelë bedub. ² Lob pevis bejemapi ggee böpata, in Mehöböp yi angër ti vu yagek meluḵ yam tetolin gelöng vër in waak avi geraḵ nedo. ³ Mala netum nebë davës, geyi tob veroo meris nebë beggob. ⁴ Alam-begö-yi sën denegin bedub lo delë, lom kenuj verup in yi, benij loḵ ti nebë alam-diiksën. ⁵ Rëḵ angër nër vu avëh luho bë, “Melu su göneng! Seraḵ ni bë melu yam nesero Yesu, mehö sën desis yi rak kelepeko* lo. ⁶ Rëḵ mu su neggëp sënë rë! Gaḵ kedi raḵ yoh vu sën nër wirek lo! Om melu nam gwelë nyëḵ sën neggëp loḵ veseveng lo. ⁷ Log melu nah mena pevis, bena nanër vu yi hur maluh lo nabë kedi raḵ ggökin vu bedub bemugin meya distrik Galilea, geham rëḵ na gwelë yi vu sagu. Yiḵ senër vu meluu ggovek saga!”

⁸ Lob avëh luho deggöneng rot, rëḵ kwaj vesa böpata, lob pevis beluho deserög bedeneyah in bë denanër vu yi hur maluh lo. ⁹ Loḵ Yesu töḵ vu luho vu aggata benër bë, “Monbuk!” Lob luho deya dus vu bedepetev medeneggëp gedejom loḵ vaha medeko arë raḵ. ¹⁰ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu su göneng! Melu nah mena nanër vu arig lo nabë dena distrik Galilea, lob rëḵ degelë sa gëp sagu.”

Gägek Raḵ Alam Sën Denegin Bedub Avi

¹¹ Avëh luho nahën deneyök aggata galam-begö-yi sën denegin bedub lo deyah medeya nyëḵ böp Yerusalem pevis bedenër ngaan pin sën töḵ vu sir ggëp bedub lo vu alam-deneko-seriveng hir ggev. ¹² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev ving alam-teta bedevengwëng raḵ gägek ti, lob devo monë ngahiseḵ vu alam-begö-yi saga, ¹³ gedevoo koo vu sir bë, “Ham na nanër nabë sënë, ‘Yi hur maluh deyam buk, gehe hëp yiiing, log deggodeḵ ya.’ ¹⁴ Lob nabë kiap böp gengo gägek sënë, og he rëḵ semu gägek vu yi, lob su rëḵ gevong gägek vu ham rë.” ¹⁵ Nebë saga lob alam-begö-yi deko monë geya devong yoh vu gägek sën alam Yuda hir ggev denër vu sir lo. Lob gägek sënë ya meyoh vu alam Yuda pin, lob nahën denesepa loḵ hir gägek sënë bedenener nebë sënë rot begwëbeng.

Yesu Vo Huk Vu Yi Hur Maluh

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Sn 1:6-8)

¹⁶ Log hur maluh nemadluho-bevidek-ti lo detetuu aggata medeya Galilea, beya deverup kedu sën Yesu nër tato vu sir lo. ¹⁷ Lob delë Yesu, lob depetev

medeneggëp loḵ vaha gedeko arë raḵ, rëḵ sir vahi kwaj luu luu. ¹⁸ Lob Yesu yam dus benër gageḵ vu sir bë, “Anutu vo niwëëḵ pin vu sa bë sa gëgin yaḡek los dob. ¹⁹ Om ham na gwevong mehönnon pin denatu sa hur maluh los avëh. Lob ham jipeḵ sir jaḵ Ama arë, geNalu arë, bAnon Vabuung arë. ²⁰ Log ham tahu sir doḵ gageḵ pin sën sa netatekin vu ham lo in desepa dok. Ham gwengö rë! Serëḵ medo geving ham noh vu buk pin rot bedob los yaḡek hir buk govek na.”

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sên Markus Kevu

*Mehö-neripek-alam Jon Nêr Yi Gagek Rangah
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-30)*

¹ Anutu nalu Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa degwa muginsên: ² Nebê sên mehö-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya kevu loĵ Anutu-yi-ĵapiya wirek menegĵep nebê:

“Gwengo rê! Sêĵ gevong sa hur ti namugin mena negetongin hong aggata.”

³ “Gemehöti aye nerak loĵ nyêĵ-yumeris bê, ‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata meham sesor megêp niröp.’”

⁴ Nebê sênê, loĵ Mehö-neripek-alam Jon yam vu nyêĵ-yumeris meyam nenêr gagek rangah nebê, “Ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwêrin ham nom vu Anutu, lom mêm sejipek ham ĵak bêl, gAnutu rêĵ dahun ham ngaa nipaya na.” ⁵ Nêr bê saga, lob alam vu distrik Yudea los alam Yerusalem pin deneya vu yi. Denenêr hir ngaa nipaya pin rangah vu, log mêm neripek sir luk bêl Yordan.

⁶ Jon rôp yi rôpröp ading sên denevasu raĵ kamer niviiis lo, log nevêh ĵabi negĵep balo, genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁷ Lob yam nenêr Anutu yi gagek rangah nebê, “Mehö los niwêek ti kesuu sa rêĵ tamuin sa menam. Gesa su mehö nig vesa yoh vu in bê sa natu yi hur ti meĵevelekin vaha suu rê.” ⁸ Sên seripek ham lo, og sengo hetung bêl meris mu raĵ ham, gaĵ mêm yi sên rêĵ nam getung Anon Vabuung ĵak ham.”

*Yesu Ripek Bêl
(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)*

⁹ Vu buk saga Yesu vu Nasaret ggêp distrik Galilea meya vu Jon, beJon ripek yi luk bêl Yordan. ¹⁰ Ripek, log Yesu nahên nerak yom roneĵ, lok lê geyagek tateĵin ya gAnon Vabuung ni nebê soĵ nuung ti meto megwang ya Yesu ayo. ¹¹ Log gagek ti yam vu yagek bê, “Sa nalug hong! Sahêĵ neving hong besa halê hong nivesa.”

*Satan Seggi Yesu
(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)*

¹² Ggovek saga lob Anon Vabuung ggee loĵ ayo bê na nyêĵ-yumeris ti. ¹³ Ya nyêĵ-yumeris ti sên sag hir nyêĵ lo beya nedo buk mehödahis luu, geSatan ya medo nepelêpin yi vu sagu. Lom Satan vuu yi ya gemêm angêr yam denelok vu yi.

*Yesu Neko Yi Huk Rak Vu Galilea
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)*

¹⁴ Deduu Mehö-neripek-alam Jon beya nedo ĵarabus, loĵ mêm Yesu ya distrik Galilea menêr Anutu yi Bengö Nivesa rangah nebê, ¹⁵ “Anutu tung buk vorot lob töĵ yam, om gwêbeng sênê Anutu-yi-nyêĵ vongin anon ĵak, om ham gwevuu ham ngaa nipaya na, geham gwêrin ham nom vu Anutu, beham gwevong geving Anutu yi Bengö Nivesa sênê.”

*Yesu Tahi Alam-gêl-yi Lubeluu
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)*

¹⁶ Buk ti lob Yesu medo nesepa lok ngaggee böp Galilea nenga, lob tök vu Simon lu ari Andreas geluho medo deneté lek luk ya ngaggee in bë degeko gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁷ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in gweko mehõnon denam vu sa nabë sën melu neko gël gwëbeng agi lo.” ¹⁸ Lob pevis beluho devuu lek ya geya desepa yi melöõho deya.

¹⁹ Log löõho deya dus ti beya deverup, lok Yesu læ Sebedi nalu luho, Yakobus lu ari Jon, geluho rak denedo yağ ti medeneduu hir lek vepulsën yah. Læ luho lob pevis metahi luho. ²⁰ Lom luho devuu amaj Sebedi losho yi hur-huk-yi lo berak denedo yağ geluho ya desepa Yesu medeya.

Mehöti Los Memö Nipaya Ti

²¹ Sir sënë ya detök ya Kapernaum, log yik Yudea hir Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu luk ya dub-supinsën-yi menetatekin gagek vu alam sën denedo lok lo. ²² Nenër gagek vu sir, lob kenuj ya rot in su nenër nebë mehõ-horek-yi rë, gak nenër gagek nebë mehõ los niwëek ti.

²³ Nebë saga, lom mehöti to nare lok dub ayo gememö nipaya ti nedo lok ayo. ²⁴ Lom ngeek bë, “Yesu vu Nasaret! Bë gwëvong va vu he? Mak geyam in bë kwevoh he? Serağ nim nebë Anutu yi Mehõ Vabuung hong!” ²⁵ Lok Yesu petupek rak bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehõ saga!” ²⁶ Lob memö sesö yi lok mehõ lo ayo gengeek böpata, log vuu yi geto meya. ²⁷ Lob alam pin saga delëk anon, gedenelok tepëk vu sir bë, “Va ti sënë? Mak gagek mewis ma va? Mehõ sënë nenër vu memö nijpaya lo ving nebë yi mehõ los niwëek ti, om nengaj yes geto deneya!” ²⁸ Lom pevis medenenër Yesu arë ya meyoh vu distrik Galilea pin.

Yesu Vong Pita Ggen Avëh Menivesa Rak (Mt 8:14-15; Lk 4:38-39)

²⁹ Ggovek saga log tur vu dub-supinsën-yi ayo, lob löõho Jon lu Yakobus ya derak ya Simon Pita luho Andreas hir beggang. ³⁰ Lob pevis medenër Simon Pita ggen avëh vu bë nivanë rot meneggëp. ³¹ Lob mëm Yesu ya mejom lok nema beko yi rak, lom nikul ya pevis, lob mëm neyeh nos bevo vu sir.

Sehuksën Lob Yesu Vong Alam Ngahisekë Nij Vesa Rak (Mt 8:16-17; Lk 4:40-41)

³² Ggovek log sehuksën behes luk ya, lob deneko alam nijraksën meya deverup vu Yesu, medeneko alam sën memö denegwang ya ayoj ving. ³³ Alam pin vu beggang-bu ti saga ya denekebu sir lok veluung avi. ³⁴ Lok mëm Yesu nevong alam ngahisekë sën niraksën aggagga nevong sir agi benijvesa nerağ, genetii memö ngahisekë to deneya in mehõnon. Log nërin memö pin bë su denanër yi rangah, in denerak ni bë Anutu Nalu yi.

Yesu Neko Lok Nyëg Menër Yi Gagek Rangah (Lk 4:42-44)

³⁵ Nyëg yö nahën gesu heng rë, log Yesu kedi rak buk meya nedo nyëg-yumeris tahsën in bë najom jak na vu Anutu. ³⁶ Lok Simon losho alam sën denedo ving yi lo ya desero ³⁷ bedetök rak lob denër vu bë, “Alam pin medo denesero hong!” ³⁸ Lok Yesu nër vu sir bë, “Hil ana beggang bu böp böp sën nedo dus agi in sa nanër Anutu yi gagek rangah vu sir geving. In seyam in bë sa gevong nabë sënë.” ³⁹ Lom mëm neko lok distrik Galilea beneluk ya dub-supinsën-yi pin menenër Anutu yi gagek rangah vu alam pin. Genetii memö to deneya in mehõnon ving.

Yesu Vong Mehöti Los Nisevuuk Benivesa Rak
(Mt 8:2-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Buk ti lob mehöti los nisevuuk ya vu yi metung lus luk geketag vu yi bë, “Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevong besa nig veseek jak.” ⁴¹ Lob Yesu kwa pesivin yi mebë nema rak ya genër vu yi bë, “Sa ahëg ving! Om nim veseek jak!” ⁴² Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴³ Lob Yesu vo koinin niwëek gevong yi ya pevis. Nër vu yi nebë, “Gwëgin hong besu gena genanër ngaa sënë vu mehö la. ⁴⁴ Gak mëm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ⁴⁵ Rëk ma gemehö lo to meya meya medo neturin yi gagek sënë rangah vu mehönon pin medengo, lob Yesu su yoh vu bë na tato yi rangah vu beggang-bu ti rë gema. Geyö ya nedo tahsën lok mëm alam yoh vu nyëg pin medo deneya vu yi.

2

Yesu Vong Mehö Sekë Selöngin Ti Benivesa Rak
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Buk la ggovek ya, lok Yesu yah meya nedo Kapernaum, lok alam dengo bë yah nedo ben. ² Lob desup sir ya beyi beggang pup. Gedeggërin veluung avi ving, belen ti su ggëp netök rë. GeYesu nenër Anutu yi gagek nivesa rangah vu sir. ³ Medo nenër vu sir log deko mehö sekë selöngin ti medeverup. Sir lubeluu devaku medeyam vu Yesu. ⁴ Derak vu mehönon pin saga besu deyoh vu bë degeto denam Yesu mala rë, lom derak ya beggang vavunë medekehe beggang demi valek sën Yesu nare lo. Dekehe ggovek ya geggëp netök, log mëm deseyesin reek los mehö sekë selönginsën lo to meluk ya beggang ayo. ⁵ Nebë sënë lob Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, “Nalug-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya!”

⁶ Log alam-horek-yi la lok denedo beggang ayo sën ving Yesu bekwaj nevo lok ayoj bë, ⁷ “Nenër gagek va ti sënë? Ko yi rak besevök Anutu! Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gak Anutu yö timu yoh vu!” ⁸ Lok Yesu rak ni lok ayo bë kwaj nevo nebë sënë, lom nër vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi nebë sënë in va? ⁹ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena’, og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ¹⁰ Rëk sa bë ham jak ni nabë sa Mehönon Nalu sën seyoh vu bë dahun ngaa nipaya na gëp dob, om...” log peggirin menër vu mehö sekë selönginsën bë, ¹¹ “Sa nanër nök vu hong nabë: Kwedi gweko hong reek jak megenah böm!” ¹² Lob kedi rak pevis beko yi reek rak meya, gesir pin vare denelë. Delë, bavij tök rot gedeko Anutu arë rak medenenër bë, “Hil su halë ngaa ti nëbë sënë wirek rë!”

Yesu Tahi Levi
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Ggovek log Yesu to meyah dobnë meyah meya ngaggee böp Galilea nenga, lok mëm alam pin deneya vu yi benetatekin gagek vu sir. ¹⁴ Ggovek, log ya rak meya meto metök vu Alpeus nalu Levi* gelok nedo beggang-takës-yi, lob nër vu yi bë, “Genam medo gesepa sa!” Lob Levi kedi rak mesepa yi meya.

¹⁵ Lok Yesu losho alam ngahisekë sën denetamuin yi lo ya denegga nos lok Levi ben. Alam-deneko-takës* losho alam nijpaya sën denekeyëh horek lo

* **2:14:** Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gak yik mehö ngwë.

geyi hur maluh, sir pin ya denegga nos ving yi. ¹⁶ Loḵ tum Parisai* hir alam-horek-yi lo delē bē losho alam nijpaya sēn galam-deneḵo-takēs* lo denegga nos loḵ ti, lob deloḵ tepēḵ vu yi hur maluh bē, “Nebē va sēn negga nos ving alam-deneḵo-takēs* losho alam nijpaya agi-ē?” ¹⁷ Rēḵ Yesu ngo lob nēr vu sir bē, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rē, gaḵ alam nijraksēn mu yō deneya vu. Om sesu yam in bē tahi alam yohvu rē; gaḵ mu seyam in bē tahi alam sēn ngaa nijpaya neggēp vu sir lo.”

Deloḵ Tepēḵ In Alam Sēn Ayej Neggērin Nos Lo
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Log buk ngwē, lob Mehō-neripek-alam Jon yi hur maluh losho alam Parisai* pin devongin bē degeko Anutu arē jaḵ, lom ayej ggērin nos besu degga rē, loḵ tum mehō la ya deloḵ tepēḵ vu Yesu bē, “Jon yi hur maluh losho Parisai* hir hur maluh ayej neggērin nos besu denegga rē, log tum hong hur maluh denegga nos gesu ayej neggērin rē in va?” ¹⁹ Lom Yesu peggirin gageḵ raḵ mehō sēn neko avēh lo, benēr yah vu sir bē, “Ham kwamin bo rē, nabē mehōti medo geving yi alam geluho avēh ti denajom nemaj! Bē nabē sēnē og yi alam sēnē su deyoh vu bē rēḵ ayej gērin nos rē! Gaḵ mu mehōti sēn bē geḵo avēh lo nedo ving sir, om rēḵ kwaj nivesa medega nos gesu deyoh vu bē rēḵ ayej gērin rē. ²⁰ Rēḵ mēm buk sēn debo mehō sēn geḵo avēh lo vēr besu medo geving yi alam rē, og mēm yi alam rēḵ ayoj maggin bayej gērin nos doḵ buk saga.”

²¹ Log Yesu nēr vu sir ving bē, “Mehōti su neko tob mewis sēn su deneripek rē lo len ti menepeḵa tob muḡeng sēn nekweeḵ lo len raḵ rē. Nabē gevong nabē sēnē, og rēḵ dejipek, lob tob mewis sēnē najul menom getob muḡeng sēnē rēḵ nakweeḵ gökin melen böpata rot. ²² Gemehōti su netōō wain* mewis loḵ ya memēk-navi muḡeng rē. Gaḵ bē mehōti gevong nabē sēnē, og rēḵ wain ngol navi mebeḵpul, gewain keseh geto mena bebasap wain los memēk-navi doḵ ti. Gaḵ denetōō wain mewis loḵ ya memēk-navi mewis mu!”

*Yi Hur Maluh Derur Nos Loḵ Buk-sewahsēn-yi**
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Lob Buk-sewahsēn-yi* ti, lob Yesu yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti, lob yi hur maluh derur anon mededah. ²⁴ Lom Parisai* lo delē medeloḵ tepēḵ vu yi nebē, “Gwelē! Nebē va sēn hong hur maluh dekeyēh horek Buk-sewahsēn-yi-ē?”

²⁵ Rēḵ Yesu loḵ tepēḵ yah vu sir bē, “Maḵ ham su tevin gageḵ raḵ ngaa sēn Davit vong wirek lo rē? Nos main mediikahē, ²⁶ lob losho alam sēn denesepa yi lo deloḵ ya Anutu yi dub-vabuung. Alam-deneḵo-seriveng hir ggev Abiatar neḡin Anutu yi dub-vabuung loḵ buk saga, lob deluḵ ya medegga brēt vabuung sēn denetung netu seriveng benedo ggēp Anutu mala lo. Nos sēn alam meris su deyoh vu bē dega rē lo, gaḵ alam-deneḵo-seriveng mu yō denegga. Rēḵ mēm mehō meris sēn Davit gga, gevo vu alam meris sēn denesepa yi lo bedegga ving. (Rēḵ su devong paya rē, gaḵ dediikahēj om degga, lob yik sa hur maluh sēnē nebē).”

²⁷ Loḵ Yesu nēr vu sir ggōkin yah nebē, “Anutu su tung Buk-sewahsēn-yi* in bē deḡinengin mehōnon rē, gaḵ tung in bē doḵ vu sir. ²⁸ Om Mehōnon Nalu tu Buk-sewahsēn-yi* ala.”

3

Mehō Sekē Belooin
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Buk ngwë rë, lob luk yah dub-supinsën-yi ggök yahin, galam sën loḵ denedo dub ayo lo ti sekë belooïn. ² Log alam vahi sën denelë Yesu paya lo medo malaj nesepa yi, in bë degelë nabë rëḵ gevong benema nivesa jak dok Buk-sewahsën-yi* ma rëḵ nama. Nabë gevong, og mëm denanër gageḵ jak yi nabë keyëh horek.*

³ Lom Yesu nër vu mehöti sën sekë belooïn lo bë, “Kwedi jak megenam gebare dok he malamin vuheng atov!” ⁴ Lob loḵ tepëḵ vu sir pin bë, “Maḵ hil horek nër bë hil gevong ngaa nivesa dok Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḵ nër bë hil adok vu mehönön in demedo vesaj, ma hil nid dël jak sir in denadiik?” Dengo rëḵ ayej ma rot geti su vengwëng rë. ⁵ Lom Yesu vare mala neko loḵ menelë sir gahë sengën vu sir gayo maggin rot vu sir, in su kwaj nevingin mehöti sënë rë, gayoj niwëëḵ. Loḵ nër vu mehö sekë belooïn bë, “Getelo sekëm nam!” Lom mehö lo telo nema ya, lom nivesa rak pevis. ⁶ Rëḵ Parisai* lo deluk yom dobnë, lob losho Herot* yi alam desap sir medenesero aggata in bë dengis Yesu menadiik.

Alam Yu Böpata Desupin Sir Ggëp Ngaggee Böp Nenga

⁷ Lob Yesu losho yi hur maluh detah sir meya denedo ngaggee böp nenga, lom alam ngahiseḵë rot vu distrik Galilea denetamuïn sir. Galam vu distrik Yudea ving. ⁸ Galam vu nyëḵ böp Yerusalem, galam vu distrik Idumea, galam vu bël Yordan vahi-yi. Galam sën denedo dus vu nyëḵ böp Ture los Sidon, besir ngahiseḵë deyam. Sir pin denengo ngaa pin sën nevang lo, lom deneya vu yi. ⁹ Lom nër vu yi hur maluh bë na degeḵo yaḡ ti, in alam ngahiseḵë deneyam rot om rëḵ degeving in yi. ¹⁰ In vong sir ngahiseḵë benijvesa rak, om alam nijraksën denepëka rak yi rot in bë degebë nemaj jak yi. ¹¹ Log memö sën denegwang ya mehönön medenevang lo, denelë yi lom denepetev medeneggëp loḵ vaha gedenegeëḵ bë, “Anutu nalu hong!” ¹² Lob nevo ḵoo vu sir niwëëḵ bë su denanër yi rangah.

Yesu Ggoin Sinarë Nemaḵluho-bevidek-luu Rak (Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Loḵ tum ya nyëḵ ti los ḵedu betahi alam sën kwa nevo sir lo bë dena vu yi. ¹⁴ Log ggoin maluh nemaḵluho-bevidek-luu rak in bë desepa yi geyö rëḵ gevong sir mena denanër yi gageḵ rangah. ¹⁵ Vo niwëëḵ vu sir ving in degetii memö sën denegwang ya mehönön ayoj lo geto dena. ¹⁶ Ggoin Simon, lob nër ggev ngwë rak nebë Pita. ¹⁷ Lob ggoin Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho rak, benër ggev ngwë rak luho nebë Boanerges, (degwa nebë luho nij wëëḵ nebë vakuvek). ¹⁸ Lob ggoin Andreas luho Pilip ga, Bartolomai luho Matai, geTomas ga, Alpeus nalu Yakobus, geTadaius, geSimon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom ti, ¹⁹ geYudas Iskariot ving, sën rëḵ nanër Yesu rangah lo.

*Yesu Luho Belsebul** (Mt 12:24-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu yah meya ben lob mehönön ngahiseḵë yom desupin sir ggökin yah, lom Yesu losho yi hur maluh su deyoh vu bë dega nos rë, in mehönön ngahiseḵë medeggërin sir. ²¹ Lob Yesu yi alam denedo bej gedengo bë alam

* **3:2:** Alam Parisai* denelë sën Yesu nevang mehönön benijvesa neraḵ lo nebë nevang huk ti, om nabë gevong dok Buk-sewahsën-yi og nekeyëh horek Buk-sewah-sën-yi. Rëḵ Yesu nër bë Anutu tung Buk-sewahsën-yi in dok vu mehönön, om nabë dok vu mehönön benijvesa jak dok Buk-sewahsën-yi og yik yoh vu, gaḵ su keyëh horek rë. Rëḵ alam Parisai* delë Yesu paya in ngaa sënë bedenevangin bë dengis yi.

deggërin sir rot, lob denër bē, “Maḡ yu vong paya!” Lom deya in bē denajom yi nah.

²² Log alam-horek-yi la deyam vu Yerusalem medenenër bē, “Memō alaj Belsebul* nevonḡ yi!” Gedenenër ving bē, “Netii memō to deneya raḡ memō alaj niwëëk!” ²³ Loḡ mēm Yesu supin sir yam dus getatekin vu sir bē, “Satan rëḡ getii yō yi hur memō geto dena nabë va? ²⁴ Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og alam sënë su rëḡ demedo los nij wëëk rë. ²⁵ Log nabë alam degwa timu debasuh sir medengis sir, og alam sënë su rëḡ demedo los nij wëëk rë. ²⁶ Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir medengis sir, og su rëḡ demedo rë, gaḡ rëḡ malaj nama na.

²⁷ Log hil su ayoh vu bē agök Mehō Nipaya los niwëëk saga ben vavunë gabo yi ngaa vër rë. Mēm nabë hil naduu Mehō los niwëëk sënë ahon, og mēm hil rëḡ abo yi ngaa pin vër menama na verök yi.”

²⁸⁻³⁰ Alam sënë denenër bē Yesu nevonḡ ngaa nebë sënë in memō nipaya ti nevonḡ yi, loḡ Yesu nër yah vu sir bē, “Sa nanër vu ham yōnon nabë Anutu yoh vu bē dahun mehōnon hir ngaa nipaya pin na, ngaa nipaya los gaḡek pelësën sën denanër jaḡ Anutu lo. Gaḡ nabë mehōti nanër gaḡek pelësën jaḡ Anon Vabuung (nabë yik sëëḡ memō nipaya ti), og Anutu su rëḡ dahun yi gaḡek sënë na rë, gaḡ yō rëḡ ḡëp vu yi degwata.”

Yesu Ata Losho Ari Lo

(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹ Lob ata losho ari lo yam denare dobnë gedevonḡ gaḡek ya vu yi bē duk na vu sir. ³² Gelosho mehōnon ngahisekë denedo, lom denër vu yi bē, “Atam garim lo avëhnöm lo yam denare dobnë medenelok tepëḡ in hong!” ³³ Rëḡ loḡ tepëḡ yah vu sir nebë, “Ataḡ lo arig re lo?” ³⁴ Loḡ mala neḡo loḡ beggang ayo menelë alam pin sën detebuu yi lo genër vu sir bē, “Sataḡ lo sarig lo sënë! ³⁵ Alam sën denesepa loḡ Anutu kwa lo, og sir saga mēm detu sarig lo, savëhnög lo, sataḡ lo.”

4

Yesu Nër Gaḡek Peggirinsën Raḡ Mehō Sën Netetëhin Nos Gahis

(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Buk ngwë rë, loḡ Yesu yah meya ngaggee böp lo nenga, lom tatekin gaḡek vu mehōnon ggökin yah. Mehōnon ngahisekë rot desup sir medeneteking rak sir, lom raḡ ya nedo yaḡ ti raḡ ngaggee vavunë galam pin denedo ngaggee nenga.

² Lom mēm nenër gaḡek peggirinsën ngahisekë vu sir, genër bē, ³ “Ham gwengo rë! Mehō netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bē tetëhin yi nos gahis. ⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḡ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob soḡ yam pevis medegga. ⁵ Log gahis vahi to merak nedo dob mahen teka sën raḡ neggëp gelong vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu. ⁶ Lob hes verup netum bebev raḡ, lob meran ya pevis in gëga su luḡ ya dob rë. ⁷ Log gahis vahi to meloḡ ya nedo vos niginḡ ggin ayo, lob vos niginḡ ggin sënë kip merig, lob ggök nos besu sis anon rë gema. ⁸ Log gahis vahi to meluḡ ya nedo dob jeji lob kip verup merig mesis anon. Vahi sis dahis ti benemadluho, gevahi sis dahis löö, gevahi sis dahis nemadvahi.” ⁹ Log nër ving bē, “Mehōti bē nenga neggëp, og gengo gaḡek sënë.”

Yesu Nenër Gaḡek Peggirinsën In Va?

(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰Ya nedo tahsën, lok yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën losho alam sën denesepa yi lo, yam delok tepëk vu yi bë, “Gagek peggirinsën sën genër-ë degwa nebë va?” ¹¹Lok nër yah vu sir bë, “Anutu netatekin gagek vunsën rak yi nyëg degwa vu ham, gağ alam vahi sën denedo nenga lo, og Anutu nenër vu sir lok gagek peggirinsën mu,

¹²in bë su rëk degërin sir nah vu Anutu mekevoh hir ngaa nipaya na rë. Gağ degelë mu gesu dejak ni rë, log degengo mu gesu denatök jak gagek degwa rë.”

*Yesu Tatekin Mehö Sën Netetëhin Nos Gahis Lo Yi Gagek
(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)*

¹³Lob lok tepëk yah vu sir nebë, “Ma ham su rak gagek peggirinsën sënë degwa ni rë? Om mağ ham rëk jak gagek peggirinsën pin ni nabë va? ¹⁴Mehöti sën netetëhin nos gahis lo nebë mehö nenër Anutu yi gagek. ¹⁵Log gahis vahi sën to nedo lok aggata lo nebë alam sën denego Anutu yi gagek ggovek, lok tum Satan yam pevis meko vër in ayoj lo. ¹⁶Gegahis vahi sën to merak nedo dob los gelöng lo nebë mehönon vahi sën denego Anutu yi gagek log ahëj nivesa medeko rak pevis. ¹⁷Rëk mu sir nebë nos gega sën nerak vu gelöng lo om denedo teka, lok ngaa maggin tök vu sir, ma, alam denenër pelësën rak sir in denesepa lok Anutu yi gagek, lom tum delëin pevis. ¹⁸Log gahis vahi sën lok nedo vos niggin ggin ayo lo nebë alam sën denego Anutu yi gagek ggovek lo. ¹⁹Lok newaj nerak in ngaa-dob-yi rot gahëj neving monë bedenelev vahaj in kupek lu ngaa, lob mëm ngaa pin sënë neggök Anutu yi gagek banon nema. ²⁰Log gahis sën to meluk ya dob jeji lo nebë alam sën denego yi gagek medevasu lok ayoj medenevong yoh vu banon nerak lo. Sënë nebë nos rig menesis anon nivesa; vahi nesis dahis ti benemadluho, gevahi nesis dahis löö, gevahi nesis dahis nemadvahi.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram Gevek Na Reek Gebinë
(Lk 8:16-18)*

²¹Lob nër vu sir bë, “Bë hil gelu dok ram buk, og mağ yoh vu bë hil abun duk na dëg ayo ti, ma, hil getung duk na reek gebinë? Ma! Hil getung jak medo reek vavunë in natum nivesa behil galë nyëg jak. ²²Lob ngaa pin sën neggëp vunsën lo, najeeng rëk tato yi rangah, gengaa pin sën debom meneggëp lok gobeng gwëbeng agi, og najeeng rëk alam pin dejak ni. ²³Bë ham nengamin neggëp, og ham gwengo gagek sënë meham kwamin bo!”

²⁴Lok nër vu sir ggökin bë, “Ham kwamin bo gagek sën ham nengo lo nivesa rë. Ngaa sën ham nevong vu mehö ngwë lo, og rëk Anutu bo dok nah vu ham nabë, gebo la geving mesevök. ²⁵Mehöti sën nerak gagek degwa ni lo, og rëk jak la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su nerak gagek degwa ni rë lo, og rëk kwa birekin teka sën nerak ni lo benama na verök yi.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Nos Gahis Nebë Nekip Nebë Sënë

²⁶Log nër bë, “Sën Anutu yi Nyëg anon jak lo, og yik nebë mehöti tetëhin nos gahis luk ya dob. ²⁷Lom neggëp buk genekedi rak monbuk benedo yoh vu buk ngahi, kop nos gahis lo kip berig geyi duğin degwa sën nos nerig rak lo. ²⁸Gahis yö kip verup dob. Neru verup muginsën, lob tung ris rak genema ggol rak, lom mëm vuuk anon. ²⁹Lok nelë bë anon lok beris nebung, lob mëm neko paggëpek beketöv anon in anon lok ggovek lo. Kë! Lob Anutu yi Nyëg anon nerak nebë sënë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Mastet Gahis
(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)*

³⁰ Log nēr ggökin yah bë, “Hil nanēr nabē Anutu negin hil nebē va? Gehil nanēr gāgek peggirinsēn jak yi nyēg nabē anon neraḱ nebē va? ³¹ Hil nanēr nabē: Sēn yi Nyēg anon jak lo, og yik nebē mastet* gahis sēn hil nehehin lo. Mastet* gahis sēnē og mahen teka rot genos gahis pin kesuu. ³² Loḱ nabē hil gehin, og nakip bejig böpata bekesuu jojing pin, bemēm nema böp gol dok og sok sēn denevēng medeneya agi rēḱ nam dejegwi newisej dok nema gedevin kuu. Kē! Lob Anutu yi Nyēg anon neraḱ nebē sēnē!”

Yesu Nenēr Gāgek Peggirinsēn
(Mt 13:34-35)

³³ Yesu nenēr vu sir loḱ gāgek peggirinsēn ngahi yoh vu sēn bë dejak ni. ³⁴ Nenēr yi gāgek vu mehōnon pin loḱ gāgek peggirinsēn nebē sēnē, rēḱ mēm losho yi hur maluh yō ya denedo tahsēn, log netateḱin gāgek sēn pin rangah vu sir.

Yesu Nevong Mesang Ahē Yes Rak
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Loḱ buk timu saga, lob nyēg luḱ ya, lob nēr vu yi hur maluh nebē, “Hil ana ngāgee vahi sagu rē.” ³⁶ Yesu rak nedo yag lo vorot, lom yi hur maluh derak ya ving medeya, gedevuu alam saga lo ya. Gelosho yag vahi desepa sir medeya. ³⁷ Lob sang böpata nevē gengāgee nesis böp meneluḱ ya yag ayo bevuḱ loḱ, bevongin bë napup. ³⁸ GeYesu bë kwa rak ngadoheng dus ti meneggēp yīng ggēp yag hus, loḱ mēm yi hur maluh deggee vu yi medenēr vu bë, “Tatovaha! Su kwam nevo hil bë vongin hil malad nama rē?” ³⁹ Lom kedi rak pevis bepetupek rak sang los ngāgee bë, “Ggovek ya! Ahēm yes jak!” Lom sang ahē yes rak pevis gededun ma geneggēp. ⁴⁰ Lob mēm nēr vu sir bë, “Ham newamin rak in-a? Maḱ su ham ayomin neyam timu vu sa rē?” ⁴¹ Lom kenuj ya rot gedeneloḱ tepēḱ vu sir nebē, “Maḱ mehō sēnē yi nebē va? Om sēn sang los ngāgee denḱo aye-ē?”

5

Memō To Meya in Garasa Maluh Ti
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Nebē saga, lom ya detōḱ ya ngāgee nenga vahi, sēn alam Garasa hir nyēg lo. ² Lob Yesu rak nedo yag meya pesōng ya roneḱ, lob mehōti kedi ggēp waak sēn denebē mehōnon sekēj loḱ lo meluḱ to vu yi, lob memō nipaya nedo loḱ ayo. ³ Mehō sēnē ben loḱ neggēp waak ving mehōnon sekēj gemehōti su yoh vu bë naduu yi ahon jak sēng ma ngaa ti rē gema. ⁴ Gaḱ deneduu nema los vaha rak sēng wirek wirek, loḱ nevepul sēng in nema genekelugin sēng benepepōo in vaha, gemehōti su yoh vu bë gevong bemala yes jak rē. ⁵ Nedo nyēg heljēng los kedu, log medo nengeek buk los rangah genesis yi rak gelōng.

⁶ Mehō sēn nahēn nedo adingnē menelē Yesu, loḱ serōg meyam petev neggēp loḱ Yesu vaha, ⁷ gengeek bë, “Yesu, Anutu Vavunē nalu hong. Geyam in-a? Bē gwevong va vu sa? Sa ḱetaḱ yōḱ vu hong niwēek neggēp Anutu mala nebē su gebasap sa!” ⁸ In Yesu nēr vu memō sēnē bë, “Memō nipaya-e! Gwevuḱ mehō sēnē na gegweto gena!” ⁹ Lob mēm Yesu loḱ tepēḱ ya vu mehō sēnē bë, “Arēm re?” Rēḱ bë, “Sarēg nebē Mehōmehō in he ngahiseḱē!”

¹⁰ Loḱ mēm pasang neketag vu Yesu nebē Yesu su getii sir na gedevuu nyēg sagi.

¹¹ Log böōḱ yu ti vare deneruuk rak ḱedu sēnē vewen, ¹² lom tum memō deketag vu yi bë, “Gwevong he mehe na gegwang na böōḱ sagu ayoj.” ¹³ Lob yoḱekin bë yoh vu bë degegwang na, lom mēm memō nipaya sēn devuu mehō

lo ya geto deya degwang ya böök; lob böök saga sir 2,000, lob mëm deserög meya deluḵ nyëḡ vaha degwa ti meya devës ya ngaggee bengaggee rehöö sir pin bemalaj maya verök yi.

¹⁴ Lob alam sën deneḡin böök lo deveya meya denër ngaa sënë rangah vu alam pin sën denedo loḵ nyëḡ böp los mahen mahen lo ving. Lob alam saga deyah in bë degelë ngaa sën to meya lo. ¹⁵ Lob deyah vu Yesu medelë mehö sën memö to deya in yi lo. Delë mehö sën Mehömehö gwang ya yi wirek lo vëh tob benedo nivesa gekwa nevo ngaa nivesa, loḵ tum deneggönengin sir rot. ¹⁶ Lob alam sën delë ngaa agi raḵ malaj lo, denetatekin ngaa pin sën tök vu mehö los memö nipaya geböök lo pin vu sir ving. ¹⁷ Lom mëm alam pin deketag vu Yesu bë gevuu hir nyëḡ gena. ¹⁸ Lom Yesu nahën neraḵ yah yag, log mehö sën memö to deya in yi lo ya ketag vu yi bë na geving yi. ¹⁹ Rëḵ Yesu vong yi yah genër vu yi bë, “Mu genah megena vu hong alam megena genanër ngaa böp sën Mehöböḵ vong vu hong los kwa pesivin hong lo rangah vu sir.” ²⁰ Lob yah meya medo nenër gageḵ sënë rangah vu alam ggëḵ nyëḡ sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo nebë Yesu vong ngaa böḵ sën sënë vu yi, lom tum alam pin avij netök.

Gageḵ Raḵ Yairus Nalu Avëh Luho Avëh Sën Bë Nema Raḵ Yesu Yi Tob
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Yesu raḵ yag meyah meya ngaggee vahi galam ngahiseḵë desupin sir meyam detetup yi loḵ ngaggee nenga. ²² Nahën nedo ngaggee böḵ nenga lob dub-supinsën-yi ala ti, arë nebë Yairus, to metök vu yi, lob petev meto neggëḵ loḵ vaha, ²³ log ketag niwëëḵ vu yi bë, “Sa nalug avëh dus raḵ in nadiiḵ. Om genam gwebë nemam jaḵ yi in vesa doḵ bemedo.” ²⁴ Lom Yesu ya ving yi beluhu deya, lob alam ngahiseḵë rot desepa luho medepeḵa raḵ yi medeya ving.

²⁵ Lob avëh ti niḵök medo neyam yoh vu ta nemadluho-bevidek-luu. ²⁶ Yi sënë neya vu dokta ngahiseḵë in bë degevang benivesa jaḵ, rëḵ ma gesu deyoh vu rë, geneḵo vanë rot. Bago sir raḵ yi monë los yi ngaa pin bemaya verök yi, rëḵ su nivesa neraḵ rë genikök neyam ata. ²⁷ Avëh sënë lo nengo Yesu bengö nebë nevang mehönon benijivesa neraḵ, lob mëm sepa yi begwang ya alam ngahiseḵë sënë lo vuheng atov, beyam to nare Yesu demi gebë nema raḵ yi tob, in kwa nevo loḵ ayo nebë, ²⁸ “Nabë sa gebë nemaḡ jaḵ yi tob mu, og rëḵ sa nig kelök jaḵ.” ²⁹ Kwa vo loḵ ayo nebë sënë, gebë nema raḵ tob genengo loḵ ayo nebë niḵök tewii ya benivesa raḵ pevis. ³⁰ Lob Yesu ngo bë niwëëḵ la to meya in yi, loḵ peggin yi pevis loḵ alam sagi lo vuheng atov melok tepëḵ vu sir nebë, “Re bë nema raḵ sa tob-a?” ³¹ Rëḵ yi hur maluh denër yah vu yi bë, “Genelë bë alam ngahi sën denepeḵa raḵ hong rot, loḵ gelok tepëḵ bë re bë nema raḵ hong in va?” ³² Rëḵ Yesu mala neko loḵ menelë sir in bë jaḵ mehöti sën vong nebë agi ni. ³³ Loḵ avëh raḵ ngaa sën töḵ vu yi lo ni, om ggöneng menelëḵ, lom yam petev meneggëḵ loḵ Yesu vaha genër yi gageḵ pin sënë rangah vu yi. ³⁴ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Nalug-e! Ayom yam timu vu sa, lob vong benim vesa raḵ, om gena los ayom sepëḵ genim raksën sënë rëḵ nama na verök yi.

³⁵ Yesu nahën nevengwëḡ vu avëh sënë, log mehö la deḵo gageḵ ggëḵ dub ala Yairus yi beggag beyam denër vu dub ala sënë bë, “Nalum diiḵ ya gwëbeng, om su gwëḵo Tatovaha mala seggi rë.” ³⁶ Loḵ Yesu su bë nenga vu hir gageḵ rë, genër vu dub-supinsën-yi ala bë, “Su newam jaḵ! Gaḵ ayom nam timu vu sa!” ³⁷ Lob nërin alam pin saga bedenedo, geyiḵ losho Pita geYakobus luho ari Jon, gavëh avö sën diiḵ lo ama, medeya. ³⁸ Ya deto dub

ala sënë yi beggang, lob mēm nelē bē alam ngahisekē denedo genengo bē denevong dedun bōpata gedenesu medenesis sir rot. ³⁹ Nebē sënë rēk Yesu loḵ ya beggang ayo benēr vu sir bē, “Ham nevong dedun bōpata los ham nesu rot nebē sënë in va? Hurmahen sënë su diik rē, gak neggēp yiing mu!” ⁴⁰ Lok denōp raḵ yi, lom tii sir pin to deya dobnē gemēm losho hurmahen sënë ama lu ata, geyi hur maluh löōho sēn deya ving yi lo, medelok ya beggang ayo sēn hur avēh diik meneggēp loḵ lo, ⁴¹ lob jom loḵ nema genēr vu loḵ ayej bē, “*Talita kumi!*” (Degwa nebē, “Avēh mahen-e! Kwedi jak!”) ⁴² Lom mēm avēh mahen lo kedi raḵ pevis meneggee meneya, in yi ta nemadluho-bevidek-luu. Gemem sir pin kenuj ya rot in. ⁴³ Log Yesu vo koo vu sir bē su dena denanēr ngāa sënë rangah vu mehō la, genēr ving bē degevang nos vu avēh mahen sënë.

6

Alam Nasaret Depelē Yesu (Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Ggovek log Yesu yah meya yi nyēg, lom yi hur maluh deya ving yi. ² Lob Buk-sewahsēn-yi* lom luḵ ya dub-supinsēn-yi menetahu alam. Sir ngahi denedo, lom dengo aye bavij tōk medenēr vu sir nebē, “Mehō sënë neḵo gagek sēnē vu tena? Maḵ re vong gagek los kwa sēnē vu yi? Re loḵ vu yi om sēn nevong ngāa bōp bōp nebē agi?” ³ Sēnēk yik Maria nalu, mehō sēn nelev beggang lo? Gari lo sēn Yakobus luho Yoses geYudas lu Simon agi lo? Gavēhnō lo sēn yik nahēn denedo ving hil-ē lo?” Lom denelē yi paya. ⁴ Nebē sënë lob Yesu nēr vu sir bē, “Alam vu nyēg pin denēko mehō-nenēr-gagek-rangahsēn arēj rak, gak yō hir alam, gehir degwa, gesir sēn losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵ Lom Yesu su yoh vu bē gevang ngāa bōp vu saga rē. Gak yik nebē nema raḵ alam nijraksēn ti ti mu benijvesa nerak. ⁶ Lob avi tōk meranga nema in su denevang ving yi rē gema. Lom ya neḵo loḵ beggang-bu sēn denedo dus raḵ lo metatekin Anutu yi gagek vu sir.

Yesu Vong Yi Hur Maluh Neadluho-bevidek-luu Sēn Deya Raḵ (Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Lob supin yi hur maluh neadluho-bevidek-luu sēn lo genēr vu sir bē dena jak. Nevong sir luu luu ya genēr vu sir bē degetii memō nipaya lo geto dena. ⁸ Lob nēr gagek vu sir ving bē denatohin atoheng mu gedena meris. Su degeko nos sepa, gevahek los monē gēp. ⁹ Gak yik dejōp suu berōprōp ading timu gesu degeko ngwē sepa. ¹⁰ Log yik nēr yah vu sir ggōkin bē, “Bē mehōti geḵo ham luu luu sēnē doḵ na yi beggang megegin ham, og ham nakōōk doḵ beggang saga rot beham na jak. ¹¹ Rēk nabē beggang-bu ti su degegin ham los degengo ham gagek nivesa rē, og ham tetēhin kebus in vahamin, in dejak ni nabē devong paya, log ham gwēvu beggang ti saga na geham na jak. ¹² Lob mēm deya raḵ meya denēr Anutu yi gagek sēnē rangah vu mehōnon bē degevuū hir ngāa nipaya na gedegērin sir nom vu Anutu. ¹³ Gedenetii memō ngahisekē to deneya, gedenerikin wēl* kele-oliv* raḵ mehōnon ngahisekē sēn nij nerak lo ving, benijvesa nerak.

Mehō-neripek-alam Jon Diik Nebē Sënë (Mt 14:1-12; Lk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Alam pin dengo Yesu bengō medenēr ya meyoh vu alam pin, beMehō-los-bengō Herot* ngo ving bē nevong ngāa bōp nebē sënë, lom alam vahi denenēr bē yik sēnēk Mehō-neripek-alam Jon sēn diik lo rēk vesa loḵ yah, om sēn nevong huk los niwēk nebē agi. ¹⁵ Rēk mu alam vahi denenēr bē, “Mu maḵ Elia.”

Galam vahi denenër bē, “Mu mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn ti nebē alam sēn denenēr gāgek rangah wirek lo.” ¹⁶ Rēk mu Herot* nengo bengō nebē sēnē lob nēr bē, “Mu yik Jon sēn sa ketōv kwa lo sēn kedi raḡ yah.”

¹⁷ In wirek og Herot* yō vong mehō la ya dejom Mehō-neripek-alam Jon ahon medetung loḡ ya ḡarabus raḡ degwa nebē sēnē: Herot* ggoḡek ari Pilip venē Herodias, betum neko netu venē, ¹⁸ lom Jon nēr vu Herot* bē, “Gehodek arim avēh, sēnē su yoh vu rē, gekweyēh horek!” ¹⁹ Lob Herodias ahē sengēn vu Jon bebē ngis yi nadiik rēk ma, gaggata su neggēp rē, in Herot* neggōnengin Jon. ²⁰ In neraḡ ni bē su nevongŋŋaa nipaya ti rē, gak yi mehō yohvu beyi vabuung, lom negin yi nivesa. Nengo Jon yi gāgek lom kwa neya ngahi gayo maggin, rēk ahē neving pangsēn bē gengo yi gāgek rot.

²¹ Nebē sēnē geHerodias yō medo mekwa nevo bē buk ti rē. Lob mēm buk ti, lob Herot* kwa vo yi buk sēn ata ko yi wirek lo, lob nevongŋŋ nos böpata ti vu yi ggev losho yi alam sēn denengin begō lo hir ggev, gevu alam böp böp vu distrik Galilea pin. ²² Medo denegga nos sēnē geHerodias nalu avēh avō ti lo ya nelōō loḡ malaj, geHerot* losho yi vatēvek sēn ahēj nivesa rot vu yi, lom Mehō-los-bengō Herot* nēr vu bē, “Genanēr ngaa ti sēn ahēm neving rot lo rangah vu sa, lob sēk bo nōk vu hong.” ²³ Lom tato nema ya vavunē genēr yōnon rot bē, “Ngaa ti sēn genanēr vu sa lo, og yik sēk bo noh vu nōk vu hong. Gaḡ bē genanēr sa ngaa pin sēnē vewen, og sa su rēk gulin rē.”

²⁴ Lob avēh avō to meyah dobnē beya meloḡ tepēk vu ata bē, “Senah mena nanēr va?” Rēk bē, “Mehō-neripek-alam Jon yu!” ²⁵ Lom pevis meloḡ yah humek ayo menewa newa meneya vu mehō-los-bengō menēr vu yi bē, “Sa bē gwevong Mehō-neripek-alam Jon yu vu sa! Gwetung doḡ medo gabum ti meḡebo vu sa pevis.” ²⁶ Lob mehō-los-bengō ayo maggin rot, rēk ggōneng vu gāgek sēn nēr rangah vu avēh lo, lob su bē rēk keyēh gāgek rē in nēr yōnon getato nema ya vavunē, beyi alam vatēvek pin denḡo. ²⁷ Lom pevis mevongŋŋ alam-begō-yi ti ya in Jon yu loḡ ḡarabus ayo. Lob ketōv Jon kwa, ²⁸ betung loḡ gabum ti, beḡo yom vu avēh avō sēnē lo, loḡ mēm ko meyah vo vu ata.

²⁹ Ggovek saga lob Jon yi hur maluh denḡo bengō bē desis yi mediik, lob ya deḡo meya debē loḡ waak heljēng yi ti.

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-13)

³⁰ Lob sinarē sēn Yesu vongŋŋ sir ya lo yom deverup vu yi, bedenēr huk sēn denevongŋŋ lo los gāgek pin sēn denenēr vu alam lo vu yi. ³¹ Galam ngahisekē deneyah gedenevongŋŋ vu sir besu deyoh vu bē dega nos rē, lom Yesu nēr vu yi hur maluh lo bē, “Ham nam hil ngō ana medo nyēḡ-yumeris tahsēn geham sewah teka rē!”

³² Lom mēm sir yō anon derakŋŋ ya yag medeya nyēḡ-yumeris tahsēn ti. ³³ Rēk alam ngahi delē bē deneya raḡ, lob derakŋŋ nyēḡ sēn bē dena lo ni, lob alam vu nyēḡ böp pin saga deneserōḡ medeneyoh roneḡ medenemugin meya denengin Yesu losho yi hur maluh vu ngaggee böp nenga vahi sagu.

³⁴ Yesu pesōngŋŋ ya roneḡ lok lē bē sir ngahisekē, lob kwa vongŋŋ sir rot, in sir nebē sipsip sēn alaj main sir, lom mēm tatekin gāgek ngahisekē vu sir rot, ³⁵ besehuk luḡ, lom yi hur maluh ya denēr vu yi bē, “Sēnēk nyēḡ-yumeris tahsēn sēnē genyēḡ ggovek ya, ³⁶ om gwevongŋŋ sir medenah medena beggambu ti ti sēn neggēp dus agi medebago hir nos.” ³⁷ Lok nēr yah vu sir bē, “Mu ham ngō gwevongŋŋ nos vu sir!” Loḡ deloḡ tepēk yah vu bē, “Gemonē K200 tena in he na baḡo brēt noh vu sir medega?” ³⁸ Lom mēm loḡ tepēk vu sir bē,

“Ham brèt va la neggëp-a? Ham nah gwelë rë!” Lob yah delë beyom denër vu bê, “Brèt nemadvahi, gegël luu!”

³⁹ Nebë saga, lob mêm nër vu alam pin bê, “Ham gweto medo yu ti ti jak pahup sën nimewis aga, beham medo rë!” ⁴⁰ Lob to denedo yu yu rak neggëp alam mehödahis nemadvahi vahi, geraç neggëp alam mehödahis löö löö. ⁴¹ Ggovek ya, lob mêm nejom brèt nemadvahi saga gegël luu lo rak, bemêm varah mala raç yaçek gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu, log mêm dego brèt bevo vu yi hur maluh bemêm ya devo ggelek yoh vu alam pin. Lob hek gël mevo yoh vu sir pin nebë saga ving. ⁴² Lom degga beyoh vu sir pin bahëj pup ya. ⁴³ Degga ggovek, log desupin brèt los gël sën nedo lo loç sap nemadluho-bevidek-luu bepup ya. ⁴⁴ Log alam sën degga nos lo, sir maluh 5,000.

Yesu Vare Neggök Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Ggovek ya log Yesu vong yi hur maluh bê dejak na yaç medenamugin medena ngaggee vahi medena Betsaida, geyik medo megevong alam pin sën deketëkin medena rë. ⁴⁶ Lob vong sir ya, log ya los këdu in bê najom jak. ⁴⁷ Nebë saga lob sehuk luç geyag to meya ngaggee vuheng atov geYesu yö ti nahën nedo këdu. ⁴⁸ Loç nelë bê denevimengin yag rot in sang neruuk sir los yaç yom. Loç nyëg neggovek in bê geheng, lob Yesu vare neya rak ngaggee vavunë beya meto vu sir bevong in bê kesuu sir gena. ⁴⁹ Rëk delë bê vare neya rak ngaggee vavunë meneya, lob dekuung bê alam-diiksën kënuj ti, lom dengeek. ⁵⁰ In sir pin delë medeggönengin yi medelëk rot, rëk Yesu vengwëng ya vu sir pevis bê, “Ham su newamin jak! Yiç sa sënë, om ham su göneng!” ⁵¹ Lom rak ya yaç ving sir, log sang maya avuti, lom tum avij netök mederanga nemaj ⁵² in su kwaj nevo brèt sën vet alam rak lo rë gema. In nahën gesu kwaj tök rak degwa rë.

Yesu Nevong Alam Genesaret La Menij Vesa Raç*
(Mt 14:34-36)

⁵³ Lob derak yaç medetök ya Genesaret*, lom mêm deseyu yaç ahon ya ngaggee nenga menedo. ⁵⁴ Log depesöng mederak ya ronek, lom alam vu nyëg sagi delë Yesu mederak ni pevis. ⁵⁵ Lom mêm deneserög medeneyoh vu nyëg saga pin medenevaku alam nijraksën loç hir kanyë medeneya nyëg sën denengo bê Yesu ya meto nedo lo. ⁵⁶ Vu beggang yu böp geyu mahen geyoh vu nyëg sën Yesu neyoh lo pin, og denebë alam nijraksën ya deneggëp telig, log deneketaç vu yi bê yoh vu bê degebë nemaj jak yi röpröp ading nenga mu. Lom alam pin sënë sën denebë nemaj rak yi tob lo, og nijvesa nerak.

7

Alam Hib Wirek Hir Gagek Mugeng
(Mt 15:1-9)

¹ Parisai* galam-horek-yi la vu Yerusalem desupin sir medeya vu Yesu. ² Lob delë bê yi hur maluh vahi denegga nos los nemaj nipaya-sënë nebë su deneripek nemaj yoh vu alam Yuda hir horek mugin rë gema. ³ Denër nebë sënë in Parisai* ving alam Yuda pin denesepa loç alam hib wirek hir gagek sën nebë: Su dejipek nemaj namugin rë, og su rëk dega nos. ⁴ Gengaa pin sën debago vu maket lo, og deneripek rë, loç mêm denegga. Gemedo denesepa alam hib wirek hir gagek muçeng ngahisekë nebë sënë ving, bedeneripek kap gegabum gedëg aën los ngaa pin. ⁵ Denevong nebë sënë, om sën Parisai* losho alam-horek-yi deloç tepëk vu Yesu bê, “Hong hur maluh dekeyëh horek

medenegga nos los nemaj nipaya gesu denesepa loḵ alam hib wirek hir gagek rē in va?" ⁶ Lob nēr yah vu sir bē, "Mehō-nenēr-gagek-rangahsēn Yesaya nēr valeḵ ham yōnon bē ham ayomin luu. Kevu wirek meneggēp nebē sēnē:

'Alam sēnē deneko sarēg raḵ rak avij meris mu,
gaḵ ayoj nilēlin sa.

⁷ Yō denenēr mehōnon hir horek mu, log denenēr nebē "Anutu yi gagek sēnē!"
Log deneko sarēg raḵ meris mu.'

⁸ Ham lēein Anutu yi horek ya, geham nejom mehōnon hir gagek mugeng ahon."

⁹ Loḵ nēr vu sir ggōkin bē, "O yōnon! Maḵ ham mehōnon los kwamin, om sēn ham neruu demimin vu Anutu yi horek geham ngo nesepa loḵ alam hib wirek hir gagek-ē? ¹⁰ In Moses nēr wirek meneggēp bē, 'Gegurek amam lu atam babuj!' genēr ving bē, 'Bē mehōti nanēr gagek nipaya jaḵ ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik.' ¹¹ Loḵ ham nenēr bē, 'Bē mehōti yi monē lu ngaa neggēp in bē dok vu ama ma ata jaḵ, rēḵ mu nanēr vu luho nabē, "Sa bē dok vu meluu megevong sa ngaa sēnē nōk vu meluu, rēḵ mu rēḵ nama in sehooin raḵ ggovek netu Korban (sēnē nēr bē tu Anutu yi seriveng)."

¹² Nenēr nebē saga, lob ham nevo veyovin bē, 'Yiḵ ggovek, su dok vu ama lu ata!' ¹³ Lob sēnē og ham nekweyēh Anutu yi horek meham nenēr bē ngaa meris, geham nesepa loḵ alam hib wirek hen hir gagek menenēr bē ngaa anon. Beham netaḵu nalumin lo loḵ ving. Geham nevong ngaa ngahisekē nebē sēnē."

Ngaa Sēn Nevong Mehōnon Menij Paya Nerak (Mt 15:10-20)

¹⁴ Ggovek, loḵ supin alam ggōk yahin menēr vu sir bē, "Ham pin gwengō sa gagek bejaḵ ni venuh! ¹⁵ Ngaa pin sēn hil naha lo su yoh vu bē duk na mehōti ayo megevong benipaya jaḵ rē. Gaḵ mu ngaa sēn nedo loḵ ayo merak neverup avi lo mu sēn nevong benipaya nerak. ¹⁶ [Bē mehōti nenga neggēp og gengo mekwa bo rē!]"

¹⁷ Nēr gagek sēnē ggovek, log vuu alam saga gerak ya beggang, loḵ mēm yi hur maluh ya delok tepēḵ vu yi in gagek peggirinsēn sēnē. ¹⁸ Lob loḵ tepēḵ yah vu sir bē, "Ma ham nahēn geham su nerak ni rē? Maḵ ham su raḵ ni bē ngaa pin sēn hil naha menelok ya hil ayod lo, og su yoh vu bē gevong mehōti benipaya jaḵ rē? ¹⁹ In ngaa nebē sēnē su negwang ya mehōnon ayoj rē, gaḵ neluḵ ya ahēj kevus mu, loḵ tum to neluḵ ya asoreng." Yesu nēr vu hil loḵ gagek sēnē nebē nos loḵ reggu aggagga pin og nivesa. ²⁰ Log mēm nēr vu sir bē, "Ngaa sēn nedo loḵ mehōnon ayoj meneverup avij lo, sēn nevong bemehōnon nij paya nerak. ²¹ In ngaa sēn neggēp loḵ mehōnon ayoj merak neverup avij lo nebē sēnē: Kwaj nevo ngaa nipaya, denevong baggēb, deneggodeḵ ngaa, denesis mehōnon medenediik, ²² deneggodeḵ mehō ngwē venēj ma reggaj, malaj anonin mehō ngwē yi ngaa, denevong ngaa nipaya aggagga, denetetuhin mehō ngwē, kwaj nevo ngaa nipaya yoh vu buk pin netu hir ngaanon, ahēj sengēn, denenēr gagek pelēsēn raḵ mehōnon, deneko sir rak, denevong jeggin jeggin. ²³ Ngaa nipaya pin sēnē loḵ neggēp mehōnon ayoj, besēn raḵ neverup avij menevong benij paya nerak."

Ponisia Avēh Ti Vong Ving Yesu (Mt 15:21-28)

²⁴ Lob Yesu kedi rak loḵ saga meya Ture los Sidon hir nyēg, beya nedo loḵ beggang ti. Vongin bē bun yi, rēḵ ma gesu yoh vu bē dah bengō vun rē. ²⁵ Loḵ avēh ti vu sugu ngo bē Yesu nedo, lom ya vu yi pevis. In memō nipaya ti

gwang ya nalu avëh ayo menevong yi, lom ya pevis mepetev meneggëp lok Yesu vaha. ²⁶ Avëh sënë og avëh yu ngwë, ata Grik avëh beko yi vu Ponisia vu distrik Suria benedo, lob ya ketag vu Yesu bë getii memö geto mena in nalu.

²⁷ Lob Yesu nër rak gagek peggirinsën yah vu yi bë, “Hil abet hurmahen namugin rë, in su yoh vu bë hil gako hurmahen hir nos vër megetë na vu anöo rë!”

²⁸ Lok avëh sepa lok yi gagek menër yah vu yi nebë, “Ëë-ë, Mehöböp yönon! Gak mëm hurmahen hir nos sën denegga gemetes to neluk ya reek len lo, og mëm anöo yam denepatu medenegga.”

²⁹ Lom mëm Yesu nër yah vu yi bë, “Genër gagek los kwam saga, om genah megena böm in memö nipaya vuu nalum geto meya gwëbeng!” ³⁰ Lom yah meya ben genalu rak neggëp kanyë gememö to meya verök yi yoh vu sën Yesu nër lo.

Yesu Vong Bemehö Nenga Mir Gekwa Ngengöleng Ti Nivesa Rak

³¹ Lob Yesu vu Ture hir nyëg meyoh ya Sidon meneya ngaggee böp Galilea nenga meya neko lok nyëg sën denenër arë nebë Beggang-bu-nemadluho lo hir dob. ³² Lob deko mehöti nenga mir gekwa ngengöleng bedeya vu yi medeketag bë gebë nema jak yi. ³³ Mehönon ngahisekë denedo saga, lom li yi meya nenga tahsën, lok mëm gelu nema deggis lok ya mehö lo nenga len, log pesuv nyë kos metung rak daggen. ³⁴ Yesu mala ya yagek gerov saheng in kwa pesivin mehö sënë lo, log nër vu bë, “*Epata!*” (Degwa nebë “Nengam natök!”). ³⁵ Lom nenga tök mengo gagek gedaggen neggee menevongwëng nivesa. ³⁶ Lob mëm Yesu vu koo vu sir pin saga bë su dena denenër gagek sënë rangah vu mehö la. Yesu vu koo vu sir niwëek, rëk ma gedekeyëh aye genij wëek beya denër rangah. ³⁷ Alam dengo lob kenuj ya rot medenër bë, “Mehö sënë nevong ngaa pin nivesa. Om sën nevong balam nengaj mirsën denengo gagek, genevong balam kwaj ngengöleng denevongwëng nivesa.”

8

Yesu Vet Alam 4,000 (Mt 15:32-39)

¹ Lok buk saga alam ngahisekë desupin sir ya vu yi ggökin benos main sir, lom supin yi hur maluh menër vu sir bë, ² “Sa kwag nevongin alam sënë in hil nado buk löö genos main sir. ³ Sir vahi deyam vu nyëg ading, om nabë sa gevong sir medenah bej los ahëj meyip, og rëk nökö denadiik aggatata.” ⁴ Lom yi hur maluh delok tepëk yah vu yi bë, “Hil nado nyëg-yumeris tahsën sënë, om hil rëk gako nos vu tena in hil abet mehönon sënë jak-a?” ⁵ Lob Yesu lok tepëk yah vu sir bë, “Ham ko brët va la?” Lok denër yah vu yi bë, “Nemadvahi-bevidek-luu!”

⁶ Lom mëm nër vu mehönon pin beto denedo dob, log ko brët nemadvahi-bevidek-luu sënë rak gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu yi hur maluh in bë debo gelek noh vu alam pin, lom mëm devo ggelek yoh vu sir. ⁷ Gegël mahen luu neggëp ving, lob nejom rak yah vu Anutu los kwa vesa in, genër vu yi hur maluh bë debo gelek noh vu alam pin geving. ⁸ Lob degga meyoh vu sir pin beggovek ya, log vahi nedo bedesupin lok jebeng nemadvahi-bevidek-luu mepup. ⁹ Log alam sën degga nos lo, sir yoh vu 4,000. Log mëm Yesu vong sir ya, ¹⁰ log pevis belosho yi hur maluh derak ya yag ti medeya nyëg Dalmanuta.

Parisai Deseggi Yesu Yi Huk Niwëek (Mt 16:1-4; Lk 12:54-56)*

¹¹ Lob Parisai* la kwaj nevo bē depelē Yesu, lom ya deto vu bedeseggi yi bē, “Gwevong ngaa bōp yagek yi ti in he galē nabē Anutu vong hong yam!” ¹² Lob Yesu ayo maggin berov saheng genēr vu sir bē, “Ham sēn ham nedo dob-ē, ham vongin bē sa gevong ngaa bōp in bē tato nabē Anutu vong sa meseyam in va? Rēk mu sa nanēr vu ham yōnon nabē sesu rēk gevong ngaa bōp ti beham gwelē rē, gak rēk nama!” ¹³ Lob vuu sir geraḱ yah nedo yaḡ ggōkin meyah meya ngagee vahi.

Degegin Sir In Parisai Losho Herot* Hir Gagek
(Mt 16:5-12)*

¹⁴ Yi hur maluh kwaj virekin nos gesu deko la sepa rē, geyiḱ brēt perurek timu raḱ nedo yaḡ. ¹⁵ Lob Yesu nēr vu sir loḱ gagek peggirinsēn bē, “Arē! Ham gwegin ham vu Parisai* hir yiist*, gevu Herot* yiyi geving.” ¹⁶ Lom kwaj nevo yi gagek medenesap sir raḱ medenēr vu sir bē, “Hil su haḱo brēt la sepa rē, om sēn maḱ nenēr aga!” ¹⁷ Loḱ Yesu raḱ ni, lom nēr vu sir bē, “Nebē va sēn ham nesap ham raḱ bē ham su ḱo brēt la sepa rē-ē? Maḱ ham dugin degwa? Ma maḱ ham ayomin yō nahēn niwēēk-a?” ¹⁸ Ham malamin neggēp rēk ham su nelē rē? Géham nengamin neggēp rēk ham su nengo rē? Ma ham su kwamin nevo ¹⁹ sēn sa debu brēt nemadvahi vu alam 5,000 geham supin vahi loḱ ya sap va la mepup lo rē?” Rēk denēr yah vu bē, “Nemadluho-bevidek-luu!” ²⁰ Rēk bē, “Log sēn sa deḡo brēt nemadvahi-bevidek-luu vu alam 4,000 lo, og ham supin vahi loḱ ya jebeng va la mepup-a?” Loḱ denēr bē, “Nemadvahi-bevidek-luu!” ²¹ Loḱ tum loḱ tepēk bē, “Rēk ham ngo nahēn geham su raḱ degwa ni rē?”

Yesu Vong Bemehō Los Mala Ḳenod Ti Vu Betsaida Nivesa Raḱ

²² Loḱ tum yah deverup Betsaida, lob alam la deli mehō mala ḱenod ti yam vu Yesu bedeketag vu yi bē gebē nema ḱaḱ yi. ²³ Lob Yesu jom loḱ nema geli yi meluho deya beggang telig nenga, loḱ mēm pesuv nyē ḱos loḱ ya mala gahis gebē nema raḱ yi, log loḱ tepēk vu nebē, “Gēlē ngaa la?” ²⁴ Lob vēr mala raḱ menēr bē, “Sa nehale mehōnon, rēk mu sa halē ahēḱo ḱenu nebē ḱele, rēk mēm vare deneggee medeneya!” ²⁵ Lob mēm Yesu bē nema raḱ yah mala gahis ggōkin, lob mēm mehō lo mala tum niwēēk menelē nyēḡ, bēmala nivesa raḱ genelē ngaa pin neggēp rangah. ²⁶ Lob nēr vu mehō sēnē bē, “Su gedoḱ nah beggang-bu ti sēnē pehi gōkin bedegelē hong!” Log vong yi yah ben.

Pita Nēr Yesu Arē Rangah

(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Log Yesu losho yi hur maluh ya medo deneko loḱ beggang-bu ti ti sēn neggēp dus raḱ Sisarea vu distrik Pilipi lo. Nahēn deneyōk aggata log loḱ tepēk vu yi hur maluh bē, “Alam denenēr sa bē sa re?” ²⁸ Loḱ denēr yah vu yi bē, “Alam vahi denenēr bē Mehō-neripek-alam Jon hong, gevahi denenēr bē hong Elia, gevahi denenēr bē hong mehō-nenēr-gagek-rangahsēn wirek hen ti!” ²⁹ Loḱ yik loḱ tepēk yah vu sir bē, “Log hameḱ? Ham nenēr bē sa re?” Loḱ Pita nēr yah vu yi bē, “Hong Kerisi*. Mehō sēn Anutu ggooin raḱ in bē geko he nah lo.” ³⁰ Lob vo ḱooin niwēēk vu sir bē, “Om ham su na nanēr sa nabē sēnē vu mehōti!”

Yesu Nēr Rangah Bē Rēk Nadiik Nabē Sēnē

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Lob mēm nēr ngaa sēn rēk natōḱ vu yi lo rangah vu sir bē alam bōp bōp galam-deneko-seriveng hir ggev rēk debo vanē vu Mehōnon Nalu rot, galam-horek-yi rēk degeruu demij vu yi, lob dengis yi menadiik gebuk natu lōō loḱ kedi ḱaḱ nah gōkin. ³² Nenēr vu sir nebē sēnē, lob Pita li yi meya nenga

mevong gagek rak yi bë, “Su genanër gagek nabë sënë!” ³³ Lok Yesu peggirin melë yi hur maluh pin, genër Pita bë, “Hong Satan! Gwevuu sa gegena! In su kwam tøk rak Anutu kwa rë, gağ mu kwam nevo ngaa nebë sën mehõnon yõ kwaj nevo lo.”

³⁴ Lob supin alam yu böpata saga deyam ving yi hur maluh benër vu sir bë, “Mehõti bë natu sa hur, og kwa birekin yi gekerë yi kelepeko* metamuin sa. ³⁵ Mehõti bë kwa bo yi begegìn nivesa, og rëk anon mala nama, gağ mehõti bë kwa birek in yi benadiik in sa los Bengõ Nivesa, og rëk medo mala-tumsën. ³⁶ Gağ nabë mehõti yõ geko yi jak in ngaa dob yi pin bemedo loğ nadiik, og yi ngaa sënë rëk doğ vu yi nabë va? ³⁷ Ma mehõnon rëk debago Anutu jak va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ³⁸ Alam sën denedo dob agi sir mehõnon nij paya los deneruu demij vu Anutu, om nabë sir ti ninamum in sa los sa gagek vu dob sënë, og vu Buk-tamusën sën Mehõnon Nalu nom los Ama yõ niwëek geyi vunek vunek yagek yi geyi angër vabuung lo, og rëk ninamum in mehõ saga doğ nah.”

9

¹ Lob Yesu nër vu sir ving bë, “Sa nanër vu ham yõnon nabë: Ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gağ rëk nahën demedo medegelë gAnutu yi nyëğ anon jak los niwëek.”

Yesu Navi Agga Ngwë Rak (Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Nahub gebuk nemadvahi-bevidek-ti ya ggovek rë, loğ Yesu ko Pita löõho Yakobus lu Jon beli löõho belosho deya kedu ading ti beyõ ya denedo. Lob Yesu nare loğ löõho malaj, lom löõho delë genavi agga ngwë rak, ³ geyi tob veroo meris genepelbin, mehõti su yoh vu bë jipek tob ti meveroo jak nabë sënë rë. ⁴ Lob delë Elia luho Moses yam denare ving yi gelöõho denevengwëng. ⁵ Lom Pita nër vu Yesu bë, “Sa alağ-e! He nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot, om he dev numeng löö, ti vu hong, gengwë vu Moses ga, ngwë vu Elia.” ⁶ Löõho deneggöneng in sir rot, om sën Pita vengwëng pevis benër nebë saga gesu kwa vu nivesa rë. ⁷ Lok pevis bebeggob ti yam ggërin sir, log aye ti yam loğ beggob lo ayo bë, “Sa nalug yik sënë sën sahëğ neving yi lo, om ham gwebë nengamin vu yi.” ⁸ Nebë saga loğ pevis belöõho malaj neko loğ nyëğ rëk su delë mehõti rë. Gağ Yesu perurek timu yõ nare ving sir.

⁹ Lob nahën deneluk medeneyam vu kedu genër niwëek vu löõho bë su denanër ngaa sën delë lo rangah. Gağ yõ gëp rot bemëm Mehõnon Nalu kedi jak nah vu bedub rë, loğ mëm. ¹⁰ Lom devong yoh vu yi gagek sënë, loğ yõ yom medo denesap sir rak medenër bë, “Kedi jak nah vu bedub sën nabë va?” ¹¹ Lom deloğ tepëk vu yi bë, “Rëk nebë va sën alam-horek-yi denër bë Elia namugin menom dob-ë?” ¹² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Yõnon, Elia namugin menom in gero ngaa pin nah. Loğ mağ gagek va ti sënë sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya bë mehõnon rëk debo vanë vu Mehõnon Nalu bedegeruu demij vu yi-ë? ¹³ Om mëm sa nanër vu ham nabë Elia yom ggovek, rëk mehõnon devong ngaa nipaya vu yi yoh vu yõ kwaj, nebë sën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya lo.”

Yesu Vong Memõ To Meya In Hurmahen Ti (Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)

¹⁴ Lob yah deto vu yi hur maluh vahi lo, lob delë gemehõnon ngahisekë ya detetup sir, gelosho alam-horek-yi denemehoo sir. ¹⁵ Ya meto detøk vu sir, lob alam pin delë Yesu bedelëk in yi, lom pevis medeserög medeya vu yi in bë denajom nema. ¹⁶ Lob loğ tepëk vu sir bë, “Ham høk ham in gagek re?”

17 Lok sir ti aye rak menër yah vu bë, “Tatovaha! Sa haço nalug ti sën yam vu hong in memö kwa ngengöleng ti gwang ya ayo, lom su nevengwëng rë.

18 Lok buk sën memö negwang ya yi, og nepengah yi rak dob, log nyë katak netung genevu nengitek geni neköpek, om sën sa haço meyam. Sa ketag vu hong hur maluh sënë bë degetii memö geto mena in, rëk ma gesu deyoh vu rë.”

19 Lob Yesu nër yah vu sir bë, “O ham mehönon sën nedo dob-ë! Ham su nevong ving sa rë! Om maş sëk medo geving ham buk va la geving-a? Gesëk medo kerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Om maam ham gweko hurmahen nam vu sa rë!” 20 Lob deko maluh mahen sënë ya vu yi, lob memö nelë Yesu, lob pevis mevong behurmahen vës meto nesap nyëg meggëp neyon yi genyë katak netung.

21 Lok Yesu lok tepëk vu ama bë, “Ngaa sënë tök vu yi nangërek-a?” Rëk bë, “Yö nahën nikök lob vong, genevong menesepa lok rot. 22 Nevesi yi rak nengwah los netë yi luk ya bël beron ngahisekë bebë nadiik. Rëk mëm nabë geyoh vu, og mëm kwam paya in aluu megedok vu.” 23 Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Mu nabë ngo geyoh vu, og mëm! In alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo, og deyoh vu bë degevang ngaa pin.” 24 Lob ama pevis besu bë, “Yik sayog neyök vu hong mahen teka mu, rëk mu nabë mëm gedok vu sa, og sëk ayog nök timu vu hong pangsen.” 25 Yesu lë bë alam ngahisekë desupin sir ya vu yi rot, lom pevis menër memö nipaya sën lo bë, “Hong memö kwam ngengöleng los malam kenod! Sa nanër vu hong nabë: Gwevuu hurmahen sënë gegweto gena, gesu gedok nah gökin!” 26 Lob memö ngeek gesesö yi rot lok hurmahen, log mëm to meya gehurmahen niköpek meneggëp nebë heljëng, lom alam ngahisekë denër bë, “Diik ya verök yi!” 27 Rëk Yesu jom lok nema beko yi rak gemëm kedi rak.

28 Log Yesu rak yah beggang belosho yi hur maluh yö denedo, lob delok tepëk vu yi bë, “Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?” 29 Lok nër yah vu sir bë, “Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë, gaş hil najom jaş mu og mëm!”

*Yesu Nër Ggökin Bë Rëk Nadiik Nabë Sënë
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)*

30 Ggovek gedekedi vu nyëg saga bedeya rak meya deneko lok distrik Galilea, lom vun yi in bë alam su dejak nyëg sën nedo lok lo ni. 31 In netatekin gagek vu yi hur maluh benenër vu sir bë, “Rëk degetung Mehönon Nalu dok na mehönon nemaj, log dengis yi menadiik. Dengis yi menadiik govek gebuk löö jaş, lok mëm kedi jaş nah gökin.” 32 Lob sir duşin gagek sënë rëk denegöneng gesu denelok tepëk in vu yi rë.

*Delok Tepëk Bë Re Rëk Natu Ggev-a?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)*

33 Lob yah deverup Kapernaum medelok ya beggang ayo ggovek, lok mëm lok tepëk vu yi hur maluh lo bë, “Sën hil nahën netetuu aggata menayam lo, log ham nevengwëng rak va?” 34 Lok ayej ma rot in gagek sën denesap sir rak lo. In denenër bë sir ti tena maş yi böp kesuu sir vahi. 35 Lok to nedo gesupin sir nemadluho-bevidek-luu lo yam benër vu sir bë, “Bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö böp ti begeşin ham, og mehö saga dahun yi benah natu mehö meris bedok vu alam pin lok mëm.” 36 Lob ko hurmahen ti bevarah yi lok sir vuheng atov gelah nema lok yi genër vu sir bë, 37 “Nabë mehöti kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen nabë ti sënë, og sënëk vong vu sa; log bë mehöti gevong nivesa vu sa, og su vong vu sa mu rë, gaş vong vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

*Mehöti Sën Su Nelë Hil Paya Rë Lo, Og Neloḵ Vu Hil
(Lk 9:49-50)*

³⁸ Lob Jon nër vu Yesu bë, “Tatovaha! He halë mehöti genenër arëm los niwëëk benetii memö to deneya, loḵ he nërin yi, in hil los su nesepa hil rë!”

³⁹ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Ham su nanërin yi rë! Gaḵ bë mehöti gevong ngaa böp jaḵ sarëg, og maḵ su rëḵ nanër gagek nipaya jaḵ sa rë. ⁴⁰ In mehöti sën su nelë hil paya rë lo, og neloḵ vu hil. ⁴¹ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti bo bël kul beham nanum, in Kerisi-yi-alam ham, og sënë su rëḵ gevong vu ham nyëmasën rë.”

*Nгаа Pelëpinsën Neli Mehönon Ya Paya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)*

⁴² Log Yesu nër ving bë, “Nabë mehöti tahu sa alam sën ayoj neyam vu sa mahen teka mu lo ti begevong ngaa nipaya, og rëḵ geḵo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Gaḵ nabë deseyu gelöng böpata doḵ kwa namugin bedegeté duk na loo vuheng bemala nama na, og mëm nivesa in su kepë mehönon la.

⁴³ Log nabë nemam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv na, geyik gemedo jaḵ nemam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaḵ nabë gemedo los nemam vahi vahi, og rëḵ degetë hong doḵ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong gesu rëḵ nakul rë lo.

⁴⁴ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiik rë,
genengwah su rëḵ nakul rë.]

⁴⁵ Log nabë vaham geli hong na begwevong ngaa nipaya, og maam kwetöv na, geyik gemedo los vaham vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaḵ nabë gemedo los vaham vahi vahi, og rëḵ degetë hong doḵ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo.

⁴⁶ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiik rë,
genengwah su rëḵ nakul rë.]

⁴⁷ Log nabë malam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na, geyik gemedo los malam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gaḵ nabë gemedo los malam vahi vahi, og rëḵ degetë hong doḵ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo. ⁴⁸ Vu nyëg sënë, og

‘melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëḵ denadiik rë,
genengwah su rëḵ nakul rë.’

⁴⁹ Rëḵ debo vanë vu mehönon pin nabë sën alam Yuda denekevu mamireng rak sipsip gedenevesi netu siriveng vu Anutu lo. ⁵⁰ Mamireng og ngaa nivesa, rëḵ mu nabë mamireng nimöḵ jaḵ, og hil rëḵ gevong benengën jaḵ nah nabë va? Ngaa niröp gëp doḵ ham ayomin nabë mamireng, log ham medo los gagek-mala-yes.”

10

*Yesu Nër Gagek Rak Sën Avëh Los Maluh Denevepul Sir
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)*

¹ Yesu kedi vu saga beyah vaseḵ bël Yordan geya distrik Yudea, lob alam ngahiseḵë desupin sir medeya vu yi ggökin, loḵ netateḵin gagek vu sir ggökin nebë sën yö medo nevong yoh vu buk lo.

² Lob Parisai* la deverup in bë deseggi yi, lom deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Hil horek nër bë yoh vu bë mehöti nidëlin venë ma ma?” ³ Lok Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Moses vo horek vu ham nebë va?” ⁴ Lom denër bë, “Moses nër

bë yoh vu bë mehöti kevu kapiya-vepulsën-yi ti nabë ‘Su sa venëg hong rë!’, log mëm juuk venë na.” ⁵ Loğ Yesu nër vu sir bë, “Ham ayomin niwëëk, om sën Moses vo horek ti sën vu ham. ⁶ Gağ Anutu tung maluh gavëh vu nyëdahis sën netung dob los ngaa pin lo. ⁷ Om maluh rëğ gevu ama lu ata, log geko venë, lob luho denatu anon timu. ⁸ Yönon, luho denatu anon timu. Luho su rëğ nabë luho luo gökin rë, gağ denatu anon timu. ⁹ Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek lo, og mehönon su debepul.”

¹⁰ Loğ mëm derak yah hir beggang vavunë, lob yi hur maluh deloğ tepëk yah vu yi in gagek sënë ggökin. ¹¹ Lom mëm nër vu sir bë, “Bë maluh ti nidëlin venë gegek avëh ngwë natu venë, og mehö sënë nevong baggëb bevong paya vu venë sogek. ¹² Log bë avëh ti nidëlin regga megevu na, log na mejak vu maluh ngwë natu regga, og avëh sënë nevong baggëb.”

*Yesu Jom Rağ In Hurmahen
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)*

¹³ Lob mehö la deko hurmahen mahen medeyam vu yi in bë gebë nema jak sir, loğ yi hur maluh deruuk sir. ¹⁴ Loğ Yesu lë bë denevong nebë sënë, lom ahë sengën genër vu sir bë, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa, ham su gwërin sir! In alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen, og rëğ demedo doğ Anutu-yi-nyëg. ¹⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëg nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bë doğ na rë.” ¹⁶ Lom mëm neko hurmahen rağ menetabuu sir, log bë nema rağ sir gejom rağ vu Anutu in sir bë semu sir.

*Mehö Los Bengö-ggoreksën Ti
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)*

¹⁷ Yesu kedi in bë na jak, loğ mehöti serög meyam ggërin yi geyun lus vu yi, log loğ tepëk in bë, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon! Sa gevong nabë va in sa medo malag-tumsën degwata los degwata?” ¹⁸ Loğ Yesu loğ tepëk yah vu yi bë, “Gënër sa bë sa nig vesa in va? Yik Anutu yö timu nivesa! ¹⁹ Gerak Anutu yi horek sënë ni nebë: Su gengis mehönon medenadiik! Su gwevong baggëb! Su gegodek ngaa! Su genanër gagek kuungsën jak mehö ngwë! Su gwekuung in mehönon gegebo hir ngaa vër! Gegurek amam lu atam babuj!” ²⁰ Lob mehö sënë nër yah vu Yesu bë, “Tatovaha! Sënëğ sengo nahën hurmahen log sa nesepa lok horek pin sënë, rot beberup gwëbeng sagi.” ²¹ Lob Yesu lë yi bahë ving yi, lob nër vu yi bë, “Gengaa ti nahën! Gena gwevong hong kupek pin na bemehönon debago, lob gwevong monë sën gweko jak lo na vu alam sën denerak vu in ngaa lo. Gwevong nabë sënë, log mëm genam gesepa sa, gemëm hong kupek nivesa rëğ gëp vu yagek.” ²² Mehö sënë ngo gagek sënë, lom mala seluh geyah meya los ayo maggin in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lom Yesu mala ko loğ sir, log nër vu yi hur maluh bë, “Alam sën hir kupek ngahisekë lo bë dedoğ na Anutu-yi-nyëg, og rëğ debimengin.” ²⁴ Lob yi hur maluh delëk mederanga nemaj in yi gagek sënë, loğ Yesu nër yah ggökin vu sir bë, “Nalug lo! Alam bë dedoğ na Anutu-yi-nyëg, og rëğ huk böp vu sir. ²⁵ Nabë kamer ti gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëğ mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën ti gevongin nabë doğ na Anutu-yi-nyëg, og sagağ huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Lob yi hur maluh kenuj ya in, geyö deloğ tepëk vu sir bë, “Om mak rë yoh vu bë rëğ na medo mala-tumsën-a?” ²⁷ Lob Yesu gët sir genër bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevong beyö demedo malaj-tumsën rë, gağ Anutu yö yoh vu bë gevong. In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

²⁸ Loḵ Pita nēr yah vu yi bē, “Gwelē! He hevuu he ngaa pin ya gehē yam medo nesepa hong!” ²⁹ Lob Yesu nēr bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē mehōti sēn gevuu ben gari loشو avēhnō lo, gata loشو ama genalu lo geyi dob, in sa los sa Bengō Nivesa sēnē lo, ³⁰ og vu buk sēnē rēḵ geko mehōdahis jaḵ gēp alam nemadvaḥi doḵ nah yi begganḡ gari lo avēhnō lo, ata lo nalu lo, geyi dob. Log rēḵ geko vanē geving, gevū Buk-tamusēn rēḵ medo mala-tumsēn degwata los degwata. ³¹ Rēḵ mu alam ngahijsekē vu muginsēn, rēḵ nom denatu alam tamusēn, galam ngahijsekē vu tamusēn rēḵ nah denatu muginsēn.”

Yesu Nēr Netu Beron Löö Bē Rēḵ Nadiiḵ Nabē Sēnē
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Lob detetuu aggata beya deverup in bē dena Yerusalem. Yesu mugin meya, lob yi hur maluh newaj nerak, galam sēn denesepa yi lo deneggōneng in sir. Loḵ Yesu supin sir nemadluho-bevidek-luu lo ggōḵ yahin benēr ngaa sēn rēḵ natōḵ vu yi lo rangah vu sir. ³³ Bē, “Ham ngo! Gwēbeng hil narak menaya Yerusalem, lom mēm rēḵ degetunḡ Mehōnon Nalu doḵ na alam-deneḵo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj, lom rēḵ degevonḡ gageḵ vu yi bedenānēr nabē nadiiḵ, log degevonḡ doḵ na alam-yu-ngwē nemaj ³⁴ in depelē yi gedepesuv nyēj koḵ jaḵ yi gedebeek yi jaḵ aggis, log mēm dengis yi menadiiḵ. Gebuk natu löö loḵ kedi jaḵ nah gökin.”

Yakobus Luho Jon Hir Tepēḵ
(Mt 20:20-28)

³⁵ Lob Sebedi nalu Yakobus luho Jon verup deya vu Yesu medelok tepēḵ vu bē, “Tatovaha! Alu bē ketag gageḵ ti vu hong in gwevonḡ vu aluu.” ³⁶ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ yah vu luho bē, “Melu kwamin nevo bē sa gevonḡ nabē va vu meluu-a?”

³⁷ Loḵ luho denēr yah bē, “Genānēr vu aluu in tamusēn sēn rēḵ gemedo los nim wēḵ böpata gevunek vunek yaḡek yi lo, og mēm alu natu hong gadu bemedo kwebem vahi vahi. Aluu ngwē medo nemam vesa, gengwē medo nemam kēj.” ³⁸ Rēḵ Yesu nēr yah vu luho bē, “Meluu duḡin gageḵ sēn melu nekwetaḡ in vu sa-ē degwa! Ma melu yoh vu bē melu rēḵ nanum doḵ kap* sēn sēḵ nanum doḵ lo? Ma melu yoh vu bē rēḵ jipek bēl* nabē sēn sēḵ jipek doḵ lo?”

³⁹ Loḵ luho deyoḡekin bē, “Alu ayoh vu!”

Lob mēm Yesu nēr vu luho bē, “Melu nēr yōnon! Kap* sēn sēḵ nanum doḵ lo, og melu rēḵ nanum doḵ, gemelu rēḵ jipek bēl nabē sēn sēḵ jipek lo. ⁴⁰ Rēḵ mu mehō sēn rēḵ medo gēp sa nemaḡ vesa, gemehō sēn rēḵ medo sa nemaḡ kēj lo, og su neggēp vu sa rē. Gaḵ alam sēn Amaḡ yō ggooin sir raḵ lo, sēn rēḵ demedo doḵ.”

⁴¹ Lob sir nemadluho denḡo luho hir gageḵ sēnē, lob ahēj sengēn vu Yakobus luho ari Jon. ⁴² Rēḵ Yesu supin sir genēr vu sir bē, “Ham raḵ alam dahis nij bē hir alam sēn denegin sir lo, og deneḵo sir raḵ vu hir alam, gehir alam böp deneḡeginengin hir alam raḵ horek ngahi. ⁴³ Rēḵ mu ham, og ham su gwevonḡ nabē sēnē. Gaḵ bē ham ti gevonḡin nabē natu ham mehō böp ti, og gevonḡ ngaa nabē sēn tu ham hur in doḵ vu ham, ⁴⁴ log bē ham ti gevonḡin nabē natu ham mehō muginsēn ti, og gevonḡ ngaa nabē sēn yi mehō meris lo, begevonḡ huk nyēmasēn vu ham pin. ⁴⁵ In Mehōnon Nalu yik nebē sēnē. Su yam in bē mehōnon pin degevonḡ huk mededoḵ vu yi rē, gaḵ yam in bē gevonḡ huk vu mehōnon pin los nadiiḵ doḵ nah alam ngahiseḵē bej in geko sir nah vu Anutu.

* **10:38:** Yesu nēr maggin sēn vongin natōḵ vu yi, rēḵ peggin rēḵ gageḵ raḵ ripeksēn bēl.

Mehö Mala Kenod Bartimaius Mala Nivesa Raḵ

(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Yesu losho yi hur maluh ya detōḵ ya Yeriko gedekesuu medeneya. Geyi hur maluh losho alam ngahisekē deneya ving yi. Loḵ ya verup detōḵ vu Timaius nalu Bartimaius mala kenod menedo loḵ aggata nenga, bemedo neketag monē lu ngaa vu alam bē dedok vu yi. ⁴⁷ Lob ngo Yesu Nasaret bengō nebē verup, lob tahi ya niwēēk bē, “Yesu! Davit*-yi-mewis hong! Kwam gevongin sa!” ⁴⁸ Loḵ alam pin saga depetupek raḵ yi medenēr bē aye nama. Rēḵ mā gepasang netahi niwēēk rot bē, “Davit*-yi-mewis! Kwam gevongin sa!” ⁴⁹ Lob Yesu nare benēr vu sir bē, “Nabē nam!” Lob detahi yam bedenēr vu bē, “Ayom sepēp jaḵ! Tahi hong, om kwedi jaḵ megena vu!” ⁵⁰ Lob selevekin yi rōprōp sēn bom yi loḵ lo ya, gekedi pesōng meya vu Yesu. ⁵¹ Loḵ Yesu lok tepēk vu yi bē, “Gevongin bē sa gevong va vu hong-a?” Loḵ mehō sēn mala kenod lo nēr yah vu bē, “Mehōbōp! Sa bē gwevong sa malag natum in sa galē nyēg gōkin!” ⁵² Lom mēm Yesu nēr vu yi bē, “Om gena! Ayom yam timu vu sa, om vong bermalam nivesa raḵ!” Lob pevis menelē nyēg, loḵ mēm tetuu aggata metamuin Yesu.

11

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Lob Alam Deko Yi Raḵ

(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Lob ya deverup dus vu Yerusalem meya deto Betpage los Betania ggēp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ² genēr vu luho bē, “Melu na beggang-bu ti sēn melu malamin neya agu. Lob melu na berup aggatavi lok melu rēḵ gwelē nabē deseyu dogi nalu ti menare lok sagu. Dogi nalu ti sēn su mehōti raḵ wirek rē geyō nahēn nare, lob melu kwevelekin begweli nom. ³ Genabē mehōti bare gelē meluu, bedok tepēk vu meluu nabē, ‘Melu nevong va saga?’ og melu nanēr nah vu nabē, ‘Mehōbōp bē jaḵ mena!’ lob mēm rēḵ gevong nam pevis.” Nēr vu luho nebē saga, log vong luho ya. ⁴ Luho deya lob detōḵ vu dogi nalu yoh vu sēn nēr lo. Deseyu meloḵ nare aggatavi benare rangah loḵ aggata bōp, lom luho dekevelekin. ⁵ Galam vare denelē luho, lob deloḵ tepēk vu luho bē, “Melu gwevong va vu dogi nalu saga sēn melu nekwevelekin-ē?” ⁶ Rēḵ luho denēr Yesu aye vu sir, lom mēm delēēn dogi ya vu luho. ⁷ Lob luho deli dogi nalu yah verup vu Yesu, log delah hir rōprōp raḵ demi, log mēm Yesu raḵ ya nedo. ⁸ Lob alam ngahisekē dekah hir tob medevah loḵ aggata, gesir vahi deneserōg medeneya aggata vahi vahi medenesap ḵapah medenevah aggatata ving, geYesu neraḵ dogi meneggōk. ⁹ Lob alam sēn denemuḡin gesēn denetamuin yi lo denepisek in medenetahi bē, “Hosana!

Anutu gevong semusemu vu mehō sēn neyam los Mehōbōp niwēēk.

¹⁰ Anutu semu hil kenud Davit yi buk sēnē, sēn vongin nom berup vu hil gōkin.

Om hil gaḵo Anutu arē jaḵ na vavunē!”

¹¹ Lob Yesu ya metōḵ ya Yerusalem beloḵ ya Anutu yi dub-vabuung-bōp beko loḵ belē ngaa pin, loḵ hes mala ggovek ya lom losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo to deyah dobnē medeyah medeya Betania.

*Yesu Terot Kele Pik**

(Mt 21:18-19)

¹² Heng to lob sir vu Betania medeyam lom diikahē, ¹³ lob nelē kele pik* ti nare adingnē geris ngahisekē rot, lob ya dus in bē sero anon. Ya deverup

vu lom lë rëk ris meris ganon ma, in yi buk nahën gesu nesis anon rë. ¹⁴ Lob nër vu kele bë, “Su rëk gengis anom bemehönon dega gök nahin rë!” Geyi hur maluh vare denengo nebë sënë.

*Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub-vabuung-böp Lo
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)*

¹⁵ Yah deverup Yerusalem, lob loḵ yah Anutu yi dub-vabuung-böp ggökin, lob tii alam sën denevong huk bagosën loḵ lo. Log keyoveḵin alam sën denepekwe* monë lo hir tevov, los alam sën denetung nuung in bë alam debago bedebesi natu hir seriveng lo hir sëa. ¹⁶ Log nërin mehönon pin bë su degeḵo hir ngaa medenah medenom nabë aggata doḵ dub vabuung. ¹⁷ Log nër vu sir bë, “Gageḵ neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

‘Sa beggang og rëḵ denanër nabë beggang-jom-raksën-yi
in mehönon vu dob pin denajom jak dok.’

Rëḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waak vunsën rak.”

¹⁸ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi sën denngo bë Yesu nër gageḵ nebë sënë lob desero aggata in bë dengis yi menadiḵ. In deneggöneng in yi, in alam pin avij netöḵ in yi gageḵ bemedo denengo.

¹⁹ Nebë saga lob hes luḵ ya lob devuu Yerusalem ya gedeyah.

Yesu Nër Gageḵ Rak Ḵele Pik Meransën
(Mt 21:20-22)*

²⁰ Lob monbuk loḵ yom deverup, loḵ delë kele pik* sënë bë meran ya. Ris meran gegeḵa gilin gebebov ya. ²¹ Lob Pita kwa vo Yesu yi gageḵ menër vu bë, “Tatovaha! Gwelë! Ḵele pik* sën geterot lo meran bebebov ya!” ²² Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham gwevong geving Anutu! ²³ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöt nanër vu kedu sënë nabë, ‘Ḵwedi gwetë hong duk na loo vuheng!’ gesu medo ayo luu luu rë, gaḵ gevong geving nabë yi gageḵ sënë rëḵ anon jak, og rëḵ anon jak. ²⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Ngaa sën genejom rak megenëkwetaḵ in vu Anutu lo, og gwevong geving yi nabë rëḵ gweḵo anon, og rëḵ bo vu hong yönon.

²⁵ Log nabë ham bare najom jak na vu Anutu, rëḵ ham ahëmin sengën neggëp vu mehö la, beham kwamin nevo nebë devong ngaa nipaya vu ham, og ham dahun hir ngaa nipaya sën lo na benama na veröḵ yi, geham su kwamin bo gök nahin. Ham gwevong nabë saga, og mëm ham Amamin sën nedo yageḵ lo rëḵ dahun ham hōmin ngaa nipaya na geving. ²⁶ [Gak nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin sën nedo yageḵ lo su rëḵ dahun ham ngaa nipaya na rë, gaḵ yö rëḵ gëp vu ham.]”

*Deloḵ Tepëḵ Bë Re Vo Arë Böp Los Niwëëḵ Vu Yesu
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)*

²⁷ Lob ya detöḵ yah Yerusalem lob neḵo loḵ Anutu yi dub-vabuung-böp lo ggökin, lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi los alam teta detöḵ vu yi. ²⁸ Lob deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Re vo niwëëḵ vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong rak-a?”

²⁹ Loḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë doḵ tepëḵ in gageḵ ti nöḵ vu ham rë, loḵ nabë ham nanër nom, og mëm sëḵ nanër mehö sën ggooin sa rak in bë sa gevong huk agi nöḵ vu ham. ³⁰ Ham nanër gageḵ sënë vu sa rë nabë: Jon neripeḵ alam, og yam vu yageḵ, ma, sepa loḵ mehönon vu dob kwaj?” ³¹ Lom yö yah denesap sir rak medenenër vu sir nebë, “Bë hil nanër nabë yam vu yageḵ, og rëḵ doḵ tepëḵ nom nabë, ‘Rëḵ nebë va sën ham su vong ving yi rë-ë?’ ³² Log nabë hil nanër nabë sepa loḵ mehönon vu dob kwaj...?” Rëḵ su yoh vu bë denanër gageḵ sënë rë, in deneggöneng in alam sën vare denengo lo bë

rêk dengis sir. In alam pin kwaj nevo Jon bê yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti yönon.

³³Lom denër yah vu Yesu bê, "He dugin degwa-o!" Loğ Yesu nër yah vu sir bê, "Nebë saga, om sa su rêk nanër mehö sën ggooin sa rağ lo vu ham rë!"

12

Yesu Peggirin Gägek Rak Alam Nij Paya Denegin Huk Wain (Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

¹Lob Yesu nër gägek peggirinsën ti vu sir bê, "Mehöti varoh huk wain ti, gejegelin gelöng netu heek, log semu nyëğ ti in napip wain anon dok. Log lev beggang ading ti sën debare jağ medemalajin wain lo. Loğ tum vo huk sënë loğ ya mehö la nemaj in bê degegin, loğ mëm anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Ggovek log tah yi ya meya nyëğ ading ti meya nedo. ²Gebuk sën wain anon nemoneğ lo dus rağ, lob huk ala sënë nevong yi hur ti ya vu mehönon sën denegin huk lo, in bê geğo yi wain anon vahi. ³Rëğ dejom yi ahon medeveek yi gedevong yi yah meya nema meris. ⁴Loğ huk wain ala lo vong yi hur ngwë yah ggökin, loğ desis yu rağ begö, bedevong paya vu yi rot. ⁵Lom yik vong hur ngwë ya, loğ desis yi mediik ya; genevong yi hur ngahisekë deya ggök ggökin nebë saga, lob deneveek vahi, gedenezis vahi medenediik. ⁶Nebë saga lob yi hur pin maya geyik nalu perurek timu sën ahë neving yi rot lo nahën nedo ving yi. Lom kwa vo nebë, 'Sa nalug sënë, om rêk degurek babu!' lom vong yi ya rağ neggëp hus. ⁷Rëğ alam sën denegin yi huk lo, yö denër vu sir nebë, 'Mehö sënë rêk dok nah ama ben beğo yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik gehuk sënë natu hil ngaa!' ⁸Lom dejom yi ahon medesis mediik, log detë yah dobnë.

⁹Nebë saga, om huk wain ala sënë mağ rêk gevong nabë va vu sir-a? Rëğ na bekevoh alam sën denegin yi huk lo bemalaj nama na veröğ yi, log mëm gevong huk sënë vu alam mewis la medegegin. ¹⁰Ma mağ ham su tevin gägek sën neggëp loğ Anutu-yi-kapiya lo rë? Nebë: 'Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë.

Rëğ mu sënë netu gelöng niwëek beggang nyëketu yi.

¹¹Mehöböp vong sënë
lom he halë bê nivesa rot! "

¹²Lob alam Yuda hir ggev derak ni bê nenër gägek peggirinsën rak sir, lom devong in bê denaduu yi na karabus, rêk deggöneng in alam ngahisekë sën denedo lo, lom devuu yi gedeyah medeya.

Yesu Vong Gägek Rak Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Yi Monë-takës-yi (Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)*

¹³Lob devong Parisai* la losho Herot* yi alam la to deya vu Yesu in bê deseggi yi, in bê nabë nanër gägek ti paya, og denajom yi ahon nabë sën mehönon denesis sok lok lek lo. ¹⁴Ya deto vu yi lom delok tepëk vu bê, "Tatovaha! He rak nim bê hong mehö niröp, gesu genehöneng in mehönon megenër gägek yah nenga rë! Gesu genehöneng in alam malaj rë, gağ genenër gägek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving, log genatatekin Anutu yi gägek vu alam los anon mu. Om genanër vu he rë nabë hil getë takës na vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama? Hil rêk getung ma hil su rêk getung rë?" ¹⁵Rëğ Yesu rak nij bê kwaj luu, lom nër vu sir bê, "Ham neseggi sa in va? Ham gwëko monë gahis ti nam sa galë rë!"

¹⁶Lom deko ti ya vu, lok loğ tepëk vu sir bê, "Re kënu los arë sën rağ neggëp agi?" Rëğ bê, "Sisar*!" ¹⁷Lom Yesu nër vu sir bê, "Om ham gwevong Sisar*"

yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” Lob tum delék rot gavij netök in nêr gagek sênê los kwa.

Hil Medo Malad-Tumsên Nabê Va?

(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Alam Sadukai* denenêr bê alam-diiksên og su rêk dekedî jak nah rê. Lob sir la deya vu Yesu medelok tepêk vu yi bê, ¹⁹ “Tatovaha! Moses kevu horek sênê vu hil meneggêp bê, ‘Bê mehôti ari ti nadiik geyi alov nedo, rêk mu luhu su deko naluj rê, og mêm ari geko yi alov natu venê meluhu degekô naluj vu ari sên diik lo’. ²⁰ Lob hur magêm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo, lob arij aguu ko avêh, ²¹ lok diik geluhu su deko naluj rê. Lom tum ari amon ko yi alov, rêk luhu su deko naluj rê, log amon diik ving. Log gwêe nebê saga, ko alov rêk diik geluhu naluj ma. Beyik sir pin devong nebê sênê metök ya arij meggi, gesir pin naluj ma. ²² Log avêh sênê diik rak neggêp hus. ²³ Om genanêr nabê najeeng sên mehônnon diiksên dekedî jak nah lo, og avêh sênê rêk natu arij ti tena venê? In sir pin deko avêh timu saga netu venêj.”

²⁴ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham dugin Anutu yi gagek sên neggêp lok yi kapiya lo, geham dugin Anutu niwêek ving. ²⁵ Vu Buk-tamusên sên mehônnon diiksên dekedî jak nah lo, og maluh su rêk degekô avêh rê, gavêh su rêk dejak maluh rê. Gak rêk demedo nabê angêr lo vu yagek. ²⁶ Gagek sên mehônnon diiksên dekedî jak nah lo, mak ham su tevin kapiya sên Moses kevu lo rê? Sên nengwah medo netum lok kele yu dabun ti log Anutu nêr vu Moses bê, ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa!’ ²⁷ Nabê alam-diiksên denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bê nanêr nabê lööho hir Anutu yi rê. Gak lööho denedo malaj-tumsên, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsên hir Anutu yi. Rêk ham nekwetul lok.”

Horek Böp Sên Kesuu

(Mt 22:34-40)

²⁸ Lob alam-horek-yi ti verup mengo bê denesap sir nebê sênê, lob nengo bê Yesu nêr gagek los kwa vu sir lom lok tepêk vu yi bê, “Horek ti tena sên kesuu horek vahi pin-a?” ²⁹ Lok Yesu nêr yah bê, “Horek sên kesuu lo nebê: Hong Israel! Gwengo rê! Anutu sên hil Mehöböp lo, yik Mehöböp perurek timu, ³⁰ om ahêm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis. Kenum natu yi ngaa, gekwam los dahis na vu yi timu, gahêm geving yi los nim wêek pin. ³¹ Lob horek böp ngwê sên netu luu nebê: Ahêm geving alam sên denedo dus vu hong nabê sên ngo ahêm neving hong lo. Behorek ngwê su kesuu horek luu sênê rê!”

³² Lok mehö-horek-yi sênê nêr yah vu yi bê, “Genêr niröp, tatovaha! Genêr yônnon nebê Anutu yô timu, gAnutu ngwê su nedo rê. ³³ Log bê hil ahêd geving yi los ayod dahis gehil kwad los dahis na vu yi timu, gehil ahêd geving yi los nid wêek, log hil ahêd geving alam sên denedo dus vu hil lo nabê sên hil ngo ahêd neving hil, og mêm ngaa sênê kesuu seriveng sên hil nehetung medenevesi vu Anutu lo los seriveng vahi pin.”

³⁴ Lom Yesu ngo bê mehö sênê nêr gagek los kwa lom nêr vu bê, “Su genedo ading in Anutu-yi-nyêg rê!” Lob tum alam pin deggöneng in sir gesu delök tepêk yah vu Yesu in gagek ngwê rê.

Yesu Lok Tepêk In Davit Nalu

(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Lok tum Yesu medo nenêr gagek vu mehônnon lok Anutu yi dub-vabuung-böp, lok lok tepêk bê, “Nebê va sên alam-horek-yi denenêr Mehö sên Anutu ggooin rak in bê geko hil nah lo bê degwa vu Davit*-ê? ³⁶ Anon Vabuung vo kwa vu Davit menêr bê:

'Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,
 "Gemedo sa nemağ vesa gevü tamusën
 og sêk getung alam sën denelë hong paya lo
 dedok na vham gebinë!"'

³⁷ Yi degwa vu Davit*, lok nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?" Lob alam ngahisekë rot denengo yi gagek bekwaj vesa.

Yesu Nër Alam Horek Yi
 (Mt 23:1-36; Lk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Lob lev horek vu sir bë, "Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa, log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir bedegoko arëj jak dok alam tabaak, ³⁹ gahëj neving bë demedo lël mala dok dub-supinsën-yi los jak na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi. ⁴⁰ Alam sënë su kwaj nevingin avëh alov rë, gak deneggodek hir ngaa, log denejom rak hus ading meris mu rak alam malaj. Om nyëvewen rëk natök vu sir mekesuu rot."

Avëh Alov Ti Tung Seriveng
 (Lk 21:1-4)

⁴¹ Log Yesu to nedo dus vu keröng sën denetung monë seriveng lok vu Anutu lo, benelë alam sën denetung lo. Lob lë mehönnon los bengöj-ggoreksën ngahisekë gedenetung monë böpata lok ya keröng, ⁴² log avëh alov ti hen monë ma, lob yik ko monë mahen kök luu mu beto metung luk ya ving. Monë kök luu sënë yoh vu bë nah natu toea ti. ⁴³ Lob Yesu supin yi hur maluh lo ya menër vu sir bë, "Sa nanër vu ham yönon nabë: Avëh alov ti sënë tung seriveng böpata rot kesuu seriveng pin sën alam denetung lok ya keröng-seriveng-yi lo. ⁴⁴ Senër nebë sënë in sir mehönnon los bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gak sën denetung lo og yik metes. Gak avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëk yö keyovekin keröng ahë degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma."

13

Yesu Nër Bë Dub Vabuung Rëk Kevoh Na
 (Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo meluk yom, lob yi hur maluh ti nër vu yi bë, "Gwelë, tatovaha! Delev dub sënë rak gelöng malangeri gedub böpata benivesa rot!" ² Lob Yesu nër vu bë, "Gëlë beggang böp böp sën delev rak gelöng agi? Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevh pin medegetë geto jeggin jeggin."

Nivanë Nyëmuğinsën
 (Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo rak Kedu Kele-oliv, gAnutu yi dub-vabuung-böp nedo vahi yi, lok Pita losho Yakobus lu Jon gAndreas bedeya vu yi medelök tepëk bë, ⁴ "Genanër vu he nabë ngaa sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë vöngin natök nam-a?"

⁵ Lob Yesu nër vu sir bë, "Ham gwegin ham in mehö la rëk detetuhin ham!

⁶ Alam ngahisekë rëk denam medenanër sarëg jak nah sir nabë, 'Mehö sën lo, yik sa sënë!' Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir.

⁷ Log ham rëk gwengo begö bengö galam denanër jeggin jeggin nabë vöngin berup, og ham su newamin jak, in ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën. ⁸ Lob alam dob ngwë rëk dekedo belosho alam dob ngwë dengis sir, gemehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedo

belosho mehō-los-bengō ngwē losho yi alam dengis sir. Log jemapi rēk gee jak̄ dob la, gemeyip gevong mehōnon vu dob la. Ngaa sēnē nebē nivanē sēn avēh denevimeng in degeko naluj lo. ⁹ Om ham gwegin ham nivesa. In rēk degetung ham dok̄ na kaunso lo nemaj, gedebeek ham dok̄ dub-supinsēn-yi, geham rēk bare kiap bōp losho alam-los-bengōj bōp malaj in sa alam ham, lob ham nanēr sa rangah vu sir, ¹⁰ geham nanēr Bengō Nivesa rangah na menoh vu mehōnon pin sēn denedo dob-ē namugin rē, loḡ mēm buk govek na.

¹¹ Lob bē denaduu ham medegeli ham na karabus medegevong ham bare kot, og ham su newamin jak̄ pevis nabē, ‘Sēk nanēr nabē va?’ Ma! Gaḡ dok̄ buk saga ham rēk nanēr noh vu gagek sēn Anutu yō rēk gevong vu ham lo. In ham su ngo rēk kwamin bo gagek sēnē benanēr rē, gaḡ Anon Vabuung yō rēk gevong gagek sēnē vu ham beham nanēr. ¹² Lob alam rēk degevang arij lo dok̄ na alam-begō-yi nemaj medengis sir medenadiik, log amaj rēk degevang naluj nabē, gehurmahen rēk degevang amaj los ataj dok̄ na hir alam-begō-yi nemaj medengis sir nadiik, log alam pin rēk ahēj sengēn vu ham in sa alam ham. ¹³ Log mehōnon sēn denajom sa ahon medemedo los nij wēek rot menatōk na buk sēn denadiik lo, og rēk Anutu geḡo sir nah vu yi.”

*Yesu Nēr Bē Nivanē Bōpata Rot Rēk Berup
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)*

¹⁴ “Lob bē ham gwelē ngaa vabuung degwa nipaya bare dok̄ nyēḡ ti sēn su yoh vu bē bare dok̄ rē lo begevong paya vu, og alam sēn denedo distrik Yudea lo debeya medena keḡu pevis. (Bē mehōti natevin ḡapiya sēnē, og yō kwa bo gagek sēnē mejak̄ ni rē!). ¹⁵ Bē mehōti jak̄ na sewah jak̄ yi beggang yu tamangsēn vavunē megeḡo ayōōng dok̄ buk saga, og su rēk dok̄ nah geḡo yi kupek lu ngaa dok̄ beggang ayo rē, gaḡ rēk beya mena pevis. ¹⁶ Log bē mehōti na medo huk anon, og su rēk pekwē menah beggang in geko yi rōprōp ayōōng yi lu ngaa rē, gaḡ rēk beya mena pevis! ¹⁷ Log gēpin avēh sēn naluj nare loḡ ayoj lo, gesir sēn nahēn denevo rur vu naluj lo dok̄ buk saga. ¹⁸ Om ham najom jak̄ nabē ngaa sēnē su natōk vu ham dok̄ kwev-ayōōng-nikul-yi. ¹⁹ Yōnon, dok̄ buk saga og rēk maggin bōpata rot. Maggin nebē sēnē su neggēp wirek vu buk sēn Anutu tung ngaa pin lo rē, rot beberup gwēbeng sagi. Log su rēk maggin nabē sēnē berup vu dob sēnē gōkin nah vu tamusēn rē. ²⁰ Lob nabē Mehōbōp su kwa bo nabē bepul buk saga dus rē, og mehōti su rēk medo vesa rē. Rēk mu kwa nevo yi alam sēn ggooin sir raḡ lo, om rēk bepul buk los maggin saga dus.

²¹ Dok̄ buk saga nabē mehō ngwē nanēr vu ham nabē, ‘Ham lē! Yik̄ Kerisi* sēnē!’ ma nanēr nabē, ‘Gwelē! Yi saga!’ og ham su gweging geving hir gagek. ²² In Kerisi-kuungsēn la los alam denenēr gagek kuungsēn rangah la yō rēk dekedi bedegevong huk los niwēek aggagga, gedegevong ngaa bōp bōp, lob nabē deyoh vu og rēk degeḡo alam sēn Anutu ggooin sir raḡ lo nah vu sir. Rēk mu su deyoh vu rē.”

*Yesu Nēr Bē Mehōnon Nalu Rēk Nom Dob
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)*

²³ “Om ham gwegin ham. Senēr gagek sēnē pin mugin vu ham in bē ham jak̄ ni bekwamin bo. ²⁴ Ngaa maggin saga govek na rē, loḡ mēm ‘hes malakenu dok̄ gekwev su rēk natum rē,
²⁵ gebetuheng rēk geto in yagek,
gengaa los niwēek pin vu yagek rēk desasuḡin sir.’
²⁶ Lom dok̄ buk saga rēk degelē Mehōnon Nalu medo dok̄ beggob ayo menom los niwēek bōpata gevunek̄ vunek̄ yagek yi. ²⁷ Lob rēk gevong beyi angēr dena

dengupin yi alam sèn ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubelluu.”

*Yesu Tatekin Gagek Rak Go**
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ham kwamin bo jak go* rë. Bë purpur berup ngu, og ham nerak ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ²⁹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og mëm ham jak ni nabë Mehönon Nalu yam dus rak benare aggata avi. ³⁰ Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sèn agi rëk anon jak. ³¹ Yagek los dob rëk mala nama, gak mu sa gagek su rëk mala nama na rë, yö rëk gëp degwata.”

Yesu Nër Bë Su Mehöti Rak Yi Buk Ni Rë
(Mt 24:36-44; Lk 17:26-30, 34-36)

³² “Rëk mu ngaa sënë yi buk gehes mala, og mehönon pin dugin. Angër vu yagek dugin, geNalu dugin ving. Gak Ama yö timu rak ni. ³³ Om ham gwengin ham, bemalamin medo natum, in ham dugin buk sèn rëk nam natök vu ham lo. ³⁴ Gagek sënë nebë mehöti kedi rak beya nyëg ading ti, log nër vu yi hur bë degegin yi ngaa pin, log ya rak. Vong huk ggelek yoh vu sir ti ti genër vu mehö sèn negin veluung avi lo bë bare gegin nivesa, gesu gëp. ³⁵ Lob rëk ham nabë. Ham medo malamin natum in ham dugin buk sèn beggang ala rëk nom lo. Rëk nom geto raggita, ma buk vuheng, ma sèn kökrëeh nahën nesu lo, ma nyëg hengsën. ³⁶ In rëk nom pevis menatök vu ham geham gwëp. ³⁷ Gagek sèn senër vu ham agi, og yik senër vu alam pin bë ham medo malamin natum!”

14

Ggev Desap Sir Rak Bë Dengis Yesu
(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Lob yik buk luu mu nahën in bë alam Yuda hir buk-vabuung-ggöksën-yi sèn denegga brët sën yüst* nema in lo. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata rot in bë denadëgek medenajom yi ahon. Denevong in bë denaduu yi gedengis menadiik. ² Lok denër bë, “Hil su gevong dok alam sèn denegga nos böp agi malaj, in rëk dedun böpata.”

Avëh Ti Rikin Marasin Rak Yesu Vu Betania
(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Log Yesu ya verup Betania benedo mehö sevuuknyë Simon ben. Denedo bemedo denegga nos, lok avëh ti ko buayo ti beya beggang ayo vu sir. Dero buayo sënë rak gelöng alabasta* gewël reggu nivesa lok nare. Wël nart sënë sèn denerikin rak heljeng beyi monë böpata rot, rëk avëh saga ko melok ya vu beberöp buayo rak gekeseh rak Yesu yu. ⁴ Rëk alam la sèn denedo ving sir lo ahëj sengën meyö denër vu sir bë, “Nevasap wël nivesa sënë in va? ⁵ Gak nabë mëm mehöti bago wël sagi jak K300 vu hil og mëm, in hil adok vu alam-kupek-masën jak!” Gedenër avëh saga rot. ⁶ Rëk Yesu nër vu sir bë, “Gëpin! Ham su nanër yi! Yö semu sa rak ngaa nivesa. ⁷ Gak alam-kupek-masën og rëk demedo noh vu buk geving ham gesu rëk nama na rë, lob bë ham kwamin bo nabë ham dok vu sir, og mëm ham yoh vu. Gak sak su rëk medo geving ham hus ading rë. ⁸ Huk sënë yoh vu avëh sënë bë gevong. Rikin marasin sënë rak sa vorot in gero sa navig namugin in sëk nadiik mededev sa. ⁹ Gesa nanër vu ham yönon nabë: Rëk denanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenanër ngaa sèn avëh vong vu sa agi geving, in alam pin dengëgo mekwaj bo.”

Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Bë Rëk Gevong Yesu Doḵ Na Alam Yuda Nemaj

(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Lob Yudas Iskariot sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev in bë nanër Yesu rangah begevong doḵ na nemaj.

¹¹ Dengo yi gagek sënë, lob ahëj nivesa medenër bë rëk debago yi, lom mëm Yudas kwa nesero buk los aggata sën bë gevong Yesu doḵ na nemaj lo.

*Yesu Losho Yi Hur Maluh Degga Nos Buk-ggöksën-yi**

(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹² Log buk vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo yi buk muḡinsën verup ggovek ya. Yik buk sën denesis sipsip nalu ggöksën-yi loḵ lo sënë, lob Yesu yi hur maluh ya deloḵ tepëḵ vu yi bë, “He na gero nyëḡ vu tena in gegwa nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ¹³ Lob vong yi hur maluh luu ya genër vu luho bë, “Melu doḵ na nyëḡ böp Yerusalem, og mëm melu rëk natök vu mehöti genakud bël doḵ dëḡ ti, lom melu tamuın mena.

¹⁴ Lob jak na beggang ti, og melu nanër vu beggang saga ala nabë, “Tatovaha nër bë, “Sa beggang ayo vatëvek yi tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu ggöksën-yi dok-a?” ’ ¹⁵ Loḵ rëk tato ayo böp ti sën detongin medero ggovek ggëp vavunë lo vu meluu, lom melu gwerö nos los reggu vu hil dok saga.” ¹⁶ Nër vu luho nebë saga, log luho deya raḵ medeloḵ ya Yerusalem meya detök vu ngaa pin yoh vu sën nër lo, lob mëm luho dero nos los reggu ggöksën-yi loḵ beggang ayo ti saga.

¹⁷ Ggovek, log sehuksën lob Yesu losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo verup deya beggang ti saga. ¹⁸ Lob nahën denegga nos los reggu, lok Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë ham sën newa nos vıng sa agi ti rëk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj.” ¹⁹ Lom ayoj maggin mesir ti ti denelok tepëḵ in yi mesepa loḵ bë, “Maḵ sa?” ²⁰ Lok nër yah vu sir bë, “Yik ham nemadluho-bevidek-luu sënë ti. Ham sën hil nedagoo brët loḵ gabum agi lo ti. ²¹ Mehönon Nalu rëk nadiik nabë sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya wirek lo, rëk mu gëp in mehöti sën rëk nanër Mehönon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo. Ko nabë ata su geḵo yi-ḵa?”

Yesu Vo Pasa Mewis Vu Yi Hur Nyë Muḡinsën

(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²² Nahën medo denegga nos, loḵ Yesu ḵo brët raḵ gejom rak in los ahë nivesa ya vu Anutu. Log debu bevö ggelek yoh vu sir genër bë, “Ham gweḵo nöḵ gwa! Sa reggos sënë!”.

²³ Log ḵo wain kap ti raḵ, gejom raḵ in los ahë nivesa ya vu Anutu, log vo vu sir pin medenum. ²⁴ Log nër vu sir bë, “Sa köḵ sënë, sën sa keseh loḵ yah mehönon ngahiseḵë in bë tato nabë gagek mewis sën sejoo in doḵ vu sir lo rëk anon jak. ²⁵ Sa nanër vu ham yönon nabë sa su rëk nanum wain nabë sënë göḵin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën seḵ nanum wain agga ngwë doḵ Anutu-yi-nyëḡ.”

²⁶ Ggovek log devong raro ti, log to deyah dobnë medeyah Ḵedu Ḵele-oliv.

Yesu Nër Bë Pita Rëk Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Deya raḵ lob Yesu nër vu sir bë, “Ham pin rëk gwevuu sa geham beya mena. In dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

‘Sa Anutu, seḵ ngis sipsip alaj

log sipsip lo degevuu talë medena jeggın jeggın.’

28 Om rëk nabë saga, loḵ sêk kedi jaḵ nah gökin, lob sêk namugin mena distrik Galilea, loḵ ham rëk tamuin sa.” 29 Lom Pita nêr yah bê, “Sir pin sênê og mak rëk degevuu hong gedebeya medena, gaḵ sak su rëk gevong nabë sênê rê!” 30 Lob Yesu nêr yah vu yi bê, “Sa nanêr vu hong yonon nabë pehi sênê og kôkrêeh su rëk ngu beron luu rê, log rëk gedah sa vun beron löö!” 31 Loḵ Pita nêr niwêek bê, “Seyoh vu bê sêk nadiik geving hong, gaḵ sesu rëk dah hong vun rê, gerêk nama verôk yi!” Lob yiḵ sir pin denêr nebë sênê.

Yesu Jom Raḵ Loḵ Huk Ti Ggêp Getsemane
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

32 Lob Yesu loḵo yi hur maluh ya deverup nyêg ti sên denenêr arê nebë Getsemane lo, lob nêr vu sir bê, “Ham medo sênê, gesena najom jaḵ rê!” 33 Lob ḵo Pita geYakobus luho Jon medetah ya teka, loḵ ayo maggin rot gekwa ketuin yi. 34 Lob nêr vu lööho bê, “Sayog maggin rot vongin bê sa nadiik, om melöô naköök medo sênê bemedo malamin natum begadu sa.” 35 Log tah teka, lob petev meneggêp dob, log jom raḵ meketag bê yoh vu, og Anutu gevong buk-maggin-yi sênê noh nenga in yi. 36 Lob nêr bê, “Aba-e! nebë Amaḡ-e! Geyoh vu bê gwevong ngaa pin, om gweḵo ngaa maggin sênê vêr in sa. Rêk mu su gesepa doḵ sa gaḡek, gaḵ ngo kwam!”

37 Loḵ yah meya vu lööho melê gedeneḡḡêp yiing, lob nêr vu Pita bê, “Simon, ggêwêp-a? Su geyoh vu bê medo malam natum dus ti rê? 38 Ham gwegin ham, beham malamin natum geham najom jaḵ nabë ngaa ti su kepê ham. Yonon, ham ayomin niyes raḵ, rëk mu navimin ni tebô!”

39 Lob yah meya ketag vu Anutu beron ngwê ggökin menêr gaḡek timu nebë sên nêr muḡin lo. 40 Lok yom to vu sir ggök yahin belê bê deneggêp yah, in malaj neggêp lo. Lom su deyoh vu bê denanêr gaḡek ti nah vu yi rê.

41 Lom nevong nebë saga netu beron löö, loḵ nêr vu sir bê, “Ham ngo nahên newêp geham su malamin netum rê? Maam yiḵ ggovek, in sa buk yam tök vu sa ggovek ya! Devo Mehönon Nalu loḵ ya alam nij paya lo nemaj yonon! 42 Om ham kwedi jaḵ mehil ana! Ham lê! Mehöti sên gevong sa doḵ na nemaj lo yam dus raḵ!”

Yudas Nêr Yesu Rangah Mededuu Yi
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

43 Yesu nahên medo nenêr bê saga log Yudas verup. Yi sên sir nemadluho-bevidek-luu lo ti, lob ḵo alam yu böpata ti medeyam los paêp-yu-anil gebegö. Alam-deneḵo-seriveng hir ggev loḵo alam-horek-yi, galam teta devong sir yam. 44 Lob mehö sên bê tato yi rangah lo nêr vu sir vorot bê, “Sêk tato Yesu vu ham nabë sênê: Nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon beham gwegin yi nivesa megweḵo mena.”

45 Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis menêr bê, “Tatovaha!” log mul* yi. 46 Lob dejom yi ahon bededuu.

47 Lob alam sên denare ving Yesu lo ti dadii yi paêp-yu-anil vêr in newis besap alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. 48 Lom Yesu loḵ tepêk vu sir bê, “Ham yam in bê sero mehö-begö-hodeḵ-yi, om sên ham ḵo paêp-yu-anil los begö meyam in bê najom ahon-ê? 49 Sa netateḵin gaḡek vu ham loḵ dub-vabuung-böp yoh vu buk, rëk ham su nejom sa ahon rê! Rêk maam Anutu yi gaḡek sên dekevu wirek meneggêp lo anon jaḵ rê!” 50 Lom yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

⁵¹ Loḵ hur magēm ti sepa Yesu meya. Bom yi loḵ tob meris ti gesepa, lom dejom loḵ tob in bē denajom yi ahon. ⁵² Rēḵ vuu tob loḵ nemaj geveya meya ahē tōksēn.

Yesu Nare Loḵ Kaunsor Mala

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Log deḵo Yesu ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp, geggev pin losho alam teta galam-horek-yi pin denesupin sir. ⁵⁴ Lob Pita tamuın sir meneya, rēḵ nevuın yi in sir meneyam ggēp ading, meya verup alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggang belok ya tete ayō menedo telig. Lob medo nevenguh nengwah ving ahēvavu sēn denare medenemalajin nyēḵ lo.

⁵⁵ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho kaunsor pin denesoro mehō la in bē denanēr gageḵ jaḵ Yesu gemēm dengis yi menadiik, rēḵ ma gesu detōḵ vu rē. ⁵⁶ Alam ngahiseḵē denenēr gageḵ tetuhinsēn raḵ yi, rēḵ ma gedenenēr jeggın jeggın, gehir gageḵ su neggēp ti rē. ⁵⁷ Gesir vahi kedi denēr gageḵ tetuhinsēn raḵ yi bē, ⁵⁸ "He hango bē yi sēnē nēr bē, 'Sēḵ kevoh Anutu yi dub-vabuung-böp sēn mehōnon delev raḵ nemaj lo na, loḵ buk natu löö lob sēḵ dev ngwē sēn mehōnon su denelev raḵ nemaj rē lo bebare nah.'" ⁵⁹ Rēḵ ma gehir gageḵ sēn denēr agi su neggēp ti ving rē.

⁶⁰ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kedi nare loḵ sir vuheng atov gelok tepēḵ ya vu Yesu bē, "Su gēnēr gageḵ ti yom rē? Mehōnon sēnē denenēr gageḵ va sēn raḵ hong-ē?" ⁶¹ Rēḵ Yesu aye ma gesu nēr gageḵ ti yah rē. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev böp loḵ tepēḵ vu yi ggōkin bē, "Hong Kerisi* ma ma? Mehō sēn hil nehaḵo arē raḵ lo nalu hong-a? Genanēr!"

⁶² Loḵ Yesu nēr yah bē, "Yiḵ sa lo sēnē! Lob ham rēḵ gwelē Mehōnon Nalu gemedo gēp Mehō Niwēēḵ nema vesa, gerēḵ jaḵ medo beggob vu yaḵek menom." ⁶³ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kweēḵ yi röprüp ading getahi bē, "Hil medo nesero mehōnon sēn denanēr gageḵ jaḵ yi lo in va?" ⁶⁴ Ham ngo bē ḵo yi raḵ besevōḵ Anutu? Om ham kwamin nevo bē?" Loḵ sir pin denēr bē vong paya om nadiik.

⁶⁵ Lob depesuv nyēj kos raḵ yi gedevaku tob ggērın mala gedepēēng yi gedelok tepēḵ in bē, "Re sis hong-a? Genanēr!" Lob ahēvavu sēn denegin yi lo depetap yi ving.

Pita Lah Yesu Vun

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Log Pita nahēn nedo raḵ telig, log alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur avēh ti yam to vu sir ⁶⁷ belē bē Pita medo nevenguh nengwah, lob gēt yi pangsēn genēr bē, "Hong sēnēḵ melu Yesu Nasaret nesepa ham!" ⁶⁸ Rēḵ lah yi vun bē, "Ma! Sa su raḵ nū rē! Sa duḵin hong gageḵ sēnē." Lob kedi raḵ meyah nare loḵ tete avi, log kökrēeh ti su. ⁶⁹ Loḵ hur avēh ti sēn lo lē yi ggōkin genare loḵ tete avi, lom nēr vu alam sēn denare dus vu yi lo bē, "Mehō saga yiḵ sir ti saga!" ⁷⁰ Rēḵ nēr ggōkin yah bē, "Ma!"

Lob nare teka rē, loḵ alam sēn denaregu lo denēr vu Pita ggōkin bē, "Yōnon rot! Yiḵ hir mehōti sēn hong-ē! In hong Galilea ti!" ⁷¹ Rēḵ Pita du gageḵ in yi benēr niwēēḵ rot neggēp Anutu mala bē, "Yōnon vavunē! Sa duḵin mehōti sēn ham nenēr agi! Bē sa gekuung jaḵ og Anutu ngis sa mesa nadiik." ⁷² Log pevis bekökrēeh su netu beron luu, lob Pita kwa vo yah Yesu yi gageḵ sēn nēr lo bē, "Kökrēeh su rēḵ ngu beron luu rē, log rēḵ gedah sa vun beron löö." Pita kwa vo lob kwa paya besu rot.

15

Yesu Nare Loꝓ Kiap Böp Pilatus Mala (Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Monbuk anon lob alam-deneꝓ-seriveng hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, geꝓaunsor pin bedevengwëng rak Yesu, log mëm deduu yah meya devo loꝓ ya Pilatus nema. ² Lob Pilatus loꝓ tepëꝓ vu yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Loꝓ nër yah vu bë, “Genër ya meyoꝓ vu!” ³ Lob alam-deneꝓ-seriveng hir ggev denër gaꝓek ngahisekë rak yi. ⁴ Lom Pilatus loꝓ tepëꝓ ggök yahin bë, “Su genër gaꝓek ti yom rë? Gengo bë denenër gaꝓek ngahisekë rak hong-a?” ⁵ Rëꝓ Yesu su nenër gaꝓek ti yah rë gema, lom Pilatus kwa ya ngahi rot.

Denër Bë Yesu Nadiik (Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëꝓ nebë sënë neyoꝓ vu ngebek pin bë Pilatus nelëëin karabus ti ti vër. Bë detahi mehöti arë, og Pilatus nelëëin mehö timu saga neyah vu sir. ⁷ Lob vu buk saga alam sën denesis begö vu gavman, gesir vahi sën denesis mehö la medenediik beya denedo karabus lo, lob sir ti arë nebë Barabas. ⁸ Lob alam yu böpata verup deya vu Pilatus medeketaꝓ vu bë, “Gwevong nabë sën genevong yoh vu ta lo!” ⁹ Loꝓ Pilatus nër yah vu sir bë, “Ham vongin bë sa kevelekin alam Yuda hir mehö-los-bengö sënë lo vër nöꝓ vu ham ma ma?” ¹⁰ In rak ni bë alam-deneꝓ-seriveng hir ggev ahëꝓ nevong medenelë Yesu paya, om sën devo yi loꝓ ya nema. ¹¹ Rëꝓ alam-deneꝓ-seriveng hir ggev deloꝓ alam pin ahëꝓ bë denanër vu Pilatus bekevelekin Barabas vër. ¹² Loꝓ Pilatus loꝓ tepëꝓ yah vu sir ggökin bë, “Log sëꝓ gevong va vu mehö sënë, sën ham nenër yi bë alam Yuda hir mehö-los-bengö lo?” ¹³ Rëꝓ detahi yah vu bë, “Gengis yi jak na kelepeꝓ*!” ¹⁴ Lom Pilatus loꝓ tepëꝓ vu sir bë, “In va? Mehö sënë vong va paya?” Rëꝓ pasang detahi ya nikelap bë, “Gengis yi jak na kelepeꝓ*!” ¹⁵ Lob mëm Pilatus ngo hir gaꝓek bevongin bë alam ahëꝓ nivesa jak, lom kevelekin Barabas vër, gevong Yesu ya in bë alam-begö-yi debeek yi, loꝓ mëm dengis yi jak na kelepeꝓ*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu (Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

¹⁶ Lob alam-begö-yi vahi deꝓo Yesu medeloꝓ ya Pilatus yi beggang-gaꝓek-yi ayo ti (Rom ayeꝓ nebë Prëtoryam), log detahi alam-begö-yi vahi bedesupin sir ya ving. ¹⁷ Lob deröꝓ tob mala saꝓaꝓ ti loꝓ Yesu gedebuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöꝓ hir madub gedetung rak yu. ¹⁸ Log depelë yi gedesis nemaj vu gedenër bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böꝓ los gayeheng!” ¹⁹ Log desis yu rak atoheng ngesing gedepesuv nyëꝓ kos rak yi gedeyun luseꝓ yu yi. ²⁰ Denër pelësën rak yi ggoveꝓ, log dekaꝓ tob mala saꝓaꝓ sën vër gederöꝓ yö yi tob loꝓ yah, log deꝓo yi yah meya dobnë in dengis yi jak na kelepeꝓ*.

Yesu Nare Rak Kelepeꝓ (Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Deꝓo medeya lob detök yu mehöti loꝓ aggata geꝓerup. Simon vu Kurene, sën Aleksander lu Rupus amaj lo, verup in bë doꝓ na nyëꝓ böꝓ Yerusalem, lob alam-begö-yi dejom yi ahon gedenër bë, “Kwerë kelepeꝓ*!”

²² Lob deko Yesu medeya nyëg ti sënë arë nebë Golgota (sënë nebë Nyëg-yusekë). ²³ Lob dekeseh mur* teka loḵ ya wain medeggee loḵ gedewo vu, rëḵ nilëlin gesu num rë. ²⁴ Lob desis yi raḵ ya ḵelepeḵo*, log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jaḵ bedegeko yi tob.

²⁵ Log 9 krök monbuk lob desis yi raḵ ya ḵelepeḵo*. ²⁶ Gedekevu yi gageḵ sën mehönön denenër raḵ yi lo raḵ neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ SËNË!* ²⁷ Log desis alam begö hodeḵ luu raḵ ḵelepeḵo* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj. ²⁸ [Nebë saga lob Anutu yi gageḵ wirek hen lo anon raḵ, sën nebë: “Detevin yi ving alam nij paya sën denekeyëh horek lo.”]

²⁹ Lob alam sën deneyah gedenevom lo, denenër pelë raḵ yi gedenevarah nemaj yu yi gedenenër bë, “Hongëḵ-o! Genër bë kvevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, gegeḵev nah buk löö mu?” ³⁰ Om ngo gedoḵ vu hong megeduḵ vu ḵelepeḵo* megenam!” ³¹ Galam-deneko-seriveng hir ggev loḵo alam-horek-yi denenër pelë raḵ yi ving bedenenër vu sir bë, “Neloḵ vu alam, gaḵ su yoh vu bë yö dok vu yi rë. ³² Nabë yi Kerisi, balam Israel hir mehö-los-bengö yönon, og gevuu ḵelepeḵo* geduḵ menam. Hil galë nabë saga loḵ mëm hil gevong geving yi!” Gemehö luu sën desis luho nare raḵ ḵelepeḵo* vahi vahi lo denepelë yi ving.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Log hes vuheng raḵ, loḵ malakenu loḵ beyoh vu dob pin beyam to 3 krök sehuksën. ³⁴ Lob 3 krök sehuksën lob mëm Yesu ngeëḵ böpata bë, “*Eloi, Eloi, lama sabaktani!*” —sënë degwa nebë: “*Sa Anutu! Sa Anutu! Nebë va sën gevuu sa ya-ë?*” ³⁵ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi dengo lob denër bë, “Ham ngo! Netahi Elia!” ³⁶ Loḵ mehöti tup meḵo ngaa ayo sovinsën sën nedo lok loo lo ti bedaḵoo loḵ wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo, geduu raḵ gagwëḵ gevo ya verup loḵ Yesu avi in bë sesuvin, loḵ mehö sënë nër bë, “Ham naköök! Hil galë rë nabë Elia rëḵ nam geḵo yi vër in ḵelepeḵo* ma rëḵ nama!” ³⁷ Lob Yesu ngeëḵ böpata log diik ya, ³⁸ lob tob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweëḵ raḵ luu ggëp vavu beya metöḵ ahu.

³⁹ Lob Rom hir alam-begö-yi hir ggev ti sën nare Yesu mala lo lë bë diik ya, lom nër bë, “Mehö sënë og Anutu Nalu yönon rot!” ⁴⁰ Gavëh la denare ading teka mevare denelë. Sir lo sënë Maria vu Magdala, geMaria ngwë sën Yakobus mahen luho Yoses ataj, geSalome. ⁴¹ Vu buk sën Yesu nahën nedo Galilea lo, lom lööho sënë denesepa yi medeneloḵ vu yi. Gavëh vahi sën denesepa yi belosho derak medeya Yerusalem lo denare ving.

Debë Yesu Loḵ Waak-heljëng-yi

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jn 19:38-42)

⁴² Log hes ggovek in bë duḵ na, lom alam Yuda kwaj nevo bë degero sir in dega nos dok Buk-sewahsën-yi* monbuk. ⁴³ Lom Yosep vu Arimatea sën kaunsor böp ti los arë, beyi mehö sën medo netung mala in buk sën Anutu-yi-nyëg anon jaḵ lo. Sën kedi raḵ los niwëëḵ meya vu Pilatus meketag vu yi bë juh Yesu nihel vër in ḵelepeḵo*. ⁴⁴ Lob Pilatus lëk in, gekwa yo bë maḵ diik pevis ma va? Lom vong gageḵ ya vu alam-begö-yi hir ggev yam, beloḵ tepëḵ vu bë, “Mehö sënë lo diik ya verök yi ma ma?” ⁴⁵ Rëḵ alam-begö-yi hir ggev vong gageḵ yom vu, lob raḵ ni bë diik ya verök yi, lob mëm nër vu Yosep bë juh heljëng vër begeḵo mena. ⁴⁶ Lom Yosep bago tob veroo nivesa ti, beruh Yesu nihel vër in ḵelepeḵo* meḵom loḵ, gebë loḵ ya waḵ ti sën yö desap loḵ

gelöng meris, log tetolin gelöng böpata yah ggërin avi. ⁴⁷ GeMaria vu Magdala, geMaria sën Yosés ata lo, luho delë nyëg sën debë heljëng loḵ ya neggëp lo.

16

Yesu Kedi Rak Yah

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Log Buk-sewahsën-yi* saga ggovek ya, lob Maria vu Magdala lööho Maria ngwë sën Yakobus ata lo, geSalome, belööho ya debago marasin reggu nivesa in bë dejikin jak Yesu nihel vu bedub. ² Buk-sewahsën-yi ggovek ya geheng to, lok Soda monbuk anon, lob dekedo rak medeya bedub, loḵ mëm hes mala toḵ. ³ Nahën deneyök aggata gedenenër vu sir bë, “Maḵ re rëḵ tetolin gelöng böpata ti sën nare ggërin waak avi lo na vu hil-a?” ⁴ Loḵ devër malaj rak medelë loḵ bë gelöng böpata sën lo tetolin meya nare ya nenga vorot. ⁵ Lob lööho deluḵ ya waak ayo lom delë gemagëm ti nedo ggëp lööho nemaj vesa. Yi tob veroo adingsekë, lom delëḵ mekenuj ya.

⁶ Lob angër sënë nër vu sir bë, “Ham su kenumin na! Ham yam nesero Yesu Nasaret sën desis yi rak kepepeḵo lo. Rëḵ mu su neggëp sënë rë, gaḵ kedi rak meya. Melöo lë! Nyëg sën debë yi loḵ lo neggëp meris. ⁷ Om melöo nah mena nanër vu yi hur maluh, gevu Pita geving, nabë: Mugin meya distrik Galilea om ham tamuin. Ham rëḵ gwelë yi vu sagu noh vu gageḵ sën yö nër vu ham wireḵ lo.”

⁸ Lob lööho vu waak ayo meto deyom dobnë pevis medeveya medeyah. Denelëḵ rot gavij netöḵ gedeneḡḡoneng in sir, lom su denër rangah vu mehöti rë.

Yesu Tato Yi Vu Maria

(Jn 20:11-18)

⁹ [Yesu kedi rak lok Soda monbuk anon, lom tato yi vu Maria vu Magdala mugin. Yi sën Yesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wireḵ lo. ¹⁰ Avëh sënë yah meya menër bengö vu alam sën denesepa Yesu benahën medo denesu medenesis sir lo. ¹¹ Nër bedengo bë kedi rak menedo mala vesa metöḵ vu yi, rëḵ ma gesu debë nengaj vu aye rë.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh Luu

(Lk 24:13-35)

¹² Ggovek ya loḵ sir luu medo denetetu aggata medeneya vuheng ti, lom Yesu toḵ vu luho rëḵ ni agga ngwë rak. ¹³ Lom luho deyah meya denër bengö rangah vu sir vahi, rëḵ su devong ving luho ving rë.

Yesu Vo Huk Vu Sir Nemaḡluho-bevidek-ti

(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23)

¹⁴ Ggovek loḵ mëm yi hur maluh nemaḡluho-bevidek-ti sënë medo denegga nos lok beggãḡ ayo ti, lom ya meto metöḵ vu sir medelë yi, lom nër sir in su devong ving yi rë gayoj niwëëḵ. Nenër sir nebë sënë in su devong ving alam sën delë bë kedi rak yah lo hir gageḵ rë. ¹⁵ Loḵ mëm nër vu sir bë, “Ham na menoh vu dob pin, beham nanër Bengö Nivesa rangah vu mehönon pin. ¹⁶ Mehö sën ayo neyam timu vu sa geriḡep bëḵ lo, og sëḵ gaḵo yi nom vu sa berëḵ medo mala-tumsën degwata. Gaḵ mehö sën su ayo neyam timu vu sa rë lo, og rëḵ medo los yi ngaa nipaya menatöḵ jak nyëvewen bemala nama. ¹⁷ Alam sën ayoj neyam timu vu sa lo, og deyoh vu bë rëḵ degevonḡ ngaa böp nabë sënë: Rëḵ deḡetii memö geto dena jak sarëḡ, log debengwëḡ dok nyëḡ ngwë ayej, ¹⁸ log nabë denajom nyël, ma, denanum bëḵ diiksën, og su rëḵ denadiiḵ rë. Gerëḵ deḡebë nemaj jak alam niḡrãksën benijvesa jak.”

*Yesu Rak Yah Yagek**(Lk 24:50-53; Sn 1:9-11)*

¹⁹ Mehöböp Yesu nër vu sir nebë saga ggovek ya, log Anutu ço yi rak yah yagek benedo nema vesa. ²⁰ Geyi hur maluh deya rak beya denenër yi Bengö Nivesa rangah ya meyoh vu nyëg pin, geMehöböp nedo ving sir menelok vu sir, genevong ngaa böp los niwëek yoh vu gagek sën nër vu sir lo.]

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Kapiya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tøk vu he lo, bedekvu lok ya kapiya vorot. ² Desepa lok alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu muginsën lo ayej, bedekvu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi gägek rangah, om deturin vu he. ³ Rëk mu sa kwag nevo ving bë mak mëm sək kevu niröp rot begevong nök vu hong, in sa nado ving sir hus ading beselok tepëk in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir. ⁴ Nebë saga in bë gejak gägek sën detahu hong lok lo ni nivesa nabë sënëk yönon rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëk Geko Nalu Jon

⁵ Mehö-neko-seriveng ti nedo lok buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia negin sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron. ⁶ Luho denevong ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa lok horek los Anutu yi gägek pin gesu denevu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë. ⁷ Rëk luho naluj ma, gElisabet nare babu səkë, beluho atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë degegin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë gevong, lob ko rak menevong menare Anutu mala. ⁹ Yik deggoin yi rak lok alam-deneko-seriveng vahi yoh vu sën denevong lo, in bë dok na Mehöböp yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereggu nivesa berup na vu Anutu. ¹⁰ Alam ngahisekë desup sir meyam vare denejom rak ggëp dob, log lok ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya. ¹¹ Lob Sakaria lë geMehöböp yi angër ti verup nare jepö sën ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa. ¹² Lë angër, lob lëk mekenu ya, gegöneng rot. ¹³ Rëk angër nër vu yi bë, "Sakaria, su gegöneng! Anutu ngo hong vengevsën ggovek ya, om venëm Elisabet rëk geko hurmahen maluh ti vu hong. Lob getahi ggev jak yi nabë Jon. ¹⁴ Rëk ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rëk geko yi, lob alam ngahisekë rëk kwaj vesa rot in yi medenapisek in. ¹⁵ Lob rëk natu ggev mebare Mehöböp mala. Su rëk nanum wain los bël niwëek rë, gak yö rëk nahën dok bare ata ayo, log Anon Vabuung rëk dok nam gërin ayo. ¹⁶ Lob rëk gërin alam Israel ngahisekë denom vu hir Anutu sën hir Mehöböp lo. ¹⁷ Rëk natu mehö niwëek los gayeheng nabë sën Elia wirek lo benamugin, lok mëm Mehöböp tamu in yi menam. Rëk gevong mamer, lob alam hib los hurmahen degelë sir nivesa. Log rëk gërin alam-gägek-keyëhsën ayoj bedesepa dok alam-yohvu kwaj nivesa. Log rëk gevong huk in mehönon borot medegero sir in Mehöböp rëk nam."

¹⁸ Lob Sakaria nër yah vu angër bë, "Sëk jak gägek sënë ni nabë yönon nabë va? Sa atov ya, besa venëg atov ya ving."

¹⁹ Lok angër nër yah vu bë, "Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yö vong sa yam niröp in bë sa nanër vu hong, megevong bengö nivesa sënë nök vu hong. ²⁰ Om gwengö rë! Sa gägek sënë rëk anon jak dok buk sën Anutu ggoin rak vorot lo. Rëk su gevong ving sayeg rë, om rëk gengoo jak kwam, gesu rëk gebengwëng rë, rot bona berup dok buk sën ngaa pin agi anon jak lo, lom mëm."

²¹ Log alam medo denegin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot lok dub ayo vabuung. ²² Lok luk yom, lob su yoh vu bë bengwëng

rë. Lom derak ni bë tok vu ngaa agga ti lok dub ayo vabuung. Lom yik netato ngaa rak nema mu vu sir, in avi mir. ²³ Lok Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

²⁴ Ggovek, lok mem venë Elisabet nalu lok, beyö neggëp beggang ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neko Mehöböp arë rak bë, ²⁵ “Mehöböp vong nebë sënë vu sa. Sa nalug ma besa nig nemum, rëk ma geMehöböp kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëk Geko Nalu Yesu

²⁶ Elisabet nalu lok bekwev nemadvahi bevidek ti ggovek ya, lok mem Anutu vong angër Gabriel ya distrik Galilea nyëg böp ti arë nebë Nasaret. ²⁷ Ya vu avëh avö ti sën deggooin yi rak ggovek menedo vu mehöti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avö arë nebë Maria. ²⁸ Gabriel ya vu yi benër bë, “Hong-e! Anutu kwa vongin hong, menelë hong nivesa. Mehöböp nedo ving hong.”

²⁹ Maria ngo gagek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, “Mak gagek va ti sënë?”

³⁰ Lok angër nër vu yi bë, “Maria, su newam jak. Anutu ahë nivesa vu hong. ³¹ Om gwengö rë! Rëk nalum dok, lob gweko nalum maluh ti. Lob getahi ggev jak nabë Yesu. ³² Rëk natu Mehöböp los bengö, lob denanër yi nabë Anutu Kesusën nalu. Log Anutu rëk gevong yi natu mehö-los-bengö dok nah yi degwa Davit ben. ³³ Rëk natu Yakop yi mewis lo hir mehö-los-bengö degwata. Lob rëk natu alaj megegin sir degwata los degwata.”

³⁴ Lok Maria lok tepëk yah vu angër bë, “Ngaa sënë rëk anon jak nabë va, in sengo nahën nado gesa su rak maluh ti rë?”

³⁵ Lok angër nër yah bë, “Anon Vabuung rëk jak nök hong, gAnutu Vavunë Kesusën niwëek rëk gebom hong. Om rëk denanër hurmahen sën gweko agi vu tamusën nabë vabuung, los denanër nabë Anutu Nalu. ³⁶ Om gwengö agi rë! Hong ngwë Elisabet atov ya, rëk nalu aguu lok nare ahë. Wirek og alam denenër yi bë nare babu sekë, rëk gwëbeng og nalu lok bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya. ³⁷ In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

³⁸ Lok Maria nër bë, “Mehöböp yi hur avëh sa, om yö gevong noh vu sën genër aga.” Lob mem nedo gangër ya.

Maria Ya Nelë Elisabet

³⁹ Maria kedi lok buk saga bepevis meya beggang-bu ti ggëp Yuda hir nyëg kedu, ⁴⁰ beya melok ya Sakaria yi beggang benër hes vuheng rak Elisabet. ⁴¹ Hurmahen nare lok Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee lok ayo rot. Lob Anon Vabuung lok yam ggërin Elisabet ayo, ⁴² lob tahi niwëek bë, “Anutu semu hong kesuu avëh pin. Besemu hurmahen sën nare lok ayom aga ving. ⁴³ Sa nebë va om sën Mehöböp ata yam vu sa-ë? ⁴⁴ Om gwengö rë, sa hangö ayem lok ya nengag, lob hurmahen sën lok nare sayog agi kwa vesa beggee. ⁴⁵ Yönon, Mehöböp rëk semu hong in gevong ving gagek sën nër vu hong lo.”

Maria Yi Raro

⁴⁶ Lob Maria nër bë:

“Sa nehako Mehöböp arë rak lok ayog.

⁴⁷ Lob sanog nepisek in Anutu sën ko sa yah vu yi lo.

⁴⁸ In sa og ngaa meris,

rëk setu yi hur avëh besemu sa.

Om vu gwëbeng sënë gevu tamusën, og alam pin rëk denanër nabë Anutu semu sa.

- 49 In Anutu Mehö Niwëek ata vong ngaa böpata rot vu sa, garë tu vabuung.
 50 Yi semusemu neggëp ving alam sën deneggurek babu lo, genesepa lok naluj lo meneya meneya rot.
 51 Nema nevong huk niwëek, log netii alam sën deneko sir rak lo ayoj lo, meya denepalët lok.
 52 Nedahun alam-los-bengöj niwëek wëek, geneko alam sën su los arëj rë lo rak.
 53 Nevo ngaa nivesa vesa vu alam sën denerak vu in ngaa lo, bedeneko beggovek, rëk alam sën los bengöj-ggoreksën lo, og netii sir yah los nemaj meris.
 54 Nelok vu yi hur Israel, in yö nahën kwa nevo yi gagek
 55 sën nër wirek vu hil dobahë Abraham lo bë rëk kwa gevongin yi losho yi mewis sën rëk deberup vu tamusën lo, beyö gëp degwata.”
 56 Lob Maria nedo ving Elisabet yoh vu kwev löö, lok yah meya ben.

Elisabet Ko Nalu Jon

57 Lob Elisabet yi buk ggovek ya bë geko nalu, lob ko nalu aguu. 58 Lob yi alam sën sir beggang-bu ti lo losho alam sën sir degwa ti lo dengo bë Mehöböp semu yi böpata rot, lob kwaj vesa ving yi.

59 Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya, geti netu löö, lob deyam in bë degerah* hurmahen navi. Devongin bë detahi ama arë Sakaria jak yi, 60 rëk hurmahen ata nër bë, “Ma! Hil tahi Jon jak yi.” 61 Lok denër yah vu yi bë, “Rëk mu hong alam ti su arë nebë saga rë-o.” 62 Rëk ma, lob detato rak nemaj vu ama bë vongin bë tahi ggev re jak nalu, 63 lob tato bedeko taperë mahen ti yam bekevu rak bë: “Arë nabë Jon.” Lob kwaj ya ngahisekë rot.

64 Lob mëm Sakaria kwa nivesa lok yah pevis, bemëm daggen sepëp rak benevengwëng, beneko Anutu arë rak. 65 Lob alam sën sir beggang-bu ti lo deggöneng rot, beya denër ngaa pin sënë ya meyoh vu distrik Yudea nyëg kedu pin. 66 Lob alam pin sën dengo bengö lo debë lok ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenër vu sir bë, “Mak hurmahen sënë rëk jig lob gevong nabë va?” Lob Mehöböp nemalain yi menengin.

Sakaria Yi Raro

67 Lob Anon Vabuung lok yam ggërin ama Sakaria ayo bevong menër gagek rangah nebë:

- 68 “Hil gako Mehöböp arë jak, hil Israel hil Anutu.
 In yam vu yi alam in bë dok vu sir begek sir vër in hir ngaa nipaya nyëvewen.
 69 Genevong mehö niwëek ti verup lok yi hur Davit* yi mewis in bë geko hil nom vu yi.
 70 Yoh vu gagek sën nevong verup yi alam vabuung lo avij bedenenër rangah yö vu agu rot beyam lo.
 71 Bë: Rëk geko hil vër in alam sën denesis begö vu hil los alam sën denelë hil paya lo nemaj.
 72 Nevong yam in bë gagek kwa-vonginsën sën nër vu hil kenud lo lo anon jak,
 genevong in bë gagek vabuung sën joo vu sir wirek lo anon jak.
 73 Gagek sën nenër los yönon vavunë vu hil dobahë Abraham nebë:
 74-75 Rëk geko hil vër in alam sën denesis begö vu hil lo pin nemaj gehil su rëk agönengin sir rë,

loḵ mēm hil bare mala menatu yi alam vabuung los yohvu megako arē jak noh vu buk pin vu dob.

⁷⁶ Log hong, hur mahen-e! Alam rēk denanēr hong nabē Mehōbōp los gayeheng yi mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn ti hong.

In rēk genamugin megwetongin Mehōbōp yi aggata,

⁷⁷ lob Anutu-yi-alam dejak ni nabē vongin kevoh hir ngaa nipaya na, gegeko sir nah vu yi.

⁷⁸ Ngaa sēnē rēk berup in hil Anutu kwa vongin hil, lom rēk gevong Mehō-rangah-yi nam vu hil nabē sēn hes neverup monbuk menetum raḵ hil.

⁷⁹ Rēk nam in gevong berangah jak in alam sēn denedo loḵ malakenu bevongin denadiik lo, gerēk geḵo hil vahi betato aggata vu hil in hil medo nivesa los ayod gēp revuh.”

⁸⁰ Loḵ hurmahen sēnē rig mebōp raḵ, lob tōḵ vu kwa besepa loḵ ngaa nivesa. Loḵ mēm ya nedo nyēg-yumeris rot beya verup loḵ buk sēn tōḵ yam tato yi vu alam Israel.

2

Maria Ko Yesu

(Mt 1:18-25)

¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehō-los-bengō Sisar* Augustus vong gagek ya vu alam pin nebē vongin gevong sensas ti bekevu alam pin arēj.

² Kwirinius tu kiap bōp menegin distrik Suria loḵ buk saga, lob vong sensas nyēdahis sēnē.

³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bē dekevu arēj.

⁴ Lob Yosep vu Nasaret ggēp distrik Galilea merak meyah Davit yi nyēg Betlehem ggēp distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*.

⁵ Luho venē Maria sēn deli vu yi in bē luho denajom nemaj lo, deya in bē kiap kevu luho arēj doḵ ti. GeMaria nalu loḵ nare ayo.

⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ggovek ya bē geḵo nalu.

⁷ Lob ḵo nalu aguu mebom yi loḵ tob mebē loḵ neggēp reggu hir gabumnos-yi, in vatēvek bej pup ya genyēg len ti su neggēp rē.

Angēr Nēr Bengō Vu Sipsip Alaj

⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyēg Betlehem saga bedenegin hir sipsip buk ggēp pahup ayo. ⁹ Lob Anutu yi angēr ti yam vu sir, benikapiik los vunek vunek yagek yi jēh raḵ sir nebē nengwah bōpata, lom deggōng rot. ¹⁰ Loḵ angēr nēr vu sir bē, “Ham su newamin jak! Gaḵ ham gwengo rē! Sa haḵo Bengō Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sēn denedo dob-ē, in bē degenḵo bekwaḵ vesa rot. ¹¹ In gwēbeng sēnē avēh ti ḵo nalu vu Davit yi nyēg bōp Betlehem. Yik yi Mehōbōp Kerisi*. Yi saga sēn yam in bē geḵo alam vēr in hir ngaa nipaya nyēvewen. ¹² Geham rēk gwelē jak sēnē nabē debom yi loḵ tob meneggēp loḵ reggu hir gabumnos-yi.”

¹³ Lob pevis bangēr ngahisekē vu yagek medeyam ving angēr ti sēnē medepisek in Anutu medeḵo arē raḵ nebē,

¹⁴ “Hil gaḵo Anutu arē jak na vavunē!
Galam pin ayoj gēp revuh in Anutu nelē sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delē Yesu

¹⁵ Angër deyah medeya yagek, log sipsip alaj lo yom denër vu sir bë, “Ham-o! Hil ana Betlehem megalë ngaa sën anon rak agu, sën gwëbeng Mehöböp nër tato vu hil lo.” ¹⁶ Log dekedu rak pevis medeya. Ya deverup, lob detök rak Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loḵ reggu hir gabum-nos-yi. ¹⁷ Delë ggovek, log denër gagek sën dengo rak hurmahen lo rangah. ¹⁸ Lob alam pin sën dengo sipsip alaj hir gagek lo kenuj ya rot. ¹⁹ Rëḵ mu Maria, og jelë gagek pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ²⁰ Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneḵo Anutu arë rak. Kwaj vesa vu Anutu in ngaa pin sën dengo los delë lo, yoh vu sën angër nër vu sir lo.

Detahi Ggev Rak Hurmahen

²¹ Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö rak, lok mëm derah* navi, log detahi ggev rak yi bë Yesu. Su loḵ nare ata ayo rë geyö nahën, log angër tahu ggev sënë rak yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loḵ Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedeneḵ loḵ yah dub ayo ggökin in bë nij veseek jak lo ggovek ya yoh vu sën Moses nër lo, lob Yesu ata lu ama deḵo yi medeya Yerusalem in bë degetung yi doḵ na Mehöböp nema. ²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gagek sën neggëp loḵ yi kapiya lo bë: Avëh degeko naluj muginsën, benabë aguu, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi ngaa vabuung. ²⁴ Log luho bë debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bë: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa lok Anutu yönon, log negin mehö semusën sën rëḵ doḵ vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi. ²⁶ GAnon Vabuung tatekin vu yi vorot bë su rëḵ nadiik pevis rë, gaḵ rëḵ gelë Mehöböp yi Kerisi* jak mala rë, lok mëm. ²⁷ Lob mëm Anon Vabuung kehe ayo belok ya dub-vabuung-böp ayo, loḵ Yesu ata lu ama deko yi verup loḵ ya in bë degevong noh vu sën horek nër lo. ²⁸ Lom Simeon ḵo hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meḵo arë rak bë:

²⁹ “O Mehöböp, mëm sëḵ nadiik los ahëḡ nivesa, in gwëbeng sënë gagek sën genër wirek lo anon rak.

³⁰ Sa malag rak mehö sën gevong in bë gweḵo he nöḵ vu hong lo.

³¹ Lom gevong ngaa sënë ggëp mehönon pin malaj.

³² Mehö sënë nebë rangah, om rëḵ najëh rangah jak alam dahis pin, lob geḵo hong alam Israel lo arëḵ jak rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya ngahi in gagek sën Simeon nër rak luho naluj agi. ³⁴ Lok Simeon jom rak vu Anutu bë semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bë, “Gwengo rë, hurmahen sënë rëḵ gevong balam Israel ngahiseḵë rëḵ malaj nama, log rëḵ gevong besir ngahiseḵë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëḵ mu alam ngahiseḵë rëḵ nij dëlin yi. ³⁵ Rëḵ nabë sënë in mëm alam ngahiseḵë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natök rangah. Rëḵ mu ngo rëḵ ayom maggin rot geving berëḵ nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gagek-rangahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëḵ yi atov rot. Yi avö geraḵ regga beluho denedo wirek yoh vu ngebek nemadvahi-bevidek-luu, ³⁷ loḵ regga diik, genedo alov rot beyi ngebek 84 rak loḵ buk sënë. Rëḵ su nevuü dub-vabuung-böp ya rë, gaḵ yö neya rot. Buk ngahi og aye ggërin nos genejom rak menedo mu, benevong Anutu yi huk buk gerangah. ³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare loḵ buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gagek rak hurmahen sënë vu alam pin sën denegin bë Anutu geḵo alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devong ngaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëg böp Nasaret lo. ⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëek rak. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Rak Meya Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata denerak medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo. ⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu rak, log yik devong nebë saga mederak medeya Yerusalem in bë degelë Buk-ggöksën-yi*. ⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log deneyah medeneya bej. Gağ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata duğin. ⁴⁴ Luho dekuung bë ya ving yi mehö la medeneya. Rot beshuk luk, loğ luho denesero yi beya denesero vu alam sën losho degwa ti lo, genij papu lo. ⁴⁵ Luho desero medenesero rëk ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem. ⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, loğ mëm luho detök vu yi loğ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benengo hir gağek, genelok tepëk in degwa ving. ⁴⁷ Lob alam pin sën vare denengo yi tepëk lo kenuj ya in kwa los yi gağek sën nenër yah vu sir lo. ⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëk anon mederanga nemaj. Lob ata nër vu yi bë, "Aguu-e? Gevasap aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot." ⁴⁹ Loğ nër yah vu luho bë, "Melu nesero sa in va? Mağ melu su kwamin nevo bë sëk medo dok Amağ yi beggang rë?" ⁵⁰ Rëk luho su kwaj tøk rak yi gağek sën nër ağı degwa rë.

⁵¹ Ggovek log mëm yah ving luho belööhö deyah Nasaret, lob yö nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelë gağek pin sënë loğ ya yu bemedo mekwa nevo. ⁵² GeYesu rig meböp rak, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönon denelë yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

Mehö-neripek-alam Jon Nenër Gağek (Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemadluho menemadvahi vorot, lob vong bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yusekë benegin sir. Log Herot* tu yusekë menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yusekë menegin alam ggëp distrik Ituraya los Trakonitis. Log Lusanius tu yusekë menegin distrik Abilene, ² gAnas luho Kayapas detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyëg-yumeris loğ buk saga, bAnutu yi gağek neyam vu yi. ³ Nebë saga, lob neyoh vu beggang-bu pin sën nedo dus vu bël Yordan, benenër gağek vu alam bë degërin sir medejipek bël, lob mëm Anutu rëk kevoh hir ngaa nipaya sën neggëp vu sir lo na. ⁴ Sënë yoh vu gağek sën mehö-nenër-gağek-rangahsën Yesaya nër meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya lo bë:

"Mehöti aye nerak lok nyëg-yumeris bë:

'Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begëp niröp.

⁵ Debahu lii ayo böp böp na,
gededev kedu böp böp los mahen medegerurin geto geving.
Gaggata pin sën neggëp bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jak.

⁶ In alam pin degelë ngaa sën Anutu gevong in geğo hil nah vu yi lo.' "

⁷ Lob alam ngahisekë deya vu yi in bë dejipek bël jak nema, loğ nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëwewen sën rëk natök vu ham vu Buk-tamusën agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yonon. Gak ham su kwamin bo megweko gagek jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gak sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelong sene denatu Abraham yi mewis. ⁹ Yonon, in koov nevu nevalek kele gega meneggëp vorot. In kele pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, og rëk buv mebesi jak na nengwah.”

¹⁰ Nër nebë sënë, lob alam pin deneloğ tepëk in yi bë, “Om he rëk gevong nabë va?” ¹¹ Loğ nër yah vu sir bë, “Mehöti sën yi röprüp luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën nerak vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yik gevong nabë saga geving.”

¹² Log alam sën deneko takës* lo la deyam ving in bë dejipek bël, lob deloğ tepëk vu yi bë, “Tatovaha, log heğ rëk gevong nabë va?” ¹³ Lok nër yah vu sir bë, “Ham gweko monë takës niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gak ham su godek la sevök na geving rë.”

¹⁴ Log alam-begö-yi la deloğ tepëk in sir vu yi bë, “Log heğ rëk gevong nabë va?” Loğ nër yah vu sir bë, “Ham su ngis mehönon jeggjin jeggjin los nanër gagek kuungsën jak sir in nabë ham godek hir monë lu ngaa, gak yik ham gweko ham monë sën ggev denebago ham lo niröp los ahëmin nivesa beggovek.”

¹⁵ Alam dengo gagek sënë, lob kwaj vo ya niwëek loğ ayoj bë, “Mağ Jon sënë yik mak yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geğo hil nah lo ma ma?” ¹⁶ Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bë, “Sa naripek ham rak bël. Rëk mëm mehö los niwëek ti kesuu sa rëk tamuin sa menam, log sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur bekevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi. ¹⁷ Jom yi savor loğ ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit*, gengupin wit* anon jak na yi jök-wit-yi. Gak kale kale saga og rëk besi jak na nengwah sën yï medo netum degwata lo.”

¹⁸ Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gagek ngahisekë ving in bë gelu ayoj medegërin sir.

Herot Ko Jon Ya Karabus*
(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)

¹⁹ Rëk Jon vo gagek rak hir yusekë Herot*, in ggodek ari avëh Herodias log nevong ngaa nipaya vahi ving. ²⁰ Genevong ngaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tung Jon ya karabus.

Jon Ripek Yesu
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom rak, lob yagek tatekin yi ²² gAnon Vabuung ni nebë sok nuung beluğ yam rak ya yi. Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong. Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

Yesu Yi Degwa Lo
(Mt 1:1-17)

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho rak, lob mëm ko yi huk rak. Loğ alam jak nevö yi bë yik Yosep nalu yi.

Log yik Yosep ama Heli. ²⁴ Ga, Heli ama Matat, geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.

Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënëk yö ngwë).

²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.
 Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.
 Ga, Esli ama Nagai. ²⁶ Ga, Nagai ama Maat.
 Ga, Maat ama Matatias (sënëk yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.
 Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.
²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.
 Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.
 Ga, Sealtiel ama Neri. ²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënëk yö ngwë).
 Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.
 Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.
²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.
 Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënëk yö ngwë).
 Ga, Matat ama Levi (sënëk yö ngwë). ³⁰ Ga, Levi ama Simeon.
 Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënëk yö ngwë).
 Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.
³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.
 Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.
 Ga, Natan ama Davit. ³² Ga, Davit ama Yese.
 Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.
 Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.
³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama Arni.
 Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.
 Ga, Peres ama Yuda (sënëk yö ngwë). ³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.
 Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.
 Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.
³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.
 Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.
 Ga, Eber ama Sela. ³⁶ Ga, Sela ama Kainan.
 Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.
 Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.
³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.
 Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.
 Ga, Mahalalel ama Kainan (sënëk yö ngwë). ³⁸ Ga, Kainan ama Enos.
 Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.
 Ga, Adam og yik Anutu nalu in tung yi.

4

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Anon Vabuung loḵ yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah, lob Anon Vabuung li yi meya nyëg-yumeris. ² Beya nedo nyëg-yumeris yoh vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos loḵ buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë beggovek ya loḵ tum diikahë. ³ Lob Satan nër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og genanër megelöng sënë natu brët.” ⁴ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bë: Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë.”

⁵ Loḵ Satan ko yi merak ya kedu ading, lob pevis betato alam pin sën denedo dob lo los hir nyëg pin vu Yesu, ⁶ genër vu yi bë, “Sëk bo ngaa nivesa vesa los niwëek sënë pin vu hong barëm böp jaḵ kesuu mehönon pin. In ngaa

pin sënë tu sa ngaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sêk bo vu yi benatu yi ngaa.
 7 Om nabë genadudek vu sa megweko sa jak, og ngaa pin sënë rëk nök natu hong ngaa.” 8 Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Gagak neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebe: Yik gweko Mehöböp sën hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu.”

9 Lok Satan ko Yesu ggökin beya nyëg böp Yerusalem metung yi rak ya Dub-vabuung-böp yu vavunë rot, genër vu yi bë, “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, 10 in gagak neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:
 Rëk gevong yi angër lo
 nam degegin hong nivesa.

11 Log nër ving bë:
 Rëk detabuu hong dok nemaj,
 gesu rëk gengis vaham jak gelöng rë.”

12 Lok Yesu nër yah vu yi bë,
 “Gagak neggëp ving bë: Su geseggi hong Mehöböp Anutu.”

13 Satan seggi yi rak ngaa sënë ggovek, log ya gekwa vo bë maam buk ngwë rë.

*Yesu Ko Huk Rak Nyëdahis Ggëp Galilea
 (Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

14 Yesu ko niwëek vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis. 15 Lob netatekin gagak vu alam lok hir dub-supinsën-yi pin, lob alam pin deko arë rak.

*Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu
 (Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)*

16 Lob Yesu yah verup Nasaret sën wirek yi mahen genedo merig lok lo, log Buk-sewahsën-yi*, lob lok ya dub-supinsën-yi nebë sën yö nevong yoh vu soda pin lo. Lob kedi nare in bë natevin Anutu yi gagak. 17 Lob devo mehö-nenër-gagak-rangahsën Yesaya yi kapiya lok nema bepuh, lob tok rak len teka sën dekevu meneggëp bë:

18 “Mehöböp yi Anon Vabuung lok yam ggërin sayog.

In yö ggooin sa rak

in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam sën denerak vu in ngaa lo.

Vong sa yam in bë sa nanër gagak rangah vu alam sën denedo lok karabus ayo lo nabë ggovek ya gedegetah sir vër.

Gesa bë nanër vu alam malaj kenod lo nabë malaj natum gökin medegelë nyëg.

Gevong sa yam in bë sa gako alam sën ngaa maggin deginengin sir lo vër,

19 gesa nanër rangah nabë ngebek sën Mehöböp gelë mehönon nivesa lo tok yam ggovek.”

20 Yesu tevin gagak dus ti sënë ggovek medengo, lob vevir kapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sën denedo lok dub-supinsën-yi ayo lo pin yik malaj neya timu vu yi.

21 Lob mëm ko gagak lo rak menër vu sir bë, “Anutu yi gagak sën ham nahën nengo agi lo anon rak gwëbeng.” 22 Lob deko arë rak, lok kwaj neya ngahi in yi gagak nivesa vesa sën nenër verup avi lo, medenër bë, “In va gemu sënëk Yosep nalu-ë lo?”

23 Lob nër vu sir bë, “Yönon, mak ham rëk nanër alam hib hir gagak ti sënë jak sa nabë, ‘Dokta! Ngo gwevong benim vesa jak namugin rë. Om gwevong ngaa nabë sën he hango bë gevong ggëp Kapernaum lo dok ngo hong nyëg sënë geving lok mëm.’” 24 Lok nër ggökin bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Alam su denebë nengaj vu mehö-nenër-gagak-rangahsën ti ggëp

yö yi beggang degwa rë. ²⁵ Rëk mu sa nanër yönon vu ham nabë: Loḵ Elia yi buk og avëh alov ngahisekë denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamöö veriik, behob su neto rë yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidek-ti. Gemeyip böpata yoh vu nyëg. ²⁶ Rëk Anutu su vong Elia ya vu alov la vu Israel in bë dok vu sir rë. Gaḵ mëm yik vong yi meya nyëg ngwë vu Sarepat ggëp distrik Sidon mu in dok vu avëh alov ti vu sagu. ²⁷ Log yik alam nij seuuk ngahisekë denedo Israel loḵ mehö-nenër-gägek-rangahsën Elisa yi buk nebë saga ving. Rëk sir ti su nivesa nerak loḵ sir len rë. Gaḵ yik mehö-yu-ngwë Naaman vu dob Suria yö timu sën nivesa rak.”

²⁸ Loḵ alam pin sën denedo dub-supinsën-yi agi dengo gägek sënë, lob ahëj sengën böpata rot. ²⁹ Lob dekedu deruuk Yesu to meya in nyëg saga. Delev hir nyëg sagi benedo rak nyëg kedu ti, lob deḵo yi medeya pekë in bë dejos na. ³⁰ Rëk ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

*Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mk 1:21-28)*

³¹ Loḵ tum ya meto distrik Galilea yi nyëg böp ngwë sën Kapernaum. Log Buk-sewahsën-yi*, lob nenër gägek vu alam. ³² Dengo yi gägek, lob avij töḵ mederanga nemaj in nenër gägek nebë mehö los niwëek ti. ³³ Loḵ memö ti nedo loḵ mehö ti benedo loḵ dub-supinsën-yi saga ving, lob ngeek bë, ³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bë gwevong va vu he? Maḵ geyam in bë kwevoh he? Serak nim bë Anutu yi mehö vabuung hong.”

³⁵ Rëk Yesu petupek rak bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” Lob memö sënë të mehö lo to neggëp dob loḵ sir vuheng, log to meya, rëk su vong paya vu yi rë. ³⁶ Lob alam pin delëk anon gedenenër vu sir bë, “Sënëḵ maḵ gägek re? Mehö sënë nenër vu memö nebë yi mehö niwëek los bengö ti, om denengo aye meto deneya in mehönon.” ³⁷ Yesu vong nebë sënë, lob bengö ya meyoh vu nyëg pin vu sagu.

*Yesu Vong MePita Ggen Avëh Nivesa Rak
(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)*

³⁸ Yesu vu dub-supinsën-yi ayo meluḵ yom, lom ya meloḵ ya Simon yi beggang, geSimon ggen avëh nivanë böpata meneggëp. Lob deketag vu Yesu bë dok vu yi. ³⁹ To meya nare dus mekepë yi ya vu, log petupek rak nivanë, lob nikul ya. Log avëh kedi rak pevis beneyeh nos in losho dega.

*Yesu Ro Alam Ngahisekë Menij Vesa Rak
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)*

⁴⁰ Hes ggovek in bë duk na, lob alam deḵo hir alam sën nij nerak lo medeya vu yi. Lob nebë nema rak sir pin ti ti benevong benijvesa nerak. ⁴¹ Gememö to deneya in alam ngahisekë, gedenengeek bë, “Anutu Nalu hong.” Rëk petupek rak sir bë ayej nama. In derak ni bë yi Mehö sën Anutu ggoin rak in bë geḵo hil nah lo.

*Yesu Nevong Huk Meneya Nyëg Böp La
(Mk 1:35-39)*

⁴² Log monbuk anon, lob kedi rak beya nyëg-yumeris tahsën ti. Loḵ alam desero yi medeya vu yi bedevongin bë denanërin yi in su gevuu sir gena nyëg ngwë. ⁴³ Rëk nër vu sir bë, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëg yi Bengö Nivesa rangah vu nyëg vahi geving. In Anutu vong sa meseyam in bë gevong huk sënë.” ⁴⁴ Lob ya nenër loḵ distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

Yesu Tebë Pita, Lom Ko Gël Ngahisekë
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Buk ti, lob nare ngaggee böp Genesaret* nenga, lob alam ngahisekë ya detetup yi medahis rak, in bë degengo Anutu yi gagek. ² Lob lë geyag mahen luu nedo meris yam ngaggee nenga galam-gël-yi deluk medeneripek lek. ³ Lob rak ya yag ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob ko yag to meya vuheng teka, log mëm nedo rak genetatekin gagek vu sir.

⁴ Nër gagek vu sir ggovek, log nër vu Simon bë, “Gwetee hong yag geto mena ngaggee sën luk ya ading teka lok mëm ham gwetë lek duk na in ham gweko gël.” ⁵ Lok Simon nër yah bë, “Alag, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëk he su hako gël la rë. Rëk maam genër om sak getë lek duk nah gökin rë.” ⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahisekë rot belek vongin bë bepul. ⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo rak yag ngwë lo bë na dedok vu sir. Lob mëm deya bedeko gël rak yag luhoho, rëk gël vevii bevongin bë duk na ngaggee. ⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus lok Yesu vaha genër bë, “Oo-o, Mehöböp! Gedëein sa gegena! In sak ngaa nipaya neggëp vu sa.” ⁹ In losho yi alam sën denedo lok yag delë gël pin sën deko lo, lob kenuj ya in. ¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denevong huk timu lo, kenuj ya in ving. Rëk Yesu nër vu Simon bë, “Su newam jak, in rëk gweko mehönon nabë saga.” ¹¹ Lob dedadii yag ya ronek, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehör
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Yesu nedo nyëg böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp lok vaha geketag vu yi bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwëvong mesa nig veseek jak.” ¹³ Lob Yesu bë nema rak yi genër bë, “Sahëg ving, om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehör ya pevis. ¹⁴ Log Yesu vo kooiin bë, “Su gena genanër vu mehöti. Gak mëm gena getato navim vu mehö-neko-seriveng, gegwetung seriveng* in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevong lo. In alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ¹⁵ Rëk ma geYesu yi ngaa pin sën nevong lo bengö tup luk nyëg meya. Lob alam ngahisekë dengo medeyam vu yi in bë degengo yi gagek gegevong hir niraksën nama na. ¹⁶ Rëk buk la og netah yi ya nyëg-yumeris menejom rak.

Yesu Vong Bemehö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rak
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gagek vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horek-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëg neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevu distrik Yudea gevu nyëg böp Yerusalem. Lob Mehöböp vo niwëek vu Yesu in bë gero alam nijraksën benijvesa jak. ¹⁸ Lob mehö la devaku mehö ti rak reek medeya vu in sekë pin selöngin. Lob devaku medeya in bë na degebë dok Yesu mala gëp beggang ayo, ¹⁹ rëk nyëg mir in alam ngahisekë, gesu aggata neggëp in bë debaku dok na rë. Nebë saga, lob derak ya beggang demi tamangsen medekehe beggang demi gedeseluhin mehö sënë los reek luk ya alam vuheng atov beya meto neggëp lok Yesu mala. ²⁰ Yesu lë berak ni bë ayoj neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bë, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bë, “Mehö re sagi, sën neko yi rak besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa

nipaya na rë, gaq Anutu yö timu yoh vu.”²² Rëk Yesu raq ayoj ni, lob nër yah vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi in va?²³ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mém nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jak megena!’ og mém ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon.²⁴ Rëk sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob.” Log peggin menër vu mehö sën sekë selöngin lo bë, “Sa nanër nök vu hong nabë: Kwedi gweko hong reek jak megenah böm.”²⁵ Nër nebë sënë, lob yik kedi rak avuti rak alam pin saga malaj, bekerë ngaa sën devaku rak lo beneyah ben, geneko Anutu arë rak.²⁶ Lob alam pin saga kenuj ya gederanga nemaj. Lob deko Anutu arë rak, gedeggöneng medenenër bë, “Ngaa ti sën hil halë gwëbeng agi yö agga ti.”

Yesu Tahi Levi

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Ggovek, geYesu to meyah dobnë meneya, lok lë gemehö sën neko takës* lo ti lok nedo beggang-takës-yi. Arë nebë Levi.* Lob nër vu yi bë, “Genam gesepa sa.”²⁸ Lob vuu ngaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluhu deya.

²⁹ Lob Levi vong Yesu yi nos böp ti lok yi beggang, balam sën deneko takës* lo ngahisekë loشو alam vahi deyam ving luho belosho denegga.³⁰ Rëk alam Parisai* loشو hir alam-horek-yi delë, lom denër gagek ngahisekë rak Yesu vu yi hur maluh lo bë, “Nebë va sën ham los alam-deneko-takës* loشو alam sën denvong ngaa nipaya lo newa nos lok ti-ë?”³¹ Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rë. Gak yik alam nijraksën mu yö deneya vu.³² Om sa su yam in bë tahi alam-yohvu rë. Gak seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo in degërin ayoj.”

Yesu Tahu Yi Rak Mehö Sën Neko Avëh Lo

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Lok delok tepëk vu Yesu ggökin bë, “Jon yi hur maluh ayej deneggërin nos gedenejom rak beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denvong nebë saga ving. Rëk hong hur maluh, og yö medo denegga gedenum mu.”³⁴ Lok Yesu peggin gagek rak mehö sën neko avëh lo benër yah vu sir bë, “Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluhu avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë, og yi alam sënë su deoyh vu bë ayej gërin nos rë.³⁵ Rëk mém buk sën debo mehö sën ko avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mém yi alam rëk ayoj maggin bayej gërin nos dok buk saga.”

Yesu Tahu Yi Gagek Rak Tob Los Wain Gememëk Navi

³⁶ Lok Yesu nër gagek peggin sën ngwë vu sir ggökin bë, “Mehöti su nekwek tob mewis ti len teka menepeka mugeng ngwë sën nekwek lo len rak rë. Bë mehöti gevong nabë saga, og rëk gevong paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob mugeng rëk gëp ti rë.³⁷ Log mehöti su netöö wain* mewis lok memëk navi mugeng rë. Bë mehöti gevong nabë sënë, og wain rëk ngol memëk navi mebpul gewain keseh geto mena. Gememëk navi nipaya jak geving.³⁸ Gak yik alam yö denetöö wain mewis lok ya memëk navi mewis og mém.³⁹ Log alam sën yö denenum wain mugeng lo, og su ahëj neving wain mewis rë. Gak denenër bë, ‘Wain mugeng mém nivesa.’”

* 5:27: Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gak yik mehö ngwë.

6

Gagek Raḵ Sën Hil Su Gevong Huk Doḵ Buk-sewahsën-yi
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu losho yi hur maluh deyoḥ ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit* anon la mederii raḵ nemaj mededah. ² Rëḵ alam Parisai* la delë medenër bē, “Nebë va sën ham kweyëḥ horek Buk-sewahsën-yi-ë?” ³ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bē, “Maḵ ham su tevin gagek raḵ ngaa sën Davit vong wireḵ lo rë? Sën losho yi hur dediḵkahëj lo, ⁴ lob loḵ ya Anutu yi dub beḵo brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Alam-deneḵo-seriveng mu yō deyoḥ vu bē dega brët saga, gaḵ alam meris nebë Davit og ma. Rëḵ gga gevo vu yi hur medegga ving.” ⁵ Log Yesu nër ving bē, “Mehōnon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehō-seḵë-paya Ti Menivesa Raḵ Loḵ Buk-sewahsën-yi
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwë, lob loḵ ya dub-supinsën-yi menetateḵin gagek vu alam. Log mehōti nema vesa belooḥin benedo. ⁷ Alam-horek-yi losho alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bē degelë nabë rëḵ gevong benema nivesa jaḵ doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma rëḵ nama! In denesero aggata in bē denanër gagek jaḵ Yesu nabë keyëḥ horek. ⁸ Rëḵ yō raḵ ayoj ni. Lob nër vu mehō sën seḵë paya lo bē, “Kwedi genam gebare doḵ vuheng atov.” Lob kedi meya nare. ⁹ Log Yesu nër vu sir bē, “Sa bē doḵ tepëḵ in gagek ti vu ham nabë: Maḵ horek nër bē hil gevong ngaa nivesa doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḵ nër bē hil adoḵ vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dël jaḵ sir in malaj nama?” ¹⁰ Log mala neḵo loḵ menelë sir pin, log nër vu mehō lo bē, “Getelo seḵëm nam!” Telo seḵë ya, lob nivesa loḵ ggökin. ¹¹ Rëḵ alam saga ahëj sengën böpata rot, geyah desap sir raḵ bē degevang nabë va vu Yesu!

Yesu Vong Yi Hur Maluh Denetu Sinarë
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Loḵ buk sënë, Yesu tah yi ya kedu ti in bē najom jaḵ, lob medo mejom raḵ vu Anutu buk ading rot menyëḡ heng ya. ¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggooin sir nemadluho-mevidek-luu lo raḵ benër sir bē Sinarë. ¹⁴ Alam lo sënë: Simon sën Yesu tahi ggev ngwë raḵ bē Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai. ¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sën Alpeus nalu. Ga, Simon sën yi mehō-neruuk-alam-Rom lo. ¹⁶ Ga, Yudas sën Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sën rëḵ nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Huk Raḵ Alam Ngahiseḵë
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Lob Yesu luḵ meya ving sir beya nare nyëḡ neggumeng ti ving yi hur maluh yu böpata. Galam ngahiseḵë deyam vu nyëḡ böp Yerusalem, gesir sën distrik Yudea pin, galam loo sën dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo. ¹⁸ Deyam in bē degenḡo yi gagek, log gevong behir niraksën nama na. Galam sën memö nevasap sir lo, og Yesu nevang menjivesa nerak ving. ¹⁹ Galam pin denedu sir in bē degebë nemaj jaḵ yi. In yi niwëëḵ ya nevang galam pin nijvesa nerak.

Yesu Nër Bë Mehōnon Deyoh Vu Bë Kwaj Vesa, Gedeyoh Vu Bë Dengu
(Mt 5:1-12)

²⁰ Loḵ Yesu vër mala raḵ menelë yi hur maluh lo, lom nër bē:

“Ham sën nerak vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.

In ham tu Anutu-yi-alam beham rëk medo nivesa doḵ yi nyëḡ.

²¹ Ham sën nediihahëmin agi, ham kwamin vesa.

In ham su rëk jak vu in ngaa nivesa ti vu tamusën rë.

Ham sën nesu menedo agi, ham kwamin vesa.

In ham rëk kwamin vesa menanöp vu tamusën.

²² Alam rëk degelë geham sepa doḵ Mehönon Nalu,

lob rëk degelë ham paya,

bedegetii ham, gedepelë ham,

gedenanër ham nabë ham nimin paya,

rëk mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

²³ Nabë degevang nabë sënë vu ham, og ham kwamin vesa, geham napisek in rot, in ham nyëvewen sën neggëp yagek lo, og böpata rot. In wirek og kenuj lo denevang nebë sënë vu alam-denenër-gagek-rangahsën lo ving.

²⁴ Gaḵ ham sën los bengömin-ggoreksën lo, og gëpin ham!

In ham nedo rak ngaa sën nivesa vesa lo vorot.

²⁵ Geham sën newa nos böp bahëmin nepup agi, gëpin ham!

In ham rëk jak vu in ngaa vu tamusën.

Geham sën nenöp gwëbeng agi, gëpin ham!

In ham rëk ngu mengis ham vu tamusën bemalamin ruk keseh.

²⁶ Nabë alam pin degeḵo ham arëmin jak, og gëpin ham!

In kenuj lo denevang nebë saga wirek vu alam-gagek-kuungsën lo.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam SënDenelë Hil Paya Lo

(Mt 5:38-48)

²⁷ “Rëk sa bë nanër vu ham sën nengo sa gagek agi nabë: Ham kwamin pesivin alam sën denesis begö vu ham lo. Geham gwevang nivesa vu alam sën degelë ham paya lo. ²⁸ Geham najom jak in alam sën deneterot ham lo nabë Anutu semu sir. Geham bengev jak in alam sën denenër pelë rak ham lo nabë Anutu doḵ vu sir. ²⁹ Nabë mehöti petap nengam vahi, og hongëḵ gegwërin vahi bepetap geving. Genabë mehöti ngoo dok hong röpröp-ayöông-yi, og genaḵah hong röpröp ngwë geving, gaḵ su gegulin. ³⁰ Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu yi. Genabë mehöti sepos hong ngaa vër in hong, og su genanër vu nabë bo nom. ³¹ Ngaa sën ham ahëmin neving bë alam degevang vu ham lo, og yik ham gwevang nabë saga vu sir namugin.

³² Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeḵo ham arëmin jak in degwa tena? Gaḵ yik alam pin og denevang nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo. ³³ Log nabë ham dok vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeḵo ham arëmin jak in degwa tena? Gaḵ yik alam pin og denevang nebë sënë ving. ³⁴ Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo doḵ nah vu ham, og alam rëk degeḵo ham arëmin jak in degwa tena? Gaḵ yik alam pin og denevo ngaa vu sir vahi, in bë degeḵo hir ngaa vahi dok nah nyëvewen. ³⁵ Gaḵ mëm ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo. Geham dok vu mehönon pin. Ham bo ngaa vu alam, gaḵ ham su kwamin bo nabë rëk debo ngaa ti nom vu ham dok nah nyëvewen. Ham gwevang nabë saga, log vu tamusën, og ham rëk natök vu ham nyëvewen böpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In nevang semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi rë lo, losho alam nij paya. ³⁶ Om ham kwamin gevingin alam medok vu sir nabë sën ham Amamin Anutu nevang lo.”

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Nabë Getu Ala

(Mt 7:1-5)

³⁷ “Ham su seggi mehō ngwē dok ayomin nabē yi mehō nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanēr ham nabē ham alam nimin paya. Log ham su nanēr mehō ngwē nabē degeko nyēvewen dok nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanēr ham nabē ham gwēko nyēvewen dok nah ham ngaa nipaya. Gaḱ ham dahun ngaa nipaya sēn mehōnon denevong vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving. ³⁸ Ham bo ngaa vu mehōnon, og Anutu rēḱ bo dok nah vu ham rot, beham dēg napup avi, beham deginengin geseselin jaḱ beduk na, genam gōk gōkin megerurin geto. In yik ngaa sēn ham nevong vu mehōnon lo, og Anutu rēḱ gevong nabē saga dok nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nēr gāgek peggirinsēn ti vu sir bē, “Mak mehō mala kenod ti yoh vu bē tato aggata vu mehō mala kenod ngwē? Ma! Bē nabē sēnē, og luhoho rēḱ debēs dov dok ti. ⁴⁰ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rē. Bē tatovaha tahu yi govek mejak ni, og mēm luho ala rēḱ degēp ti.

⁴¹ Ma genelē kale mahen teka sēn negga raḱ arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sēn neggēp loḱ malam aga rē? ⁴² Ma nebē va sēn genēr vu arim bē, ‘Ari-e! Kōōk gesa hevong kale vēr in malam gahis rē.’ Gwelē rē! Hong mehō kwam luu! In gang neggēp loḱ ngo malam gahis! Ngo gwevong gang dus ti sēnē vēr in malam govek rē, loḱ mēm rēḱ gwelē ngaa mahen teka sēn neggēp loḱ arim mala aga nivesa megebo vēr.”

Yesu Nēr Bē Kele Nipaya Yō Nesis Anon Nipaya
(Mt 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ “Kele nivesa su nesis anon nipaya rē. Log kele nipaya su yoh vu bē rēḱ ngis anon nivesa rē. ⁴⁴ Om mehōnon degelē kele anon, loḱ mēm dejak ni nabē kele nivesa, ma nipaya. In mehōti su nerur mori anon raḱ aggis niggin ti jes rē. Log mehōti su nerur vu anon raḱ kele niggin nipaya ti agga rē. ⁴⁵ Om mehō nivesa neko ngaa nivesa vēr loḱ ngaa nivesa sēn nesupin meneggēp loḱ ayo lo, menenēr yam rangah. Log mehō nipaya neko ngaa nipaya vēr loḱ ngaa nipaya sēn nesupin meneggēp loḱ ayo lo, menenēr yam rangah. Mehōnon avij nenēr gāgek sēn neggēp loḱ ayoj lo, menyam rangah.”

Yesu Tahu Gāgek Raḱ Sēn Hil Adev Beggang Lo
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ “Ham ayemin neloḱ sa bē, ‘Mehōbōp, Mehōbōp!’ rēḱ ham su nengo sayeg rē in va? ⁴⁷ Alam sēn denam vu sa bedenggo sa gāgek bedesepa dok lo ⁴⁸ og sir nebē mehō sēn lev yi beggang raḱ nedo gelōng bōp, belev mudeng len luḱ ya rot. Log bēl vaar bōpata beya mevuv raḱ beggang lo, rēḱ su yoh vu bē kevoh rē. In mehō sēnē yō lev niwēek mero. ⁴⁹ Gaḱ alam sēn degengo sa gāgek rēḱ su desepa dok rē lo, og sir nebē mehō sēn lev yi beggang raḱ nedo dok vavunē mu lo. Su lev mudeng luḱ ya gēbinē rē, om bēl vaar beya mevuv raḱ beggang saga, lob kevoh ya pevis, benipaya raḱ ya verōḱ yi.”

7

Yesu Vong Balam-begō-yi Vu Rom Hir Ggev Yi Hur Nivesa Raḱ
(Mt 8:5-13)

¹ Yesu nēr gāgek sēnē vu alam ggovek, log ya raḱ beya meluḱ ya Kapernaum. ² Alam-begō-yi vu Rom yu ti yoh vu mehōdahis nemadvahi (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo, lob ahē neving yi rot, rēḱ hur tōḱ vu niraksēn, bedus raḱ bē nadiik. ³ Loḱ alam-begō-yi hir ggev sēnē ngo bē Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in bē na denanēr vu benam gevong beyi hur nivesa jaḱ. ⁴ Ya deverup vu Yesu, lob deketaḱ niwēek vu bē, “Mehō

sënë yi mehō nivesa, om yoh vu bē gedok vu yi. ⁵ Ahē neving hil Yuda, beyō lev hil Yuda hil dub-supinsēn-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus rak beggang, lok alam-begō-yi hir ggev vo gagek vu yi mehō la medeko medeya vu Yesu bē, “Mehōbōp, su gebasap hong, in sak su mehō nig vesa yoh vu in bē gedok na sa beggang rē. ⁷ Log sa su nig vesa in bē senōk vu hong geving rē. Om yik genanēr jak avim mu, gesa hur rēk nivesa jak. ⁸ Gak yik sa mehō los nig wēek ti ving. Sa nahurek sa alağ babu, log sengo sa alam-begō-yi sēn sa nehegin sir lo deneggurek sa babuğ ving nebē saga. Bē sa nanēr vu sir ti nabē, ‘Gena!’, og rēk na. Log bē sa nanēr vu ngwē nabē, ‘Genam!’, og rēk nam. Log bē sa nanēr vu sa hur nabē, ‘Gwevong huk sēnē!’, og rēk gevong. Om yik genanēr jak avim mu og yik yoh vu.”

⁹ Yesu ngo gagek sēnē, lob ranga nema geggēr in yah vu alam yu bōpata sēn losho denesepa sir medeneya lo bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē sa su tōk vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebē sēnē rē.” ¹⁰ Log alam sēn alam-begō-yi hir ggev vong sir ya lo yah deverup beggang lok delē bē hur lo nivesa lok menedo.

Yesu Vong Balam Nain Magēm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyēğ bōp ti arē nebē Nain. Lob yi hur maluh losho alam ngahisekē rot deya ving yi. ¹² Lob ya deto dus rak nyēğ bōp saga yi aggata avi, lok alam devaku heljēng ti meya verup deneya bedub. Heljēng sēnē ata yam ving. In yik nalu aguu perurek timu sēn diik agi, geyi avēh alov. Log alam ngahisekē vu nyēğ saga desepa sir medeyam ving. ¹³ Lob Yesu lē avēh saga mekwa peya in rot, lob nēr vu bē, “Su gengu!” ¹⁴ Lob to meya dus bebē nema rak rakk sēn devaku heljēng lok lo, lom denare. Log Yesu nēr bē, “Hur magēm-e! Sa nanēr vu hong nabē kwedi jak!” ¹⁵ Lob heljēng lo kedi rak menedo benevengwēng. Log mēm Yesu vong yi yah vu ata. ¹⁶ Nebē sēnē, lob alam pin deggōneng bemēm deko Anutu arē rak medenēr bē, “Mehō-nenēr-gagek-rangahsēn bōpata ti sēn verup nare lok hil vuheng atov agi.” Gedenēr ving bē, “Anutu yam in dok vu yi alam.” ¹⁷ Lob denēr Yesu bengō sēnē ya meyoh vu distrik Yudea los nyēğ vahi pin.

Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu (Mt 11:2-6)

¹⁸ Mehō-neripek-alam Jon yi hur maluh denēr ngaa pin sēn Yesu nevang lo vu yi. ¹⁹ Lob Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bē dedok tepēk vu Mehōbōp nabē, “Yik hong mehō sēn denenēr bē rēk nam lo sēnē, ma he rēk medo gegin yi rē?” ²⁰ Lob luho ya deverup vu Yesu medenēr bē, “Mehō-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong genēr bē, ‘Mak yik hong mehō sēn denenēr bē rēk nam lo sēnē, ma he rēk medo gegin yi rē?’ ”

²¹ Lob lok buk sēnē, Yesu medo nevang alam niraksēn aggagga menjivesa nerak. Netii memō to deneya in sir, genevong balam malaj kenod denelē nyēğ ggōkin. ²² Lob Yesu nēr yah vu luho bē, “Melu nah mena nanēr ngaa sēn melu nelē los nengo agi vu Jon nabē: Alam malaj kenod denelē nyēğ, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek nerak, galam nengaj mir denengo gagek, galam sēn denediik lo vesaj nelok yah, log alam sēn denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengō Nivesa. ²³ Om mehō sēn su kwa neya luu luu in sa rē lo, og kwa vesa.”

Yesu Vong Tepēk Rak Ngaa Ngahisekē In Jon (Mt 11:7-19)

24 Jon yi hur luho deyah, lok mēm Yesu nēr Jon yi degwa vu alam bē, “Wirek ham ya nyēg-yumeris in bē ham gwele mehō nebē va? Maḵ ham ya in bē gwelē nabē ayōōng neko dee ti menekepē ya geneyom-a? 25 Ma ham ya in bē gwelē mehō nebē va? Maḵ ham bē gwelē mehōti nerōp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma. Alam sēn denerōp tob niyes los denedo raḵ ngaa nivesa vesa lo, og sir sagak yō denedo ggēp alam-los-bengōj bej. 26 Ma ham ya in bē gwelē mehō nebē va? Mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn ti? Ēē-ē, om mēm sa nanēr vu ham nabē, mēm yi mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn, bekesuu alam denenēr-gāgek-rangahsēn pin. 27 Yik mehō saga sēn gāgek raḵ yi loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē: Gwengo rē, sēḵ gevong sa hur ti namugin

mena negetongin aggata in hong.

28 Om sa nanēr vu ham nabē: Jon arē bōp rot kesuu alam pin sēn ataj neko sir vu dob agi. Rēḵ mu alam sēn denesepa loḵ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rēḵ dekesuu Jon.”

29 Dengo gāgek sēnē ggovek, log alam pin losho alam sēn deneko takēs* lo denēr bē, “Yōnon. Anutu nevang ngaa nirōp.” In deneripek bēl raḵ Jon nema. 30 Rēḵ alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam bejon ripek sir rē, gaḵ deruu demij vu aggata nivesa sēn Anutu bē tatekin vu sir lo.

31 Log Yesu nēr bē, “Om maḵ sēḵ tatekin ham alam buk sēnē jaḵ va? Maḵ ham nebē va? 32 Ham nebē hurmahen sēn ggēp deneggōk telig medenetahi vu sir vewen bē:

‘He nasis ggageng,

rēḵ ma geham sa nelōō rē.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rēḵ ham su nesu menepengah ham ving rē.’

33 In mehō neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rē. Loḵ ham nenēr bē, ‘Memō nelōḵ vu yi.’ 34 Log Mehōnon Nalu yam, lob negga los nenum, loḵ ham nēr yi bē, ‘Ham gwelē, mehō saguk mehō ahēta, gemehō sēn yō nenum wain pangsēn. Galam sēn deneko takēs* lo, losho alam sēn denevang ngaa nipaya lo vahi hir mehō yi.’ 35 Rēḵ mu hil galē Anutu yi huk los kwa, lob mēm hil ajaḵ ni nabē mehō los kwa ti.”

Avēh Ti Sēn Ngaa Nipaya Neggēp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Raḵ Wēl

36 Alam Parisai* ti tahi Yesu bē na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos. 37 Lob avēh nipaya ti nedo nyēg sagu, lob ngo bē Yesu medo negga nos loḵ Parisai* sēnē yi beggang. Lob ḵo wēl reggu malangeri loḵ buayo gelōng alabasta* veroo ti beya vu. 38 Ya verup nare loḵ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruḵ tōō raḵ Yesu vaha, log revu raḵ vu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wēl merikin raḵ vaha. 39 Rēḵ Parisai* sēn tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lē ngaa sēnē, lob kwa nevo bē, “Yōnon, bē mehō sēnē yi mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn, og rēḵ jaḵ avēh sēn nema raḵ yi agi ni, gejaḵ ni geving nabē avēh nipaya.”

40 Nebē sēnē loḵ Yesu raḵ ni benēr yah vu yi bē, “Simon, sa kwag nevo gāgek ti, om sa bē nanēr vu hong.” Loḵ Simon nēr bē, “Tatovaha, genanēr nam.” 41 Lob Yesu nēr bē, “Mehōti vo ngaa vu mehō luu meya neggēp vu luho, geluho su devo loḵ rē. Ngwē yi K500, gengwē yik hen K50 mu. 42 Rēḵ luho su deyoh vu bē debo doḵ nah rē, lob mehō sēnē nilēl raḵ luho. Om mehō ngwē tēna sēn rēḵ ahē geving yi rot-a?”

43 Lok Simon nēr yah bē, “Sa kwag nevo bē mehō sēn yi nyēvewen bōpata mesevōk lo maḵ ahē neving monē ala rot mekesuu.” Lob Yesu nēr vu bē, “Genēr yoh vu.”

⁴⁴ Lok Yesu ggërin yah vu avëh sënë genër vu Simon bë, “Gwelë avëh sënë? Seyam hong beggang ayo, rëk su gevo bël vu sa in bë sejipek vahag rë. Rëk avëh sënë og ripek sa vahag rak mala ruk gerevu rak yu viis. ⁴⁵ Log selok yök beggang ayo rëk su gemul* sa rë, rëk avëh sënë og yö medo nemul* sa vahag rot. ⁴⁶ Log su gerikin wël teka rak sa yug rë, rëk avëh sënë lok wël nivesa rot sagi rak sa vahag. ⁴⁷ Om sa nanër vu hong yönon nabë: Avëh sënë ahë neving Anutu pangsen rot in yi ngaa nipaya ngahisekë rot, rëk ma gAnutu dahun ya bemaya. Gaç mehò sën ngaa nipaya mahen mu neggëp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yik ahë neving yi mahen teka mu.” ⁴⁸ Log Yesu nër vu avëh bë, “Sa dahun hong ngaa nipaya ya vorot.” ⁴⁹ Lob alam sën losho medo denegga nos lo kedi denër yah meyom vu sir bë, “Mehò sënë mak yi re om sën bë dahun ngaa nipaya na-ë?” ⁵⁰ Log Yesu nër vu avëh lo bë, “Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ko hong yom vu yi vorot. Kwam vesa megena los ayom sepëp.”

8

Avëh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Ggovek lok Yesu ya neko lok nyëg böp böp los beggang-bu mahen mahen, benenër Bengö Nivesa rangah vu sir rak Anutu-yi-nyëg. Lob yi hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi. ² Gavëh la sën wirek Yesu netii memò in sir los nevo niraksën vër in sir lo deya ving. Sir sënë: Maria sën denenër bë Maria vu Magdala, beYesu tii memò nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ³ Ga, Kusa sën negin Herot* yi beggang lo venë Yoana, ga, Susana, gavëh vahi ving, melosho deya. Avëh pin sënë denelok vu Yesu losho yi hur maluh lo rak hir monë lu ngaa.

Mehöti Netetëhin Nos Gahis Lok Huk Anon

(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Alam vu böpata desupin sir medenedo galam vu nyëg pin deyam vu Yesu, lob nër gagek peggirinsën ti sënë vu sir bë, ⁵ “Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo lok aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob mehönon denevakë gesok yam degga. ⁶ Ga, gahis la to merak nedo dob mahen teka sën rak neggëp gelöng vavunë, lob kip rëk bël ma, lob meran mediik ya. ⁷ Log gahis la to melok ya nedo vos niggingin ayo, lob vos niggingin sënë kip bërig, lob ggök nos bevong paya. ⁸ Log mëm gahis la to meluk ya nedo dob jeji, lob kip merig besis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi.” Log nër bë, “Bë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sënë.”

Yesu Nenër Gagek Peggirinsën Degwa

(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Lob yi hur maluh delok tepëk vu yi in gagek peggirinsën sënë degwa. ¹⁰ Lok nër bë, “Anutu yö tatekin yi nyëg yi gagek vunsën degwa vu ham, beham rëk jak ni. Rëk alam vahi og degengo gagek peggirinsën mu, ‘in malaj rëk gelë, rëk mu su rëk dejak ni rë. Log rëk degengo gagek, rëk mu su rëk dejak degwa ni rë.’ ”

Yesu Tatekin Nos Gahis Lo Yi Degwa

(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ “Gagek peggirinsën sagi degwa nebë: Nos gahis sënë yik Anutu yi gagek. ¹² Log gahis la sën to nedo lok aggata lo, yik alam sën denengo gagek, lok Satan ya neko vër in ayoj in bë rëk degevonë geving lob Anutu geço sir nah lo. ¹³ Log gahis la sën to nedo lok nyëg gelöng lo, yik alam sën denengo gagek

bekwaj vesa in lo, rēk mu su luḵ ya ayoj rē. Gaḵ yīk devong ving dus teka, loḵ seggisēn tōk vu sir lom delēēin ya. ¹⁴ Log gahis la sēn to melok ya vos nigggingin ayo lo, og yīk alam sēn dengo gāgēk medeya medeya, loḵ tum newaj rak in maggin aggagga, gemonē los ngāa-dob-yi sēn nesemu hil navid lo pin ggōk ya, lom su anon rak rē gediiḵ ya. ¹⁵ Gaḵ gahis sēn to meluk ya dob jeji lo, og alam sēn dengo gāgēk medejom ahon bayoj neya nirōp beneggēp nīvesa, gedenedo niwēēk medenevong banon neraḵ lo.”

Yesu Nēr Bē Hil Su Abun Ram
(Mk 4:21-25)

¹⁶ “Mehōti su netaggi loḵ ram genekeyovekin dēg rak, ma netung ggevek ya reek len rē. Gaḵ netung rak ya vavunē, in bē alam sēn dedoḵ na beggang ayo lo degelē nyēg. ¹⁷ Lob ngāa pin sēn neggēp vunsēn gwēbeng agi rēk natōk nam rangah. Gengaa pin sēn mehōnon deneloḵ kesii in lo, rēk natōk nam rangah vu tamusēn balam pin dejak ni.

¹⁸ Ham gwebē nengamin, in ham gwengo gāgēk megwero. Mehōti sēn neraḵ gāgēk la degwa ni bekwa nevo lo, og rēk jak la degwa ni geving rot. Gemehōti sēn su neraḵ gāgēk degwa ni rē lo, og rēk kwa birekin teka sēn neraḵ ni lo benama na verōk yi.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Loḵ buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bē degelē yi, rēk alam yu bōpata desup sir medenedo, lob su deyoh vu bē dedoḵ na vu yi rē. ²⁰ Loḵ mehō la denēr ya vu yi bē, “Atam losho arim lo verup denare dobnē. Deyam in bē degelē hong.” ²¹ Loḵ nēr yah vu sir bē, “Alam sēn denengo Anutu yi gāgēk medenesepa loḵ lo, og sir saga sēn sa atag lo arig lo.”

Yesu Nēr Lob Sang Ahē Yes Rak
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh derak ya yaḡ, lom nēr vu sir bē, “Hil ajak mana ngaggee nenga vahi.” Lom deya. ²³ Yaḡ neya geYesuḵ ggēp yīing. Log sang bōpata ti verup, lob vong bengaggee neluḵ ya yaḡ ayo bevuuk loḵ bedus rak bē malaj nama. ²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedēnēr vu bē, “Tatovaha! Hil hevongin malad nama!” Lob kedi petupek rak sang los ngaggee sēn netēē lo, lob sang los ngaggee ahē yes rak, gededun ma geneggēp. ²⁵ Log nēr vu sir bē, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yōnon rē!” Lom deggōneng gekwaj ya ngahi medenenēr vu sir bē, “Maḵ mehō sēnē yi nebē va, om sēn nēr vu sang los bēl, lob dengo aye-ē?”

Yesu Tii Memō To Meya In Mehōti
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Loḵ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggēp ngaggee nenga vahi yi, genyēg sēnē neggēp vahi. ²⁷ Lob Yesu vu yaḡ mepesōng ya ronek, loḵ alam nyēg sēnē ti verup vu yi. Memō la denedo loḵ mehō sēnē meyo medo neya ahē tōksēn yō wirek la, lob su nedo loḵ beggang rē, gaḵ yō ya neggēp loḵ waak sēn denebē mehōnon sekēj loḵ lo. ²⁸ Mehō sēnē lē Yesu, lob ngeek geto petev meneggēp loḵ vaha. Log ngeek bōpata bē, “Yesu! Anutu Vavunē Nalu hong! Bē gwevong va vu sa? Sa ketaḡ vu hong nabē su gebasap sa!”

²⁹ Nēr bē sēnē in Yesu nēr vu memō bē geto mena in mehō sēnē, in memō sēnē nejom yi ahon beron ngahisekē. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduu rak sēng los aēn buk ngahi, rēk ma genevepul sēng lu ngāa pin. Gememō sēnē netē meneya nyēg-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḵ tepək vu yi bē, “Arēm re?” Loḵ nēr yah bē, “Mehōmehō.” In degwa nebē memō ngahisekē denedo loḵ yi. ³¹ Lob memō pin saga detahi ya vu Yesu bē, “Su gwetii he doḵ na asoreng bōpata sēn adingsekē rot lo!”

³² Log böök yu ti vare deneruuk raḵ kedu dus vu sir, lob memō lo deketag vu Yesu bē, “Mēm gwevong he na vu böök sagu!” Lob Yesu vong sir ya. ³³ Lob memō lo to deya in mehō sēnē beya déloḵ ya böök yu ti sēnē. Lob pevis geböök pin deserōg rot beya devēs ya nyēg vaha degwa, bedelūḵ ya ngaggee merehōō sir bemaalaj maya verōḵ yi.

³⁴ Lob alam sēn denegin böök lo delē, lob deveya medeya, beya denēr ngaa sēnē vu alam nyēg bōp los mahen mahen pin. ³⁵ Lob alam saga deya in bē degelē ngaa sēn to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelē mehō sēn memō to deya in yi lo, gevēh tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loḵ Yesu vaha. Loḵ tum deneggōneng in sir rot. ³⁶ Loḵ mēm alam sēn delē ngaa agi raḵ malaj lo deturin ngaa sēn Yesu vong vu mehō sēn memō nelōḵ vu yi wirek loḵ nivesa raḵ agi medero. ³⁷ Lob alam pin vu Gadara denēr vu Yesu bē kedi jak mena, gesu medo hir nyēg. In deneggōneng rot. Lob Yesu raḵ yah yag meyah meya. ³⁸ Loḵ mehō sēn memō to deya in yi lo ketag vu Yesu bē na geving yi. Rēḵ Yesu vong yi yah genēr vu bē. ³⁹ “Genah megena bōm, megena genanēr ngaa pin sēn Anutu vong vu hong lo vu hong alam.” Lob mehō lo yah meya menēr ngaa pin sēnē vu alam ggēp yi nyēg.

Yesu Vong Ggev Nalu Avēh Vesa Lok, Gevong Avēh Sēn Jom Loḵ Yi Tob Lo Nivesa Rak

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to. ⁴¹ Loḵ mehōti arē nebē Yairus ya verup. Dub-supinsēn-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggēp loḵ Yesu vaha, geketag vu yi bē na yi beggang. ⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nepadluho-bevidek-luu raḵ, lob dus raḵ bē nadiik.

Lob Yesu neya raḵ, loḵ alam ngahisekē depeka raḵ yi rot belosho deneya. ⁴³ Lob avēh ti neya ving. Nikōk yō medo neyam yoh vu ngebek nepadluho-bevidek-luu, rēḵ mehōti su yoh vu bē gevōng menivesa jak nah rē. ⁴⁴ Avēh sēnē verup ya nare dus loḵ Yesu demi gebē nema raḵ Yesu yi tob nyē. Vong nebē sēnē, lob nikōk tewii ya avuti gesu neyom ggōkin rē. ⁴⁵ Loḵ Yesu loḵ tepək bē, “Re bē nema rak sa?” Loḵ sir pin denenēr yah vu bē sireḵ ma. Log Pita nēr bē, “Sa alag-e! Yik alam ngahisekē sēn denare tetup hong meyōk depeka raḵ hong aga.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nēr bē, “Ma! Loḵ sir ti bē nema rak sa, mesa hanḵo bē sa nig wēek la ya vu yi.” ⁴⁷ Lob avēh sēnē rak ni bē ngaa sēn vong lo tōk yam rangah, om nelēk rot, lob verup ya mepetev meneggēp loḵ vaha, genēr sēn bē nema raḵ yi tob lo degwa rangah vu raḵ alam pin malaj benēr ving bē yi niraksēn maya avuti. ⁴⁸ Lob Yesu nēr vu yi bē, “Nalug-e, ayom yam timu vu sa, om vōng benim vesa raḵ. Om genah megena los ayom sepēp.”

⁴⁹ Yesu nahēn nevengwēng vu avēh, log mehōti vu dub ala ben meverup nēr vu dub ala sēnē bē, “Nalum diik ya, om su gweko Tatovaha mala seggi!”

⁵⁰ Yesu ngo gagek sēnē rēḵ nēr yah bē, “Su newam jak, gak ayom nam timu vu sa mu, loḵ mēm nalum rēḵ vesa doḵ nah.” ⁵¹ Lob Yesu tōk ya ggev lo ben, lob nēr in alam pin bē su dedoḵ na beggang ayo geving yi. Gak yik ko Pita lōoho Jon lu Yakobus ving hurmahen ama lu ata mu bedeloḵ ya. ⁵² Galam yō medo denesu medenesis sir in, loḵ Yesu nēr vu sir bē, “Ham su ngu. In sēnēḵ su diik rē, gak yik neggēp yiiing mu.” ⁵³ Loḵ denōp raḵ yi, in derak ni bē diik

ya verök yi. ⁵⁴ Rëk Yesu jom loḵ avèh mahen nema getahi bè, “Avèh mahen-e, kwedi jaḵ!” ⁵⁵ Lob avèh mahen lo anon to meloḵ yah, log kedi raḵ pevis. Lob Yesu nër vu sir bè, “Ham bo nos la vu yi mega.” ⁵⁶ Lob avèh mahen ata lu ama kenuj ya mederanga nemaj. Loḵ Yesu vo ḵoo vu luho bè luho su na denanër ngaa sènè vu mehöti.

9

Yesu Vo Huk Vu Sinarë Nemađuho-mevidek-luu (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Log tahi hur maluh nemađuho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo niwëek vu sir in bè denoh vu bedegeti memö geto dena, gedegevonḡ meniraksën nama na. ² Log vong sir ya in bè denanër gaḡek jaḵ Anutu-yi-nyëḡ, gedegevonḡ balam nijraksën nijvesa jaḵ nah. ³ Log nër vu sir bè, “Ham na, rëk mu ham su gweḵo kupek sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahek, ma gweḵo nos, ma moné sepa. Geham su gweḵo röpröp luu luu sepa. ⁴ Log nabè mehöti geḵo ham luu luu sènè doḵ na yi beggang megegin ham, og ham naköök dok beggang timu saga rot beham nom jak. ⁵ Gaḵ nabè su degeḵo ham doḵ na hir beggang rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in dejak ni nabè devonḡ paya, log ham na jaḵ.” ⁶ Nër nebè sènè ggovek, log ya deyoh vu nyëḡ pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevonḡ balam nijraksën nijvesa nerak yoh vu nyëḡ pin.

Herot Ngo Yesu Bengö* (Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevonḡ lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bè Jon kedi vu bedub ggökin. ⁸ Log la denenër bè Elia yom verup. Log la denenër bè alam sën denenër gaḡek rangah wirek lo ti kedi raḵ yah ggökin. ⁹ Rëk Herot* nër bè, “Joneḵ sa ketöv kwa lo. Gaḵ maḵ mehö re sën sa nehango bengö nebè agi?” Lob kwa nevo bè gelé yi jaḵ mala.

Yesu Vet Alam 5,000 (Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devonḡ lo vu Yesu. Lob ḵo sir raḵ belosho yö detah sir ya nyëḡ-yumeris ti dus vu Betsaida. ¹¹ Loḵ alam saga derak ni lob desepa yi medeya. Ya detök vu yi, lob vengwëng vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa raḵ sën Anutu bè natu ala megegin sir lo. Genevonḡ balam nijraksën nijvesa nerak ving. ¹² Log sehuḵ luk, lob yi hur maluh nemađuho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bè, “Gwevonḡ alam sènè dena in dedok na beggang-bu böp los mahen sën denedo dus du lo bena degëp, in denatök vu nos lu ngaa rë. In hil nado sënëḵ nyëḡ-yumeris tahsën.” ¹³ Rëk Yesu nër yah vu sir bè, “Ham ngo rëḵ bet sir.” Loḵ denër yah bè, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gaḵ yik brët nepadvahi ga, gël luu mu nedo. Ma he yoh vu bè ana baḡo nos in alam pin sènè?” ¹⁴ In alam ngahi rot denedo bermaluh yoh vu 5,000.

Lok Yesu nër yah vu yi hur maluh lo bè, “Ham nanër vu sir nabè sir mehödahis luu menemađuho demedo jaḵ yu ti ti.” ¹⁵ Yi hur maluh devonḡ nebè sènè balam pin to denedo. ¹⁶ Log Yesu ḵo brët nepadvahi ga, gël luu lo rak, gevarah mala raḵ yaḡek gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bè na debo gelek alam. ¹⁷ Lob sir pin degga meyoh vu, log desupin vahi sën nedo lo loḵ ya sap nemađuho-bevidek-luu.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Yi Mehö Sën Anutu Ggoin Raḵ In Bë Geḵo Hil Nah (Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Lob buk ti rē lob Yesu medo nejom rak, geyi hur maluh denedo ving yi, lob lok tepēk in sir bē, “Alam denenēr sa bē sa re?” ¹⁹ Loḵ denēr yah vu yi bē, “Sir la denenēr hong bē Mehō-neripek-alam Jon. Gela denenēr hong bē Elia. Gela denenēr bē alam-denenēr-gāgek-rangahsēn wirek ti kedi rak yah ggōkin.” ²⁰ Lok lok tepēk in sir ggōkin bē, “Gaḵ hameḵ nenēr bē sa re?” Loḵ Pita nēr yah bē, “Anutu yi Kerisi* hong.”

*Yesu Nēr Rangah Bē Rēk Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)*

²¹ Lob Yesu vo ḵooin niwēēk vu sir bē, “Om ham su na nanēr gāgek sēnē rangah vu mehōti.” ²² Log nēr ving bē, “Mehōnon Nalu rēk geko maggin ngahisekē, galam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rēk degeruu demij vu yi, gerēḵ dengis yi menadiiḵ, gebuk natu lōō loḵ kedi jaḵ nah gōkin.”

²³ Log nēr vu sir pin bē, “Mehōti bē natu sa hur, og kwa birek in yi gekerē yi kelepeko* noh vu buk metamuin sa. ²⁴ Mehōti bē kwa bo yi begegin nivesa, og rēḵ anon mala nama. Gaḵ mehōti bē kwa birek in yi menadiiḵ in sa, og rēḵ na medo mala-tumsēn. ²⁵ Gaḵ nabē mehōti yō gēḵo yi jaḵ in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiiḵ, og yi ngaa sēnē rēḵ doḵ vu yi nabē va? ²⁶ Log nabē mehōti gōneng in mehōnon bedah sa los sa gāgek vun, og Mehōnon Nalu rēḵ dah yi vun doḵ buk sēn nom los Ama yō niwēēk garē bōpata, gelos angēr vabuung nij wēēk gevunek vunek yaḵek yi lo. ²⁷ Sa nanēr vu ham yōnon nabē alam sēn denare agi vahi su rēḵ denadiiḵ rē, gaḵ rēḵ nahēn demedo medegelē gAnutu nam in gēgin hil.”

*Yesu Navi Agga Ngwē Rak
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)*

²⁸ Yesu nēr gāgek sēnē ggovek bebuk nemadvahi-mevidek-lōō ya ggovek, lok ḵo Pita lōōho Jon lu Yakobus medeya ḵedu, in bē najom jaḵ. ²⁹ Medo nejom rak, lob mala agga ngwē rak, geyi rōprōp veroo meris nebē davēs. ³⁰ Log pevis bemehō luu yam vare denevengwēng ving yi. Yiḵ Moses lu Elia. ³¹ Luho deyam los nij kapiik, meyam denenēr ngaa pin sēn Yesu rēḵ gevong gēp Yerusalem begovek genah mena lo tato vu yi. ³² Pita lōōho malaj neggēp pangsēn rot bē degēp yiing. Rēḵ su deneggēp yiing rē, lob delē Yesu niḵapiiḵ ving mehō luu sēn lōōho denare lo. ³³ Lob luho bē degevuu Yesu gededah jak, lob Pita nēr vu Yesu bē, “Sa alag-e! He nado mehalē ngaa sēnē om mēm nivesa rot. Om he dev numeng lōō: Ti vu hong, gengwē vu Moses, gengwē vu Elia.” Pita su kwa vo mero rē, gaḵ newa rak om pevis menēr nebē sēnē.

³⁴ Nahēn nenēr gāgek sēnē, log beggob ti yam kebu sir. Loḵ yam rot beggērin sir, lob newaj rak rot. ³⁵ Log gāgek ti yam loḵ beggob ayo bē, “Sēnēḵ sa nalug. Sehooin yi rak ggovek ya. Om ham gwebē nengamin vu yi.” ³⁶ Dengo gāgek sēnē ggovek, log delē bē Yesu yō ti nedo. Lob ayej ma gesu denēr ngaa sēn delē agi lo vu mehōti loḵ buk saga rē.

*Yesu Vong Behurmahen Ti Sēn Memō Negwang Ya Yi Lo Nivesa Rak Yah
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)*

³⁷ Log heng to, lob sir vu ḵedu beyah deto, loḵ alam yu bōpata ti yam debuu Yesu ggēp aggata. ³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bē, “Tatovaha, sa ḵetaḵ vu hong nabē gwelē sa nalug aguu sēnē. In yiḵ sa nalug perurek anon timu. ³⁹ Rēḵ memō nipaya ti nepesōng rak yi pevis avuti, lob nengeḵ bōpata. Log memō sēnē nesesein rak yi pangsēn rot lob nyē kataḵ netung. Beyō nevasap yi rot, gesu nevuū yi pevis rē. ⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bē degetii memō nipaya sēnē geto mena, rēḵ ma gesu deyoh vu rē.”

⁴¹ Lok Yesu nêr yah bê, “Oo ham alam vu buk sênê, ham ayomin su neyam timu rê, log ham ayomin su neggêp niröp rê. Om sêk nahên medo geving ham buk va la geving mekerê ham maggin-a? Maam gwêko nalum nam.” ⁴² Hurmahen sênê nahên neya vu Yesu, log memô lo tê yi to mesap nyêg, gesesesan rak yi pangêsên. Lok Yesu petupek rak memô lo, gevong behurmahen nivesa rak, log vong yah vu ama. ⁴³ Lob alam pin delê Anutu niwêek sênê, lob delêk anon mederanga nemaj.

*Yesu Nêr Netu Beron Luu Bê Rêk Nadiik
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Nahên medo mekwaj neya ngahi in ngaa pin sên Yesu nevong agi, log Yesu nêr vu yi hur maluh lo bê, ⁴⁴ “Ham gwebê nengamin vu gagek sênê megwero! Nahub rêk rêk debo Mehônôn Nalu doḡ na mehônôn nemaj.” ⁴⁵ Rêk su derak gagek sênê ni rê. Gagek sênê degwa vun yi in sir, besu kwaj tōk vu rê. Rêk deggôneng in yi gesu deloḡ tepêk in degwa rê.

*Hur Maluh Yô Deloḡ Tepêk In Sir Bê Re Böp Kesuu-a?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Log yi hur maluh deko gagek ti rak medemehoo sir in bê sir ti tena böp kesuu sir vahi. ⁴⁷ Lok Yesu rak gagek sên kwaj nevo loḡ ayoj lo ni, lob ḡo hurmahen ti yam nare ving yi ⁴⁸ genêr vu sir bê, “Mehöti bê kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen teka nabê sênê, og nevong nivesa vu sa. Log mehöti sên gevong nivesa vu sa lo, og nevong nivesa vu yi sên vong sa meseyam lo. Om ham ti sên dahun yi benevong nivesa vu ham pin lo, og tu böp vorot ggêp Anutu mala.

*Mehöti Bê Su Ngis Begö Vu Ham Rê, Og Ham Alam Yi
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Lok Jon nêr yah vu yi bê, “Sa alag-e! He halê mehöti genenêr arêm los niwêek benetii memô to deneya, loḡ he nêrin yi in hil los su nesepa hil rê.” ⁵⁰ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham su nanêrin yi, in mehöti sên su nelê ham paya rê lo, og neloḡ vu ham.”

Samaria La Deggêrin Nyêg Gedetii Yesu*

⁵¹ Buk sên Anutu geko Yesu jak nah yagek lo dus rak, lob Yesu kwa verök rak bê na Yerusalem. ⁵² Lob vong yi hur maluh luu medeko gagek mugin meya deloḡ ya Samaria* hir nyêg ti in bê degero ngaa vu yi. ⁵³ Rêk alam vu nyêg sagan nij lël bê su rêk degeko Yesu doḡ na hir beggang rê. In derak ni bê yô rêk berup na Yerusalem. ⁵⁴ Hur maluh luu sênê, Jon lu Yakobus, delê ngaa sênê, lob luho denêr bê, “Mehöböp, maḡ hil tahi nengwah vu yagek duk nam ga alam sênê?” ⁵⁵ Lok Yesu ggêrin yah bevong gagek rak luho. ⁵⁶ Log deya rak medeya beggang-bu ngwê.

*Alam Sên Denevongin Bê Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Nahên medo deneyök aggata, lob mehöti nêr vu Yesu bê, “Nyêg pin sên gena lo, og sêk sepa hong mena geving.” ⁵⁸ Lok Yesu nêr yah vu bê, “Anöösik lej neggêp, gesoḡ newisej nedo, gaḡ Mehônôn Nalu, og ben sên gêp doḡ lo ma.” ⁵⁹ Log nêr vu mehö ngwê bê, “Genam gesepa sa.” Lok nêr bê, “Amag nadiik besedev rê loḡ mêm.” ⁶⁰ Lok Yesu nêr vu bê, “Alam diiksên yô rêk dedev hir heljêng. Gaḡ hong, og gena genanêr gagek jak sên Anutu natu ala megegin hil lo.”

⁶¹ Lok mehö ngwê nêr vu yi bê, “Mehöböp, sa hevongin bê nöḡ sepa hong, om genakoök gesenah najom sa alam nemaj rê. ⁶² Lok Yesu nêr vu bê, “Mehö

sën ƙo huk raƙ rëƙ kwa luu luu in lo, og su yoh vu bë dok na Anutu-yi-nyëƙ rë.”

10

Yesu Vong Alam Mehödahis Löö Benemadluho Ya In Bë Degevong Yi Huk

¹ Ggovek, log ggooin alam 70 raƙ ving, bevong sir luu luu demugin medeya nyëƙ böp los mahen pin sën rëƙ na lo. ² Log peggirin gagek menër vu sir bë, “Nos ngahiseƙë anon loƙ menedo huk anon, rëƙ alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. Om ham kwetag vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jaƙ. Rëƙ mu ham gwengo rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip deneloƙ ya anöö bemën avij. ⁴ Om ham su banuh jej monë-yi ma, gweje vahek ma, gweƙo suu sepa. Geham su bengwëng in alam medenajom ham ahon dok aggata. ⁵ Nabë ham dok na beggang ti, og ham bengev jaƙ in sir menanër namugin nabë sënë, ‘Alam beggang ayo ti sënë ayoj gëp revuh.’ ⁶ In lob nabë mehöti nedo ayo revuh loƙ beggang saga, og ham gagek semusën saga rëƙ semu yi. Rëƙ nabë sir ti su nebë saga menedo rë, og ham gagek sën ham nër ya lo, yö rëƙ pekwë menom semu ham. ⁷ Log yik ham naƙöök dok beggang timu saga, beham gwa los nanum ngaa sën denevong vu ham lo. In mehö sën nevong huk lo, og netök raƙ nyëvewen raƙ yi huk. Gaƙ ham su medo mepesöng dok beggang ti ti lo.

⁸ Nabë ham dok na nyëƙ böp ti, lob degeƙo ham na vu sir, og ham gwa nos sën debo vu ham lo. ⁹ Geham gwevong behir alam nijraksën nijvesa jaƙ. Geham nanër nabë, ‘Anutu yi nyëƙ vongin anon jaƙ.’ ¹⁰ Gaƙ nabë ham dok na nyëƙ böp ti, rëƙ su degeƙo ham na vu sir rë, og ham kwedi mena bare na nyëƙ saga yi aggata nyë, genanër nah vu sir nabë, ¹¹ ‘Ham nyëƙ sënë dob kebus gga raƙ he vahamin, rëƙ mu he netetëhin yök vu ham. Rëƙ mu ham ngo kwamin bo rë, in Anutu yök dus raƙ ham ggovek ya, rëƙ ma geham nimin lël in.’ ¹² Sa nanër vu ham nabë: Vu Buk-tamusën, og alam vu nyëƙ nebë sënë rëƙ denatök vu maggin böp rot kesuu alam Sodom.”

Yesu Nër Bë, “Gëpin Alam Nyëƙ Vahi Sën Su Deggërin Sir Rë Lo”

(Mt 11:20-24)

¹³ “Wöp-ol! Ham Korasin! Gëpin ham! Log ham Betsaida! Gëpin ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëƙ nabë sën sa hevong loƙ ham nyëƙ agi, og rëƙ ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom medegeyeh vahek duum gedebo rarii medemedo dok vevew degwa. ¹⁴ Om dok buk-nyëvewen-yi, og ham rëƙ gweƙo maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ¹⁵ Log ham Kapernaum, ham bë kwerë ham jaƙ na vavunë? Ma! Ham rëƙ duk na Nyëƙ-nengwah-yi.”

¹⁶ Log nër vu yi hur maluh lo bë, “Mehöti bë gengo ham ayemin, og sagak nenƙo sayeg. Log mehöti bë geruu demi vu ham, og sagaƙ neruu demi vu sa ving. Log mehöti bë geruu demi vu sa, og yik neruu demi vu Mehö sën vong sa meseyam lo.”

Hur Mehödahis Löö Benemadluho Sën Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

¹⁷ Ggovek, galem 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedenër bë, “Mehöböp, he nër arëm, lob memö nengaj yes ving meto deya.” ¹⁸ Lob nër vu sir bë, “È-è sa nehalë gevong bë Satan vës vu yagek nebë davës meyam sis yi. ¹⁹ Ham ngo! Sevo niwëëƙ vu ham, om ham yoh vu bë baƙë nyël los veveeyagek böp, geham yoh vu bë dahun Satan yi ngaa vahi pin sën gevong

begö vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bë gevong paya vu ham rë. ²⁰ Rëk mu ham su napisek in sën memö nengaj yes vu ham ayemin lo rë, gaḅ ham napisek in dekevu ham arëmin ya neggëp yagek vorot.”

Yesu Kwa Vesa Bahë Nivesa Vu Ama Anutu

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Loḅ buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom rak bë, “Oo Amaḅ, hong Mehöböp vu yagek los dob. Sa ahëḅ nivesa vu hong, in ngaa sënë neggëp vunsën in alam sën deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gaḅ getato vu alam sën su deneluk dub böp rë lo mu. Yönon Amaḅ, in yik ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa.” ²² Log nër ving bë, “Amaḅ tung ngaa pin lok yam sa nemaḅ ggovek ya. Log mehöti su rak Nalu ni rë, gaḅ Ama yö timu rak ni. Log mehöti su rak Ama ni rë, gaḅ yik Nalu yö timu rak ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derak ni ving.”

²³ Lob Yesu ggërin yah menër vu yi hur maluh mu bë, “Alam sën denelë ngaa sën ham nelë rak malamin agi, og kwaj vesa. ²⁴ Yönon, sa nanër vu ham nabë: Wirek og alam-denenër-gagek-rangahsën ngahi galam-los-bengöj ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëk su denelë rë. Gedenebë nengaj in bë degenḅo gagek sën ham nengo agi, rëk su denengo rë.”

Mehö-horek-yi Loḅ Tepëk In Horek Sogek

²⁵ Nebë saga lob alam-horek-yi ti kedi rak in bë seggi yi. Lob loḅ tepëk vu yi bë, “Tatovaha, sëk gevong va in lob sa medo malaḅ-tumsën degwata los degwata?” ²⁶ Loḅ Yesu lok tepëk yah vu yi bë, “Dekevu gagek nebë va meneggëp lok horek megetevin-a?” ²⁷ Loḅ mehö saga nër yah vu bë, “Ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahëm geving yi los nim wëëk pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.” ²⁸ Lob Yesu yogekin bë, “Sagak genër ya meyoh vu. Gwevong nabë saga, og mëm rëḅ gemedo malam-tumsën degwata los degwata.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Ti Rak Samaria Ti In Bë Tateḅin Alam Sën Denedo Dus Vu Hil*

²⁹ Rëḅ mehö saga vongin bë tato yi nabë yi mehö nivesa, lom sën loḅ tepëk yah vu Yesu bë, “Alam sën denedo dus vu sa lo, og sir mak re lo?” ³⁰ Loḅ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vu Yerusalem meneluk meneya in bë na Yeriko. Lob alam-begö-hodeḅ la detoḅ rak yi loḅ aggata, lob desis yi bedus rak bë nadiik geneggëp loḅ aggata nenga. Log deggodeḅ yi tob lu ngaa pin bedeya. ³¹ Loḅ alam-deneko-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lë mehö saga, rëḅ ma geyö yoh aggata nenga vahi bekesuu meya. ³² Log alam Levi* ti yik vong nebë saga. Ya meto aggata saga belë yi geneggëp, rëḅ yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya. ³³ Loḅ mëm Samaria* ti medo netamu beya meto belë mehö saga geneggëp, lob kwa pesivin yi. ³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wël* rak begö nyë, geteta. Log tung yi rak ya yi dogi, beḅo meya mebë loḅ ya vatëvek-bej ti begin yi nivesa. ³⁵ Log heng to, lob vo kina luu vu mehö sën negin vatëvek-bej lo, genër vu yi bë, ‘Gwëgin mehö sënë nivesa. Genabë monë sënë su yoh vu rë lob gebasap hong monë la jak geving, og sëk nom geto, lob mëm sebo doḅ nah hong monë.’ ³⁶ Nebë saga, om kwam nevo bë mehö löö sën deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebë sën nedo dus vu mehö sën devasap yi agi?” ³⁷ Lob mehö-horek-yi lo nër yah bë, “Mehö sën kwa pesivin yi lo.” Lob Yesu nër vu bë, “Om gena jak, log yik gwevong nabë saga.”

Marta Luho Maria

³⁸ Loḵ tum ya medo deneko loḵ beya deverup beggang-bu ti, lob Yesu lok ya, lob avēh ti arē nebē Marta ko yi lok ya ben. ³⁹ Log Marta ari ti nedo barē nebē Maria. Lob Maria verup nedo loḵ Mehōbōp vaha menebē nenga vu yi gagek. ⁴⁰ Rēk Marta og nevang huk ngahi in neyeh nos lu ngaa, om kwa neya vu ngaa aggagga. Nevang nebē sēnē, lob ya menēr vu Yesu bē, “Mehōbōp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk bōp meneheye nos. Ma su kwam nevo sēnē rē? Om genanēr vu Maria nabē nam doḵ vu sa.” ⁴¹ Loḵ Mehōbōp nēr yah vu yi bē, “Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam nerak in ngaa ngahisekē. ⁴² Rēk mu hil narak vu in ngaa timu, lob Maria ko ngaa nivesa sēnē ya vu yi ggovek ya, lob hil su rēk abo ngaa nivesa sēnē vēr in yi rē.”

11

Hil Najom Jak Nabē Sēnē (Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom rak loḵ nyēg len ti. Jom rak ggovek, loḵ yi hur maluh ti nēr vu yi bē, “Mehōbōp, getahu he doḵ jomraksēn nabē sēn Jon netahu yi hur maluh wirek lo.” ² Loḵ nēr yah vu sir bē, “Bē ham najom jak, og ham nanēr nabē sēnē:

‘Amag,
arēm yō gēp vabuung.
Gemehōnon pin degurek babum.

³ Gebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴ Log gedahun he ngaa nipaya na.

In he ngo nedahun mehōnon pin hir ngaa nipaya sēn denevang vu he lo ya.

Log su gweli he na vu pelēpinsēn.”

⁵ Log nēr vu sir ving bē, “Maḵ bē ham ti kedi mena vu yi alam ti doḵ buk vuheng menanēr vu nabē, ‘Sa mehō-e! Gebo brēt lōō vu sa rē, ⁶ in sehōg vatēvek ti medo meyam benahēn neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bē ga rē.’ ⁷ Loḵ yi alam ti sēn lo maḵ rēk nanēr nah vu yi nabē, ‘Su gegwee vu sa. In sa vehii reping beniwēek rak gehe los hurmahen ahēp yying ya; om sa su yoh vu bē rēk kedi menōk bo ngaa ti vu hong rē.’ ⁸ Rēk mu sa nanēr vu ham nabē: Maḵ su rēk kwa bo yi mehō saga nabē bo vu yi rē, rēk mu netahi menegeyeh loḵ, om rēk kedi mebo ngaa pin sēn nerak vu in lo vu yi. ⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Bē ham kwetag ngaa vu Anutu, og rēk bo vu ham. Geham bē sero ngaa, og ham rēk natōk jak. Geham bē pepa jak reping, og Anutu rēk tahinin vu ham. ¹⁰ In alam pin sēn deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sēn denesero ngaa lo, og denetōk vu. Galam sēn denepepa rak reping lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹ Bē ham ti nalu ketag nos vu ama, og maḵ rēk bo gelōng ti vu yi? Ma bē ketag gēl vu yi, og maḵ rēk bo nyēl ti vu yi? Ma! ¹² Log bē nalu ketag kōkrēh gāhis ti vu ama, og maḵ ama rēk bo veveyagek ti vu yi? Rēk nama! ¹³ Ham alam nimin paya rēk ham nevo ngaa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḵ Amag sēn nedo yagek lo nevang ngaa nivesa rot kesuu ham, om rēk bo Anon Vabuung vu alam sēn deneketag vu yi lo.”

Denēr Bē Yesu Nevang Huk Rak Belsebul Niwēek* (Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Yesu tii memō kwa ngengōleng ti to meya in mehōti, genevengwēng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj. ¹⁵ Rēk sir vahi denenēr bē, “Netii memō to deneya rak memō hir ala Belsebul* niwēek.” ¹⁶ Gesir vahi kwaj nevo bē deseggi Yesu, lom denēr vu bē gevong ngaa bōp yagek yi ti

medegelë. ¹⁷ Rêk rak ayoj ni, lob nêr vu sir bê, “Bê alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyêg rêk nabumeng na. Log alam degwa ti bê debasuh sir medengis sir, og rêk arêj nama na. ¹⁸ Om nabê Satan losho yi alam debasuh sir na yu luu medengis sir, og hir nyêg rêk gëp niwêek nabê va? Senêr sênê in ham nêr bê sa nehetii memô rak Belsebul* niwêek. ¹⁹ Rêk bê Belsebul* nelok yu sa yônnon besa nehetii memô to deneya, og mak re nelok vu ham alam besên denetii memô to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi medeseggi rê. ²⁰ Rêk mu nabê Anutu nema nelok vu sa, besa nehetii memô lo, og saga tato bê Anutu yam vu ham ggovek ya in bê gegin ham.

²¹ Nabê mehô niwêek ti medo los ngaa-begô-yi megegin yi beggang nivesa, og yi ngaa pin yô nedo nivesa. ²² Rêk mu nabê mehô los niwêek ngwê niwêek kesuu yi beberup ngis yi medahun na, og nevo yi ngaa-begô-yi sên kwa nevo bê rêk dok vu yi lo vêr, betum bo yi ngaa pin vêr bebo gelek yi alam.

²³ Mehôti sên su nelok vu sa rê lo, og nesis begô vu sa. Gemehôti sên su nelok vu sa menesupin sipsip ving rê lo, og netii sir meya denepalêt lok.”

*Yesu Nêr Gagek Peggirinsên Rak Memô Sên Neyom Ggökin
(Mt 12:43-45)*

²⁴ “Memô nipaya sên to neya in mehônnon ti lo, og to meya medo neyoh nyêg nivevo menesero nyêg len ti in bê sewah dok. Rêk su netök vu rê lob nenêr bê, ‘Maam sak nah mena galê beggang sên sa nado lok wirek lo rê.’ ²⁵ Lob yah verup rêk nelê bê desekee beggang sên lo bedevunêk vu menedo meris. ²⁶ Lob rengö yi beyah ko memô nemadvahi-bevidek-luu sên denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo lok beggang sênê. Lob mehô sên nedo paya wirek lo, mêm nedo paya ya verök yi rot.”

Alam Sên Kwaj Vesa Lo

²⁷ Alam yu böpata denedo, geYesu nenêr gagek sênê, lok avêh ti nare lok sir vuheng bepisek in bê, “Avêh ti sên ko hong wirek, bevo rur vu hong lo, mak yô nedo los kwa vesa.” ²⁸ Rêk Yesu nêr yah bê, “Rêk mêm alam sên denengo Anutu yi gagek agi medenesêpa lok lo, og mêm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

*Alam Detahi Bê Degelê Ngaa Böp
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)*

²⁹ Log alam ngahisekê denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nêr vu sir bê, “Alam vu buk sênê og sir alam nij paya, om deketag bê degelê ngaa böp yagek yi. Rêk mu sa su rêk tato ngaa böp ti vu sir rê. Gağ yik sêk tato ngaa böp nabê sên Yona lo mu vu sir beggovek. ³⁰ Wirek alam Nineve delê ngaa böp sên tök yu Yona lo medarak ni medeggërin sir. Om yik alam vu buk sênê rêk degelê ngaa böp natök vu Mehônnon Nalu nabê saga in dejak ni medeggërin sir. ³¹ Log vu Buk-tamusên og Anutu rêk seggi mehônnon hir gagek, lob rêk avêh-los-bengö vu sên sang neverup lo kedi bare menanêr gagek jak alam vu buk sênê nabê denevong ngaa nipaya. In wirek avêh sênê nedo dob nenga, rêk yam in bê gengö Solomon* yi gagek los kwa böp. Gağ mehô sên nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rêk ham su ngo aye rê. ³² Log vu Buk-tamusên og Anutu rêk seggi mehônnon hir gagek, lob rêk alam Nineve kedi debare medenanêr gagek jak alam vu buk sênê nabê denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye medeggërin sir yah vu Anutu. Gağ mehô sên nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rêk ham su wêrin ham rê.”

*Yesu Nêr Bê Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram
(Mt 5:15; 6:22-23)*

³³ “Mehôti su netaggi lok ram menevun luk ya reek len ma, nekeyovekin dëg rak rê. Gağ netung rak ya reek in bê alam sên dedok na beggang ayo

lo degelē nyēg. ³⁴ Log malam tu navim yi ram. Bē malam natum in ngaa nivesa, og rangah rēk gegwang na navim pin los dahis. Gaḅ bē malam natum in ngaa nipaya, og navim pin rēk malakenu dok. ³⁵ Om gwegin hong nivesa, in rēk rangah sēn nedo loḅ hong lo malakenu dok. ³⁶ Nabē navim pin rangah rot, gelen ti su malakenu rē, og navim pin rēk rangah na verōḅ nabē sēn ram nejēh rak hong.”

Ngaa Nipaya Sēn Alam Parisai Los Tatovaha Denevong Lo*
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)

³⁷ Yesu nēr gāgēk sēnē ggovek, log Parisai* ti nēr bē na mega nos geving yi. Lob ya meloḅ ya beggāng ayo beya nedo ya tevor. ³⁸ Lob Parisai* sēnē lē bē Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rē, lom kwa ya ngahi. ³⁹ Rēk Mehōbōp nēr vu yi bē, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perē navi mu, gaḅ ham ayomin og hodeḅ los ngaa nipaya pup ya. ⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sēn nero ngaa demi lo, maḅ su nero ayo peggo ving rē? ⁴¹ Gaḅ ham dok vu alam sēn deneraḅ vu in ngaa, loḅ mēm ham rēk nimin rōp jaḅ los dahis.

⁴² Rēk mu ham Parisai*! Gēpin ham! In ham nos pin vu huk saga sēn ham neko anōn ti ti ggēp sēn netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos bōp los mahen mahen pin nebē yeseḅ los keke navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rēk mu ham nehōk ngaa nirōp los sēn ahēmin geving Anutu lo. Yōnon, horek sēn nebē hil abo ngaa sēn netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rēk gevuu na rē. Rēk mu mēm hil sepa dok ngaa bōp sēnē namugin.

⁴³ Wōp-o! Ham Parisai*! Gēpin ham! In ham ahēmin neving pangōn bē ham medo lēl mala dok dub ayo geham ahēmin neving bē alam debengwēng vu ham medegeḅo ham jaḅ dok alam tabaak.

⁴⁴ Wōp-o! Gēpin ham! In ham nebē heljēng sēn neggēp vunsēn loḅ sōv gebinē lo. Alam su deneraḅ ni rē, geyō medo deneggōk ham ggēp vavunē.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nēr yah vu yi bē, “Genēr nebē saga, om genēr gāgēk nipaya yam rak he ving.” ⁴⁶ Loḅ Yesu nēr yah bē, “Ham alam-horek-yi, gēpin ham ving! In ham netelē ngaa maggin rak ya mehōnon kwaj. Rēk ham ti su netelo nema ya in bē dok vu sir teka rē.

⁴⁷ Wōp-o! Gēpin ham! In ham ḅnumin lo desis alam-denenēr-gāgēk-rangahsēn lo wirek medediik, log gwēbeng og ham medo nelev beggāng-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sēn denebē sekēj loḅ lo. ⁴⁸ Ham nevang nebē sēnē, log ham kwamin nevo ham ḅnumin lo hir ngaa nipaya saga beham ahēmin nivesa in. In ham ḅnumin denesis alam saga, log ham nevunēk vu hir bedub.

⁴⁹ Nebē saga om sēn Anutu los kwa bōp nēr bē, ‘Sēk gevong alam-denenēr-gāgēk-rangahsēn los sinarē la dena vu sir, lob rēk dengis sir la denadiik, gedegetii vahi na depalēt dok.’ ⁵⁰ Nebē saga om Anutu rēk nanēr alam-denenēr-gāgēk-rangahsēn pin sēn denesis sir wirek vu nyēdahis sēn Anutu tung yaḅek los dob beyam verup gwēbeng agi degwa gēp vu alam vu buk sēnē nabē desis sir ving. ⁵¹ Loḅ sēn Abel diik wirek lo rot, beyam verup loḅ Sakaria sēn diik loḅ jepō degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Anutu rēk nanēr nabē nipaya pin nyēvewen rēk natōḅ vu alam sēn denedo gwēbeng agi.

⁵² Wōp-o! Ham alam-horek-yi! Gēpin ham! In ham vun kii sēn tatekin aggata vu mehōnon medejaḅ gāgēk los kwa bōp ni lo. Ham su ngo nepēdi veluung avi meneloḅ ya rē, log ham newērīn aggata in alam vahi sēn denevōngin bē dedoḅ na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu beggang sënë ayo beto meyah dobnë, lob alam-horek-yi losho Parisai* nij wëek medenevong newa newa in bë denanër gagek jak yi. Lob denelok tepëk in gagek agga ti ti vu yi pangsen in bë degengo aye. ⁵⁴ Lob deseji yi in bë denatök jak gagek ti berup avi, lob degevong gagek vu yi.

12

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil In Ngaa Tetuhinsën (Mt 10:26-27)

¹ Alam ngahisekë rak neggëp mehömehö desup sir yam mederak vu sir, log Yesu nenër vu yi hur maluh lo bë, “Ham su gwa jak Parisai*, in ham rëk natu alam kwamin luu nabë sir. ² In ngaa pin sën neggëp vunsën lo, rëk natök nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp lok gobeng gwëbeng lo, og mehönön rëk dejak ni vu tamusën. ³ Nebë sënë om gagek sën ham nenër lok mala vahis lo, og alam rëk degengo jak hes. Ga, gagek pin sën ham nepatereng lok beggang ayo lo, og rëk debare jak telig gedetahi na rangah.”

Yesu Nër Bë Hil Agönengin Anutu Yö Timu Bagurek Babu (Mt 10:28-31)

⁴ “Sa mehö lo, sa nanër vu ham nabë: Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin vu meham nadiik lo. In su deyoh vu bë dengis ham anomin geving rë. ⁵ Gak mëm sa tato mehö sën ham gönengin yi lo: Ham gönengin yi sën nesis mehönön medenediik, geniwëek neggëp beyoh vu bë rëk getë anoj dok na Nyëg-nengwah-yi geving lo. Om sa nanër vu ham nabë mëm ham gönengin Mehö sënë.

⁶ Log ham neraq ni. Alam denebago sok mahen nemadvahi rak toea luu mu, rëk Anutu su kwa nevirekin sok nebë sënë ti rë. ⁷ Gak ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis beneraq ni. Om ham su gönengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu sok mahen mahen ngahisekë sënë menegin ham.”

Yesu Nër Gagek Rak Alam Sën Denanër Yesu Arë Rangah Lo (Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Log sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti nanër yi rangah gëp mehönön malaj nabë sa alam yi, og Mehönön Nalu rëk nanër yi rangah nabë sënë gëp Anutu yi angër lo malaj. ⁹ Log bë mehöti dah sarëg vun in mehönön, og sëk dah arë vun in Anutu yi angër lo.

¹⁰ Mehöti bë nanër gagek nipaya ti jak Mehönön Nalu, og aggata neggëp in bë mëm Anutu rëk dahun yi nipaya sënë na. Gak nabë mehöti nanër gagek nipaya ti jak Anon Vabuung, og aggata su neggëp in bë Anutu rëk dahun yi nipaya ti sën lo na rë.

¹¹ Log nabë alam degelë ham paya in sën ham nesepa lok sa lo medegeko ham na dub-supinsën-yi ayo, gevu gavman, gevu alam sën detu ggev lo, og ham su newamin jak nabë, ‘Maq hil rëk nanër gagek nah nabë va? Ma hil rëk nanër gagek re?’ ¹² Gak dok buk saga, og Anon Vabuung yö rëk gevong gagek sën ham nanër nah lo vu ham.”

Gagek Peggirinsën Rak Mehö-los-bengö-ggoreksënKwa Masën Ti

¹³ Alam yu böpata sën yam denedo lo ti nër vu Yesu bë, “Tatovaha, genanër vu arig nabë basuh alu amamin yi ngaa pin begevong vahi vu sa.” ¹⁴ Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehö-e! In re ggooin sa rak in bë sa gango ham gagek, ma sebo ham ngaa gelek-a?” ¹⁵ Log nër vu sir ving bë, “Ham gwëgin ham! Beham kwamin bo in ham rëk malamin anon in ngaa ngaa. In mehöti sën yi ngaa ngahisekë lo, og su rëk medo mala-tumsën jak yi kupek rë.”

¹⁶ Lok tatekin gagek ngwë ggökin vu sir bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti yi nos anon lok rot menedo huk anon. ¹⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën sënë kwa nevo lok ayo bë, ‘Sëk gevong nabë va? Sehög beggang su yoh vu bë sa getung nos anon pin sënë dok nam rë.’ ¹⁸ Lok nër bë, ‘Maam sa gevong nabë sënë: Sëk kevoh sa jök pin na, gesedev böp böp dok nah. Lob mëm sëk ngupin wit* gahis los sa ngaa nivesa vesa pin jak na jök sënë. ¹⁹ Log mëm sëk nanër vu sa nabë, “Ma sa in-a! Sesupin ngaa ngahisekë beyoh vu ngebek ngahisekë rot. Om sëk sewah bemedo mega los nanum kwağ vesa vesa.”’ ²⁰ Rëk Anutu nër vu yi bë, ‘Kwam ma rot! Rëk genadiik pehi buk sënë. Log ngaa pin sën gesupin menedo lo, og rëk natu re yi ngaa?’ ²¹ Om alam sën yö kwaj neya vu hir ngaa mu gesu kwaj neya vu Anutu rë lo, rëk nabë sënë.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak Bekwad Na Ngahi
(Mt 6:25-34)

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Nebë saga om sa nanër vu ham nabë: Ham su newamin jak in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rëk aga va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rëk kebu navid jak va?’ ²³ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁴ Om ham kwamin bo sok lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon medenesupin rë. Hej jök los beggang sën degetung anon dok lo ma. Rëk Anutu nevet sir. Gağ ham mehönon, og ham kwesuu sok lo yönon! ²⁵ Nabë ham ti kwa bo nabë geko yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og mağ yoh vu bë rëk gevong-a? ²⁶ Ma! Ham su yoh vu bë gwevong ngaa mahen teka nabë sënë rë, om ham su newamin jak in ngaa vahi.

²⁷ Ham kwamin bo sesik talohék sën nekwek pahup ayo lo rë nabë denerak nebë va? Su denevong huk rë, besu denevasu tob rë. Rëk mu sa nanër vu ham nabë: Wirek Solomon* los yi vuneğ vuneğ nikapiik neggërin yi, rëk mu ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ²⁸ Yönon, Anutu negin vos sën nare gwëbeng gerëk dekesik neheng medebesi jak na nengwah agi nivesa. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak ni nabë Anutu rëk gegin ham nivesa geving kesuu vos saga. ²⁹ Om ham su newamin jak medok tepëk in ham nabë ham rëk gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin na ngahi. ³⁰ In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsen bë denatök vu. Gağ ham Amamin vu yağek rak ni ggovek ya bë ham nerağ vu in ngaa nebë sënë. ³¹ Gağ mëm ham malamin sepa nabë Anutu natu ala begegin ham, lob mëm rëk bo ngaa pin saga vu ham geving.”

Yesu Nër Bë Hil Angupin Ngaa Nivesa Gëp Yağek
(Mt 6:19-21)

³² “Ham sipsip yu mahen teka sënë, ham su göneng! Gağ ham Amamin vu yağek joo gagek menare vorot bë ham rëk natu alam-los-bengömin beham medo nivesa geving yi. ³³ Ham gwevong ham ngaa pin balam debağo, lob ham bo monë sën ham gwëko jak lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo in dok vu sir. Ham sero jej-monë-yi sën su rëk siis jak rë lo. Geham ngupin ngaa nivesa vesa gëp yağek, in vu yağek og ngaa su mala nema rë galam hodek su deyoh vu bë dena dus jak rë, gejeluj su nelok rë. ³⁴ Nyëğ sën ham ngupin ham kupek bemedo dok lo, og ham rëk gwëp natumin.”

Yesu Nër Bë Hil Gero Hil, Bemedo Gegin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwevëh ham tob dus, beham bağa ahon jak kabi, geham taggi dok ram, bemedo gwëgin Yesu duk nom. ³⁶ Ham gwevong nabë sën hur denëgin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj gerëk nom geto lo, om denëgin yi in bë pepa jak reping, og detahinin pevis in yi. ³⁷ Nabë

alaj nom geto begelë genahën medo denetum, og hur lo sënë rëk kwaj vesa. Sa nanër vu ham yönon nabë: Alaj yö rëk gevëh tob nos yi gërin yi, log mëm nanër vu sir nabë na detetup dok tevor. Log yö rëk bo nos gelek sir. ³⁸ Yönon, nabë nam buk vuheng, ma dok sën kökrëeh nesu beron ti geneggëp yah lo, begelë nabë yö nedo denetum, og yö rëk kwaj vesa rot.

³⁹ Log ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodek rëk godek yi ngaa lo bengö namugin, og su yoh vu bë rëk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë. ⁴⁰ Om ham gwero ham nabë saga, in Mehönon Nalu rëk nom dok buk ti sën ham su kwamin nevo bë rëk nom dok lo rë.”

Gagak Peggirinsën Raḵ Hur Nivesa Los Hur Nipaya
(Mt 24:45-51)

⁴¹ Lob Pita loḵ tepëk in bë, “Mehöböp, maḵ ngo genër gagak peggirinsën sënë vu he mu, ma genenër vu alam pin ving-a?” ⁴² Loḵ Mehöböp nër yah bë, “Maḵ hur ti tena nedo, beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëk gooin yi jaḵ in gegin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp dok buk sën degeko nos lo! ⁴³ Og ala rëk na genom berup begelë nabë yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, lob yi hur sënë rëk kwa vesa. ⁴⁴ Gesa nanër vu ham yönon nabë ala rëk gevong yi ngaa pin dok na nema in gegin. ⁴⁵ Gak bë hur saga kwa bo nabë ala su rëk nom berup pevis rë, lob beek hur maluh los hur avëh, log yö medo mega los nanum mekeyevin, ⁴⁶ og ala rëk nom dok buk ti sën yi hur su negin yi lok lo rë, gak rëk nom dok hes mala sën yi dugin lo. Lob ala rëk ngis yi rot mebasap yi, log getë yi na medo geving alam sën denekeyëh gagak lo, bedegeko nyëvewen gëp ti.

⁴⁷ Sa nanër nabë hur sën neraḵ ala kwa ni ggovek ya, rëk mu su nesepa loḵ rë, om ala rëk beek yi pangsën rot. ⁴⁸ Log mehöti bë dugin ala kwa lom gevong paya beyoh vu bë rëk geko nyëvewen dok nah, og ala su rëk beek yi pangsën rot rë. In alam sën alaj bo ngaa ngahisekë dok nemaj lo, og alaj kwaj nevo bë degevong huk böpata medegegin ngaa pin saga nivesa. Log alam sën degegin huk ngahisekë lo, og alaj kwaj nevo bë degevong pin niröp, gedegevong huk vahi geving.”

Yesu Nër Bë Mehönon Rëk Debasuh Sir Degwa Jaḵ Yi Gagak
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Sa haḵo nengwah yam in bë natum gëp dob, om ko nengwah sënë natumek-a! ⁵⁰ Dus raḵ in bë sa gaḵo kerus, om sa hevongin bë govek na pevis in sayog maggin rot. ⁵¹ Maḵ ham kwamin nevo bë seyam in bë gevong mamer vu dob-a? Ma! Sa nanër vu ham nabë: Seyam in bë alam degenko sa gagak bedebasuh sir na yu luu. ⁵² Rëk degevong dok buk sënë mena rot. Alam nemadvahi rëk demedo dok beggang timu, löb debasuh sir na yu luu. Löo rëk degelë luu paya, log luu rëk degelë löo paya. ⁵³ Rëk debasuh sir bamaj rëk degelë naluj maluh lo paya, genaluj maluh rëk degelë amaj paya. Log ataj rëk depemëgin naluj avëh lo, genaluj avëh lo rëk depemëgin ataj. Gavëh böp rëk denapëng ggej avëh lo geggej avëh lo rëk denapëng ggej avëh böp, degwa jaḵ sa gagak.”

Nгаа Sën Hil Rëk Galë Jaḵ
(Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)

⁵⁴ Log nër vu alam ving bë, “Ham nelë beggob nekebu yam ggëp sën hes nemasuseḵ ya lo, lob ham nenër nevis bë, ‘Hob vongin geto!’ Lob hob neto yönon. ⁵⁵ Log ham nengo bë sang neyam ggëp ahë, lob ham nenër bë, ‘Hes vongin natum böpata-o!’ Lob anon neraḵ yoh vu saga. ⁵⁶ Ham alam gagak tetuhinsën ata! Ham nelë raḵ dob yi ngaa, ga, yageḵ yi ngaa. Rëk ham su

neraḵ buk sēnē ni beneraḵ ni bē Anutu nevonḡ huk loḵ ham vuheng atov rē.”

*Yesu Nēr Bē Hil Semu Gagek Pevis Gaḵ Su Na Bebōpata Jaḵ
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ “Nebē va sēn ham su ngo neseggi nḡaa sēn neyoh vu lo menevonḡ rē-ē? ⁵⁸ Buk sēn genena geving mehō sēn melu neya in gwevonḡ gagek lo, og melu nahēn nenōk aggata, log genanēr vu yi bemelu semu gagek, in rēḵ dadii hong doḵ na jaas sēn nengo gagek lo nema. Lob jaas bo hong doḵ na ahēvavu nemaj, lob ahēvavu degetunḡ hong doḵ na ḵarabus. ⁵⁹ Om sa nanēr vu hong nabē: Su rēḵ gwetah hong vēr in ḵarabus pevis rē. Gaḵ rēḵ gemedo rot bona berup doḵ buk sēn hong nyēvewen govek na los dahis lo lom mēm.”

13

Mehōti Bē Su Gērīn Yi Rē, Og Rēḵ Mala Nama

¹ Yik loḵ buk sēnē, lob mehō la denēr alam Galilea la vu Yesu bē Pilatus sis sir benij kōk keseh beto meya sarōmin ving hir seriveng kōk. ² Lob Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham kwamin nevo bē alam Galilea sēnē hir nḡaa nipaya nḡahi neggēp vu sir kesuu Galilea vahi pin om sēn malaj ma raḵ-a? ³ Sa nanēr vu ham nirōp nabē: Ma! Su nebē saga rē! Rēḵ mu nabē ham su gwērīn ham rē, og ham pin rēḵ malamīn nama nabē saga. ⁴ Ma alam nemadluho-menemadvahi-vidēk-lōō (18) sēn beggang ading vu Siloam kepē mesis sir wirek bedediik lo, og maḵ ham kwamin nevo bē hir nḡaa nipaya kesuu alam vahi pin sēn denedo Yerusalem lo hir nḡaa nipaya? ⁵ Ma! Sa nanēr vu ham nirōp nabē: Su nebē saga rē! Rēḵ mu nabē ham su gwērīn ham rē, og ham rēḵ malamīn nama nabē saga.”

Gagek Peggirinsēn Raḵ Kele Sēn Su Nesis Anon Rē Lo

⁶ Loḵ nēr gagek peggirinsēn ti bē, “Mehōti varoh kele pik* ti menare loḵ yi huk wain ayo, lob ya in bē gelē anon mejur, rēḵ anon ma. ⁷ Lob nēr vu hur sēn nevonḡ huk in lo bē, ‘Gengo? Seyam sero pik* anon yoh vu nḡebek lōō, rēḵ ma, om gebuv kele na, ma va sēn vasap dob jeji rot-ē!’ ⁸ Loḵ yi hur sēn lo nēr yah bē, ‘Mehō bōp, genakōōḵ gebare ta ngwē sēnē geving, besedev dob doḵ degwa, gesa getunḡ tebek doḵ degwa balu galē rē. ⁹ In mak mēm rēḵ ngis anon doḵ ta sēnē. Rēḵ mēm nabē nama lo, og mēm ngo rēḵ gebuv na.’ ”

Yesu Vong Bavēh Ti Nivesa Raḵ Loḵ Buk-sewahsēn-yi

¹⁰ Yesu vare nenēr gagek vu alam loḵ Buk-sewahsēn-yi* ti loḵ dub-supinsēn-yi ayo. ¹¹ Log avēh ti nedo, rēḵ memō gwang ya ayo lob vong beni neraḵ yoh vu nḡebek nemadluho-menemadvahi-mevidek-lōō (18). Lob avēh sēnē sekē ma rot gedemi sekē vegguu besu yoh vu bē kedi bare nirōp rē. ¹² Yesu lē yi, lob tahi yi ya benēr vu bē, “Avēh-e, sa hevong behong niraksēn maya.” ¹³ Log bē nema raḵ avēh sēnē, lob demi sesor avuti benare nirōp. Log avēh lo ḵo Anutu arē rak. ¹⁴ Rēḵ dub-supinsēn-yi ala ahē sengēn pangsēn in Yesu vong bavēh sēnē nivesa raḵ loḵ Buk-sewahsēn-yi*. Lob nēr vu alam pin bē, “Buk-huk-yi nemadvahi-bevidek-ti neggēp, om nabē ham nam in degevonḡ beham nimin vesa jaḵ, og ham nam doḵ buk-huk-yi, gaḵ ham su nam in nḡaa nabē sēnē doḵ Buk-sewahsēn-yi*.” ¹⁵ Loḵ Mehōbōp nēr yah vu yi bē, “Ham alam kwamin luu! Neloḵ Buk-sewahsēn-yi* og ham pin neya bōōḵ bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneko sir ya denenum bēl. ¹⁶ Gaḵ avēh sēnē lo, og yik Abraham yi mewis yi, rēḵ Satan jom yi ahon yoh vu nḡebek nemadluho-menemadvahi-vidēk-lōō (18). Om sa bē

kevelekin aggis in yi doḡ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?" ¹⁷ Nër nebë sënë, lob sir sën denelë yi paya lo nij mum. Galam pin ahëj nivesa medepisek rot in ngaa nivesa pin sën nevonḡ agi.

Gagek Peggirinsën Raḡ Mastet Los Yiist*
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)

¹⁸ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, "Maḡ sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḡ lo, og yik nebë va? Maḡ sëḡ tateḡin jaḡ va? ¹⁹ Sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḡ lo, og yik nebë nos sën hil nanër bë mastet* lo gahis. Mehöti ko mastet* sënë gahis behin loḡ yi huk. Lob kip merig beni nebë kele, lob sok sën denevëḡ medeneya agi yam denejegwi newisej loḡ."

²⁰ Loḡ nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bë, "Maḡ sa tateḡin sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḡ lo jaḡ va ngwë geving-a? ²¹ Sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḡ lo, og yik nebë yiist* sën nevonḡ bebrët nerig lo. Avëh ti sarömin yiist* sënë los parawa ḡetuk böp löö loḡ gabum, lob köd parawa pin sënë merig."

Hil Adok Na Veluung Avi Mahen
(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Log ya neko loḡ nyëḡ los beggang-bu la, menenër gagek vu alam, log ya in bë na Yerusalem, ²³ lob mehöti loḡ tepëḡ vu yi bë, "Mehöböḡ, maḡ yik Anutu rëḡ geḡo alam ti ti mu nah vu yi?" Loḡ Yesu nër yah vu bë, ²⁴ "Ham pasang dev vahamin doḡ in ham doḡ na veluung avi mahen. In sa nanër vu ham nabë: Alam ngahiseḡ rëḡ degevonḡin rot nabë dedoḡ na, rëḡ mu su rëḡ denoh vu rë, ²⁵ in beggang ala rëḡ kedi bebehii reping. Log ham rëḡ berup bare dobnë bepepa jaḡ, genanër nabë, 'Mehöböḡ, getahinin reping in he!' Loḡ rëḡ nanër nöḡ vu ham nabë, 'Ham re lo? Sa duḡin ham!' ²⁶ Loḡ ham rëḡ nanër nah nabë, 'He sën hil los naha nos los nanum loḡ ti, geḡenare lok he aggata megenenër gagek vu he lo.' ²⁷ Loḡ rëḡ nanër vu ham nabë, 'Ham re lo? Sa duḡin ham! Ham sënë nevonḡ ngaa nipaya, om ham jaḡ na nenga in sa!' ²⁸ Ham rëḡ gwelë Abraham ga, Isaak ga, Yakop galam-denenër-gagek-rangahsën pin demedo doḡ Anutu-yi-nyëḡ, rëḡ mu ham, og rëḡ dejos ham nah dobnë beham rëḡ ngu megweköö nyëmin. ²⁹ Gaḡ alam vu nyëḡ sën hes mala neverup los nyëḡ sën hes mala nemasuseḡ ya lo, galam vu nyëḡ sën ayööḡ neyam lo los nyëḡ sën sang neyam lo, og rëḡ dedoḡ na bemedo dega nos böḡ geḡ Anutu-yi-nyëḡ. ³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusën rëḡ nah denatu alam muginsën. Galam vahi vu muginsën rëḡ nom denatu alam tamusën."

Yesu Su Raḡ Yerusalem
(Mt 23:27-39)

³¹ Lob alam Parisai* la denër niröp loḡ buk sënë vu yi bë, "Gwevuu nyëḡ sënë geḡena nyëḡ ngwë, in Herot* vonḡin ngis hong megenadiik." ³² Loḡ Yesu nër yah vu sir bë, "Ham na nanër vu anöö bemën kwa ngahi saga nabë, 'Gengo! Sëḡ geḡtii memö geto dena, gesëḡ gevong balam nijraksën nijvesa jaḡ pehi geneheng. Gaḡ duu og sëḡ semu sa huk na veröḡ yi.' ³³ Rëḡ mu sëḡ medo mena pehi sënë geneheng, ga, duu. In su yoh vu bë dengis alam-denenër-gagek-rangahsën ti doḡ beggang-bu ngwë ré, gaḡ yik yö dengis menadiik doḡ Yerusalem timu.

³⁴ "Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehö genesis alam-denenër-gagek-rangahsën medenediik, geḡenetengwa Anutu-yi-alam sën nevonḡ sir yöḡ vu hong lo raḡ gelöḡ medenediik. Sa nehevong beron beron in bë sengupin nalum lo nabë sën ḡöḡrëeh ata nesupin nalu lo loḡ yah babu lo, rëḡ nim nelël. ³⁵ Om ham gwengö rë! Anutu vuu ham ya gḡovek ya beham nyëḡ rëḡ

nabumeng na. Sa nanër vu ham nabë: Ham su rëk malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën ham nanër nabë:
 ‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

14

Yesu Vong Bemehö Nivuuksën Ti Nivesa Rak Yah

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ggev ti, lob alam medo malaj nesepa yi. ² In mehö vuuksën ti nedo, lob nedo loḵ mala. ³ Yesu lë, lob loḵ tepëḵ vu alam-horek-yi los alam Parisai* bë, “Yoh vu bë hil gevong balam nijraksën nijvesa jak dok Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ⁴ Rëḵ ayej ma rot, lom ḵo mehö saga bevong benivesa rak, log vong yah meya ⁵ genër vu sir bë, “Bë ham ti nalu ma yi burmakau ti bës duk asoreng-bël-yi dok Buk-sewahsën-yi* ti, og mak ham su rëḵ dadii jak nom dok buk saga rë? Gaḵ ham rëḵ gwevong!” ⁶ Rëḵ su kwaj tōḵ rak gageḵ ti medenër loḵ yah rë.

Yesu Nër Bë Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lë vatëvëḵ sën deyam in bë dega nos lo ya denedo rak sëa sën los arë lo. Lob nër gageḵ rak sir betatekin bë, ⁸ “Nabë mehöti gevong dik nam vu hong nabë gena nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jak sëa sën los arë lo. In tum mehö sënë, mak rëḵ gevong dik in mehö ngwë sën los arë kesuu hong lo nam geving. ⁹ Bë gevong nabë sënë, og mehö sën vong dik in meluu lo rëḵ nam nanër vu hong nabë, ‘Gebo sëa-los-arë saga vu mehö sënë.’ Lob rëḵ nim namum böpata rot begenah gemedo lël hus. ¹⁰ Om nabë mehöti gevong dik in hong nabë gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lël hus. Gwevong nabë sënë in lob mehö sën vong dik in hong lo nam gelë hong lob nanër nabë, ‘Sa mehö, genam lël mala.’ Nabë nanër nabë sënë, og mëm alam pin sën ham los newa nos lo rëḵ degelë nabë ḵo hong rak. ¹¹ In mehöti bë yō geko arë jak, og Anutu rëḵ dahun yi. Gaḵ mehöti sën nabë dahun yi lo, og Anutu rëḵ geko arë jak na vavunë.”

Gwevong Dik Na In Mehönon Nabë Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabë Sënë

¹² Log nër vu mehö sën vong dik ya in yi lo bë, “Nabë gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sën ham degwa ti lo. In mak rëḵ degevong dik nom in hong begena gegwa nos dok nah hong nos saga gëp hir beggang buk ngwë. ¹³ Gaḵ nabë gwevong nos böp, og mëm gwevong dik na in alam bengöj masën, galam vahaj paya los vahaj kasöm, galam malaj kenod. ¹⁴ In alam nebë sënë su deyoh vu bë debo dok nah hong nos nyëvewen vu hong rë. Gwevong nabë sënë, lob kwam vesa. In Anutu rëḵ bo dok nah hong nos vu hong vu Buk-tamusën dok buk sën alam yohvu dekedi jak nah gëp bedub lo.”

Gageḵ Peggirinsën Rak Nos Böp (Mt 22:1-10)

¹⁵ Alam sën losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gageḵ sënë, lob nër vu Yesu bë, “Mehöti sën rëḵ medo mega nos dok Anutu-yi-nyëḡ lo og kwa vesa.” ¹⁶ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vongin bë gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngahi in bë nam dega nos böp sënë. ¹⁷ Lob mëm ya verup loḵ buk sën dega nos böp dok lo, lob vong yi hur ya denër vu alam sën vong dik ya in sir wirek lo bë, ‘Ham nam jak in sa hero ngaa pin gwevong ya menedo.’ ¹⁸ Rëḵ alam saga sir pin ti ti yō kwaj nevo hir gageḵ medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rë. Sir ti nër bë, ‘Sa bago huk bengö ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nöḵ rë.’ ¹⁹ Log ngwë nër vu bë, ‘Sa bago

burmakau-huk-yi nemadluho, om sa naya in tahu sir doḵ huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nõk rë.' ²⁰ Log ti nër bë, 'Yiḵ sa nahën nehaḵo avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nõk rë.'

²¹ Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob beggang ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, 'Gena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëḡ sënë, begweḵo alam bengöj masën, galam vahaj paya, galam malaj kenod, galam vahaj ḵasöm lo megweḵo sir doḵ nam sa beggang.'

²² Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, 'Sa hevong yoh vu ayem, rëḵ mu len la nahën neggëp meris.'

²³ Lob ala nër yah vu bë, 'Om gena genoh vu aggata böp pin, gegena gesepa doḵ heek degwa geving, begedadii alam denam. In sa hevongin bë sa beggang yö napup. ²⁴ Gaḵ sa nanër vu hong nabë: Alam pin sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, og su rëḵ dega sa nos rë.' "

*Hil Kwad Bo Megero, Loḵ Mëm Hil Tamuin Yesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë, ²⁶ "Nabë mehöti nam vu sa rëḵ ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yö kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë natu sa hur rë. ²⁷ Gemehöti sën su kerë yi ḵelepeḵo* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëḵ natu sa hur rë.

²⁸ Gaḵ bë ham ti kwa nevo bë dev beggang ading ti jaḵ na vavunë, og nedo bekwa neḵo ngaa-beggang-yi yi monë mugin loḵ mëm. ²⁹ Nabë su gevong nabë sënë rë geyö barah mudeng mu doḵ na meris, log su yoh vu bë gevong besemu na rë, og alam pin rëḵ degelë bedenänër pelë jaḵ mehö sënë, gedenanöp jaḵ nabë, ³⁰ 'Mehö sënë nelev beggang, rëḵ mu su yoh vu bë rëḵ dev mesemu na rë.'

³¹ Log bë mehö-los-bengö ti na begö vu mehö-los-bengö ngwë, og medo mekwa neḵo aggata pin mugin loḵ mëm neya. In maḵ yiḵ hen alam-begö-yi 10,000 mu, log mehö-los-bengö ngwë yi alam-begö-yi 20,000 kesuu hen. Om rëḵ kwa bo namugin megero rë nabë: Maḵ rëḵ ngis begö vu mehö-los-bengö ngwë sënë begetii na, ma maḵ su yoh vu rë? ³² Rëḵ nabë raḵ ni bë su yoh vu rë, og alam nyëḡ ngwë sën lo yö nahën denedo ading, log neving mehö la ya denenër gageḵ ya bë desemu gageḵ menadiiḵ gebegö gëp.

³³ Nebë saga, om ham kwamin bo rë. Bë ham ti gelë yi ngaa mu nabë ngaanon, og su yoh vu bë natu sa hur rë."

*Gageḵ Peggirinsën Raḵ Mamireng Sën Nengën Nemaya Lo
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ "Mamireng og ngaa nivesa. Rëḵ mu nabë mamireng sënë nengën nama na, og rëḵ hil gevong benengën jaḵ nah nabë va? ³⁵ Mamireng nebë sënë og su yoh vu bë hil rëḵ sarömin los dob rë, in rëḵ gevong paya vu nos vë, log hil su ayoh vu bë ḵeseh doḵ na geving reggu ahëj sën hil neketëḵin loḵ huk lo rë, in su rëḵ bo tebeḵ doḵ nos rë. Gaḵ hen huk maya veröḵ yi behil nehetë ya meris. Mehöti bë nenga neggëp, og gengö gageḵ sënë."

15

*Gageḵ Peggirinsën Raḵ Sipsip Sën Mala Ma
(Mt 18:12-14)*

¹ Log alam sën deneko takës* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengo yi gageḵ. ² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denër yi bë, "Mehö sënë ahë neving alam nijpaya, genegga nos ving sir."

³ Denēr nebē sēnē, lob Yesu nēr gagek peggirinsēn vu sir bē, ⁴ “Bē ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabē ti mala nama, og rēk gevuu 99 bare dega kesēk gēp nyēg len ti, log na sero ti sēn mala ma lo. Yō rēk sero niwēēk rot benatōk jaḱ loḱ mēm. ⁵ Bē natōk jaḱ, og rēk kerē jaḱ gēp bagē los kwa vesa menah. ⁶ Rēk nah berup beggang, lob tahi yi alam lo, galam sēn yik sir beggang-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanēr vu sir nabē, ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rēk setōk vu behaḱo yom ggōkin.’ ⁷ Om yik nebē saga, sa nanēr vu ham nabē: Angēr lo vu yaḱek kwaj vesa in alam yohvu 99 nebē saga, in su huk neggēp vu sir bē rēk degērin sir rē. Gaḱ nabē alam nij paya ti gērin yi, og rēk kwaj vesa bōpata rot vu yaḱek kesuu.”

Yesu Nēr Gagek Peggirinsēn Raḱ Monē Mala Ma

⁸ “Log nabē avēh ti neḱo yi monē gahis nemadluho, loḱ ti mala ma, og rēk taggi dok ram gesekee beggang ayo menesero rot, bemēm natōk jaḱ loḱ mēm. ⁹ Bē natōk vu, og rēk tahi yi alam lo, galam sēn sir beggang-bu ti lo na vu yi, log nanēr vu sir nabē, ‘Hil kwad vesa! In sa hevuu sa monē gahis ti, rēk sa sero metōk vu ggōkin.’ ¹⁰ Om yik nebē saga, sa nanēr vu ham nabē: Bē mehōti sēn ngaa nīpaya neggēp vu yi lo gērin yi nom, og Anutu yi angēr lo kwaj vesa rot.”

Gagek Peggirinsēn Raḱ Hur Magēm Ti Vuu Ama Geya Nyēg Ngwē

¹¹ Log Yesu nēr ving bē, “Mehōti nalu maluh luu denedo, ¹² lob amon nēr vu luho amaj bē, ‘Amag-e, kwam bo begebasuh hong monē lu ngaa pin borot, begebo gelek alu arig.’ Lob ama tung ngaa pin ggelek luho. ¹³ Lob amon su nedo hus ading rē, gaḱ pevis besupin hen beya nyēg ading ti. Beya nedo, lob tē yi monē pin ya rak ngaa nīpaya paya sēn nevang lo. ¹⁴ Vasap yi ngaa pin bemaya, log meyip bōpata verup vu dob sagu. Lob neraḱ vu in nos lu ngaa. ¹⁵ Lob maam ya nevang huk vu mehōti ggēp nyēg sagu. Lob mehō sēnē vong yi ya, beya neḱin yi bōōk lo ggēp yi dob. ¹⁶ Lob kwa neya vu bōōk hir nos rot bē ga, in mehōti su nelok vu yi rē.

¹⁷ Nebē sēnē loḱ kwa yah tōk raḱ ama, lob nēr bē, ‘Amag yi hur lo hir nos ngahiseḱē, besu deyoḱ vu bē dega mepalēt na rē. Rēk tum sengo yam nado sēnē menadiikahēg pangsēn. ¹⁸ Om maam sa kedi jaḱ menah mena vu amag. Log sēk nanēr vu yi nabē, “Amag. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. ¹⁹ Om gwēbeng sa su mehō niḱ vesa yoh vu bē genanēr sa nabē nalum rē. Gaḱ gwetung sa natu hong hur ti.”’ ²⁰ Log kedi raḱ meyah meya vu ama.

²¹ Nahēn verup neyam ggēp ading teka, loḱ ama lē yi, lob kwa paya in yi. Lob serōg beya kebi yi, gemul* yi. Loḱ nalu nēr vu yi bē, ‘Amag, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehō niḱ vesa yoh vu bē genanēr sa nabē nalum sa rē.’ ²² Rēk ama nēr vu yi hur lo bē, ‘Ham gwēko tob ading malangeri ti nam pevis bejōp dok yi. Geham nakah seḱes ti dok seḱē. Geham jōp suu dok vaha. ²³ Geham gwēko burmakau nalu tuveḱ sēn jeji lo ti nam mengis, in hil āga nos bōp gekwad vesa in yi. ²⁴ In vong bē sa nalug sēnē diik ya, rēk gwēbeng vesa loḱ yah ggōkin. Mala ma, loḱ hil atōk vu yi ggōkin.’ Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aguu ya nedo huk anon, beverup dus raḱ beggang, loḱ ngo geggageng dedun gedanelōo rot. ²⁶ Lob tahi hur ti ya, beloḱ tepēk vu yi bē, ‘Denevang va sagu?’ ²⁷ Loḱ nēr yah vu yi bē, ‘Arim amon yom verup, om sēn amam sis burmakau nalu tuveḱ sēn jeji lo ti medenega gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rē, gaḱ ya nedo vesa beyom verup.’ ²⁸ Rēk nalu aguu ahē sengēn rot, lob su loḱ ya beggang ayo rē. Lob ama luḱ ya dobnē, beya semu aye in yi. ²⁹ Rēk nēr yah vu ama bē, ‘Sa nehevong hong huk menado yoh vu

ngebek ngahisekë nebë hong ngaa meris ti, gesa su nekeyëh ayem beron ti rë. Rëk su genevo memëk nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rë. Geyö nema rot. ³⁰ Rëk nalum teka saga ya vasap hong ngaa pin rak avëh baggëb lo, geyom verup, lob kwam vo yi begesis burmakau nalu tuvek sën jeri lo in yi.

³¹ Loq ama nër yah vu bë, ‘Nalug, hongëk alu nado loq ti yoh vu buk, besa ngaa pin tu hong ngaa. ³² Gak mëm hil kwad vesa benapisek in arim sënë. In vong bë diik ya, rëk ma genedo vesa beyom verup ggökin. Mala maya veröx yi, loq hil halë yi ggökin.’”

16

Gagek Peggirinsën Raq Hur Ti Sën Negin Ala Yi Ngaa Paya Lo

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh lo ving bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti nedo, beyi hur ti nedo menegin yi ngaa ngaa paya. Lob mehö la deya vu mehö monë degwa sënë medenër yi hur rangah vu yi bë nevasap yi ngaa ngahisekë. ² Lob tahi yi hur yam benër vu yi bë, ‘Genevong nebë tena sën mehö la denër bengöm vu sa-ë? Genah getatekin sa ngaa pin sën genegin lo nabë genevong nebë tena, in sejak ni. In su rëk gwegin sa ngaa gökin nah rë.’

³ Lob mehö sën negin yi ngaa lo kwa nevo loq ayo bë, ‘Sëk gevong nabë va? Ma gemehö böp rëk juuk sa na pehi lo, gesa su rëk gëgin yi ngaa gökin nah rë. Sa sekëg ma, om sa su yoh vu bë kedub dob rë-o! Log sa nig nemum bë sa su ketag nos vu mehö ngwë. ⁴ Rëk mu sa kwaq tök rak aggata ti, om nabë sa gevong nabë sënë, og alam rëk degeko sa na hir beggang dok buk sën sa alag juuk sa gesesu gëgin yi ngaa gökin rë lo.’ ⁵ Nebë sënë lob tahi alam pin sën hir nyëvewen neggëp berëk debo dok nah vu ala lo ti ya vu yi. Lob ti ya verup mugin, lob loq tepëk vu bë, ‘Hong nyëvewen va la neggëp vu sa alag-a?’ ⁶ Loq nër yah bë, ‘Wë!* dram 100.’ Lob nër vu bë, ‘Gweko kapiya teka sën hong nyëvewen arë neggëp lok lo, begweto gemedo pevis, bekwevu yik dram 50 mu dok gëp.’ ⁷ Ggovek log mehö ngwë verup, lob mehö sën negin ngaa lo loq tepëk vu bë, ‘Hong nyëvewen va la neggëp-a?’ Loq bë, ‘Wit* bëek 100.’ Lob nër vu bë, ‘Om gweko hong kapiya sën hong nyëvewen neggëp lok lo, beyik kwevu bëek 80 mu dok gëp.’

⁸ Lob ala ngo bë nevong nebë saga, lob kenu ya benër yi hur sën tetuhin yi lo bë yi mehö los kwa. Yönon, mehönon vu dob sënë yik kwaj böp bedenetetuhin hir alam nebë sënë. Gak alam-rangah-yi, og su denevong ngaa los kwa nebë sënë rë.

⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Ham su ngupin monë in gwevong ngaa nipaya paya jak, gak ham gwevong balam denatu ham alam jak. Gevu tamusën sën monë nama na lo, og rëk degeko ham jak na beggang nivesa sën rëk medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabë mehöti nemalain ngaa mahen teka teka nivesa, og rëk malain ngaa böp nivesa geving. Log mehöti sën su gevong ngaa mahen mahen niröp rë lo, og su rëk gevong ngaa böp niröp geving rë. ¹¹ Om nabë ham su gwegin dob sënë yi monë niröp rë, og re rëk bo ngaanon vu ham beham gwegin-a? ¹² Log nabë ham su gwegin mehö ngwë hir ngaa nivesa rë, og re rëk bo ham ngo ham ngaa sën lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bë gevong huk vu ala luu dok ti rë. In rëk nidelin ngwë, gahë geving ngwë. Ma rëk napiik vu ngwë, genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevong huk vu Anutu los monë dok ti rë.”

Gagek Raq Horek Los Anutu-yi-nyëg

14 Rêk alam Parisai* ahêj neving monë pangsën, om dengo gagek pin sën Yesu nêr agi, lob denöp rak yi. 15 Rêk nêr yah vu sir bê, “Ham ngo neko ham rak ggêp alam malaj bê ham alam yohvu. Rêk mu Anutu rak ham ayomin ni. In ngaa sën mehônnon denelë bê nivesa medeneko rak lo, og Anutu nelë bê ngaa nipaya.

16 Horek yi gagek los alam-denenêr-gagek-rangahsën hir gagek neggêp in bê hil sepa dok, rot meverup lok Jon yi buk. Rêk lok Jon yi buk, beyam verup gwëbeng, og Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëg tok yam rangah. Lob alam pin nij wëek rot in bê dedok na nyëg sënê. 17 Yagek los dob yoh vu bê govek na bemala nama, rêk mu gagek sën neggêp lok horek lo, og su yoh vu bê teka rêk geto mena rë.”

*Yesu Nêr Gagek Rak Sën Alam Los Venëj Denevepul Sir Lo
(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)*

18 “Bê mehöti nidëlin venë gegeko avêh ngwë natu venë, og nevang baggëb. Log mehöti sën nabë geke avêh sën regga nilëlin yi lo, og nevang baggëb bengaa nipaya neggêp vu yi.”

Yesu Nêr Gagek Rak Mehö Bengö-ggoreksën Luho Mehö Meris Lasarus

19 “Mehöti nedo wirek, lob yö neröp röpröp malangeri ngeri los tob sagap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk. 20 Log mehö-kupek-masën ti neggêp lok yi veluung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi. 21 Rêk kwa nevo timu bê na in patu nos metes sën mehö-los-bengö-ggoreksën nevang meneto lok tevör gebinë lo mega, rêk ma. Ganöö verup denetep rak yi pegges.

22 Lok mehö-kupek-masën lo diik mugin medelev, lob angër deko yi ya nedo ving Abraham. Log mehö-los-bengö-ggoreksën diik tamu bedelev yi ving. 23 Lob ya nedo Nyëg-nipaya beneko vanë böpata. Lok vër mala rak, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi. 24 Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo tahi ya vu bê, ‘Amag Abraham-e! Kwam gevingin sa begwevong Lasarus nam dagoo nema deggis nyë teka dok bêl, begevong jak sa daggeg bahë yes jak teka rë. In nengwah sënê gga sa besa hanö nivanë böpata rot.’

25 Lok Abraham nêr yah vu bê, ‘Nalug-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sën genedo malam vesa lo, og genedo rak hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rêk vu nyëg sën gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetök vu vanë rot. 26 Log ngaa ngwë sënê ving. Anutu vong lii böpata ti neggêp lok vuheng meneru hil. Om alam sën denedo agi degevongin nabë deduk lii sënê gedenök vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sën denedo ggêp aga su deyoh vu bê deduk lii sënê gedejak nam vu he rë.’

27 Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo nêr bê, ‘Nebë saga om amag, sa ketag vu hong bê gwevong Lasarus nah bena amag yi beggang. 28 In sarig lo nemadvahi denedo lok. Om Lasarus pasang nanêr gagek niwëek vu sir. In rêk dedok nam nyëg sënê bedegeko vanë.’

29 Lok Abraham nêr yah vu bê, ‘Moses losho alam-denenêr-gagek-rangahsën hir gagek neggêp vu sir. Om yik degengo saga.’ 30 Lob mehö sën los kupek wirek lo nêr bê, ‘Ma rot! Amag Abraham, sagak su yoh vu rë. Gak mêm nabë alam-diiksën ti kedi jak gêp bedub benah nanêr vu sir, og mêm rêk degêrin sir.’ 31 Lok Abraham nêr yah vu yi bê, ‘Bê su degengo Moses losho alam-denenêr-gagek-rangahsën hir gagek rë, log nabë mehöti kedi jak nah gêp bedub benah nanêr, og su rêk degevong geving yi gagek geving rë.’”

17

*Nгаа Nipaya Rëk Gërin Mehõnon Besu Degevong Geving Yesu Rë
(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)*

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Nгаа aggagga rëk berup beseggi mehõnon, lob rëk kepë sir. Rëk mu gëpin mehõti sën jan doḵ vahaj lo!” ² In maḵ rëk kepë alam sën nahën nij yes yes lo ti jak nгаа nipaya. Gak nabë deseḵu gelõng bõpata ti doḵ mehõ nipaya saga kwa namuḵin medegetë yi duḵ na loo bemala nama, og sagak nivesa in lob su rëk kepë mehõnon la rë, gak nama og rëk geko nyëvewen bõpata rot vu tamusën. Om ham ngo gwëgin ham nivesa.

³ Nabë arim gevong nгаа nipaya, og gebo gagek jak yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi nгаа nipaya saga. ⁴ Log nabë gevong paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu doḵ buk timu, loḵ gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wõp-o, sa hevong sënëḵ nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevong Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehõbõp bë, “Gwevong behe ayomin na niwëëḵ.” ⁶ Lok Mehõbõp nër yah vu sir bë, “Nabë yik ham ayomin nam timu mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham yoh vu bë rëk nanër vu kele malberi sënë nabë, ‘Gesepul hong los degwam megena gejeyang hong duḵ na loo vuheng’, og rëk gevong noh vu ham ayemin.”

Yesu Nër Bë Yi Hur Degevong Nabë Sënë

⁷ Log Yesu nër ving bë, “Nabë ham ti yi hur kedub dob gëp huk anon, ma gëgin sipsip govek geberup beggang, og maḵ ala rëk nanër vu yi nabë, ‘Gepevis beḵejak nam sëa in gegwa nos’—a?” ⁸ Ma! Mu rëk nanër vu yi nabë, ‘Gwero sa nos. Gejõp röprüp in gejuu sa nos begweḵo nam besëga genanum namuḵin, loḵ mëm rëk gegwa hõm los genanum tamu.’ ⁹ Log maḵ rëk kwa vesa megeḵo hur sënë jak in nevong nгаа yoh vu aye? Ma! ¹⁰ Om yik ham gwevong nabë saga geving. Nabë ham gwevong nгаа pin begovek na noh vu sën Anutu nër vu ham bë ham gwevong lo, og ham nanër nabë, ‘Hek hur nimin paya. Om huk sën he nehevong lo, og yik he ngo he huk om he nehevong.’”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemadluho Nij Vesa Rak

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bë na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sën neruu dob distrik Samaria los Galilea lo. ¹² Medo meya beya verup beggang-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemadluho detõḵ verup vu yi bedanare adingnë ¹³ gedetahi ya vu yi bë, “Tatovaha, kwam paya in he!” ¹⁴ Yesu nelë sir, lom nër yah vu sir bë, “Ham na tato navimin vu alam-denekoseriveng.” Lob nahën medo deneyõḵ, log navij tup nivesa rak pevis. ¹⁵ Lob sir ti nelë bë navi nivesa rak, lob ggërin yi benepisek in menetahi ya vavunë, geneko Anutu arë rak geneyah vu Yesu. ¹⁶ Mehõ saga yah verup, lob to petev loḵ Yesu vaha genër vu bë kwa vesa rot. Rëk mu mehõ sënë og Samaria* ti. ¹⁷ Yesu lë bë mehõ timu sënë yom to vu yi, lom lëḵ menër bë, “Sa kwag nevo bë ham nemadluho sën lo nimin vesa rak pin, loḵ sir nemadvahi-bevidek-lubeluu ya deyoh tena? ¹⁸ Su deyom in bë degeḵo Mehõbõp arë jak rë? Gak yik mehõ-yu-ngwë sënë yõ timu yom-a?” ¹⁹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Kwedi gena! Ayom yam timu vu sa om sën nim vesa rak.”

*Anutu-yi-nyëḵ Rëk Anon Jak
(Mt 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Lob Parisai* delok tepək in Yesu bē, “Anutu rēk nam natu ala megegin hil nangêrek-a? Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Buk sēn nabē Anutu nam gēgin hil lo, og ham su rēk gwelē ngāa ti jaḵ malamin rē. ²¹ Log su rēk denanēr vu ham nabē ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rē. Ham ngo? Anutu yam nedo loḵ ham vuheng atov govek ya.”

²² Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo bē, “Buk ti vongin berup, lob ham rēk gwevong in rot nabē ham gwelē Mehōnon Nalu gökin, rēk mu ham su rēk gwelē yi rē gerēk nama. ²³ Rēk denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rēk denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamuin sir, gaḵ ham najom ham ahon! ²⁴ In buk sēn Mehōnon Nalu duk nom lo, og ham rēk gwelē nabē sēn ham nelē davēs nevēr lom nejēh raḵ nyēg pin lo. ²⁵ Rēk mu geḵo nivanē ngahiseḵē rē, galam sēn denedo gwēbeng agi degeruu demij vu yi govek rē. ²⁶ Log doḵ buk sēn Mehōnon Nalu duk nom dob lo, og mehōnon rēk medo denegevong ngāa pin nabē sēn denevong loḵ Noa yi buk wirek lo. ²⁷ Mehōnon medo denegga nos los denenum, gemaluh denēko venēj, gavēh deneraḵ reggaj, beya verup loḵ buk sēn Noa loḵ ya yaḵ ayo lo, loḵ tum bēl böpata vuuk verup pevis merehöo sir pin.

²⁸ Log yik rēk nabē sēn Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenum gedenebago kupek lu ngāa. Denevaroh nos los denelev beggang. ²⁹ Rēk mu loḵ buk sēn Lot kedi ggēp Sodom meya rak lo, og Anutu vong nengwah böpata los gelöng nisansang sēn netum lo luk yam vu vavunē nebē hob megga sir pin bemalaj maya. Gelöng saga arē nebē salpa*.

³⁰ Lob yik rēk mehōnon medo denegevong hir ngāa aggagga nabē saga doḵ buk sēn Mehōnon Nalu duk nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabē mehōti jaḵ na sewah jaḵ yi beggang yu tamangsēn vavunē megeko ayöong doḵ buk saga, geyi ngāa pin doḵ medo beggang ayo, og su doḵ nah geḵo yi kupek doḵ beggang ayo, gaḵ beya mena pevis. Log nabē mehōti na medo huk anon, og yik nabē saga, su serög menah beggang, gaḵ beya mena pevis. ³² Ham kwamin bo Lot venē rē. ³³ Nabē mehōti kwa bo navi pangsēn og su rēk medo mala-tumsēn rē. Gaḵ nabē mehōti kwa birek in yi, og anon rēk medo mala-tumsēn.

³⁴ Sa nanēr vu ham nabē: Mehō luu rēk degēp buk jaḵ kanyē timu doḵ buk sēnē, lob Anutu rēk geḵo ngwē, log gevuu ngwē begēp. ³⁵ Log avēh luu rēk medo denegerii wit* gahis natu parawa, lob Anutu rēk geḵo ngwē, log gevuu ngwē bemedo. ³⁶ [Log mehō luu rēk demedo doḵ huk anon, lob Anutu rēk geḵo ngwē, log gevuu ngwē bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh delok tepək vu yi bē, “Mehöböp, ngāa sēnē rēk anon jaḵ gēp tena?” Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Vu nyēg sēn heljēng neggēp lo, og ḵadanii denesup sir ya timu in bē dega.”

18

Gagek Peggirinsēn Raḵ Avēh Ti Vongin Bē Jaas Doḵ Vu Yi

¹ Lob Yesu nēr gagek peggirinsēn ti vu sir in bē tahu sir beyö denajom jaḵ noh vu buk gesu nij tebö. ² Nēr bē, “Jaas sēn nengo gagek lo ti nedo nyēg böp ti. Lob jaas ti sēnē su neggönengin Anutu rē, log su kwa nevo mehōnon ving rē. ³ Lob avēh alov ti nedo nyēg böp sēnē ving. Lob neya vu jaas sēnē yoh vu buk menenēr vu bē, ‘Mehōti vong paya vu sa, om gwengo sa gagek megwero.’ ⁴ Lok jaas sēnē kwa vo muḡin bē su rēk doḵ vu yi rē, lob nedo hus ading teka. Loḵ tum yom kwa vo loḵ ayo bē, ‘Sa su nahōnengin Anutu rē, gesa su kwag nevo mehōnon rē. ⁵ Rēk avēh alov sēnē yam neketag vu sa mekeduung raḵ,

om maam yik ggovek gesedok vu yi in gagek. In mak rëk medo menam vu sa nabë sënë rot besa nig tebò jak na veròk yi.' ”

⁶ Log Mehöböp Yesu lok tepëk bë, “Ham ngo jaas nipaya sënë yi gagek, ⁷ om ham kwamin nevo bë? Alam sën Anutu ggooin sir rak tu yi ngaa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og ham kwamin nevo bë mak su rëk dok vu sir in gagek rë? Mak rëk gegin hus ading rot, gesu dok vu sir pevis rë? Ma. ⁸ Sa nanër vu ham nabë: Rëk gengo hir gagek bedok vu sir pevis. Rëk mu vu tamusën sën Mehönon Nalu nom lo, og mak rëk natök vu yi alam la gedenevong geving yi medemedo ma rëk nama?”

Gagek Peggirinsën Rak Alam Parisai Los Mehö Sën Neko Takës*

⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu alam vahi sën yò kwaj nevo sir bë sir alam yohvu gedenele alam vahi pin bë nij paya lo bë, ¹⁰ “Mehö luu kwaj nevo bë denajom jak, lob luho derak medeya dub vabuung böp. Parisai* ngwë, log alam sën deneko takës* lo ngwë. ¹¹ Parisai* sënë nare ya, bevengev rak lok ayo nebë sënë, ‘Oo Anutu, sa kwag vesa vu hong, in sa su nebë alam vahi rë. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngaa vër. Gesir alam nij paya, gedenevong baggëb. Rëk sa og su nebë sën sir-ë rë. Gesa su nebë mehö neko takës* sën nare agi ving rë. ¹² Sayeg neggërin nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngaa pin sën sa nehako lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’ ¹³ Rëk mehö sën neko takës* lo, og yò nare ggëp ading, log nilël bë su barah mala jak yagek, gak petap babu log jom rak bë, ‘Oo Anutu, sa mehö nig paya, rëk mu kwam gevongin sa!’

¹⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Anutu nër mehö sën neko takës* agi bë yi mehö yohvu beyah meya yi beggang los nipaya masën. Gak mehö ngwë sënë og ma. In mehöti bë yò geko yi jak, og Anutu rëk dahun yi. Gak mehöti sën yò dahun yi lo, og Anutu rëk geko arë jak.”

Yesu Jom Rak Hurmahen (Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Lok deko hurmahen deyam vu Yesu, in bë gebë nema jak sir. Rëk yi hur maluh delë, lob denërin sir. ¹⁶ Rëk ma geYesu tahi hurmahen deyam vu yi, log nër bë, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen lo, og rëk demedo dok Anutu-yi-nyëg. ¹⁷ Om sa nanër vu ham yönon nabë: Mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëg nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bë rëk dok na rë.”

Gagek Rak Ggev Sën Yi Ngaa Ngahisekë Neggëp Vu Yi (Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Lok ggev ti lok tepëk in yi bë, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon, om sëk gevong nabë va in sena medo malag-tumsën degwata los degwata?” ¹⁹ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Genër sa bë sa nig vesa in va? In Anutu yò timu og nivesa. ²⁰ Gerak Anutu yi horek ni ggovek ya bë: Su gwevong baggëb. Su gengis mehönon medenadiik. Su gegodek ngaa. Su genanër gagek tetuhinsën jak mehö ngwë. Gegurek amam lu atam babuj.” ²¹ Lok ggev lo nër yah vu bë, “Èë-ë, sënëk sengo nahën hurmahen, log sa nesepa lok horek pin sënë rot beberup gwëbeng sagi.” ²² Yesu ngo lob nër yah vu yi bë, “Log ngaa ti nahën. Gwevong hong kupek pin bemehö la debago, lob gebo monë sën gweko jak lo gelek alam sën hef ngaa nema in sir lo. Gwevong nabë sënë log mëm genam gesepa sa, gemëm hong kupek nivesa rëk gëp vu yagek.” ²³ Rëk ggev sënë ngo gagek sënë, lob ayo maggin rot. In yi mehö kupek degwa.

²⁴ Yesu lê yi lob nër bë, “Alam sën hir kupek ngahisekë lo, bë dedok na Anutu-yi-nyëg og rëk debimengin rot. ²⁵ Yönon, kamer bë gurek na rurek

len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën ti gevong in nabë dok na Anutu yi nyëg og sagaḥ huk böpata rot kesuu.”²⁶ Alam denḡo gagek sënë lob denër bë, “Om maḥ re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”²⁷ Loḥ Yesu nër bë, “Nḡaa sën mehönön su deyoh vu bë degevang rë lo, og Anutu yö yoh vu bë gevong.”

²⁸ Loḥ Pita nër bë, “Gwelë! He hevuu he nyëg los he nḡaa pin ya, gehe yam medo nesepa hong.”²⁹ Lob Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham nabë: Alam pin sën kwaj nevo Anutu-yi-nyëg, bedenevuu hir beggang, gevenëj, garij lo, gamaj los ataj, genaluj lo lo,³⁰ og Anutu rëk bo ngahisekë dok nah vu sir dok buk sënë, log rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata vu tamusën.”

*Yesu Nër Beron Netu Löö Bë Rëk Nadiik Gekedi Jaḥ Gökin
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Lob Yesu ḡo sir nemadluho-bevidek-luu lo ya, benër vu sir bë, “Ham ngo! Gwëbeng hil narak menaya Yerusalem. Lob gagek pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu raḥ Mehönön Nalu wirek meneggëp lo vongin anon jak.”³² In rëk debo yi dok na alam-yu-ngwë nemaj. Lob rëk denanër pelë jak yi, gedegevang paya vu yi, gedepesuv nyëj ḡos jak yi.³³ Log rëk debeek yi, log mëm dengis yi menadiik. Rëk mu buk natu löö jak, lob rëk kedë jak nah gökin.”³⁴ Rëk yi hur maluh su derak gagek sënë ni rë. In neggëp vunsën in sir lob su kwaj töḥ raḥ degwa rë.

*Yesu Ro Mehö Mala Kenod Ti Menivesa Rak
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Yesu ya verup Yeriko, lob mehö mala kenod ti nedo loḥ aggata nenga bemedo neketag monë lu nḡaa vu alam bë dedoḥ vu yi.³⁶ Lob ngo dedun bë alam yu böpata to deneyam, lob loḥ tepëḥ vu sir bë, “Denevang va?”³⁷ Loḥ denër vu bë, “Yesu vu Nasaret verup.”³⁸ Lob tahi ya bë, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa.”³⁹ Loḥ alam sën denemuḡin lo depetupek raḥ yi bë aye nama. Rëk ma gepasang netahi menegeyeh loḥ bë, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa!”⁴⁰ Lob Yesu ya nare genër vu sir bë degeḡo yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loḥ tepëḥ vu yi bë,⁴¹ “Gevongin bë sa gevong nabë va vu hong-a?” Loḥ nër bë, “Mehöböḡ, sa bë gwevang besa malaḡ natum gökin.”⁴² Lob Yesu nër vu bë, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vong bemalam nivesa raḥ.”⁴³ Lob pevis bemala nivesa raḥ avuti genelë nyëg. Lob tamuin Yesu menaya, geneḡo Anutu arë raḥ. Galam pin sën delë nḡaa aḡi deḡo Anutu arë raḥ ving.

19

Sakeus Yi Gagek

¹ Lob Yesu loḥ ya Yeriko in bë noh na bena. ² Loḥ mehöti arë nebë Sakeus nedo. Alam-deneḡo-takës* hir ggev ti yi, beyi mehö neggorek monë ngahisekë. ³ Lob kwa nevo bë gelë Yesu mejak ni nabë yi mehö nebë va. Rëk yi mehö vaha dus besu yoh vu bë rëk gelë yi nivesa rë, in alam ngahi rot medeggërin yi. ⁴ Lob seröḡ bemuḡin beya meraḡ ya ḡele map ti in bë mëm gelë Yesu. In raḥ ni bë rëk na berup sagu. ⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala raḥ melë yi, lob nër ya vu bë, “Sakeus, geduḥ pevis meganam! In sëḡ medo geving hong dok böm pehi sënë.”⁶ Lob luḡ pevis beḡo Yesu raḥ meya yi beggang los kwa vesa. ⁷ Alam delë nebë sënë, lob ahëj sengën medenër bë, “Ya neggëp loḥ mehö nipaya ti sagu yi beggang in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benër vu Mehöböp bē, “Mehöböp, gwengo rē. Sēk gevong sa ngaa pin vahi vu alam sēn denerak vu in ngaa lo. Log alam sēn sa tetuhin sir gesehodek hir ngaa ti ti lo, og sēk gevong ngaa lubeluu lubeluu dok nah vu sir.” ⁹ Lob Yesu nēr vu yi bē, “Gwēbeng sēnē, Anutu kol alam beggang ayo ti sēnē yah vu yi. In mehō sēnē og degwa vu Abraham ving. ¹⁰ Yōnon, Mehōnon Nalu yam in bē sero mehōnon sēn malaj nema lo begeko sir nah.”

Gagek Peggirinsēn Raḱ Alam Böp Ti Vo Monē Vu Yi Hur Nemadluho

¹¹ Dengo gagek sēnē ggovek, log nēr gagek peggirinsēn ti vu sir. In ya verup dus raḱ Yerusalem, lob kwaj nevo bē buk dus raḱ bAnutu-yi-nyēg vongin anon jaḱ pevis avuti. ¹² Lob nēr vu sir bē, “Mehö böp ti bē na nyēg ading ti jaḱ in degetung yi natu mehō-los-bengö benom gegin yi alam pin. ¹³ Lob supin yi hur nemadluho yam bevo monē ḱapiya luu luu ggelek sir pin, log nēr vu sir bē, ‘Ham medo gwevong huk bagosēn jaḱ monē sēnē rot, besenom geto sēnē gökin.’

¹⁴ Rēk yi alam nij nelēlin yi, om ya, log devong mehō la detamuin yi medeya beya denēr bē, ‘He nimin lēl bē mehō saga su natu he mehō-los-bengö megegin he!’ ¹⁵ Rēk ma gedetung yi tu hir mehō-los-bengö ggovek geyom to. Lob nēr bē, ‘Ham tahi alam sēn sevo monē vu sir lo nam. Sa bē galē nabē sir ti ti deneko va la va la loḱ ya ving-a?’

¹⁶ Lob mehōti nare yam mugin benēr ya bē, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosēn raḱ hong monē ḱapiya luu sēnē, log sa haḱo ḱapiya mehōdahis sēnē loḱ yam ving.’ ¹⁷ Lob mehō-los-bengö nēr vu yi bē, ‘Hong hur nivesa begevong huk nivesa rot. Genemalamin ngaa mahen sēnē nivesa, om sēk gevong begwegin nyēg böp yu nemadluho.’

¹⁸ Log mehō ngwē sēn netu luu nare benēr ya bē, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosēn raḱ hong monē ḱapiya luu sēnē, log gwēbeng sa haḱo ḱapiya nemadluho sēnē loḱ yam ving.’ ¹⁹ Lob mehō-los-bengö nēr vu yi bē, ‘Om sēk gevong nyēg böp yu nemadvahi in gwegin.’

²⁰ Lok hur ti verup nare yam, benēr ya bē, ‘Mehö böp, hong monē ḱapiya luu sēn lo sēnē. Sa hebom loḱ tob nyē dus teka besa hegin nivesa beyö nedo rot. ²¹ In sa nehalē hong bē hong mehō nim wēk. Ngaa sēn mehō ngwē denetung menedo lo, og geneko. Genos sēn mehō ngwē denevaroh lo, og genelev anon. Om sēn sehōnengin hong, lob hong monē ḱapiya luu sēn lo yō nedo.’

²² Lob mehō-los-bengö nēr vu mehō sēnē bē, ‘Hong sēnē, nim paya rot! Maḱ sēk gevong gagek yu hong jaḱ ngo hong gagek saga rē. Maḱ gerak ni yōnon bē sa mehō nig wēk, bemehō ngwē denetung ngaa nedo loḱ sa nehako, gesa nalev nos sēn mehō ngwē denevaroh lo? Yōnon-a? Sa nehevong nebē sēnē?’ ²³ Rēk nebē va sēn su getung sa monē loḱ ya beggang-monē-yi in bē senom og sa gako teka sevōk geving rē-ē?’ ²⁴ Log nēr vu alam sēn denare dus vu lo bē, ‘Ham bo monē ḱapiya luu saga vēr in mehō saga, gebo nah geving vu mehō sēn ḱapiya mehōdahis nedo vu yi lo.’

²⁵ Loḱ denēr yah vu bē, ‘Mehö böp, mu ḱapiya mehōdahis neggēp vu yi vorot.’

²⁶ Lok nēr bē, ‘Sa nanēr vu ham nabē mehōti sēn ngaa neggēp vu yi lo, og sēk bo la gökin geving vu. Gaḱ mehōti sēn yi ngaa su neggēp rē lo, og sēk bo teka sēn neggēp vu yi lo vēr in yi. ²⁷ Rēk alam sēn denelē sa paya benij lēl bē sa su natu hir mehō-los-bengö lo, og ham gweko sir nam sēnē beham ngis sir bedenadiik jaḱ sa malag.’ ”

*Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)*

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek, log mugin betetuu aggata meneya Yerusalem. ²⁹ Ya verup dus raḵ Betpage los Betania ggëp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ³⁰ genër vu luho bē, “Melu na medoḵ na beggambu ti sën melu malamin neya agu, lob melu rëḵ gwelë gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehöti su raḵ dogi sënë wirek rë, lob melu kwevelekin begweko nom. ³¹ Genabë mehöti dok tepëḵ nabë, ‘Melu gwevong va vu dogi sagi?’ og melu nanër nah nabë, ‘Mehöböp bē jaḵ mena’.”

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detoḵ vu ngaa pin yoh vu sën nër vu luho lo. ³³ Luho medo denekevelekin dogi sënë, loḵ dogi ala loḵ tepëḵ in luho bē, “Melu nekwevelekin dogi nalu sënë in gwevong va vu?” ³⁴ Loḵ luho denër yah bē, “Mehöböp bē jaḵ mena.”

³⁵ Lob luho deḵo dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob raḵ ya dogi demi, log detung Yesu raḵ ya nedo vavunë. ³⁶ Bemëm nerak meneya, galam pin kwaj vesa rot vu yi bedenevah hir tob ggök aggata geneggök, ³⁷ beya deverup dus raḵ sën aggata nehöo Kedu Kele-oliv. Lob yi hur maluh pin sën denesepa yi lo, gesir ngahisekë saga kwaj vo yah ngaa böp böp pin sën nevong bedenelë wirek lo, lob kwaj vesa bedeneπισekin medeneḵo Anutu arë raḵ bē:

³⁸ “Anutu gevang semusemu vu mehö-los-bengö sën neyam los Mehöböp niwëëk!

Gagek ahë yes raḵ neggëp yagek,

log Anutu arë böpata los nikapiik nivesa neggëp yagek vavunë!”

³⁹ Log alam Parisai* la delok ya alam yu böpata saga vuheng belosho deneya, lob denër vu Yesu bē, “Tatovaha, genanërin hong hur maluh lo sënë nabë ayej nama.” ⁴⁰ Loḵ nër yah vu sir bē, “Sa nanër vu ham nabë: Bë ayej nama, og gelong lo sënë yö rëḵ denapisek.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem

⁴¹ Loḵ Yesu ya verup dus raḵ, lob mala ya melë nyëḵ böp Yerusalem, lob su raḵ. ⁴² Su raḵ bē, “Nabë yik gejak mehö sën yoh vu bē gevang hong begemedo revuh lo ni gwëbeng sagi, og mëm sënë nivesa. Rëḵ ma gemehö sënë neggëp vunsën in hong, gesu gerak ni rë. ⁴³ Gwengö rë, buk ti vingin berup, lob alam sën degevang begö vu hong lo rëḵ nam dedev lii begö yi medetetup dok hong. Log rëḵ deketumin hong vahi vahi. ⁴⁴ Lob rëḵ dekevoh hong geving nalum lo pin sën denedo loḵ hong lo na. Log su rëḵ degönengin gelong ngwë gejak medo ngwë vavunë rë. In su kwam nevo buk sën Anutu yam in bē dok vu hong lo rë.”

*Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub-vabuung-böp Lo
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)*

⁴⁵ Log loḵ ya dub-vabuung-böp ayo, lob tii alam sën denevang huk bagosën loḵ ayo lo. ⁴⁶ Genër vu sir bē, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bē: Sa beggang, og yö rëḵ natu beggang jom-raḵsën-yi. Rëḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waak vunsën raḵ.”

⁴⁷ Log nenër gagek vu alam yoh vu buk loḵ dub-vabuung-böp ayo. Lob alam-deneke-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bē dengis yi menadiik. ⁴⁸ Rëḵ alam pin nij wëëk bē degengo yi gagek, lob ggev lo su detoḵ raḵ aggata ti rë.

20

*Delok Tepëk In Yesu Bë Re Vo Niwëek Vu Yi
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

¹ Buk ti, lob Yesu medo netatekin gagek vu alam loḵ dub-vabuung-böp genenër Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi. ² Bedelok tepëk vu yi bë, “Genanër vu he nabë: Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong raḵ-a?” ³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë dok tepëk in gagek ti nöḵ vu ham rë. Ham nanër vu sa nabë: ⁴ Sën Jon neripek alam lo, og yam vu yagek, ma sepa loḵ mehōnon vu dob kwaj?” ⁵ Lob yō desap sir raḵ medenër bë, “Nabë hil nanër nah nabë: ‘Yam vu yagek’, og rëḵ dok tepëk nom nabë: ‘Rëḵ nebë va sën ham su nevong ving yi rë-ë?’ ⁶ Log nabë hil nanër nabë: ‘Sepa loḵ mehōnon vu dob kwaj’, og rëḵ alam detengwa hil jaḵ gelöng. In kwaj neya niwëek vu yi bë yi mehō-nenër-gagek-rangahsën ti.” ⁷ Lob maam denër yah vu Yesu bë, “He duḡin degwa-o!” ⁸ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëḵ nanër mehō sën ggooin sa raḵ lo vu ham rë.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)*

⁹ Nër nebë saga, log nër gagek peggirinsën sënë vu alam bë, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë loḵ ya alam la nemaj in bë degegin medegeko anon vahi natu yiḡi gevahi natu hej. Log tah yi ya nedo nyëḡ ading ti beya nedo hus ading rot. ¹⁰ Log buk sën wain anon nemonek lo dus raḵ, lob vong yi hur ti ya vu alam sën denegin yi huk wain lo in bë debo yiḡi la behur geko nah vu yi. Rëḵ alam lo deveek hur saga, gedevong yi yah meya nema meris. ¹¹ Loḵ vong hur ngwë yah meya vu sir ggökin. Rëḵ desis yi ving bedevong paya vu yi, gedevong yi yah meya nema meris. ¹² Lob yik vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rëḵ desis yi gedepengah, log detë yi yah dobnë. ¹³ Devong nebë sënë, lob huk ala kwa vo bë, ‘Mak sëḵ gevong nabë tena? Maam sa gevong sengo nalug sën sahëḡ neving yi lo na, in mëm mak rëḵ degurek babu.’ ¹⁴ Rëḵ alam lo delë bë nalu ya verup, lob yō denër vu sir bë, ‘Mehö sën agi rëḵ doḵ nah ama ben begeko ama yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mëm huk sënë natu hil ngaa.’ ¹⁵ Lob derot yi yah dobnë, beyah desis mediik. Om huk wain ala sënë mak rëḵ gevong nabë va vu sir-a? ¹⁶ Rëḵ na, lom kevoh alam sën denegin huk wain agi bemalaj nama na, log bo huk wain sënë vu alam mewis la bedegegin.” Alam dengo gagek sënë lob denër bë, “Maam ngaa nabë saga og nöḵ gëp!”

¹⁷ Rëḵ Yesu gët sir gelok tepëk in sir bë, “Bë nama og gagek sën neggëp loḵ Anuta-yi-kapiya lo nër bë va? Sën nër bë: ‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë, rëḵ mu netu gelöng niwëek beggang nyëketu yi.’

¹⁸ Mehōnon pin bë debës bedengis sir jaḵ gelöng sënë, og rëḵ dekatak jak pin. Log nabë gelöng sënë geto mejak gëp mehöti, og rëḵ natul mehö sënë bemetes na.”

¹⁹ Lob alam-horek-yi losho alam-deneko-seriveng hir ggev derak ni bë Yesu nenër gagek peggirinsën sënë raḵ sir. Lob devongin bë denajom yi ahon doḵ buk sënë, rëḵ deggönengin alam.

Delok Tepëk Vu Yesu Bë Yoh Vu Bë Degetë Takës Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar?
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)*

²⁰ Lob tum alam ggev medo denegin yi. Log devong hir mehō la ya delok yi medenelē. Lob ya detetuhin bē sir alam yohvu, in bē denajom yi ahon jak gagek la bedevong dok nah nemaj gena gagek vu kiap böp. ²¹ Lob delok tepēk vu yi bē, “Tatovaha, he nehango hong gagek bē hong gagek neya nirōp, begenenēr gagek nirōp vu alam. Su genehōnengin alam sēn los arē lo malaj rē. Gak genetatekin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. ²² Om kwam nevo bē? Yoh vu bē hil getung takēs vu alam Rom hir mehō-los-bengō Sisar* ma nama?” ²³ Rēk Yesu rak hir gagek tetuhinsēn sēnē ni, lom nēr yah vu sir bē, ²⁴ “Ham tato monē gahis ti nam besa galē rē.” Devo ya lob nēr bē, “Re kenu los arē sēn rak neggēp agi?” Loḷ denēr yah bē “Sisar*.” ²⁵ Lob nēr yah vu sir bē, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*.” Log Anutu yi ngaa, og ham bo nah vu Anutu.” ²⁶ Lob su deyoh vu bē denatōk vu gagek ti jak yi gēp alam malaj medenajom yi ahon rē. Gak kenuj ya in gagek sēn nēr lo, lob ayej ma.

*Delok Tepēk Vu Yesu In Sēn Mehōnon Denadiik Gedekedi Jak Nah Lo
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)*

²⁷ Alam Sadukai* denenēr bē alam-diiksēn og su rēk dekedi jak nah rē. Lob sir la deya vu Yesu, ²⁸ bedelok tepēk vu yi bē, “Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil meneggēp bē, ‘Nabē mehōti geko avēh, rēk nadiik geluho naluj nama, og ari geko yi alov natu venē beluho degeko naluj vu ari sēn diik lo.’ ²⁹ Lob hur magēm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo. Lob arij aguu ko avēh, lob nalu ma gediik. ³⁰ Lob ari amon ko yi alov loḷ diik ving. ³¹ Lob ari gwee vong nebē saga ving, beya metōk meggi. Besir pin deko avēh timu sēnē, rēk naluj ma, gedediik pin. ³² Log mēm avēh diik rak neggēp hus. ³³ Om genanēr nabē najeeng sēn mehōnon diiksēn dekedi jak nah lo, og avēh sēnē rēk natu arij ti tena venē? In sir pin deko avēh timu sēnē netu venēj.”

³⁴ Loḷ Yesu nēr yah vu sir bē, “Maluh los avēh deneko sir loḷ buk sēnē. ³⁵ Gak maluh los avēh sēn Anutu nēr bē yoh vu bē rēk dekedi jak nah medemedo malaj-tumsēn lo, og su rēk degeko sir dok Buk-tamusēn rē. ³⁶ In su deyoh vu bē denadiik gökin rē. Gak rēk demedo nabē angēr lo. Anutu rēk gevong bedekedi jak nah gēp bedub, om rēk denatu yō nalu lo. ³⁷ Log Moses tato vu hil ving bē alam-diiksēn denekedi rak yah ggēp bedub. In kevu rak Mehōböp meneggēp loḷ gagek sēn nengwah netum loḷ keje vu dabun ti lo bē, ‘Abraham yi Anutu, gIsaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.’ ³⁸ Om nabē mehōnon denadiik bemaļaj nama na verōk yi, og su yoh vu bē rēk nanēr nabē lööho hir Anutu yi rē. Gak lööho denedo malaj-tumsēn, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsēn hir Anutu yi. In nelē mehōnon pin bē sir pin denedo malaj-tumsēn.”

³⁹ Nēr nebē sēnē, lob alam-horek-yi la denēr yah vu bē, “Tatovaha, genēr ya meyoh vu.” ⁴⁰ Lob nij nemum in yi besu delok tepēk in yi ggökin yah rē.

Yesu Loḷ Tepēk Vu Alam Parisai In Mehō Sēn Anutu Ggoin Rak In Bē Geko Hil Nah Lo*

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Loḷ Yesu loḷ tepēk yah vu sir bē, “Log nebē tena sēn denenēr Kerisi* bē degwa vu Davit*-ē? ⁴² In Davit yō nēr rak avi beneggēp loḷ kapiya Saam bē: ‘Mehōböp nēr vu sa Mehōböp bē:

“Gemedo sa nemaḡ vesa.

⁴³ Gevu tamusēn og sēk getung alam sēn denelē hong paya lo dedok na vaham gēbinē.”

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, loḷ nebē tena sēn Davit nēr yi bē yi Mehōböp-ē?”

Alam-horek-yi Denevong Nipaya Nebë Sënë

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

⁴⁵ Alam pin nahën medo denengo Yesu yi gagek, lob nër vu yi hur maluh bē, ⁴⁶ “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahēj neving bē dejöp tob ading nivesa vesa. Log ahēj neving bē alam debengwëng vu sir medegeko sir jak doḱ alam tabaak. Gahēj neving pangсэн bē na demedo lël mala gëp alam malaj doḱ dub-supinsën-yi ayo, gahēj neving bē jak na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi. ⁴⁷ Alam sënë deneraa avëh alov hir beggang yah vu sir, log denekuung rak bedenevengev rak hus ading. Om doḱ buk-gagek-yi, og rëk denatōḱ vu maggin böpata rot mekesuu.”

21

Avëh Sën Hen Monë Ma Lo Tung Seriveng Vu Anutu

(Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vër mala rak menelë alam-los-bengöj-ggoreksën lo vahi, geya denetung seriveng luk ya keröng-monë-yi vu Anutu. ² Lob lë avëh alov ti sën hen monë ma, lob yik tung monë kōḱ teka luu mu luk ya keröng. ³ Lob nër bē, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Avëh alov sën hen monë ma agi tē monë böpata rot bekesuu alam vahi pin. ⁴ Senër nebë sënë in sir mehōnon-los-bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gaḱ sën denetung lo og yik metes. Gaḱ avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëk yö keyoveḱin keröng ahë degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

Yesu Nër Bë Rëk Debasap Dub-vabuung-böp

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehō la denevongwëng rak dub-vabuung-böp medenenër bē, “Devunek vu beggang sënë rak gelöng nivesa vesa los kupek sën detung tu seriveng vu Anutu lo bemalangeri rot.” Lok Yesu nër bē, ⁶ “Nгаа pin sën ham nelë gwëbeng agi, og buk ti vongin berup, lob su rëk degōnengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gaḱ rëk dekevoh pin bedegete geto yoh yoh.”

Yesu Nër Bë Maggin Ngahisekë Rëk Berup

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Lob deloḱ tepëḱ vu yi bē, “Tatovaha, ngaa sën genër lo rëk anon jak doḱ buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë vongin anon jak-a?” ⁸ Lok Yesu nër yah bē, “Ham gwegin ham nivesa, in mehō la rëk degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenaner sarëḱ jak nah sir nabë, ‘Mehō sën lo yik sa sënë.’ Log rëk denaner nabë, ‘Buk dus rak ggovek ya.’ Rëk mu ham su sepa sir mena. ⁹ Log ham rëk gwengo begō bengō los dedun nabë vongin berup, og ham su kenumin berup. In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gaḱ Buk-tamusënek yö rëk nahën.”

¹⁰ Log nër vu sir ving bē, “Alam dob ngwë rëk dekedi belosho alam dob ngwë dengis sir. Log mehō-los-bengō ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehō-los-bengō ngwë losho yi alam dengis sir. ¹¹ Log jemapi böpata rëk gee jak dob beron beron. Log alam nyëḱ la rëk denatōḱ jak meyip los niraksën aggagga. Log ham rëk gwelë ngaa böp böp gengaa aggagga sën rëk gevong beham kenumin berup in lo gëp yageḱ babu.

¹² Rëk mu ngaa pin sënë yö rëk nahën, log rëk denajom ham ahon, bedevong paya vu ham. Rëk degevong beham gwevong gagek doḱ dub-supinsën-yi log degetung ham na karabus. Log rëk degeko ham na bare alam-los-bengöj böp los kiap böp lo malaj in sa alam ham. ¹³ Lob doḱ buk sënë, og yik ham nanër sa rangah vu sir. ¹⁴ Om ham medo kwamin verōḱ, gaḱ ham

su medo mekwamin bo gagek sën ham nanër nah vu sir lo. ¹⁵ In sengo rëk gevong gagek sën ham nanër nah vu sir lo doḵ nõk ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sën degelë ham paya lo su deyoh vu bë dekeyëh, ma dedahun gagek sën sebo vu ham agi rë.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sën ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yõ rëk denanër ham rangah vu alam sën dengis ham lo. Lob rëk dengis ham la medenadiik. ¹⁷ Log alam pin rëk ahëj sengën böp rot vu ham, in sa alam ham. ¹⁸ Rëk mu ham yumin viis ti su rëk mala nama doḵ ham yumin rë. ¹⁹ Bë ham najom sa ahon bemedo los nimin wëëk, og ham rëk medo malam-tumsën.”

Yesu Nër Bë Rëk Degevong Paya Vu Yerusalem

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ “Rëk mu ham rëk gwelë nabë alam-begö-yi nõk detetup doḵ Yerusalem, og ham jak ni nabë buk sën debasap Yerusalem lo yök dus rak saga. ²¹ Doḵ buk saga og alam sën denedo Yudea lo, rëk debeya bedena kedu. Galam sën denedo loḵ Yerusalem lo, rëk degevuu nyëg saga gedebeya medena nyëg ngwë. Galam sën su denedo loḵ nyëg böp agi rë lo, og su rëk debeya menah dedoḵ na rë. ²² Buk sënë og buk sën Anutu rëk bo doḵ nipaya nyëvewen lo, lob gagek pin sën neggëp loḵ yi kapiya lo rëk anon jak. ²³ Gëpin avëh sën naluj nare loḵ ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu sir lo doḵ buk sënë! In Anutu rëk gevong bemaggin böpata rot natõk vu dob sënë bekevoh alam sënë. ²⁴ Paëp-yu-anil rëk ga sir. Galam rëk denaduu sir gedegeko sir bena demedo karabus na na geving alam-yu-ngwë pin. Galam-yu-ngwë rëk vahaj bakë nyëg böp Yerusalem, bedemedo nabë sënë rot, begëp nabë sënë bena berup doḵ buk sën alam-yu-ngwë hir buk govek na lo.

Yesu Nër Bë Mehõnon Nalu Rëk Nom

(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ Lob ham rëk gwelë gengaa böp aggagga natõk vu hes lu kwev, gebetuheng. Log mehõnon pin vu dob rëk newaj bepul bemedo degelëk in loo dedun sën rëk natëë benam lo. ²⁶ Alam ngahisekë rëk kwaj bo ngaa sën anon jak vu dob agi, lob rëk newaj jak rot, gemalaj pebilin. In ngaa los niwëëk pin vu yagek rëk desasuḵin sir. ²⁷ Sënë anon jak, lob rëk degelë Mehõnon Nalu doḵ medo beggob ayo menam los niwëëk böpata gevunëk vunëk yagek yi. ²⁸ Doḵ buk sën nabë ngaa agi natõk nam lo, og ham rëk bare nam bebarah malamin jak. In buk sën Anutu geḵo ham nah lo yam dus rak ggovek ya saga.”

Yesu Tateḵin Buk-tamusën Raḵ Go

(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Log nër gagek ti metateḵin vu sir bë, “Ham kwamin bo jak go* los ngaa vahi pin rë. ³⁰ Bë purpur berup ngu, og ham neraḵ ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ³¹ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë buk dus rak ggovek ya bë Anutu natu ala benam gegin hil.

³² Sa nanër vu ham yõnon nabë: Mehõnon pin su rëk malaj nama na verõk yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. ³³ Log yagek los dob rëk govek na bemala nama na vu tamusën, gaḵ sa gagek og su rëk mala nama rë.”

Yesu Vo Horek Vu Hur Maluh

³⁴ “Rëk mu ham gwegin ham nivesa, in ham rëk medo gwevong ahëmin ta, genanum beyumin gevong paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabë saga rëk gërin ham ayomin, lob Mehõböp yi buk sënë rëk nam natõk vu ham avuti nabë sën sag neloḵ sapu lo. ³⁵ Buk sënë rëk natõk vu alam pin vu dob

pin. ³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetag vu Anutu noh vu buk pin in gadu ham niwëék. In lob ngaa pin sënë noh nenga in ham, geham medo rot menatòk na vu Mehõnon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam lok dub-vabuung-bõp rangah pin, log buk lob yah neggëp Kedu Kele-oliv. ³⁸ Log monbuk anon lob alam pin dekedi deneya dub-vabuung-bõp in bê nanër gagek medegengo.

22

Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bë Rëk Bo Yesu Doğ Na Nemaj

(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)

¹ Buk vabuung sën denegga brët sën yiist* nema in lo verup. Sën denenër bê Buk-ggöksën-yi* lo. ² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata bê dengis Yesu. Rëk ma in deneggõnengin alam.

³ Lok Satan loğ ya Yudas sën denenër arë ngwë nebë Iskariot lo ayo. Yik sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, ⁴ lob ya vengwëng ving alam-deneko-seriveng losho alam sën denegin dub-vabuung-bõp lo, in bê natòk vu aggata lob bo Yesu doğ na nemaj. ⁵ Lob kwaj vesa, gedenër vu yi vorot bê rëk debago yi. ⁶ Lob Yudas yogek in ayej, log kwa nesero buk sën alam ngahisekë su denedo ving yi rê lo, in bê mëm gevong Yesu doğ na nemaj.

Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggöksën-yi

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷ Log Buk-vabuung sën alam Yuda denegga brët sën yiist* nema in lo verup ggovek ya, lom yik buk sën denesis sipsip nalu Buk-ggöksën-yi* yi loğ lo sënë.

⁸ Lob Yesu vong Pita luho Jon ya, genër vu luho bê, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* vu hil in hil aga.” ⁹ Lok luho delok tepëk yah vu bê, “Gevongin bê alu gero gëp tena?” ¹⁰ Lok nër yah bê, “Melu lê! Melu na medok na nyëg bõp sagu, log mehõti rëk kerë bêl dok dëg bõp ti menatòk vu meluu doğ aggata. Lob melu tamuin yi rot bedok na beggang sën doğ na lo. ¹¹ Lob melu nanër vu beggang ala nabë, ‘Tatovaha nër bê alu anam nanër vu hong nabë, ‘Beggang ayo tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu Buk-ggöksën-yi* dok-a?’” ¹² Lob rëk tato ayo bõpata ti sën neggëp vavunë vu meluu, ayo ti sën yõ devah kanyë rağ vorot. Lob melu gwero nos los reggu vu hil dok saga.” ¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detok vu ngaa pin yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* loğ.

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)

¹⁴ Log nyëg neggovek, lob Yesu bê ga nos los reggu geving sinarë lo. ¹⁵ Lob nër vu sir bê, “Sahëg neving rot bê sega nos los reggu Buk-ggöksën-yi* sënë geving ham rê, lok mëm sa gağo vanë. ¹⁶ Log sa nanër vu ham nabë: Sa su rêğ ga ngaa sënë gökin nah rê, rot bena berup doğ buk sën hil aga doğ ti vu Anutu-yi-nyëg lo.

¹⁷ Log ko wain kap ti rağ bejom rağ in los kwa vesa ya vu Anutu log nër vu sir bê, “Ham gweko sënë nõk benanum noh vu ham. ¹⁸ Sa nanër vu ham nabë: Sa su rëk nanum wain gökin nah rê, rot bena berup doğ buk sën hil medo doğ Anutu-yi-nyëg lo.” ¹⁹ Log ko brët rağ bevengev rağ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log nër bê, “Sa reggos sënë. Sën sëk getung natu seriveng doğ nah ham bõmin. Om ham medo sepa doğ megwevong nabë sënë in ham kwamin bo sa.” ²⁰ Nebë saga bedegga ggovek, log ko wain kap ti rağ

bevong nebë saga, log nër bë, “Wain kap ti sënë og sa kök, sën sək keseh in ham in bë tato nabë gagek mewis sën sejoo in doḵ vu ham lo rək anon jak.

²¹ Rək mu ham gwelë ham rë! Mehö sën rək bo sa doḵ na alam sën denelë sa paya nemaj lo yik nedo rak tevovong sa. ²² Yönon, Mehönon Nalu nesepa loḵ aggata sën Anutu nër tato vu yi lo. Rək mu gëpin mehö sën rək nanër yi rangah vu alam bedengis yi lo.” ²³ Nër nebë sënë, lob yö deloḵ tepëḵ vu sir yah meyom bë, “Mehö re rək gevong ngaa sënë?”

Hur Maluh Denër Sir Bë Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deḵo gagek ti rak loḵ sir, medenenër bë, “Re böp kesuu in gegin hil-a?” ²⁵ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Alam-yu-ngwë, og hir mehö-los-bengö tu alaj. Log alam sën detu ala medenegin sir lo, og denenër behir alam deneko sir rak bedenener sir bë sir alam ngatum. ²⁶ Rək mu ham, og ham su gwevong nabë saga. Gak mehöti sën vongin bë natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nabë sën mehö ahë hus. Log mehöti sën vongin bë natu ham ggev lo, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris ti in doḵ vu ham. ²⁷ Ma re tu ala? Mehö sën medo negin in ga nos lo, ma hur sën neruu nos in bë geko na vu lo? Gak yik mehö sën negin bë nos na in ga lo! Rək mu sa, og sa nado ving ham nebë hur meris in bë sedoḵ vu ham.

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin töḵ vu sa beseggi sa, rək ham nedo ving sa, geham su vu sa rë. ²⁹ Log Amaḡ vo yi nyëḡ vu sa in bë sa gegin, om sebo nyëḡ vu ham in ham gwegin nabë saga. ³⁰ Ham rək gwa los nanum geving sa jak sa tevovong gëp sa nyëḡ. Geham rək medo jak sëa-los-arëḡ beseggi alam Israel degwa nemadluho-bevidek-luu sën lo hir gagek.”

Yesu Nër Pita Bë Rək Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ “Simon, Simon, gwengö rë! Satan nër vorot bë yoh vu bë rək geko ham na vu yi, begerii ham tetër nabë wit* gahis. ³² Rək sejom rak in hong ggevek ya bë hong vongvingsën su rək nadiik na rë. Om sën gegwërin hong megenom lo, og gebo gadu doḵ arim lo.”

³³ Loḵ Pita nër yah bë, “Mehöböp, sa hero sa menado in sena karabus geving hong balu nadiik doḵ ti.” ³⁴ Loḵ Yesu nër bë, “Pita, sa nanër vu hong nabë: Pehi buk sënë, og kökrëeh su rək ngu rë, log rək gedah sa vun beron löo nabë hong dugin sa.”

Gagek Rak Jej-monë-yi, Gevahek Nalu Los Paëp-yu-anil

³⁵ Log nër vu sir bë, “Wirek sa hevong ham ya, lob ham su ḵo jej-monë-yi los je vahek sepa rë. Log ham su röp suu rë, lob mak ham rak vu in ngaa ti ma ma?” Loḵ denër yah bë, “Ma!” ³⁶ Lob nër vu sir bë, “Gak gwëbeng sënë nabë mehöti yi jej-monë-yi nedo, og yö geko sepa yi. Bevahek nabë saga. Gemehöti sën hen paëp-yu-anil nama lo, og tahuuin paëp-yu-anil ti jak yi röpröp-ayöong-yi. ³⁷ In gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë, ‘Detevin yi ya ving alam nij paya.’ Om sa nanër vu ham nabë: Gagek sënë rək anon jak, jak ngaa pin sën rək natöḵ vu sa. Yönon, gagek pin sën neggëp loḵ ḵapiya rak sa lo, og rək anon jak.” ³⁸ Lob denër bë, “Mehöböp, gelë? He paep-yu-anil luu sënë!” Loḵ nër yah bë, “Om yik ggevek saga.”

Yesu Jom Rak Vu Getsemane

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Log to meya dobnë beya Kedu Kele-oliv nebë sën nevong yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya. ⁴⁰ Ya detöḵ ya, lob nër vu sir bë, “Ham najom jak niwëëk, in ngaa ti su kepë ham.” ⁴¹ Log tah verup ya teka, yoh vu

sën hil getë gelöng na geto lo, lob yun lus log ketag vu Ama bë, ⁴² “Amag, nabë kwam, og gweko ngaa maggin sënë vër in sa. Rëk mu su gesepa doḱ sa gagek, gaḱ ngo kwam.”

⁴³ [Lob angër ti vu yagek beyam gadu yi. ⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsën rot, lob jom rak ggökin niwëek rot. Lob kerus yam in rot benetetuk nebë kök beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom rak ggovek, log kedi rak beyah to vu yi hur maluh lo. Lok læ bë deneggëp yïing, in ayoj maggin rot. ⁴⁶ Lob nër vu sir bë, “Ham newëp in-a? Ham kwedi bengej jak, in ngaa ti su kepë ham.”

Yudas Vo Yesu Lok Ya Alam Sën Dengis Yi Lo Nemaj
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nevangwëng, log alam yu böpata deverup. Mehö sën arë nebë Yudas sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rëk li sir medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bë gemul* yi. ⁴⁸ Lok Yesu nër vu yi bë, “Yudas, gemul* Mehönon Nalu in bë getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelë ngaa sënë bë vongin natök vu yi, lob denër bë, “Mehöböp, he ngap sir jak paggëpek-yu-anil-a?” ⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi hur, besap nenga ris vahi vesu ya. ⁵¹ Rëk Yesu nër bë, “Ggovek! Ngaa saga gëp!” Log bë nema rak mehö sënë nenga, lob nivesa rak yah ggökin.

⁵² Log Yesu lok tepëk vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böp ala lo, galam teta sën losho deyam in bë denajom yi ahon lo bë, “Maḱ ham yam in bë sero mehö-begö-hodek-yi ti om sën ham ḱo paëp-yu-anil los begö meyam-ë? ⁵³ Sa nado lok dub-vabuung-böp yoh vu buk ving ham, rëk ham su lah nemamin lok sa mejom sa ahon rë. Gaḱ buk sën gwëbeng agi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëek jak na vavunë rot mekesuu.”

Pita Lah Yi Vun Bë Yi Dugin Yesu
(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nër ggovek log dejom yi ahon medeḱo medeya. Lob deḱo yi lok ya alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp yi beggang. Log Pita tamuin sir meneya, rëk nevun yi in sir meneyam ggëp ading. ⁵⁵ Log devev nengwah lok telig ggëp beggang sënë yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir. ⁵⁶ Lok avëh ti læ bë medo nevanguh nengwah, lob tung mala rak yi genër bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu ving.” ⁵⁷ Lok Pita lah yi vun bë, “Ma! Avëh, saḱ dugin yi.” ⁵⁸ Genedo teka lok mehö ngwë yah verup læ yi, lob nër bë, “Yiḱ sir sën lo ti sën hong agi ving.” Rëk Pita nër yah bë, “Alam-e! Saḱ ma!” ⁵⁹ Ggovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti lok mehöti yah verup nër niwëek bë, “Yönon rot, yiḱ mehö sagi sën nesepa yi ving. In yiḱ yi Galilea ti sënë!” ⁶⁰ Rëk Pita lah yi vun bë, “Alam-e! Sa dugin gagek ti sën genenër agi!” Nahën nenër nebë sënë, log pevis bekökrëeh su. ⁶¹ Lob Mehöböp ggërin yah melë Pita. Lob Pita kwa vo yah gagek sën Mehöböp nër vu yi vorot lo bë, “Pehi buk sënë og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö.” ⁶² Lob Pita to meya dobnë, beyah su böpata rot.

Depelë Yesu Gedepëng Yi
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sën denejom Yesu ahon lo denër pelë rak yi gedeveek yi. ⁶⁴ Debom mala lok tob, gedenesis yi, log denelok tepëk vu yi bë, “Hong mehö-nenër-gagek-rangahsën-a? Om genanër nabë re sis hong-a?” ⁶⁵ Log denenër gagek nipaya ngahiseḱë vahi rak yi ving.

*Devong Gagek Vu Yesu Rak Kaunsor Malaj
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)*

⁶⁶ Heng to lob alam-deneke-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horek-yi lo desupin sir, log deko Yesu yam nare malaj gedenër bẽ, ⁶⁷ “Genanër vu he nabẽ hong Mehõ sën Anutu ggooin rak in bẽ gekeo hil nah lo ma ma?” Loḵ nër yah vu sir bẽ, “Nabẽ sa nanër nõk vu ham, og ham su rẹḵ gwevong geving rẹ. ⁶⁸ Log bẽ sedok tepẹḵ in nõk vu ham gökin, og ham su rẹḵ nanër doḵ nom vu sa rẹ. ⁶⁹ Rẹḵ mu pehi sënẽ, og Mehõnon Nalu rẹḵ medo gẹp niwëek ala Anutu nema vesa bemedo degwata.” ⁷⁰ Lob sir pin denër yah bẽ, “Om maḵ hong sakaḵ Anutu Nalu hong-a?” Loḵ nër yah vu sir bẽ, “Yik saga. Ham vosek vorot.” ⁷¹ Lob denër bẽ, “Hil rẹḵ gango gagek re gökin-a? Gagek sënẽ yõ rak verup avi behil hanḡo ggovek ya.”

23

*Devong Gagek Vu Yesu Menare Pilatus Mala
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)*

¹ Lob sir pin dekededi bedeko yi ya vu Pilatus ² gedevong gagek vu yi bẽ, “He halẽ mehõ sënẽ bẽ nelok alam ahěj in dekededi medengis begõ medekepẽ gavman na. Genenërin he bẽ he su getẽ takẽ vu ham mehõ-los-bengõ Sisar*.” Log nenër bẽ yik yi Kerisi* sënẽ, beyi mehõ-los-bengõ.” ³ Loḵ Pilatus loḵ tepẹḵ vu yi bẽ, “Alam Yuda hir mehõ-los-bengõ hong-a?” Loḵ nër yah vu Pilatus bẽ, “Genër ya meyoh vu.” ⁴ Lob Pilatus nër ya vu alam-deneke-seriveng hir ggev losho alam pin bẽ, “Sa su tõḵ vu gagek ti geneggẽp vu mehõ sënẽ rẹ.” ⁵ Loḵ denër yah niwëek bẽ, “Netatekin gagek vu alam yoh vu distrik Yudea pin benelok ahěj rot bẽ degevong begõ medekepẽ gavman na. Ko gagek sënẽ rak nyedahis ggẽp Galilea, lob nevong rot, gesen verup agi.”

Devong Gagek Vu Yesu Menare Herot Mala*

⁶ Pilatus ngo hir gagek, lob loḵ tepẹḵ yah vu sir bẽ, “Mehõ sënẽḵ yi Galilea ti?” ⁷ Lob detatekin vu yi merak ni bẽ Yesu yam vu distrik Galilea sën Herot* neḡin lo, lom vong yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem loḵ buk sënẽ ving.

⁸ Herot* lẹ Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengõ lob nevong rot bẽ gelẽ yi. Lob kwa vo bẽ maḵ Yesu rẹḵ gevong ngaa bõp ti begelẽ. ⁹ Nebẽ sënẽ lom Herot* nelok tepẹḵ in yi hus ading. Rẹḵ Yesu su nenër gagek ti yah vu yi rẹ. ¹⁰ Lob alam-deneke-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus medenër gagek niwëek ya atata vu yi rot. ¹¹ Lob Herot* losho yi alam-begõ-yi devasap yi gedenër pelẽ rak yi. Log deko tob malangeri ti bederõp loḵ yi, log devong yah meya vu Pilatus ggõkin. ¹² Wirek og Herot* luho Pilatus denelẽ sir paya, rẹḵ loḵ buk sënẽ, og luho desemu gagek medenelẽ sir nivesa.

*Pilatus Nër Bẽ Dengis Yesu Jak Na Kelepeko
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)*

¹³ Lob Pilatus tahi alam-deneke-seriveng hir ggev losho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam. ¹⁴ Log nër vu sir bẽ, “Ham ko mehõ sënẽ yam vu sa, log ham nër bẽ nelok alam ahěj in dekededi medengis begõ medekepẽ gavman na. Om ham gwengõ rẹ. Sa nalok tepẹḵ in yi gagek sënẽ rak ham malamin nirõp. Lob sa su tõḵ vu bẽ vong ngaa ti paya loḵ gagek pin sën ham nër rak yi agi rẹ. ¹⁵ Log Herot* ving nebẽ saga om sën vong yi yom vu hil ggõkin. Ham lẹ! Mehõ sënẽ su vong ngaa ti paya in bẽ hil angis yi menadiik rẹ. ¹⁶ Om maam sẹḵ beek yi gegevong yi nah mena.” ¹⁷ [In hir horek neggẽp

nebë Pilatus gevang alam karabus ti ti vër dok buk vabuung sënë noh vu ta menah vu sir.]

¹⁸ Loḵ alam pin ayej loḵ ti medekeseh rur raḵ bë, “Gengis mehö saga menadiik gegwevong Barabas nom vu he.” ¹⁹ Barabas sënë vong begö vu gavman loḵ nyëḡ böp saga genesis alam medenediik, lob deḵo yi ya nedo karabus. ²⁰ Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ yah vu sir ggökin, in kwa nevo bë dëein Yesu mena. ²¹ Rëḵ detahi yah bë, “Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” ²² Loḵ yik loḵ tepëḵ yah vu sir netu beron löö bë, “In va? Mehö sënë vong va paya? Sa su halë bë vong ngaa ti paya meneggëp vu yi in bë hil angis yi menadiik rë. Om sebeek yi gegevong yi nah.” ²³ Rëḵ nij wëëḵ rot, gedetahi ya niwëëḵ ata bë ngis yi jaḵ na ḵelepeḵo*, bayej rehöö Pilatus aye. ²⁴ Lob Pilatus kwa vo bë maam gurek hir gägeḵ babu. ²⁵ Lob lëein mehö sënë vong begö vu gavman besis mehönon dediik beya nedo karabus lo yah vu sir in detahi arë. Log vo Yesu yah vu sir in bë dengis menadiik yoh vu sënë alam detahi lo.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Deḵo Yesu raḵ medeya, log Simon vu Kurene nahën verup neya in bë dok na nyëḡ böp Yerusalem. Lob deḵo yi ahon gedebë ḵelepeḵo* raḵ ya baḡë bekerë metamuin Yesu.

²⁷ Galam yu böpata denetamuin yi, gavëh ngahiseḵë denesu medenesis sir, gedeneḡelu tarot raḵ yi. ²⁸ Rëḵ Yesu ggërin yah menër vu sir bë, “Ham Yerusalem avëh, ham su ngu in sa, gaḵ mëm ham ngo ngu in ham los nalumin lo. ²⁹ In buk vongin berup lob rëḵ denanër nabë: ‘Avëh sënë denare babuj sekë lo, gavëh sënë su naluj neloḵ rë lo, gavëh sënë su denevo rur vu naluj rë lo, og kwaj vesa.’

³⁰ In dok buk saga, og ‘rëḵ denanër vu kedu nabë,

“Ham kwepë ham menam jaḵ gwëp he!”

Log rëḵ denanër vu kedu mahen mahen nabë,

“Ham dahun he!””

³¹ In nabë degevong nabë sënë vu ḵele nidun pehi sënë, og maḵ rëḵ degevong nabë va vu ḵele sënë rëḵ denaboveng na lo?”

³² Log deḵo alam sënë denekeyëh horek lo luu ya in bë dengis luho geving Yesu. ³³ Ya deverup nyëḡ ti sënë denenër arë nebë Nyëḡ-yuseḵë lo lob desis yi raḵ ya ḵelepeḵo*. Log desis alam sënë denekeyëh horek lo luu raḵ ḵelepeḵo* ving. Ngwë nare Yesu nema vesa, gengwë nare nema ḵëj. ³⁴ Lob Yesu nër bë, “Amag, gedahun sir sënë devasap sa lo hir ngaa nipaya sënë na. In su derak ni bë denevong paya rë.” Ggovek log detë ḡelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jaḵ medegeḵo yi tob. ³⁵ Log alam vare denelë. Rëḵ alam ggev denër pelë raḵ yi bë, “Neloḵ vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yönon sënë Anutu ggooin yi raḵ lo, og yö dok vu yi.” ³⁶ Galam-begö-yi denenër pelë raḵ yi ving. Log deya dus in bë debo wain ahëḡgin sënë arë nebë vineḡga lo besesuin. ³⁷ Log denër vu yi bë, “Nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö hong yönon, og ngo gedoḵ vu hong.” ³⁸ Log dekevu gägeḵ ti raḵ neggëp ḵelepeḵo* yu nebë: **ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ MEHÖ SËNË.**

³⁹ Log mehö luu sënë desis luho raḵ ḵelepeḵo* ving lo ngwë nër Yesu bë, “Hong Kerisi*? Og ngo gedoḵ vu hong, geḡedoḵ vu aluu geving!” ⁴⁰ Rëḵ ngwë ngo gägeḵ sënë, lob ggoo yi bë, “Yik aloö hoho haḵo vanë neggëp ti, ma su genehöneng in Anutu rë? ⁴¹ Yönon, aluu og desis aluu loḵ yah ngaa nipaya sënë alu hevong lo, om alu haḵo vanë beyoh vu. Gaḵ mehö sënëḵ su vong ngaa ti

paya rē.”⁴² Log nēr bē, “Yesu, genom los arēm bōpata in gwegin mehōnon, og kwam bo sa.”⁴³ Lob Yesu nēr yah vu yi bē, “Sa nanēr vu hong yōnon nabē: Pehi sēnē, rēk gemedo geving sa gēp Paradis*.”

Yesu Diik Ya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Log hes vuheng rak, lok hes malakenu lok beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök sehuksēn.⁴⁵ Lob tob bōpata sēn neruu dub-vabuung-bōp ayo vabuung lo kweek rak luu.

⁴⁶ Log Yesu ngeek bōpata bē, “Amag, sa nehevong anog neyök lok nemam.” Tahi nebē sēnē, log diik ya.

⁴⁷ Lob Rom hir alam-begō-yi vu ti hir ala lē ngaa sēnē, lob ko Anutu arē rak bē, “Yōnon rot, mehō sēnē yi mehō yohvu!”

⁴⁸ Log alam pin sēn desup sir ya in bē degelē lo delē ngaa sēnē, lob ayoj maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavēh sēn sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yō denare ggēp ading teka medenelē ngaa pin sēnē.

Debē Yesu Nihel Lok Ya Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰ Log mehōti arē nebē Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyēg bōp ti arē nebē Arimatea. Mehō sēnē yi mehō nivesa geyi mehō yohvu, geyi kaunsor ving.

⁵¹ Rēk su nevo veyov in kaunsor vahi hir gagek sēn denenēr bē dengis Yesu lo rē. Gaḱ yō negin buk sēn Anutu natu ala begegin sir lo benedo.⁵² Lob mehō sēnē ya vu Pilatus meketag Yesu vu yi.⁵³ Log ya meruh Yesu nihel navi luk mebom lok tob veroo ti, log ya mebē lok waak ti. Nahēn denesap waak sēnē lok gelöng yō meris beneggēp mewis, gesu debē mehō ti lok rē.

⁵⁴ Buk sēnēk buk sēn denero sir in bē geheng geto log dega nos Buk-ggöksēn-yi* lo, log hes neluḱ in bē govek na gedegök na Buk-sewahsēn-yi*.

⁵⁵ Log avēh sēn desepa Yesu ggēp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelē bedub sēnē. Lob delē mederak nyēg len ti sēn bē Yesu nihel meneggēp lok lo ni ving.⁵⁶ Delē ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wēl, gengaa sēn reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsēn-yi* og desewah yoh vu sēn horek nēr lo.

24

Yesu Kedi Rak

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Log lok soda saga yi buk muginsēn monbuk anon lob avēh dekedi bedeko wēl los ngaa reggu nivesa vesa sēn dero menedo vorot lo medeya.² Lok delē gegelöng sēn neggērin bedub avi lo tetolin meyō ya nare ya nenga.³ Lob delok ya delē rēk Mehōbōp Yesu nihel su neggēp rē.⁴ Lob vare mekwaj neya ngahi in, medeneketul lok, lok mehō luu depevis beyam denare ving sir geluho hir tob nevu.⁵ Avēh delē, lob kenuj verup bedepetev bemalay ya dob. Rēk luho denēr vu sir bē, “Ham nesero mehō mala-tumsēn sēnē lok alam-diiksēn hir nyēg in va? Su nedo sēnē rē. Gaḱ kedi rak meya gwēbeng!”⁶ Ham kwamin bo nah gagek sēn nahēn nedo ggēp distrik Galilea genēr vu ham lo rē.⁷ Nēr vu ham bē debo Mehōnon Nalu dok na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii kelepeko*, log buk natu löö, lob rēk kedi jak nah gökin.”

⁸ Lob kwaj vo yah gagek sēn Yesu nēr wirek lo.⁹ Lob sir vu bedub bedeyah, beya denēr ngaa pin sēnē rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sēn lo

losho alam vahi pin. ¹⁰ Yik sir lo sënë: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sën Yakobus ata lo, gavëh vahi sën losho deya lo, bedenër gagek sënë vu sinarë nyëdahis lo. ¹¹ Rëk sinarë lo kwaj nevo bë yik avëh om maq yö denenër gagek kuungsën mu, lob su devong ving ayej rë. ¹² Rëk Pita kedi serög meyah bedub beya meto nare gekekooin melë waak ayo, rëk lë bë tob meris yö nedo. Lob yah meya rëk kwa neya ngahi in ngaa sënë rot.

*Mehö Luu Detök Vu Yesu Lok Aggata Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Lok yik sir sënë luu medo denetetu aggata lok yik buk saga medeneya nyëg mahen ti arë nebë Emaus. Aggata sën vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yik yoh vu kilomita nemadluho. ¹⁴ Lob luho medo denetetu aggata gedenevengwëng rak ngaa pin sën lo. ¹⁵ Luho denevengwëng rak gedanelok tepëk in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belöho deneya lok ti. ¹⁶ Rëk luho su derak ni bë Yesu rë.

¹⁷ Lob lok tepëk vu luho bë, “Melu nevengwëng rak va meneya?” Nër nebë sënë, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh. ¹⁸ Lok ngwë sën arë nebë Kleopas lok tepëk yah bë, “Alam pin sën yam denedo Yerusalem lo derak ngaa sën verup ggëp Yerusalem lok buk agi ni, gaq maq yik ngo timu sënë sën hong dugin-a?” ¹⁹ Lok Yesu lok tepëk yah bë, “Va ti?”

Lok luho denër yah vu bë, “Ngaa sën tök vu Yesu Nasaret lo. In ngaa sën nevong los nenër ggëp Anutu losho alam pin malaj lo netato bë yik yi mehönenër-gagek-rangahsën los arë böpata ti, in nevong ngaa pin los niwëek. ²⁰ Lob hil alam-deneko-seriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi lok ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denër gagek venuh bë nadiik, lob desis yi rak ya kelepeko*.” ²¹ He hekuung bë yi mehö sën rëk geko alam Israel vër in alam Rom nemaj lo. Kë! Log gagek ngwë sënë: Ngaa pin sënë tök vu yi ngöp, log buk netu löö sën gwëbeng agi. ²² lob he sënagi avëh la ya delë medenër vu he lob he kenumin ya. In dekedi rak monbuk anon medeya bedub, ²³ lob desero Yesu nihel, lob yom verup denër vu he bë delë angër la, lob angër denër vu sir bë Yesu nedo vesa. ²⁴ Lob he sënagi la deyah medeya bedub, lok delë ngaa yoh vu sën avëh denër lo. Gaq su detök rak yi rë.”

²⁵ Lob Yesu nër vu luho bë, “Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevong ving alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek pin sën denenër lo rë. ²⁶ Ma melu su rak ni bë Kerisi* og rëk geko vanë menadiik, lok mëm vesa dok nah megeko arë böpata los vunëk vunëk yagek yi rë?” ²⁷ Lob ko gagek rak lok Moses yi gagek los alam-denenër-gagek-rangahsën pin hir gagek betatekin gagek pin sën neraq yi meneggëp lok Anutu-yi-kaipiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu beggang-bu ti sën luho deneya agi, lob Yesu vong in bë kesuu luho gena. ²⁹ Rëk luho denërin yi bë, “Gemedo geving aluu in hes luk ya bevongin kenu dok.” Lob lok ya nedo ving luho. ³⁰ Ggovek gebë dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ko brët rak bejom rak ya vu Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho. ³¹ Vong nebë sënë, lob mëm luho malaj rangah rak mederak ni. Log mehor pevis geluhu su delë yi ggökin rë. ³² Lob luho yö yom denër vu sir bë, “Yönon, alöö medo nesepa hil menayam aggata, lob netatekin Anutu-yi-kaipiya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot.”

³³ Lob luho pevis bedekedi lok buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detök vu sir nemadluho-bevidek-ti sën lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo. ³⁴ Lob denër vu luho bë, “Mehöböp kedi rak ggökin yönon beSimon lë yi ggovek ya!” ³⁵ Nebë saga lok luho deturin ngaa pin sën

tök vu luho loḵ aggata lo vu sir. Geluho denër bē derak ni loḵ sën debu brët bevo vu luho lo.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)

³⁶ Medo denenër gagek sënë, log Yesu verup nare rangah loḵ sir vuheng atov [benër vu sir bē, “Ham ayomin gëp revuh.”] ³⁷ Lob deggöneng rot bekenuj verup. In dekuung bē mehōti kenu nare rangah vu sir. ³⁸ Loḵ nër vu sir bē, “Ham kenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va? ³⁹ Ham gwelë sa vahag los nemaḡ sagi. Yik sa sënë. Ham gwebë nemamin jak sa geham gwelë. Gaḵ mehōnon kenuj og nijreggos los nijpekook nema, gaḵ su nebë sën ham lë sa agi rë. ⁴⁰ [Nër vu sir nebë sënë, log tato nema los vaha vu sir.] ⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rëḵ mu yō denahën gesu devong ving rë, gaḵ kwaj neya ngahi. Lob nër vu sir bē, “Maḵ ham nos la neggëp-a?” ⁴² Lob devo gël sën devesi lo dus ti vu yi. ⁴³ Lob vo vër megga gedelë rak malaj.

⁴⁴ Lob nër vu sir bē, “Wirek sën sa nahën nado ving ham lo, log senër vu ham bē: Gagek pin sën dekevu rak sa meneggëp loḵ Moses yi horek, geneggëp loḵ alam-denenër-gagek-rangahsën hir kapiya, geneggëp loḵ Saam lo, og gagek pin sënë rëḵ anon jak.” ⁴⁵ Mëm tateḵin kwaj, lob derak Anutu yi gagek sën neggëp loḵ kapiya lo degwa ni. ⁴⁶ Lok nër vu sir bē, “Dekevu gagek meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bē: Kerisi* geḵo vanë, gebuk natu löö, lob kedi jak nah gëp bedub. ⁴⁷ Lob rëḵ denanër arë gëp Yerusalem namugin bena menoh vu dob pin, in mehōnon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na. ⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë rak malamin, om ham na nanër rangah. ⁴⁹ Log sëḵ gevong ngaa sën Amag nër bē rëḵ bo vu ham lo, nök vu ham. Om ham ngo naḵöök medo nyëḡ sënë, rot bemëm niwëëk yagek yi duk nam vu ham lom mëm.”

Anutu Ko Yesu Rak Yah Yagek

(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema rak, gevengev rak in sir bē Anutu gegin sir nivesa. ⁵¹ Nahën nejom rak in sir, lob vuu sir, gAnutu ko yi rak yah yagek. ⁵² Log deḵo arë rak gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot. ⁵³ Lob denesupin sir loḵ dub-vabuung-böp rak buk pin bedeneko Anutu arë rak.

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Gagek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muginsën Gagek nedo. Gagek nedo ving Anutu, lob Gagek yik yi Anutu. ² Vu muginsën rot Gagek yö nedo ving Anutu. ³ Yö tung ngaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rê. Ma. Ngaa pin sën anon rak menedo agi, og pum rak yi yö timu. ⁴ Mala-tumsën degwa nenggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah. ⁵ Lob Rangah sënë netum rak malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gerin rê.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam. ⁷ Yam in bë nanër gagek rangah. Benanër gagek jak Rangah sënë in alam pin degengo yi gagek bayoj na timu vu. ⁸ Jon saga og yi su Rangah rê. Gak yam in bë nanër gagek jak Rangah sënë mu.

⁹ Rangah sogek sën netum rak mehönon pin lo yam dob. ¹⁰ Yi yö tung dob, rëk luk yam nedo dob, rëk mehönon vu dob su derak ni rê. ¹¹ Yam yi nyëg, rëk yi alam su deko yi rak rê. ¹² Gak alam sën deneko yi rak bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu. ¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su nenggëp vu amaj lu ataj nij kök rê, gesu nenggëp vu mehönon yö ayoj neggurekin sir rê, gesu nenggëp vu mehönon yö kwaj bë denatu rê. Gak degwa yö nenggëp vu Anutu.

¹⁴ Lob Gagek sënë netu mehönon rak benedo ving hil, behe halë niwëek los vunëk vunëk yagek yi. Niwëek los vunëk vunëk yagek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los gagek anon pin. ¹⁵ Jon nër yi rangah genër bë. “Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, ‘Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yö nedo wirek, gak sak nahën neverup.’”

¹⁶ Hil pin hako ngaa nivesa vesa ggëp yi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil. ¹⁷ Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëk Yesu Kerisi vu semusën vu hil rot beyam los gagek anon pin. ¹⁸ Mehöti su mala rak Anutu rê. Yö ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo loğ Ama babu lo, om sën tatekin Anutu yi degwa vu hil.

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek (Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)

¹⁹ Alam Yuda hir ggev devong alam-deneko-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya delok tepëk in Jon bë, “Hong re?” Lob Jon nër gagek rangah nebë sënë. ²⁰ Su lah gagek vun rê, gak nër rangah bë, “Sa su Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo rê!” ²¹ Loğ delok tepëk in yi ggökin bë, “Gak hong re? Mağ hong Elia ma re?” Rëk bë, “Ma!” Loğ sirek delok tepëk yah bë, “Mağ hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sën hil nehegin lo?” Rëk nër yah bë, “Ma!” ²² Nebë saga lom delok tepëk bë, “Gak hong re? Genanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!” ²³ Loğ Jon nër bë, “Sa mehö sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër gagek rak sa wirek lo nebë: ‘Mehöti aye nerağ loğ nyëg-yumeris bë, ‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata!’”

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam, ²⁵ lob delok tepëk in yi bë, “Su hong Kerisi* rê, gesu hong Elia rê, gesu hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sënë lo rê, loğ nebë va sën generipek alam-ê?” ²⁶ Rëk Jon nër gagek yah vu sir bë, “Sa naripek alam rak bë. Gak mehöti nare loğ ham vuheng, geham su rak ni rê. ²⁷ Mehö saga sën rëk tamu in sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö

nig paya besesu yohvu in bë natu yi hur mekevelekin aggis in vaha suu rë.”
 28 Denër gagek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëg sën Jon neripek alam lo.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

29 Heng to lom Jon læ bë Yesu to neya lom nër bë, “Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëk natu seriveng mekevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu. 30 Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, ‘Mehöti rëk nam tamuïn sa, yi og kesuu sa in yö nedo mugin, gesak ma!’ 31 Sa og su serak ni rë. Rëk seyam ripek alam rak bël in bë mehö saga rëk natök nam rangah balam Israel dejak ni.”

32 Lob Jon nër ggökin bë, “Sa halë Anon Vabuung vu yagek geluk yam nebë sok nuung ti meyam nedo rak yi. 33 Sa og su serak ni rë, rëk Mehö sën vong sa yam in bë sejipek alam jak bël lo nër vu sa bë, ‘Gwelë nabë Anon Vabuung duk nam medo jak mehöti, og mehö saga sën rëk getung Anon Vabuung jak ham nabë sën ngo genetung bël rak sir lo.’ 34 Lob sa halë ggovek besenër gagek rangah bë Anutu nalu yi saga.”

Yesu Ko Yi Hur Maluh Löö

35 Lok monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi. 36 Lok Yesu to neya, lom mala sepa menër bë, “Kë! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!” 37 Beyi hur maluh luu sënë dengo nebë sënë, lob ya detamuïn Yesu. 38 Lob Yesu ggërin yom melë bë luho denetamuïn yi lob nër vu luho bë, “Melu nesero va?” Rëk luho denër yah vu yi bë, “Rabai! (Sën hil ayed nebë Tatovaha). Böm tena?” 39 Rëk bë, “Melu nam rëk gwelë!” Lob luho ya delë beggang sën neggëp lok lo. Yik lok 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi lok buk saga.

40 Luho sën dengo Mehö-neripek-alam Jon aye meya detamuïn Yesu lo ngwë† Andreas sën Simon Pita ari. 41 Lom ya metök vu ari Simon mugin menër vu yi bë, “He tøk vu Mesia!” (Hil pekwë arë Mesia sënë dox nah Grik ayej nabë Kerisi*). 42 Lob Andreas ko yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelë yi rëk bë, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rëk nanër arëm nabë Kepas!” (Arë sënë degwa nebë Gelöng.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

43 Lok tum heng to lob Yesu bë na distrik Galilea. Lom tøk vu Pilip benër vu yi bë, “Getamuïn sa!” 44 Pilip sënë yi Betsaida ti, yik lööho Andreas lu Pita beggang-bu timu. 45 Lob Pilip ya metök vu Natanael, lom nër vu yi bë, “Mehö sën Moses kevu gagek rak lok horek wirek galam-denenër-gagek-rangahsën dekevu gagek rak ving lo sën he tøk rak ggovek ya. Yi Yesu Nasaret, Yosep nalu.” 46 Lob Natanael nër vu yi bë, “Mağ ngaa nivesa ti rëk berup gëp Nasaret-a?” Rëk Pilip nër yah vu yi bë, “Genam rëk gwelë!”

47 Yesu læ Natanael neyam vu yi, lom nër yi bë, “Ham gwelë! Israel anon sogek yi saga! Gagek kuungsën ti su neggëp vu yi rë!” 48 Lok Natanael lok tepëk vu yi bë, “Nebë va sën gerak sa nig-ë?” Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Pilip su tahi hong rë gengo nahënd gödo lok kele pik* degwa, log sa halë hong mugin ggëp sagu.” 49 Lob Natanael nër yah vu bë, “Tatovaha! Anutu nalu hong! Alam Israel hir Mehö-los-bengö hong!” 50 Rëk Yesu nër yah vu bë, “Gevong

* **1:28:** Betania sën neggëp lok Jn 1:28 agi og yö ngwë, gak su nyëg mahen ti sën Lasarus lööho avëhnö luho hir nyëg lo rë. † **1:40:** Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nër ngwë arë rangah bë Andreas gelah ngwë vun, lob ngwë sagi og mağ yik yi Jon, rëk yö kevu kapiya sënë om mağ ggöng in arë besu kevu rangah rë.

ving saga in senër vu hong bë sa halë hong loḵ kele pik* degwa? Nahub rë, lob rëḵ gwelë ngaa böpata rot kesuu sënë!" ⁵¹ Lok Yesu nër vu yi ggökin bë, "Sa nanër vu ham yönon nabë nahub rëḵ ham rëḵ gwelë yageḵ rëḵ tateḵin yi geham gwelë Anutu yi angër deḵ gededuk vu Mehönon Nalu."

2

Mehöti Ko Venë Vu Kana

¹ Log buk netu löö lob mehöti ko venë ggëp Kana vu distrik Galilea, lom denegga nos böp geYesu ata nedo ving sir. ² Log devong gageḵ yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving. ³ Lob wain maya, lob Yesu ata nër vu yi bë, "Hej wain maya!" ⁴ Lom Yesu nër yah bë, "Atag! Alu su nemad loḵ ti in ngaa rë! In sa buk yö nahën!" ⁵ Rëḵ ata nër vu hur sën denevo nos ggelek lo bë, "Nabë nanër gageḵ ti vu ham, og ham gwevong noh vu!"

⁶ Lob dëg nemadvahi-bevidek-ti nedo in bë vatëveḵ deḵpek nemaj doḵ noh vu sën alam Yuda hir gageḵ mugeng lo. Dëg sënë böpata beyoh vu bë hil këseh bël ketuḵ nemadluho ma nemadluho-menemadvahi doḵ na ti ti.

⁷ Lob Yesu nër vu sir bë, "Ham gwëko bël mekweseh doḵ na dëg sagu!" Lob deḵo meya dekeseh luḵ ya bepin pup. ⁸ Lob nër vu sir bë, "Mëm ham jeḵoov begweḵo mena vu mehö-nëḵin-nos!" ⁹ Lob deḵo medeya. Lob mehö-nëḵin-nos lo num bël mengo bë tu wain raḵ, rëḵ su raḵ ni bë deḵo vu tena rë. Gaḵ hur sën denëko bël lo mëm derak ni. Lob mehö-nëḵin-nos tahi mehö sën ko avëh lo yam benër vu yi bë, ¹⁰ "Alam pin og denevo wain nivesa ggelek muḵin, balam denenum ngahiseḵë ggoveḵ rë, loḵ denevo wain nipaya teka tamu. Gaḵ hong og gejom wain nivesa ahon bemëm nahën gevo yam gwëbengko!"

¹¹ Yesu vong yi ngaa böp nyëmuḵinsën sënë ggëp Kana vu distrik Galilea. Tato niwëëḵ vu sir nebë sënë, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹² Saga ggovek log Yesu luk meyah Kapernaum ving ata gari lo, geyi hur maluh lo. Beya denedo buk lä ggëp sagu.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub Vabuung Böp Ayo (Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³ Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raḵ, lob Yesu raḵ meya Yerusalem. ¹⁴ Lom töḵ raḵ alam sën denedo loḵ dub-vabuung-böp katum ayo medenetung burmakau los sipsip gesoḵ nuung in bë alam debago lo. Gelë alam sën denepekwë* alam Yuda hir monë loḵ yah alam Rom hir monë lo denedo hir tevör medevong huk. ¹⁵ Lob ko aggis bejoo tu begö betii mehönon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah dobnë. Gekeseh alam sën denepekwë* monë lo, hir monë los tevör ya. ¹⁶ Log nër vu alam sën denevong huk bagosën raḵ soḵ lo bë, "Ham gwëko ngaa saga mena! Ham su gwevong Amag yi beggang sënë natu nyëg-bagosën-yi." ¹⁷ Lob yi hur maluh kwaj vo yah gageḵ sën neggëḵ loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë: "Sa nehevong niwëëḵ in bë gevong hong beggang gëp nivesa."

¹⁸ Rëḵ alam Yuda delë sënë lom delok tepëḵ in yi bë, "Getii he, om rëḵ getateḵin hong jaḵ ngaa böp tena in he jaḵ nim nabë hong mehö-los-arëma?" ¹⁹ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, "Ham rëḵ kwevoh dub vabuung sënë na, gebuk natu löö rëḵ sedev nah gökin!" ²⁰ Lob alam Yuda denër bë, "Denelev dub-vabuung-böp sënë yoh vu ta mehödahis luu menemadvahi-vidék-ti, log gekuung bë gedev jaḵ nah noh vu buk löö mu?"

²¹ Rëḵ dub sën Yesu nër lo, saga yö nër raḵ navi. ²² Nebë saga, loḵ nahub geYesu kedi raḵ yah vu bedub rë, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi gageḵ

sën nër wirek lo, lom devong ving gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo los gagek sën Yesu nër lo.

Yesu Raḵ Alam Pin Nij

²³ Yesu nedo Yerusalem loḵ Buk-ggöksën-yi*, lob alam ngahiseḵë delë ngaa böp sën nevong lo, lom ayoj ya timu vu yi. ²⁴ Rëḵ mu Yesu raḵ sir pin ayoj ni om su vong yi lok ya nemaj rë. ²⁵ In raḵ alam pin ayoj ni. Mehöti su yoh vu bë nanër mehö ngwë ayo vu yi rë, gaḵ neraḵ mehönon pin ayoj ni ggovek ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwëng

¹ Parisai* ti nedo, arë nebë Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti. ² Mehö sënë yam vu Yesu buk benër vu yi bë, “Tatovaha! He raḵ nim bë hong tatovaha ti, bAnutu vong hong yam. Bë Anutu su medo geving mehöti rë, og su yoh vu bë rëḵ gevong ngaa böp böp nabë sën genevong-ë rë.”

³ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Mehöti bë su natu mewis gökin nah rë, og su rëḵ doḵ na Anutu-yi-nyëg rë.”

⁴ Lom Nikodemus lok tepëḵ yah vu yi bë, “Alam atov rëḵ natu mewis nah nabë va? Maḵ yoh vu bë rëḵ doḵ nah atayo megeḵo yi nom-a?”

⁵ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Bë mehönon su denatu mewis jaḵ bël los Anon Vabuung rë, og su deyoh vu bë rëḵ dedoḵ na Anutu-yi-nyëg rë. ⁶ Ngaa navim yi, og sagaḵ navim yö yi. Gaḵ ngaa sën anom yi, og sagaḵ anom yö yi ngaa. ⁷ Su kwam na ngahiseḵë in sën senër vu hong bë genatu mewis gökin-ël ⁸ Gak kwam bo sang rë. Sang yö neya jeggin jeggin benevë ya ya. Gengo dedun rëḵ su geraḵ ni bë ya neverup tena ma ya neyoh tena rë. Og alam pin sën detu mewis raḵ Anon Vabuung lo, sir nebë sënë.”

⁹ Loḵ Nikodemus loḵ tepëḵ yah vu yi bë, “Ngaa sënë rëḵ anon jaḵ nabë va?”

¹⁰ Rëḵ Yesu nër bë, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rëḵ su geraḵ ngaa sënë ni rë? ¹¹ Sa nanër vu hong yönon nabë: Ngaa sën he naraḵ ni lo sën he nanër. Gehe nanër ngaa sën he nehalë ggovek lo. Rëḵ ham neruu demimin vu gagek sën he nanër lo. ¹² Sa nanër ngaa-dob-yi vu ham, rëḵ ham su nevong ving rë. Om nabë sa nanër ngaa-yageḵ-yi vu ham, og ham rëḵ gwevong geving nabë va? ¹³ Mehönon ti su raḵ ya melë yageḵ rë, gema. Yik Mehönon Nalu yö timu vu yageḵ meluḵ yam. ¹⁴ Wirek Moses varah nyël kenu raḵ nare kele vu nyëg-yumeris, lob rëḵ debarah Mehönon Nalu jaḵ nabë saga, ¹⁵ in alam pin sën ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsën degwata los degwata.

¹⁶ In Anutu kwa pesivin mehönon rot, lob vong nalu perurek timu sënë yam dob in bë alam sën ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gaḵ demedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Anutu su vong Nalu yam dob in bë bo nyëvewen doḵ nah mehönon hir ngaa nipaya rë. Gaḵ vong yi yam in bë geko sir nah vu yi. ¹⁸ Mehönon sën ayoj neya timu vu yi lo su rëḵ degeḵo nyëvewen rë. Gaḵ mehönon sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og Anutu nër vorot bë rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah hir ngaa nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sënë rë. ¹⁹ Rangah yam dob ggovek, rëḵ mehönon ahëj ving malakenu. Su ahëj ving rangah rë, in hir huk nipaya, om rëḵ degeḵo nyëvewen doḵ nah. ²⁰ Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denesis begö vu Rangah gesu detoḵ yam vu rë, in nij nelël bë su hir ngaa nipaya natöḵ rangah. ²¹ Gaḵ mehönon sën denesepa lok ngaa nivesa lo, og detoḵ yam rangah, in bë mehönon degelë medejaḵ ni nabë denevong hir huk raḵ Anutu niwëëḵ.”

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yesu Yi Degwa Rangah

²² Sënë ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam. ²³ GeJon neripek alam vahi ving ggëp Ainon, dus vu Salim. In bël ngahisekë neggëp vu nyëg sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir. ²⁴ Vu buk saga su deduu Jon ya karabus rë geyö nahën.

²⁵ Lob gagek ti verup vuheng loḵ Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gagek sën alam nij veseek jak lo. ²⁶ Lob Jon yi hur maluh ahëj sengën medeya vu Jon bedenër bë, “Tatovaha! Mehö sën nedo ving hong wirek vu bël Yordan nenga vahi agu, begenenër gagek rak yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!” ²⁷ Rëḵ Jon tatekin vu sir bë, “Bë Anutu vu yaḡek su bo ngaa ti vu mehöti rë, og su rëḵ gevong rë. ²⁸ Ham ngo nengo gagek sën senër wirek lo bë sa su Kerisi* rë, rëḵ Anutu vong sa yam mugin. ²⁹ Bë avëh ti jak maluh, og avëh saga tu maluh sën rak vu yi lo yö timu venë. Lob bë regga sënë yi mehöti medo geving yi begengo aye, og su rëḵ gelë avëh regga paya rë, gaḵ rëḵ kwa vesa rot in yi. Lom gwëbeng sa kwag vesa rot nebë saga. ³⁰ Arë rëḵ böp jak, gesarëḡ gëp ahu.

³¹ Mehö sën yam vu vavunë kesuu ngaa pin. Mehö sën ata ko yi vu dob lo, og yi vu dob, beyö nër gagek rak ngaa-dob-yi mu. Gaḵ mehö sën yam vu yaḡek lo, og kesuu ngaa pin. ³² Mehö saga nër gagek rak ngaa sën lë los ngo ggovek lo, rëḵ su mehöti vong ving yi gagek saga rë. ³³ Gaḵ bë mehöti gevong geving yi gagek, og yik yoḡekin Anutu nebë saga nebë yi mehö gagek anon degwa. ³⁴ Mehö sën Anutu vong yi yam lo, og nenër Anutu yi gagek, in Anutu vong yi Anon Vabuung los dahis loḵ yam ggërin ayo. ³⁵ Ama ahë ving Nalu, bevo ngaa pin loḵ ya nema. ³⁶ Mehönon sën ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gaḵ mehönon sën su desepa doḵ Anutu Nalu aye rë lo, og su rëḵ demedo malaj-tumsën rë. Gaḵ Anutu ahë sengën neggëp vu sir.”

4

Yesu Vengwëḡ Vu Samaria Avëh Ti*

¹ Yesu ngo bë alam Parisai* derak ni bë neripek hur maluh ngahisekë kesuu Jon. ² (Rëḵ Yesu su neripek sir rë, gaḵ yi hur maluh mu sën deneripek.)

³ Ngo nebë saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggökin.

⁴ Lob aggata sën yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

⁵ Lob ya metöḵ ya Samaria nyëḡ böp ti arë nebë Sukar, dus vu dob len ti sën wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo. ⁶ Lob asoreng sën wirek Yakop lev medenekë bël loḵ lo neggëp dus vu nyëḡ saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bël-yi sënë avi. Rak siks krök sehuksën.

⁷ Lom Samaria* avëh ti verup in bë geḵo bël, lob Yesu nër vu yi bë, “Bël nam sa nanum!” ⁸ In yi hur maluh deya nyëḡ böp Sukar in bë debago nos.

⁹ Rëḵ Samaria* avëh nër yah vu bë, “Hong Yuda, gesa Samaria* avëh, rëḵ nebë va sën genër vu sa bë ‘Bël nam sa nanum’-ë?” Nër nebë sënë in alam Yuda denelë alam Samaria* paya besu denevengwëḡ vu sir rë. ¹⁰ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë gejak ngaa sën Anutu vong vu hong ni, begejak mehöti sën nër vu hong bë ‘Bël nam sa nanum’ ni, og rëḵ kwetag vu yi lob bo bël-malatum-sën-yi vu hong.” ¹¹ Rëḵ avëh nër yah vu yi bë, “Mehöböp, höm ketuḵ ma, log asoreng-bël-yi sënë adingsekë rot, om rëḵ gweḵo bël-malatum-sën-yi sënë vu tena? ¹² Hil kenud Yakop num bël sënë ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vu asoreng-bël-yi ti sënë vu he behe nanum. Rëḵ maḡ gekuung bë gekwesuu yi?” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Alam pin sën denenum bël sënë rëḵ ayoj bev nah gökin in bël. ¹⁴ Gaḵ mehöti bë nanum bël sën sebo

vu yi lo, og rëk nabë sën bël nebenguv lok yi. Log bël sënë rëk berup jak buk, bebo mala-tumsën vu yi bemedo degwata los degwata.”

¹⁵ Lom avëh nër bë, “Mehöböp, gebo bël sënë vu sa in sa su ayog bev in bël, gesa su medo menom gako bël vu sënë gök gökin!”

¹⁶ Lok Yesu nër vu yi bë, “Gena getahi reggam bemelu nom sënë rë!” ¹⁷ Rëk bë, “Sa reggag ma!” Lom Yesu nër yah vu bë, “Genër bë reggam ma, saga genër yönon rot. ¹⁸ In wirek gerak maluh nemadvahi. Gak mehö sën genewëp ving yi lok yi beggang gwëbeng lo, og sagak su reggam anon rë! Om genër yönon!” ¹⁹ Rëk avëh nër bë, “Mehöböp, gwëbeng serak ni bë mehö-nenër-gagak-rangahsën ti hong! ²⁰ He kënumin lo denesupin sir vu kedu Gerisim sënë medenejom rak vu Anutu, rëk ham Yuda nenër bë hil najom jak gëp Yerusalem yö timu.”

²¹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh, gwevong geving sa gagak nabë buk ti vongin berup, lob ham su rëk najom jak vu hil Amad vu kedu sënë rë, beham su rëk najom jak gëp Yerusalem yö timu geving rë. ²² Ham nejom rak vu ngaa sën ham dugin lo, rëk he og he najom rak vu ngaa sën he narak ni lo. In mehö sën rëk geko mehönon nah vu Anutu lo rëk berup gëp Yuda. ²³ Lob buk sën Anutu ggooin rak bë berup lo vongin berup. Yönon, lob verup ggovek ya, om dok buk sënë og alam pin sën degevongin nabë denajom jak yönon lo, og rëk degetung kenuj los dahis vu hil Amad medenajom jak los ayoj timu. Kë, hil Amad Anutu nesero alam nebë saga in bë denadudek vu yi. ²⁴ Anutu yik nebë Anon Vabuung. Om nabë alam degeko yi jak, og degetung kenuj los dahis vu yi, medenajom jak los ayoj timu.”

²⁵ Rëk avëh nër bë, “Serak ni bë Mesia rëk nam. Sën denenër yi bë Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo. Bë nam, og rëk nanër ngaa pin degwa rangah vu hil.” ²⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, “Yik sa lo sën sa nevengwëng ving hong agi!”

²⁷ Nenër nebë saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevengwëng ving avëh nyëg ngwë ti sënë, rëk mehöti su lok tepëk in luho bë, “Bë bo va vu hong-a?”, ma, “Nebë va sën genevengwëng ving avëh-ë?” rë. ²⁸ Lob avëh sënë vuu yi ketuk menedo, geyah meya beggagnë beyah nër vu yi alam bë, ²⁹ “Ham nam gwelë mehöti! Yi sënë og nër ngaa pin sën sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Mak yi Kerisi* ma va?” ³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahën medo deneyam, log yi hur maluh denenër vu yi bë, “Tatovaha, gegwa nos rë!” ³² Rëk nër yah vu sir bë, “Sa nos sën sa naha lo nedo, geham su rak ni rë.” ³³ Lom yi hur maluh lo yö delok tepëk vu sir bë, “Mak mehöti ko nos yam vu yi?” ³⁴ Rëk Yesu nër bë, “Sa nos nebë sënë: Sa bë sepa dok yi sën vong sa meseyam lo yi gagak. Besa bë semu yi huk begovek na. Ham nenër nebë sënë, ‘Kwev lubellu govek na log nos nabung!’, rëk sa nanër vu ham nabë ham malamin jak megeko dok megwelë huk rë. Nos anon lok beveroo rak beyoh vu bë hil ketöv bangupin. ³⁵ Mehö sën nevo nos lo neko yi nyëvewen rak yi huk menedo, genesupin nos sën gwëbeng agi in medo mala-tumsën degwata los degwata, lob rëk mehö sën nevaroh nos lo gemehö sën nevo sën anon lo, luhoho rëk kwaj vesa dok ti. ³⁶ Wirek alam hib denenër nebë, ‘Mehö ngwë nevaroh nos lok huk gengwë neko anon.’ ³⁷ Gagak saga yönon, om sën sa hevong ham ya in bë ham gweko nos anon dok huk sën ham su vong huk in rë lo. ³⁸ Alam ngwë yö devong huk in huk saga, rëk ham na gweko nos anon sën devong huk in bepum rak nemaj lo.”

³⁹ Lob Samaria* ngahisekë vu nyëg saga dengo avëh sënë yi gagak, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avëh sënë nër bë, “Nër ngaa pin sën sa hevong wirek lo

rangah vu sa!" ⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketag bë medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir. ⁴¹ Lob alam vahi dengo yi gagek besir ngahisekë ayoj ya timu vu yi ving. ⁴² Lob denër vu avëh sënë bë, "Gwëbeng he su ayomin neya timu vu yi rak hong gagek rë, gak he ngo hango yi gagek behe rak ni bë yik Mehö sënë, sën yam in bë doḡ vu mehönon megeko sir nah vu Anutu lo yönon."

Yesu Vong Mehö-los-bengö Herot Yi Ggev Nalu Nivesa Rak*

⁴³ Buk luu saga gbovek ya, lob Yesu vuu nyëg sënë ya geyah meya distrik Galilea. ⁴⁴ In Yesu yö nër gagek vorot bë, "Su rëk degeko mehö-nenër-gagek-rangahsën ti arë jak gëp yö yi beggang degwa rë!" ⁴⁵ Lok ya metök ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delë buk-vabuung-ggöksën-yi ving, lom delë ngaa pin sën vong vu Yerusalem lo.

⁴⁶ Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyëg sën vong bël tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh nirak. ⁴⁷ Mehö sënë ngo gagek bë Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketag vu yi bë duk mena gevong benalu nivesa jak, in dus rak bë nadiik. ⁴⁸ Lok Yesu nër yah vu yi bë, "Bë ham su gwelë ngaa böp aggata rë, og ham su rëk gwevong geving rë!" ⁴⁹ Rëk mehö-los-bengö yi ggev nër bë, "Mehöböp, genam alu aduk manah pevis in sa nalug vongin nadiik!" ⁵⁰ Rëk Yesu nër vu yi bë, "Genah megena! Nalum rëk vesa dok." Lob mehö sënë vong ving Yesu yi gagek meyah. ⁵¹ Nahën neyök aggata log yi hur detök verup vu yi bedenër vu yi bë, "Nalum vesa lok!" ⁵² Lob lok tepëk vu sir bë, "Hes mala va lom vesa lok-a?" Rëk denër bë, "Nikul veseveng lok seven krök buk." ⁵³ Lom ama rak ni bë yik veseveng rak hes mala sën Yesu nër vu yi bë nalu rëk vesa dok lo. Lom losho yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu. ⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vong ngaa böp sënë netu luu.

5

Yesu Vong Mehö Sekë Selöngin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Rak

¹ Saga gbovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu rak meya Yerusalem.

² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë lok Hibru ayej nebë Betesda. Log delev beggang ti ggërin ngaggee sënë, geyi nyëketu los veluung avi nemadavahi. ³ Lob alam niraksën ngahisekë losho alam malaj kenod los vahaj nipaya, galam sën sekëj neselöngin lo denelok ya beggang-ayööng-yi teka sënë beggëp [denegin ngaggee sënë sën bë gee lo. ⁴ In Mehöböp yi angër ti neluk ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee lok. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduk na namugin lo, og yi niraksën rëk nama na pevis.] ⁵ Lob mehöti nedo lok beggang-ayööng-yi sënë, nirak yoh vu ta mehödahis ti benamadluho benemadvahi bevidek löö (38). ⁶ Yesu lë mehö sënë neggëp lom rak ni bë nirak hus ading rot, lom lok tepëk vu yi bë, "Gevongin bë nim vesa jak-a?"

⁷ Lob mehö niraksën nër yah vu bë, "Mehö böp, buk sën ngaggee neggee lo, lom sehög mehönon sën geḡo sa mena getung duk na ngaggee lo ma! Sengo bë rëk duk na, lok sa nahën navimengin log denemugin medeneluk ya in sa."

⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, "Om kwedi gebare begweko hong kanyë jak begena!"

⁹ Lom pevis bemehö sënë nivesa rak geḡo yi kanyë rak beya. Gebuk saga og Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁰ Lom alam Yuda denër vu mehö sën nivesa rak lo bë, "Buk-sewahsën-yi* gwëbeng sënë, behorek nërin bë su gwëko hong kanyë

dok!" ¹¹ Rêk nêr yah vu sir bê, "Mehö sên vong sa mesa nig vesa rak lo nêr vu sa bê, 'Gweko hong kanyê jak megena!' " ¹² Loğ delok tepêk in yi bê, "Mehö re nêr vu hong bê gweko hong kanyê jak megena?" ¹³ Rêk mehö sên nivesa rak lo dugin, in alam ngahisekê vu nyêg saga lob Yesu loğ ya sir vuheng.

¹⁴ Nahub rêk Yesu tğ vu yi ggökin loğ dub-vabuung-böp katum ayo lob nêr vu yi bê, "Gwengo? Gwêbeng nim vesa rak, om su gwevong ngaa nipaya gök nahin, in rêk maggin böpata natök vu hong kesuu muginsên." ¹⁵ Lob mehö sênê yah nêr vu alam Yuda bê, "Mehö sên vong besa nig vesa rak lo, yik Yesu."

¹⁶ Lob yik alam Yuda ahêj sengên vu Yesu medenelê yi paya in nevong ngaa nebê sênê loğ Buk-sewahsên-yi*. ¹⁷ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, "Amag nevong ngaa nebê sênê yoh vu buk pin, om sên sa nesepa loğ yah vaha." ¹⁸ Nebê saga lom alam Yuda devong rak rak rot in bê dengis Yesu menadiik. In su keyêh horek Buk-sewahsên-yi* mu rê, gağ nêr bê Ama Anutu yönon. Lob yik sênê nebê luho Anutu neggêp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwêêk

¹⁹ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, "Sa nanêr vu ham yönon nabê: Nalu su rêk gevong ngaa ti noh vu yö kwa rê. Gağ nevong ngaa sên nelê gAma nevong lo. Ngaa pin sên Ama nevong lo, og Nalu nesepa loğ menevong nebê saga ving. ²⁰ In Ama ahê ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sên nevong lo vu yi. Gerêk tato huk böp la geving kesuu sênê, lob ham rêk kenumin na. ²¹ Ama nenêr balam-diiksên denekedi rak yah genevong medenedo malaj-tumsên. Log Nalu nesepa loğ meneggöoin alam rak yoh vu yö kwa, in bê demedo malaj-tumsên nabê saga. ²² Ama su rêk gengo mehöti yi gagek degwa rê. Gağ vo huk saga pin loğ yah Nalu nema ggovek ya. ²³ Nebê saga in alam pin rêk degeko Nalu jak, nabê sên deneko Ama rak lo. Alam sên su deneko Nalu rak rê lo, og su deneko Ama sên vong yi yam lo rak ving rê.

²⁴ Sa nanêr vu ham yönon rot nabê: Mehöti bê gengo sa gagek bayo na timu vu Amag sên vong sa meseyam lo, og rêk medo mala-tumsên degwata los degwata. Su rêk natök jak nyêvewen rê, gağ kesuu diiksên ggovek ya genedo mala-tumsên vorot.

²⁵ Log sa nanêr vu ham yönon nabê: Buk ti vongin berup, balam-diiksên degengo Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sên degengo aye lo, rêk demedo malaj-tumsên. ²⁶ Mala-tumsên degwa neggêp vu Ama yö timu, lom vo niwêêk vu Nalu gemala-tumsên degwa neggêp vu yi ving. ²⁷ Mehönon Nalu yi, om sên Ama ggooin yi rak in bê gengo mehönon hir gagek. ²⁸ Ham su gwelêk in gagek sênê. Gağ buk vongin berup, lob alam-diiksên pin sên deneggêp bedub lo, rêk degengo aye medekedi jak medenam. ²⁹ Alam sên denevong ngaa nivesa lo, rêk dekedi jak medemedo malaj-tumsên. Galam sên denevong ngaa nipaya lo, rêk dekedi jak nah medenatök jak hir nipaya nyêvewen.

Ngaa Nebê Sênê Tatekin Yesu Degwa Rêk Su Devong Ving Rê

³⁰ Sa su yoh vu bê gevong ngaa ti noh vu sengo kwag rê. Gağ sa nesepa loğ gagek sên sa nehango vu Amag lo menesesor alam hir gagek rak. Lob sa gagek neya niröp in sa su kwag nevo bê sepa doğ ngo kwag rê, gağ sa nesepa loğ yi sên vong sa meseyam lo kwa.

³¹ Bê sengo tatekin sa degwa og su yoh vu rê. ³² Rêk mehö ngwê nedo metatekin sa degwa, lob serak ni bê nefatekin yoh vu.

³³ Wirek ham vong alam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bê degengo yi gagek, lob tatekin gagek anon vu sir ggovek ya. ³⁴ Rêk mu sa su nesero mehöti in bê doğ vu sa metatekin sa degwa rê. Gağ sa nanêr sênê in bê ham gwêrin

ham bAnutu geko ham nom. ³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejëh rak nyëg lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tatekin sa degwa vu ham, rëk mu ngaa böp sën sa nehevong lo tatekin sa degwa rot bekesuu Jon yi gägek. Sa nehevong huk pin sën Amag vo vu sa in bë sa geving begovek na lo. Lob huk pin sën sa nehevong lo netato vu mehönon in bë dejak ni nabë Amag vong sa beseyam. ³⁷ Lob Amag sën vong sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nengo aye rë, geham su malamin nerak yi rë. ³⁸ Geyi gägek sënë su neggëp lok ham ayomin rë. In ham su vong ving mehö sën Anutu vong yi yam lo rë. ³⁹ Ham nesero gägek lok Anutu-yi-kapiya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa lok neggëp beham rëk natök jak bemedo malamin-tumsën degwata. Rëk kapiya saga sën tatekin sa degwa. ⁴⁰ Rëk ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeko sarëg jak rë! ⁴² Rëk serak ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë. ⁴³ Seyam rak Amag niwëek, rëk ham su ko sa rak rë. Bë mehöti nam jak yö yi niwëek, og ham rëk gweko yi jak. ⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönon degeko ham arëmin jak, rëk ham su nevongin bë Anutu timu geko ham arëmin jak rë, om ham rëk gwevong geving yi nabë va? ⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëk geving gägek vu ham vu Amag. Gak mehö sën mëm rëk geving gägek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung bë rëk dok vu ham lo! ⁴⁶ Bë ham gwevong geving Moses yi gägek, og rëk ham gwevong geving sa gägek geving. In kevu gägek rak sa. ⁴⁷ Gak bë ham su gwevong geving ngaa sën Moses kevu lo rë, og ham rëk gwevong geving sa gägek nabë va?"

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ Gägek sënë maya, log buk ti lob Yesu ya ngaggee böp Galilea nenga vahi-sën denenër arë ngwë nebë Ngaggee-böp Tiberias* lo. ² Lob alam yu böpata delë ngaa böp sën vong vu alam niraksën lo, lob denetamuin yi. ³ Lob Yesu rak meya kedu beya nedo ving yi hur maluh lo, ⁴ log alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus rak. ⁵ Lok Yesu mala neko lok nyëg, lob lë bë alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob lok tepëk vu Pilip bë, "Hil rëk bago nos vu tena balam sënë dega?" Nër nebë sënë meseggi Pilip, ⁶ gak yö rak ngaa sën bë geving lo ni ggovek ya.

⁷ Lok Pilip nër yah vu yi bë, "Bë hil bago nos jak monë K200, og sagak su rëk noh vu sir pin bedega teka teka rë!" ⁸ Rëk yi hur maluh ngwë Andreas, sën Simon Pita ari lo, nër vu yi bë, ⁹ "Hurmahen ti ko brët nemadvahi gegël luu menedo sënë. Rëk mu sagak su yoh vu alam yu böpata sënë rë!" ¹⁰ Lom Yesu nër bë, "Ham nanër vu sir nabë degeto demedo." Lob pahup ngahisekë taya menedo, lom to denedo rak, lob sir maluh 5,000.

¹¹ Log Yesu ko nos rak bejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong gël luu lo ving nebë saga. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj. ¹² Degga ggovek meyoh vu sir, log Yesu nër vu yi hur maluh bë, "Ham ngupin nos vahi sën nahën nedoga. In hil su basap na meris." ¹³ Lob desupin bedevasu lok sap nemadluho-bevidek-luu, yik degga brët nemadvahi sën meyoh vu sir gevewen nedo.

¹⁴ Alam delë ngaa böp sën vong-ë, lob denër bë, "Yönon rot, mehö-nenër-gägek-rangahsën sën denenër bë rëk nam dob lo yik sënë." ¹⁵ Lob Yesu rak ni

bê vongin denajom yi ahon bedegetung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yö ti tah yi meyah los kedu.

*Yesu Vare Neyä Rak Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

¹⁶ Log sehuksën lob Yesu yi hur maluh deluk medeya ngaggee nenga ¹⁷ bederak ya yag in bê denah Kapernaum. Lob buk loĸ in sir geYesu yö nahën nedo kedu, ¹⁸ log sang yam niwëek bengaggee tëë böp. ¹⁹ Log detee yag meto deya ngaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delë Yesu rak nare ngaggee vavunë meverup dus vu yag, lob deggöneng rot. ²⁰ Rëĸ Yesu nër ya vu sir bê, “Yiĸ sa sën verup agi, om ham su göneng!” ²¹ Lob devongin bê degeĸo yi jak na yag rëĸ pevis metöĸ ya ngaggee nenga sën bê dena lo.

Alam Desero Yesu

²² Log heng to lob alam yö nahën denedo ngaggee nenga vahi, gederak ni bê su yag ngahi nedo veseveng rë. Gaĸ yik timu nedo, geYesu su rak ya yag sënë ving yi hur maluh rë gema. Gaĸ yi hur maluh meris yö derak ya yag saga medeya. ²³ Rëĸ yag la vu nyëĸ böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneknë vu nyëĸ sën Yesu jom rak nos gedegga lo. ²⁴ Lom delë bê Yesu loſho yi hur maluh su denedo rë, lom derak ya yag saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yö Nër Yi Bë Nos Mala-tumsën-yi

²⁵ Desero yi meya detöĸ vu yi ggëp ngaggee nenga vahi, lob deloĸ tepëĸ vu yi bê, “Tatovaha! Geyoh bê tena meġeyam-a?” ²⁶ Rëĸ Yesu nër yah bê, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Ham su kwamin nevo ngaa böp sën sa hevong lo beham yam nesero sa rë, gaĸ ham wa nos bahëmin pup, om sën ham yam nesero sa. ²⁷ Ham su gwevong huk in nos sën rëĸ petar agi! Gaĸ ham gwevong huk in nos sën rëĸ medo degwata geyoh vu bê gevong beham medo malamin-tumsën lo. Mehönon Nalu rëĸ bo nos sënë vu ham, in Ama Anutu tato yi ggoveĸ ya bevong yi yam.”

²⁸ Lob denër yah vu yi bê, “He gevong nabë va in he gevong Anutu yi huk-a?” ²⁹ Rëĸ Yesu nër yah vu sir bê, “Anutu yi huk nebë sënë: Ham ayomin na timu vu Mehö sën Anutu vong yam lo.” ³⁰ Loĸ denër yah bê, “Rëĸ gwevong ngaa böp va ti mehe galë loĸ mëm he rëĸ gevong geving hong-a? Geyoh vu bê rëĸ gwevong va? ³¹ He kënumin lo degga mana* ggëp nyëĸ-yumeris wireĸ, nebë sën dekevu meneggëp loĸ Anutu-yi-ĸapiya lo nebë: Vo nos-yageĸ-yi vu sir medegga.”

³² Lom Yesu nër vu sir bê, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Moses su vo nos-yageĸ-yi vu ham rë, gaĸ mëm Amaġ nevonġ nos-yageĸ-yi sogek vu ham. ³³ Nos sën Anutu nevonġ lo, og luĸ yam vu yageĸ in bê gevong bemehönon demedo malaj-tumsën.” ³⁴ Rëĸ denër yah vu yi bê, “Om Mehöböp, gebo nos sënë vu he noh vu buk!” ³⁵ Rëĸ Yesu nër bê, “Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. Mehöti bê nam vu sa, og su rëĸ nadiikahë gökin nah rë. Log bê mehöti ayo na timu vu sa, og su rëĸ ayo bev in bêl gökin rë. ³⁶ Rëĸ senër vu ham vorot bê ham nelë sa rëĸ ham su ayomin neyam timu vu sa rë. ³⁷ Mehönon pin sën Amaġ vo sir vu sa lo, og rëĸ denam vu sa. Lob mehöti bê nam vu sa, og sa su rëĸ juuk yi rë. ³⁸ In sa su vu yageĸ meyam in bê ngo sepa kwag rë. Gaĸ seluĸ yam in bê gevong noh vu Mehö sën vong sa meseyam lo kwa. ³⁹ Lob Mehö sën vong sa meseyam lo kwa nebë sënë bê: Alam sën vong vu sa ggoveĸ lo, saga sa su rëĸ gevuu sir ti bemala nama rë, gaĸ sengo rëĸ nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁰ Kë! Amaġ kwa nebë sënë bê: Alam pin sën degelë

Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata. Gesëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën.”

⁴¹ Log nër bē, “Sengo ti nos sën luk yam vu yağek!” Nër bē sënē lob alam Yuda devong ayej vu medenër gagek ngahisekē rağ yi. ⁴² Denër bē, “Mehō sënēk mak Yesu sën Yosep nalu yi lo? Behil arak ama lu ata nij. Ma nebē va sën nër bē yi vu yağek meluk yam-ē?”

⁴³ Lom Yesu nër yah vu sir bē, “Ham su nanër gagek ngahisekē vu ham! ⁴⁴ Mehōti su yoh vu bē nam vu sa meris rē. Gağ Amag sën vong sa meseyam lo, bē geğo mehōti nam, og mehō saga rëk nam vu sa. Lob sëk nanër bekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁵ Alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu gagek menegğep lok Anutu-yi-kapiya nebē: Anutu yō rëk tatekin gagek vu sir pin. Lob alam pin sën denengō Amag yi gagek venuh lo, og rëk denam vu sa. ⁴⁶ Mehōti su lē Amag rē. Mehō timu sën nedo ving Anutu beyam lo, yik mehō timu saga sën lē Ama. ⁴⁷ Sa nanër vu ham yōnon rot nabē: Bē mehōti ayo nam timu vu sa, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata. ⁴⁸ Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. ⁴⁹ Wirek ham kenumin lo degga mana* vu nyëğ-yumeris medenedo, loğ dediik. ⁵⁰ Gağ bē mehōti ga nos sën luk yam vu yağek agi, og su rëk nadiik rē. ⁵¹ Nos-mala-tumsën-yi sën luk meyam vu yağek lo, yik sa. Bē mehōti ga nos sënē, og rëk medo mala-tumsën degwata. Nos sën sebo vu yi lo, yik sa reggos. Sëk bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsën.”

⁵² Lob alam Yuda yō yah denër vu sir bē, “Nebē va sën mehō sënē bo yi reggos mehil aga-ē?”

⁵³ Lok Yesu nër vu sir bē, “Sa nanër vu ham yōnon rot nabē: Nabē ham su gwa Mehōnon Nalu reggos los nanum yi kōk rē, og ham su rëk medo malamin-tumsën rē. ⁵⁴ Alam sën dega sa reggos los denanum sa kōk lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata, om sëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁵⁵ In sa reggos saga og nos soğek, gesa kōk saga sën tu bël soğek. ⁵⁶ Mehōti bē ga sa reggos los nanum sa kōk, og rëk medo doğ sa, gesa medo dok yi. ⁵⁷ Amag sën mala-tumsën degwa lo vong sa beseyam, lob sa nado malag-tumsën rağ Amag yi niwëek. Nebē saga, om mehōti bē ga sa, og rëk medo mala-tumsën jak sa niğ wëek. ⁵⁸ Nos saği sën luk vu yağek meyam. Su nebē nos sën ham kenumin lo degga loğ dediik lo rē. Gağ mehōti bē ga nos sënē, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata.” ⁵⁹ Yesu nër gagek sënē vu sir loğ dub-supinsën-yi vu Kapernaum.

Gagek Mala-tumsën Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh ngahisekē dengo gagek sënē, lom denër bē, “Gagek sënē su yoh vu rē! Re yoh vu bē rëk jak degwa ni?” ⁶¹ Rëk Yesu rak ni bē yi hur maluh denër gagek ngahisekē rak gagek sënē, lom nër vu sir bē, “Gagek sënē vong beham ahëmin sengën-a? ⁶² Om nabē ham gwelē Mehōnon Nalu jak menah nyëğ sën nedo wirek meyam lo, og ham rëk nanër nabē va? ⁶³ Anon Vabuung yō ti nevong bemehōnon denedo malaj-tumsën. Hil navid su yoh vu bē doğ vu nil rē, gağ gagek sën senër vu ham gwëbeng agi, og yoh vu bē doğ vu ham anomin begevong beham medo malamin-tumsën. ⁶⁴ Rëk ham la su devong ving rē.” Alam sën su devong ving rē lo, og Yesu yō rağ nij mugin. Gerak mehō sën rëk nanër yi rangah vu alam-begō-yi lo ni ving. ⁶⁵ Lob nër ggōkin bē, “Ham la su devong ving sa gagek rē, om yik rağ degwa saga sën senër vu ham nebē: Bē Amag su geğo mehōti nam rē, og su yoh vu bē yō rëk nam vu sa rē.”

⁶⁶ Dengo Yesu yi gagek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ggōkin rē. ⁶⁷ Lom Yesu loğ tepëk vu sir

nemadluho-bevidek-luu bë, “Maḵ ham rëḵ kwehe ham in sa nabë saga geving mena?”

⁶⁸ Lok Simon Pita nër yah vu yi bë, “Mehöböp, rëḵ he na vu re? Ma. Hong timu gägek mala-tumsën degwa hong! ⁶⁹ Behe ayomin yök timu vu hong ggovek ya, behe raḵ nim bë Anutu yi Mehö Vabuung hong!”

⁷⁰ Lob Yesu nër gägek yah vu sir bë, “Sehooiin ham nemadluho-bevidek-luu rak, rëḵ ham tik memö!” ⁷¹ Nër nebë saga rak Yudas sën Simon Iskariot nalu. Hur maluh nemadluho-bevidek-luu hir ti yi sën rëḵ nanër Yesu rangah medengis yi nadiiḵ lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rë

¹ Sënë ggovek log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neḵo lok distrik Yudea rë, in alam Yuda denevongin bë dengis yi menadiiḵ. ² Lob alam Yuda hir buk vabuung ngwë sën denenër bë Buk-vabuung-numeng-yi lo dus rak, (in wirek kenuj lo delev numeng mahen mahen medeggëp lok vu nyëg-yumeris, om sën denetahu bedenesepa lok yoh vu ta). ³ Lob ari lo denër vu yi bë, “Gwevu nyëg sënë gegena Yudea in hong hur maluh degelë hong huk sën genevong lo. ⁴ Bë mehöti kwa bo nabë gevong bengö jak, og su nevun yi huk meneggëp vunsën rë. Genevong ngaa nebë sënë, om gena getato hong vu mehönon pin medegelë hong.” ⁵ Ari lo sën su denevong ving yi bë Anutu nalu rë, om sën denër nebë sënë. ⁶ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Sa buk yö nahën! Gaḵ buk pin sënëḵ ham ngo ham buk. ⁷ Alam sën denesepa lok aggata dob yi lo su deoyoh vu bë degelë ham paya rë. Gaḵ denelë sa paya in sa nanër hir ngaa nipaya sën denevong lo rangah. ⁸ Ham ngo na gwelë buk vabuung saga! Gaḵ saḵ su rëḵ na doḵ buk vabuung sënë rë in sa buk yö nahën.” ⁹ Nër bë sënë vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melë Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Lok ari lo demugin meya denelë buk vabuung geyö ti rëḵ tamu in sir meraḵ meya. Su ya rangah rë, gaḵ vun yi meya. ¹¹ Rëḵ alam Yuda desero yi lok buk vabuung saga bedenër bë, “Mehö sënë lo nedo tena?” ¹² Lob alam depatereng medenër gägek ngahiseḵë rak yi. Vahi denenër bë, “Yi mehö nivesa!” Gevahi denenër bë, “Ma! Nekuungin alam!” ¹³ Rëḵ deneggöneng in hir ggev, om sir ti su nër gägek rak yi ya rangah rë.

¹⁴ Denelë buk vabuung saga beyi buk vahi ggovek ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluḵ ya dub-vabuung-böp katum ayo metatekin gägek vu alam. ¹⁵ Lom alam Yuda deranga nemaj gedener bë, “Maḵ re rëḵ tahu mehö sënë lok gägek sënë om sën nenër-ë? Mehöti su tatekin vu yi rë!”

¹⁶ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Gägek sën senër vu ham lo, saga su sengo ti sa ngaa rë. Gaḵ Anutu sën nevong sa meseyam lo yi ngaa. ¹⁷ Genabë mehöti ahë geving nabë gevong Anutu yi gägek banon jak, og rëḵ jak gägek sën sa nanër agi degwa ni nabë neyam vu Anutu, ma, sengo nanër yoh vu kwag. ¹⁸ Mehöti bë nanër gägek noh vu yö kwa, og sagak nevongin bë yö geko arë jak mu. Gaḵ mehöti bë geḵo mehö sën vong yi meyam lo arë jak, og mehö saga rëḵ nanër gägek los anon gesu gekuung jak rë. ¹⁹ Wirek Moses vong horek vu ham, rëḵ ham ti su nesepa lok yi horek saga rë. Ma ham bë ngis sa nadiiḵ in degwa va?” ²⁰ Rëḵ alam saga denër yah vu bë, “Memö nipaya ti negwang ya ayom! Re bë ngis hong nadiiḵ-a?” ²¹ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Sa hevong ngaa böp ti lob ham pin kwamin ya ngahi. ²² Moses vo gägek vu ham bë ham gwerah* navimin. Yönon, rëḵ mu gägek sënë su verup nyëdahis vu Moses rë,

gak yö verup wirek vu ham dobahë lo. Rëk ham nerah* nalumin navij loğ Buk-sewahsën-yi*. ²³ Ham nerah* hurmahen navij loğ Buk-sewahsën-yi* in bë ham su kweyëh Moses yi horek. Loğ nebë va sën ham ahëmin sengën vu sa in sën sa hevong bemehöti nivesa rak los dahis loğ Buk-sewahsën-yi*-ë? ²⁴ Ham su nanër gagek jeggin jeggin jak alam, gak ham jak degwa ni meseggi rë loğ mëm ham nanër sir niröp.

Denër Bë Mağ Mehö Sënëk Yi Mehö Sën Anutu Ggooin Rak In Bë Geğo Hil Nah

²⁵ Log alam Yerusalem la denër kwaj luu luu bë, “Mağ yik mehö sën denesero yi in bë dengis yi menadiik lo saga? ²⁶ Ham lë! Nare rangah menenër gagek rëk su denenër gagek ti rak yi rë! In mağ alam ggev derak ni bë yi Kerisi* yönon ma va? ²⁷ Rëk mu hil arak mehö sënë yi nyëg ni, gak bë Kerisi* berup, og hil su rëk ajağ yi nyëg ni rë!”

²⁸ Lob Yesu nedo dub-vabuung-böp katum ayo metatekin gagek vu alam, genër rangah bë, “Ham rak sa nig, beham rak sa nyëg ni! Rëk sa su yam yoh vu sengo kwag rë. Gak mehö sën vong sa meseyam lo, og gagek anon pin degwa yi, rëk ham su rak ni rë. ²⁹ Gak sağ serak ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

³⁰ Nebë saga lob sir bë denaduu yi na karabus, rëk su dejom yi ahon rë in yi buk yö nahën. ³¹ Alam ngahisekë ayoj ya timu vu yi medenër bë, “Mesia sën bë rëk nam lo mağ yik yi sënë! Gak mehö ngwë su yoh vu bë rëk berup megevong ngaa böp böp kesuu ngaa sën mehö agi nevong-ë rë.”

Devong Ahëvavu Deya In Bë Denaduu Yesu

³² Alam Parisai* dengo alam denenër gagek aggagga nebë sënë rak Yesu, lom losho alam-deneğo-seriveng hir ggev lo devong ahëvavu la deya in bë denaduu na karabus. ³³ Lob Yesu nër bë, “Yik sa medo buk dus teka geving ham, log sëk nah mena vu yi sën vong sa meseyam lo. ³⁴ Ham rëk sero sa, rëk ham su rëk natök jak sa rë. Lob ham su yoh vu bë na nyëg sën sena medo lö rë.”

³⁵ Lob alam Yuda yö denër vu sir bë, “Rëk na tena gehil su ayoh vu bë rëk natök vu yi rë? Mağ rëk na vu hil alam vu alam Grik hir nyëg betahu alam Grik-a? ³⁶ Om sën nër bë, ‘Ham rëk sero sa, rëk ham su rëk natök vu sa rë’—ë? Log nër ving bë, ‘Ham su yoh vu bë rëk na nyëg sën sena medo lö rë’. Ma mağ gagek sënë degwa nebë va?”

Bël Mala-tumsën-yi

³⁷ Dus rak bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa! ³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëk benguv doğ mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.” ³⁹ Nër rak Anon Vabuung sën bë rëk bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu ço Yesu rak yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Rak Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la dengo gagek saga, lob denër bë, “Mağ mehö sënë, yi Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yönon.” ⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geğo hil nah lo.” Loğ vahi denenër bë, “Mu mağ Kerisi* su rëk berup gëp Galilea rë! ⁴² In dekevu gagek rak Kerisi* meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya bë Davit* yi mewis, om yö rëk berup

gëp nyëg Betlehem sën Davit yi nyëg lo.”⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu.⁴⁴ Vahi bë degeko yi na karabus, rëk ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devong Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* delok tepëk vu sir bë, “Ham su ko yi yam rë in va?”⁴⁶ Rëk ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gagek nebë sën mehö agi nenër-ë wirek rë!”⁴⁷ Lok alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a?”⁴⁸ Maḡ ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu yu yi? Ma!⁴⁹ Rëk alam meris sënë desepa lok yi in su derak horek ni rë, om Anutu rëk gevong bemalaj nama.”

⁵⁰ Lok sir ti sën Nikodemus, sën wirek ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bë,⁵¹ “Maḡ hil horek nër bë hil gevong gagek vu mehöti meris mu? Ma! Hil gango yi gagek namugin, behil ajaḡ ngaa sën vong lo ni nivesa rë, lok mëm.”⁵² Rëk denër gagek yah vu yi bë, “Maḡ hong Galilea ti ving-a? Bë genatevin Anutu-yi-ḡapiya nivesa, og rëk gejak ni nabë alam-denenër-gagek-rangahsën ti su rëk berup gëp distrik Galilea rë.”⁵³ Log deketëḡin sir medeyah medeya bej.

8

Avëh Sën Nevong Baggëb

¹ [Log Yesu yah meya Kedu Kele-oliv. ² Log kedi monbuk anon meyah dub-vabuung-böp katum ayo ggökin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo getateḡin gagek vu sir. ³ Lob alam-horek-yi los alam Parisai* delë bë avëh ti vong baggëb, lom deḡo medevarah ya alam pin malaj ⁴gedenër vu Yesu bë, “Tatovaha! Avëh sënë vong baggëb lom alam detok vu yi. ⁵Moses vo horek vu hil bë hil tengwa avëh nabë sënë jaḡ gelong menadiik. Ma hong og rëk genanër nabë va?” ⁶Denër bë saga in bë deseggi yi, bedenatok vu gagek ti berup avi bedevong gagek vu yi. Rëk Yesu dudeḡ bemedo neseröo dob rak nemä deggis.

⁷Delok tepëk pangsën rot, lob mëm vër yu rak benër vu sir bë, “Bë ham ti su nevong ngaa nipaya rë, og mëm namugin betengwa avëh sënë jaḡ gelong ti.”⁸ Log dudeḡ yah bemedo neseröo dob ggökin. ⁹Dengo nebë sënë, lom sir ti ti to medo deneya dobnë vër vër. Alam ggev to deya mugin, log sir vahi detamu. Devuu Yesu geyö ti nedo gavëh nahën nare lok mala.

¹⁰Lob Yesu vër mala rak benër vu avëh bë, “Avëh, sir tena? Maḡ mehöti su vongin bë ngis hong rë?”¹¹ Rëk bë, “Mehöböp, ma-o!” Lob Yesu nër bë, “Sa ving, sa su hevongin bë ngis hong rë. Om gena, gesu gwevong ngaa nipaya gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹²Lob Yesu nër vu sir ggökin yah bë, “Sa og setu dob yi rangah. Mehöti bë tamuin sa, og su rëk ketul dok in aggata rë, gaḡ rëk nama. In rangah rëk geli yi mena medo mala-tumsën.”¹³ Nebë saga lob alam Parisai* denër yah vu yi bë, “Ngo genateḡin hong degwa, om hong gagek saga su anon rë.”

¹⁴Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, sengo netateḡin sa degwa. Rëk sa gagek saga yönon, in serak nyëg sën sa nado meseyam gesëḡ nah lo ni. Rëk ham dugin sa nyëg sën sa nado meseyam gesëḡ nah mena medo lo.¹⁵ Ham ngo nevo nyëvewen lok yah vu mehönon yoh vu ham alam-dob-yi ngo kwamin, rëk sa, og sa su navo nyëvewen lok yah vu mehöti rë. ¹⁶Gak nabë sa gevong nyëvewen vu mehöti, og sëḡ gevong noh vu, in su sengo ti rë. Gaḡ

Mehö sên vông sa meseyam lo nelok vu sa, om sêk gevong niröp. ¹⁷ Yönon, ham horek ti neggêp nebê sênê: Bê mehö luu denanêr gâgek gêp ti, og luho hir gâgek saga yönon. ¹⁸ Log yik sa, og sengo netatekin sa degwa rangah, gAmag sên vông sa meseyam lo netatekin sa degwa rangah vîng.”

¹⁹ Nêr nebê saga lob delok tepêk in bê, “Amam tena?” Lok Yesu nêr yah bê, “Ham su rak sa nig rê, geham su rak Amag ni rê. Bê ham jak sa nig, og ham rêk jak Amag ni geving.”

²⁰ Netatekin gâgek sênê vu alam lok dub-vabuung-böp katum ayo, genenêr vu sir lok dub ayo ti sên monê ben lo rêk mehöti su jom yi ahon rê, in yi buk yö nahên.

Yesu Nêr Bê, “Ham Su Rêk Na Nyêg Sên Sêk Na Lo Rê”

²¹ Log Yesu nêr yah vu sir ggökin bê, “Sêk na geham rêk sero sa, rêk nama beham nadiik los ham nipaya. Geham su yoh vu bê rêk nôk nyêg sên sena-ê rê.”

²² Lob alam Yuda denêr bê, “Nêr bê hil su ayoh vu bê rêk ana nyêg sên na lo rê! Mak nêr sênê in bê yö rêk ngis yi menadiik-a?” ²³ Lok nêr yah vu sir bê, “Ham vu dob sênê, gesa vu vavunê. Om ham nesepa lok aggata-dob-yi, gak sak su nesepa lok aggata-dob-yi rê. ²⁴ Om sên senêr vu ham ggovek bê ham rêk nadiik los ham nipaya. Bê ham su gwevong geving nabê sa Mehö sênê lo rê, og ham ngaa nipaya rêk gêp vu ham, beham nadiik los.”

²⁵ Lom delok tepêk yah vu yi bê, “Hong re?” Lok Yesu tatekin yah vu sir bê, “Yik sa Mehö lo sênê, nebê sên sa nanêr vu ham wirek lo. ²⁶ Sa gâgek ngahisekê nahên neggêp besa bê nanêr jak ham beseggi ham. Rêk Mehö sên vông sa meseyam lo yi Mehö gâgek anon degwa, om gâgek pin sên sa nehango vu yi lo, yik sên sa nanêr vu alam pin vu dob.” ²⁷ Nenêr Ama Anutu vu sir rêk su derak ni rê.

²⁸ Log Yesu nêr vu sir ggökin bê, “Nahub rêk ham ngis Mehönon Nalu jak kelepeko*, lob mêm ham rêk jak ni dok buk saga nabê yik sa Mehö lo sênê. Lob ham rêk jak ni nabê sa su nehevong ngaa ti yoh vu sengo kwag rê. Gak sa nanêr gâgek yoh vu sên Amag tato vu sa lo. Log Mehö sên vông sa meseyam lo nelok vu sa. ²⁹ Su nevuu sa besengo ti nado rê. In sa nehevong ngaa sên ahê neving lo yoh vu buk pin.”

³⁰ Nêr nebê sênê lob alam ngahisekê ayoy ya timu vu yi.

Yesu Nêr Bê Gâgek Anon Rêk Gevong Behil Medo Malad-Tumsên

³¹ Lob Yesu nêr vu alam Yuda sên ayoy neya timu vu yi ggovek lo bê, “Bê ham medo dok sa gâgek, og ham rêk natu sa alam yönon, ³² beham rêk jak gâgek anon ni, lob gâgek anon saga rêk geko ham vêr.”

³³ Lok denêr yah vu yi bê, “Abraham yi mewis he, om he su nado lok mehö ngwê nema benehevong huk karabus vu yi rê! Rêk nebê va sên genêr bê hong gâgek rêk geko he vêr-ê?”

³⁴ Lok mêm Yesu tatekin yi gâgek vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yönon rot nabê: Alam pin sên denevong ngaa nipaya lo, og denedo lok ngaa nipaya, bengaa nipaya negin sir. ³⁵ Alam sên denedo lok mehö ngwê nema menegin sir lo, og su rêk demedo degwata geving yi rê. Gak yi yö nalu og mêm rêk medo dok yi beggang degwata geving yi. ³⁶ Om Nalu bê geko ham vêr in ngaa nipaya, og rêk geko ham vêr yönon, beham medo nivesa anon. ³⁷ Serak ni bê Abraham yi mewis ham! Rêk sa gâgek su nedo lok ham ayomin rê, om sên ham bê ngis sa mesa nadiik. ³⁸ Sa nanêr gâgek rak ngaa sên Amag tato vu sa ggovek lo, rêk ham nesepa lok ngaa sên ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nêr Alam Yuda Bê Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rêk Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yõnon, og ham rêk gwevong ngaa nabë sën Abraham nevong lo. ⁴⁰ Senër gagek anon pin sën sa hango vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiik, rêk Abraham su vong nebë sën rê. ⁴¹ Gak ham ngo nesepa lok amamin vaha!” Lok denër yah bë, “He atamin su deko he duum rê! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rêk Yesu nër yah bë, “Bë ham amamin Anutu yõnon, og rêk ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwag rê, gak Anutu vong sa meseyam. ⁴³ Ma nebë va sën ham su rak sa gagek degwa ni rê-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa gagek. ⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëek pangsen bë ham sepa dok amamin kwa. Vu muginsën yi mehõ begõ degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng. Gesu nesepa lok gagek anon rê, in gagek anon su neggëp vu yi rê. Bë nanër gagek ti, og rêk nanër gagek kuungsën, in yõ yi ngaa nebë saga. Yi mehõ gagek kuungsën, lob gagek kuungsën ala los degwa yi. ⁴⁵ Gak sak nanër gagek anon mu, om sën ham su nevong ving sa rê. ⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bë rêk natõk vu ngaa nipaya ti gegëp vu sa? Ma! Sa nanër gagek anon mu, rêk nebë va sën ham su nevong ving rê-ë? ⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebë nengaj vu Anutu yi gagek. Gak su Anutu nalu ham rê, om sën ham su nebë nengamin vu yi gagek rê.”

Gagek Rak Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denër yah vu yi bë, “He rak nim bë hong Samaria* ti, rêk memõ nipaya ti gwang ya ayom. Sagak yõnon!” ⁴⁹ Rêk Yesu nër yah bë, “Su memõ nipaya gwang yam sayog rê. Gak sa nehaço Amag rak, rêk ham nedahun sa. ⁵⁰ Sa su nehevongin bë gako arëg jak rê. Gak Mehõti nedo beyõ rêk kwa bo meseggi sa gagek begekõ sarëg jak. ⁵¹ Sa nanër vu ham yõnon rot nabë: Bë mehõti sepa dok sa gagek, og su rêk mala nama na verõk yi rê.”

⁵² Lob alam Yuda denër bë, “Gwëbeng he rak ni govek ya bë memõ nipaya ti gwang ya ayom menelok vu hong. Abraham diik govek, galam-denenër-gagek-rangahsën dediik bemaya, lok genër bë, ‘Bë mehõti sepa dok sa gagek, og su rêk mala nama na verõk yi rê.’ ⁵³ In gekuung bë kwesuu hil dobahë Abraham sën diik wirek lo? Gekwesuu alam-denenër-gagek-rangahsën sën dediik wirek lo ving-a? Log bë gweko hong jak megenatu re?”

⁵⁴ Lob Yesu nër yah bë, “Bë sengo gako arëg jak, og serëk natu ngaa meris. Rêk Amag neko sarëg rak, Mehõ sën ham nër bë ham amamin yi lo. ⁵⁵ Rêk ma geham su rak ni rê. Gak sa, og serak ni. Bë sa nanër nabë sa dugin yi, og rêk sa mehõ gagek kuungsën nabë ham. Rêk serak ni govek ya besa nesepa lok yi gagek nivesa rot. ⁵⁶ Ham dobahë Abraham sën kwa vesa anon rot in bë gelë sa huk sënë, lob lë govek ya, lob ayo nivesa rot.”

⁵⁷ Lob alam Yuda denër bë, “Su hong ta mehõdahis luu menemadluho rê geyõ nahën, log mak gelë Abraham-a?” ⁵⁸ Rêk Yesu nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham yõnon rot nabë: Vu muginsën gAbraham su nedo rê, vu buk saga sa nado.” ⁵⁹ Dengo gagek saga lom deko gelõng rak in bë detengwa yi menadiik, rêk Yesu vun yi lok alam ggëp dub ayo, beto meyah dobnë.

9

Gagek Rak Mehõ Mala Kenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, lok tõk rak mehõ mala kenod ti. Yik yõ mala kenod lok buk sën ata ko yi lo. ² Lob Yesu yi hur maluh delok tepëk in yi bë, “Tatovaha! Re vong ngaa nipaya lom sën ata ko yi to los mala kenod-a?”

Degwa neggëp vu mehö sënë yö yi ngaa nipaya, ma vu ama lu ata hir ngaa nipaya?"

³Lob Yesu nër yah vu sir bë, "Degwa su neggëp vu mehö sënë yi ngaa nipaya ma, vu ama lu ata hir ngaa nipaya rë! Gak ngaa sënë yö rak yi in bë Anutu yi niwëëk natök nam rangah. ⁴Gwëbeng hes yö nahën netum, gehil gevong Mehö sën vong sa meseyam lo yi huk. In rëk buk dok in hil, lob mehöti su yoh vu bë rëk gevong huk rë. ⁵Buk sën sa nado dob agi, og setu dob sënë yi Rangah."

⁶Yesu nër nebë sënë log pesuv nyë kos loḵ dob, log sarömin los, gejegwi loḵ mehö mala kenod mala gahis, ⁷log nër vu yi bë, "Gena gejipek duk ngaggee Siloam!" (Arë sënë degwa nebë 'Vong ya'). Lom ya meripek luḵ, lob mala tum, log yom.

⁸Lob yi alam beggagnë ving alam sën denelë yi wirek loḵ buk sën neketag monë lu ngaa vu alam lo delë medeloḵ tepëḵ bë, "Maḵ yik mehö sën medo neketag alam in monë lu ngaa wirek lo sënë?" ⁹Lom la deyogek bë, "Èë-è! Yik mehö lo sënë!" Log la denenër bë, "Oo sagak mehö ngwë, rëḵ ni nebë mehö saga!" Rëḵ mehö sënë yi yö nër rak avi bë, "Yik sa lo sënë!"

¹⁰Lom deloḵ tepëḵ yah vu yi bë, "Rëḵ malam nivesa rak nebë va?" ¹¹Lok nër yah bë, "Mehö sën denenër arë nebë Yesu lo sarömin dob ving nyë kos gejegwi loḵ sa malag, log nër vu sa bë, 'Gena gejipek duk ngaggee Siloam!' Lom seya meripek luḵ, lob sa malag nivesa rak besa halë nyëḡ." ¹²Lob denër vu yi bë, "Mehö saga nedo tena?" Rëḵ nër yah bë, "Sa dugin!"

¹³Lob deḵo mehö sën mala kenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*. ¹⁴In Yesu sarömin dob los nyë ḵos sënë betateḵin mehö sënë mala loḵ Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁵Lom mëm Parisai* deloḵ tepëḵ in mehö saga ggökin bë, "Malam nivesa rak nebë va?" Loḵ nër yah vu sir bë, "Mehö saga jegwi dob rumengsën loḵ sa malag, log seripek, lob sa malag tum." ¹⁶Lob Parisai* la denër bë, "Mehö saga keyëh horek Buk-sewahsën-yi*, om maḵ Anutu su vong yi yam rë." Rëḵ la denër bë, "Bë mehö nipaya ti, og su yoh vu bë rëḵ gevong ngaa böp nabë sënë rë!" Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷Lom denër yah vu mehö mala kenod bë, "Mehö sën vong malam nivesa rak lo, rëḵ genanër yi nabë va?" Loḵ nër yah bë, "Yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti!"

¹⁸Wirek mehö sënë mala kenod, rëḵ gwëbeng mala netum, rëḵ alam Yuda su devong ving sënë rë. ¹⁹Lob detahi mehö mala kenod sënë ama lu ata yam, bedeloḵ tepëḵ in luho bë, "Maḵ melu nalumin sënë sën melu nër bë ata ḵo yi to los mala kenod lo? Rëḵ nebë va sën gwëbeng nelë nyëḡ-ë?"

²⁰Lom ama lu ata denër yah bë, "Alu arak ni bë alu nalumin sënë, balu arak ni bë ata ḵo yi to los mala kenod. ²¹Rëḵ alu su arak ni bë mala netum nebë va rë! Galu dugin mehö sën tateḵin mala lo. Om ham ngo dok tepëḵ vu yi rë. Yi böp rak ggovek ya, om yö nanër yi gägek!" ²²Ama lu ata deggöneng in alam Yuda lom denër nebë sënë. In alam Yuda hir ggev denër gägek venuh bë: Bë mehöti nanër Yesu nabë yi Mesia, og rëḵ deḡtu yi na in dub-supinsën-yi. ²³Yik rak degwa sënë sën ama lu ata denër bë, "Yi böp rak ggovek ya, om ham ngo dok tepëḵ vu yi."

²⁴Lob detahi mehö sën mala kenod lo beron ngwë ggökin bedenër vu yi bë, "Genanër gägek sënë gëp Anutu mala nabë genenër yönon! In he og he rak ni bë yi mehö nipaya."

²⁵Lob nër yah vu sir bë, "Maḵ yi mehö nipaya ma ma? Sa dugin. Gak yik serak ngaa timu ni. Wirek sa malag kenod, rëḵ gwëbeng sa malag netum."

²⁶ Lok delok tepək yah bē, “Vong nebē va vu hong-a? Tatekin malam nebē va?” ²⁷ Rēk nēr yah vu sir bē, “Senēr vu ham ggovek, ma ham su ngo rē? Ma nebē va sēn ham bē gwengo nah gökin-ē? Maḵ ham bē natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggoo yi medenēr bē, “Yiḵ yi hur maluh hong saga! Gaḵ he, og Moses yi hur maluh he! ²⁹ He raḵ ni ggovek ya bē Anutu vengwēng ving Moses, gaḵ maḵ mehō saga yam vu tena? He duḡin yi degwa.”

³⁰ Lom mehō sēnē nēr yah vu sir bē, “Alam-e! Ngaa sēnē yō agga ti! Ham su raḵ degwa ni rē, rēk vong besa malaḡ netum! ³¹ Hil arak ni bē Anutu su nengō alam nijpaya hir gagek rē, gaḵ bē mehōti geḵo Anutu arē jaḵ los sepa dok yi gagek lo, og mēm Anutu rēk gengo aye. ³² Vu buk muginsēn sēn Anutu tung yagek los dob lo rot beyam tōḵ gwēbeng, og su denēr bē mehōti ata ḵo yi to los mala ḵenod rēk mehō ngwē tatekin mala rē. ³³ Bē Anutu su gevong mehō sēnē nam rē, og su yoh vu bē rēk gevong ngaa nabē sēnē rē.” ³⁴ Rēk denēr yah vu yi bē, “Atam avēh nijpaya meko hong los ngaa nijpaya, lob gerig los ngaa nijpaya, loḵ bē getatekin gagek vu he?” Denēr bē sēnē gedetii vu dub ayo meto meyah dobnē.

Yesu Nēr Gagek Peggirinsēn Raḵ Alam Malaj Ḵenod

³⁵ Yesu ngo bē deruuk mehō sēnē, lob sero menēr vu bē, “Ayom neya timu vu Mehōnon Nalu, ma ma?” ³⁶ Lok nēr yah bē, “O mehō bōp, Mehōnon Nalu sēnēḵ re? Genanēr tato vu sa rē, loḵ mēm sēḵ ayog na timu vu yi.” ³⁷ Lom Yesu nēr vu yi bē, “Gelē yi ggovek ya, mehō sēnē sēn gwēbeng yiḵ nevengwēng ving hong-ē!”

³⁸ Lob mehō sēnē nēr bē, “Mehōbōp, sayog neyōḵ timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nēr bē, “Seyam dob sēnē in mehōnon hir gagek natōḵ rangah. Alam malaj ḵenod rēk malaj natum, galam sēn denekuung bē malaj netum lo, og malaj ḵenod dok.” ⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi gagek sēnē, lob delok tepək vu yi bē, “Maḵ he malamin ḵenod ving-a?” ⁴¹ Rēk Yesu nēr yah vu sir bē, “Bē ham malamin ḵenod, og ham ngaa nijpaya su rēk ḡep vu ham rē. Rēk ham nenēr bē ham malamin netum, om ham ngaa nijpaya nahēn negḡep vu ham!”

10

Yesu Nēr Gagek Peggirinsēn Raḵ Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē mehōti sēn su neyoh ya sipsip hir tete avi rē genesesōng ḡgōk tete ya menelūḵ ya lo, og yi mehō-hodeḵ-ata los begō-yi. ² Gaḵ mehō sēn neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi. ³ Mehō sēn neḡin tete avi lo, og netahinin tete avi in bē sipsip alaj dok na geḵo sir. Nelem yi sipsip lo arēḡ ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam beneḵo sir to deneya dobnē. ⁴ Neḵo yi sipsip meto deneya dobnē ggovek, log nemuḡin geyi sipsip lo denetamuin yi, in deneraḵ aye ni. ⁵ Su rēk desepa mehō ngwē rē. Gaḵ rēk debeya in mehō ngwē in su deraḵ ayej ni rē.” ⁶ Yesu nēr gagek peggirinsēn sēnē vu sir, rēk su deraḵ degwa ni rē.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebē saga lom Yesu nēr yah ḡgōkin bē, “Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē sengo ti tu sipsip hir tete avi. ⁸ Alam pin sēn demuḡin meyam denēr bē Anutu vong sir yam lo, og sir alam-hodeḵ-ata los begō-yi. Rēk sipsip su denego ayej rē. ⁹ Gaḵ sengo ti tu tete avi. Bē mehōti nam vu sa in bē dok na tete ayo, og

rèk medo nivesa, lob doḅ na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehö-hodeḅ-ata su neyam in ngaa ngwè rè. Gaḅ neyam in bê godeḅ sipsip gengis sir nadiik megevong rii jaḅ sir. Gaḅ sa, og seyam in bê demedo malaj-tumsèn medemedo los kwaj vesa. ¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediiḅ in doḅ vu yi sipsip lo. Gaḅ hur sèn denebago yi lo, og su negin sipsip nivesa rè. ¹² In su sipsip alaj yi soḅek rè, om nelè bê anöo bemèn neyam, og nevu sipsip geneveya meneya, ganöo bemèn negga sipsip genetii sir ya denepalèt loḅ. ¹³ In mehö sènè nevang huk in bagosèn mu gesu kwa nevo sipsip lo rè.

¹⁴ Gaḅ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa narak sa sipsip lo nij, gesa sipsip lo denerak sa nig, ¹⁵ nebè sèn Amag rak sa nig geserak Amag ni. Om sa nadiik in sedoḅ vu sipsip lo. ¹⁶ Log sa sipsip vahi denedo ving, rèḅ su denedo dob Yudea sènè rè. Om sèḅ gaḅo sir saga geving lom degenḅo sayeḅ medesepa doḅ. Lob rèḅ sipsip pin denatu yu timu, galaj timu. ¹⁷ Amag ahè neving sa in sèḅ nadiik in sir. Sèḅ nadiik gesèḅ vesag doḅ nah gökin. ¹⁸ Nabè sa su ngogekin nabè sa nadiik, og mehöti su yoh vu bê rèḅ ngis sa rè. Gaḅ senḅo yoḅekin bê sèḅ nadiik. Sa nig wèeḅ yoh vu bê sa nadiik, gesa nig wèeḅ yoh vu bê sèḅ vesag doḅ nah gökin. Gaḅek sènè rèḅ anon jaḅ noh vu sèn Amag nêr vu sa lo."

¹⁹ Alam Yuda denḅo gaḅek sènè lob devasuh sir ya yu luu ggökin. ²⁰ Balam ngahiseḅè denenêr bê, "Memö nipaya gwang ya yi, om sèn nenêr gaḅek jeggin jeggin. Ma nebè va sèn ham nebè nengamin vu yi gaḅek-ê?" ²¹ Gela denenêr bê, "Nabè memö nipaya nevang yi, og su rèḅ nanêr gaḅek nabè sènè rè! Bê memö nipaya, og su yoh vu bê gevong bemehö mala ḅenöd sènè nivesa jaḅ rè!"

Alam Yuda Desis Begö Raḅ Avij Vu Yesu

²² Neloḅ buk-ayööng-yi og kwaj nevo buk sèn deḅom rak dub-vabuung-böp vu Yerusalem wireḅ lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin. ²³ Nebè saga lob Yesu vare neggöḅ dub nenga-gelusèn sèn denenêr bê Solomon yi yi lo, ²⁴ lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedeloḅ tepèḅ vu yi bê, "Rèḅ medo gwevang behe ayomin ketul doḅ noh vu buk va la? Bê hong Kerisi*, og genanêr rangah vu he."

²⁵ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, "Senêr vu ham ggoveḅ ya, rèḅ ham su nevang ving rè. Huk pin sèn sa nehevang rak Amag niwèeḅ lo, og saga netato sa rangah. ²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rè, in su sa sipsip ham rè. ²⁷ Sa sipsip lo, og denengo sayeḅ, gesa narak nij, gedenetamuin sa. ²⁸ Gesèḅ gevong bedemedo malaj-tumsèn degwata los degwata gesu rèḅ malaj nama rè. Gemehöti su yoh vu bê rèḅ geḅo sir vêr in sa nemaḅ rè. ²⁹ Amag vong sir vu sa, log Amag niwèeḅ rot bekesuu ngaa pin, om mehöti su yoh vu bê rèḅ geḅo sir vêr in nema rè. ³⁰ In alu Amag og yik aluu timu."

³¹ Lom alam Yuda deḅom gelöng rak in bê detengwa yi menadiik. ³² Lok Yesu nêr vu sir bê, "Sa tato Amag yi huk nivesa vesa ngahiseḅè vu ham, rèḅ ham kwamin nevo sa huk ti tena besèn ham bê ngis sa jaḅ gelöng-ê?"

³³ Loḅ alam Yuda denêr yah vu yi bê, "He su kwamin vo huk nivesa ti behe bê angis hong jaḅ gelöng rè! Gaḅ genenêr gaḅek jeggin jeggin. Hong mehö dob yi mu, rèḅ genêr hong bê hong Anutu.

³⁴ Lom Yesu nêr yah vu sir bê, "Maḅ gaḅek negḅep loḅ horeḅ sèn Anutu vo vu ham lo bê, 'Senêr ham bê ham anutu' ma ma? ³⁵ Anutu nêr alam sèn vong yi gaḅek ya vu sir wireḅ lo bê sir anutu, om hil su ayoh vu bê mehoo Anutu yi gaḅek sènè rè. ³⁶ Rèḅ ham nêr vu Mehö sèn Ama ggooin rak bevong yam

dob lo bë nenër gagek jeggin jeggin in nër bë Anutu nalu yi! ³⁷ Nabë sa su nehevong Amag yi huk rë, og mëm ham su ayomin nam timu vu sa beyik ggovek. ³⁸ Rëk mu sa nehevong yi huk, om nabë ham su ayomin nam timu vu sa rë, og ham gwelë huk sën sa nehevong-ë lo, lob ham jak ni nabë Amag nedo lok sa, gesa nado lok yi.”

³⁹ Lob devong beron ngwë in bë degeko na karabus, rëk ma geruu sir geto meya. ⁴⁰ Bemëm yah meya vasek bël Yordan beyah tøk ya nyëg sën Jon neripek alam lok nyëdahis lo, benedo nyëg sagu. ⁴¹ Lob alam ngahisekë deyam vu yi bedenër bë, “Mehö-neripek-alam Jon su vong ngaa böp rë, gak gagek pin sën nenër rak mehö agi, sën anon rak.” ⁴² Lob sir ngahisekë ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

11

Lasarus Diik

¹ Mehöti arë nebë Lasarus nedo Betania lob nirak meneggëp. Betania sën Maria luho ari Marta hir nyëg lo. ² Lob Maria sën keseh ngaa reggu nivesa rak Yesu vaha gerevu rak yu viis lo sën maluhnö Lasarus nirak. ³ Nebë saga, lob avëhnö luho devong gagek ya vu Yesu bë, “Mehöböp, mehö sën ahëm neving rot lo, nirak!” ⁴ Yesu ngo bë nirak rëk nër bë, “Nirak, rëk mu niraksën saga su rëk gevong menadiik rë! Gak nirak in bë tato Anutu niwëek nam rangah bAnutu Nalu niwëek natök nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot. ⁶ Rëk ngo bë Lasarus nirak lob nedo buk luu ving vu nyëg sën nedo lo, ⁷ lok nër vu yi hur maluh bë, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bë, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevong in bë detengwa hong jak gelöng, log bë genah megena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bë, “Hes mala nemadluho-mevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bë mehöti na jak rangah, og su rëk talek rë, in nelë nyëg. ¹⁰ Ma bë mehöti na dok buk, og rëk talek in nyëg malakenu.”

¹¹ Nër nebë sënë ggovek, lok nër vu sir ggökin bë, “Hil mehö Lasarus neggëp yiing rëk sëk na megee vu yi.” ¹² Lob yi hur maluh denër bë, “Mehöböp, nabë neggëp yiing, og rëk nivesa jak nah pevis!” ¹³ In dekuung bë neggëp yiing mu, gak mu Yesu nër bë Lasarus diik.

¹⁴ Lom mëm Yesu tatekin vu sir bë, “Lasarus diik! ¹⁵ Lob sa kwag vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebë saga om ham rëk ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

¹⁶ Lom Tomas sën denenër yi nebë Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bë, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiik geving yi.”

Mehönon Dekedi Jak Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

¹⁷ Log mëm Yesu ya beya verup, lob denër vu bë Lasarus ya neggëp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek. ¹⁸ Lob Betania neggëp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö). ¹⁹ Lob alam Yuda ngahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bë degevong beluhu ayoj nivesa jak dok buk sën luho maluhnöj diik lo. ²⁰ Nebë saga lom Marta ngo Yesu bengö bë neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo beggang.

²¹ Lob Marta nër vu Yesu bë, “Mehöböp, bë gemedo sënë, og sa maluhnög su rëk nadiik rë. ²² Rëk serak ni, bë gekwetag ngaa ti vu Anutu og rëk bo vu hong.”

²³ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Maluhnöm rëk kedi jak nah!” ²⁴ Rëk Marta nër yah vu bë, “Serak ni bë rëk kedi jak nah vu Buk-tamusën, sën alam pin rëk

dekedi jak nah lo.” ²⁵ Rêk Yesu nêr bê, “Mehönon dekedi jak nah los demedo malaj-tumsên degwa sa. Mehöti sên ayo nam timu vu sa lo, nabê nadiik, og rêk medo mala-tumsên. ²⁶ Galam sên denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rêk denadiik bemalaj nama na verök yi rê. Gaḵ rêk demedo malaj-tumsên degwata los degwata. Gevong ving gagek sênê ma ma?”

²⁷ Lob Marta nêr yah vu Yesu bê, “Ëë-ë Mehöböp! Sa hevong ving hong ggevek ya bê Mesia hong! Anutu Nalu hong! Mehö sên Anutu nêr wirek bê rêk duk nam dob lo.”

Yesu Su

²⁸ Marta nêr bê sênê, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi lok beggang ayo bê, “Tatovaha verup nedo betahi hong.” ²⁹ Maria ngo lob kedi rak pevis meya vu Yesu. ³⁰ Yesu su verup beggang rê, geyö nahên nedo nyêg len ti sên Marta ya metök vu yi lok lo. ³¹ Lom alam Yuda sên denedo ving Maria ggêp beggang ayo lo, delê bê kedi rak pevis meya dobnê, lob detamuin yi, in dekuung bê neya in bê ngu jak bedub avi.

³² Lok Maria tök ya nyêg sên Yesu nedo lo belê yi, lob petev meneggêp lok vaha genêr vu yi bê, “Mehöböp, bê gemedo sênê, og sa maluhnög su rêk nadiik rê!” ³³ Yesu lê bê nesu, gelê alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom lok tepêk bê, “Ham bê meneggêp tena?” ³⁴ Lok denêr bê, “Mehöböp, genam rêk gwelê!” ³⁵ Lob Yesu su.

³⁶ Lob alam Yuda delê medenêr bê, “Ham gwelê! Ahê neving mehö sênê rot!” ³⁷ Rêk la denenêr bê, “Mehö sênê vong bemehö mala kenod mala nivesa rak, om bê berup og mak yoh vu bê rêk gevong beyi mehö sênê medo vesa geving gesu rêk nadiik rê, ma su yoh vu rê?”

Yesu Nêr BeLasarus Vesa Lok Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yik waak ti gedepeka gelöng böpata ti ggêrin avi. ³⁹ Lob Yesu nêr bê, “Ham kwehe gelöng saga na!” Lok mehö sên diik lo avêhnö Marta nêr bê, “Mehöböp! Diik mebuk lubeluu ya ggevek benivê rak!” ⁴⁰ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Senêr vu hong gwêbeng lo bê, nabê gwevong geving, og rêk gwelê Anutu niwêek!”

⁴¹ Lob mêm dekehe gelöng ya, log Yesu vêr mala rak ya yagek genêr bê, “O Amag! Sa ketag vu hong begengo sa jom-raksên ggevek ya. ⁴² Serak ni bê genengo sa jom-raksên yoh vu buk, rêk sa kwag nevo alam sên denare agi, gesa nanêr sênê in bê dejak ni nabê gevong sa yam.”

⁴³ Nêr bê sênê log tahi niwêek bê, “Lasarus! Gweto genam dob!” ⁴⁴ Lob mehö diiksên Lasarus tur to meyam los tob sên debom yi lok lo. Devenir yi lok tob ggêp vaha beya metök bagê, gengwê ggêrin mala. Lob Yesu nêr vu sir bê, “Ham gwepuh tob vêr in yi!”

Alam Devengwënj Rak Yesu Medenêr Bê Dengis Menadiik

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Alam Yuda ngahisekê sên deyam vu Maria lo, delê ngaa sên Yesu vong, lob ayoj ya timu vu yi. ⁴⁶ Rêk sir la yah denêr ngaa sên Yesu vong agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenêr bê, “Hil rêk gevong nabê tena? In mehö sênê nevong ngaa böp böp ngahisekê. ⁴⁸ Bê hil agöneng in yi gegevong nabê sênê rot, og rêk alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rêk nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin.”

⁴⁹ Lok hir mehöti arê nebê Kayapas nedo. Tu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok ta saga, lob nêr vu sir bê, “Ham su nerak ngaa ti ni rê. ⁵⁰ Om sên

ham su kwamin tōk raḱ bē: Nabē mehō timu nadiik dok nah alam pin bej, og mēm nivesa rē. In mēm alam pin su malaj nama.”⁵¹ Rēḱ su nēr sēnē yoh vu yō kwa rē. Gaḱ tu alam-deneko-seriveng hir ggev bōp loḱ ta ti saga, om yik netu mehō-nenēr-rangahsēn ti ving menēr gageḱ rangah raḱ sēn Yesu rēḱ nadiik dok nah alam Yuda bej lo.⁵² Rēḱ mu su rēḱ nadiik in alam Yuda mu rē, gaḱ rēḱ nadiik in ngupin Anutu nalū lo pin sēn denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

⁵³Lob dejuo gageḱ venuh loḱ buk sēnē bē dengis yi menadiik.⁵⁴ Lom Yesu su vare neyoh rangah loḱ alam Yuda malaj ggōkin rē, gaḱ tah mēya beggang-bu ti arē nebē Epraim, sēn neggēp dus vu nyēg-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

⁵⁵ Lob alam Yuda hir Buk-ggōksēn-yi* dus raḱ, lob alam ngahisekē vu nyēg pin derak medeya Yerusalem in bē desemu sir in dega nos-ggōksēn-yi.⁵⁶ Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-bōp yi ḱatum ayo, gedenenēr vu sir bē, “Ham kwamin nevo nebē va? Maḱ Yesu su rēḱ nam gelē buk vabuung sēnē rē?”⁵⁷ Galam-deneko-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denēr ggoveḱ bē, “Bē mehōti raḱ ni bē nedo bē tena, og nanēr tato vu he, mehe najom yi ahon.”

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raḱ Yesu Vaha (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metōk ya Betania sēn nēr bemehō diiksēn Lasarus kedi raḱ vu bedub lo, gebuk nemadvahi-vidék-ti nahēn neggēp in bē mēm degelē Buk-ggōksēn-yi*.² Lom devong nos bōp vu Yesu vu nyēg sēnē, lob Marta neruu nos geLasarus losho vatēvek medo denegga nos ving Yesu.³ Lob Maria ḱo ngaa reggu nivesa buayo bōp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga rak heljēng. Arē nebē nart beyi monē bōpata rot. Lom Maria rikin raḱ Yesu vaha, gerevu raḱ yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tagwaveḱ loḱ beggang ayo pin.⁴ Rēḱ yi hur maluh ti arē nebē Yudas Iskariot, mehō sēn rēḱ nanēr Yesu rangah vu alam-begō-yi lo, nēr bē,⁵ “Hil su bē gevong balam debago ngaa reggu nivesa sēnē jaḱ K300 in hil adok vu alam-ḱupeḱ-masēn jak-a?”⁶ Rēḱ su kwa vo alam-ḱupeḱ-masēn lo yōnon benēr rē. Gaḱ mehō-hodeḱ-ata! In negin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monē-yi, lom neggodeḱ monē sēn denetung loḱ lo.

⁷ Rēḱ Yesu nēr bē, “Ham naḱōōḱ! Genevong tahutahu raḱ sa buk sēn dedev sa na lo.⁸ Alam-ḱupeḱ-masēn rēḱ demedo geving ham gesu rēḱ nama na rē, gaḱ saḱ su rēḱ medo geving ham hus ading rē!”

Alam-deneko-seriveng Devengwēnj Raḱ Bē Dengis Lasarus Nadiik

⁹ Lob alam Yuda ngahisekē derak ni bē Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rēḱ su deyam in bē degelē Yesu yō ti rē, gaḱ deyam in bē degelē Lasarus sēn Yesu nēr bekedi raḱ vu bedub lo geving.¹⁰ Lom alam-deneko-seriveng hir ggev dejuo gageḱ revuh ti bē dengis Lasarus nadiik geving.¹¹ In alam Yuda ngahisekē kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu gedevuu alam-deneko-seriveng ya.

Yesu Loḱ Ya Yerusalem Nebē Mehō-los-bengō (Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Alam ngahisekē yam denedo ggoveḱ ya in bē dega nos bōp ggōksēn-yi, loḱ heng to lom denḱo Yesu bengō bē vongin berup Yerusalem.¹³ Lom deḱo kapah mēya denebuu yi vu aggata, lob depiseḱ in yi bē:

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sên neyam los Mehöböp niwëek lo!
Alam Israel hir mehö-los-bengö!”

¹⁴ Lob Yesu tök vu dogi meraḵ nedo. Yoh vu sên Anutu-yi-ḵapiya nêr lo bê:

¹⁵ “Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rê!

Ham gwelê rê!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Nedo rak dogi nalu meneyök!”

¹⁶ Vu muginsên yi hur maluh su derakŋ ngaa sênê degwa ni rê, rêḵ nahub geYesu kedi rak garê böp rak ggovek, loḵ mêm kwaj vo yah gagek sên neggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, lom derakŋ ni bê anon rak yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahiseḵê sên denare ving Yesu genêr beLasarus kedi rak betah yi in waakŋ geto meyom lo, denêr bengö ya meya. ¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loḵ aggata, in dengo bengö bê vongŋ ngaa böp sênê. ¹⁹ Lob Parisai* yah denêr vu sir bê, “Kê’! Ham lê! Hil hed gagek su rêḵ anon jakŋ rê, in alam pin yah detamun yi.”

Alam Grik La Bê Degelê Yesu*

²⁰ Log alam ngahi derakŋ medeya Yerusalem loḵ buk vabuung sênê in bê degeko Anutu arê jakŋ gedega nos Buk-ggöksên-yi*. Balam Grik* la deya ving, ²¹ lob deya vu Pilip sên yi nyêḡ Betsaida vu distrik Galilea lo bedeloḵ tepêḵ vu yi bê, “Mehö böp, he bê galê Yesu.” ²² Lob Pilip ya menêr vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denêr vu Yesu.

²³ Loḵ Yesu nêr yah vu luho bê, “Buk sên Mehönon Nalu niwëek los arê böp natökŋ nam rangah lo dus rak. ²⁴ Sa nanêr vu ham yönon nabê: Bê hil su gehin sakömŋ gahis ti duk na dob bemengêḵ na rê, og yik sakömŋ gahis timu saga beyö rêḵ medo. Rêḵ mu nabê dukŋ na dob bemengêḵ na, og rêḵ nakip banon ngahiseḵê berup jak. ²⁵ Mehöti bê ahê gevingŋ navi vu dob sênê, og rêḵ anon mala nama. Gaḵ mehöti bê nidêlinŋ navi vu dob sênê, og rêḵ medo malatumsên degwata. ²⁶ Bê mehöti gevinginŋ nabê natu sa hur ti, og sepa doḵ sa vahag. Lob nyêḡ sên sa medo lo, og sa hur lo rêḵ demedo nyêḡ saga gevingŋ sa. Mehöti bê natu sa hur ti, og rêḵ Anutu geḵo yi jakŋ.”

Yesu Nêr Bê Rêḵ Dejekö Yi Jakŋ Kelepeko

²⁷ “Sayogŋ maggin rot, om sêḵ nanêr nabê va? Mak sêḵ nanêr nabê, ‘Amagŋ, gweḵo sa vêr in ngaa sên vonginŋ natökŋ vu sa agi’? Ma! Sa su rêḵ nanêr nabê sênê rê. Gaḵ seyam sênê in bê sa gaḵo maggin nabê sênê. ²⁸ Om Amagŋ, getato nim wëek los arêḵ böp na rangah!” Yesu nêr nebê sênê log gagek ti yam vu yagek bê, “Sa tato niḡ wëek los arêḡ böp ya rangah vorot, gesêḵ gevongŋ gökin nah!” ²⁹ Lok alam sên denare dus vu lo, dengo lob denêr bê, “Vakuvek veröp!” Gela denêr bê, “Angêr ti nêr gagek vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nêr vu sir bê, “Gagek sênagi su yam in bê bo niwëek vu sa rê, gaḵ yam in ham. ³¹ Gwêbeng og Anutu joo alam dob sênê hir gagek venuh ggovek ya bê rêḵ bo nyêvewen doḵ nah vu sir yönon. Log gwêbeng vonginŋ juuk dob ala nipaya sên lo na. ³² Dejekö sa jakŋ na vavunê, loḵ mêm sêḵ getah alam doḵ mehönon pin medenam vu sa.”

* **12:20:** Jon kevu bê alam Grik la deyam in bê degelê Yesu. Alam Grik sênê su alam Yuda rê. Rêḵ mu dengo Anutu bengö bekwaḵ vo bê yikŋ Anutu soḡek, lom denesepa loḵ yi horek medenejom rak vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sênê deya Yerusalem in bê degelê dub-vabuung-böp medenajom jakŋ doḵ. Loḵ tum dengo Yesu bengö bedeya vu yi in bê degelê. Alam-yu-ngwê pin og su denesepa loḵ Anutu rê, gaḵ yikŋ sir ti ti nebê sênê.

³³ Yesu nêr gagek sênê in bê tato nabê rêk dengis yi jak kêlepeko* menadiik.

³⁴ Lok alam denêr yah vu bê, "He hango gagek nebê sênê lok horek bê Mesia rêk medo degwata los degwata. Rêk nebê va sên genêr bê dejekô Mehônôn Nalu jak na kêlepeko*-ê? Mak Mehônôn Nalu sagak re?"

³⁵ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, "Yik Rangah rêk medo geving ham dus teka geving. Lob ham medo mena jak Rangah sênê dok buk sên nahên nedo ving ham agi, in malakenu rêk gêrin ham. Mehôti bê na dok malakenu, og rêk duğin nyêg sên neyoh lo. ³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sênê dok buk sên nahên nedo ving ham agi, log mêm ham ngo rêk natu alam dob sênê hir rangah."

Yesu nêr nebê saga ggovek log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahisekê Su Devong Ving Yesu Rê

³⁷ Yesu vong ngaa böp ngahisekê medenelê, rêk su ayoj ya timu vu yi rê,

³⁸ lob mehō-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya yi gagek anon rak nebê sênê. Sên kevu meneggêp nebê:

"Mehōböp, alam tena devong ving alu hed gagek-a?

Log Mehōböp, re rak nim wêek ni?"

³⁹ Su deyhoh vu bê ayoj na timu vu Yesu rê, in gagek ngwê sên Yesaya kevu meneggêp lo anon jak geving. Sên nebê:

⁴⁰ "Anutu kebu malaj,

gevang kwaj ma in sir,

in bê su rêk degelê ngaa jak malaj los kwaj bo bedejak ni rê,

log su deyhoh vu bê degêrin ayoj nom vu sa,

besa gevang nijvesa jak rê. Gerêk nama!"

⁴¹ Yesaya lê Yesu niwêek los vunek vunek yagek yi wirek, lom nêr gagek saga rak yi. ⁴² Rêk mu alam ngahisekê ayoj ya timu vu yi, geggev la ving. Rêk deneggönengin alam Parisai*, lom su denêr rangah rê, in kwaj nevo bê rêk dejuuk sir in dub-supinsên-yi. ⁴³ Om su ahêj ving pangsên bê Anutu geğo arêj jak rê. Gağ mêm ahêj ving pangsên rot bê mehônôn yô degeğo arêj jak.

Gagek Rak Sên Yesu Gengo Alam Hir Gagek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bê, "Mehôti sên ayo nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu sengo ti rê. Gağ ayo neya timu vu Mehô sên vong sa meseyam lo ving. ⁴⁵ Gemehôti sên gelê sa lo, og nelê Mehô sên vong sa meseyam lo ving.

⁴⁶ Seluk yam dob sênê nebê rangah in bê alam pin sên ayoj nam timu vu sa lo su demedo dok malakenu. ⁴⁷ Bê mehôti gengo sa gagek rêk su gevang banon jak rê, og sa su rêk gevang nyêvewen dok nah vu yi rê. In sa su yam dob in bê gevang nyêvewen vu mehônôn rê gağ seyam in bê gağo sir nom. ⁴⁸ Mehôti bê geruu demi vu sa gesu gebê nenga vu sa gagek rê, og ngaa sên rêk seggi yi betatekin nabê vong paya lo nedo. Yik gagek sên sa nanêr lo. Rêk seggi yi menanêr nabê geğo nyêvewen nipaya dok nah vu Buk-tamusên. ⁴⁹ In sa su nehevong gagek yoh vu sengo kwağ rê. Gağ Amag sên vong sa meseyam lo, yô nêr gagek pin sênê vu sa bê sa gevang los nanêr. ⁵⁰ Nêr vu sa bê sa nanêr yi gagek vu ham in ham medo malamin-tumsên degwata, geserak ni bê yi gagek saga yônôn om sên senêr."

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksên-yi yô nahên geYesu rak ni bê buk dus rak ggovek ya bê gevuu dob sênê genah vu Ama. Ahê neving yô yi alam sên denedo dob sênê vu muginsên rot meya verup lok buk sên diik lo.

² Medo denegga nos sehuksën loḵ Satan loḵ ya Yudas Iskariot sën Simon nalu lo ayo ggovek ya bē gevong Yesu doḵ na alam Yuda nemaj. ³ Rēḵ Yesu yō raḵ nī ggovek ya bē Ama lēein ngaa pin loḵ ya nema, berak nī ving bē Anutu vong yi yam, gerēḵ nah mena vu Anutu gökin. ⁴ Lom Yesu kedi raḵ vu tevor mekah yi röpröp ngwē sën neröp ggök vavunē lo ya, log ḵo taor ti bevēh neggēp balo, ⁵ log keseh bēl loḵ ya perē böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu raḵ taor sën vēh neggēp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup loḵ Simon Pita. Lom Pita nēr vu yi bē, “Mehöböp, bē gejipek sa vahag-a?”

⁷ Lob Yesu nēr yah vu bē, “Gwēbeng og su geraḵ ngaa sën sa nehevong agi nī rē. Gaḵ nahub rēḵ rēḵ gejak nī.”

⁸ Loḵ Pita nēr yah vu bē, “Su rēḵ gejipek sa vahag rē! Gaḵ rēḵ nama!” Rēḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Bē sa su jipek vaham rē, og alu su rēḵ nemad doḵ ti in huk rē.” ⁹ Lob Simon Pita nēr yah bē, “Om Mehöböp, su gejipek sa vahag mu, gaḵ gejipek sa nemaḵ los sa yug geving!” ¹⁰ Rēḵ Yesu nēr bē, “Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yīḵ rēḵ jipek vaha mu gökin, gaḵ anon pin niveseek raḵ ggovek ya, rēḵ mu su ham pin rē.” ¹¹ In Yesu raḵ nī ggovek ya bē mehö saga rēḵ nanēr yi rangah vu alam Yuda hir ggev, lom mēm nēr bē, “Ham pin su nīm veseek raḵ rē!”

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log röp yi röpröp yah geto nedo. Log nēr vu sir bē, “Maḵ ham raḵ ngaa sën sa hevong vu ham-ē nī? ¹³ Ham nenēr sa nebē Tatovaha los Mehöböp, lob ham nēr yoh vu in sa nebē saga. ¹⁴ Ham Mehöböp los Tatovaha sa, rēḵ seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabē saga. ¹⁵ In gwēbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwevong nabē sën sa hevong vu ham-ē. ¹⁶ Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Hur ti su kesuu ala rē. Genabē mehöti gevong ngwē geḵo gaḵek mena, og ngwē sën ḵo gaḵek meneya lo, su kesuu mehö sën vong yi ya lo rē. ¹⁷ Bē ham jaḵ ngaa saga nī, beham gwevong nabē saga, og rēḵ ham kwamin vesa. ¹⁸ Sa su nanēr raḵ ham pin rē, gaḵ sengo raḵ alam sën sehoo in sir raḵ tu sa alam ggovek lo nīj. Rēḵ gaḵek sën neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jaḵ. Gaḵek sën nēr nebē: Mehö sën negga nos ving sa, vēr vaha raḵ in bakē sa. ¹⁹ Gaḵek sën sa nanēr vu ham lo su anon raḵ rē geyö nahën, rēḵ sa nanēr vu ham namugin in bē nahub rēḵ natök rangah, lob ham rēḵ gwevong geving sa nabē yīḵ Mehö lo sënē. ²⁰ Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Mehöti bē gevong nivesa vu mehö sën sa gevong nöḵ lo, og mehö saga vong nivesa vu sa nebē saga. Log mehöti bē gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

*Yesu Tato Mehö Sën Bē Rēḵ Nanēr Yi Rangah Lo
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)*

²¹ Yesu nēr nebē saga ggovek, log ayo maggin genēr bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē ham sënē ti rēḵ gevong sa doḵ na alam sën denelē sa paya lo nemaj.” ²² Lom yi hur maluh degēt sir meyah meyom in sir duḡin mehö sën Yesu nēr gaḵek raḵ yi lo. ²³ Log hur maluh ti sën Yesu ahē neving yi lo* nedo dus vu Yesu. ²⁴ Lob Simon Pita tē kwa in genēr vu bē, “Gedoḵ tepēḵ vu yi nabē nenēr re!”

²⁵ Lob kepē yi yah dus vu Yesu genēr vu bē, “Mehöböp, genenēr re saga?” ²⁶ Lob Yesu nēr yah vu bē, “Rēḵ sa daḡoo nos teka sënē doḵ gabum besebo vu yi. Og yīḵ mehö lo sënē.” Lob daḡoo nos ḵemu teka loḵ gabum bevo vu Yudas

* **13:23:** Mehö sën Yesu ahē neving yi lo og maḵ yīḵ yi Jon, rēḵ mu yō kevu ḵapiya om sën lah yi vun bekevu meneggēp vunsën.

sën Simon Iskariot nalu. ²⁷ Yudas vo nos vër ggovek log pevis geSatan loḵ ya ayo. Yesu nër vu bë, “Nгаа sën bë gwevong lo, og gwevong pevis.” ²⁸ Lom sir pin sën medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su raḵ gaḡek sën Yesu nër aḡi degwa ni rë. ²⁹ Derak ni bë Yudas negin jej-monë-yi, lom vahi kwaj nevo bë maḵ Yesu nër vu bë na bago nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, maḵ nër vu bë bo nгаа vu alam sën denerak vu in nгаа lo. ³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah dobnë. To meyah log buk loḵ.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah dobnë ggovek, log Yesu nër bë, “Gwëbeng Mehönon Nalu niwëëk los arë böp töḵ yam rangah ggovek ya, log Mehönon Nalu vong bAnutu niwëëk los arë böp töḵ yam rangah ving. ³² Yönon, vong bAnutu niwëëk los arë böp töḵ yam rangah, om Anutu rëḵ gevang beMehönon Nalu niwëëk los arë böp natök nam rangah geving, om vongin gevang pevis. ³³ Naluḡ lo! Sa medo geving ham teka rë, loḵ ham rëḵ sero sa nabë sën senër vu alam Yuda wirek lo nebë, ‘Ham su yoh vu bë rëḵ na nyëḡ sën sëḵ na-ë rë.’ ³⁴ Sa bë bo horek mewis ti vu ham nabë: Ham ahëmin geving ham. Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëḡ neving ham lo. ³⁵ Bë ham ahëmin geving ham nabë sënë, og rëḵ alam pin deḡaḵ ni nabë sa hur ham.”

Yesu Nër Vu Pita Bë Rëḵ Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Loḵ Simon Pita loḵ tepëḵ vu yi bë, “Mehöböḡ, rëḵ gena tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Su geyoh vu bë rëḵ ḡesepa sa meḡenam nyëḡ sën sena-ë rë. Gaḵ nahub rë, loḵ rëḵ ḡetamuin sa.” ³⁷ Rëḵ Pita nër bë, “Mehöböḡ! Sa su rëḵ sepa hong mena pehi rë in va? Sëḵ nadiiḵ in hong!”

³⁸ Lob Yesu nër yah bë, “Rëḵ ḡenadiiḵ in sa yönon-a? Sa nanër vu hong yönon rot nabë pehi sënë og kökrëëh su rëḵ ngu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö!”

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹ “Ham su ḡöneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving. ² Amaḡ yi begḡang los ayo nḡahiseḵë negḡëḡ. Bë nama, og sa su rëḵ nanër vu ham wirek nabë sena gero nyëḡ vu ham rë. ³ Rëḵ nyëḡ negḡëḡ, om sën sena gero vu ham govek rë, loḵ mëm senom meḡaḵo ham jaḵ geving sa in nyëḡ sën sa medo lo, og ham rëḵ medo geving. ⁴ Log nyëḡ sën sa bë na lo, og ham raḵ yi agḡata ni ggovek.”

⁵ Rëḵ Tomas nër yah vu yi bë, “Mehöböḡ, gena tena? He duḡin! Lob he rëḵ ajaḵ agḡata saga ni nabë va?”

⁶ Lom Yesu nër vu yi bë, “Agḡata sa, gegageḵ anon los mala-tumsën degwa sa. Mehöti su rëḵ noh agḡata ngwë mena vu Amaḡ rë, gaḵ rëḵ nama! Gaḵ yiḵ sengo timu. ⁷ Bë ham jaḵ sa niḡ, og ham raḵ Amaḡ ni ving. Gwëbeng ham raḵ ni, in ham lë yi ggovek.”

⁸ Rëḵ Pilip nër yah vu bë, “Mehöböḡ, ḡetato Amam vu he, loḵ mëm he kwamin vesa.”

⁹ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Pilip! Sa nado hus adingsekë rot ving ham, rëḵ ngo ḡenahën gesu ḡerak sa niḡ rë? Alam sën delë sa lo, og yiḵ nebë delë Amaḡ. Ma ḡenër bë ‘Getato Amam vu he’ in va? ¹⁰ Ma su ḡevong ving bë Amaḡ nedo loḵ sa gesa nado loḵ Amaḡ rë? Gaḡek sën sa nanër vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu sengo kwag rë, gaḵ Amaḡ sën nedo loḵ sa lo yönevong yi huk. ¹¹ Ham gwevong geving sa gaḡek sënë nabë sa nado loḵ Amaḡ, gAmaḡ nedo loḵ sa! Bë nama, og ham kwamin bo huk pin sën sa nehevong lo, lom

ham gwevong geving saga. ¹² Sa nanër vu ham yõnon rot nabë: Bë mehõti ayo nam timu vu sa, og yik rëk gevong huk pin nabë sën sa nehevong agi geving. Log rëk gevong huk bõpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amag. ¹³ Log ngaa pin sën ham kwetag in jak sarëg lo, og sëk gevong vu ham, in sa gevong bAmag niwëek los arë bõp natõk nam rangah nabë saga. ¹⁴ Bë ham kwetag in ngaa jak sarëg, og sëk gevong vu ham.”

Yesu Nër Bë Rëk Gevong Anon Vabuung Nam

¹⁵ “Bë ham ahëmin geving sa, og rëk ham sepa dok sa horek. ¹⁶ Lob sëk ketag na vu Amag, lob rëk gevong ham Mehõ ngwë nam in gadu ham los gevong niwëek vu ham, gerëk medo geving ham degwata los degwata. Mehõ sënë yik yi Anon Vabuung begagek anon ala yi. ¹⁷ Alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo, og su deyhõ vu bë degeko yi rë, in su delë yi bederaç ni rë. Rëk hamek ham rak ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin. ¹⁸ Sa su rëk gevuu ham meham medo kwetul dok nabë hur meten rë. Gaç sëk nom vu ham. ¹⁹ Buk su hus ading rë galam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo pin su rëk degelë sa gökin rë, gaç hamek rëk gwelë sa. Sa nado malag-tumsën, om ham rëk medo malamin-tumsën geving. ²⁰ Dok buk saga og ham rëk jak ni nabë sa nado lok Amag, geham nedo lok sa, gesa nado lok ham. ²¹ Mehõti sën geko sa horek mesepa dok nivesa lo, og mehõ sënë ahë neving sa. Lom bë mehõti ahë geving sa, og Amag rëk ahë geving yi, gesahëg geving yi geving, gesëk tatekin sa vu yi bejak sa nig.”

²² Yesu nër nebë sënë, lom mehõ ngwë arë nebë Yudas, saga su Iskariot rë, nër vu Yesu bë, “Mehõbõp, genër va saga? Sën bë getato hong rangah vu he gesu rëk getato hong vu alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo rë-ë? Saga nabë va?”

²³ Lok Yesu nër yah vu bë, “Bë mehõti ahë geving sa, og rëk sepa dok sa gagek megero, lob mëm Amag rëk ahë geving yi, galu rëk anam medo geving yi. ²⁴ Mehõti bë su ahë geving sa rë, og su rëk sepa dok sa gagek rë. Gagek sën ham nengo lo, og su sengo ti sa ngaa rë, gaç yam ggëp Amag sën vong sa meseyam lo. ²⁵ Sa nahën nado ving ham gesenër gagek sënë vu ham. ²⁶ Gak Mehõ sën dok vu ham anon lo, sagak Anon Vabuung sën Amag rëk gevong nom los sa nig wëek dok nah sa bõg lo, og rëk tatekin ngaa pin vu ham los bër ham kwamin jak beham kwamin bo ngaa pin sën senër vu ham. ²⁷ Sa bë na jak om sa gevong beham ayomin geto revuh. Sa nehevong beham ayomin neto revuh nebë sën sayog neggëp revuh lo. Alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo, og su deyhõ vu bë degevong beham ayomin geto revuh rë, gaç sak seyhõ vu om sa nehevong. Om mëm ham su newamin jak, geham su göneng in ham. ²⁸ Ham ngo sa gagek sën senër vu ham bë sa gevuu ham gesena rëk sëk nom vu ham. Bë ham ahëmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amag, in Amag og bõp bekesuu sa. ²⁹ Gagek sënë yõ nahën gesa nanër vu ham namugin, in nabë anon jak og ham jak ni.

³⁰ Sa su rëk nanër gagek pangsen rot vu ham rë, in dob sënë ala nipaya vongin berup, rëk mu su yoh vu bë rëk kepë sa rë. ³¹ Sa bë alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo dejak ni nabë sahëg neving Amag, gesa nehevong ngaa yoh vu gagek sën Amag vong vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jak mehil ana!”

15

Yesu Nër Bë Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwasekë sogek sa, gAmag tu wain ala. ² Sa nemaç pin sën su denesis anoj rë lo, og Amag neketõv vër menetë ya, gesa nemaç nivesa pin

sën denesis anoj lo, og neketöv dus genetongin, in bë dengis anoj ngahisekë rot. ³ Lob gagek sën senër vu ham ggovek lo, tongin ham ggovek ya nebë saga. ⁴ Ham medo dok sa, loḵ mēm sēḵ medo dok ham. Bë ham su medo dok sa rē, og ham su rēḵ ngis anomin rē. Sa tahu raḵ nema sën su raḵ nare jes rē lo, in saga su yoh vu bë ngis anon rē. ⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehöti sën nedo loḵ sa gesa nado loḵ yi lo, og rēḵ ngis anon ngahisekë rot. Bë sa su medo geving ham rē, og ham su yoh vu bë rēḵ gwevong ngaa ti niröp rē. ⁶ Mehöti bë su medo dok sa rē, og rēḵ mala nama nabë wain nema sën deneketöv vër benebebov ya lob denesupin beya denevesi raḵ ya nengwah lo.

⁷ Nabë ham medo dok sa gesa gagek medo dok ham yönon, lom nabë ham ahëmin geving ngaa ti bekwetag, og rēḵ ham gweko. ⁸ Bë ham ngis anomin ngahisekë, og saga rēḵ geḵo Amag arë jak los tato niwëek, lob ham rēḵ natu sa hur. ⁹ Sahëg neving ham nebë sën Amag ahë neving sa, om ham su gwetah ham vër in sa ahëg-vingsën saga. ¹⁰ Bë ham sepa dok sa horek, og sēḵ ahëg geving ham pangsën, nabë sën sa nesepa loḵ Amag yi horek, gahë neving sa pangsën lo. ¹¹ Senër gagek pin sënagi yöḵ vu ham, in bë ham kwamin vesa nabë sa, beham kwamin-vesasën gërin ham ayomin los dahis.

¹² Sa horek nebë: Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëg neving ham. ¹³ Mehöti bë nadiik dok nah yi alam lo bej, og ahë neving sir kesuu sën mehönön pin ahëj neving hir alam lo. ¹⁴ Log nabë ham sepa dok sa horek sën sevo vu ham lo, og ham tu salam yönon. ¹⁵ Om sa su rēḵ nanër ham gökin nah nabë sa hur meris ham rē, in hur meris og sir dugin huk sën alaj kwa nevo bë gevong lo. Gaḵ senër ham bë ham tu sa alam soḵeg, in ngaa pin sën sa nehango ggëp Amag lo, og senër rangah vu ham ggovek ya. ¹⁶ Ham su hooiin sa raḵ rē, gaḵ sehooiin ham raḵ mehevong ham ya in bë ham ngis anomin ngahisekë beham anomin saga medo degwata. Lom nabë ham kwetag ngaa ti jak sarëg vu Amag, og rēḵ bo vu ham. ¹⁷ Lob sa horek nebë sënë: Ham ahëmin geving ham!"

Yesu Nër Bë Alam Sën Denesepa Loḵ Aggata-dob-yi Lo Rēḵ Degevong Begö Vu Yesu Yi Alam

¹⁸ "Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, bë ahëj sengën vu ham, og ham jak ni nabë ahëj sengën vu sa nebë saga mugin. ¹⁹ Bë ham degwa vu dob, og rēḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo ahëj geving ham, in ham los degwa timu. Rēḵ ma geham su degwa vu dob rē. Sehooiin ham raḵ loḵ alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, om sën ahëj sengën vu ham. ²⁰ Ham kwamin bo gagek sën senër vu ham lo bë: Hur ti su kesuu ala rē. Dedeḡinengin sa raḵ ngaa maggin, om rēḵ dedeḡinengin ham jak ngaa maggin nabë saga geving. Gaḵ bë desepa dok sa gagek, og rēḵ desepa dok ham gagek geving. ²¹ Rēḵ mu mehönön rēḵ degevong nij paya vu ham in salam ham, in su derak Mehö sën vong sa meseyam lo ni rē. ²² Bë sa su nam nanër gagek rangah vu sir rē, og su rēḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rē. Rēḵ seyam nër vu sir, om gwëbeng sënë su yoh vu bë dedahun jak hir ngaa nipaya rē. ²³ Mehöti bë gelë sa paya, og nelë Amag paya ving nebë saga. ²⁴ Ngaa böp böp sën mehöti su vong wirek rē lo, bë sa su nam gevong medegelë rē, og su rēḵ degeruu demij vu sa bengaa nipaya gëp vu sir rē. Rēḵ delë bë sa nehevong ngaa böp ngahisekë nebë sënë, lom nahën denelë alu Amag paya. ²⁵ Nebë saga in bë gagek sën dekevu meneggëp loḵ hir horek lo anon jak nabë: Denelë sa paya meris mu degewa ma. ²⁶ Lob Mehö-dok-vu-ham, Anon Vabuung gagek-anon-yi sën yam vu Amag lo, sën sēḵ gevong vu Amag menom vu ham lo, og rēḵ tateḵin sa degwa. ²⁷ Geham rēḵ tateḵin sa

degwa rangah nabè saga geving, in ham nedo ving sa vu muginsèn mejom ahon menedo.

16

¹ Senër gagek sènè vu ham in bè ham su bès bemalamin nama. ² Alam rëk dejuuk ham in hir dub-supinsèn-yi, gebuk rëk berup lob dengis ham beham nadiik, gerëk degekuung nabè sagrak denevong Anutu yi huk. ³ Rëk degevong ngaa saga pin in su derak Amağ ni rë, besu derak sa nig rë. ⁴ Om senër gagek saga vu ham vorot, in nabè buk saga natòk vu ham, og ham kwamin bo nah gagek sèn senër vu ham lo.”

Yesu Tatekin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muginsèn sa su nër gagek nebè sènè vu ham rë, in sa nahèn nado ving ham. Log gwëbeng sa bè nah mena vu Mehö sèn vong sa meseyam lo, rëk ham ti su loğ tepëk in sa bè, ‘Gëya tena?’ rë, gema. ⁶ Senër gagek saga vu ham gwëbeng, lob ham ayomin maggin rot. ⁷ Rëk sa nanër gagek anon sènè vu ham bè sa nayah in bè doğ vu ham. Bè sa su nah rë, og ham Mehö sèn doğ vu ham lo su rëk nom vu ham rë. Gağ senah loğ mèm sèk gevong nom vu ham. ⁸ Mehö saga rëk nam, lob rëk tatekin vu alam sèn denesepa loğ aggata-dob-yi lo nabè ngaa nipaya neggëp vu sir, gengaa nivesa neggëp vu sa, lob rëk tatekin nabè nyëvewen rëk natòk vu sir. ⁹ Rëk tatekin nabè ngaa nipaya neggëp vu sir in su ayoj neyam timu vu sa rë. ¹⁰ Gerëk tatekin nabè ngaa nivesa neggëp vu sa, in seyah meya vu Amağ geham su nelè sa ggökin yah rë. ¹¹ Gerëk tatekin nabè denatòk vu nyëvewen in Anutu nër ggovek bè dob sènè ala nipaya rëk natòk vu yi ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Sa gagek ngahisekë rot sèn sa bè nanër vu ham lo neggëp, rëk ham nahèn gesu yoh vu bè ham jak ni venuh rë. ¹³ Gağ mèm Anon Vabuung gagek-anon-yi nam lo, lob mèm rëk tatekin gagek anon los dahis vu ham beham jak ni. In su rëk nanër yö yi gagek rë. Gağ gagek sèn ngo lo, sèn rëk nanër, gerëk nanër gagek sèn nahèn gesu anon rak rë lo rangah vu ham borot. ¹⁴ Rëk geğo sarëğ jak, in rëk geğo gagek vu sa benom nanër rangah vu ham. ¹⁵ Amağ yi ngaa pin tu sa ngaa, om sèn senër rak Mehö saga bè rëk geğo gagek vu sa menom nanër rangah vu ham.”

Yesu Nër Bè Ayoj Maggin Rëk Gërin Natu Kwaj Vesa

¹⁶ “Buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bè rëk gwelè sa rë, log buk su rëk hus ading rë gağ ham rëk gwelè sa gökin.”

¹⁷ Lob yi hur maluh lo yö deloğ tepëk vu sir bè, “Nenër gagek va sènè? Bè, ‘Buk su rëk hus ading rë lob hil su ayoğ vu bè rëk galè yi rë, log buk su rëk hus ading rë lob hil rëk galè yi gökin-è.’ Log nër ving bè neya vu Ama-è? ¹⁸ Nër bè buk su rëk hus ading rë sènè degwa nebè va? Hil dugin yi gagek saga!”

¹⁹ Lom Yesu rak ni bè denevongin bè dedok tepëk in yi, lom nër vu sir bè, “Ham neloğ tepëk in ham in sa gagek saga sèn senër bè buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bè rëk gwelè sa rë, log buk su rëk hus ading rë lob ham rëk gwelè sa gökin. ²⁰ Sa nanër vu ham yönon rot nabè: Ham rëk ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sèn denesepa loğ aggata-dob-yi lo rëk kwaj vesa. Ham rëk kwamin paya, rëk mu ham kwamin paya saga rëk gërin natu kwamin vesa. ²¹ Avèh ti bè bimeng in geko nalu, og ayo maggin rot in vanè tòk vu yi, loğ nabè mèm geğo nalu govek lo, og mèm su rëk kwa bo vanè lo gökin nah rë, gağ kwa vesa in ko nalu metu yi ngaa ggovek ya. ²² Lob ham nebè saga. Ham ayomin maggin gwëbeng, rëk sèk galè ham gökin, lob mèm ham rëk kwamin vesa rot gemehönon su deyoh vu bè degevong beham kwamin paya gökin nah rë. ²³ Vu buk agu ham su rëk doğ tepëk in ngaa ti nah

vu sa rē. Sa nanēr vu ham yōnon rot nabē: Bē ham kwetag ngaa ti vu Amag jak sarēg, og rēk gevong vu ham. ²⁴Wirek ham su kwetag ngaa ti rak sarēg rē. Bē ham kwetag, og ham rēk gwēko lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Ngaa-dob-yi Pin

²⁵“Senēr gagek pin sēnē vu ham rak gagek peggirinsēn mu. Gak buk vongin berup, lob sa su rēk nanēr vu ham jak gagek peggirinsēn gökin rē, gak sēk nanēr Amag degwa gēp rangah vu ham. ²⁶Lob buk saga bē berup, og rēk ham kwetag ngaa vu yi jak sarēg. Sa su nēr bē sēk ketag vu Amag in ham rē, ²⁷in Amag yō kwa pesivin ham, in ham ahēmin neving sa geham vong ving bē sa nado vu Anutu beseyam. ²⁸Sa nado ving Amag beseluk yam dob. Log sa hevongin gevuū dob sēnē, gesenah mena vu Amag gökin.”

²⁹Lob yi hur maluh denēr yah vu yi bē, “Kē! Mēm gwēbeng genēr neggēp rangah, gesu genēr rak gagek peggirinsēn rē. ³⁰Gwēbeng he rak ni ggovek bē gerak ngaa pin ni megenedo. Su hong dugin mehōnon hir tepēk rēk mehō la denēr vu hong rē. Sēnē vong behe hevong ving bē Anutu vong hong yam.”

³¹Lom Yesu nēr yah vu sir bē, “Gwēbeng ham vong ving sa? ³²Om ham gwengō rē! Buk dus rak, lob tōk yam ggovek ya, geham rēk kwetēkin beham ti ti nah mena bōmin, gesengo perurek timu rēk medo. Rēk sa su perurek timu ngo rēk medo rē, in Amag nedo ving sa. ³³Senēr gagek pin sēnē vu ham in bē ham kwamin bo sa gemēm ayomin geto revuh. Vu dob sēnē ngaa maggin rēk deginengin ham, rēk mu ham su newamin jak, in sa kēpē dob sēnē ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Rak In Yi Hur Maluh

¹Yesu nēr saga ggovek log varah mala rak yagek gejom rak bē:

“Amag, buk verup ggovek ya, om getato nalum niwēek los arē bōp natōk nam rangah in lob mēm nalum gevong benim wēek los arēm bōp natōk nam rangah. ²Gevong besetu mehōnon pin alaj in bē sa gevong balam pin sēn gevong sir vu sa lo demedo malaj-tumsēn degwata los degwata. ³Log nabē dejak nim nabē Anutu anon perurek timu hong, los dejak Yesu Kerisi sēn gevong yam lo ni, og saga rēk gevong bedemedo malaj-tumsēn degwata los degwata. ⁴Sa hevong benim wēek los arēm bōp tōk yam rangah vu dob, gesa semu huk sēn gevong vu sa bē sa gevong lo ggovek ya.

⁵O Amag, gwevong besa nig wēek los arēg bōp natōk nam rangah gökin nabē sēn neggēp rangah wirek loḷ buk sēn sa nado ving hong gedob yō nahēn lo.

⁶Sa tatekin hong degwa rangah vu mehōnon sēn gehooin sir rak vu sa vu dob lo. Hong alam saga, loḷ gevong sir vu sa, lom desepa loḷ hong gagek.

⁷Lob gwēbeng derak ni ggovek ya bē ngaa pin sēn gevong vu sa lo, og yō yam vu hong timu. ⁸In gagek sēn gevo vu sa lo, og sevo vu sir bedeko rak bedevong ving rot bē sa vu hong meseyam. Bedevong ving bē gevong sa yam. ⁹Sejom rak in sir sēnē. Sa su jom rak in alam sēn denesepa loḷ aggata-dob-yi lo rē, gak sejom rak in sir sēn gevo vu sa lo, in hong alam sir. ¹⁰Salam pin tu hong ngaa, gehong alam pin tu sa ngaa, lob sir pin sēnē detato sa nig wēek los arēg bōp rangah.

¹¹Sa su rēk medo dob rē, gak sir yō rēk demedo gesenōk vu hong. O Amag Vabuung! Gwegin alam sēn gevong vu sa lo jak nim wēek, in demedo jevuh ti nabē sēn alu nado revuh ti agi. ¹²Sēn sa nahēn nado ving sir lo, og sa nehegin sir sēn gevong vu sa lo rak nim wēek. Sa nehegin sir rot gesir ti su

mala ma rē, gaḡ yīḡ mehō nīpaya timu sēn vongin mala nama lo, saga mala maya verōḡ yi, in gagek sēn neggēp loḡ hong ḡapiya lo anon jaḡ. ¹³ Gwēbeng sēnē sa bē nōḡ vu hong, rēḡ sa nanēr gagek sēnē vu dob in sir pin ḡwaj vesa rot nabē sa. ¹⁴ Sevo hong gagek vu sir, lob alam sēn denesepa loḡ aggata-dob-yi lo delē sir paya in su denesepa loḡ aggata-dob-yi rē nebē sēn sa su nesepa loḡ aggata-dob-yi rē lo. ¹⁵ Sa su ḡetaḡ vu hong bē ḡweko sir vēr in dob rē, gaḡ sa ḡetaḡ vu hong bē ḡweḡin sir vu Mehō Nīpaya. ¹⁶ Sir og su denesepa loḡ aggata-dob-yi rē, nebē sēn sa su nesepa loḡ aggata-dob-yi rē lo. ¹⁷ Gwevong bedejak gagek anon ni venuh, loḡ mēm rēḡ denatu hong hur nīrōp jaḡ saga, in hong gagek og gagek anon. ¹⁸ Sa hevong sir medeneya vu alam sēn denesepa loḡ aggata-dob-yi lo, nebē sēn ḡevong sa meseyam vu alam sēn denesepa loḡ aggata-dob-yi agi. ¹⁹ Sa dahun sa besetu hong hur nīrōp in bē sedoḡ vu sir bedejak gagek anon ni venuh medenatu hong hur nīrōp nabē saga geving. ²⁰ Sa su ḡetaḡ in sir sēnē mu rē, gaḡ sa ḡetaḡ in alam sēn rēḡ degengo hir gagek bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amag! Gwevong sir pin demedo jevuh ti nabē sēn genedo loḡ sa, gesa nado loḡ hong lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sēn denesepa loḡ aggata-dob-yi lo dejak ni medegevong geving nabē ḡevong sa meseyam. ²² Log nim wēēk sēn ḡevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabē sēn alu nado revuh ti agi. ²³ Sa nado loḡ ayoj nebē sēn genedo loḡ sayog lo, in bē demedo jevuh ti berot, galam sēn denesepa loḡ aggata-dob-yi lo dejak ni nabē ḡevong sa meseyam, los dejak ni nabē ahēm neving sir nebē sēn ahēm neving sa.

²⁴ O Amag! Ahēm neving sa wirek loḡ buk sēn dob yō nahēn gesu ḡetung rē lo rot, lob ḡevong nim wēēk los arēm bōp vu sa, om sa bē salam sēn ḡevong vu sa lo demedo geving sa doḡ nyēḡ sēn sēḡ medo doḡ lo in degelē sa nig wēēk los arēḡ bōp saga.

²⁵ O Amag, Mehō yohvu! Alam sēn denesepa loḡ aggata-dob-yi lo su derak nim rē, gaḡ sa og serak nim gesir sēnē derak ni bē ḡevong sa meseyam. ²⁶ Senēr hong degwa vu sir, gesēḡ medo nanēr. In ahēvingsēn na menoh vu sir geving nabē sēn ahēm neving sa lo, log sa medo doḡ ayoj.”

18

Yudas Nēr Yesu Rangah Vu Alam-begō-yi (Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Yesu jom rak ḡgovek log to meya ving yi hur maluh meya devaseḡ bēl Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ḡḡēp nyēḡ saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluḡ ya. ² Log Yudas sēn nēr yi rangah lo, yō rak huk saga ni vorot, in Yesu losho yi hur maluh denesupin sir ḡḡēp saga buk ngahi. ³ Lob ḡo alam-begō-yi yu ti ving alam-deneko-seriveng hir ḡgev lo hir hur los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedeko ngaa-begō-yi sepa. ⁴ Yesu rak ngaa pin sēn vongin natōḡ vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir meloḡ tepēḡ bē, “Ham nesero re?” ⁵ Rēḡ denēr yah vu bē, “Yesu Nasaret!”

⁶ Lom Yesu nēr yah vu sir bē, “Sa lo sēnē!” Lob Yudas sēn tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nēr vu sir bē, “Sa lo sēnē!”, lom deyah rak demij medekepē meya deneggēp dob. ⁷ Lom Yesu loḡ tepēḡ in sir ḡḡōkin bē, “Ham nesero re?” Loḡ denēr yah bē, “Yesu Nasaret!” ⁸ Loḡ Yesu nēr yah bē, “Senēr vu ham ḡgovek ya bē yīḡ sa lo sēnē! Nabē ham nesero sa, og ham ḡwevong alam sēnē geto dena.” ⁹ Nēr bē saga in yi gagek sēn nēr vorot lo anon jaḡ nabē, “Sir sēn ḡevong sir vu sa lo, og sir ti su rēḡ mala nama rē.”

¹⁰ Lom Simon Pita neko paëp-yu-anil ti sepa, lob tur vër besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya. ¹¹ Hur maluh saga arë nebë Malkus. Rêk Yesu nër vu Pita bë, “Gejöp hong paëp dok nah newis. Ma gekuung bë sëk nôh nenga in ngaa maggin sën Amag vong sa yam in lo?”

Deko Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi yu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededuu yi. ¹³ Lob deko ya vu Anas atov mugin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rêk ggen Kayapas lok yah ben benedo lok ngebek sagi. ¹⁴ Lob yik Kayapas sënë sën nër vu alam Yuda wirek lo bë, “Bë mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mêm nivesa.”

Pita Lah Yi Vun

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwë detamuin Yesu medeya. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev rak hur maluh ngwë saga ni, in mewa ma ngaa ti, lom lok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi beggang tete ayo ving Yesu. ¹⁶ GePita nare dobnë. Lok hur maluh ngwë sën alam-deneko-seriveng hir ggev rak ni lo to meyah menër vu avëh sën negin veluung avi lo, log ko Pita meluhu delok ya. ¹⁷ Lob avëh sën negin veluung avi lo lok tepëk vu Pita bë, “Mağ mehö saga yi hur maluh ti hong-a?” Rêk bë, “Sağ ma!”

¹⁸ Log nyëğ ayööng, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahëvavu sën denemalajin nyëğ lo devev nengwah medetetup mevare denevenguh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Böp Lok Tepëk In Yesu

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Log alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok tepëk in Yesu yi hur maluh los yi gagek sën nenër vu mehõnon lo. ²⁰ Rêk Yesu nër yah vu bë, “Sa nanër gagek vu mehõnon pin menado rangah, gesa nanër lok dub-supinsën-yi pin, gelok dub-vabuung-böp sën alam Yuda denesupin sir lok lo. Sa su nanër gagek menalah vun in ham rë. ²¹ Om su gedok tepëk in sa, gağ gedok tepëk in sa gagek vu alam sën denengo sa gagek lo rë, in denngo mederak ni.”

²² Vare nenër gagek saga, lob ahëvavu sën denevong huk medenare lo ti petap Yesu nenga genër bë, “Su genanër gagek nabë saga vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp!” ²³ Rêk Yesu nër yah vu bë, “Nabë senër gagek ti paya, og genanër rangah nabë senër tena paya. Ma nabë senër yoh vu, rêk nebë va sën gesis sa meris mu-ë?”

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahën nare los aggis, log Anas vong yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denër vu yi bë, “Mağ yi hur maluh ti sën hong-ë?” Rêk Pita lah yi vun bë, “Sağ ma!”

²⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti sën Pita sap nenga ris ya lo gadë ma ngaa ti verup nër bë, “Mağ sa halë hong sënë. Sën genare ving yi lok huk anon agu lo?” ²⁷ Rêk Pita lah yi vun ggökin yah bë, “Sağ ma!”, lob pevis bekökrëeh su.

Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Lok heng to, lom deko Yesu ggëp Kayapas yi beggang beto deya Prëtoryam (sën nebë kiap böp yi beggang). Rêk alam Yuda su delok ya Prëtoryam ving

Yesu rë, in deneggöneng in alam Rom hir beggang saga in bë rëk gevong benij paya jak, lob su deyoh vu bë dega nos-ggöksën-yi rë. ²⁹ Nebë saga lom Pilatus to meya dobnë vu sir menare malaj genër bë, “Ham nër gagek va rak mehö sënë?”

³⁰ Lom denër yah vu bë, “Mehö saga bë su yi mehö nipaya rë, og he su rëk gako yi manam vu hong rë!” ³¹ Rëk Pilatus nër yah bë, “Maam ham gweko nök megwengo yi gagek noh vu ham horek!” Rëk denër bë, “Ham alam Rom ham horek nërin he bë he su ayoh vu bë rëk angis mehönon bedenadiik rë.”

³² Nebë saga in bë Yesu yi gagek sën nër bë rëk nadiik jak kelepeko* lo anon jak.

³³ Lom Pilatus lok yah Prëtoryam ggökin metahi Yesu yah melok tepëk in bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?”

³⁴ Lok Yesu lok tepëk yah vu yi bë, “Ngo kwam nevo gagek saga, ma mehö la denër vu hong-a?”

³⁵ Lok Pilatus nër yah vu yi bë, “O! Sa su Yuda ti rë! Hong alam losho hir alam-deneko-seriveng lo hir ggev yö deko hong yam vu sa. Ma gevong va paya?”

³⁶ Lok Yesu nër bë, “Su sa nyëg neggëp dob sënë rë. Bë sa nyëg gëp vu dob sënë, og rëk salam sën detamuin sa lo degevang begö jak sa, lom alam Yuda su deyoh vu bë rëk denajom sa ahon rë.”

³⁷ Lom mëm Pilatus nër yah bë, “Om mak hong mehö-los-bengöm ti yönon-a?” Rëk Yesu nër yah bë, “Genër yoh vu! Sa mehö-los-bengög ti, rëk setu mehönon meluk yam dob in bë sa nanër gagek anon rangah. Mehöti bë gagek anon gëp dok ayo, og rëk gengo sayëg.” ³⁸ Rëk Pilatus lok tepëk yah vu yi bë, “Gagek anon sagak va?”

Pilatus Nër Bë Denatul Brëm Na Yesu Betii Kelepeko

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nër gagek saga ggovek, log to meyah dobnë menër vu alam Yuda bë, “Sa su tök vu gagek ti geneggëp vu mehö sënë rë. ³⁹ Rëk mu ham ngo ham aggata neggëp bë sa gako mehöti bër in karabus dok Buk-ggöksën-yi* benök vu ham. Om ham nanër rë, nabë ham vongin bë sa gako ham alam Yuda ham mehö-los-bengö vër vu ham ma ma?” ⁴⁰ Rëk detahi yah nikelap vu bë, “Yik ma! Gak Barabas!” Barabas og mehö sën nesis alam geneggodek hir ngaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nër medejom Yesu ahon medeko meya deveek yi rak aggis.

² Gemëm alam-begö-yi detahu mehö-yurëmek rak yi. Bededuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung rak yu, log deröp tob mala sagap lok yi, ³ log ya denare mala gedevong kewësën vu bë, “Alam Yuda hir mehö-yurëmek! He hako hong rak!” Log depetap yi.

⁴ Lob Pilatus to meyah dobnë ggökin menër bë, “Ham lë, sa hevongin gako yi geto menam vu ham, in mëm ham ngo jak gagek sën senër vu ham lo ni nabë sa su tök vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.” ⁵ Lob mëm Pilatus ko Yesu los madub niggin ggin, betob mala sagap sën beto meya vu sir genër bë, “Ham lë! Mehö lo sënë!”

⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los ahëvavu sën denemalajin nyëg lo, delë yi lom detahi bë, “Gengis yi jak na kelepeko*! Gengis yi jak na kelepeko*!” Lom Pilatus nër yah vu sir bë, “Om ham ngo gweko yi nök mengis yi jak na kelepeko*. In sa su tök vu nipaya ti geneggëp vu yi rë.”

⁷ Lob alam Yuda denër yah vu bë, “He horek neggëp lom horek saga sën nër bë nadiik in ko yi rak benër yi nebë Anutu Nalu yi.”

⁸ Pilatus ngo gagek saga, lob ggöneng in yi pangsen rot, ⁹ lom loḵ yah Prëtoryam meloḵ tepëḵ in Yesu ggökin bê, “Geyam vu tena?” Rëḵ Yesu aye ma. ¹⁰ Lom Pilatus nër vu yi bê, “Su gevangwëng in sa rë? Gerak ni bê setu ala! Seyoh vu bê gako hong vër, geseyoh vu bê gevang hong vu sir medengis hong jak na kelepeko*!”

¹¹ Lok Yesu nër yah vu yi bê, “Bê Anutu vu vavunë su ngogek rë, og su rëḵ genatu ala rë. Nebë saga, om mehö sën vong sa loḵ yök nemam lo, saga sën vong ngaa nipaya sevök hong.”

¹² Pilatus ngo gagek saga, lom tum kwa vo bê geko Yesu vër, rëḵ alam Yuda detahi ya nikelap bê, “Bê gwëko mehö saga vër, og su mehö-los-bengö Sisar* yi mehö hong rë! Mehöti bê yö gooin yi jak natu mehö-los-bengö, og neḵo yi rak bê kesuu Sisar*.” ¹³ Pilatus ngo hir gagek saga ggovek, lob ko Yesu meto meya gerak nedo sêa-gagek-yi ggëp nyëḡ sën denenër bê Telig Gelöng lo. (Denenër ggëp Hibru ayej bê Gabata.)

¹⁴ Lob loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bê dega nos Buk-ggöksën-yi*, gemëm siks krök monbuk lob Pilatus nër vu alam Yuda bê, “Ham gwelë ham mehö-los-bengö sënê!” ¹⁵ Rëḵ detahi yah nikelap bê, “Gwëko na! Gwëko na! Gengis yi jak na kelepeko*!” Lok Pilatus loḵ tepëḵ in sir bê, “Ham vongin bê sengis ham mehö-los-bengö jak na kelepeko*?” Lob alam-deneko-seriveng hir ggev denër yah bê, “He hömin mehö-los-bengö ma, gak yik mehö-los-bengö Sisar* yö timu!” ¹⁶ Denër nebë saga, lob tum Pilatus lëein Yesu loḵ yah nemaj in dengis yi jak na kelepeko*.

Desis Brëm Ya Yesu Vetii Kelepeko
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yö kerë yi kelepeko* rak gedeko yi medeya nyëḡ sën denenër arë nebë Nyëḡ Yusekë lo, (Hibru ayej nebë Golgota). ¹⁸ Lom ya desis yi rak kelepeko* ggëp sagu, bedesis mehö luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nër medekevu yi gagek rak neggëp kelepeko* yu nebë: YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ. ²⁰ Lom nyëḡ sën desis Yesu rak ya kelepeko* lo, neggëp dus vu nyëḡ böp Yerusalem nenga, lom Yuda ngahisekë detevin gagek saga in dekevu loḵ ayej löö pin. Dekevu loḵ alam Yuda ayej, gelok alam Rom ayej, gelok alam Grik ayej. ²¹ Lom Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev denër vu Pilatus bê, “Su gekwevu nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö, gak kwevu nabë yö nenër yi nebë alam Yuda hir mehö-los-bengö.”

²² Lok Pilatus nër yah vu sir bê, “Gagek sën sa kevu aga lo, yö gëp jak!”

²³ Lob alam-begö-yi desis Yesu rak ya kelepeko* ggovek, lok mëm yom devong yi tob ggelek sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rëḵ yi röpröp ading sën neröp ya gebinë lo nahën neggëp, rëḵ devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha. ²⁴ Delë bê devasu nebë saga, om denër bê, “Hil su nakweek, gak hil getë gelöng mahen in nabë mehöti sën sevök hil lo, og geko los dahis.” Devong nebë saga lob gagek sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon rak. Gagek sënë nebë:

“Devong sa tob ggelek sir.

Gedetë gelöng mahen in bê gooin mehöti jak megeko sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sën Yesu ata lo luho ari, geKlopas venë Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi kelepeko*. ²⁶ Lob Yesu lë bê ata luho hur maluh* ti sën ahë neving yi pangsen lo denare, lom nër vu ata bê, “Avëh-e! Gwelë nalum saga!” ²⁷ Log nër vu hur maluh saga bê, “Gwelë atam saga!”

Lom loḵ buk saga hur maluh saga ḵo Yesu ata raḵ meya nedo ving yi ggëp ben.

Yesu Diiḵ

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Lom mēm Yesu raḵ ni bē semu ngaa pin ggovek ya, lom nēr bē, “Sayog nevev in bē!” in gageḵ sēn neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon jak. ²⁹ Lob wain ahëggin sēn arē nebē vinegga lo nedo loḵ gabum ti. Lom deḵo ngaa-ayo-sovinsēn sēn nedo loḵ loo lo ti, bededuu vetii ngesing ti mededagoo luḵ gedevo ya verup loḵ avi. ³⁰ Lob Yesu sesuvin log nēr bē, “Sa semu ngaa pin ggovek ya!” Log kwa yun luḵ gelëin anon ya.

Alam-begö-yi Depejeh Yesu Kweben

³¹ Loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē monbuk lob dega nos Buk-göksēn-yi*, lom deketag vu Pilatus bē gevong alam-begö-yi na dekeyeh lööho vahaj in denadiiḵ pevis, log dejuh navij geto. In bē mehōnon navij su bare jaḵ ḵelepeḵo* doḵ Buk-sewahsēn-yi*, in Buk-sewahsēn-yi* saga böpata rot kesuu.

³² Lom alam-begö-yi ya dekeyeh mehō luu sēn lo ngwë vaha mugin, log devong ngwë sēn nare vahi lo ving nebē saga. ³³ Log deloḵ ya Yesu, rëḵ delë bē diiḵ ggovek ya, lom su desis vaha mekeyeh rë. ³⁴ Rëḵ alam-begö-yi ti pejeh Yesu kweben raḵ jeggevek lom ḵök los bēi keseh yam pevis. ³⁵ Lom mehō sēn lë ngaa agi raḵ mala lo, sēn kevu, om yi gageḵ sagi yōnon. Yō raḵ ni benenër gageḵ yōnon in ham jak ni geving begwevong geving. ³⁶ Devong nebë sēnë lob gageḵ sēn neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon raḵ. Sēn nenër bē: “Sekë ti su rëḵ keyeh rë.”

³⁷ Gengwë neggëp bē:

“Alam rëḵ malaj jaḵ mehō sēn depejeh lo.”

Debë Yesu Loḵ Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sēn Yosep vu Arimatea, sēn vong ving Yesu rëḵ mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa loḵ Yesu ya rangah rë lo. Yi saga sēn ya ketag vu Pilatus bē juh Yesu nihel vër in ḵelepeḵo*, lom yoḵekin beya meruh vër. ³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sēn wirek ya vu Yesu loḵ buk lo. Lom ḵo ngaa reggu nivesa luu sepa, mesarōmin luho revuh ti (denenër arëj nebë mur* los alos),* bemaggin yoh vu 50 kilo. ⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vër lob desepa loḵ alam Yuda vahaj medebom nihel los ngaa reggu nivesa saga loḵ tob veroo. ⁴¹ Lob huk ti neggëp dus vu nyëg sēn desis Yesu raḵ ḵelepeḵo* lo, lom waaḵ ti neggëp loḵ, rëḵ su debë heljeng ti loḵ rë, geyö nahën neggëp mewis. ⁴² Lom debë Yesu loḵ, in neggëp dus, galam Yuda hir buk sēn desemu sir lo ggovek ya.

20

Yesu Kedi Raḵ Ggökin

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsēn-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyëg su heng to rë geyö nahën, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lë bē gelöng tetolin ya in waaḵ avi. ² Lom serög meya menër vu Simon Pita luho hur maluh* ngwë sēn Yesu ahë neving yi pangsēn lo, benër vu luho bē, “Deḵo Mehöböp vër in bedub gehe duḵin sēn ya debë lo!”

* **19:39:** Alos og vos reggu nivesa ti sēn denëḵo medenerikin raḵ heljeng in bē su nivë na.

³ Lom Pita luho hur maluh ngwë sën lo deserög pevis medeya bedub. ⁴ Luho deserög loḵ ti, loḵ hur maluh ngwë sënë lo serög niwëek mekesuu Pita betök ya muḡin. ⁵ Ya verup bë mala melë waak ayo, loḵ lë bë tob gam veroo sën lo neggëp, rëḵ su luḵ ya waak ayo rë. ⁶ Loḵ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluḵ ya waak ayo melë bë tob gam veroo sënë nahën neggëp vevirsën, ⁷ getob ngwë sën debun yu loḵ lo su nedo ving tob veroo saga rë, gaḵ yö ya nedo los vahininsën ya tahsën. ⁸ Lom hur maluh ngwë sën ya verup bedub avi muḡinsën lo luḵ ya waak ayo melë nebë sënë ving, lom vong ving bë Yesu kedi raḵ yah. ⁹ In wirek luho su derak gaḡek sën neggëp lok Anutu-yi-ḵapiya lo degwa ni rë. Sën neggëp nebë rëḵ kedi jaḵ nah vu bedub lo. ¹⁰ Govek, log luho deyah medeya beggag.

Maria Vu Magdala Lë Yesu
(Mk 16:9-11)

¹¹ Rëḵ Maria vare nesu loḵ waak sën debë Yesu lok lo nenga. ¹² Nahën vare nesu, log bë mala in waak ayo loḵ lë gangër luu deröp tob veroo meris bedenedo loḵ nyëḡ len ti sën debë Yesu loḵ lo. Ngwë nedo ya los sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bë, “Avëh, genesu in va?” Loḵ nër yah vu luho bë, “Deḵo sa Mehöböp meya debë la, gesa duḡin nyëḡ sën debë loḵ lo!” ¹⁴ Nër bë saga govek gepeggirin yi yom, lob lë Yesu genare, rëḵ su rak ni rë.

¹⁵ Lom Yesu nër vu yi bë, “Avëh! Gësu in va? Genesero re?” Rëḵ Maria kuung bë mehö sën neḡin huk saga, lom nër yah vu yi bë, “Mehö böp, bë gwëḵo yi meḡeya, og ḡenanër nyëḡ sën gebë yi loḵ lo tato vu sa, in senah gaḵo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nër yom bë, “Maria!” Loḵ Maria raḵ ni pevis lom peggirin menër vu yi loḵ Hibru ayej bë, “Raboni!” (Arë sënë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gedëin sa! In sa nahën gesa su raḵ meyah vu Amag rë. Om ḡenah meḡena ḡenanër vu arig lo nabë, ‘Sëḵ jaḵ menah vu Amag ḡeham Amamin, vu sa Anutu ḡeham Anutu.’”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menër rangah vu hur maluh bë, “Sa halë Mehöböpl”, log nër Yesu yi gaḡek pin rangah vu sir.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Soda saga govek ya gehes luḵ ya bebuk loḵ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii reping in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah loḵ sir vuheng ḡenër bë, “Ham ayomin ḡëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa raḵ in delë Mehöböpl. ²¹ Log Yesu nër vu sir ḡḡokin bë, “Ham ayomin ḡëp revuh! Sëḵ ḡevong ham na nabë sën Amag vong sa meseyam.”

²² Nër nebë saga, log rov saheng raḵ sir ḡenër bë, “Ham gwëḵo Anon Vabuung nöḵ! ²³ Nabë ham dahun alam hir ngaa nipaya na, og rëḵ nama na, ma nabë ham su dahun hir ngaa nipaya na rë, og rëḵ nahën ḡëp vu sir rot.”

Tomas Tök Vu Yesu

²⁴ Rëḵ sir nemadluho-mevidek-luu sënë lo ti sën Tomas (sën denenër yi bë Pepid lo), su nedo ving sir loḵ buk sën Yesu tato yi vu sir lo rë.

²⁵ Lob Yesu yi hur maluh denër vu Tomas bë, “He halë Mehöböpl!” Lok Tomas nër yah vu sir bë, “Bë sa su galë brëm len sën neggëp loḵ nema lo rë, besa su jöp nemaḡ dok brëm len rë, gesa su jöp nemaḡ dok kele len sën neggëp loḵ kweben lo rë, og sa su rëḵ ḡevong ḡeving rë, ḡerëḵ nama!”

²⁶ Lob soda ti ya ggovek rē, lok yi hur maluh denedo lok beggang saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii reping in sir gedenedo, lok Yesu yam nare rangah lok sir vuheng atov genēr bē, “Ham ayomin gēp revuh!”
²⁷ Log nēr vu Tomas bē, “Genam gwebē nemam deggis jak sēnē, gegwelē sa nemag. Gegejöp nemam doḡ sa kwebeg. Su kweyēh gaḡek, gaḡ gwevong geving!”

²⁸ Lom Tomas nēr yah vu yi bē, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

²⁹ Lom Yesu nēr yah vu yi bē, “Gelē sa om gevong ving-a? Rēḡ mu alam sēn su delē sa rē, rēḡ degevong geving lo, og rēḡ kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Kapiya Sēnē In Va?

³⁰ Yesu vong ngaa böp ngahiseḡ meyi hur maluh delē, rēḡ sa su kevu los dahis meneggēp lok kapiya sēnē rē. ³¹ Yik sa kevu dus ti ti sēnē in bē ham jak ni begwevong geving nabē Yesu yi Kerisi* sēn Anutu Nalu. Ham gwevong geving nabē saga benatu yi alam lob ham rēḡ medo malamin-tumsēn jak arē.

21

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh

¹ Nahub rē lok Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee böp Tiberias* nenga. Tato yi nebē sēnē: ² Simon luho Tomas (sēn denenēr yi nebē Pepid lo), geNatanael (vu Kana ggēp distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo lok ti. ³ Lom Simon Pita nēr vu sir bē, “Sena gaḡo gēl!” Lom denēr vu yi bē, “He nök geving hong.” Lom ya derak ya yag ti rēḡ su deko gēl ti lok buk saga rē gema rot. ⁴ Benyēḡ heng lom Yesu nare ngaggee nenga rēḡ yi hur maluh dugin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir bē, “Hur magēm-e! Ham ḡo gēl la?” Rēḡ detahi yah vu yi bē, “Ma rot-o!” ⁶ Lob tahi vu sir bē, “Maam hameḡ gwetē lek nah los yaḡ nenga vesa rē, lok mēm ham rēḡ gweko.” Lom detē lek luk yah yoh vu sēn nēr-ē gededadii rak yom, rēḡ devimengin in gēl ngahiseḡ vevii besu deyoh vu rē.

⁷ Lob hur maluh* ngwē sēn Yesu ahē neving pangsen lo, nēr vu Pita bē, “Sagik Mehöböp!” Lom Simon Pita ngo bē Mehöböp, lom kebu yi rak röpröp ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pesöng ya bēl beya vu Yesu. ⁸ Gehur maluh vahi sēn denedo rak yag lo, deko yaḡ mededadii lek los gēl medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu roneḡ (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya derak ya roneḡ lom delē bē nengwah medo netum begēl medo nenök rak gebrēt la nedo ving. ¹⁰ Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham gweḡo gēl sēn gwēbeng ham ḡo aga lo la nam.” ¹¹ Lom Simon Pita rak yah yaḡ medadaii lek los gēl böp böp rak yam roneḡ. Begēl 153 pup rēḡ lek su vepul rē.

¹² Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin deggöneng in sir gesir ti su lok tepēḡ in yi rē, in derak ni bē Mehöböp. ¹³ Lob Yesu ḡo brēt beyam vo vu sir, bevo gēl ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi rak vu bedub lob tato yi beron netu löö sēnē vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, lok Yesu lok tepēḡ vu Simon Pita bē, “Jon* nalu Simon, maḡ ahēm neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Lok Simon yoḡek bē, “Ē-ē, Mehöböp! Ngo gerak ni bē hong mehō sa!” Lom Yesu nēr vu yi bē, “Om gebet sa sipsip nalu lo!”

16 Lok Yesu lok tepək in yi beron ngwë ggökin bë, “Jon* nalu Simon, mak ahëm neving sa yönon ma ma?” Rëk Simon nër yah bë, “Eë-ë, Mehöböp! Ngo gerak ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër vu yi bë, “Om gwegin sa sipsip lo!”

17 Lok lok tepək in yi netu beron löö bë, “Jon* nalu Simon, mak sa mehö hong yönon-a?” Nebë saga, lom Pita ayo maggin rak in lok tepək in yi tu beron löö benër bë, “Mak sa mehö hong yönon-a?”, lok nër yah bë, “Mehöböp, ngo gerak ngaa pin ni, om gerak ni bë hong mehö sa!” Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Om gebet sa sipsip! 18 Gesa nanër vu hong yönon nabë ngo genahën magëm lom genevëh hong kabi megeneko lok nyëg yoh vu sën ahëm neving lo. Rëk mu nabë hong atov jak, og rëk getelë nemam gemehöti naduu hong kabi ahon megeli hong na nyëg sën su ahëm neving rë lo.”

19 Yesu nër gagek saga rak Pita in bë tato sën rëk nadiik begeko Anutu arë jak lo. Nër gagek saga ggovëk log nër vu Pita bë, “Gesepa dok sa!”

Hur Maluh Sën Yesu Ahë Neving Lo*

20 Lok Pita ggërin yi yah lom lë hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi pangsën lo.* Mehö sënë sën medo denegga nos wirek lo, lok kepë yi yah neggëp lok Yesu babu gelok tepək vu bë, “Mehöböp, re rëk nanër hong rangah-a?” 21 Pita lë bë netamuin luho, lob lok tepək in vu Yesu bë, “Mehöböp, gak mehö saguk rëk nabë va?” 22 Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepək in va? Sengo sa ngaa! Om nabë sa kwag bo nabë yö medo rot gesenom geto rë, og yö rëk medo rot. Gak hong og ngo gesepa dok sa!”

23 Lob mëm gagek lo ya meyoh vu ari lo vahi nebë hur maluh sagu su rëk nadiik rë. Rëk mu Yesu su nër bë su rëk nadiik rë, gak nër bë, “Bë sa kwag bo nabë medo rot gesenom geto rë, og yö rëk medo rot.”

24 Yik hur maluh sënë sën nër gagek lo pin degwa rangah gekevu los dahis, lom he rak ni bë yönon. 25 Gengaa vahi sën Yesu nevong lo nahën neggëp. Rëk bë sa kwag bo mesepa dok los dahis mekevu dok na kapiya, og mak rëk kapiya sënë na megërin dob pin.

* **21:20:** Mehö sën Yesu ahë neving yi pangsën lo og mak yik yi Jon, rëk mu yö kevu kapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

SinarĒ Hir Huk

Yesu Nĕr Gagek Ya Nare Vorot Bĕ Rĕk Gevong Anon Vabuung Nam

¹ O Teopilus*! Gagek sĕn sa kevu muginsĕn lo, saga sa tatekin ngaa pin sĕn Yesu nevong los yi gagek sĕn nenĕr lo, ²vu muginsĕn rot beberup loĵ buk sĕn yah meya yagek lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooin sir rak vorot lo ggovek log Anutu ko yi rak yah yagek. ³Mehō saga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loĵ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deĵak ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehōdahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕĝ anon ĵak lo degwa tato vu sir. ⁴Lob medo negga nos ving sir loĵ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwevuu Yerusalem. Gaĵ ham medo gweĝin ngaa sĕn Amag nĕr bĕ rĕk gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo. ⁵In Jon neripek alam rak bĕl, rĕk su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vongin ĵak na ham.”

⁶Loĵ buk saga desupin sir rak bedelok tepĕk in yi bĕ, “Mehōbōp, maĵ buk yam ggovek bevongin gebĕr alam Israel hir nyĕĝ ĵak gehil ngo vongin ĝĝin hil gökin nah nabĕ wirek ma va?” ⁷Rĕk nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕk ĵak buk los ngebek saga ni rĕ, in Amag yō tu ala mekwa vo meneggĕp vu yi. ⁸Rĕk mu Anon Vabuung rĕk nam ĵak na ham los bo niwĕĕk vu ham, beham nanĕr sarĕĝ rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Rak Yah Yagek (Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹Yesu nĕr gagek sĕnĕ ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi rak yah yagek, lob beggob ggĕrin yi log su delĕ yi ggōkin rĕ. ¹⁰Log nahĕn vare malaj neseпа, lob pevis medelĕ mehō luu los tob veroo meris yam denare ving sir. ¹¹Lob luho denĕr bĕ, “Ham alam Galilea, ham malamin nelĕ yagek pangsĕn in va? Yesu sĕn vuu ham gerak yah yagek lo rĕk duĵ nom nabĕ sĕn ham nelĕ yi gerak meyah agi!”

Deggooin Mehōti Rak In Doĵ Nah Yudas Ben

¹²Lob sir vu kedu sĕn denenĕr arĕ nebĕ Kele-oliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Kĕdu Kele-oliv sĕnĕ neggĕp dus vu Yerusalem yiĵ yoh vu sĕn horek nĕr bĕ mehōnon degee medena doĵ Buk-sewahsĕn-yi* lo. ¹³Bedetōĵ yah Yerusalem mederak ya bej meya denedo. Alam sĕn lo sagi: Pita, geĴon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving Matai, geYakobus ngwĕ sĕn Alpeus nalu, log Simon ngwĕ sĕn mehō neruuk alam Rom lo, log Yudas sĕn Yakobus ngwĕ nalu. ¹⁴Alam pin sagi sĕn ayoj timu medenejom rak medenedo. Gavĕh la losho Maria sĕn Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom rak medenedo ving.

¹⁵Ggovek, loĵ buk ti lob Pita kedi nare loĵ ari lo pin malaj benĕr gagek ti vu sir. Gesir pin saga rak neggĕp alam nemadvahi-bevidek-ti (120). ¹⁶Pita nĕr bĕ, “Arig lo, gagek sĕn dekevu meneggĕp loĵ Anutu-yi-kapiya lo anon rak beyik ggovek. Wirek Anon Vabuung vong gagek verup Davit avi benĕr rak Yudas, mehō saga sĕn tato aggata vu alam bĕ denajom Yesu ahon lo, lob gagek wirek hen saga gwĕbeng anon rak ggovek ya. ¹⁷In wirek Yesu ggooin Yudas rak menedo ving he beko huk sĕnĕ ving he. ¹⁸Ham rak ni bĕ Yudas sĕn agi ko dob len ti rak monĕ hel kōk sĕn devo vu yi lo, lob ya mevĕs bahĕ tetap bahĕ pin keseh to meya. ¹⁹Lob alam pin sĕn denedo Yerusalem lo, denĝo

gagak saga mederaḵ ni, lom denenēr dob saga loḵ ayej nebē Akeldama. Sēnē nebē Dob-hel-kōḵ. ²⁰ Log tum gagak neggēp loḵ ḵapiya Saam sēn denevong raro raḵ wirek lo nebē:

‘Yi beggang yō medo menabumeng na,
mehōti su doḵ medo!’

Log gagak ngwē nēr ving nebē:

‘Mehō ngwē pevis medoḵ nah ben.’

²¹ Om hil pevis maḡooiin mehōti vuheng doḵ alam sēn deneya ving hil los Mehōbōp Yesu raḵ buk pin sēn hil nehako lok lo. ²² Mehōti sēn neya ving hil wirek gejon neripek alam lo, beyam verup loḵ buk sēn Anutu ko Yesu vēr in hil geko yi yah vavunē lo. Mehōnon sēn delē sagi pin, og mēm hil agooin ti jak begeko huk geving he benanēr rangah nabē Yesu kedi raḵ vu bedub yōnon.”

²³ Pita nēr bē saga, lob deggooin mehō luu raḵ. Ngwē Yosep sēn denenēr yi nebē Barsabas garē ngwē nebē Yustus lo, log ngwē arē nebē Matias. ²⁴ Lom getom raḵ vu Mehōbōp bē, “Mehōbōp, geraḵ alam pin ayoj ni, om mēm ngo getato vu he nabē gehooiin mehō luu sagi ngwē tena raḵ ²⁵ in doḵ nah Yudas ben menatu sinarē nyēdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyēg sēn bē na lo.” ²⁶ Lob derekō veri raḵ luho lob lōō raḵ Matias, lom devong yi tu sinarē ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

Anon Vabuung Luk Yam

¹ Buk-supinsēn-yi sēn denenēr bē Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir loḵ beggang ti. ² Lob pevis bededun ti yam ggēp yaḡek, benesu nebē sang niwēēk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delē nḡaa nebē nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya meraj ya sir ti ti. ⁴ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggēr in ayoj pin, lob denēr ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vong verup avij.

⁵ Lob alam Yuda ngahi sēn sir vu nyēg pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo, ⁶ denḡo nḡaa sēn dedun raḵ, lob desupin sir ya, lom delēk in denḡo alam sēnē denevngwēng loḵ ayej ti ti.

⁷ Lob delēk bekwaj ya ngahi medenēr bē, “Alam sēn agi yik sir Galilea pin!

⁸ Rēk nebē va sēn hil pin nehango bē denevngwēng loḵ hil ayed ti ti nirōp-ē? ⁹ Hil Patia geMedia, gehil sēn nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*. ¹⁰ GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sēn dus vu Kurene lo ga, hil alam vatēvek vu Rom ving. ¹¹ Hil alam Yuda los alam-yu- ngwē sēn deggēr in sir medenesepa loḵ alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rēk hil pin nehango bē denenēr gagak raḵ Anutu yi huk niwēēk loḵ hil ayed ti ti.

¹² Lob sir pin delēk gekwaj ya ngahisekē. Geya denēr vu sir nebē, “Nḡaa sagi degwa nebē va?” ¹³ Rēk la denenēr gagak pelēsēn nebē, “Denum bēl mengēēs pangsēn beyuj vong paya.”

Pita Nēr Gagak Rangah

¹⁴ Loḵ Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sēnē kedi denare, lob tahi niwēēk genēr rangah vu alam bē, “Ham Yuda los alam-yu- ngwē pin sēn ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebē nengamin vu sa gagak, beham jak nḡaa sagi ni! ¹⁵ Ham kuung bē alam sagi denum meyuj vong paya, gaḵ ma! Yik nahēn 9 krōk monbuk gemehōti su nenum bēl mengēēs monbuk rē. ¹⁶ Rēk mu mehō-nenēr-gagak-rangahsēn Yoel nēr raḵ nḡaa sēnē wirek bē:

¹⁷ ‘Anutu nēr bē, “Buk-tamusēn dus jak,

og sêk keseh sa Anon Vabuung jak alam pin.

Geham nalumin maluh los avêh lo rêk denanêr gagek rangah nabê alam-denênêr-gagek-rangahsên.

Log ham hur magêm rêk degelê ngaa aggagga nabê pesepsên, geham alam atov rêk degêp medegelê pesepsên.

18 Kê! Vu buk saga rêk sa keseh sa Anon Vabuung jak sa hur maluh los avêh, lob rêk denanêr gagek rangah nabê alam-denênêr-gagek-rangahsên.

19 Lob mêm sêk gevong huk aggagga gêp yagek, gesêk gevong ngaa bôp bôp gêp dob sênê: Kôk los nengwah genengwah aru.

20 Log hes rêk malakenu dok, gekwev mala kôk jak.

Govek log mêm Mehôbôp yi buk natôk nam.

Yi buk rêk bôp los niwêek.

21 Log alam sên detahi ya vu Mehôbôp lo pin, og rêk Anutu geķo sir nah vu yi.”

22 Om ham Israel! Ham gwengô gagek sagi! Sa bê nanêr Yesu Nasaret vu ham: Ham ngo rak huk niwêek los ngaa bôp sên Anutu vo lok mehô saga nema lo ni. Tato ngaa bôp saga vu ham in bê ham jak ni nabê Anutu vong yi yam. 23 Wirek Anutu yô kwa vo meduu ahon ggovek ya, log mêm tung mehô saga loķ yôk ham nemamin. Loķ ham vong loķ ya alam-yu-ngwê sên denekeyêh horek lo nemaj, bedesis yi rak ya kelepeķo* mediik. 24 Rêk mu Anutu nêr mekedi rak yah vu bedub meķo yi vêr vu nivanê nipaya pin sên diiksên-yi lo. In diiksên saga su yoh vu bê dahun mehô saga yônôn rê. 25 In Davit nêr gagek rak yi bê:

‘Sa nehalê Mehôbôp nedo sa malag yoh vu buk pin.

Nare ggêp sa nemaģ vesa gengaa ti su rêk kepê sa rê.

26 Om sên sa ahêģ nivesa, log mêm sa hevong ayeģ in sa kwag vesa rot.

Gesêk bo kwag in hong bemedo,

27 in su rêk gwevuu sa ķenug bemedo Nyêģ-diiksên-yi rê.

Log su rêk gwevuu hong mehô vabuung bepetar na rê.

28 Getato aggata mala-tumsên-yi vu sa, om rêk gemedo geving sa,

lom rêk sa kwag vesa rot.’

29 Arig lo, sa bê nanêr nirôp vu ham nabê hil mehô teta wirek hen Davit diik ggovek ya, bedelev. Geyi bedub nahên neggêp vu hil gwêbeng. 30 Rêk mu Davit yi mehô-nênêr-gagek-rangahsên ti, log yô rak ni bê Anutu nêr yônôn venuh nebê, ‘Sêk getung hong mewis ti bemedo jak hong sêa natu mehô-los-bengô dok nah bôm.’ 31 Wirek Davit lê ngaa sên Anutu rêk geving lo, log nêr rak Kerisi bê rêk kedi jak nah. Nêr bê Anutu su rêk gevuu yi bemedo Nyêģ-diiksên-yi benavi petar na rê. 32 Yônôn, Anutu nêr beYesu saga kedi rak yah, behe pin halê ngaa sên agi ggovek ya om sên he nanêr. 33 Gwêbeng rak yah vavunê ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beķo Anon Vabuung ggêp ama nema ggovek ya, yoh vu sên wirek Ama nêr bê rêk bo vu yi lo. Lob ngaa sên ham lê los ham ngo gwêbeng lo tato bê vong yam ggovek. 34 Davit su rak ya yagek rê, rêk nêr bê:

‘Mehôbôp nêr vu sa Mehôbôp nebê,

“Gemedo sa nemaģ vesa.

35 Gevu tamusên og sêk getung alam sên denelê hong paya lo dedoķ na vaham gebinê.”

36 Nebê sênê om hil Israel pin ajaķ ni yônôn nabê Yesu saga sên ham rekô yi rak ya kelepeķo* lo, saga Anutu tung yi netu hil Mehôbôp los hil Kerisi.”

Alam Ngahisekë Deggërin Sir Mederipek Bël

³⁷ Alam sënë dengo gagek saga lob gelu ayoj rot, lom denër vu Pita losho sinarë saga nebë, “O arig lo! He rëk gevong nabë va?”

³⁸ Lok Pita nër yah vu sir bë, “Ham ti ti ngo gwërin ayomin geham jipek bël jak Yesu Kerisi arë in dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Anutu rëk gevong Anon Vabuung vu ham. ³⁹ In wirek Anutu nër bë gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sën nahën denedo ading in yi lo geving. Yönon! Rëk gevong vu alam pin sën hil Mehöböp Anutu tahi sir bë dena vu yi lo.” ⁴⁰ Pita nër gagek agga ngahisekë hus ading rot vu sir, log nër niwëek bë, “Ham gwëgin ham! Ham kwehe ham vër in alam nij paya sën denedo dob-è!” ⁴¹ Nebë saga, lob sir vahi dejom Pita yi gagek ahon medenevong ving, lom deripek bël. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehöböp yi hur medenedo. ⁴² Nijwëek bë degenko alam sinarë hir gagek, lom detu degwa timu in dedok vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom rak.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vong balam sinarë devong ngaa böp ngahisekë balam pin delë lob deggöneng.

⁴⁴ Lob alam pin sën ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yi ngaa rë, gak denevong ngaa pin tu sir pin hir ngaa. ⁴⁵ Devong hir dob los hir kupek in bë alam debagö, lob deneko monë rak medenevo ggelek sir pin in bë ti su jak vu in nos lu ngaa. ⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneya dub-vabuung-böp katum ayo yoh vu buk, log denesupin sir lok hir beggang ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevong hir nos ggelek sir. ⁴⁷ Deneko Anutu arë rak yoh vu buk, galam pin ayoj netee yi in sir. GeMehöböp nevong balam deneggërin ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sënë yoh vu buk.

3

Mehö Vaha Nipaya Nivesa Rak

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-böp rak 3 krök sehuksën in bë denajom jak. In alam Yuda denevong nebë sënë.

² Lob mehö vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaku yi meyam denetung menedo dus vu veluung avi sën denenër arë nebë Malangeri lo. Ata yö ko yi to los vaha nipaya, lom denevong nebë saga yoh vu buk in bë ketag los tahi monë lu ngaa vu alam sën deneya dub-vabuung-böp katum ayo lo. ³ Mehö saga lë Pita luho Jon geluho bë dedok na dub-vabuung-böp, lob ketag vu luho bë luho debo ngaa vu yi. ⁴ Rëk Pita luho Jon degët yi niwëek ata, log Pita nër vu yi bë, “Gebarah malam jak megwelë aluu rë!”

⁵ Lob kwa vu bë mak luho rëk debo ngaa vu yi, lom peggin mala yah vu luho. ⁶ Rëk Pita nër bë, “Sehög monë ma! Gak mu sa bë dok vu hong nabë sënë: Sa nanër vu hong jak Yesu Kerisi Nasaret arë nabë, ‘Kwedi jak megena!’ ” ⁷ Lom jom lok nema vesa bedadii yi rak. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwëek lok, ⁸ gemëm kedi pevis mevare neya. Belok ya dub-vabuung-böp katum ayo ving luho, genepisek menepesöng geneko Anutu arë rak.

⁹ Lob alam pin delë bë ggee meneya geneko Anutu arë rak. ¹⁰ Lob derak ni bë yik mehö sën nedo yoh vu buk lok dub-vabuung-böp veluung avi Malangeri, meneketag los netahi monë lu ngaa vu sir lo. Lob delë bë nivesa rak lom delëk anon bekwaj neketul lok.

Pita Nër Gagek Ggëp Dub-vabuung-böp Ayo

11 Mehö sënë nahën nekebi Pita lu Jon, lob alam deserög meya detetup loöho loḵ dub nenga-gelusën sën denenër bē Solomon yiyi lo, lob delēk böpata rot. 12 Pita lē alam sagi lob nēr gāgēk vu sir bē, “Ham alam Israel! Nebē va sën ham ayomin ya ngahisekē in ngāa agi-ē? Ham su gwelē aluu! Maḵ ham kwamin nevo bē raḵ alu ngo he niwēēk ma maḵ alu ngo vabuung om sën alu hevong mehō aga benivesa raḵ meneya-ē? Gaḵ ma! 13 Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sën, hil kenud lo hir Anutu lo, sën ḵo yi hur Yesu arē raḵ nebē sënë. Sën yik mehō saga sën ham vo yi loḵ ya alam-begō-yi nemaj, geham lah yi vun ggēp Pilatus mala lo. Pilatus bē dēēin yi mena, rēk ma geham ruu demimin vu yi! 14 Ham ruu demimin vu mehō vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bē dēēin mehōti sën sis mehō la bedediik lo vēr vu ham. 15 Mehō mala-tumsën degwa yi rēk ham sis yi bediik. Loḵ Anutu nēr mekedi raḵ yah vu bedub, behe halē bē nedo mala-tumsën, besën he nanēr rangah. 16 Galu ayomin neya timu vu yi, om sën alu anēr arē, lob vong niwēēk vu mehō sënë besën ham nelē yi beham raḵ ni lo. Yesu vong mehō sënë nivesa raḵ raḵ ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi. 17 Yōnon, arig lo! Seraḵ ni bē ham los ham ggev su raḵ degwa ni rē, om sën ham vong paya vu yi nebē sënë. 18 Rēk wirek Anutu yō tatekin gāgēk verup alam-denenēr-gāgēk-rangahsën lo pin avij nebē yō yi Kerisi rēk nam begeko vanē. Lob vong gāgēk saga banon raḵ raḵ huk sën ham vong lo.

19 Om ham gwērīn ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham ngāa nipaya pin na, lob mēm Mehōböp rēk gevong beham nimin semē semē jak. 20 Lob rēk gevong Yesu nom vu ham. Mehō saga sën Anutu ggooin raḵ in bē geḵo hil nah lo.

21 Log gwēbeng nedo yagek menegin buk sën Anutu bē gevong ngāa pin natu mewis lo. Nebē sën nēr wirek verup alam-denenēr-gāgēk-rangahsën vabuung lo avij lo.

22 Moses nēr nebē, ‘Ham Mehōböp rēk gooin ham arimin ti begetung yi natu ham mehō-nanēr-gāgēk-rangahsën ti nabē sa. Om ham gwēbē nengamin vu gāgēk sën rēk nanēr vu ham lo. 23 Gaḵ nabē mehōti su gengo mehō-nenēr-gāgēk-rangahsën saga aye rē, og Anutu rēk gevong bemala nama, gesu rēk medo mala-tumsën geving yi alam rē.’

24 Log alam-denenēr-gāgēk-rangahsën pin yik denenēr gāgēk nebē saga. Samuel losho alam sën deneverup ggōkin yi medenenēr gāgēk rangah lo, sir pin denenēr gāgēk raḵ buk sënë.

25 Lob gwēbeng ham loḵ yah alam-denenēr-gāgēk-rangahsën bej, begāgēk sën Anutu losho hil kenud lo dejoo venuh wirek lo anon raḵ vu ham, in nēr vu Abraham bē, ‘Hong mewis ti rēk natu mehō semusemu bedoḵ vu alam pin vu dob.’ 26 Yōnon, Anutu kwa vo hil alam Yuda muḡin, lob ggooin nalu Yesu raḵ bevong yam in bē gevong semusemu vu hil. Log semusemu sënë nebē hil pin ti ti ngo gevuu hil nipaya na baḡērīn hil nom vu yi.”

4

Detung Pita Luho Jon Ya Ḷarabus

1 Pita luho Jon nahën denenēr gāgēk vu alam, log alam-deneḵo-seriveng losho mehō sën negin alam loḵ dub-vabuung-böp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup. 2 Ahēj sengēn vu luho in luho denenēr gāgēk rangah vu alam bē Yesu kedi raḵ yah vu bedub.

3 Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo ḵarabus in sehuk luḵ, gemēm bē monbuk lom degevong gāgēk vu luho. 4 Rēk mu alam

ngahisekē sēn dengo luho hir gagek lo devong ving, bederevuh yam ving alam muginsēn besir 5,000 rak.

Devong Gagek Vu Pita Lu Jon Rak Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem. ⁶ Alam-deneko-seriveng hir ggev bōp Anas, geKayapas luho mehōti arē nebē Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedelok tepēk in luho bē, “Melu vong ngaa sagi rak re niwēēk-a? Ma re vong meluu yam-a?”

⁸ Lob Anon Vabuung lok yam ggērin Pita ayo lom nēr vu sir bē, “Ham ggev los alam teta vu Israel! ⁹ Gwēbeng ham maḵ bē doḵ tepēk in aluu in ngaa nivesa sēn alu hevong vu mehō vaha nipaya-ē. Maḵ ham bē jaḵ mehō sēn nivesa rak agi degwa ni? ¹⁰ Nabē nebē saga, og mēm alu hevongin bē ham jaḵ ni balam Israel pin dejak ni geving nabē: Yesu Kerisi Nasaret niwēēk vong mehō sagi benivesa rak los dahis begwēbeng nare ham malamin. Ham sis mehō saga bediik rak ḵelepeko*, rēḵ Anutu nēr bekedi rak yah ggēp bedub.

¹¹ Yōnon!

‘Ham alam sēn denelev beggang lo nimin lēlin gelōng ti sēnē.

Rēḵ mu netu gelōng niwēēk beggang nyēketu yi.’

Og gelōng saga yik Yesu. ¹² Su mehō ngwē yoh vu bē doḵ vu hil rē. In vu dob pin og Anutu su tato arē agga ngwē vu hil bē rēḵ geko hil nah vu yi rē.”

¹³ Dengo bē Pita luho Jon denēr rangah niwēēk, lob deranga nemaj in derak ni bē luho su deluk dub rē, gak luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rēḵ derak ni bē wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehō sēnē nare ving luho gedelē bē navi nivesa rak yōnon, lob su deyh vu bē denanēr gagek ti doḵ nah vu luho rē. ¹⁵ Lob alam ggev denēr vu lōōho bē lōōho degeto dena dobnē rē.

Lob lōōho to deya, log mēm yō yah desap sir rak medenēr bē, ¹⁶ “Rēḵ hil gevong va vu mehō luu saga? Luho devong ngaa bōp sēnē balam vu Yerusalem pin derak ni, om hil su ayoh vu bē rēḵ abun gagek saga rē. ¹⁷ Gak gagek saga rēḵ na menoh vu alam pin, om hil nanēr in luho niwēēk nabē luho su dena denanēr gagek jaḵ Yesu arē saga vu mehō la gökin.”

¹⁸ Lob detahi luho yom bemēm denēr vu luho bē luho su na denanēr gagek jak Yesu arē, beluho su detahu gagek sēnē vu alam. ¹⁹ Rēḵ Pita luho Jon denēr yah vu sir bē, “Nabē alu gevuu Mehōbōp yi gagek sēnē na galu sepa doḵ ham gagek, og maḵ Anutu rēḵ gelē aluu nivesa? Ham ngo kwamin bo saga rē. ²⁰ Alu su ayoh vu bē rēḵ ayemin nama rē. Gaḵ alu rēḵ nanēr gagek rangah jaḵ ngaa pin sēn alu halē los hango lo!”

²¹ Lob ggev lo devong gagek rak luho niwēēk ggōkin, log mēm delēin luho beluho deya. Alam ggev deggōneng in alam, in sir pin deneko Anutu arē rak in ngaa sēn luho devong agi, lob su kwaj ḵo aggata ti in bē debo vanē vu luho rē. ²² Gemehō sēn luho devong ngaa bōp rak yi benivesa rak lo, yi ta mehōdahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Rak Bē Anutu Bo Niwēēk Vu Sir Medenanēr Gagek Rangah

²³ Devong luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenēr alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta hir gagek pin vu sir. ²⁴ Dengo ggovek, log sir pin ayoi timu gedejom rak vu Anutu bē, “O Mehōbōp, ngo getung dob los yagek los loo bengaa pin sēn denedo lok lo. ²⁵ Wirek hong Anon Vabuung vong gagek ti verup lok hong hur Davit avi, sēn he kenumin lo, nebē: ‘Nebē va sēn alam-yu-ngwē ahēj sengēn pangsēn rot,

gemehönon la medo denevngwäng yah nenga meris mu-e?

²⁶ Alam-los-bengöj vu dob sënë pin kedi dero sir in degevong begö, log alam böp pin desupin sir medevngwäng rak begö in bë dedahun Mehöböp luho Mehö sën ggooin rak in bë geķo hil nah lo na.'

²⁷ Yönon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwë, galam Israel, bedevngwäng yah nenga nebë saga ggëp nyëg böp Yerusalem in bë dedahun hong hur vabuung Yesu na. Mehö sën wirek gehooiin yi rak lo. ²⁸ Deĵoo gageķ revuh ti nebë saga in bë degevong ngaa sën wirek geduu gageķ ahon niwëëķ bë rëķ anon jaķ lo. ²⁹ Om Mehöböp, ngo kwam bo gageķ maggin pin sën bë degevong-ë rë megedok vu hong hur he, log gwevong niwëëķ vu he in he nanër hong gageķ rangah, gehe su agöneng. ³⁰ Gebër nemam niwëëķ jaķ begwevong alam niraksën nijvesa jaķ, log gwevong ngaa böp los huk aggagga jaķ hong hur vabuung Yesu arë."

³¹ Nahën deneĵom rak nebë sënë, log beggang sën desupin sir loķ lo ggee böpata gAnon Vabuung yam ggërin ayoj, lob mëm denenër Anutu yi gageķ niwëëķ ata gesu deneggöneng rë.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo ahëj los ayoj neya timu vu sir vewen vewen ving. Su mehöti lë yi ngaa ti benër bë, "Sagik sa ngaa!" rë, gaķ hir ngaa pin saga sën tu sir pin hir ngaa.

³³ Lob sinarë nyëdahis lo denenër gageķ rangah bë Mehöböp Yesu kedi rak ggökin, lob hir gageķ saga los niwëëķ balam pin denëķo arëj rak. ³⁴ Sir ti su rak vu in nos los ngaa ti rë, in sir sën deyoh vu dob los beggang lo pin denevo vu alam vahi medenëķo monë rak. Denëķo monë rak, ³⁵ lob devo vu sinarë nyëdahis lo medenëģin, loķ mëm sinarë denevo ggelek alam sën deneraķ vu in ngaa lo.

³⁶ Mehöti nedo, arë nebë Yosep, lob sinarë denër ggev ngwë rak yi nebë Barnabas. Arë sënë degwa nebë mehö nelev horeķ in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros. ³⁷ Lob yi dob len ti neggëp Yerusalem, lob vong bemehöti baģo, lob ķo monë saga beya mevo vu sinarë lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehö ngwë nedo arë nebë Ananias, gevenë arë nebë Sapira. Lob Ananias vong yi dob len ti bemehö la debaģo. ² Rëķ luho venë devngwäng loķ ti, lom devun monë saga vewen betu luho yö hir ngaa. Log Ananias ķo vewen beya mevo vu alam sinarë genër bë monë sën lo yik pin sënë.

³ Loķ Pita nër vu yi bë, "Ananias, Satan nare loķ ayom begevun dob sagi yi monë vahi gegetetuhin Anon Vabuung. ⁴ Wirek sën su debaģo dob rë lo, og yik ngo hong ngaa! Log debaģo om maķ monë saga netu hong ngaa in bë gweģin megwevong noh vu kwam. Ma rë nër vu hong bë gwevong paya nabë sënë? Su gelah monë sënë vewen vun in mehönon mu rë, gaķ gelah vun in Anutu!"

⁵ Ananias ngo gageķ sagi, lob diik pevis beto neggëp, lob alam sën vare denelë lo deggöneng böpata rot.

⁶ Lob alam magëm kedi debom loķ tob beya delev. ⁷ Ggoveķ gehes mala löö ggoveķ ya, log Ananias venë verup yam beggang ayo, lob su rak ngaa sën tōķ vu regga lo ni rë.

⁸ Lom Pita loḵ tepëḵ vu yi bē, “Maḵ yiḵ melu ḵo monē yoh vu sēn raḵ dob saga ma ma?”

Loḵ avēh nēr yah bē, “Ēē-ē! Yoh vu! Alu haḵo nebē saga!” ⁹ Rēḵ Pita nēr bē, “Melu reggam joo gageḵ revuh ti gemelu bē seggi Mehōbōp yi Anon Vabuung-a? Om gwenḡo! Alam sēn delev reggam lo yom denare loḵ veluung avi, om rēḵ debaḵu hong geving bena dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavēh saga diik beto neggēp loḵ Pita vaha, lob alam maḡēm deloḵ yam beggang ayo medelē bē avēh diik meneggēp, lom devaḵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sēn denḡo gageḵ agi deggōng bōpata rot.

Nгаа Bōp Aggagga Verup

¹² Lob sinarē nyēdahis devong ŋaa bōp aggagga raḵ alam vahi besir pin denelē, lob mēm alam sēn denesepa loḵ Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir loḵ dub-vabuung-bōp nenga-gelusēn sēn denenēr bē Solomon yiyi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deḵo arēj raḵ, rēḵ deggōng gesu desupin sir ya ving sir rē. ¹⁴ Rēḵ alam maluh los avēh ŋahiseḵē ayoj ya timu vu Mehōbōp bederevuh yam ving yi alam, bedetu vu bōpata raḵ.

¹⁵ Lob tum denevaku alam nijraksēn meyam debē neggēp loḵ kanyē los bēḵ loḵ aggata, lob denebē sir ti ti ya ya in bē Pita geto mena, og hes gelu ḵenu na mejak sir. ¹⁶ Galam vu nyēḡ pin sēn denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Denēḵo alam nijraksēn ving alam sēn memō nipaya gwang ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa raḵ yah ggōkin.

Angēr Ḵo Sinarē Lo Vēr In Ḵarabus

¹⁷ Nebē saga lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp losho yi alam Sadukai* pin denelē Yesu yi alam paya, ¹⁸ om dejoo gageḵ lob kedi dejom sinarē nyēdahis lo ahon bedetung sir luk ya ḵarabus. ¹⁹ Rēḵ Mehōbōp yi angēr yam tahinin reping in sir buk vuheng, log ḵo sir to meyah dobnē genēr bē, ²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-bōp ḵatum ayo beham tateḵin gageḵ vu alam pin nabē degevong nabē sēnē in denatu mewis medemedo malaj-tumsēn.”

²¹ Denḡo gageḵ saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-bōp bedetateḵin gageḵ vu alam. Getum alam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp losho yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denēr gageḵ ya beggang ḵarabus bē degeḵo sinarē nam.

²² Lob hir hur deloḵ ya beggang ḵarabus, rēḵ sinarē su denedo rē. ²³ Lob yah denēr vu sir bē, “He halē beggang ḵarabus yi reping rēḵ desis loḵ beniwēēḵ gahēvavu denare medeneḡin. Lob he tahinin, rēḵ he su atōḵ raḵ mehōti genedo beggang ayo rē.”

²⁴ Lob hir ggev sēn neḡin alam loḵ dub-vabuung-bōp lo losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev denḡo gageḵ saga, lob kwaj ya ŋahiseḵē bedenesero degwa. ²⁵ Loḵ mehōti ya verup vu sir benēr bē, “Alam sēn ham tung sir ya ḵarabus lo denare dub-vabuung-bōp ḵatum ayo medenetateḵin gageḵ vu alam.” ²⁶ Lob hir ggev sēn neḡin alam loḵ dub-vabuung-bōp lo, losho ahēvavu la, ya deḵo sir. Rēḵ su desis sir gederot rē gema. In deneggōng in alam bē rēḵ detengwa sir jaḵ gelōng.

Sinarē Su Deneggōng In Kaunsor Rē, Gedenenēr Gageḵ Rangah

²⁷ Deḵo sir yam medevarah sir nare vuheng loḵ kaunsor lo malaj, galam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp nēr vu sir bē, ²⁸ “He nēr niwēēḵ ata vu ham bē ham su na nanēr bengō saga rangah vu alam, rēḵ ham nevong in va? Ham nenēr gageḵ saga ya meyoh vu Yerusalem pin beham vongin bē gwēḵo gageḵ

jak nom he nabë he sis mehö saga mediik!”²⁹ Rëk Pita losho sinarë saga denër yah vu sir bë, “He bë sepa doḱ Anutu yi gägek namugin, gemehönon hir gägek gëp tamusën!³⁰ Ham vong paya vu Yesu beham sis yi raḱ kelepeko*, rëk hil kenud hir Anutu nër mekedi raḱ yah.³¹ Anutu ḱo yi raḱ yah vavunë betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geḱo hil nah vu Anutu, gevingin gërin hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na.³² He halë ngaa pin saga, om sën he nanër rangah gAnon Vabuung sën Anutu vong vu alam sën nengaj yes vu yi gägek lo tateḱin gägek sagi ving.”

Gamaliel Nër Bë Alam Kaunsor Denahubin Sinarë

³³ Kaunsor lo dengo yi gägek saga lob ahëj sengën pangsën rot gedevongin bë dengis sinarë pin saga medenadiik.³⁴ Rëk kaunsor ti arë nebë Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengö. Alam pin ahëj neving yi rot los deneko yi raḱ. Lob kedi menër vu sir bë degevang sinarë geto dena dobnë teka rë, lob to deya.

³⁵ Log nër vu kaunsor pin bë, “Ham alam Israel! Bë ham gwevong ngaa ti vu alam sënë, og maḱ ham ngo kwamin bo nivesa rë.³⁶ Ham raḱ ni bë wirek mehöti arë nebë Tiudas kedi benër bë, ‘Sa, sa mehö los nig wëëk böpata!’ Lob alam raḱ neggëp alam mehödahis ti (400) yah detamuin yi. Rëk desis yi bediik, log alam sën denetamuin yi lo deveya beya depalët loḱ geyi huk vës bemala maya verök yi.³⁷ Log tum buk sën kiap böp nekevu mehönon arëj lo lob Yudas vu Galilea kedi raḱ beḱo alam vahi yah detamuin yi. Rëk desis yi ving bediik, log alam pin sën denetamuin yi lo deketëḱin sir bemaya.³⁸ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham göneng in alam saga, geham naḱöök gedemedo rë. Nabë yö denevong huk yoh vu mehönon kwaj, og rëk noh paya bebës.³⁹ Gaḱ nabë degwa neggëp vu Anutu yönon, og ham su yoh vu bë rëḱ kwepë sir rë, om ham gwegin ham in ham su ngis begö vu Anutu!”

Sinarë Kwaj Vesa In Devong Nimumsën Vu Sir In Yesu Arë

⁴⁰ Lob devong ving Gamaliel yi gägek saga, gedetahi sinarë pin loḱ yah bedeveek sir, log denër niwëëk vu sir bë su denanër Yesu bengö rangah log delëëin sir medeya.

⁴¹ Lob mëm devuu kaunsor ya geto deyah dobnë, lob kwaj vesa rot in Anutu ḱo sir raḱ belë sir bë deyoh vu bë alam degevang benij namum in Yesu arë.⁴² Lob medo denetateḱin gägek rangah loḱ dub-vabuung-böp gelok beggang la yoh vu buk pin. Beyö medo denenër Yesu Kerisi bengö rangah gaḱ su denevuu rë.

6

Deggoin Alam Nemadvahi-bevidek-luu Raḱ In Dedoḱ Vu Sinarë Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahiseḱë raḱ, lob sir vahi sën denevengwëng Grik ayej lo ahëj sengën vu vahi sën denevengwëng alam Yuda ayej* lo. Ahëj sengën raḱ degwa nebë sënë: Alam sën denevengwëng Grik ayej lo denenër bë, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hömin avëh alov lo rë.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevidek-luu muginsën desupin Yesu yi hur lo pin yam medenër vu sir bë, “Bë he gevuu Anutu yi gägek na gehe bo nos gelek, og su yoh vu rë!³ Arig lo! Ham ngo gooin ham alam nemadvahi-bevidek-luu jaḱ rë. Sir sën alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loḱ sir niwëëk

* **6:1:** Vu nyë dahis og alam Yuda denevengwëng Hibru ayej lob Anutu yi ḱapiya mugeng neggëp lok Hibru ayej. Rëḱ verup loḱ Yesu yi buk og ayej Hibru sënë pekwë yi bedenenër arë nebë Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rëḱ yööhu teka.

lo, gesir sĕn los kwaj lo. Lob mĕm hil gevong medegegin huk sagi. ⁴ Gak hek ngo rĕk medo in najom jak noh vu buk pin los tatekin Anutu yi gagek mu.”

⁵ Alam pin ahĕj ving gagek saga, lob deggooin Stepan, sĕn mehō yō nevong ving niwĕĕk ata gAnon Vabuung nedo niwĕĕk ving yi lo. Log deggooin Pilip luhō Prokorus ga, Nikanor luhō Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wirek yi alam-yu-ngwĕ ti rĕk ggĕrin yi belok ya metu alam Yuda ti. ⁶ Devarah alam saga lok sinarĕ malaj, log dejom rak gedebĕ nemaj rak sir.

⁷ Log Anutu yi gagek ya meyoh vu nyĕg pin, balam ngahisekĕ detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneko-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devong Gagek Vu Stepan

⁸ Anutu vong semusemu los niwĕĕk bōpata vu Stepan, lob nevong ngaa bōp aggagga balam denelĕ. ⁹ Rĕk alam vahi kedi desis begō rak gagek yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenĕr hir dub-supinsĕn-yi saga nebĕ alam sĕn devo sir vĕr in mehō ngwĕ nemaj ggovek lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving. ¹⁰ Rĕk su deyoh vu bĕ dekeyĕh Stepan yi gagek rĕ, in Anon Vabuung yō vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monĕ vu mehō la in bĕ denanĕr gagek kuungsĕn jak Stepan nabĕ, “He hango bĕ nenĕr gagek pelĕsĕn rak Moses lu Anutu!” ¹² Alam saga devong balam teta los alam-horek-yi galam pin ahĕj sengĕn vu rak saga, lob mĕm sir yō depesōng medejom Stepan ahon bedeko ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehō la in bĕ denanĕr gagek kuungsĕn jak yi lom denĕr bĕ, “Mehō saga nenĕr gagek nipaya rak dub-vabuung-bōp sĕnĕ, geraĕk Moses yi horek. ¹⁴ He hango mehō saga nĕr bĕ. ‘Yesu Nasaret saga rĕk kevoh dub-vabuung-bōp sĕnĕ gepekwĕ gagek wirek hen sĕn Moses vong vu hil lo benatu agga ngwĕ jak.’”

¹⁵ Lob kaunsor pin detung malaj rak Stepan niwĕĕk ata, lom delĕ mala nikapiik rak nebĕ angĕr ti.

7

Stepan Tatekin Gagek Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev bōp lok tepĕk bĕ, “Gagek sagi yōnon-a?”

Lob Stepan nĕr yah bĕ, ² “O arig lo, amag lo! Ham gwengo rĕ! Wirek hil dobahĕ Abraham nahĕn nedo Mesopotamia gesu ya Haran rĕ, lob vu buk saga niwĕĕk ala Anutu tōk vu yi. ³ Lom nĕr vu yi bĕ, ‘Gwevuu hong dob los hong alam na gegena nyĕg len ti sĕn sĕk tato vu hong.’”

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diik ggovek, lok mĕm Anutu vong yi yam nedo nyĕg sĕn gwĕbeng hil nado lok agi. ⁵ Rĕk Anutu su vo dob sĕnĕ len mahen teka vu Abraham in bĕ yō gegin menatu yi ngaa nirōp rĕ, gema. Rĕk Anutu nĕr bĕ tamusĕn og rĕk bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rĕk mu, lok buk sĕn Anutu nĕr gagek vu yi agi, og Abraham nalu ma. ⁶ Log Anutu nĕr ving bĕ, ‘Hong mewis rĕk na demedo alam-yu-ngwĕ hir dob. Lob rĕk denatu alam-yu-ngwĕ saga hir hur bededeginengin sir jak huk karabus noh vu ta jak gĕp alam mehōdahis ti (400). ⁷ Rĕk mu tamusĕn, og sĕk gevong nyĕvewen vu alam-yu-ngwĕ saga sĕn rĕk dedeginengin hong mewis rak maggin bōp lo. Lok mĕm rĕk degevuū nyĕg sagi na, gedenam denajom jak vu sa gĕp sagi.’”

⁸ Lob Anutu joo gagek vu Abraham bĕ geraĕ* nalu maluh lo navij. Lob nahub rĕ lok Abraham ko nalu Isaak, lob neggĕp rot beyah verup lok buk sĕn netu nemadvahi-bevidek-lōō sĕn ata ko yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak

vong nebë sënë vu nalu Yakop ving, geYakop vong vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebë saga ving. ⁹ Rêk hil degwa lo saga denelë arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwë bedebago yi. Bedeko medeya Ejep betu Ejep ti yi ngaa meris. Rêk Anutu nedo ving yi, ¹⁰ melok vu yi, beko yi vër vu ngaa nipaya pin sën deginengin yi lo. Vong semusemu los kwa böpata vu yi lo. Ejep hir mehö-los-bengö Parao mala belë. Lob tum Parao tung yi tu ggev yusekë vu Ejep benegin Parao yi beggang lu ngaa pin.

¹¹ Lob nahub rêk meyip böpata neggëp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin böpata tök vu sir, behil kenud lo su deyoh vu bë denatök vu nos rë. ¹² Rêk Yakop ngo bë nos nedo Ejep, lob vong hil kenud lo deya nos beron muginsën. ¹³ Ggovek ya lo. Ejep siredyah netu beron luu, lob mëm Yosep nër yi rangah vu ari lo bë, 'Ham arimin sa Yosep.' Lob mëm Parao rak ni bë Yosep yi alam sir. ¹⁴ Lob Yosep vong gagek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis löö benemadluho menemadvahi (75). ¹⁵ Lob Yakop luk meya nedo Ejep bediik, log hil kenud lo denedo bedediik ving. ¹⁶ Lob deko navij rom Sekem beyah debë lo. Waak sën wirek Abraham bago vu alam Hamor rak monë betu yi waak bedub lo.

¹⁷ Lom buk sën bë Anutu gevong ngaa sën wirek nër vu Abraham bë rêk gevong lo neggovek in bë natök nam rangah, lob alam Israel deveröng bedeggërin nyëg Ejep. ¹⁸ Beggovek, lo. Ejep hir mehö-los-bengö mewis ti verup, lob su rak Yosep yi huk nivesa sën nevong lo ni rë. ¹⁹ Om sën nevong rii rak hil alam, genevong huk karabus vu hil kenud lo. Geniwëek rot bë dejuuk naluj maluh nikök lo na demedo dobnë medenadiik.

²⁰ Lo. Nahub rë, lo. Moses ata ko yi lo. Buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalangeri rot. Lob ata lu ama degin yi lo. Beggang ayo yoh vu kwev löö. ²¹ Lok mëm ya debë yi lo. Bël nenga, lo. Tum Parao nalu avëh ko yi ya menegin nebë sën yö nalu.

²² Lob Moses luk dub ving Ejep hurmahen bedenetahu yi lo. Alam Ejep hir gagek los kwa pin, lom tum netu mehö los kwa-sevërsin-sën-yi genevong huk los niwëek ving. ²³ Ggovek geMoses yi ta tu mehödahis luu rak, lob kwa vo bë na gelë yi alam Israel. ²⁴ Lom tök rak Ejep ti genevasap Israel ti, lob lo. Vu Israel ti sagi bevong nyëvewen lo. Yah nipaya saga vu basis Ejep ti saga mediik. ²⁵ Moses kuung bë rêk yi alam kwaj bo yi nabë Anutu vong yi yam in bë dok vu sir. Rêk ma gesu kwaj nevo nebë saga rë.

²⁶ Lok heng to lob Moses yah verup betök vu Israel luu geluho denesis sir. Lob vongin bë gevong beluho ayoy nakul gebegö gëp, om nër bë, 'Alam-a! Melu arimin ham lo! Rêk nebë va sën melu nevong paya vu ham-ë?' ²⁷ Rêk mehö sën vong paya vu ari lo ruuk Moses yah genër bë, 'Re nër vu hong bë genatu he ggev los mehö sën gebo nyëvewen vu he?' ²⁸ Ma. Bë gengis sa nabë sën gësis Ejep ti bediik veveng lo?' ²⁹ Nër bë saga lob Moses ggöneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyëg. Lob mëm rêk ko nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehödahis luu ggovek ya, lo. Mëm angër ti tato yi vu yi neggëp nyëg-yumeris dus vu kedu Sinai. Angër los nengwah daggen lo. Nare kele teka niggin ggin. ³¹ Lob Moses lë lob kwa ya ngahisekë in ngaa sën tök vu yi. Lob ya dus in bë gelë nivesa, lob Mehöböp aye nër bë, ³² 'Sa Anutu sën kenum lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.' Lob Moses lëk beggöneng bë su gelë.

³³ Lob Anutu nër vu yi bë, 'Genakah suu vër in vaham. In nyëg sën genare lo. Aga ag nyëg vabuung. ³⁴ Sa halë huk nipaya los maggin pin sën

dedeginengin rak sa alam vu Ejep, lob gwëbeng seluk yam in bê sa kevelekin sir los gaço sir vër vu ngaa maggin. Om kwedi jak! Sa bê gevong hong megenah Ejep.’³⁵ Yik Moses saga sën wirek deruu demij vu yi gedenër bê, ‘Re tung hong bê genatu ggev böp los mehõ sën gebo nyëvewen vu he?’ lo. Rêk Anutu vong yi yah in bê natu hir ggev los kevelekin sir vër, om sën vong bangër sënë tøk vu yi loç kele mahen teka sën lo in bê bo niwëek vu yi.

³⁶ Log yik Moses saga sën vong ngaa böp aggagga vu sir vu Ejep, loç ko sir vër beli sir beya deyoh Loo-çök vuheng meya deço loç nyëg-yumeris yoh vu ta mehõdahis luu.

³⁷ Log yik Moses saga sën nër vu alam Israel bê, ‘Anutu rêk gevong ham ti natu mehõ-nanër-gägek-rangahsën nabë sa.’

³⁸ Log desupin sir ggëp nyëg-yumeris, lob yik Moses saga sën ya nedo këdu Sinai ving angër bevengwëng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil kënud lo, lob ko Anutu yi gägek mala-tumsën-yi bevong vu hil,³⁹ rêk hil kënud lo nij lëlin yi gedekeyëh aye bederuuq yi gekwaj vo bê denah Ejep.

⁴⁰ Lom denër vu Aaron bê, ‘Gesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sën ko he vu Ejep meyam lo maç ya tena? He dugin!’⁴¹ Lom mëm desemu burmakau nalu maluh ti kënu rak goor betu anutu-kuungsën gedenetung seriveng vu. Log ahëj nivesa in ngaa sën yõ desemu rak nemaj agi.⁴² Rêk Anutu ruu demi vu sir in denejom rak los ayej loç hes los kwev gebetuheng pin sën denedo yagek babu lo, yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo bê:

‘Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehõdahis luu vu nyëg-yumeris,
lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.
Maç saga ham vong vu sa? Ma!

⁴³ Ham vaku anutu-kuungsën Molok yi dub sël ving anutu-kuungsën Rompa yi betuheng kënu.
Ham semu ngaa kënu pin saga in bê ham najom jak vu los gwëko arëj jak,
om sëç gevong nyëvewen vu ham,
besëç gevong beham kwesuu nyëg böp Babulon*
mena medo karabus vu nyëg adingnë.’

⁴⁴ Wirek hil kënud denedo nyëg-yumeris, lob hir dub sël nedo. Saga sën Anutu yi dub sël getato bê nedo ving sir, lob desemu yoh vu sën Anutu nër tato vu Moses bê gevong lo.

⁴⁵ Ggovek loç hil kënud lo deyam ving Yosua in bê degeço alam-yu-ngwë hir dob, lob Anutu loç vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deço dub sël sën amaj vo vu sir lo sepa, beyam detung nedo rot Beverup loç Davit yi buk.

⁴⁶ Loç mëm Anutu nelë Davit nivesa, lom Davit jom rak vu bê rêk dev dub ti vu Yakop yi Anutu.⁴⁷ Rêk ma geneggëp rot bemëm nalu Solomon rêk lev.⁴⁸ Rêk mu Mehõ-gayeheng Anutu su nedo loç dub sën mehõnon denelev rak yõ nemaj lo rë. In mehõ nenër-gägek-rangahsën nër bê:

⁴⁹ ‘Mehõböp nër bê sënë:

“Yagek netu sa sëa sën sa nado rak,
gedob saga netu ngadoheng sën sa nehebë vahag rak lo.
Om re yoh vu bê dev dub ti vu sa in bê sa sewah dok-a?”

⁵⁰ Ma ham kuung bê sa nemaj su tung ngaa pin sënë rë?”

⁵¹ Ham alam ayomin niwëek. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon Vabuung yoh vu buk pin nebë sën ham kënumin lo deneruuk wirek lo.⁵² Mehõ-nenër-gägek-rangahsën ti tena sën ham kënumin lo su denevong paya vu yi rë? Ma! Desis alam sën denenër gägek rangah bê mehõ

yohvu Yesu rëk nam lo bedediik. Lob yi saga yam, rëk ham tato yi vu alam-begö-yi medesis yi bediik. ⁵³ Angër denevo Anutu yi horek vu ham rëk ham su nesepa lok rê.”

Detengwa Stepan Rak Gelöng Mediik

⁵⁴ Dengo gägek sagi, lob gägek sagi gelu ayoj rot. Lom deneköo nyëj, gahëj sengën böpata rot vu Stepan. ⁵⁵ Rëk Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala rak yagek niwëek ata benelë Anutu niKapliik, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa. ⁵⁶ Lob tahi bë, “Om ham gwengo rê! Sa halë bë yagek tatekin yi, log Mehönon Nalu nare lo Anutu nema vesa!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur rak gedemir nengaj, log sir pin kedi deserög meya dejom Stepan ahon, ⁵⁸ gederot yi medeko medeya Yerusalem katum degwa dobnë, log mëm detengwa yi rak gelöng bediik. Lob alam sën denër gägek kuungsën rak yi lo dekah hir tob mugin bedetung menedo lok mehö magëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo negin, ⁵⁹ log mëm ya detengwa Stepan rak gelöng. Nahën denesis yi rak gelöng, log pevis mejom rak bë, “Mehöböp Yesul Gweko sanog nök vu hong!”

⁶⁰ Lom tung lus luk getahi bë, “Mehöböp, su gebo dox nah hir ngaa nipaya sënë!” Log diik ya.

8

Saulus Nevong Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo gadu lok sir in desis Stepan mediik. Lob vu buk saga alam dekedo in bë debo maggin böpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem mede-basap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin deveya medeketëkin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarë nyédahis mu yö nahën denedo nyëg böp Yerusalem. ² Galam vahi sën denesepa lok Anutu yi gägek medenero lo, sën mëm delev Stepan gedesu böpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bë kevoh Yesu yi alam benama na verök yi, lob nesepa lok beggang pin benelok ya beneko maluh gavëh ving, benedadii sir ya karabus.

Denër Bengö Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sën deveya medeya jeggin jeggin lo deneko lo rot beya denenër Bengö Nivesa yoh vu nyëg. ⁵ Pilip luk meya nyëg böp ti vu distrik Samaria, lob nër Kerisi vu sir. ⁶ Alam ngahisekë dengo yi gägek los delë ngaa böp sën nevong lo, lom debë nengaj vu yi pangсэн. ⁷ In denelë gememö nipaya sën negwang ya alam ngahisekë ayoj lo dengeek geto deya in sir. Log alam ngahisekë sekëj neselöngin, gevahaj nipaya, og nijvesa nerak. ⁸ Lom mëm alam ayoj tee yi rot vu nyëg saga.

⁹ Lob mehöti arë nebë Simon nedo saga, beyi mehö nerob alam los nevong yesek lu ngaa aggagga, menevong balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedenër bë yi mehö böp ti. ¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwëek bë degengo yi gägek, lob denenër bë, “Mehö saga ko Anutu niwëek böpata yönon!” ¹¹ Nijwëek in bë degengo yi gägek in nerob alam buk ngahisekë los nevong yesek medenelë yi ngaa böp nebë sënë, lob kwaj neya ngahisekë.

¹² Lok tum mëm Pilip nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëg los nër Yesu Kerisi bengö rangah, lom maluh los avëh pin devong ving bederipek bël. ¹³ GeSimon vong ving nebë saga ving beripek bël, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelë ngaa böp aggagga ngahisekë sën Pilip nevong lo, lob kwa neya ngahisekë.

¹⁴ Log tum alam sinarë sën nahën denedo Yerusalem lo dengo bë alam Samaria* deko Anutu yi gägek rak, lom devong Pita lu Jon deya vu sir.
¹⁵ Luho deluk meya deto, lom dejom rak vu Anutu in bë gevong Anon Vabuung vu alam sën denevong ving lo. ¹⁶ In Anon Vabuung su lok yam ggërin ayoj rë, geyö nahën. Gağ yik deripek bël rak Yesu arë mu. ¹⁷ Om luho debë nemaj rak sir, lom mëm Anon Vabuung lok yam ggërin ayoj.

¹⁸ Lob Simon lë bë sinarë luho debë nemaj rak sir bAnon Vabuung lok yam ggërin ayoj, lom ko monë ya vu luho ¹⁹ genër bë, “Melu bo niwëek saga vu sa geving, in nabë sa gebë nemağ jak mehöti, og Anon Vabuung dok nam gërin yi.” ²⁰ Rëk Pita nër vu yi bë, “Höm monë mala nama na verök yi, behong geving! In gekuung bë geyoh vu bë gebago Ngaa sën Anutu vong nyëmasën vu hil lo jak monë! ²¹ Su rëk gedok vu he in huk sënë geving rë, in Anutu lë bë ayom nipaya. ²² Om gegwërin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenajom jak vu Mehöböp in kevoh hong ngaa nipaya sën neggëp lok ayom aga na. ²³ Sa halë bë ayom sis yi pangsën, gengaa nipaya lok nare ayom bejom hong ahon.”

²⁴ Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bë, “Om maam melu ngo najom jak vu Mehöböp in mëm dok vu sa gengaa sën melu nër lo ti su natök vu sa!”

²⁵ Lob sinarë luho saga denër Yesu rangah bedevong Mehöböp yi gägek yoh vu alam, log mëm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggang-bu ngahisekë vu distrik Samaria ggëp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

²⁶ Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bë, “Kwedi gena los ahë sën aggata nevuu Yerusalem geya nehöo ayo Gasa. Aggata sën neyoh ya nyëg-yumeris lo.”

²⁷ Lob Pilip kedi rak meya. Lok mehö nyëg ngwë ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avëh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, beneğin yi monë los yi kupek nivesa vesa pin. Mehö sënë ya mejom rak vu Anutu ggëp Yerusalem geyom to aggata meneyah. ²⁸ Medo netevin mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi kapiya rak yi karis meyom to aggata vuheng in bë nah mena yi nyëg. ²⁹ Lob Anon Vabuung nër vu Pilip bë, “Gena dus vu karis saga megena geving!”

³⁰ Lob Pilip serög meya dus vu, lob ngo bë mehö saga netevin mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi gägek, lob lok tepëk in yi bë, “Mağ gägek sën genër aga, mağ gerak degwa ni ma ma?”

³¹ Lok mehö saga nër yah vu Pilip bë, “Bë mehöti su tatekin vu sa rë, og sëk jak degwa ni nabë va?” Lob nër vu Pilip bë, “Gejak nam vavunë balu ajak karis mana!”

³² Gägek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya bemehö-ë netevin lo sënë: “Deli yi yam nebë sën deneli sipsip yam in bë dengis menadiik, gesu nevangwëng rë.

Nebë sën denekeping sipsip nalu niviiis, rëk su nesu rë.

³³ Devong nimumsën rot vu yi, rëk mehöti su kedi rak melok vu yi menër yi gägek mero rë gema.

Ma rëk yi mewis tena in hil nanër rë?

In desis yi mediik pevis bemala ma gesu nedo dob rë.”

³⁴ Lom avëh-los-bengö yi hur sënë nër vu Pilip bë, “Getatekin vu sa rë! Mehö-nenër-gägek-rangahsën nër gägek sagi rak re? Yö nër rak yi, ma nër rak mehö ngwë?”

³⁵ Lob Pilip tatekin Anutu yi gagek dus ti saga genër Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi. ³⁶ Ggovek geluho medo denetetuu aggata medeneya beya deta bël ti, lob mehö saga nër bë, “Gwelë! Bël neggëp! Yoh vu bë gejipek sa ma ma?”

³⁷ [Lox Pilip nër yah vu yi bë, “Bë gevong ving anon lok ayom, og mëm!”] Rëx bë, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bë Anutu nalu yi!” ³⁸ Lob mëm nër bë karis bare, log luho medelux ya bël, bemëm Pilip dagoo yi luk ya bël.

³⁹ Log luho derak yom ronek, lob Mehöböp yi Anon Vabuung ko Pilip ya, gemehö sënë su lë yi ggökin rë, rëx mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya. ⁴⁰ Gak Pilip, og Anon Vabuung ko yi metök ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyëg böp pin menër Bengö Nivesa rangah. Beya rot beya metök ya Sisarea.

9

Saulus Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Mehö (*Sn 22:4-16; 26:9-18*)

¹ Log Saulus nahën nenër gagek los niwëek bë gevong paya vu Mehöböp yi hur bengis sir medenadiik. Lob ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp, ² benër vu yi bë kevu kapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi pin sën denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu gagek lok kapiya saga nebë, “Nabë Saulus sënë natök vu maluh ma avëh la gedenesepa lok Yesu yi aggata, og gagek ma genaduu sir megeko sir nam Yerusalem.”

³ Log Saulus losho ahëvavu la deya rak beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vër vu gagek nebë davës beluk yam jëh rak sir. ⁴ Lob Saulus vës betetolin beya neggëp dob, log ngo gagek ti yam vu vavunë bë, “Saulus, Saulus! Gëvo vanë vu sa in va?” ⁵ Rëx Saulus nër yah bë, “Mehöböp, hong re?” Rëx gagek lo yom ggökin bë, “Sa Yesu sën gevong vanë vu sa lo. ⁶ Rëx mu kwedi jak megena nyëg böp saga, genahub rëx mëm mehöti rëx nanër ngaa sën gwevong lo tato vu hong!” ⁷ Galam sën deneya ving Saulus lo denare rëx denelëk besu deyoh vu bë debengwëng rë. Log dengo gagek saga dedun rëx su delë bë mehöti nedo rë.

⁸ Lok mëm Saulus kedi nare bemala netum rëx nahën mala nepengipin rot, lom maam dejom lok nema bedeli yi ya nyëg böp Damaskus. ⁹ Benedo buk löö, rëx mu yö nahën mala kenod rot, log su negga nos los nenum bël rë.

¹⁰ Lok Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arë nebë Ananias. Lob Mehöböp tato yi vu belë nebë pesepsën, genër vu yi bë, “Ananias!” Rëx bë, “Mehöböp, sa nado-ël!” ¹¹ Lob Mehöböp nër vu yi bë, “Kwedi gena aggata ti sën denenër arë nebë Aggata Niröp agu. Gena Yudas yi beggang lob mëm gedok tepëx in Tarsus ti sën denenër arë nebë Saulus. Mehö sagi medo nejom rak ¹² genelë ngaa nebë pesepsën bë mehöti arë nebë Ananias nelok ya beggang ayo mebë nema rak yi in bë gevong bemala natum megelë nyëg gökin.” ¹³ Rëx Ananias nër yah vu bë, “Mehöböp, sa hango alam ngahisekë denenër mehö saga bë nevong huk agga nipaya rot vu hong alam vabuung pin vu Yerusalem, ¹⁴ lob ko gagek vu alam-deneko-seriveng hir ggev in bë naduu alam sën ayej nelok hong vu agi, in bë dena karabus.” ¹⁵ Rëx Mehöböp nër yah vu bë, “Gena! Mehö saga og sa hur ti. Sehooin yi rak ggovek ya in geko sa bengög bena nanër vu alam-yu-ngwë losho hir alam-los-bengöj, gevu alam Israel geving. ¹⁶ Log sengo rëx tato nivanë aggagga pin sën rëx natök vu yi jak sën nanër sarëg rangah lo vu yi.”

¹⁷ Lob Ananias ya rak. Ya verup belok ya Yudas yi beggang ayo log pevis mebë nema rak Saulus genër vu bë, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sën tok vu hong lok aggata lo vong sa beseyam in bë malam natum gökin nah, gemëm

Anon Vabuung dok nam gërin ayom.”¹⁸ Ngaa sën ggërin Saulus mala lo ni nebë gël niķepis mekehe ya pevis, log mala tum ggökin gemëm kedi beripek bël.

¹⁹ Log mëm Saulus gga nos bemëm niwëëk loķ yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyëg böp Damaskus.

Saulus Nër Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

²⁰ Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi ggëp nyëg böp Damaskus benër Yesu yi gägek rangah nebë, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!”

²¹ Alam pin dengo yi gägek lob delëk pangsën bekenuj ya gedelok tepëķ vu sir bë, “Mehö saga maķ sën yik nevonġ paya vu alam sën ayej neloķ Yesu arë vu Yerusalem lo! Maķ yik yi saga sën gwëbeng verup agi in naduu sir sënë megeko nah vu alam-deneķo-seriveng hir ggev-ë?”²² Rëķ Saulus kedi menër gägek los niwëëk ata, lob alam Yuda sën denedo vu Damaskus lo dengo yi gägek, lom kwaj ya ngahi in tato vu sir yönon bë Yesu yi mehö sën Anutu ggooin yi raķ netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Begö Vu Saulus Lom Veya Meya

²³ Buk ngahiseķë ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyëg böp Damaskus deġoo gägek in bë dengis Saulus menadiiķ. ²⁴ Rëķ ngo hir gägek saga bë vare denegin yi loķ aggata avi pin yoh vu buk los rangah in bë dengis yi benadiiķ.

²⁵ Rëķ alam sën dengo yi gägek medenesepa loķ lo deķo yi buk medetung loķ kaķaķaad medevonġ ggöķ ya kaķum gelöng yu vavunë vu nyëg böp saga nenga, medeseġun agġis in yi geluķ ya dobnë beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

²⁶ Saulus yah meya betöķ yah Yerusalem, lom vönġin bë loشو Yesu yi hur demedo jevuh ti, rëķ deneggöneng in yi, in kwaj nevo bë su Yesu yi hur maluh yi yönon rë. ²⁷ Rëķ Barnabas ko Saulus beya vu sinarë nyëdahis lo, getateķin bë Saulus lë Mehöböp ggëp aggata benër gägek vu yi om sën ggërin yi menenër Yesu arë rangah los niwëëk vu nyëg böp Damaskus rot. ²⁸ Ggovek lom mëm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggëp Yerusalem. Vönġ huk saga niwëëk benër Mehöböp arë rangah gesu ggöneng rë. ²⁹ Nër gägek raķ Yesu vu alam Yuda sën denevengwëng Grik ayej lo ving, lob loشو denemehoo sir in gägek saga, lom desero aggata in bë dengis yi benadiiķ. ³⁰ Rëķ Kerisi-yi-alam vahi dengo, lom deķo yi bedeluk medeya Sisarea, bedevonġ ya Tarsus. ³¹ Nebë saga lom mëm Kerisi-yi-alam pin vu distriķ Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemagġin su netöķ vu sir ggökin rë. Yesu yi huk saga niwëëk raķ, lob yi alam pin deneggöneng in Mehöböp gedeneķo arë raķ, log Anon Vabuung vo niwëëk vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahiseķë loķ.

Pita Vönġ Ainias Benivesa Raķ

³² Lob Pita ya meyoh vu nyëg pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggëp sagu. ³³ Lob töķ vu Luda ti arë nebë Ainias. Seķë pin selönġin beneggëp lok begġang ayo yoh vu ta nemadvahi-bevideķ-löö. ³⁴ Lob Pita nër vu yi bë, “Ainias! Yesu Kerisi vönġ benim vesa raķ. Om kwedi gebahinin hong kanyë!” Lob Ainias kedi raķ pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delë yi, lob mëm deggërin sir yom vu Mehöböp.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Loķ Yah

³⁶ Yesu yi hur avëh ti nedo Yopa arë nebë Tabita. Sën Grik ayej nenër nebë Dorkas lo. Lob nevonġ nivesa beneloķ vu alam sën deneraķ vu in ngaa lo yoh

vu buk pin. ³⁷ Lob loḵ buk saga nirax lob diiḵ. Lob deripek yi gedebē raḵ ya neggēp beggang ayo vavunē ti.

³⁸ Lob Yopa neggēp dus vu Luda, gehur maluh denḡo bē Pita nedo Luda, lob pevis medevong mehō luu deḡo diḵ ya vu yi bē, “Genam vu he pevis, gesu genakōpek!”

³⁹ Lob Pita ngo gāgek meya ving luho medeyah deverup lob deḡo yi ya beggang ayo vavunē. Lob avēh alov pin ya detetup loḵ yi gevare denesu medenetato tob los rōprōp pin sēn Dorkas semu vu sir loḵ buk sēn yō nahēn nedo mala vesa lo. ⁴⁰ Rēḵ Pita ruuk alam pin saga to deyah dobnē, log yun lus log jom raḵ. Log mēm peggirin mala ya vu heljēḡ genēr bē, “Tabita, kwedi jak!” Lob avēh mala tum belē Pita gekedi nedo. ⁴¹ Pita jom loḵ Tabita nema beloḵ vu bekedi raḵ, log tahi Anutu-yi-alam los avēh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bē vesa loḵ yah. ⁴² Gāgek saga yoh vu alam Yopa pin medenḡo, lob sir ngahiseḵ ayoj neya timu vu Mehōbōp.

⁴³ Lob Pita nedo buk ngahiseḵē ggēp Yopa. Nedo ving Simon sēn mehō nesemu ḵabi lu nḡaa raḵ reggu navi lo.

10

Angēr Tōḵ Vu Kornelius Menēr Gāgek Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arē nebē Kornelius. Alam-begō-yi vu Itali hir kapten ti menegin alam mehōdahis nemadvahi (100). ² Log losho yi alam pin sēn denedo loḵ ti lo denegḡoneng in Anutu medeneḡo arē raḵ. Nevo monē ngahiseḵē in bē doḡ vu alam Yuda sēn deneraḵ vu in nḡaa lo, geyō nejom raḵ vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti loḵ 3 krōk sehuksēn, lob lē nḡaa ti nebē pesepsēn meneggēp rangah rot. Lē bē Mehōbōp yi angēr ti loḵ ya beggang ayo vu yi benēr bē, “Kornelius!” ⁴ Lob Kornelius kenu verup begēt yi, loḵ nēr bē, “Mehōbōp! Bē va?” Rēḵ angēr nēr yah vu Kornelius bē, “Anutu lē hong jomraksēn gelē bē genelōḵ vu alam sēn deneraḵ vu in nḡaa lo, log lē bē yoh vu, lob kwa nevo menedo. ⁵ Om gwevong mehō la dena Yopa bena denatōḵ jak Simon sēn denenēr arē ngwē nebē Pita lo bedegeko nom. ⁶ Mehō saga nedo loḵ Simon ngwē sēn yi mehō nesemu reggu navi lo yi beggang, dus vu loo nenga.”

⁷ Angēr nēr gāgek nebē saga vu Kornelius ggovek log ya raḵ, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehō-begō-yi ti. Mehō-begō-yi saga yi mehō-jomraksēn-yi ving. ⁸ Lob Kornelius nēr gāgek saga pin mero vu lōōho, log mēm vong lōōho ya Yopa.

Pita Lē Nḡaa Nebē Pesepsēn

⁹ Lōōho deya beya deneggēp aggata. Genyēḡ heng gelōōho deya medeya dus raḵ vu nyēḡ bōp Yopa log hes vuheng raḵ. Log Pita raḵ ya Simon yi beggang yu-tamangsēn vavunē in bē najom jak. ¹⁰ Lob diiḵahē, lob kwa vo bē ga nos rēḵ nahēn deneyeh, lob lē nḡaa ti nebē pesepsēn yam vu yi. ¹¹ Lē yāgek tatekin log nḡaa ti luḵ meyam doḵ nebē sēn denejom loḵ tob nyēḡetu lubeluu lo, gebōpata rot. ¹² Lob reggu aggagga pin loḵ nedo. Nḡaa pin sēn denevēēḡ, gengaa pin sēn vare deneya los deneggevek doḵ lo. ¹³ Lob gāgek ti yam vu Pita ving bē, “Pita, kwedi ḡengis reggu beḡegwa!”

¹⁴ Lob Pita nēr bē, “Ma rot, Mehōbōp! Sa su rēḵ ḡa rē! Saḵ su naha nḡaa nebē sēnē rē. In he horek nenēr in bē nipaya besu yohvu rē.” ¹⁵ Rēḵ gāgek saga yom vu yi netu beron luu nebē, “Nḡaa sēn Anutu nēr bē yohvu, saga su genanēr nabē su yohvu rē!” ¹⁶ Nḡaa pin sēn agi tōḵ vu Pita beron lōō, log pevis betob sēn yah meya vavunē.

17 Pita nahën kwa neya ngahi bē, “Ngaa sën sa halē agi degwa nebē va?” log alam Rom sën Kornelius vong sir yam lo deverup. Lööho delok tepëk in Simon sën mehō nesemu reggu navi lo yi beggang, lob mēm verup denare lok veluung avi.

18 Log detahi medelok tepëk bē, “Simon sën arē ngwē nebē Pita lo nedo sënë ma ma?” 19 Rëk Pita nahën kwa nevo ngaa sën lē nebē pesepsën lo, lok Anon Vabuung nēr vu yi bē, “Gwengo? Mehō löo denesero hong! 20 Om kwedi geduk megena vu sir beham na. Su kwam na ngahi. Sengo hevong sir medeyam.” 21 Lob Pita luk ya vu alam saga benēr bē, “Mehō sën ham nesero lo, yik sa sënë. Ma ham yam in-a?”

22 Lok denēr bē, “Kornelius, sën alam-begō-yi hir kapten lo vong he yam. Mehō yohvu sën neggöneng in Anutu geneko arē rak, galam Yuda pin denēr bē yi mehō nivesa. Lob Anutu yi angēr ti to menēr vu, yi bē gevong he nam in hong behil anah yi beggang in bē gengo hong gagek.”

23 Lom Pita nēr bedelok ya beggang ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggëp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Beggang

24 Ya deggëp buk ti vu aggata, lok mēm detok ya Sisarea geKornelius medo negin sir. Tahi yi alam losho yi mehō la ggovek bedesupin sir benedo denegin sir. 25 Pita to melok ya beggang ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggëp lok Pita vaha in bē geko arē jak. 26 Rëk Pita jom lok nema mekedi nare genēr vu bē, “Kwedi jak! Sa, og sa mehōnon meris mu!” 27 Lob luhu devengwëng gedeyah beggang ayo vu alam ngahisekë sën desupin sir medenedo lo.

28 Lob Pita nēr vu sir bē, “Ham ngo rak ni bē horek niwëek ata nēr in he alam Yuda bē he su ayoh vu bē ana medo geving alam-yu-ngwē, ma ana vatëvek vu sir rē. Rëk Anutu tato vu sa nebē sa su nanēr mehōti nabē nipaya ma su mehō yohvu rē. 29 Om sën sa su keyëh gagek rē. Gak ham kwetag sa lom seyam pevis. Rëk sa bē gango niröp nabē ham tahi sa in va?”

30 Lob Kornelius nēr bē, “Ngaa sënë tøk vu sa bebuk löo ruu ya ggovek ya. Sa medo najom rak lok sa beggang ayo rak 3 krök sehuksën lob pevis besa halē mehōti nare geyi tob veroo benikapiik. 31 Lob nēr vu sa bē, ‘Kornelius, Anutu ngo hong jomraksën ggovek gemedo mekwa nevo monē lu ngaa pin sën genevong in bē dok vu alam sën denerak vu in ngaa lo. 32 Om gwevong mehō la dena Yopa bena denanēr Simon sën denenēr arē ngwē nebē Pita lo. Mehō saga nedo lok Simon ngwē sën mehō nesemu reggu navi lo yi beggang dus vu loo nenga.’ 33 Om sën sa hevong mehō la deyök in hong. Lob gevong nivesa begeyam, om sën gwëbeng he pin ayam nado lok Anutu mala agi in bē he gango gagek sën Mehōböp vong vu hong in bē genanēr vu he lo.”

Pita Nēr Gagek Ggëp Kornelius Yi Beggang

34 Lom mēm Pita nēr bē, “Yōnon rot, gwëbeng serak ni bē Anutu su kwa ya vu mehō los arē ma alam vahi mu rē. 35 Gak kwa nevo alam vu nyëg pin bē. Nabē sir ti göneng in yi begevong ngaa nohvu, og nelē yi nivesa.

36 Yōnon, Anutu vong yi gagek vu he Israel, bevong Yesu Kerisi yi Bengō Nivesa vu he. Bengō Nivesa sën nēr gagek mamer vu he bē Yesu Kerisi tu alam pin hir Mehōböp. 37 In ham ngo rak ngaa sën Yesu Nasaret nevong lo ni vorot. Wirek Jon nēr gagek bël-ripeksën-yi rangah, lob vu buk sagi Yesu verup ggëp Galilea, lob bengō ya meyoh vu nyëg pin vu distrik Yudea. 38 Gemak ham rak ni bē Anutu ggooin yi rak bevong Anon Vabuung los niwëek vu yi,

lob ya meyoh vu nyëg pin belok vu mehönon. Anutu nevo niwëek vu yi, lob vong alam sën Satan nevang paya vu sir lo benijvesa nerak. ³⁹ Gehe sënë halë yi wirek, lob sën he nanër gagek rangah rak ngaa pin sën nevang vu Yerusalem los nyëg pin vu distrik Yudea lo. Gesën derekô yi rak kelepeko* gededis mediik lo. ⁴⁰ Rëk buk netu löö lob Anutu nër bekedî rak yah, log tato yi rangah. ⁴¹ Su tato yi balam Yuda pin delë rë. Gaq yik yö tato yi vu he sën wirek Anutu ggooin he rak in bë he nanër yi gagek rangah lo. Kedî rak yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi. ⁴² Log nër vu he bë he nanër yi gagek pin rangah vu mehönon nabë Anutu ggooin yi rak in bë gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksën pin hir gagek. ⁴³ Alam-denenër-gagek-rangahsën pin denër yi gagek rangah nebë: Anutu nekevoh alam pin sën ayoj neya timu vu Yesu lo hir ngaa nipaya ya rak Yesu arë los niwëek.”

Alam-yu-ngwë Deko Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahën nenër gagek saga, log Anon Vabuung yam rak ya alam pin sën dengo yi gagek agi lo. ⁴⁵ Alam Yuda sën ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delëk anon rot in denelë bë Anutu keseh Anon Vabuung rak alam-yu-ngwë ving. ⁴⁶ Dengo sir gedenenër ayej aggagga bedeneko Mehöböp arë rak, lob Pita nër bë, ⁴⁷ “Alam sënë deko Anon Vabuung nebë hil, om rë rëk nanërin bël-ripeksën-yi in sir-a?”

⁴⁸ Lob nër vu alam sën deyam ving yi lo bë dejipek sir jak Yesu Kerisi arë. Lob tum deketag vu Pita bë medo buk la geving sir rë.

11

Pita Tatekin Kornelius Yi Gagek Vu Kerisi-yi-alam Ggëp Yerusalem

¹ Sinarë nyëdahis losho arij lo sën denedo yoh vu distrik Yudea pin lo dengo gagek bë alam-yu-ngwë deko Anutu yi gagek ggovek ya ving. ² Log Pita rak meyah Yerusalem, lob alam Yuda sën denesepa lok Yesu lo denër yi, in nijwëek bë degerah* alam sën deneggërin sir yah vu Yesu lo navij pin nabë sën sir Yuda lo. ³ Gedenër yi bë, “Gerak ya alam sën su derah* navij rë lo hir beggang gegewa nos ving sir!” ⁴ Rëk Pita tatekin ngaa pin sën tøk vu yi lo vu sir bë, ⁵ “Sa nado nyëg böp Yopa, besa medo najom rak lok hes vuheng, lob sa halë ngaa ti nebë pesepsën. Sa halë ngaa böpata nebë sën denejom lok tob nyëketu lubeluu, beluk vu yagek meyam to nedo dob dus vu sa. ⁶ Lob sa hetung malag rak tob saga ayo peggo rot, lob sa halë bë reggu aggagga pin sën denedo dob lo denedo lok. Reggu pin sën vare neya los neggevek dob lo, gesën nevëeng vavunë lo. ⁷ Lob sa hango gagek ti yam vu sa bë, ‘Pita, kwedi gengis reggu begegwa!’ ⁸ Rëk senër bë, ‘Mehöböp, ma rot! Sak su naha ngaa nebë sënë rë! In he horek nenërin bë nipaya gesu yohvu rë.’ ⁹ Lob gagek sën yam vu yagek lo nër vu sa netu beron luvu nebë, ‘Ngaa sën Anutu nër bë yohvu lo, og su genanër saga nabë su yohvu rë!’ ¹⁰ Lob ngaa pin saga yam netu beron löö, log yah beya yagek ggökin.

¹¹ Log mehöti nedo Sisarea bevong mehö löö deyam in sa lob pevis belöoho verup denare lok beggang sën sa nado lok lo veluung avi. ¹² Lob Anon Vabuung nër vu sa bë, ‘Gena geving sir. Su kwam na ngahi!’ Lob arig lo nemadvahi-bevidek-ti sënë deya ving sa behe ya malok ya Kornelius yi beggang. ¹³ Lob Kornelius nër vu he bë lë angër ti genare lok yi beggang ayo benër vu yi bë, ‘Gwevang mehö la dena Yopa bena denanër Simon sën arë ngwë nebë Pita lo nam. ¹⁴ Og rëk nanër gagek la vu hong, lob Anutu rëk geko hong los hong alam pin nom vu yi jak gagek saga.’

¹⁵ Lob sa nahën nanër gagek vu sir, lob Anon Vabuung loĵ yam ggërin ayoj nebë sën loĵ yam ggërin hil muĵinsën lo. ¹⁶ Lob sa kwag vo Mehöböp yi gagek ggökin, sën nër bë, 'Jon neripek alam raĵ bël mu, gaĵ Anon Vabuung rëĵ dok nam gërin ham.' ¹⁷ Wirek hil ayod ya vu Mehöböp Yesu Kerisi, lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yik vong Anon Vabuung vu sir nebë saga. Nebë saga lob sa su nebë re in bë segërin Anutu rë?"

¹⁸ Dengo Pita yi gagek saga, lob devuu hir gagek sagi ya gedeko Anutu arë raĵ bedenër bë, "Oo mak Anutu yoh vu bë gërin alam-yu-ngwë ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsën."

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deĵo Huk Raĵ Muĵinsën

¹⁹ Desis Stepan ggovek lok mëm maggin böpata tök vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalët loĵ bedeya Ponisia los Kupros gAntiok. Rëĵ su denër Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë rë. Gaĵ yö ya denenër vu alam Yuda mu. ²⁰ Loĵ sir la vu dob Kupros, gevahi vu Kurene, deya nyëĵ böp Antiok bedenër gagek vu alam Grik ving. Denenër Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa rangah vu sir, ²¹ lob Mehöböp loĵ vu sir balam Grik ngahiseĵë devong ving medeggërin sir yah vu yi.

²² Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem dengo gagek sagi, lob devong Barnabas ya Antiok. ²³ Ya metök ya vu sir lob lë bë Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahë nivesa. Lom mëm lev horek loĵ sir pin bë degurek Mehöböp babu bekwaj bo yi timu noh vu buk pin. ²⁴ Barnabas yi mehö nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwëëĵ ata.

Lob alam vu böpata deggërin sir medelok yam ving Mehöböp yi alam. ²⁵ Lob mëm Barnabas ya Tarsus in bë sero Saulus. ²⁶ Lob tök raĵ yi beĵo beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam ngahiseĵë loĵ Anutu yi gagek. Lob mëm yik alam Antiok saga detahi ggev raĵ Mehöböp yi hur muĵinsën nebë Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahën denedo saga lob alam-denenër-gagek-rangahsën vahi vu Yerusalem deluĵ medeya Antiok, ²⁸ lob sir ti arë nebë Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nër gagek rangah verup avi bë meyip böpata rëĵ natök vu dob pin. Lob yi gagek saga anon raĵ loĵ mehö-los-bengö Klaudius yi buk. ²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok dejoo gagek venuh bë degevang monë noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in doĵ vu sir. Denevang yoh vu sir ti ti, gesu deneggulin rë. ³⁰ Lob devo monë saga vu Barnabas lu Saulus beluho deĵo yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot Sis Yakobus Mediĵ Geduu Pita Ya Karabus*

¹ Loĵ buk saga mehö-los-bengö Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bë ngis sir. ² Lom nër vu yi alam-begö-yi bedeketöv Jon ari Yakobus kwa raĵ paëp bediĵ. ³ Lob lë bë alam Yuda ahëĵ ving huk nipaya saga, lob nër vu yi ahëvavu bedetung Pita luĵ ya karabus ving. Jom yi ahon loĵ Buk-ggöksën-yi* yi buk ti, ⁴ betung yi loĵ ya nedo karabus, in kwa nevo bë Buk-ggöksën-yi* yi buk pin govek na log mëm geko menam bare alam Yuda malaj. Nebë saga loĵ tato alam-begö-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in deĵgin Pita medepekwë sir in.

⁵ Lob medo denegin Pita loĵ karabus, rëĵ Anutu-yi-alam medo denejom raĵ in yi los ayoj dahis vu Anutu buk gerangah.

Angër Ti Ķo Pita Vër In Ķarabus

6 Deduu Pita rak sēng böp luu benedo karabus gemēm Herot* vongin bë geḱo yi nam gāḱek monbuk. Alam-begō-yi luu denare veluung avi bedeneḱin, log deduu luu nemaj vetii Pita nema vahi vahi geneggēp loḱ luho vuheng atov bebuk vuheng rak.

7 Loḱ Mehōböḱ yi angēr ti verup benikapiik jēh rak beggang karabus saga ayo. Lob angēr sis Pita kweben genēr vu yi bë, “Kwedi jak pevis!” Lob sēng luho vepul in Pita nema beto nedo. 8 Log angēr nēr vu yi bë, “Gwevēh hong kabi los gwtung hong suu nah!”

Pita vong nebē saga, lob angēr nēr ggōkin bë, “Gejöp hong röpröp-ayōōng-yi nah geḱetamuin sa!”

9 Lob Pita vuu beggang karabus ayo getamuin yi beya, rēḱ mu su rak ngaa sēn angēr vong vu yi agi ni bë yōnon rē, gaḱ kuung bë maḱ neggēp melē pesepsēn mu. 10 Luho deya, beya dekesuu alam-begō-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetōḱ ya reping aēn sēn deduḱ nah dobnē lo, lob reping saga yō tahinin yi in luho geluho to deya dobnē beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangēr mehōr bevuu Pita geya.

11 Loḱ mēm Pita ḱenu loḱ yah lob nēr bë, “O gwēbeng mēm serak ni rot bë Mehōböḱ vong yi angēr yam ḱo sa vēr loḱ Herot* nema, geloḱ ngaa pin sēn alam Yuda kwaj nevo bë degevong vu sa lo.” 12 Pita kwa vo nebē saga ggovek, log mēm ya meya Jon sēn denenēr arē ngwē nebē Markus lo ata Maria yi beggang. Alam ngahiseḱē desupin sir rak beggang saga bemedo denejom rak. 13 Log Pita ya verup nare dobnē gepepa rak reping, lob hur avēh ti arē nebē Roda ya in bë tahinin. 14 Lob ngo Pita aye berak ni lob kwa vesa rot beḱenu pesōng ya, lom kwa virek gesu tahinin reping rē, gaḱ serōg meyah beggang ayo benēr vu sir bë, “Pita verup nare loḱ veluung avi!” 15 Rēḱ denēr vu bë, “O! Maḱ genepesepl!” Rēḱ pasang nēr niwēēḱ bë, “Ma! Verup nare yōnon rot!” Loḱ denēr bë, “Om mak sagak ḱenu!” 16 Rēḱ Pita vare nepepa rak reping benare rot, loḱ mēm detahinin gedelē yi, lob delēḱ meḱenuj ya.

17 Loḱ Pita vong nema bë ayej nama, log mēm turin gāḱek pin sēn Mehōböḱ ḱo yi vēr in beggang karabus beto mejom dob lo vu sir. Log nēr ving bë, “Ham na nanēr gāḱek sēnē vu Mehōböḱ ari Yakobus loḱo hil arid sēn Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah dobnē, beya nyēḱ ngwē.

18 Log mēm rangah rak behes mala tōḱ lob alam-begō-yi delēḱ anon beyō deneloḱ tepēḱ vu sir medenenēr bë, “Pita ya tena?” 19 Lob Herot* vong yi alam-begō-yi ya denesero Pita, rēḱ ma gesu detōḱ vu yi rē. Lom mēm Herot* loḱ tepēḱ in alam-begō-yi lubeluu sēn denegin Pita buk lo rot. Rēḱ ma lob nēr bedesis sir medediḱ, log tum Herot* vuu distrik Yudea geluḱ meya nedo nyēḱ böḱ Sisarea.

Herot Diḱ Ya*

20 Log Herot* ahē sengēn böpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bë dena vu yi. Lob desemu gāḱek vu Blastus sēn negin yi beggang los kupeḱ lo ggovek rē bë rēḱ doḱ vu sir, loḱ mēm desu vu mehō-los-begō Herot* bë semu gāḱek saga gedemedo. Nij wēēḱ bë gevong nabē saga in denebago nos loḱ yi dob, gaḱ nabē nama, og rēḱ degeḱo nos vu tena?

21 Lob Herot* ggooin buk ti rak, lob vunek rak alam-los-bengōj hir tob vuneksēn, gerak nedo alam-los-bengōj hir sēa benēr gāḱek vu sir. 22 Lob alam saga detahi bedēḱo yi rak bë, “Aye nebē anutu ti nevengwēng! Gaḱ mehōnon og su denenēr gāḱek nebē sagu rē!” 23 Rēḱ Herot* su dahun arē vu sir genēr bë degeḱo Anutu soḱek arē jak rē, om Mehōböḱ yi angēr vong bebebēn gga ahē pevis mediḱ.

²⁴ Log Mehöböp yi gägek niwëek rak meyoh vu nyëg pin. ²⁵ Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggovek ya, log mëm luho deyah medeya Antiok. Luho deko Jon sën arë ngwë nebë Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk Sinarë Nyëmuğinsën

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenër-gägek-rangahsën la, getato-vaha la, medenedo. Sir sën arëj agi: Barnabas, geSimeon sën denenër arë ngwë nebë Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sën luho mehö-los-bengö Herot* derig lok ti lo ga, Saulus. ² Denedo lok buk ti lob sir sën Kerisi-yi-alam agi ayej ggërin nos medenedo, gemedo denëjom rak vu Mehöböp. Lob Anon Vabuung nër vu sir bë, “Ham gooin Barnabas luho Saulus jak in huk sën sa tato luho in bë luho degevonng lo.” ³ Lob ayej ggërin nos gedenejom rak ggökin, gemëm debë nemaj rak luho gedevong luho ya.

Luho Denër Bengö Nivesa Ggëp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluk medeya Selusia mederak yag vu saga bedeggök loo medeya Kupros. ⁵ Luho detök ya Salamis, lob luho denër Anutu yi gägek lok alam Yuda hir dub-supinsën-yi la. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo neya ving luho benelok vu luho. ⁶ Lob lööho detetuu aggata medeya deyo vu dob Kupros vahi sagu, belööho detök ya Papos. Lob lööho detök rak Yuda ti arë nebë Bar-Yesu. Yi mehö nerob alam los nevonng yesek lu ngaa aggaga, rëk nenër yi bë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti. ⁷ Mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevonng huk vu kiap böp arë nebë Sergius Paulus, mehö kwa böp. Lob Sergius sënë tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bë luho denanër Anutu yi gägek begengo. ⁸ Rëk mehö nerob alam Bar-Yesu sën denenër arë lok Grik ayej nebë Elumas lo, nevonng in bë gërin luho gekiap su gërin yi besepa dok Yesu. ⁹ Rëk Anon Vabuung lok ya meggërin Saulus sën denenër arë ngwë nebë Paulus lo ayo, lob tung mala rak Elumas niwëek genër bë, ¹⁰ “Satan nalu hong! Genevonng ayem vu gägek anon pin! Gägek kuungsën pin los gägek nipaya saga pup ayom ya! Genevonng paya vu Mehöböp yi aggata nivesa pin! Mağ su kwam nevo bë gwevuu na rë? ¹¹ Om gwengö! Gwëbeng Mehöböp nema vongin ngis hong bemalam gemir. Su rëk gwelë nyëg rë gerëk gemedo nabë saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nër bë sagi, log pevis bElumas mala raru lok, log ketul lok beya nesero mehönön sën denajom dok nema bedetato aggata vu yi lo. ¹² Kiap böp lë ngaa saga, lob vong ving. In lëk anon meranga nema in Mehöböp yi gägek.

Luho Devong Huk Ggëp Antiok Ngwë Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sën desepa yi lo devuu Papos, log yag ko sir ya Perga ggëp distrik Pampulia, rëk Jon sën arë ngwë nebë Markus lo vu sir geyah meya Yerusalem. ¹⁴ Gesir vu Perga beya detök ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buk-sewahsën-yi* lob delok ya dub-supinsën-yi beto denedo ving alam Yuda. ¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek vu alam ggovek ya, log mëm denër vu Paulus losho alam sën desepa yi lo bë, “Arig lo, nabë ham gägek la neggëp in bë bo niwëek dok alam ayoj, og ham nanër nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema rak bë ayej nama, log mëm nër bë, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwë sën ham nehöneng in Anutu meneko yi rak lo, ham gwengö rë! ¹⁷ Hil Israel hil kenud lo denedo nebë alam-yu-ngwë lok dob Ejep wirek, lok mëm Anutu gooin sir rak bevong

bengahijsekë loḵ, loḵ tum ʒo sir vër in nyëḡ saga raḵ niwëëḵ. ¹⁸ Lob jom yi ahon loḵ nyëḡ-yumeris genegin sir yoh vu ta mehödahis luu. ¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam yu nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel. ²⁰ Lob dejom dob sënë ahon medenedo loḵ yoh vu ta 450. Log ggooin alam ggev raḵ in bë degegin sir. Rot beberup loḵ mehö-nenër-gägek-rangahsën Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bë gevong mehö-los-bengö ti in gegin sir, lob Anutu vong Saulus sën Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehö-los-bengö menedo yoh vu ta mehödahis luu. ²² Rëḵ mëm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehö-los-bengö loḵ yah ben. Tatekin Davit vu sir bë, 'Sehooïn Yese nalu Davit raḵ ggovek. Sahëḡ ving yi vorot, in rëḵ tamuïn sa gägeḵ.' ²³ Anutu vong yoh vu sën nër wirek bë rëḵ gevong lo, lob anon rak. Vong Davit* yi mewis ti sën Yesu verup vu Israel in bë geḵo hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁴ Yesu yö nahën, log Jon mugin benër gägek rangah vu alam Israel pin bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedëjipek bël. ²⁵ Lob dus raḵ in bë Jon yi huk govek na, lob nër bë, 'Ham kuung bë sa re? Sa su mehö sën ham negin lo rë. Om ham gwengö rë! Mehöti sën rëḵ tamuïn sa menam, og sa su mehö nig vesa yohvu in bë sa natu yi hur ti meḵevelekin vaha suu rë.'

²⁶ Arig lo, ham sën Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwë vahi sën ham nehöneng in Anutu lo, og Anutu vong gägek sënë yam vu hil pin in bë geḵo hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen. ²⁷ Alam sën denedo Yerusalem lo sho hir alam ggev lo su derak Yesu sagi ni nivesa rë, gesu detöḵ raḵ alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek sën denenër loḵ Buk-sewahsën-yi* pin lo degwa rë. Om dejoo yi gägek bë nadiik, lom gägek sën alam-denenër-gägek-rangahsën denenër wirek lo anon rak. ²⁸ Su delë bë vong ngaa ti paya in bë dengis yi rë, rëḵ detahi niwëëḵ vu Pilatus bë ngis yi menadiik. ²⁹ Devong yoh vu ngaa pin sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, banon raḵ ggovek ya. Log deḵo yi vër vu kelepeḵo* beya debë yi ya bedub. ³⁰ Rëḵ Anutu vong bekedi raḵ yah vu bedub ggökin. ³¹ Kedi raḵ vu bedub, lob tato yi vu alam sën denesepa yi vu Galilea wirek gederak mëdeya Yerusalem ving yi lo. Lob gwëbeng alam saga sën medo denenër yi gägek rangah vu mehönon.

³² Lob he yam in bë nanër yi Bengö Nivesa vu ham nabë ngaa sagi sën wirek Anutu nër vu hil ḵenud lo bë rëḵ gevong lo, ³³ saga gwëbeng Anutu vong banon raḵ vu hir mewis lo sën hil agi ggovek ya. Saga nebë vong meYesu kedi raḵ yoh vu gägek sën neggëp loḵ Saam netu luu lo bë: 'Sa nalug hong. Sa haḵo hong gwëbeng!'

³⁴ Log nër wirek bë rëḵ gevong bekedi jaḵ nah vu bedub, gesu yoh vu bë rëḵ gëp mepetar na rë, in Anutu nër bë: 'Sëḵ gevong ngaa nivesa vesa pin sën wirek senër bë sëḵ gevong vu Davit lo vu ham yönon.'

³⁵ Log tatekin gägek sënë raḵ gägek ngwë sën nebë: 'Su rëḵ gwevu hong mehö vabuung mepetar na rë.'

³⁶ Hil arak ni bë Davit nedo dob, lob nevong huk yoh vu Anutu kwa beberup loḵ buk sën diik lo. Lob delev yi beya neggëp ving ama lo bu lo bemëm petar ya yönon. ³⁷ Gaḵ mehö sën Anutu vong mekedi raḵ lo, og saga su petar ya rë. ³⁸ Om arig lo, sa bë ham jaḵ ni, om sën he nanër gägek rangah vu ham bë: Mehö saga sën yoh vu bë kevoh ham ngaa nipaya na. ³⁹ Moses yi horek og su yoh vu bë rëḵ kevoh ham ngaa nipaya na genanër nabë ham alam yohvu rë. Rëḵ mehö saga sën mëm yoh vu bë kevoh alam pin

sĕn ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya pin na, genanĕr sir nabĕ sir alam yohvu. ⁴⁰ Nebĕ saga, om ham gwegin ham! In ngaa sĕn alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn denenĕr wirek lo su natok vu ham. Sĕn nebĕ:

⁴¹ 'Ham sĕn nenĕr gagek pelĕsĕn, ham gwelĕ!
Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!
In sa hevong huk ti lok ham buk sĕn ham nedo-ĕ,
rĕk mu nabĕ mehōti nanĕr sagi vu ham,
og ham su rĕk gwevong geving yi gagek rĕ!' "

⁴² Ggovek log Paulus luho Barnabas bĕ geto denah dobnĕ, lob alam saga denĕr vu luho bĕ luho nom denenĕr gagek sagi dok Buk-sewahsĕn-yi* ngwĕ tamusĕn gōk nahin. ⁴³ Log deketĕkin sir, lok alam Yuda ngahisekĕ losho alam-yu-ngwĕ sĕn deggĕrin ayoj medenejom rak ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek lok sir bĕ nij wĕĕk bedevong geving Anutu yi semusemu sĕn nevong vu sir lo.

⁴⁴ Log Buk-sewahsĕn-yi* ngwĕgu, lob alam vu nyĕg saga pin yam desupin sir in bĕ degengo Anutu yi gagek. ⁴⁵ Rĕk alam Yuda delĕ alam ngahisekĕ yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi gagek pin bedenĕr gagek nipaya rak. ⁴⁶ Nebĕ saga lom Paulus lu Barnabas denĕr yah niwĕĕk ata bĕ, "Yōnon! Huk neggĕp vu aluu bĕ alu gaō Anutu yi gagek sĕnĕ nam vu ham namugin. Rĕk mā geham ruu demimin vu, lob saga tato bĕ ham su yoh vu bĕ rĕk medo malamin-tumsĕn degwata rĕ. Om ham gwengo rĕ! Alu rĕk peggirin he nah benanĕr vu alam-yu-ngwĕ sĕnĕ. ⁴⁷ In Mehōbōp nĕr vu he bĕ: 'Sa hevong hong in genatu alam-yu-ngwĕ hir rangah, megedok vu sir noh vu dob pin megweō sir nom vu sa.' "

⁴⁸ Alam-yu-ngwĕ saga dengo yi gagek, lob ahĕj nivesa rot in Mehōbōp yi gagek, galam pin sĕn Anutu yō ggooin sir rak bĕ demedo malaj-tumsĕn degwata los degwata lo devong ving. ⁴⁹ Lob Mehōbōp yi gagek saga ya meyoh vu nyĕg saga pin. ⁵⁰ Rĕk alam Yuda delok avĕh los arĕj sĕn denejom rak ving sir lo la ahĕj, gedelok ggev maluh vu nyĕg sagu la ahĕj ving bĕ nij tebō in Paulus lu Barnabas gedegetii luho na in hir nyĕg.

⁵¹ Lob luho detetĕhin kebus in vahaj in bĕ tato hir huk nipaya sĕn rĕk gĕp degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium. ⁵² Lob sir sĕn dengo Yesu yi gagek ggĕp Antiok medevong ving lo, ahĕj nivesa rot gemĕm Anon Vabuung luk yam ggĕrin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebĕ sĕn Antiok lo. Luho delok ya alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi bedenĕr Bengō Nivesa rangah. Luho denĕr nivesa, lob alam Yuda los alam Grik yu bōpata devong ving. ² Rĕk alam Yuda vahi su devong ving rĕ, lob delok alam dahis ahĕj bedenĕr gagek nipaya rak Kerisi-yi-alam. ³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu Ikonium gesu deneggōng rĕ. Gaō luho niwĕĕk medenĕr Mehōbōp yi gagek rangah, lob Mehōbōp vong niwĕĕk lok luho nemaj, beluho devong ngaa bōp bōp los huk aggagga in bĕ tato vu alam nabĕ gagek semusemu sĕn denenĕr lo yōnon. ⁴ Rĕk alam nyĕg saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarĕ luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bĕ degevang paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bĕ dengis luho jak gelōng beluho denadiik. ⁶ Rĕk luho dengo, lob deveya medeya distrik ngwĕ arĕ nebĕ Lukaonia medeya Lustra los Derbe los beggang-bu sĕn denedo dus

vu nyëg böp luu saga. ⁷ Bemëm luho denër Bengö Nivesa rangah vu alam beggang-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehöti nedo Lustra, su negee meneya rë, in ata ço yi to los vaha nipaya. ⁹ Mehö sënë nengo Paulus nenër gagek, lob Paulus gët yi niwëek gerak ni bë ayo neya timu beyoh vu bë nivesa jak. ¹⁰ Lob nër ya niwëek bë, “Kwedi jak begebare!” Lob mehö sënë kedi rak pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahisekë delë ngaa sën Paulus vong agi, lob detahi lok ayej Lukaonia nebë, “Anutu luu depöo mehönon rak bedeluk yam vu hill!”

¹² Bedenër Barnabas bë hir anutu-kuungsën Seyus, log Paulus nenër gagek, om denër yi bë hir anutu-kuungsën Hermes. ¹³ Anutu-kuungsën Seyus yi dub ti nedo ya los nyëg böp sagu nenga, lob Seyus yi mehö-neko-seriveng vunek vu burmakau nalu maluh la rak sesik beko meyam aggata avi in bë losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho. ¹⁴ Lok sinarë Barnabas lu Paulus denö gagek sënë, lob luho ayoj maggin rot bedekweek hir röpröp, geluho deserög bedeya delok ya alam vuheng atov bedetahi bë. ¹⁵ “Alam-e! Ham nevongin bë gwevong va? Aluu mehönon meris mu nebë ham! Alu bë nanër Bengö Nivesa vu ham in ham gwevuu ham ngaa kuungsën saga na geham pegginin ham nom vu Anutu sën mala-tumsën degwa. Sën tung dob los yagek geloo los ngaa pin sën nedo lok lo. ¹⁶ Yönon, wirek Anutu lë mehönon mu, gedevong ngaa pin yoh vu yö kwaj. ¹⁷ Rëk su vun yi rot in bë ham dugin yi rë. Gağ nevong ngaa nivesa vesa vu ham mehönon. Nevong hob neto vu ham, los nevong beham nos anon nelok lok yi buk niröp. Nevong nos vu ham nebë saga, lob vong beham kwamin vesa.” ¹⁸ Luho devong gagek sagi bedenare saheng saheng rot in bë degërin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Rak Gelöng

¹⁹ Lok alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom delok alam saga ahëj, lob ahëj sengën bedetengwa Paulus rak gelöng. Dekuung bë diik ya, lom dedadii to meya dobnë. ²⁰ Lom alam sën denevong ving lo yam detetup yi, rëk kedi rak beyah meya beggang. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

²¹ Luho denër Bengö Nivesa rangah vu nyëg sagu, lob alam ngahisekë detu Yesu yi hur. Saga govek lok luho deyah Lustra los Ikonium, medetök yah Antiok vu distrik Pisidia ggökin, ²² bedevo niwëek lok Kerisi-yi-alam ayoj medegadu sir, log luho delev horek vu sir bë, “Ham ngö ayomin na timu vu Kerisi niwëek bemedo. Hil bë adok na Anutu-yi-nyëg, rëk mu hil gağo maggin namugin rë.”

²³ Lob luho deggooin alam la rak yoh vu beggang-bu pin saga in denatu ggev medegegin Kerisi-yi-alam, log ayej ggërin nos gedejom rak in sir medetung sir lok ya Mehöböp sën ayoj neya timu vu yi ggovok lo nema in bë gegin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwë Sën Neggëp Suria Lo

²⁴ Ggovok ya saga log luho deyah ya distrik Pisidia medetök yah distrik Pampulia, ²⁵ lob luho denër Anutu yi gagek rangah ggëp Perga. Ggovok, log luho deluk medeya Atalia. ²⁶ Lok tum luho derak yağ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yik Antiok saga sën wirek alam detung luho lok Anutu nema in bë gegin luho geluho na degevong yi huk sën luho denevong rot begwëbeng agi. ²⁷ Log luho detök yah Antiok lom mëm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin ngaa pin sën Anutu nevong vu luho lo rangah, gedenër bë Anutu

tatekin aggata vu alam-yu-ngwĕ bedeyoh vu bĕ ayoj na timu vu Yesu geving.
 28 Lob luho denedo buk ngahisekĕ ving Kerisi-yi-alam saga.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsĕn Ggĕp Yerusalem

1 Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluĕ medeya Antiok bedenĕr gageĕk vu arij lo bĕ, “Nabĕ ham su sepa doĕ Moses yi horek begwerah* navimin rĕ, og Anutu su rĕĕ ġeĕo ham nah rĕ!” 2 Denĕr nebĕ sĕnĕ, lob Paulus lu Barnabas ahĕj sengĕn rot vu sir bedevo gageĕk raĕ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam deggooin Paulus lu Barnabas raĕ, galam la ving, in bĕ deĵaĕ medena Yerusalem bedebengwĕng ĵaĕ gageĕk rahsĕn* navij geving sinarĕ nyĕdahis losho alam ggev.

3 Devong sir ya, lob ya deyoh aggata sĕn neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenĕr bengĕ vu Kerisi-yi-alam vu beggang-bu mahen mahen pin lok distrik luu saga bĕ alam dahis deggĕrin ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahĕj nivesa in.

4 Lob ya detĕĕ ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam losho sinarĕ, galam ggev, deĕo sir rak. Lob Paulus lu Barnabas denĕr ngaa pin sĕn Anutu vong vu luho lo vu sir. 5 Rĕĕ alam Parisai* la sĕn ayoj neya timu vu Yesu lo deĕedi medenĕr yah bĕ, “Ham gwerah* navij, geham nanĕr vu sir nabĕ desepa doĕ Moses yi Horek geving, og mĕm!”

6 Nebĕ saga lob sinarĕ nyĕdahis losho alam ggev desupin sir in bĕ debengwĕng ĵaĕ medegero. 7 Medo denesap sir raĕ gageĕk hus adingsekĕ, loĕ mĕm Pita kedi menĕr bĕ, “Arig lo! Ham raĕ ni bĕ wirek Anutu vo huk ggelek hil, log ggooin sa raĕ in bĕ sa nanĕr Bengĕ Nivesa vu alam dahis in degengo bedevong geving. 8 Anutu raĕ mehĕnon pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebĕ sĕn vo vu hil lo, in bĕ tato nabĕ nelĕ sir nivesa. 9 Su vong huk ti vu hil gevang huk agga ngwĕ vu sir rĕ. Gaĕ ayoj ya timu vu yi lob yĭĕ saga vong bayoj nivesek rak. 10 Ma ham bĕ seggi Anutu in va? Sĕn ham bĕ gwebĕ ngaa maggin saga ĵaĕ Kerisi-yi-alam kwaj-ĕ! Gaĕ yĭĕ hil los hil kenud lo su ayoh vu bĕ ĕerĕ horek sagi geving rĕ. 11 Gaĕ hil nehevong ving bĕ Anutu neĕo hil yah vu yi raĕ Mehĕbĕp Yesu yi semusemu, lob yĭĕ neĕo alam saga yah nebĕ saga ving.” 12 Pita nĕr bĕ sĕnĕ, lob alam supinsĕn pin ayej ma, gedebĕ nengaj in Barnabas luho Paulus hir gageĕk sĕn luho deneturin ngaa bĕp aggagga pin bĕ Anutu vo niwĕĕk vu luho beluho devong vu alam-yu-ngwĕ lo.

13 Luho denĕr ggovek log Yakobus kedi menĕr bĕ, “Arig lo, ham gwengo sa gageĕk rĕ! 14 Simon nĕr vu ham bĕ Anutu yam vu alam-yu-ngwĕ muĕinsĕn nebĕ sĕnĕ in gooin sir vahi ĵaĕ bedenatu yi alam. 15 Lob alam-denenĕr-gageĕk-rangahsĕn yĭĕ denĕr gageĕk timu nebĕ sĕnĕ. Sĕn neggĕp loĕ Anutu-yi-ĕapiya nebĕ:

16 ‘Nahub rĕĕ sĕĕ nam,

lob Davit yi dub sĕn tamang meto nedo lo, saga sĕĕ dev ĵaĕ nah ĕokin.

Yi ngaa pin sĕn petar ya lo, saga sĕĕ bo mewis doĕ nah,

berĕĕ medo nabĕ sĕn muĕinsĕn.

17-18 In mehĕnon vahi rĕĕ desero Mehĕbĕp.

Alam-yu-ngwĕ sĕn sengo hooin sir raĕ in bĕ denatu sa ngaa lo pin.

Mehĕbĕp sĕn vong begageĕk agi tĕĕ yam rangah wirek lo,

lob nĕr nebĕ sĕnĕ vu hil.”

19 Log nĕr ving bĕ, “Om sa kwag nevo bĕ hil su abo horek ngahisekĕ medegĕnengin alam-yu-ngwĕ sĕn deneggĕrin sir medeyam vu Anutu lo.

20 Gaĕ mĕm hil ĕevu ĕapiya ti na vu sir nabĕ su dega reggu sĕn alam denetung

netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu degevang baggëb, log su dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, besu dega reggu nij kök. ²¹ Gak hil ngo arak ni bë mehönnon denedo yoh vu nyëg pin medenër Moses yi horek loğ dub-supinsën-yi yoh vu Buk-sewahsën-yi* pin rot beberup gwëbeng.

Dekevu Kapiya Ya Vu Alam-yu-ngwë Sën Denevang Ving Lo

²² Lob sinarë losho alam ggev geKerisi-yi-alam pin dejoo gagek, log degoo in hir mehö luu rak in bë luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas. Deggooin Yudas sën arë ngwë nebë Barsabas geSilas, sën luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo. ²³ Lom dekevu kapiya bedevo loğ luho nemaj. Dekevu nebë:

He sinarë los alam ggev sën ham arimin lo he.

He kevu kapiya dus ti sagi yök vu he arimin lo ham sën ham alam-yu-ngwë vu Antiok los Suria, geKilisia.

²⁴ He hangö bë he alam la deyök bedenër horek ngahisekë vu ham bedevong ham ayomin maggin rak geham kwamin neketul lök. Rëk he su anër vu sir bë degevang nabë saga rë. ²⁵ He hangö gagek sagi, lob mëm he ayomin timu, gehe joo gagek ggovek gemëm he hoo in arimin luu sënë rak behevong luho denyök vu ham ving he arimin luu sën he ahëmin ving luho pangsën lo, Barnabas lu Paulus. ²⁶ Luho su deneggöneng in navij bë rëk malaj nama jak sën deneko hil Mehöböp Yesu Kerisi arë rak agi rë. ²⁷ Nebë sënë, lob he hevong Yudas lu Silas deyök ving luho in bë mëm luho denanër gagek sagi jak avij geving vu ham. ²⁸ Anon Vabuung nër vu he, behe joo gagek bë he su getung horek ngahisekë bedeginengin ham. Gak yik horek sagi sën mëm ham sepa dok. ²⁹ Ham su gwa reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, geham su gwa reggu nij kök, geham su gwa reggu sën deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevong baggëb. Nabë ham gwegin ham besu gwevong ngaa pin sagi rë, og rëk nivesa rot.

Gagek ggovek saga.

Anutu geving ham begeving he.

³⁰ Ggovek, log mëm Kerisi-yi-alam devong sir medeluk medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-alam pin ggëp sagu, log devo kapiya vu sir. ³¹ Detevin kapiya, lob kwaj vesa in gagek nivesa sën neggëp loğ kapiya lo vo niwëek vu sir. ³² Lob alam-denenër-gagek-rangahsën luu sën Yudas lu Silas lo, denër gagek ngahisekë vu sir, bedevo niwëek vu sir bedegadu sir ving. ³³ Luho denedo hus ading teka ggëp Antiok ggovek, loğ tum arij lo pin devong luho yah los gagek nahub, beluhu deyah medeya vu alam sën devong luho ya lo. ³⁴ [Rëk Silas yö vong yoh vu kwa menedo Antiok.] ³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehönnon medenenër Mehöböp yi Bengö Nivesa rangah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek loğ Paulus nër vu Barnabas bë, “Alu anah mana galë arid lo vu nyëg pin rë, sën wirek alu anër Mehöböp yi gagek vu sir lo. In alu ajak ni nabë denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bë geğö Jon na geving luho. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo. ³⁸ Rëk Paulus nër bë, “Mehö sagi sën wirek vu alu ggëp Pampulia gesu yam huk ving aluu rë lo, om alu su gako yi na geving!” ³⁹ Lob luho denër sir rot, lom devasuh sir beBarnabas ko Markus beluhu derak yag bedeya Kupros. ⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketag vu Mehöböp bë

yi semusemu medo geving luho, log devong luho ya. ⁴¹ Luho ya deko lok distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwëek loḵ Kerisi-yi-alam vu sagu ayoj.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arë nebë Timoti. Yuda avëh ti sën ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamak Grik ti. ² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenër Timoti bë mehõ nivesa. ³ Paulus ahë ving Timoti bë na geving yi, lob ko yi merah* navi. In kwa vo bë alam Yuda sën denedo agu, lob vong nebë sënë in derak ni bë Timoti ama Grik, om rëḵ dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu beggang-bu ngahisekë, lob denevong gagek sën sinarë los ggev dejuo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenër vu sir bë desepa dok. ⁵ Lob mëm Kerisi-yi-alam devong ving niwëek ata, log alam deneloḵ yam ving sir yoh vu buk, besir ngahisekë nerak.

Paulus Lë Alam Masedonia Ti Loḵ Pesepsën

⁶ Devongin bë dena distrik Asia* rëḵ Anon Vabuung nërin sir bë su dena denanër Anutu yi gagek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deko lok distrik Prugia los Galata. ⁷ Lob ya deverup lok distrik Musia hir den atov, lom kwaj nevo bë dedok na distrik Bitunia, rëḵ Yesu yi Anon Vabuung nërin sir. ⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas. ⁹ Lob Paulus lë ngaa nebë pesepsën loḵ buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bë, "Gegök loo megenam distrik Masedonia megedok vu he!" ¹⁰ Paulus lë ngaa saga ggovek, log he pevis benesero yaḡ in bë ajak mana loo vahi distrik Masedonia, in he rak ni bë Anutu tahi he in bë he na nanër Bengõ Nivesa vu alam sagu.

Ludia Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Hur Avëh Ti

¹¹ Lob he rak yaḡ vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis, ¹² baya verup Pilipi sën alam Rom yam denedo loḵ benyëḡ böpata kesuu beggang-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyëḡ saga. ¹³ Log Buk-sewahsën-yi* lob he heto mayoh bël nenga sën neggëp dus vu beggang agi aggata avi, behe ya matok vu nyëḡ len teka sën alam Yuda denesupin sir medenejom rak lok lo. Lob he tok rak avëh la gedesupin sir medenedo bël saga nenga, lob he heto nado ving sir manër gagek rangah vu sir.

¹⁴ Lob Tuatira avëh ti arë nebë Ludia ngo he gagek sagi. Avëh sënë nevong huk monë yi rak tob mala saḡap, geyõ nejom rak vu Anutu yoh vu buk. Nengo Paulus yi gagek lob Mehõböḡ ggërin ayo gebë nenga in. ¹⁵ Lob losho yi alam deripek bël ggovek lok nër bë, "Bë ham gwelë nabë sayog neya timu vu Mehõböḡ yõnon, og ham dok nam medo sa beggang." Jij he niwëek ata nebë sënë, lob he su ayoh vu bë keyëh aye rë.

Paulus Luho Silas Deya Karabus Pilipi

¹⁶ Buk ngwë lob tum he tetuu aggata maya nyëḡ jomraksën-yi, loḵ hur avëh ti tok vu he loḵ aggata. Mehõti baḡo avëh sënë tu yi ngaa meris, lob yi avëh sënë yutöksën benenër gagek vunsën rangah. Lom avëh sagi ala neko monë böpata rak yi huk yutöksën sënë. ¹⁷ Lob avëh sagi sepa he los Paulus metahi bë, "Anutu vavunë yi alam sënë yõnon rot! Denenër aggata sën Anutu geḡo mehõnon nah lo tato vu hil!" ¹⁸ Avëh sënë nevong nebë sënë rak buk, lob Paulus ni tebõ rak, lom ggërin menër vu memõ nipaya bë, "Senër rak Yesu Kerisi arë niwëek vu hong bë gedëein avëh sënë geḡena!" Lob pevis bememõ lëein avëh geto meya.

¹⁹ Lom avêh sagi ala lo pin delê bê hir bagosên degwa to meya, lob dejom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev. ²⁰ Deko luho ya vu kiap log denêr bê, “Alam Yuda luu sênê deyam in bê degevong bebegô berup dok hil nyêg. ²¹ In denenêr bê hil sepa dok horek agga ti sên hil alam Rom hil su ayoh vu bê gevang ma sepa dok rê lo.” ²² Lob alam pin delok vu sir medenêr gâgek rak luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nêr bedeveek luho rak beggi. ²³ Deveek luho rot ggovek, log detung luho lok ya karabus gedenêr niwêek vu mehô negin beggang karabus bê gegin luho nivesa. ²⁴ Mehô saga ngo gâgek niwêek sênê, lob tung luho lok ya beggang karabus ayo peggo, gedevingin luho vahaj ahon rak ngadoheng.

²⁵ Log buk vuheng rak lob Paulus lu Silas medo denejom rak los denevong raro vu Anutu, galam karabus pin medo denengo luho. ²⁶ Lob pevis bejemapi ggee bôpata beggee rak beggang karabus los mudeng pin, lob reping pin tahinin avuti, gesêng puh in alam karabus pin. ²⁷ Lob mehô negin karabus kedi melê bê reping pin tahinin, lom kuung bê alam karabus to deya pin, lom tur yi paêp-yu-anil in bê yô tetev yi benadiik. ²⁸ Rêk Paulus tahi niwêek ya vu bê, “Su gèbasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehô negin karabus tahi bedeko ram yam. Log serôg meluk ya karabus ayo, rêk neggöneng rot genelêk, lob petev meneggêp lok Paulus lu Silas vahaj. ³⁰ Log li luho to meyah dobnê genêr bê, “Mehô bôp luho! Sa gevang nabê va in Anutu geko sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denêr vu yi bê, “Ayom na timu vu Mehôbôp Yesu, og rêk Anutu geko hong los hong alam geving nah vu yi.” ³² Lob mêm luho detatekin Mehôbôp yi gâgek rangah vu losho yi alam sên deneggêp lok yi beggang lo. ³³ Lob buk vuheng rak rêk ko luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bêl lok yik buk saga. ³⁴ Log ko luho lok yah yi beggang ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devong ahêvavu la ya medenêr bê, “Ham gwêko mehô luu saga vêr in karabus bedenah bej!” ³⁶ Lob mehô negin karabus yah menêr gâgek sênê vu Paulus bê, “Kiap devong gâgek yam bê melu nah. Om melu dêein beggang karabus na gemelu na los gâgek nahub.” ³⁷ Rêk Paulus nêr vu sir bê, “Aluu alam Rom, rêk alu su hevong ngaa nipaya ti in bê degetung aluu duk na karabus rê. Gaq yô desis aluu meris mu rak alam pin malaj gedetung aluu yam karabus. Log gwêbeng mak bê degetii aluu vunsên geto mena? Ma rot! Yô denam medegeli aluu geto menah dobnê.”

³⁸ Lob ahêvavu deko gâgek sênê meyah denêr vu kiap lo, lob kiap dengo bê luho alam Rom yônnon, lom deggöneng rot. ³⁹ Lob ya denêr gâgek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnê. Log denêr vu luho bê luho degevu nyêg sênê gedena. ⁴⁰ Lob luho to deya in beggang karabus, geto deyah Ludia yi beggang, bedelê Kerisi-yi-alam bedenêr gâgek vahi vu sir in bê bo niwêek dok ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devongin Bê Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya rak meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyêg sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sên alam Yuda hir dub-supinsên-yi ti nedo lo. ² Lob Paulus vong ggökin yah nebê sên nevong yoh vu nyêg lo. Lok ya dub-supinsên-yi ving alam Yuda lok Buk-sewahsên-yi* metatekin Anutu-yi-çapiya yoh vu soda löö vu sir. ³ Nêr Anutu yi gâgek

degwa tato getatekin vu sir bë Anutu yö joo gagek ggovek ya bë Kerisi duk nam dob begeko kerus menadiik, gekedi jak nah gökin. Log nër bë, “Yesu sën senër bengö vu ham lo, saga Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geke hil nah lo.”

⁴ Lob sir sën dengo yi gagek lo la deggërin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sën denejom rak vu Anutu lo yu böpata detamuin luho. Lob avëh los bengöj-ggoreksën ngahisekë devong nebë sënë ving. ⁵ Rëk alam Yuda ayoj sis yi rot in alam denesepa Paulus luho Silas, lob debago alam sën nijpaya beyuj-lul-kök lo la ggëp telig, gedesupin mehönongahisekë rot beya delok alam beggang saga ahëj, bahëj sengën rak bededun böpata verup. Ya deggërin Yason yi beggang medesero Paulus luho Silas in bë degeko luho geto dena dobnë vu alam. ⁶ Rëk su detök vu luho rë, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnë bedeko sir ya denare lok kaunsor malaj, log detahi böpata bë, “Alam sën denelok alam ahëj yoh vu nyëg pin bë degevang paya lo, sën gwëbeng deverup vu hil-ë. ⁷ Lob Yason sënë ko sir lok ya yi beggang. Alam saga sën denekeyëh alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* yi horek, gedenenër bë mehö-los-bengö ngwë nedo arë nebë Yesu.” ⁸ Kaunsor losho alam pin dengo gagek sënë lob newaj rak. ⁹ Lob denër beYason losho yi alam debago sir, gedener vu sir bë degegin Paulus luho Silas nivesa in su degevang bebegö berup. Log delëin sir medeya.

Paulus Luho Silas Devong Huk Vu Beroya

¹⁰ Lok pevis beKerisi-yi-alam devong Paulus lu Silas deya Beroya lok buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho delok ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Lob alam Yuda sën denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deko Anutu yi gagek rak mahëj ving. Detevin Anutu-yi-kapiya yoh vu buk in bë dejak ni nabë luho denenër gagek anon ma ma. ¹² Lob alam Yuda ngahisekë losho alam Grik los bengöj-ggoreksën vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavëh.

¹³ Ggovek lok alam Yuda vu Tesalonika dengo Paulus bengö bë nenër Anutu yi gagek ggëp Beroya. Lob deya nyëg sagu, medetetuhin alam sagu in bë ahëj sengën jak vu Paulus losho alam sën denesepa yi lo. ¹⁴ Lob Kerisi-yi-alam depevis medevong Paulus ya loonë, geSilas lu Timoti denedo Beroya. ¹⁵ Lob alam sën deko Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedenyah, lom deko gagek meyah denër vu Silas lu Timoti bë luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nër Gagek Ggëp Atens

¹⁶ Paulus medo negin luho ggëp Atens, lok lë alam nyëg sagu bë denesepa lok hir anutu-kuungsën ngahisekë rot, lob ayo maggin rot. ¹⁷ Lob lok ya dub-supinsën-yi belosho alam Yuda denesap sir rak gagek. Log nevengwëng ving alam-yu-ngwë sën denejom rak ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenër gagek vu alam pin sën yam denedo lo.

¹⁸ Lob losho alam los kwaj böp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemhoo sir, lob denër bë, “Mehö gagek jegin jegin saga bë nanër gagek re?” Lob sir la denër bë, “Maq bë nanër alam nyëg la hir anutu!” Nër bë sënë in Paulus nër gagek rak Yesu los kediraksën.

¹⁹ Lom deko Paulus ya hir beggang kaunsor ggëp Kedu Ares medelok tepëk in yi bë, “Yoh vu bë he gango gagek mewis sën genenër agi lo degwa? ²⁰ He hangö hong gagek rëk yö agga ti, om he hevongin bë gango gagek sagi los degwa!” ²¹ In yik alam Atens sogek ving alam nyëg ngwë sën yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwë rë. Gaq denedo in bë degengo gagek mewis medebengwëng jak mu.

²² Lob Paulus nare loḵ kaunsor vu Ƙedu Ares vuheng atov genër bē, “Ham alam Atens! Seraḵ ham nimin bē ham kwamin vo anutu pin menegin sir nivesa. ²³ Lob sa haḵo loḵ nyëḡ mehalë ham jepö sën ham netung in bē ham najom jaḵ vu sir lo. Lom sa halë jepö ti geham kwevu gageḵ raḵ neggëp nebë ‘Anutu sën hil dugin lo yiji’. Om anutu sën ham dugin rëḵ ham nejom raḵ meris mu vu yi lo, sën gwëbeng sa bē nanër yi gageḵ vu ham.

²⁴ Anutu sën tung dob los ngaa aggagga pin sën denedo loḵ lo, og Anutu saga sën yi Mehöböp sën tu yageḵ los dob ala. Rëḵ su nedo loḵ dub sën mehönon denelev raḵ nemaj lo rë. ²⁵ Mehönon su deyoh vu bē dedok vu yi rë, in su neraḵ vu in ngaa ti rë. Gaḵ yö vong bemehönon denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁶ Lob vong bemehönon pin depum raḵ degwa timu bedeyoh vu nyëḡ pin vu dob, geyö tung hir buk los den atov pin vorot. ²⁷ Nevong ngaa nebë saga in bē mehönon pin kwaj bo Anutu gëp ayoj. Genabë desero yi, og rëḵ denatök jaḵ yi, in su nedo ading in hil rë. ²⁸ Gaḵ hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa raḵ yi timu. Nebë sën ham alam kwaj böp la denenër bē, ‘Hil degwa yi yönon!’ lo. ²⁹ Om nabë hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabë Anutu ni nebë ngaa sën mehönon denesemu raḵ goor ma seriva ma gelöng lo rë. ³⁰ Wirek sën mehönon dugin Anutu lo, og Anutu yö lë ggovek ya rëḵ su kevoh sir ya rë. Rëḵ gwëbeng og nër niwëëḵ vu mehönon pin vu dob bē degërin sir. ³¹ Log yö ggooin buk ti raḵ vorot in bē genḵo mehönon pin hir gageḵ mebo nyëvewen vu sir niröp. Lob yö ggooin mehöti raḵ in huk saḡi, gevong yi mekedi raḵ yah vu bedub in bē tato vu hil nabë yiḵ mehö lo saḡi.”

³² Alam lo denḡo gageḵ bē alam-diiksën dekededi jak nah vu bedub, lob vahi denöp raḵ yi, rëḵ vahi denër bē, “Nahub rëḵ genanër gageḵ sënë gökin nah vu he behe gango!” ³³ Denër ggovek log Paulus vuu sir geto meya. ³⁴ Rëḵ mu alam ti ti deggërin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuin Paulus medeya. Ti arë nebë Dionusius sën kaunsor Ƙedu Ares ti, log avëh ti arë nebë Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vong Huk Ggëp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint. ² Lob töḵ vu Yuda ti arë nebë Akwila geyi nyëḡ Pontus. Luho venë Priskila yö söb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehö-los-bengö Klaudius yö tii alam Yuda pin bē degevuu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho ³ in yiḵ lööho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sël beggang-yi.

⁴ Lob Paulus naya Yuda hir dub-supinsën-yi pin menenër vu alam Yuda los alam Grik bē ayoj na timu vu Yesu. ⁵ Loḵ Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mëm Paulus nenër gageḵ yoh vu buk pin vu alam. Nër gageḵ niwëëḵ vu alam Yuda bē Yesu yiḵ yi Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bē geko hil nah lo. ⁶ Rëḵ dekeyëh yi gageḵ gedenër pelë raḵ yi, lob Paulus tetëhin kebus to in yi tob log nër vu sir bē, “Bë ham malamin nama, og yö degwa vu ham, su sa ngaa rë. Gesa naya in sëna vu alam-yu-ngwë.” ⁷ Lob lëëin dub-supinsën-yi geto meya merak ya alam-yu-ngwë ti arë nebë Titius Yustus yi beggang benedo ving yi. Mehö sënë yi mehö nejom raḵ vu Anutu, lob yi beggang nedo dus vu Yuda hir dub-supinsën-yi. ⁸ Yuda hir dub-supinsën-yi ala arë nebë Krispus, lob losho yi alam deggërin sir bayoj ya timu vu Mehöböp. Galam Korint ngahisekë denḡo Paulus aye medevong ving bederipek bël.

⁹ Log buk ti lob Paulus lë ngaa ti nebë pesepsën geMehöböp nër vu yi bē, “Su gegöneng! Gaḵ hongëḵ genanër gageḵ rangah! Su genajom hongë ahon!

¹⁰ Sa nado ving hong, om mehöti su rëk ngis hong rë, in alam ngahisekë vu nyëg böp sënë rëk denatu salam.”

¹¹ Lom mëm Paulus nedo Korint metatekin Anutu yi gägek vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti. ¹² Rëk nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap böp, lob loḵ buk saga alam Yuda denër gägek revuh ti gedëko Paulus ya gägek ggëp beggang-gägek-yi, ¹³ gedenër gägek tetuhinsën rak yi bë, “Mehö sagi netahu alam bë denajom jaḵ vu Anutu og desepa doḵ aggata ngwë medekeyëh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bë nanër gägek nah, rëk Galio nër vu alam Yuda mugin bë, “Ham alam Yuda, nabë gägek nipaya sogek ma, ngaa nipaya ti neggëp vu mehö sënë yönon, og yoh vu bë mëm sa gango ham los ham gägek. ¹⁵ Gaḵ nabë ham yam lok tepëk in sa in gägek meris meris ma, rak ham ngo ham degwa la, ma rak ham alam Yuda ngo ham horek, og maam nöḵ gëp! Ham ngo semu! Sa nig lël bë sa su gango gägek in ngaa nabë sënë!” ¹⁶ Log tii sir to deyah dobnë.

¹⁷ Nebë saga, lob tum alam Yuda deggërin yah beyö dejom hir dub-supinsën-yi ala ti arë nebë Sostenes ahon, bedeveek yi loḵ beggang-gägek-yi mala. Rëk Galio su nër gägek ti rak sir rë.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rë, lok jom Kerisi-yi-alam nemaj gerak ya yaḡ in na distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lööho detök ya Senkria, lob mëm Paulus keping yu viis in buk yah verup loḵ buk sën aye ggërin yi neggëp Anutu mala wirek lo bë su rëk keping yu rë lo. ¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyëg sënë, geyö ti luḵ ya dub-supinsën-yi ayo menër gägek vu alam Yuda. ²⁰ Lob alam saga denër vu yi bë medo buk la geving sir rë, rëk su sepa lok ayej rë. ²¹ Gaḵ jom nemaj gesemu gägek vu sir bë, “Nabë Anutu su nanërin sa rë, og sëḵ nom berup vu ham buk ngwë gökin.” Log rak ya yaḡ ti ggëp Epesus meya. ²² Yaḡ ya meya nedo Sisarea, lob Paulus rak ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mëm luḵ meyah Antiok.

Paulus Neḵo Lok Nyëj Netu Beron Löö

²³ Paulus ya nedo buk la ggovek, log kedi rak vu Antiok meyah beya meyoh vu distrik Galata los Prugia hir nyëg mahen mahen pin meya nevo gadu lok Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nër Yesu Bengö Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arë nebë Apolos. Sën yi mehö-vengwëngsën-yi, geyö rak Anutu-yi-ḵapiya ni nivesa rot. ²⁵ Detahu yi loḵ Mehöböp yi aggata yö wirek vorot, gaḵ Yesu og su rak ni rë. Rëk ayo niwëëk in bë nanër bengö rangah, lob nër niröp rot vu sir. Gaḵ mëm Jon og mëm lë yi buk sën neripek alam rak bël lo rak mala, ²⁶ om mëm mehö saga nër los ayo niwëëk ata loḵ alam Yuda hir dub-supinsën-yi. Loḵ mëm Priskila luho Akwila dengo yi lob mëm deḵo yi ya vu luho beluhu denër Kerisi yi aggata tato niröp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub geApolos kwa vo bë na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyogek in aye bë gevong nabë sënë, lom dekevu ḵapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bë degeḵo yi jaḵ. Apolos töḵ ya Akaya lob Anutu vong semusemu vu yi belok vu alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo niwëëk rot. ²⁸ In niwëëk rot benër yah bedahun alam Yuda hir gägek rak alam pin malaj, getato vu sir bë Anutu-yi-ḵapiya nër meneggëp rangah nebë Yesu yik yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geḵo hil nah lo.

19

Paulus Vong Huk Vu Epesus

¹ Apolos nahën nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metok ya Epesus, lob tok rak Kerisi-yi-alam la ggëp sagu. ² Lob lok tepëk in sir bê, “Sën ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob mak Anon Vabuung lok yam ggërin ham ayomin ving-a?” Lok denër yah vu bê, “Ma! Mehöti su nër Anon Vabuung ti bengö mehe hango rë.” ³ Lob Paulus lok tepëk yah ggökin bê, “Log deripek ham rak bêl nebë tena?” Lom denër yah vu bê, “Deripek he nebë sën Jon neripek alam lo.”

⁴ Lom Paulus nër yah bê, “Wirek Jon nër vu alam bê degërin ayoj bedejipek bêl, log nër vu sir ving bê nahub rëk ayoj na timu vu mehö sën rëk tamuin yi menam lo. Mehö sagi arë nebë Yesu.” ⁵ Dengo Paulus yi gagek saga lob denër meripek sir rak Mehöböp Yesu arë. ⁶ Lob Paulus bê nema rak sir, lob pevis bAnon Vabuung lok yam ggërin ayoj medenër alam nyëg ngwë ayej aggagga, bedenënër gagek nebë alam-denenër-gagek-rangahsën. ⁷ Sir yoh vu nemadluho bemaq vided luu.

⁸ Log Paulus lok ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi betatekin Anutu-yi-nyëg degwa rangah vu sir bejij sir yoh vu kwev löö. ⁹ Rëk alam la ayoj niwëëk rot gesu denevong ving rë. Gedenenër gagek nipaya rak Mehöböp yi aggata rak alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob ko alam sën denesepa lok yi gagek lo rak menenër gagek vu sir yoh vu buk pin ggëp Turanus yi dub-tatekinsën-gagek-yi. ¹⁰ Bevong nebë sënë yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sën denedo Asia* lo dengo Mehöböp yi gagek.

Gagek Rak Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vong ngaa böp böp lok Paulus nema, ¹² lob tum alam deneko agesip los tob la sën Paulus navi nerak lo beya denetung rak alam nijraksën, lob hir niraksën nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sën denevengev rak tupaak medeneko lok nyëg pin in bê degetii memö na in alam gedegeko monë jak lo la denër Mehöböp Yesu arë gedeneseggi in bê degetii memö na in alam. Bedenenër bê, “Ham gwevong noh vu sayeg in sa nanër vu hong rak Yesu arë sën Paulus nër gagek rak yi lo!”

¹⁴ Lob alam Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev ti arë nebë Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevong huk nebë sënë. ¹⁵ Rëk memö nër yah vu sir bê, “Yesu saga serak ni. Geserak Paulus ni ving. Gak mu ham re lo?” ¹⁶ Lob mehö sën memö negwang ya yi lo, pesöng ggök sir gesis sir pin bekweëk hej tob bedeko nipaya rot, bedepiv kök medeveya meto deyah dobnë los ahëj töksën. ¹⁷ Ggovek rëk alam Yuda los Grik pin sën denedo Epesus derak ngaa sënë ni, lob sir pin deggöneng böpata gedeko Mehöböp Yesu arë rak. ¹⁸ Log alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenër sën denetung bu rak ngaa pin lo rangah gedevuu ya. ¹⁹ Galam ngahi sën denevong parahek los naböo lu ngaa lo desupin hir kapiya parahek los naböo yi gedevesi rak ya nengwah rak alam pin malaj. Lob detevin kapiya sënë yi monë sën denebago rak lo, lob yoh vu monë gahis 50,000. ²⁰ Lob Mehöböp yi huk niwëëk rak nebë sënë genetato yi niwëëk bê yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemëjin Kerisi-yi-alam

²¹ Paulus lë ngaa pin saga ggovek, log kwa vo bê na distrik Masedonia los Akaya lok mem nah mena Yerusalem. Nër bê, “Sena sagu govek rë, lok sena galë Rom geving.” ²² Lob vong yi mehö luu sën denelok vu yi lo demugin

medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yö ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

²³ Lob loḵ buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir rak degwa nebë sënë: ²⁴ Mehöti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur ngahisekë denesemu ngaa rak seriva. Denesemu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub kenu mahen mahen rak seriva in alam debago. ²⁵ Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevong huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham ngo rak ni bë hil nehako monë nivesa rak hil huk seriva sënë. ²⁶ Lob ham rak ni ving nebë mehö sën Paulus lo loḵ alam ngahisekë rot ahëj, beggërin ayoj rak yi gagek sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu rak nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vong nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gak vong yoh vu distrik Asia* pin ving. ²⁷ Lob Paulus yi gagek sagi su rëḵ gevong balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gak rëḵ dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin deneko arë rak, rëḵ mu nabë Paulus medo nanër gagek nabë saga, og rëḵ hil anutu-avëh böpata los niwëek sënë rëḵ natu ngaa meris barë nama na.”

²⁸ Dengo gagek sënë lob ahëj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” ²⁹ Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyëḡ saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi loḵ ti medeserög medeya beggang-supinsën-yi, lob dejom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëḵ luho deyam ving Paulus. ³⁰ Paulus vongin bë begi na sir vuheng benanër gagek vu sir, rëḵ Yesu yi hur deggërin yi. ³¹ Log alam distrik Asia* hir ggev böp la, og losho Paulus yö denerak nij, om devong gagek ya vu yi ving bedenër niwëek vu yi bë su doḵ na beggang-supinsën-yi.

³² Lob alam ngahisekë saga deneketul loḵ rot, in sir vahi denetahi gagek agga ti gevahi denetahi agga ngwë, lob alam vahi su derak gagek sën desup sir in lo degwa ni rë. ³³ Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denër bë mëm yö nerak gagek degwa ni. Lom Aleksander varah nema rak gebë nanër gagek tato vu sir. ³⁴ Rëḵ ma gederak ni bë yi Yuda ti, lob sir pin ayej loḵ ti gedenetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” Detahi nebë saga yoh vu nyëḡ mala luu.

³⁵ Medo denevong medenevong, loḵ mëm mehö sën tu nyëḡ böp Epesus hir ggev benekevu hir gagek lu ngaa lo vong bededuj ma, log nër vu sir bë, “Ham alam Epesus! Mehö re rëḵ dugin nyëḡ böp Epesus nabë negin avëh böp Artemis yi dub los kenu gelong sën luk yam vu yagek lo? ³⁶ Mehöti su yoh vu bë keyëh gagek sagi rë. Om ham ayemin nama, geham su pevis megvevong ngaa ti. ³⁷ Ham ngo ḵo mehö luu sënë yam, rëḵ mu luho su deggodeḵ dub yi ngaa ti rë. Geluho su denër pelësën rak hil anutu-avëh rë, gema! ³⁸ Om nabë Demetrius losho yi hur hir gagek ti neggëp vu mehöti, og buk-gagek-yi neggëp. Gekiap böp nedo. Om yö rëḵ genḡo hir gagek. ³⁹ Genabë ham gagek la nahën neggëp, og ham semu doḵ supinsën yi buk niröp. ⁴⁰ Rëḵ mu alam Rom rëḵ denanër hil nabë hil hevong begö verup gwëbeng gedegwa ma! Genabë dedoḵ tepëḵ in hil in supinsën nipaya sënë degwa, og gagek ti su neggëp in bë hil rëḵ nanër doḵ nah vu sir rë!” ⁴¹ Mehö sën nekevu gagek lu ngaa lo nër nebë sënë, log kevoh supinsën ya bedeketëkin sir.

20

¹ Gagek sënë ahë yes rak ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek doğ ayoj. Log jom nemaj geya rak beya distrik Masedonia. ² Ya meyoğ vu nyëğ pin menër gagek ngahisekë in gadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik, ³ lom nedo sagu yoh vu kvev löö ggovek, log bë jak yağ mena Suria. Rëğ ngo bë alam Yuda dejoo gagek bë dengis yi menadiik, lom sepa vaha meyoğ distrik Masedonia beyah. ⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luho Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi. ⁵ Alam sënë demugin meya denegin alu Paulus vu Troas. ⁶ Log alu halë Buk-ggöksën-yi* ggovek log alu hevuu Pilipi galu arak yağ maya. Alu aya buk nemadvahi loğ mëm atok ya vu sir ggëp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vës Vu Troas Lok Vesa Lok

⁷ Lob Buk-sewahsën-yi* sheuksën, lob he supin he in bë aga nos los Pasa. Lob Paulus nër gagek vu alam, in monbuk og bë na jak. Lob nër gagek hus ading rot vu sir bebuk vuheng rak. ⁸ Lob detaggi loğ ram ngahisekë benare loğ beggang ayo vavunë sën he nasupin he loğ lo. ⁹ Lob maluh magëm ti arë nebë Etikus nedo rak veluung avi ayöong yi, gePaulus nenër gagek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggëp rot, lob ggëp yiing lom vës vu beggang ayo ti sën tëb netu löö vu vavunë lo, beyam dob. Lob deluğ meya devër yi rak rëğ diik. ¹⁰ Loğ Paulus luk meya tabuu mehö magëm saga genër bë, “Ham su newamin jak, in anon nahën nedo loğ yi.”

¹¹ Lob Paulus rak yah vavunë belosho alam saga debu brët medegga. Ggovek loğ nër gagek hus adingsekë vu sir rot benyëğ heng, log ya rak. ¹² Gedeko maluh magëm sënë medeya. Rëğ su diik rë genedo vesa, lob kwaj vesa rak yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nër mugin bë noh dob mena geto Asos, lob mëm he gağo yi jak nom yağ vu sagu. Lob he rak yağ bamugin baya nehegin yi ggëp Asos. ¹⁴ Loğ Paulus yök to metök vu he, lob he hako yi rak yom yağ mehe los aya Mitulene. ¹⁵ He kesuu Mitulene gaya, lob he hëp benyëğ heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk loğ yah geheng, lob mëm he ya matok ya Samos. Loğ he hëp yah beheng to, log mëm he ya matok ya Miletus. ¹⁶ Paulus kwa vo vorot bë kesuu Epesus gena in nilël bë su medo distrik Asia* pangsën. Gağ bë pevis in kwa vo bë gelë Buk-supinsën-yi sën denenër bë Pentikos lo, gëp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

¹⁷ He tok ya Miletus, log Paulus vong gagek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bë denam vu yi. ¹⁸ Deverup vu yi lob nër vu sir bë, “Ham ngo rak ngaa pin sën sa nehevong wirek loğ sën sa nahën neverup mewis ggëp distrik Asia* lo ni. ¹⁹ Ham rak ni bë alam Yuda dejoo gagek vunsën beron ngahisekë in bë dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangsën. Rëğ sa su hako sa rak rë, gağ sa malağ ruğ keseh in Mehöböp yi huk gesa medo nehevong. ²⁰ Sa su vun gagek nivesa ti rë, gağ senër rangah behevong ngaa pin in bë dok vu ham. Gesenër rangah vu ham loğ ham supinsën, gelok ham beggang ayo ving. Besagak ham rak ni. ²¹ Senër gagek niwëek rak buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degërin ayoğ nah vu Anutu, gayoğ na timu vu hil Mehöböp Yesu. ²² Om ham gwengo rë! Anon Vabuung negejiin sa bë sena Yerusalem. Lob mağ va rëğ natok vu sa vu sagu? Sa dugin. ²³ Rëğ Anon Vabuung tatekin vu sa yoh vu nyëğ pin sën seya lo meserak ni bë sëğ natok vu karabus gengaa

maggin ngahisekë rëk deginengin sa. ²⁴ Rëk sa su kwag nevo navig sënë bë ngaa anon rë. Sa su nig weëk ata bë najom ahon rë, gaḵ sa bë sepa dok aggata sën sa nesepa loḵ lo, benama na rë. Sa bë semu huk sën sa haḵo vu Mehöböp Yesu lo na. Huk sën sa nanër Bengö Nivesa jaḵ Mehöböp yi semusemu lo. ²⁵ Om ham gwengo rë! Wirek seyök vu ham besa haḵo loḵ menanër gageḵ raḵ Anutu-yi-nyëḡ. Rëḵ gwëbeng seraḵ ni bë ham su rëḵ gwelë sa malag gökin nah rë. ²⁶ Nebë saga, om gwëbeng sa bë nanër vu ham nabë: Nabë ham ti nadiik bemala nama, og su degwa vu sa rë, ²⁷ in sa su höneng rë, gaḵ sa tatekin Anutu kwa pin los dahis vu ham. ²⁸ Om ham gwëgin ham nivesa, gegwëgin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooin ham rak tu alaj. Ham gwëgin ham nivesa beham gwëgin Mehöböp yi alam sën yö bago sir rak niḵöḵ lo geving. ²⁹ In seraḵ ni bë sëḵ gevuu ham gesena, log rëḵ alam gageḵ kuungsën la nabë anöo bemën nij paya rëḵ desarömin sir geving ham, lob degevuong paya vu Kerisi-yi-alam. ³⁰ Geham ggev la rëḵ dekededi medenanër gageḵ kuungsën la in dedadii Kerisi-yi-alam nah detamuin sir. ³¹ Om ham gwëgin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabë sa tato aggata niröp vu ham buk los rangah yoh vu ta löö. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwëbeng sa hetung ham loḵ ya Anutu nema, gelok yi gageḵ semusemu ayo, lob saga yoh vu bë bo niwëëk vu ham gemëm ham rëḵ gweḵo ngaa nivesa vesa pin sën Anutu rëḵ gevong vu alam pin sën yö ggooin sir rak tu yi alam lo. ³³ Sa su malag anon in mehöti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rë. ³⁴ Gaḵ ham ngo raḵ ni bë sa nemag sënë yö jom huk beloḵ vu sa in ngaa sën sa naraḵ vu in lo. Genelok vu alam sën denesepa sa lo ving. ³⁵ Sa nehevong huk nebë sënë in tato vu ham nabë hil gevong huk niwëëk in hil adoḵ vu alam seḵej masën. Gehil kwad bo gageḵ sën Mehöböp Yesu yö nër lo nebë, 'Mehöti sën nabë bo ngaa vu mehö ngwë, gesu kwa bo nabë rëḵ geḵo nyëvewen dok nah rë lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasën sën kwa vesa in ngaa sën mehö ngwë denevo vu yi lo.' "

³⁶ Paulus nër gageḵ saga ggovek, log yun lus gejom raḵ ving alam ggev pin. ³⁷ Lob sir pin desu rot gedekebi Paulus ahon gedemul* yi in bë rëḵ gevuu sir gena. ³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nër bë su rëḵ degelë yi gök nahin rë. Log mëm deḵo yi meya detung raḵ ya yag.

21

Paulus Raḵ Ya Yag In Na Yerusalem

¹ He hevuu sir gehe raḵ ya yag maya, baya heto sesor niröp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batök ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara. ² Lob he töḵ raḵ yag ti vu saga geneya los Ponisia. Lob he raḵ ya baya. ³ He ya heto halë Kupros neggëp ya los he nemamin ḵej, lob he kesuu gaya rot baya neto nyëḡ böp Suria malok ya Ture. In yag bë getung kupeḵ duk ḡep nyëḡ sagu.

⁴ Lob he ya matök raḵ Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Loḵ Anon Vabuung vër kwaj lob denër vu Paulus bë su na Yerusalem. ⁵ Rëḵ ma gehe buk ggovek ya, lob he hevuu nyëḡ sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avëh lona hur mahen deli he vu beggang ya loo nenga. Lob he yun lupin ggëp loo nenga genajom raḵ. ⁶ Log mëm he jom nemamin, lob he raḵ ya yag baya gedeyah bej.

Agabus Nër Gageḵ Rangah Raḵ Paulus

⁷ He raḵ yag bekesuu Ture gaya rot batök ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir. ⁸ Lob monbuk lob he

vu Petolemais batök ya Sisarea, behe lok ya sinarĒ Pilip yi beggang benado ving yi. Alam nemadvahi-bevidek-luu sĕn delök vu sinarĒ nyĕdahis in nos vu Yerusalem wirek lo ti yi. ⁹ Lob nalu avĕh avö lubeluu sĕn maluh su dehov sir rĕ lo, lob sir avĕh-denenĕr-gägek-rangahsĕn.

¹⁰ He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehö-nenĕr-gägek-rangahsĕn ti arĕ nebĕ Agabus vu distrik Yudea meluk meyam Sisarea. ¹¹ Yam in bĕ gelĕ he, lom ko Paulus yi kabi beduu yö vaha los nema rak, log nĕr bĕ, “Anon Vabuung nĕr bĕ, ‘Alam Yuda vu Yerusalem rĕk denaduu kabi sĕnĕ ala nabĕ sĕnĕ, log rĕk debo yi dok na alam-yu-ngwĕ nemaj.’” ¹² He hango nebĕ sĕnĕ, lob he los alam pin sĕn he nado lok beggang ti saga lo anĕr niwĕĕk vu Paulus bĕ su jak mena Yerusalem. ¹³ Lok Paulus nĕr gägek yom vu he bĕ, “Nebĕ va sĕn ham nesu benevong mesayog maggin nerak-ĕ? Seyoh vu bĕ sena karabus. Gaĕ nabĕ sa nadiik in Mehöböp arĕ geving gĕp Yerusalem, og yik yoh vu ving!” ¹⁴ Lom he su ayoh vu bĕ rĕk agĕrin kwa rĕ, om sĕn he ayemin ma, gehe nĕr bĕ, “Om maam anon jak noh vu Anutu kwa!”

¹⁵ Ggovek log he semu ngaa ngaa lok, garak maya Yerusalem. ¹⁶ Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehö sĕn he bĕ ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barĕ nebĕ Menason, sĕn yö vong ving wirek nyĕmuginsĕn lo. ¹⁷ He tök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deko he rak los kwaj vespa. ¹⁸ Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halĕ Yakobus. Lob alam ggev pin denedo ving yi. ¹⁹ Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sĕn Anutu gadu yi bevong vu alam-yu-ngwĕ lo los dahis vu sir.

Paulus Ngo Alam Ggev Hir Gägek Beya Dub Ayo

²⁰ Dengo lob deko Anutu arĕ rak, lok tum denĕr vu yi bĕ, “Ari! Gerak ni bĕ alam Yuda rak neggĕp mehömehö detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom denesepa lok horek sĕn Moses ko agi niwĕĕk ata. ²¹ Rĕk denengo bĕ genenĕr vu alam Yuda sĕn denedo ving alam-yu-ngwĕ lo bĕ degevu Moses yi horek na, gegegenĕr bĕ su degerah* naluj navij, gesu desepa dok ngaa wirek hen gökin. ²² Om hil rĕk gevang nabĕ va? Yönon rot, rĕk degengo gägek nabĕ geyam ggovek ya. ²³ Om gepevis begwevong ngaa noh vu sĕn he bĕ nanĕr vu hong agi. He alam lubeluu denĕr gägek ti venuh neggĕp Anutu mala. ²⁴ Om gweko alam saga, begesepa dok horek pin sĕn gevang beham nimin veseek jak gĕp Anutu mala lo, gegwetung monĕ natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevong nabĕ sĕnĕ, og alam pin rĕk dejak ni nabĕ gägek sĕn denenĕr rak hong lo, og anon ma. Gemĕm yö rĕk dejak ni nabĕ genesepa lok Moses yi horek ving. ²⁵ Gaĕ alam-yu-ngwĕ sĕn detu Kerisi-yi-alam lo, og hil kevu kapiya ya vu sir ggovek ya banĕr gägek sĕn hil ajoo wirek lo vu sir bĕ: Degegin sir nivesa, gesu dega reggu sĕn alam denesis in bĕ degetung seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, gesu dega kök, gesu dega reggu sĕn alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevang baggĕb.”

²⁶ Nebĕ saga, lob Paulus ko alam saga monbuk belosho desepa lok horek pin sĕn gevang benij veseek jak gĕp Anutu mala lo. Log lok ya dub-vabuung-böp ving benĕr buk sĕn buk-niveseeksĕn-yi govek na lo tato vu alam-deneko-seriveng lo. Buk sĕn degetung seriveng balam-deneko-seriveng debesi jak jepö vu sir lo.

Alam Yuda Dejom Paulus Ahon Lok Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksĕn-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus rak bĕ nama na, lok alam Yuda la vu distrik Asia* delĕ Paulus genedo lok dub-vabuung-böp ayo, lob dekok alam pin ahĕj bahĕj sengĕn rak. Lob dekedĕ dejom Paulus ahon ²⁸ gedetahi bĕ, “Ham alam Israel, ham dok vu he! In mehö sagi nenĕr vu alam yoh vu nyĕg pin bĕ dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp

sagi geving. Beḱo alam Grik la loḱ yam dub-vabuung-böp sënë ving bevong paya vu nyëg vabuung sënë!”²⁹ Denër nebë sënë in delë Tropimas vu nyëg böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bë Paulus ḱo yi loḱ ya dub ayo ving.

³⁰ Nebë saga, lob alam Yerusalem pin ahëj sengën raḱ, lob deserög beya dejom Paulus ahon, gededadii to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepevis bedevhii dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Deḱo Paulus Medeya Hir Katum Ayo

³¹ Devongin bë dengis Paulus menadiik, rëḱ bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bë begö verup beyoh vu Yerusalem pin. ³² Lob pevis beḱo alam-begö-yi la, geyi kaptan, bedeserög medeluḱ medeya vu sir. Yuda delë alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rë. ³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genër vu yi alam-begö-yi bededuu ahon raḱ sëng luu.

Log loḱ tepëḱ in sir bë, “Mehö re sënë? Vong va paya?” ³⁴ Rëḱ alam vu böpata, om detahi gägeḱ ya nikelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bë gengo gägeḱ degwa nivesa rë, lom nër vu alam-begö-yi bë degeḱo Paulus doḱ na hir katum ayo. ³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu katum sënë yi lël lob alam nij wëëḱ rot bë dengis yi menadiik, lob alam-begö-yi su deyoh vu bë degërin yi nivesa rë, lom devaḱu yi ya vavunë. ³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bë, “Gengis menadiik!”

Paulus Nër Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bë degeḱo Paulus doḱ na hir katum ayo, rëḱ Paulus lok tepëḱ vu alaj bë, “Yoh vu bë sa nanër gägeḱ ti vu hong rë?” Loḱ alam-begö-yi alaj lëḱ belok tepëḱ yah bë, “Gerak Grik ayej ni?” ³⁸ Sa hekuung bë hong Ejep ti sën gesis begö vu gavman vu buk agu geḱeḱo alam nij paya los begö hodeḱ 4,000 megeya nyëg-yumeris lo!” ³⁹ Rëḱ Paulus nër yah vu bë, “O saḱ Yuda, gatag ḱo sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyëg los bengö. Om gengogëḱ gesa nanër gägeḱ dus ti vu alam sënë rë.” ⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yoḱekin. Lob Paulus raḱ ya nare lël gevarah nema raḱ. Lob alam pin ayej ma, gemëm nër gägeḱ ya vu sir loḱ Hibru ayej.

22

¹ Nër bë, “Arig lo amaḱ lo, ham gwengö rë! Sa bë tateḱin sa gägeḱ degwa rangah vu ham.” ² Denḱo bë Paulus nër vu sir loḱ Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rë. Log mëm Paulus nër bë, ³ “Sa Yuda ti. Satag ḱo sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia, rëḱ serig ggëp nyëg böp Yerusalem sënë geGamaliel ḱo sa luḱ yi dub betahu sa niröp lok hil kenud lo hir horek pin. Gesa nig wëëḱ mesayog ya vu Anutu timu nebë sën gwëbeng ham nimin wëëḱ menetaḱin yi agi. ⁴ Wirek sevo maggin vu alam sën denesepa loḱ Yesu yi aggata lo, lob sa bë ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avëh ving raḱ sëng beya denedo beggang ḱarabus. ⁵ Alam-deneḱo-seriveng hir ggev böp losho kaunsor hir alam teta pin deyoh vu bë rëḱ denanër gägeḱ saga rangah vu ham, in dekevu ḱapiya vu arij lo vu nyëg böp Damaskus besa haḱo beya in bë sa naduu alam vu saga beḱaḱo nam Yerusalem bedegeḱo vanë.

Paulus Tateḱin Sën Ggërin Yi Tu Yesu Yi Hur (Sn 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Lob sa nahën nayök aggata beseya verup dus raḱ nyëg böp Damaskus, lob hes vuheng raḱ. Loḱ pevis berangah ti vër böpata nebë davës vu yaḱek beyam

jèh rak sa. ⁷ Lob sevès beya nahèp dob, log sa hango gagek ti yam vu sa bë, ‘Saulus, gèvong vanè vu sa in va?’ ⁸ Rêk selok tepèk yah bë, ‘Mehöböp-a? Hong re?’ Lok nêr yom bë, ‘Sa Yesu Nasaret sên genevong vanè vu sa lo!’ ⁹ Galam sên deneya ving sa lo delè rangah sênè ving, rêk su dengo mehö sênè aye rë.

¹⁰ Lob senèr bë, ‘Om Mehöböp, sèk gevong nabè va?’ Lok Mehöböp nêr yom vu sa bë, ‘Kwedi jak megena Damaskus. Lob vu nyèg sagu rêk mehöti nanèr huk pin sên sehooïn rak vu hong lo tato vu hong.’ ¹¹ Rangah sagi gelu sa malag, lob sa su yoh vu bë galè nyèg lu ngaa rë, om alam sên deya ving sa lo dejom lok sa nemag bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehöti nedo barè nebè Ananias. Yi mehö nesepa lok Moses yi horek anon rot, lom alam Yuda pin sên denedo Damaskus lo deneko yi rak bë yi mehö nivesa. ¹³ Mehö saga yam vu sa benèr bë, ‘Arig Saulus! Malam natum nah!’ Lob pevis besa malag tum ggökin yah besa halè yi. ¹⁴ Log nêr ving bë, ‘Hil kenud hir Mehöböp yô ggooin hong rak in bë gejak kwa ni. Gelè Mehö yohvu sênè ggovek ya, gegengo gagek sên rak verup avi lo. ¹⁵ In rêk genanèr yi gagek rangah. Genanèr ngaa sên gelè los gengo lo vu mehönon pin. ¹⁶ Ma genegin va rot-a? Kwedi jak begejipek bèl. Genanèr Yesu arè gerèk jipek hong ngaa nipaya na.’”

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwë

¹⁷ “Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom rak lok dubvabuung-böp, lob sa kenug ya nebè pesepsên ¹⁸ besa halè Mehöböp. Lob nêr vu sa bë, ‘Gepevis! Gwevu Yerusalem gegena! Nabè genanèr sa gagek vu alam sênè og su rêk degengo bedevong geving rë!’ ¹⁹ Lob senèr bë, ‘Mehöböp, yô deraç ni bë wirek seyoh vu dub-supinsên-yi pin beseduo alam sên ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir. ²⁰ Gewirek desis Stepan sên nenèr hong gagek rangah lo mediik, lob sayog nivesa in saga gesa vare nemalagin alam sên denetengwa yi lo hir röpröp.’ ²¹ Rêk nêr vu sa bë, ‘Genal Rêk sa gevong hong na aggata ading begena vu alam-yu-ngwë.’”

Alam-begö-yi Alaj Gin Paulus

²² Alam Yuda vare denengo Paulus yi gagek rot beya verup lok gagek vewen sagi lok detahi niwèèk bë, “Ham jak na genadiik! Mehö nebè saga su medo vesa!” ²³ Lom denetahi ya nikelap gedekah hir röpröp medenetetèhin, gedeneraa kebus rak medenetè ya vavunè.

²⁴ Nebè saga lob alam-begö-yi alaj nêr bedeko Paulus lok ya hir katum ayo. Genèr vu sir ving bë debeek yi in denatök jak degwa sên alam Yuda denetahi gagek ya nikelap rak yi lo. ²⁵ Lom deduo Paulus ya vetii kele ggovek in bë debeek, rêk alam-begö-yi hir kapten nare dus vu Paulus, lob Paulus nêr vu yi bë, “Ham horek nêr bë yoh vu bë ham beek Rom ti geham su gwengo yi gagek namugin rë?”

²⁶ Lob kapten ngo gagek sênè, lob ya menèr vu alam-begö-yi alaj bë, “Gevongin bë gwevong nabè va? Mehö saga lo yi Rom ti!” ²⁷ Lob ala yom vu Paulus melok tepèk vu yi bë, “Genanèr vu sa nabè hong alam Rom ti ma ma?” Rêk Paulus yogek bë, “Èè-è, sa Rom ti!” ²⁸ Lok alam-begö-yi alaj nêr bë, “Sa hetè monè ngahisekè in sa vu gavman Rom gesetu Rom ti!” Rêk Paulus nêr yah bë, “Gak sa og amag Rom, om atag ko sa besa Rom.”

²⁹ Lob alam sên bë debeek yi lo pevis bedelèëin yi, galaj newa rak rot in kwa vo bë duu Rom ti rak sêng. ³⁰ Rêk vongin bë jak ngaa sên alam Yuda denèr bë Paulus vong paya lo ni niröp, om ko yi vèr monbuk gevong gagek ya vu alamdeneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ko Paulus luk ya nare malaj.

23

Paulus Nër Gagek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus gët kaunsor genër bē, “Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwag nevo bē sa nehevong yoh vu yi gagek rot beverup gwëbeng!” ² Nër nebē sënë, lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp Ananias nër vu yi alam sën denare dus vu yi lo bedepetap avi. ³ Rëk Paulus nër yah vu yi bē, “Hong gang nipaya rëk hevek nivesa rak nedo navi vavunë mu! Anutu rëk petap hong! Genedo sagi in bē gwengo sa gagek megeseggi jak hil horek, rëk mu ngo kweyëh horek sagi in genër bedesis sa!”

⁴ Lob alam sën denare dus vu Paulus lo denër bē, “Su genanër gagek nipaya jak Anutu yi ggev böp sënë!” ⁵ Rëk Paulus nër yah bē, “Arig lo, sa su rak ni bē yi alam-deneko-seriveng hir ggev böp rë. Gaq Anutu nër meneggëp lok yi kapiya bē: Su genanër gagek nipaya jak ala sën negin hong alam lo!”

⁶ Lob Paulus rak ni bē alam teta Sadukai* la geParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bē, “Arig lo! Sa og sa Parisai* sogek rot! Sa nehevong ving bē alam-diiksën rëk dekedi jak gökin, lob yik rak degwa saga sën gwëbeng devong gagek vu sa.” ⁷ Nër gagek saga lob gagek ahë sengën yi verup pevis lok Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir. ⁸ In alam Sadukai* denenër bē mehõnon su deyoah vu bē rëk dekedi jak nah gëp bedub rë, gangër ma, gengaahur ma. Gaq alam Parisai* devong ving lööhoho. ⁹ Lom alam lo devong dedun böpata, lok alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenër niwëëk bē, “He halë mehõ saga bē ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë! Maq ngaahur ti ma angër ti yõ vengwëng vu yi!” ¹⁰ Lob gagek ahë-sengën-yi ya meböp rak rot, lob Rom hir alam-begõ-yi alaj ggõneng. In sir yu luu, lob bē rëk dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka benadiik. Lom nër balam-begõ-yi deluk beya devo Paulus vër in sir gedeko yi lok yah hir katum ayo.

¹¹ Ggovek gebuk lob Mehõböp yam nare rangah vu Paulus genër vu bē, “Gemedo los nim wëëk! Genër sa gagek rangah ggëp Yerusalem ggovek, gerëk genanër sa gagek gëp Rom nabë saga geving.”

Yuda Dejoo Gagek Bë Dengis Paulus Menadiik

¹² Nyëg heng lob alam Yuda desupin sir medenër gagek venuh gedetato nemaj ya vavunë bē su dega los denanum rot bemëm nabë dengis Paulus benadiik lok mëm. Gaq nabë dega ma denanum namugin og Anutu ngis sir. ¹³ Sir sën denër gagek venuh lo sir mehõdahis luu gela sevõk.

¹⁴ Lob deya vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta bedenër bē, “He nër gagek niwëëk betatõ nemamin ya vavunë ganër venuh bē he su rëk aga nos los nanum bël rë rot, bena berup dok buk sën he ngis Paulus menadiik lo lok mëm. ¹⁵ Om ham los kaunsor gwevong gagek na vu Rom hir alam-begõ-yi alaj pehi nabë degeko Paulus duk menam vu ham. Ham nanër vu yi nabë ham bē gwengo Paulus yi gagek degwa gök nahin in ham jak ni nirõp. Gehe semu he ggovek ya. Su rëk nam natõk nam vu ham rë, gaq he rëk angis yi menadiik dok aggata!” ¹⁶ Rëk Paulus mewa ngo gagek bē rëk degetung dum gëp aggata bedengis Paulus menadiik, lob ya melok ya Rom hir alam-begõ-yi hir katum belok ya menër rangah vu Paulus. ¹⁷ Lob Paulus tahi alam-begõ-yi hir kapten ti yam, benër vu bē, “Gweko hur magëm sagi na vu ham ggev, in ko gagek ti in bē nanër vu yi.” ¹⁸ Lob kapten ko yi beli ya vu ala benër vu bē, “Karabus Paulus tahi sa benër vu sa bē sa gaqo hur magëm sënë nam vu hong, in ko gagek ti beyam vu hong.”

¹⁹ Lom ala jom loḵ nema, beko meya nenga, beluhu yō luu ya denedo, log mēm loḵ tepēḵ in yi bē, “Gevongin bē genanēr gageḵ re vu sa?” ²⁰ Lok hur maḡēm nēr bē, “Alam Yuda deĵoo gageḵ gġoveḵ bē rēḵ dedoḵ tepēḵ in hong begweḵo Paulus duḵ mena vu kaunsor nehing in dedoḵ tepēḵ in yi gageḵ degwa pangśēn vu yi. ²¹ Rēḵ mu su gwebē nengam vu hir gageḵ, in hir alam mehōdahis luu gela sevōḵ bedenēr gageḵ venuḵ bē su rēḵ dega los denanam rē, rot bemēm yō dengis Paulus menadiiḵ rē. Gwēbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medeneḡin hong bē rēḵ gēngogekin hir gageḵ ma nama.”

²² Lob alam-begō-yi alaj vong mehō maḡēm sēnē yah, genēr niwēēḵ vu yi bē, “Su gena genanēr vu mehōti nabē genēr gageḵ sēnē rangah vu sa!”

Alam-begō-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Bōp Peliks

²³ Lob alam-begō-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benēr vu luhu bē, “Melu barah alam-begō-yi. Alam sēn deneraḵ hoos lo mehōdahis lōō benemadluho (70), galam sēn denejom ruḡ lo jaḵ ḡēp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jaḵ 9 krōḵ buk. ²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jaḵ, geḡam gwēḡin yi nivesa bena berup vu kiap bōp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begō-yi alaj kevu ḵapiya ti ving nebē:

²⁶ Sehuksēn! Kiap bōp Peliks, mehō-los-bengō!

Sa Klaudius Lusias, sa kevu ḵapiya sēnē yōḵ vu hong.

²⁷ Alam Yuda deĵom mehō saḡi ahon gebē dengis yi menadiiḵ, rēḵ sa hanḡo bē yi Rom ti lob seya ving alam-begō-yi behe tōḵ ya vu sir, lob he haḡo yi vēr loḵ nemaj. ²⁸ Lom sa bē ḡango gageḵ degwa sēn denēr raḵ yi lo, om sēn sa haḡo yi luk meyah vu hir kaunsor. ²⁹ Rēḵ sa hanḡo denēr gageḵ raḵ yi in yō hir horeḵ la. Gaḵ su devong gageḵ vu yi in nḡaa nipaya ti in bē mēm hil angis yi menadiiḵ ma, hil ḡetung yi na karabus rē. ³⁰ Log gwēbeng gageḵ ti tōḵ vu sa bē dekeyēhin yi vunsēn in bē dengis yi menadiiḵ. Om sēn sa pevis behevong yi yōḵ vu hong, gesenēr vu alam sēn denenēr gageḵ raḵ yi lo bē yō nōḵ denanēr hir gageḵ rangah jaḵ malam nirōp.

³¹ Lob alam-begō-yi vu Rom devong yoh vu yi gageḵ, bedēḵo Paulus medeli ya Antipatris lok buk. ³² Log nyēḡ heng lob alam-begō-yi sēn deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sēn deneraḵ hoos lo deḵo Paulus ya Sisarea.

³³ Detōḵ ya Sisarea, lob devo ḵapiya ya vu kiap bōp gedevong Paulus loḵ ya nema ving. ³⁴ Kiap bōp tevin ḵapiya lob loḵ tepēḵ in Paulus bē, “Hong distrik tena?” Rēḵ Paulus nēr bē, “Sa vu Kilisia.” ³⁵ Lob nēr bē, “Alam sēn denenēr gageḵ raḵ hong lo deberup, log mēm sa ḡango hong gageḵ.” Lom nēr bedēḵo Paulus beya negḡēḡ mehō-los-bengō Herot* yi begḡang bōp sēn denenēr arē nebē Prētoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gageḵ Raḵ Paulus

¹ Buk nemadvahi ya gġoveḵ ya, log alam-deneḵo-seriveng hir ggev bōp Ananias luḵ meya, lob ḵo alam teta la ving, beko mehō sēn nenēr alam avij vu kiap lo ti ving, arē nebē Tertulus. Lob ya denēr gageḵ sēn denanēr jaḵ Paulus lo rangah vu kiap bōp. ² Kiap bōp tahi Paulus beberup, log Tertulus kedi muḡin menēr gageḵ raḵ yi bē, “Mehō los bengō Peliks! Ngo ḡeloḵ vu he behe nado nivesa rot gebēḡo lu nḡaa ma. Gēngō kwam bōp beḡenēloḵ vu he in huk beḡenevong nḡaa agḡagga pin sēn he nehevong paya paya wireḵ lo benivesa neraḵ. ³ Om sēn he ayomin nivesa rot in nḡaa pin saga gehe kwamin vesa in hong rot. ⁴ Om sa su rēḵ aḡēr in hong pangśēn rot rē. Gaḵ sa bē ḵetaḡ hong mu nabē gwēngō sa gageḵ dus ti sēn sa bē nanēr aḡi. ⁵ He

halē mehō sēnaga bē mehō nipaya rot. Nevong balam Yuda yoh vu nyēg pin ahēj sengēn neraḱ medenesis begō vu sir. Lob tu alam yu ti sēn yō deggooin sir raḱ medenenēr sir nebē Nasaret lo hir ggev ti. ⁶ Genevong in bē gevong paya vu he dub-vabuung-bōp geving, rēḱ he jom yi ahon. [Lob he bē seggi yi jaḱ he horek, ⁷ rēḱ ham alam-begō-yi alaj Lusias yam, lob niwēek rot beḱo yi vēḱ loḱ he nemamin ⁸ genēr bē alam sēn bē denenēr gageḱ jaḱ yi lo denatōḱ nam malam.] Om nabē gedok tepēḱ in Lusias og maḱ yō rēḱ nanēr ngaa pin sēn he nēr raḱ Paulus lo rangah vu hong nabē yōnon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehō sēnē yi gageḱ sēn nēr raḱ Paulus lo ving bē, “Gageḱ pin saga yōnon rot!”

Paulus Vong Gageḱ Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap bōp tē kwa in Paulus, lob Paulus nēr ya bē, “Serak ni bē ngo genegin he sēnē yoh vu ta ngahiseḱē, om sēn sa kwag vesa besa bē nanēr gageḱ nyēvewen dok nah vu hong. ¹¹ Hong kiap bōp, om geyoh vu bē gedok tepēḱ vu hong alam, lob mēm rēḱ detateḱin vu hong nabē serak yag menahēn neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beserak meya Yerusalem in bē najom jaḱ beyiḱ buk su hus ading rē, gaḱ yiḱ buk nemadluho-bevidek-luu mu ggoveḱ ya. ¹² Lob alam Yuda su delē sa bē alu mehōti anēr he rē. Gesu delē bē selok alam ahēj loḱ dub-vabuung-bōp ma, loḱ dub-supinsēn-yi ma, ggēp telig rē, gaḱ ma. ¹³ Gaḱ gageḱ sēn gwēbeng denēr raḱ sa agi lo, og saga su deyoh vu bē rēḱ denatōḱ vu degwa ti beḱejaḱ ni nabē yōnon rē. ¹⁴ Gaḱ mēm sa bē nanēr rangah vu hong nabē sa nesepa loḱ aggata sēn denenēr pelē raḱ agi bē aggata kuungsēn lo. Sa nesepa loḱ aggata saga in bē sa gako he ḱenumin lo hir Anutu jaḱ. Log sa nehevong ving gageḱ pin sēn neggēp lok horek lo los gageḱ pin sēn alam-denenēr-gageḱ-rangahsēn dekevu lo. ¹⁵ Lob sa nehevong ving bē Anutu rēḱ gevong balam-diiḱsēn deḱedi jaḱ nah göḱin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yiḱ sir sēn yam denare-ē, denevong ving nebē saga.

¹⁶ Lob sa kwag nevo sa pangsēn bē sa gevong ngaa nivesa vu Anutu gevu mehōnon noh vu buk. ¹⁷ Sa hevvu sa nyēg geseya nado nyēg ngwē benḱebek la ggoveḱ ya loḱ seyom vu sa alam. Sa haḱo monē lu ngaa yom in bē dok vu alam sēn deneraḱ vu in lo, gesa bē ḱetung seriveng la vu Anutu geving. ¹⁸ Sa nehevong nebē sēnē, lob sa sepa lok he horek in sa nig veseek jaḱ ḱēp Anutu mala. Lob sa nado loḱ dub ayo balam delē sa bē mehōnon ngahi su denare ving sa rē, gemehō la su devong dedun rē. ¹⁹ Gaḱ mēm Yuda la vu distrik Asia* denedo, om nabē alam saga mēm maḱ yō detōḱ raḱ gageḱ nipaya ti geneggēp vu sa, og mēm nam debare malam gedenanēr rangah vu hong. ²⁰ Gaḱ nama, om alam sagi mēm yō denanēr ngaa sēn delē gesa hevong paya loḱ buk sēn sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong. ²¹ Maḱ yiḱ gageḱ timu sēnē, sēn sa nare loḱ sir vuheng gesa tahi bē, ‘Sa hevong ving bē alam-diiḱsēn rēḱ deḱedi jaḱ nah göḱin.’ Yiḱ raḱ degwa saga sēn gwēbeng devong gageḱ vu sa.”

²² Rēḱ mu Peliks raḱ Yesu yi aggata sēn Paulus nēr lo ni vorot, lom nēr vu alam Yuda bē deḱegin galam-begō-yi alaj Lusias dukḱ menam rē, log mēm rēḱ gengo hir gageḱ sagi göḱ nahin. ²³ Lob nēr vu kapten bē ḱeko Paulus nah karabus, rēḱ mu su ḱeko dukḱ na karabus niwēek rot. Gesu ḱerin Paulus yi alam sēn nabē dedok vu yi in ngaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Karabus Nḱebek Luu

²⁴ Buk la ya ggoveḱ log Peliks ḱo venē Drusila yam. Drusila yi Yuda avēh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bē tateḱin degwa sēn alam deḱevong geving Yesu

Kerisi lo vu yi. ²⁵ Rêk Paulus tatekin gagek rak sên hil gevong ngaa niröp lo, gerak sên hil gegin hil nivesa lo, gerak sên Anutu rêk gevong nyêvewen dok nah hil ngaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggöneng benêr bê, “Genah megena rê! Genabê buk len ti gêp og sêk tahi hong megenom gökin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo ngaa ngwê lok ayo ving. Kuung bê mak Paulus rêk bo monê la vu yi in bo yi vêr, om sên tahi yi beron ngahi yam beluhu denevengwêng. ²⁷ Lob Paulus nedo karabus beta luu ggovek ya getum kiap mewis Porkius Pestos lok yah Peliks ben. Rêk Peliks vong in bê alam Yuda ahêj geving yi om su ço Paulus vêr rê geyö nahên nedo lok karabus.

25

Paulus Ketag Bê Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Gengo Yi Gagek*

¹ Pestos verup betu kiap lok yah Peliks ben benedo Sisarea buk löö lok mëm rak meya Yerusalem. ² Lob alam-deneke-seriveng hir ggev losho alam böp vu Yuda deya vu yi bedenêr gagek rak Paulus. Denêr niwêek vu Pestos bê, ³ “Gedok vu he, begwevong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bê degetung dum dok aggata bedengis Paulus menadiik. ⁴ Rêk Pestos nêr yah bê, “Dus rak in senah mena Sisarea, om Paulus medo karabus sagu. ⁵ Om ham alam ggev deduk medenam geving sa, in nabê mehö sagi vong ngaa ti paya, og denanêr gagek jak yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir mak yoh vu buk nemadvahi-bevidek-löö ma nemadluho ggovek, log luk meyah Sisarea. Log monbuk lob rak ya nedo beggang-gagek-yi, log nêr vu sir bê degeko Paulus nam. ⁷ Paulus verup lob alam Yuda sên deluk medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedenêr gagek maggin ngahisekê rak yi. Rêk su deyoh vu bê detato hir gagek vu Pestos nabê yonon rê.

⁸ Lob Paulus nêr yah bê, “Sa su hevong ngaa nipaya ti vu alam Yuda hir horek ma, vu dub-vabuung-böp ma, vu mehö-los-bengö Sisar* rê.” ⁹ Rêk Pestos vongin bê alam Yuda ahêj geving yi om lok tepêk vu Paulus bê, “Yoh vu bê hil anah Yerusalem besa gango hong gagek gêp sagu ma ma?” ¹⁰ Rêk Paulus nêr yah bê, “Gwêbeng sa nare lok mehö-los-bengö Sisar* yi beggang-gagek-yi, lom beggang sagi og beggang-gagek-yi om ham gwengo sa gagek dok! Gerak ni ggovek ya bê sa su hevong ngaa nipaya ti vu alam Yuda rê.

¹¹ Nabê nipaya böp ti neggêp vu sa beyoh vu bê dengis sa dok nah mesa nadiik, og ggovek, gemêm dengis sa. Gak nabê gagek sên denenêr rak sa agi su anon rê, og mehöti su yoh vu bê bo sa dok na nemaj rê. Om sên sa ketag vu mehö-los-bengö Sisar* bê gengo sa gagek.”

¹² Lob Pestos vengwêng ving yi alam sên denevo kwa vu yi lo mugin, lok mëm nêr bê, “Gekwetag bê Sisar* gengo hong gagek, om gena vu Sisar*!”

Pestos Lok Tepêk In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggovek lok mehö-los-bengö Agripa luho venê Bernisi deyam Sisarea in bê degelê Pestos medenajom nema. ¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nêr Paulus yi gagek bengö ya vu mehö-los-bengö bê, “Peliks ço mehöti ya karabus wirek meya nedo. ¹⁵ Lob serak meya Yerusalem lom alam-deneke-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denêr gagek rak yi, gedenêr vu sa bê sebo nyêvewen vu yi. ¹⁶ Rêk senêr yah vu sir bê he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehöti rê. Gak mehö sên gagek neggêp vu yi lo, og mëm ya nare alam sên denenêr gagek rak yi lo malaj mugin, gehe navo nyêg vu yi in bê bare menanêr gagek nom jak gagek sên denenêr rak yi lo.

¹⁷ Lob he sepa he mayam, lob sa su köpek rë. Gağ heng to log sa nado rak beggang-gagek-yi gesenër bedeko mehö saga yam. ¹⁸ Lob alam sën denër gagek rak yi lo denare. Lob sa hekuung bë rëk denanër gagek nipaya jak yi, rëk ma. ¹⁹ Gağ losho deneggök sir in aggata sën degeko hir keriiung lu ngaa jak lo. Gedeneggök sir in mehö diiksën ti arë nebë Yesu, in Paulus nër bë mehö saga nedo mala vesa. ²⁰ Lom serak ni bë sa su yoh vu bë gango gagek degwa la nabë saga rë, om selok tepëk in Paulus bë, 'Mağ hil anah Yerusalem lok mëm sëk gango hong gagek sënë gëp sagu.' ²¹ Rëk Paulus nër bë yö medo dok karabus, gemehö-los-bengö Sisar* gengo yi gagek rë. Lom senër bë nah medo karabus besa natök vu aggata rë, lok mëm sa gevong yi na vu Sisar*." ²² Lob Agripa nër vu Pestos bë, "Sa bë gango mehö sagi yi gagek!" Lob yogek bë, "Neheng rëk gwengo!"

²³ Lob monbuk lob Agripa luho Bernisi devuneğ log alam deko luho rak kapah medeyam. Luho delok ya beggang-supinsën-yi ving alam-begö-yi alaj pin, los alam böp böp vu nyëğ sagu, lob Pestos nër bedeko Paulus yam. ²⁴ Log nër bë, "Mehö-los-bengö Agripa, geham alam pin sën ham yam nedo ving he-ë, ham gwelë mehö sënë! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sënë ving bedejij sa rot bedetahi niwëek bë su medo mala vesa, gağ nadiik. ²⁵ Rëk sa halë bë su vong ngaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik rë. Log yö ketag rak avi bë Sisar* gengo yi gagek, om sën sa hevongin bë gevong yi na. ²⁶ Rëk sa su tök vu yi gagek anon degwa ti meneggëp rangah in bë mëm sa kevu kapiya betatekin vu hil mehöböp Sisar* rë. Om mëm sën sa hako mehö sagi yam vu hong mehö-los-bengö Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin gango yi gagek nivesa, lok mëm sa natök vu yi gagek la in sa kevu dok kapiya. ²⁷ Nabë sa gevong karabus ti na, gesa su gevong yi gagek degwa na geving rë, og saga su yoh vu rë."

26

Paulus Tatekin Yi Gagek Vu Agripa

¹ Lob Agripa nër vu Paulus bë, "Bë genanër hong gagek la, og genanër!" Lom Paulus kedi nare betelë nema genër yi gagek bë, ² "Mehö-los-bengö Agripa! Alam Yuda denenër gagek rak sa yoh vu buk, lob gwëbeng sa kwag vesa rot in sa nare malam megenër bë gwengo sa gagek. ³ Sa kwag vesa in ngo gerak ngaa pin sën hil Yuda ngo nesepa lok lo ni, gengaa pin sën hil nemehoo hil in lo. Om sa bë gwengo sa gagek, og su nim tebö jak pevis.

⁴ Ngaa pin sën sengo nahën magëm gesa hevong wirek rot beberup gwëbeng agi, og saga alam Yuda pin denerak ni, in sa nado ving sir ggëp Yerusalem. ⁵ Yö denerak sa nig rot, om nabë kwaj nevo, og deyoh vu bë denanër rangah vu hong nabë sa Parisai* ti, besetu sir vahi sën denesepa lok horek pin los dahis lo ti. ⁶ Om sën gwëbeng sa nare agi, gedenevong gagek vu sa in sa nehevong ving gagek nivesa sën wirek Anutu vo vu hil kenud lo lo, gesa navo kwag in buk sën bë gagek agi anon jak lo. ⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yik denevo kwaj in buk sën bë gagek agi anon jak lo ving, lom denejom rak vu Anutu buk gerangah. O Mehö Gayeheng, yik rak degwa sënë sën Yuda denër gagek kuungsën rak sa. ⁸ Ma nebë vu sën ham kwamin nevo bë Anutu su yoh vu bë gevong balam-diiksën dekedi jak nah gökin rë-ë? ⁹ Wirek sa hevong ngaa ngahisekë in bë sa dahun Yesu Nasaret arë, lob sa hekuung bë sa nehevong ngaa nivesa. ¹⁰ Sa nehevong nebë sënë vu Yerusalem, lom alam-deneko-seriveng hir ggev devo niwëek vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam ngahisekë benehako yah karabus. Log kaunsor denenër bë dengis sir medenadiik, lob sa navo veyovin hir gagek

ving. ¹¹ Gesa navo maggin ngahisekë vu sir loĵ dub-supinsën-yi pin. Sa nehevong in bë denanër pelë los degeruu demij vu Mehöböp, gesahëg sengën böpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh vu alam-yu-ngwë hir nyëg ving.”

*Paulus Nër Yi Gagek Sën Ggërin Yi Mevong Ving Yesu Lo
(Sn 9:3-19; 22:6-16)*

¹² “Log alam-deneko-seriveng hir ggev denër gagek niwëek vu sa medegadu sa ving meseya Damaskus. ¹³ Lob Mehö Gayeheng! Sa medo naya rak hes vuheng atov, lob sa halë rangah ti vër nebë davës betum vu yagek begelu yam rak sa loĵ aggata. Tum böpata rot kesuu nyëg mala, lom yam jëh rak he los alam pin sën deneya ving sa lo. ¹⁴ Lob he pin avës baya nahëp dob, lob sa hango gagek ti yam loĵ Hibiru ayej bë, ‘Saulus, Saulus gëvo vanë vu sa in va? Vongin gebakë ngaa sën los nevu lo, lob ngo vongin gebo vanë vu hong.’

¹⁵ Lob selok tepëk bë, ‘Mehöböp, hong re?’ Lom Mehöböp nër yom bë, ‘Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo! ¹⁶ Om kwedi gebare niwëek. Gwëbeng seyam vu hong in sa bë gooin hong jak in genatu sa hur megena genanër rangah nabë gelë sa nebë sënë. Gerëk genanër ngaa sën sëk tato vu hong beron la vu tamusën lo rangah geving. ¹⁷ Gesëk gëgin hong doĵ alam Israel los alam-yu-ngwë sën sëk gevong hong na vu sir lo nemaj. ¹⁸ Sëk gevong hong na vu sir in tatekin malaj medegevuu malakenu na gedegërin sir nom vu rangah. Degevuu Satan yi niwëek gedenam vu Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengo rëk dahun hir ngaa nipaya na. Gemëm rëk denam sa nyëg geving alam sën ayoj neyam timu vu sa bedetu sa ngaa ggovek lo.’ ”

Paulus Nër Vu Agripa Bë Nevong Yesu Yi Huk

¹⁹ “O Mehö-los-bengö Agripa, sa halë ngaa yagek yi sënë, lob sa su keyëh gagek rë. ²⁰ Gak senër gagek rangah vu alam Damaskus muĵin, log senër vu alam Yerusalem, gevu nyëg Yudea pin, gevu alam-yu-ngwë ving. Senër vu sir bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong ngaa niröp in tato nabë deggërin ayoj ggovek ya. ²¹ Sa hevong nebë sënë, lob alam Yuda dejom sa ahon rak degwa saga loĵ dub-vabuung-böp, gebë dengis sa besa nadiik. ²² Rëk Anutu loĵ vu sa, rot besën verup gwëbeng besa nare genanër gagek yök vu alam meris, gevu ham alam los arëmin lo agi. Sa su nanër gagek agga ngwë rë, gak sa nanër gagek sën wirek alam-denenër-gagek-rangahsën losho Moses denenër bë rëk berup lo. ²³ Denër nebë, ‘Kerisi rëk geko vanë, log yö rëk kedi jak namuĵin gëp bedub. Lob rëk nanër gagek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.’ ”

Paulus Nër Gagek Vu Agripa In Bë Ayo Na Timu Vu Yesu

²⁴ Paulus nër nebë sënë, lob kiap böp Pestos petupek rak yi bë, “Paulus, hong bado! Geluĵ dub ngahisekë, lom kwam böpata vong beyum vong paya!” ²⁵ Rëk Paulus nër yah bë, “Mehö niwëek Pestos, sa yuĵ su vong paya mesenër gagek jeggin jeggin rë, gak senër gagek niröp beyönon. ²⁶ Mehö-los-bengö sënë neraĵ ngaa pin sënë ni, om sa su nahöneng rë gesenër rangah vu yi. Serak ni bë ngaa pin sën agi sa yoh nenga in mala los nenga rë. Gak rak ni, in ngaa pin sënë su verup vunsën rë. ²⁷ O Mehö-los-bengö Agripa, maĵ gevong ving alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek-a? Eë-ë, serak ni bë genevong ving!”

²⁸ Lok Agripa nër yah vu Paulus bë, “Nabë genanër hus ading teka rot og maĵ hong gagek rëk gevong mesegërin sa natu Yesu yi hur ti!”

²⁹ Lom Paulus nēr yah vu bē, “Ēē-ē! Nabē sa nanēr dus, ma ading, og yik yoh vu! Sa najom raḡ vu Anutu bē, hong, galam pin sēn ham los nengo sa gagek gwēbeng-ē lo gwērīn ham nabē sa, gaḡ mēm sēng sēnē og su natōḡ vu ham.” ³⁰ Paulus nēr nebē sēnē, loḡ mehō-los-bengō kedi nare ving kiap bōp Pestos, geBernisi, galam sēn denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnē ggovek, loḡ desap sir raḡ medenēr bē, “Mehō sagi su vong ngaa ti paya in bē nadiik ma medo karabus rē.” ³² Lob Agripa nēr vu Pestos bē, “Nabē mehō sēnē su ketag nabē Sisar* gengo yi gagek rē, og yoh vu bē geḡo yi vēr mena.”

27

Deḡo Paulus Raḡ Ya Yaḡ In Na Rom

¹ Kwaj vo gagek venuh bē he jaḡ yaḡ mana Rom, lob detung Paulus loḡo karabus vahi loḡ ya kapten ti nēma. Arē nebē Yulius lob negīn alam-begō-yi raḡ neggēp alam nemadvahi (100) loḡ yu bōpata ti sēn denenēr sir bē mehō-los-bengō Augustus yi alam lo. ² Lob Adramitiam hir yaḡ ti bē geḡo kupeḡ na nyēḡ bōp la vu distrik Asia*, lob he raḡ ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he. ³ Heng to log he ya seyu yaḡ ya Sidon, lob Yulius vong nivesa beyogekin Paulus bē yoh vu bē na gelē yi alam medegeḡin yi jaḡ nos lu ngaa. ⁴ He vu Sidon maya, rēḡ sang bōp yam ggēp yaḡ neru meruuk he. Lom yaḡ yom rivin dob Kupros demi meya ⁵ meyoḡ ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe tōḡ ya Mura vu distrik Lusia. ⁶ Vu nyēḡ saga alam-begō-yi hir kapten tōḡ vu Aleksandria hir yaḡ ti geneya los Itali, lom ko he raḡ ya. ⁷ Behe ya raḡ baya. He vimengīn bakōpek rot buk ngahiseḡē, loḡ mēm he tōḡ ya verup dus vu nyēḡ bōp Kenidus. Loḡ sang ggērīn he, lom he su ayoh vu bē ana rē, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salmone baya, in sang bōpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengīn rot batōḡ ya nyēḡ ti arē nebē Yag-ben-nivesa neggēp dus vu nyēḡ bōp Lasea. ⁹ He vasap buk ngahiseḡē ggēp saga geBuk-dali-nos-yi-lo* maya ggovek ya, gebuk sēn hob los sang yi lo verup beloo vongīn dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nēr gagek vorot vu sir bē, ¹⁰ “Alam-e! Nabē hil ana, og hil rēḡ natōḡ vu maggin bōpata. Hil rēḡ basap kupeḡ los yaḡ, gehil mehōnon rēḡ malad nama geving.” ¹¹ Rēḡ alam-begō-yi hir kapten bē nenga vu yaḡ ala luho yaḡ yi kapten, gesu ngo Paulus yi gagek rē. ¹² Yag ben sēnē su nyēḡ nivesa in bē yaḡ medo dok dok buk sang yi rē, om alam ngahiseḡē denēr gagek venuh bē dekesuu nyēḡ saga gedena. Kwaj nevo bē rēḡ denatōḡ na nyēḡ bōp Poniks bedemedo nyēḡ sagu dok buk ayōōng los sang yi, og mēm nivesa. In Poniks saga yaḡ ben nivesa ti vu Krete, geyag vaha neggēp luu. Ngwē neggēp ahē, gengwē neggēp nēn.

Sang Vong Meloo Nipaya Raḡ

¹³ Lob ayōōng nalu verup gesu yam niwēēk rot rē, lob dekuung bē deyoh vu bē na denatōḡ na nyēḡ saga. Lob dedadii anka raḡ yah gedeseḡa loo nenga Krete rot medeya. ¹⁴ Rēḡ pevis besang niwēēk bōpata ti sēn denenēr bē Nyēhuhek lo, yam ggēp kedu Krete. ¹⁵ Lob rot he avuti ggēp hus bedu ya, lob he su ayoh vu bē peḡwē yaḡ neru nah vu sang rē, lom he hevuu besang ko he

* **27:9:** Buk-dali-nos-yi sēnē og yik buk sēn alam Yuda hir alam-deneḡo-seriveng yuseḡē nesis sipsip tuveḡ meneḡo niḡōk meneloḡ ya dub-vabuung-bōp ayo vabuung soḡek in kevoh alam Yuda hir ngaa nipaya na lo. Denelē buk sēnē loḡ kwev Oktoba neyoh vu ta pin gayej nenēr dali ggērīn nos besu denegga rē.

mehe ya rot. ¹⁶ He serög meheto maya kedu loo vuheng sën denenër arë nebë Kauda lo demi. Lob he hevong huk böp rot menaduu dëgi ahon. ¹⁷ Dedadii dëgi rak yam yağ vavunë ggovek ya, log deduu aggis la loğ yağ anon atov in bë niwëëk jak. Rëk newaj rak bë yağ rëk na mejak vu saap Surtis sën neggëp dus vu Afrika lo, lom detë anka sël luk ya loo gesang ko he gehe medo nahök mu. ¹⁸ Sang los loo sis merot he niwëëk ata, lob kedi detë kupeğ luk ya loo monbuk. ¹⁹ Gebuk netu löö lob dejom kupeğ yağ yi pin rak nemaj medetë luk ya loo ving.

²⁰ Lob Nyëhuhek böpata sënë sis he rot gesu ahë yes nerak teka rë. Ggërin he buk ngahisekë gehe su ayoh vu bë galë hes mala los betuheng rë, lom he kwamin nevo bë rëk he malamin nama yönon. ²¹ Denedo mu buk ngahisekë genos ma, lob Paulus kedi menër vu sir bë, "Alam-e, bë ham gwengö sa gagëk wirek behil medo Krete, og mağ hil su rëk natök vu maggin nabë sënë rë, gehil su rëk basap ngaa pin sënë rë. ²² Rëk ma lo, om ham nimin wëëk! Mehöti su rëk mala nama rë, gağ yağ mu yö rëk mala nama. ²³ In Anutu sën setu yi hur besa najom rak vu yi lo, yi angër ti yam vu sa gwëbeng buk ²⁴ benër bë, 'Paulus, su gegöneng! In rëk gena gebare mehö-los-bengö Sisar* mala. Om gwengö rë! Genejom rak in alam pin sën denedo rak yağ ving hong agi, lom Anutu yoğekin bë rëk demedo vesaj geving hong.' ²⁵ Om alam! Ham su göneng! Sa hevong ving bë Anutu rëk gevong ngaa pin sënë banon jak nabë sën nër vu sa agi. ²⁶ Rëk mu yağ rëk na medah doğ kedu loo vuheng ti."

²⁷ Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul loğ baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng rak lob alam yağ dengo bë yağ mağ ya medus rak doğ ti. ²⁸ Lob deseyu gelong loğ aggis medetë luk ya loo medetahöo rak nemaj medelë bë ading yoh vu mehödahis ti. Loğ hek heto maya teka ving lob detë ggökin yah, lob delë bë ading yoh vu nemadluho menemadvahi. ²⁹ Lom deggöneng bë he hevongin ana ketul he jak gelong, om detë anka lubeluu luk ggëp yağ hus, gedenejom rak bë rangah jak pevis.

³⁰ Log alam yağ vahi denesero aggata in bë degevuu yağ gedebeaya medena ronek, lob deseyin dëgi luk ya, gedetetuhin bë degetë anka la na yağ neru. ³¹ Rëk Paulus nër vu alam-begö-yi losho hir kapten bë, "Nabë alam sënë geto dena in yağ, og ham pin rëk malamin nama!" ³² Lob alam-begö-yi delov aggis in dëgi geto meluk ya loo.

³³ Log nyëğ ggovek in bë geheng, lob Paulus nër vu alam gejjij sir bë dega nos teka rë. Nër bë, "Ham ngo medo newamin nerak yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rë. ³⁴ Om sën sa nanër niwëëk vu ham bë ham gwa nos teka benimin wëëk dok. Ham ti su rëk mala nama rë!" ³⁵ Nër bë soga log ko brët bejom rak ya vu Anutu rak malaj, log debu megga. ³⁶ Lom alam pin nij wëëk rak gedeko hej nos rak ving medegga. ³⁷ He pin sën nado rak yağ lo rak neggëp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276). ³⁸ Degga ggovek log detë wit* los bëëk ngahisekë sën nahën nedo loğ yağ ayo lo luk ya loo in bë sepëp jak in yağ.

Yağ Vong Paya

³⁹ Heng to doğ bedelë nyëğ, rëk mu sir dugin. Rëk delë nyëğ len ti geloo ggurek ya, raggëer nivesa, lom kwaj nevo bë mağ degevong yağ na mejak na sagu. ⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluk nedo loo gedekevelekin aggis in stiya. Gededadii sël rak yah in bë ayöong doğ megeko yağ na roneknë. ⁴¹ Rëk loo ko yağ beyoh paya merak ya saap ti belah loğ. Neru lah loğ niwëëk

ata menedo, geloo nesis ya menerak yağ hus rot lom veröp. ⁴² Nebë saga lob alam-begö-yi devong in bê dengis alam karabus medenadiik, in bê ti su gök loo mebeya mena. ⁴³ Rêk hir kapten kwa vo Paulus lom nêrin sir. Genêr bê alam sên deyoh vu bê degök bêl lo pin depesöng na loo namugin bena dejak na roneknê. ⁴⁴ Galam vahi sên su deneggök bêl rê lo, og jak degêp yağ nyê veröpsên ti ti bena dejak na ronek geving. Lom alam pin devong nebë saga meya derak ya ronek los navij dahis.

28

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya marak ya ronek, lob he hango gedenenêr nyêg sênê arê nebë dob Malta. ² Lob alam nyêg sênê devong nivesa rot vu he. Hob to rak genyêg nikul lom devev nengwah böpata bedeko he pin ya behe venguh. ³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bebev rak ya nengwah, rêk nyêl ti loğ neggêp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo lok. ⁴ Lob alam vu nyêg saga delê nyêl sênê gevare nesoo loğ Paulus nema lob denêr bê, “Mağ yönon, mehö sênê sis mehöti mediik, rêk loo su rehöö yi rê, om sên yi nyêvewen tök vu yi besis yi agi.” ⁵ Rêk Paulus tetêhin nyêl beya meto merağ ya nengwah rêk ngaa ti su vong yi rê. ⁶ Lob medo denegin yi in dekuung bê rêk buuk ma, rêk nadiik pevis. Lob medo denegin yi hus ading, rêk ma gedelê bê ngaa nipaya ti su nevong yi rê, lom tum depekwê medenêr bê, “Mağ yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arê nebë Publius, yi dob neggêp dus vu nyêg sagu. Mehö saga ko he ya yi beggang, begin he nivesa rot yoh vu buk löö. ⁸ Lob Publius sênê ama nirak meneggêp. Nivanê böp gahê neverup kök, rêk Paulus ya mejom rak yi, gebê nema rak lom vesa lok. ⁹ Vong nebë saga, lob alam nirak sên vu nyêg sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa rak ggökin. ¹⁰ Lob deko he rak nivesa rot. Lob ggovek gehe bê ajağ na yağ mana, lob deko nos lu ngaa vu he medetung rak ya yağ.

Paulus Ya Metök Ya Rom

¹¹ He nado kwev löö ggêp sagu, loğ he rak alam nyêg böp Aleksandria hir yağ ti sên anutu-kuungsên-pepid kenuj denare rak neru lo baya. In yağ saga rivin menedo loğ buk sang los ayöong yi vu nyêg sagu.

¹² Lob he ya verup Surakus menado buk löö. ¹³ Mêm he rak mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayöong nalu verup ggêp ahê gebuk netu luu lob he tök ya Puteoli. ¹⁴ He tök vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denêr bê he medo geving sir soda ti rê. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom. ¹⁵ Lob Yesu-yi-alam vu nyêg böp Rom dengo bê he ya verup, lom yam denebuu he ggêp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatêvek-löö. Paulus lê sir, lom jom rak ya vu Anutu los ahê nivesa in sir, gayo niwêek rak. ¹⁶ Log he loğ ya nyêg böp Rom, lob kiap böp nêr bê yoh vu bê Paulus yô bago beggang yu dahis bemedo dok, galambegö-yi ti medo geving in gegin yi.

Paulus Nêr Bengö Nivesa Ggêp Nyêg Böp Rom

¹⁷ Buk löö ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nêr vu sir bê, “Arig lo, sa su nehevong ngaa nipaya ti in bê dahun hil hed alam ma, juuk ngaa wirek hen sên hil kenud lo hir ngaa lo rê. Rêk deduu sa ggêp Yerusalem gedetung sa loğ alam Rom nemaj. ¹⁸ Lob alam Rom delok tepêk in sa rot, rêk ma gesu denetök vu ngaa nipaya ti in bê mêm dengis sa mesa nadiik rê, lob kwaj vo bê dekevelekin sa vêr. ¹⁹ Rêk ma, galam Yuda dekeyêh gagek sagi, lom sehög aggata ngwê su neggêp rê, om sên sa ketag bê mehö-los-bengö

Sisar* gengo sa gagek. Gaḵ sa su bē rēḵ gevong gagek vu salam in ngaa ti rē.
 20 Om sēn sa tahi ham raḵ degwa saga, gesa bē galē ham benanēr gagek vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehō sēn hil Israel pin nehegin lo. Lob yik deduu sa raḵ sēng raḵ degwa sagi.”

21 Lob denēr vu yi bē, “Alam Yudea la su dekevu ḵapiya yam in bē denanēr hong vu he rē. Galam Yuda ti su yam nēr vu he genēr gagek nipaya raḵ hong rē. 22 Gaḵ he bē gango ayom jaḵ ngo avim. He su arak gagek saga degwa ni rē. Gaḵ he raḵ ni mu bē vu nyēḡ pin alam denenēr gagek nipaya raḵ Yesu-yi-alam.”

23 Lob deggooin buk ti raḵ, lob sir ngahisekē deyam vu Paulus ggēp yi beggang betatekin gagek degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenēr gagek rak Anutu-yi-nyēḡ, log nenēr Moses yi horek los alam-denenēr-gagek-rangahsēn hir gagek in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi. 24 Lob sir la devong ving yi gagek, gela su devong ving rē. 25 Lob demehoo sir log deya rak, loḵ Paulus nēr gagek ti vu sir bē, “Anon Vabuung nēr yōnon rot beberup mehō-nenēr-gagek-rangahsēn Yesaya avi vu hil ḵenud lo bē:

26 ‘Gena vu alam sēnē begenanēr vu sir nabē sēnē:

“Rēḵ ham gwengo gagek gök gökin,
 rēḵ mu ham su rēḵ jaḵ degwa ni rē.
 Rēḵ ham gwelē gök gökin,
 rēḵ mu ham su rēḵ natōḵ jaḵ degwa rē.”

27 In alam saga ayoj dahis rak,
 gesu denengō gagek rē,
 gedemir malaj.
 Devong nebē sēnē in bē malaj rēḵ gelē ngaa,
 genengaj rēḵ gengo gagek,
 lob ayoj rēḵ natōḵ jaḵ gagek degwa,
 lob degērin bedenom vu sa
 besa gevong benijvesa jaḵ nah gökin.’

28 Om ham gwengo rē, gagek nivesa sēn Anutu vong yam in bē geḵo mehōnon nah vu yi lo, og vo ya vu alam-yu-ngwē ggovek ya, om rēḵ degenḡ medegevong geving.” 29 Paulus nēr gagek saga ggovek, lob alam Yuda demehoo sir los ahēj sengēn bōpata geto deyah dobnē medeya.

30 Lob Paulus nedo loḵ beggang sēn nebago genedo loḵ lo yoh vu ta luu, lob nevong nivesa vu alam sēn deneyam vu yi lo pin. 31 Nenēr gagek rak Anutu-yi-nyēḡ, genetatekin Mehōbōp Yesu Kerisi yi gagek vu sir. Nenēr rangah los niwēēk gemehōti su nērin yi rē.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Rom

Huk Sinarë Sën Paulus Nevong Lo Degwa

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus. Yö vong sa mesetu sinarë beggoin sa rak bë sa nanër Bengö Nivesa rangah. ² Sën Anutu yö nër verup alam-denenër-gagak-rangahsën avij wirek rot meneggëp loḵ yi kapiya lo. ³ Bengö Nivesa sënë rak Nalu Yesu Kerisi, hil Mehöböp sën yam tu mehönon loḵ Davit* yi mewis lo.

⁴ Lob Anon Vabuung vong bekeḵi rak yah vu bedub, lob sën kedi rak yah vu bedub lo tato rangah bë Anutu Nalu los niwëëk yönon. ⁵ Lob Anutu vong semusemu vu hil degwa rak yi timu. Bevong he behe tu sinarë in bë gaḵo arë jaḵ menanër rangah vu mehönon pin vu dob nabë ayoj na timu vu yi medegevek babu.

⁶ Log Anutu yi köök yöḵ vu ham alam Rom bë ham natu Yesu Kerisi yi alam geving. ⁷ Om sën sa kevu kapiya sënë yöḵ vu ham Rom pin sën Anutu kwa pesivin ham beggoin ham rak in bë ham natu yi alam lo. Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham bedegevang ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vo Bë Na Gelë Alam Rom

⁸ Sa bë nanër jaḵ sënë namugin rë: Alam pin dengo medenenër yoh vu nyëḡ pin bë ham ayomin neya timu vu Yesu, om sën sa najom rak vu Kerisi bë nanër vu Anutu nabë sa kwag vesa rot in ham pin. ⁹ Sayog neya vu Anutu genekehe sa bë sa gevang yi huk bananër Nalu yi Bengö Nivesa rangah. Lob Anutu yö rak ni bë sa kwag nevo ham menajom rak in ham yoh vu buk. ¹⁰ Sa su halë ham wirek rë, om sën sa neḵetaḡ vu Anutu yoh vu buk bë kwa og yö natöḵ vu aggata besenök vu ham. ¹¹ In sahëḡ ving pangсэн bë senök galë ham, besa gevang Anon Vabuung yi semusën vahi sën vo vu sa lo vu ham geving in bo niwëëk vu ham. ¹² Sa kwag nevo bë ham vongvingsën rëḵ gadu sa, gesa vongvingsën rëḵ gadu ham, behil abo niwëëk doḵ hil vewen vewen nabë sënë.

¹³ Arig lo, om sën sa bë ham jaḵ ni nabë beron ngahiseḵë og sa nehevongin bë senök vu ham. In sa bë gaḵo ham vahi nom vu Anutu nabë sën sa nehaḵo alam-yu-ngwë vahi deyom gvovek lo. Rëḵ sa höḡ aggata ma. ¹⁴ Anutu vo huk loḵ sa nemaḡ meneggëp bë sa tatekin yi gagek vu alam Grik sën denedo nivesa lo, gevu alam nyëḡ vahi sën denedo paya lo geving. Vu alam los kwaj, gevu alam kwaj masën geving. ¹⁵ Om sën sa kwag nevo pangсэн bë sa nanër Bengö Nivesa vu ham alam Rom geving.

Bengö Nivesa Sënë Tato Anutu Niwëëk

¹⁶ In sa su niḡ nemum in Bengö Nivesa rë. In tu Anutu yi niwëëk beyoh vu bë geko alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo nah. He alam Yuda namugin, loḵ mëm ham alam-yu-ngwë gökin. ¹⁷ Log Bengö Nivesa sënë netato bë Anutu mehö niröp los yohvu. Nabë mehöti gevang geving Bengö Nivesa, og rëḵ ayo na timu vu Yesu noh vu sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë, "Mehöti bë ayo na timu vu yi, og Anutu rëḵ nanër mehö sënë nabë yi mehö yohvu, lob medo mala-tumsën."

Mehönon Pin Deneruu Demij Vu Anutu

¹⁸ Hil narak ni bë, Anutu ahë sengën benevo nipaya nyëwewen neyam vu yagek loꝓ yah vu alam pin sën deneruu demij vu yi, gedenevong ngaa nipaya medenedahun yi gagek anon rak hir ngaa nipaya lo. ¹⁹ In Anutu yi ngaa sën hil ayoh vu bë galë majak ni lo neggëp rangah vu alam sën deneruu demij vu yi agi. In Anutu yô tato rangah vu mehõnon pin ggovek ya. ²⁰ Yõnon, alam delë dob los ngaa pin sën Anutu tung lo wirek beyam verup gwëbeng, lom sënë tato Anutu yi ngaa vahi sën mehõnon su deyoh vu bë degelë jak malaj rë lo vu hil. Log ngaa sën hil su ayoh vu bë galë jak malad rë lo, og saga tatekin Anutu yi degwa los yi niwëëk bõpata sën neggëp ving yi degwata los degwata lo rangah vu hil. Nebë sënë, om mehõnon su deyoh vu bë dedah hir nipaya vun gedenanër nabë, “Sa su rak ni bë ngaa nipaya rë!” ²¹ In mehõnon derak Anutu ni rëk su kwaj nevo bë Anutu yõnon bedeko arë rak rë. Gesu kwaj vesa vu yi in ngaa nivesa vesa pin sën vo vu sir lo rë. Gaꝓ kwaj nesepa loꝓ gagek meris meris bedenetu alam kwaj masën bedenedo loꝓ malakenu. ²² Deko sir rak medenenër bë, “He alam los kwamin!” rëk ma gedetu alam kwaj masën. ²³ Gederuu demij vu Anutu, mehõ los niwëëk sën su nediik rë lo. Log tum ngaa sën denediik medenepetar ya lo nebë mehõnon, gesok los reggu genyël lo, og denesemu kenuj medeneꝓo arëj rak medenejom rak vu sir.

Nipaya Aggagga

²⁴ Lob Anutu nilëlin sir bë, maam kwaj nipaya yõ geli sir na vu ngaa nipaya sën ahëj neving lo, gevu ngaa ningõhek sën su yoh vu rë lo, beyõ debasap navij. ²⁵ Alam nebë sënë denevuu Anutu yi gagek anon ya gedenepekwe medeneꝓo gagek kuungsën rak. Log deneruu demij vu Anutu sën ngaa pin ala lo, gedenejom rak vu ngaa sën Anutu tung lo gedenesepa loꝓ yõ hir aggata. Nij nelëlin Anutu sën hil gaꝓo arë jak na vavunë mebare mena degwata los degwata lo. Yõnon. ²⁶ Om sën Anutu nilëlin sir bë yõ demedo dok hir ngaa nipaya sën malaj anon in lo. Avëh og nij nelëlin hir aggata nirõp sën dejak maluh lo, gedeneeggërin sir yah medenevong ngaa sën su yoh vu rë lo ving avëh ngwë. ²⁷ Gemaluh ving nebë saga. Nij nelëlin aggata nirõpsën sën degeko avëh lo gayoj vev rasap rasap nebë nengwah in bë yõ degevang ngaa nipaya vu maluh ngwë. Maluh sënë denevong ngaa nimumsën ving mehõ ngwë lob yõ deneko nyëwewen nipaya loꝓ yah, yoh vu hir nipaya sënë. ²⁸ In nij nelëlin bë su kwaj bo Anutu gëp ayoj, lom Anutu lëin sir ya beyõ medo denevong yoh vu kwaj nipaya sënë, bedenevong ngaa nipaya aggagga sën su yoh vu bë mehõnon degevang rë lo. ²⁹ Denevong ngaa pin sën su nirõp rë lo bengaa nipaya pin pup ayoj. Ayoj nevu nevu in ngaa nipaya pangsën gedenelelë alam vahi paya. Ayoj nesis yi vu alam vahi ga, denesis alam medenediik. Denenër sir ga, denetetuhin mehõ ngwë gedenevong paya vu sir. Denevongwëng gagek yah nenga rak mehõ ngwë ga, ³⁰ denenër gagek kuungsën rak mehõ ngwë ving bë nij paya. Denelë Anutu paya medenesis begõ vu yi ga, denenër pelësën ga, deneko sir rak medenevong paang. Denevër ngaa nipaya mewis mewis verup. Gedenekeyëh amaj lu ataj ayej. ³¹ Kwaj ma! Denenër rëk su denevong yoh vu hir gagek rë. Su ahëj neving sir sën yik sir degwa timu lo rë. Gesu kwaj nevingin mehõ ngwë rë. ³² Anutu yi horek nër nebë alam sën degevang ngaa nabë sënë og yoh vu bë denadiik bemalaj nama. Lob alam sënë derak horek sënë ni ggovek ya, rëk ma gemedo denevong ngaa nebë sënë. Lob su denevong sënë mu rë, gak kwaj vesa in alam sën denevong ngaa nebë agi ving, medenepisek in sir medenelev horek in.

2

Anutu Nengo Hil Gagek Degwa Og Neseggi Nirõp

¹ Om sa nanër vu ham ti ti sën ham nenër mehö ngwë bë nij paya lo nabë: Su geyoh vu bë gedah ngo hong nipaya vun rë. In gengo! Genenër mehö ngwë bë nipaya, lob sënë og yik genenër valek hong ving nebë saga bë nim paya. In yik ngaa sën genenër rak yi lo, og yik genevong nebë sënë ving. ² Lob hil arak ni bë Anutu nevo nipaya nyëvewen vu alam sën denevong ngaa nebë agi, lob sënë og Anutu nevonng yoh vu. ³ Om hong sën genenër alam sën denevong ngaa nipaya nebë agi bë nij paya lo, rëk mu yik genevong nebë sënë ving, ma gekuung bë? Su geyoh vu bë rëk gebeya in Anutu megenoh nenga in nyëvewen rë. ⁴ Ma nebë va? Anutu nevonng nivesa rot vu hong menegin hus adingsekë rot gesu nevo nyëvewen vu hong pevis rë. Anutu yi ngaa nivesa sënë, mak gekuung bë ngaa meris-a? Gak Anutu nevonng nivesa vu hong sënë in bë gegwërin hong. ⁵ Sën ayom niwëëk ata gesu genewërin hong rë lo, og sënë nebë sën ngo genebun hong nipaya nyëvewen rak bun, lom Anutu ahë sengën rot vu hong. Rëk mëm dok buk-ahë sengën-yi sën Anutu bo nyëvewen niröp noh vu mehönon pin lo, og rëk genatök vu nyëvewen böpata jak hong nipaya sënë. ⁶ In rëk bo nyëvewen gelek mehönon pin noh vu ngaa sën denevong lo. ⁷ Alam sën denejom sir ahon medenedo rak ngaa nivesa medenevong in bë denatu alam-los-bengöj gelos arëj böp gedemedo malaj-tumsën lo, og Anutu rëk gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata. ⁸ Gak alam sën yö kwaj nevo sir mu gedeneruu demij vu gagek anon, gedenesepa lok ngaa nipaya lo, og Anutu rëk ahë sengën böpata mebo nyëvewen nipaya rot vu sir. ⁹ Maggin böpata los nisangsën rëk gebom alam pin sën denevong ngaa nipaya lo. Alam Yuda namugin, lok mëm alam-yungwë gökin. ¹⁰ Gak alam pin sën denevong nivesa lo, og Anutu rëk gevong bedenatu alam-los-bengöj, garëj böp jak, bayoj gëp revuh. Rëk alam Yuda namugin, lok alam-yu-ngwë gökin. ¹¹ In Anutu su kwa nevo mehönon arëj bë sir böp benevong nyëvewen vu sir rë, gak nevonng nyëvewen yoh vu ngaa sën denevong lo.

¹² Lob alam-yu-ngwë sën su denesepa lok alam Yuda hir horek rë lo, og Anutu su rëk seggi sir jak alam Yuda hir horek rë, rëk mu rëk malaj nama geving in su denesepa lok yö hir aggata niröp rë. Gak alam sën denesepa lok alam Yuda hir horek lo, og Anutu rëk seggi sir jak, gebo nyëvewen vu sir in dekeyëh. ¹³ Alam sën denengo horek meris mu lo su rëk arëj nabë sir alam yohvu gëp Anutu mala rë. Gak alam sën denesepa lok horek lo mu, sën mëm rëk arëj nabë sir alam yohvu. ¹⁴ Nebë sënë lob alam-yu-ngwë su denerak alam Yuda hir horek ni rë, rëk mu yö denesepa lok yö hir horek vahi beya nevalek gagek vahi sën alam Yuda hir horek nër lo. Om sir dugin alam Yuda hir horek rëk mu saga tato bë Anutu yi horek vahi neggëp lok ayoj ving. ¹⁵ In hir horek neggëp lok ayoj bekwaj nevo ngaa vahi bë nivesa gengaa vahi bë nipaya, lom deneseggi sir lok ayoj bedenënër bë denevong sënë, og yoh vu, gesagi, og su yoh vu rë. ¹⁶ Log Anutu rëk nanër vu Buk-tamusën, lob Kerisi Yesu rëk seggi mehönon pin hir gagek vunsën nabë sën sa nanër rangah vu ham lok Bengö Nivesa lo.

Alam Yuda Devong Ving Bë Horek Yoh Vu Bë Dok Vu Sir

¹⁷ Gak hong! Arëm nebë Yuda, gekwam nevo bë horek sën Anutu vo vu alam Yuda lo yoh vu bë dok vu hong in gagek. Gengo geneko arëm rak megenenër bë Anutu-yi-alam hong. ¹⁸ Gerak Anutu kwa ni. Geluk dub lok horek saga ggovek, om sën gerak aggata niröpsën-yi ni bahëm neving. ¹⁹ Gekwam nevo bë geyoh vu bë getato aggata niröp vu alam malaj kenod, lob alam sën denedo lok malakenu lo, og getato rangah vu sir.

²⁰ Log kwam nevo ving nebë kwa los gagek anon pin neggëp lok ham horek sagi, om sën geyoh vu bê gebo kwa vu alam kwaj masën megetahu alam sën denedo ngök ngök nebë hurmahen lo dok gagek. ²¹ Yönon, genetahu alam vahi, rëk nebë va sën su ngo genetahu hong loḵ rë-ê? Genenër vu alam bê su degodeḵ, rëk mu ngo genehodek. ²² Gegenenër bê alam su degevang baggëb, rëk mu ngo genevong. Nim nelëlin anutu-kuungsën rëk mu genelok ya alam dahis hir dub ayo megenehodek hir anutu-kuungsën hir ngaa. ²³ Ngo geneḵo arëm rak megenenër bê geraḵ Anutu yi horek ni, rëk mu ngo genekweyëh yi horek megenevasap Anutu arë rak ngaa nebë saga. ²⁴ Yönon, sënë yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ḵapiya lo bê: Alam dahis denenër pelësën rak Anutu arë, log degwa vu ham.

Bë Degerah Navij Og Saga Su Yoh Vu Bë Geḵo Sir Nah Vu Anutu Rë*

²⁵ Sën derah* navim lo, nabë gesepa dok Horek, og sagak ngaa nivesa. Yönon, derah* navim vorot, rëk mu nabë gekweyëh horek, og yik nebë sën su derah* rë. ²⁶ Nebë sënë, om mehöti sën su derah* navi rë lo, nabë sepa dok horek, og mehö sënë rëk bengö na nabë alam sën derah* navij vorot lo. ²⁷ Yönon, Anutu vong horek meneggëp vu hong Yuda, lob derah* navim ving. Rëk nim lël megenekweyëh horek, om mehö-yu-ngwë sën su derah* navi rë rëk nesepa loḵ horek anon lo, og yi huk saga tato rangah bê nim paya om rëk gwëḵo nyëvewen. ²⁸ Alam Yuda og Anutu-yi-alam sir, rëk mu nabë mehöti ama lu ata Yuda, og saga mu su yoh vu bê gevang bemehö saga natu Anutu-yi-alam yönon rë. Log nabë degerah* mehöti navi, og saga mu su yoh vu bê gevang bemehö saga natu Yuda ti yönon rë. ²⁹ Gaḵ yik mehö sën ayo neya timu vu alam Yuda hir ngaa lo, sën yi Yuda soḵek. Log yik mehö sën ayo neya timu vu Anutu lo, sën netu Anutu-yi-alam soḵek. Mehö nebë sënë su nesepa loḵ horek meris mu rë, gaḵ nesepa loḵ los kwa nevo, bayo neya timu. Mehönon maḵ su rëk degeḵo mehö nebë sënë jaḵ rë, gaḵ Anutu yö rëḵ geḵo yi jak.

3

Ngaa Nipaya Su Yoh Vu Bë Dahun Ngaa Nivesa Rë

¹ Nebë sënë, om alam Yuda rëḵ dekesuu mehö ngwë nabë va? Geva nivesa neverup rak sën denerah* navij-ê? ² Alam-e! Yi ngaa nivesa aggagga neggëp! Nyëmuḵinsën nebë sënë: Anutu vo yi gagek vu alam Yuda in bê degeḵin. ³ Yönon, rëk mu sir la su denevong yoh vu gagek sënë rë. Om Anutu maḵ rëḵ geveḵ hir ngaa nipaya saga babu bedahun yi gagek nivesa na? ⁴ Rëḵ nama! Nabë mehönon pin denanër gagek kuungsën, og sënë su rëḵ pekwë Anutu rë, gaḵ yö rëḵ medo menanër yönon degwata los degwata. Yik yoh vu gagek sën neggëp loḵ yi ḵapiya lo bê:
“Hong gagek pin og niröp rot.

Om nabë degevang gagek vu hong, og rëḵ kwesuu sir yönon.”

⁵ Om hil rëḵ nanër nabë va? Nabë hil nehevong ngaa nipaya gAnutu nevang ngaa yohvu mu, og maḵ Anutu su yoh vu bê bo nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya rë? In hil ngaa nipaya tato yi ngaa nivesa rangah bevong barë böp rak mekesuu-a?—sënëḵ sa nesepa loḵ mehönon kwaj mu mesenër—
⁶ rëḵ nama! Hil su rëḵ nanër nabë saga rë, in nabë Anutu su mehö yohvu rë, og su yoh vu bê rëḵ seggi mehönon hir ngaa pin bebo nyëvewen dok nah vu sir rë.

⁷ Log nabë hil nanër nabë mehönon degeḵo Anutu arë jaḵ rot, in delë bê sa mehö gagek kuungsën, rëḵ yi og mehö nenër gagek los anon, og maḵ su yoh vu bê rëḵ bo nipaya nyëvewen dok nah vu sa rë? In ngaa nipaya sën sa

nehevong lo tato yi ngaa nivesa rangah barë böp rak mekesuu-a? ⁸ Bë nabë sënë, og hil rëk nanër nabë, “Ham-o! Behil gevong ngaa nipaya in ngaa nivesa rëk berup jak!” Log alam vahi denekuung rak medenenër gagek rak he yah nenga bë he nanër nebë sënë! Rëk ma! Hil su ayoh vu bë gevong nabë sënë rë! Om alam sën denenër bë aga rëk degeko nyëvewen doḵ nah beyoh vu.

Mehö Nivesa Ti Su Nedo Rë

⁹ Om-a? Maḵ hil Yuda kesuu alam-yu-ngwë? Ma veröḵ yi! He nër ggovek ya bë hil pin nado loḵ ngaa nipaya ayo peggo. Hil Yuda los alam-yu-ngwë pin. ¹⁰ In gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Mehö nivesa ti su nedo rë, gema veröḵ yi.

¹¹ Mehö los kwa ti su nedo rë,
geti su nesero Anutu in bë jak ni rë.

¹² Mehönon pin deyoh paya in aggata niröp,
gesir pin los dahis nij paya rak.

Gaḵ mehöti su nevong ngaa nivesa rë, gema veröḵ yi.

Ti su nebë sënë menedo rë.”

¹³ “Avij nebë asoreng vu bedub ggëp netök,
gedaggej nenër gagek kuungsën.”

“Vong bë nyël nevu parahek nipaya nedo loḵ avij”,

¹⁴ “medeneterot mehönon rak gagek nipaya.”

¹⁵ “Deneserög pevis in bë dengis mehönon medenadiik.

¹⁶ Denevong rii rak ngaa nivesa pin vu nyëḡ pin sën deneya lo,
bedenevong maggin vu alam.

¹⁷ Malaj nesepa begö gesir duḡin gagek-ahë-yes.”

¹⁸ “Su kwaj nevo Anutu bedeneggöneng in yi rë.”

¹⁹ Yönon, hil arak ni bë gagek sën neggëp loḵ horek lo neggëp vu alam sën deneggevek horeḵ babu lo. Rëḵ mu Anutu yi horek og neggëp in bë mehönon pin nij namum bayej nama, gedejak ni nabë gagek neggëp vu sir berëḵ degeko nyëvewen jak hir nipaya. ²⁰ In sën hil sepa doḵ horek lo, og su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö niröp gëp Anutu mala rë. Gaḵ yik timu sënë nebë horek netato hil ngaa nipaya rangah vu hil behil narak ni bë hil keyëh.

Mehö Sën Ayo Neya Timu Vu Kerisi Lo, Og Mëm Arë Nebë Mehö Yohvu

²¹ Wirek Anutu tato rangah rak horek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek bë yi mehö yohvu yönon, rëḵ gwëbeng og yö tato rak agga ngwë.

²² Ngaa agga ngwë sënë sën netato bë Anutu mehö yohvu yönon lo nebë: Nabë mehöti ayo na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rëḵ nanër yi nabë mehö yohvu. Lob alam pin sën ayoj na timu vu yi lo yik arëj nebë sënë. Alam Yuda galam-yu-ngwë ving. ²³ Yönon! Hil mehönon pin nehevong ngaa nipaya, gehil araain besu ayoh vu bë gevong noh vu Anutu kwa rë. ²⁴ Rëḵ Anutu vong semusën sënë vu hil nyëmasën nebë hil atu alam yohvu, degwa rak sën Kerisi Yesu lok yah hil bed bediik in hil lo. ²⁵ Anutu ggooin Yesu rak in bë nadiik beḵöḵ kesëh in kevoh alam sën ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya na. Anutu su nevong newa newa benevo nyëvewen lok yah alam hir ngaa nipaya pevis rë, gaḵ yö jom yi ahon. Loḵ mëm vong Kerisi yam bediik loḵ yah hil bed in bë tato rangah nabë su kwa nevirek in mehönon hir ngaa nipaya rë, gaḵ yi og mehö yohvu benevo nyëvewen lok yah. ²⁶ Kë, vong Kerisi yam loḵ buk sën gwëbeng agi in bë tato rangah nabë yi mehö yohvu yönon. Lob vong yam in bë hil ajak ni nabë Anutu su nevong ngaa jeggin jeggin rë. Gaḵ mehöti sën ayo na timu vu Yesu lo, og Anutu rëḵ nanër yi geving nabë yi mehö yohvu. ²⁷ Nebë sënë, om hil anoh aggata tena in bë gaḵo arëd jak nabë hil alam yohvu? Ma! Aggata

su neggëp rë! In va nenërin sën hil gako arëd jak-ë? Horek nenërin-a? Ma huk sën hil nehevong lo nenërin-a? Ma! Ngaa nivesa ti su neggëp vu hil rë, gak hil nehevong ving bë Yesu diik lok yah hil bed, om hil su ayoh vu bë gako ngo arëd jak rë. ²⁸ In hil arak ni nebë hil atu alam yohvu rak sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, gak su nerak sën hil nesepa lok horek lo rë. ²⁹ Ma nebë va? Mak alam Yuda mu yö hir Anutu sënë ma, alam-yu-ngwë hir Anutu ving-a? Gak yik alam-yu-ngwë hir Anutu ving! ³⁰ In yik Anutu yö timu. Lob alam sën derah* navij gayoj neya timu vu Yesu lo, sën Anutu rëk nanër sir nabë sir alam yohvu. Log yik alam sën su derah* navij rë, rëk ayoj neya timu vu Yesu lo, yik Anutu rëk nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ³¹ Om sën hil ayod neya timu vu Yesu lo mak dahun horek ya betu ngaa meris-a? Ma! Gagek sën sa kevu agi tato bë horekek ngaa anon ving.

4

Anutu Nër Abraham Bë Yi Mehö Yohvu

¹ Abraham ni nebë hil behil dobahë yi. Om hil rëk nanër va jak yi? ² Yönon, nabë Abraham tu mehö yohvu rak yi huk, og yoh vu bë yö geko arë jak. Gak gëp Anutu mala og ma! ³ In Anutu-yi-kapiya nër bë, “Abraham ayo neya timu vu Anutu, lob Anutu kwa nevo benër yi nebë mehö yohvu.”

⁴ Log nabë mehöti gevong huk megeko monë jak, og hil su nanër nabë neko monë saga nyëmasën. Gak mu neko rak yi huk. ⁵ Nebë saga, om nabë mehöti ayo na timu vu Anutu sën yoh vu bë nanër mehönon nij paya nabë sir alam yohvu lo mu, gesu kwa bo yi huk nabë Anutu rëk gevong nyëvewen dok nah menanër yi nabë mehö yohvu rë, og mëm Anutu rëk gelë nabë ayo neya timu vu yi, lob rëk nanër yi nabë yi mehö yohvu.

⁶ Log Davit nër rak mehö nebë sënë ving nebë, “Mehöti sën hen huk nivesa ma, rëk Anutu nenër yi nyëmasën nebë mehö yohvu lo, og mehö nebë sënë rëk kwa vesa rot.” ⁷ Log nër ving bë:

“Alam sën Anutu ko hir ngaa nipaya vër medahun ya lo, og kwaj vesa!

⁸ Gemehöti sën Mehöböp nër yi bë ngaa nipaya su neggëp vu yi rë lo, og kwa vesa.”

⁹ Om alam sën denerah* navij lo, kwaj vesa in sën Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya lo, log yik alam sën su denerah* navij rë lo, og kwaj vesa in Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya ving. Ham kwamin bo Abraham gökin rë! Hil nanër nebë: Anutu kwa nevo bë Abraham ayo neya timu vu yi lom nër yi nebë mehö yohvu.

¹⁰ Lob Anutu nër Abraham nebë yi mehö yohvu nangërek-a? Mak rah* navi ggovek ya rëk mëm, ma su rah* navi rë? Gak su rah* navi rë geyö nahën, log Anutu nër yi nebë yi mehö yohvu. ¹¹ Lok mëm rah* navi, lom navi tato bë ayo neya timu vu Anutu ggovek ya om sën Anutu nër yi vorot bë yi mehö yohvu. Lob tu alam pin sën su denerah* navij rë rëk ayoj neya timu vu Anutu lo hir dobahë, in tato nebë Anutu rëk nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ¹² Getu alam sën denerah* navij lo vahi hir dobahë ving. Sir sën denerah* navij lo rëk su kwaj nevo saga mu rë, gak denesepa lok Abraham vaha bayoj neya timu vu Anutu, nebë sën Abraham su rah* navi wirek rë, rëk ayo neya timu vu yi lo.

Anutu Yi Gagek Yam Vu Alam Sën Ayoj Neya Timu Vu Yi

¹³ Anutu su kwa vu bë Abraham nesepa lok horek om sën ggooin losho yi mewis lo rak in bë mehönon pin degevek babuj rë. Gak lë bë Abraham ayo neya timu vu yi, lob nër yi bë yi mehö yohvu, lom mëm sën nër bë rëk gevong bemehönon pin degevek yi mewis lo babuj. ¹⁴ Rëk nabë mehönon pin saga

degevek alam sën denesepa loḵ horek lo babuj mu, og sën hil ayod neya timu lo tu ngaa meris mu, gAnutu hen gageḵ sën joo venuh lo anon ma. ¹⁵ Hil arak ni bē horek netato bē hil rēḵ gaḵo nyēvewen doḵ nah hil ngaa nipaya. Gaḵ bē horek nama, og hil su ayoh vu bē nanēr nabē mehōnon denekeyēh horek rē. ¹⁶ Nebē sēnē, om Anutu yi gageḵ semusēn rēḵ anon jaḵ vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo. Lob vongin bē gevong semusēn sēnē nyēmasēn vu hil geving Abraham yi mewis pin benatu hil ngaa. Su rēḵ gevong vu Abraham yi mewis sën denesepa loḵ horek mu lo menatu hir ngaa rē, gaḵ rēḵ gevong vu alam pin sën ayoj neya timu vu yi nebē Abraham lo menatu hir ngaa. In Abraham tu hil pin sën hil ayod neya timu vu Yesu lo hil dobahē. ¹⁷ Yoh vu gageḵ sën neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē: “Sa hevong hong tu alam ngahiseḵē hir dobahē.” Lob Abraham tu hil dobahē ggēp Anutu mala in ayo neya timu vu yi. Geving ving bē Anutu yoh vu bē nanēr balam-diiksēn dekedī jaḵ nah medemedo malaj-tumsēn, geyoh vu bē nanēr gageḵ jaḵ alam sën deberup vu tamusēn lo geving nabē sën denedo vorot lo.

¹⁸ Ngaa sën Anutu nēr agi su anon raḵ in Abraham lē vorot mevong ving niwēēḵ rē, gaḵ vong ving niwēēḵ bē rēḵ anon jaḵ yōnon nabē sën lē rak mala lo. Nebē sēnē, om sën tu alam ngahiseḵē hir dobahē yōnon yoh vu sën Anutu nēr lo bē, “Hong mewis lo rēḵ deberōng nabē betuheng!” ¹⁹ Abraham yi ngebek dus raḵ mehōdahis nemadvahi (100), lom navi su niwēēḵ yoh vu bē geḵo nalu rē. Lob yik venē Sara nebē saga ving. Abraham raḵ sēnē ni, rēḵ ma gevong ving niwēēḵ. ²⁰ Anutu nēr bē ngaa sagi rēḵ berup, lom Abraham su kwa neya luu luu in rē. Gaḵ vong ving niwēēḵ geḵo Anutu arē raḵ, ²¹ geraḵ ni bē Anutu yoh vu bē rēḵ gevong gageḵ sën nēr lo banon jaḵ. ²² Lob Anutu raḵ ni bē Abraham ayo neya timu vu yi nebē sēnē, lom nēr yi bē yi mehō yohvu.

²³ Log gageḵ sēnē neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bē, “Anutu nēr yi bē yi mehō yohvu.” Lob sēnē og su nēr Abraham yō timu rē. ²⁴ Gaḵ nēr raḵ hil ving. Bē hil ayod na timu vu Anutu sën nēr behil Mehōbōp Yesu kedi raḵ yah vu bedub ggōkin lo, og mēm rēḵ gelē hil nabē saga geving menanēr nabē hil alam yohvu. ²⁵ Anutu vong Yesu yam beḵo hil ngaa nipaya nyēvewen rak yah yi mediik. Log Anutu nēr mekedi raḵ yah ggōkin in bē nanēr hil nabē hil alam yohvu.

5

Anutu Nēr Hil Bē Hil Alam Yohvu

¹ Hil ayod neya timu vu Yesu lom Anutu nenēr hil nebē hil alam yohvu, om sën hil los Anutu nado revuh ti degwa raḵ hil Mehōbōp Yesu Kerisi. ² Hil ayod neya timu vu yi, lom sën gwēbeng og Anutu nelē hil nivesa gehil kwad vesa rot, in hil arak ni bē rēḵ geḵo hil nah yi nyēg mebo semusēn nivesa vesa pin vu hil. ³ Rēḵ mu hil su napisek in sagi mu. Gaḵ hil napisek in maggin sën netōḵ vu hil lo geving. In hil narak ni bē maggin nevo niwēēḵ vu hil in bē mēm hil nid gengoin menajom hil ahon mekerē maggin. ⁴ Lob nabē hil najom hil ahon mekerē maggin, og hil rēḵ natu alam los nid wēēḵ gengaa maggin su rēḵ kepē hil rē. Lob nabē hil nid wēēḵ nabē saga, og hil rēḵ abo kwad in ngaa nivesa vesa sën Anutu ggooin raḵ bē gevong vu hil lo. ⁵ Lob nabē hil abo kwad in ngaa sēnē, og Anutu su rēḵ gevong behil nid namum rē, in vong Anon Vabuung yam vu hil vorot, in bē bēr hil kwad jaḵ buk pin nabē Anutu kwa pesivin hil. ⁶ Wirek og hil su ayoh vu bē gaḵo hil vēr in hil ngaa nipaya rē, rēḵ Anutu ggooin buk raḵ, lob Kerisi diik loḵ yah hil mehōnon nid paya lo sēnē bed. ⁷ Nabē mehōti nadiik in bē doḵ vu mehō nivesa ti, og hil rēḵ kenud na in, in su alam ngahiseḵē denevong nebē saga rē. Yōnon, mak alam ti ti deyoh vu bē nij dēl jaḵ sir medenadiik doḵ nah mehō nivesa ti ben.

⁸ Rêk mu hil ngo nahên nado los hil ngaa nipaya, log Kerisi diik in bê doḡ vu hil. Lob Anutu tato rak sênê bê kwa pesivin hil pangсэн. ⁹ Om sên nêr hil bê hil atu alam yohvu ggovek ya, degwa rak Yesu nikôk. Nebê sênê, om gwêbeng hil arak ni yônôn bê rêk doḡ vu hil rot gehil su rêk gako nyêvewen jak hil ngaa nipaya rê. ¹⁰ Wirek hil ngo nahên medo nasib begô vu Anutu, lok Nalu diik lok buk sênê in bê gevong mamer vu hil los Anutu behil medo jevuh ti. Nebê saga lob gwêbeng hil los nado revuh ti, om hil arak ni yônôn bê Anutu rêk geḡo hil nah vu yi behil rêk medo malad-tumsên, in Kerisi nedo mala-tumsên vorot. ¹¹ Lob yik su nebê sênê mu rê, gaḡ gwêbeng og hil kwad vesa vu Anutu in hil Mehôbôp Yesu Kerisi vong mamer vu hil los Anutu.

Adam Vong Bemehônôn Denediik, Lok Tum Yesu Vong Om Rêk Demedo Malaj-Tumsên

¹² Lob hil arak ni bê ngaa nipaya pum rak mehô timu nyêdahis, lok mêm ngaa nipaya lo yoh vu dob pin yik degwa rak yi. Log diiksên pum rak ngaa nipaya, lob nevong bemehônôn pin denediik. In alam pin denevong ngaa nipaya. ¹³ Vu buk muginsên Anutu su vo Horek-nemadluho vu mehônôn rê, lob vu buk saga ngaa nipaya neggêp dob vorot. Om lok buk saga og Anutu su yoh vu bê nanêr nabê mehônôn denekeyêh horek rê, in Horek su neggêp rê. ¹⁴ Rêk mehônôn dediik lok Adam yi buk beyam verup lok Moses yi buk. Lob diiksên dahun mehônôn pin. Rêk mu mehônôn saga su dekeyêh horek nebê sên Adam keyêh lo rê, in Horek su neggêp lok hir buk saga rê. Rêk denediik ving. Lob yik mehô sên verup vu tamusên lo vong ngaa ngwê nebê Adam. ¹⁵ Rêk Anutu yi semusên og bôpata rot kesuu ngaa nipaya sên Adam vong lo. In alam ngahisekê denediik rak mehô timu saga yi ngaa nipaya, rêk mu Anutu vong mehô timu sên Yesu Kerisi beko yi semusên bôpata yam vu hil behil hako nyêmasên. Lob semusên nyêmasên sênê semu alam ngahisekê rot bekesuu diiksên.

¹⁶ Lob ngaa nipaya sên verup rak mehô timu agi luho semusên sên hil hako nyêmasên lo, luho hir anon su neggêp ti rê. Gaḡ mehô timu sên nekeyêh horek lo, og Anutu seggi yi gagek benêr bê mehô nipaya om mehônôn rêk denadiik bermalaj nama. Rêk vu tamusên galam ngahisekê denekeyêh gagek, og Anutu vong yi semusemu nyêmasên yam, lob mêm nêr hil bê hil alam yohvu. ¹⁷ In vu muginsên mehô timu keyêh horek, rêk mehônôn pin dediik rak mehô saga yi keyêhsên. Log vu tamusên sagi, og Anutu nêr alam pin sên deneko semusên vu Yesu Kerisi nyêmasên lo nebê sir alam yohvu. Om Yesu rêk gevong bedenatu alam-los-bengôj medemedo malaj-tumsên geving yi degwata los degwata. ¹⁸ In yik nebê sênê. Mehô timu vong ngaa nipaya, lob yi nyêvewen yoh vu mehônôn pin bê denadiik berêk malaj nama. Log yik mehô timu vong ngaa yohvu, lob Anutu nêr bê mehônôn pin deyoh vu bê denatu alam yohvu medemedo malaj-tumsên jak yi. ¹⁹ Mehô timu keyêh gagek, lob sênê vong balam pin detu alam nij paya. Log yik mehô timu sepa lok gagek, lob sênê rêk gevong balam ngahisekê denatu alam yohvu.

²⁰ Log Horek verup ving, lom tato ngaa nipaya vahi ving bengahisekê lok. Ngaa nipaya ngahisekê lok, rêk mu semusên bôpata sênê yam bekesuu ngaa nipaya. ²¹ Yônôn, ngaa nipaya tu ala mugin bevongin bê dahun hil behil malad nama. Rêk mu semusên yam in bê kesuu ngaa nipaya begevong mehônôn medenatu alam yohvu medemedo malaj-tumsên degwata. Semusên sênê nebê hil Mehôbôp Yesu Kerisi diik in hil.

6

¹ Om hil rĕk nanĕr nabĕ va? Mak hil nanĕr nabĕ hil ngo medo gevong ngaa nipaya in Anutu yō medo gevong yi semusĕn nam vu hil nyĕmasĕn gōk gōkin-a? ² Ma! Rĕk nama! Bĕ hil atu Kerisi-yi-alam, og yik nebĕ sĕn hil adiik vorot, om hil su nehebĕ nengad vu ngaa nipaya benesepa loĕ ggōkin yah rĕ. ³ Sĕn hil aripek bĕl rak Yesu Kerisi arĕ lo tahu bĕ hil adiik ving yi gehil atu mewis rak. Ma ham su rak ni rĕ? ⁴ Nebĕ saga, om sĕn hil aripek bĕl lo tahu sĕn Kerisi diik medelev lo, gevong bĕ hil ngaa mugeng diik beneggĕp loĕ sōv. Om hil natu mewis jak nabĕ sĕn Anutu tato niwĕĕk beKerisi kedi rak vu bedub ggōkin betu mewis lo.

Hil Rĕk Medo Malad-Tumsĕn Geving Kerisi

⁵ Yōnon! Hil ngaa mugeng diik ya nebĕ sĕn Kerisi diik lo gehil atu yi alam. Nebĕ sĕnĕ, om hil rĕk natu mewis nabĕ sĕn Kerisi kedi rak ggōkin betu mewis lo, behil medo malad-tumsĕn geving yi. ⁶ Hil arak ni bĕ vong bĕ hil ayod mugeng diik ya rak kelepeko* ving Kerisi in bĕ gevong bengaa nipaya niwĕĕk sĕn nevong huk loĕ hil navid lo nama na, in hil su sepa doĕ ngaa nipaya gōkin nah. ⁷ In ngaa nipaya og su yoh vu bĕ kepĕ mehō sĕn diik lo gōkin nah rĕ.

⁸ Lob hil ngaa mugeng diik ya ving Kerisi, om hil gevong geving anon nabĕ hil rĕk medo malad-tumsĕn geving yi. ⁹ In hil arak ni bĕ Kerisi kedi rak ggōkin ggĕp bedub, om su rĕk nadiik nah gōkin rĕ. Diiksĕn su yoh vu bĕ dahun yi gōkin rĕ. ¹⁰ In diik beron timu, lob kevoh hil ngaa nipaya pin ya vorot. Rĕk gwĕbeng og nedo mala-tumsĕn beluho Anutu denedo revuh ti. ¹¹ Om ham jak ni rĕ nabĕ Yesu Kerisi diik, om yik vong bĕ ham diik ving beham su yoh vu bĕ sepa doĕ ngaa nipaya gōkin nah rĕ. Gaĕ ham tu Anutu-yi-alam bevong bĕ ham nedo malamin-tumsĕn ving yi. ¹² Ham navimin sĕn rĕk petar na lo nevongin bĕ ham sepa doĕ ngaa nipaya, rĕk mu ham su gurek ngaa nipaya babu megwevong. ¹³ Ham su bo nemamin los vahamin lu ngaa vu ngaa nipaya in gwevong ngaa nipaya gōkin nah. Gaĕ ham gwevong navimin pin los anomin dahis vu Anutu in ham nabĕ mehōnon sĕn dediik gvovek rĕk dekedi rak ggōkin ggĕp bedub medenedo vesaj ggōkin yah lo. Geham gwevong navimin pin los dahis vu Anutu in ham gwevong ngaa yohvu mu jak. ¹⁴ Nabĕ saga loĕ mĕm ngaa nipaya su yoh vu bĕ kepĕ ham gōkin nah rĕ. In gwĕbeng og ham su hurek horek babu menesepa loĕ rĕ, gaĕ ham nesepa loĕ Anutu yi gaĕk semusĕn sĕn nevo vu ham nyĕmasĕn lo.

Hil Natu Ngaa Nirōpsĕn Yi Hur

¹⁵ Om hil gevong nabĕ va? Gwĕbeng hil su rĕk sepa doĕ horek in geĕo hil nah vu Anutu rĕ, gaĕ hil nesepa loĕ Anutu yi gaĕk semusĕn sĕn nevo vu hil nyĕmasĕn lo. Om mak hil ayoh vu bĕ medo gevong ngaa nipaya ma nama? Ma rot! ¹⁶ Ham rak ni gvovek! Bĕ ham bo navimin vu mehōti nabĕ ham gwevong huk vu yi megwevong noh vu aye, og ham tu yi hur. Yik nebĕ saga, om ham su yoh vu bĕ sepa doĕ ngaa nipaya genengamin yes vu Anutu geving rĕ. In ham rĕk gweĕo nyĕvewen doĕ nah ngaa nipaya beham malamin nama verōk yi. Gaĕ bĕ ham nengamin yes vu Anutu, og rĕk gevong beham natu alam yohvu. ¹⁷ Hil kwad vesa vu Anutu in wirek ham nesepa loĕ ngaa nipaya, rĕk Anutu vong yi gaĕk yōk vu ham, lob ham nengamin yes benesepa loĕ los ayomin dahis. ¹⁸ Ngaa nipaya duu ham ahon rĕk Anutu ko ham vĕr in, gevong beham tu yi hur sĕn denesepa loĕ ngaa yohvu mu lo. ¹⁹ Rĕk ham kwamin su niwĕĕk loĕ rĕ geyō nahĕn, om sĕn senĕr mesepa loĕ hil mehōnon ngo kwad. Wirek ham navimin kehe ham beham nesepa loĕ ngaa nipaya los ngaa sĕn su neyoh vu rĕ lo beham kweyĕh gaĕk pangĕn. Om

gwëbeng ham dahun ham navimin los dahis, beham sepa doḵ ngaa yohvu mu in ham ayomin niröp jak.

²⁰ Wirek ham nesepa loḵ ngaa nipaya, gak ham su nesepa loḵ ngaa yohvu rë. ²¹ Lob vu buk saga mak ham neko nyëvewen nivesa nebë va raḵ ngaa nipaya sën ham nevong lo? Ma! Lob gwëbeng og ham nimin nemum in ngaa nipaya saga, log ham raḵ ni bë diiksën tu ham nyëvewen om ham vongin malamin nama! ²² Rëḵ ma gAnutu ko ham vër in ngaa nipaya bevong ham tu yö yi hur. Lob nyëvewen sën rëḵ bo doḵ nah vu ham lo nebë sënë: Ham ayomin niröp jak, loḵ mëm ham rëḵ medo malamin-tumsën degwata. ²³ In alam sën denesepa loḵ ngaa nipaya lo, og rëḵ degeko nyëvewen doḵ nah medenadiik bemaalaj nama. Rëḵ Anutu og nevo semusën vu hil nyëmasën raḵ hil Mehöböp Yesu Kerisi yi huk nebë hil medo malad-tumsën degwata.

7

Paulus Tahu Gagek Raḵ Maluh Los Venëj

¹ Arig lo, sa nanër gagek sënë vu ham sën neraḵ horek ni rot lo nebë: Horek tu ala menëgin mehönon yoh vu buk pin sën denedo vesaj lo. Ma ham su raḵ gagek sënë ni rë?

² Lob yik nebë sënë: Nabë avëh jak regga beregga nahën nedo, og horek duu luho regga ahon. Rëḵ nabë regga nadiik, og horek saga maya gesu duu yi ahon rë. ³ Gak nabë regga yö nahën nedo gevenë ya meraḵ maluh ngwë, og horek nenër yi nebë nevong baggëb. Gak nabë regga nadiik, og horek sënë su ggërin yi rë, om nabë jak maluh ngwë og su nevong baggëb rë.

⁴ Om arig lo, yik ham nebë sënë. Kerisi loḵ yah ham bömin mediik in ham, lob sënë vong bë ham diik ving geHorek su nëgin ham ggökin rë, om ham yoh vu bë jak vu reggamin mewis. Ham reggamin mewis saga yik mehö sën kedi rak yah vu bedub ggökin in bë gevong behil gevong Anutu yi huk banon jak lo. ⁵ Wirek hil ngo nahën nesepa loḵ ngaa nipaya sën hil malad anonin los navun hil in lo, loḵ horek nërin ngaa nipaya sënë, rëḵ mu sënë vong behil kwad nevo bë hil pasang gevong rot. Hil nehevong rot, lob ngaa nipaya saga yi nyëvewen neggëp bë hil rëḵ nadiik bemaalad nama. ⁶ Rëḵ vong bë hil adiik ving Kerisi, om ko hil vër in Horek sën neduu hil ahon wirek lo, in bë su gëgin hil gökin. Gak wirek, og hil nesepa loḵ Horek sën dekevu meneggëp lo, rëḵ mu gwëbeng og hil atu mewis raḵ menesepa loḵ ngaa sën Anon Vabuung netato vu hil lo.

Nгаа Nipaya Nevasap Hil

⁷ Om hil rëḵ nanër nabë va? Hil nanër nabë Horekek ngaa nipaya? Ma! Nabë Horek su tato ngaa nipaya vu sa rë, og sa su rëḵ jak ni nabë nipaya rë. Bë Horek su nanër nabë, “Su ayom nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa” rë, og sa su rëḵ jak ayog nevu nevu sënë ni nabë ngaa nipaya rë. ⁸ Rëḵ Horek saga tatekin aggata vu ngaa nipaya benepelëpin sa, lob vong besayog nevu nevu in ngaa nipaya aggagga. Gak bë Horek nama, og ngaa nipaya nebë heljëng, in sa su rëḵ galë nabë ngaa nipaya rë. ⁹ Wirek sën sa dugin Horek lo, og sa hekuung bë sa nado nivesa. Lok tum seraḵ Horek ni, lob ngaa nipaya vesa loḵ yah vu sa, lob seraḵ ni bë sëḵ nadiik bemaalaj nama. ¹⁰ Anutu vong Horek yam in bë geli sa na niröp besa medo malag-tumsën, rëḵ mu ma geHorek tato vu sa bë sëḵ nadiik bemaalaj nama. ¹¹ In Horek nër aggata tato vu ngaa nipaya, lob ngaa nipaya tetuhin sa, lob seraḵ ni bë sëḵ nadiik bemaalaj nama. ¹² Nebë sënë, om hil arak ni bë Horek yö vabuung. Lob Horek yi gagek pin vabuung ving beniröp genivesa. ¹³ Ma mak Horek nivesa sënë vong besëḵ malag nama? Ma! Ngaa nipaya mu sën kepë sa, om sëḵ malag nama. Yik

nebë sënë in bë nanër ngaa nipaya tato nabë ngaa nipaya rot. Ngaa nipaya neko Horek nivesa sënë in bë kepë sa jak besa malag nama. Lob Horek nenër ngaa nipaya degwa tato vu sa bë ngaa nipaya yönon.

Ngaa Nipaya Neggërin Hil Kwad

¹⁴ Hil arak ni bë Horek sënë vabuung in yam vu Anon Vabuung. Gak sa, og ngaa mugeng neggëp lok sayog besa nahurek ngaa nipaya babu. ¹⁵ Yönon, sa su narak ngaa sën sa nehevong lo degwa ni rë. Gak ngaa sën sa nehevongin pangsen bë sa gevong lo, og sa su nehevong rë. Rëk ngaa sën sa nig nelëlin verök yi lo, og tum sa nehevong yoh vu buk pin. ¹⁶ Gengaa sën sa bë gevong in serak ni bë ngaa nivesa lo, og saga nebë serak Horek ni beseyogekin bë ngaa nivesa, rëk mu sa su nehevong yoh vu rë. ¹⁷ Rëk su sengo ti nehevong ngaa nipaya sënë rë, gak ngaa nipaya sën nedo lok sayog lo sën yö nevang. ¹⁸ In serak ni bë ngaa nivesa ti su neggëp lok sayog rë. Sa nanër ngaa mugeng sën neggëp lok sayog lo. In sa nehevongin bë gevong ngaa nivesa, rëk ma gesa su yoh vu bë gevong banon jak rë. ¹⁹ Gak ngaa nivesa sën sa nehevongin bë gevong lo, og sa su nehevong rë. Gengaa nipaya sën sa su nehevongin bë gevong rë lo, og tum sa nehevong. ²⁰ Sa nehevong ngaa sën sa su kwag nevo bë sëk gevong rë lo, rëk sa su ngo nehevong rë, gak ngaa nipaya sën nedo lok sayog lo yö nevang.

²¹ Lob sa nehevong nebë sënë rak buk pin: Sa nehevongin bë gevong ngaa nivesa, rëk ma gengaa nipaya nedo lok sayog benepebip sa. ²² Yönon, sahëg neving Anutu yi horek pangsen lok sayog. ²³ Rëk sa halë horek ngwë neggëp lok sa navig pin. Lob nesis begö vu Anutu yi horek sën neggëp lok sayog lo. Log netung sa lok ya ngaa nipaya sën nedo lok sa navig agi nema beneduu sa ahon. ²⁴ Wöp-o! Lob sa mehö nig paya rot! Mak re rëk bo sa vër in ngaa mugeng sën rëk gevong besa malag nama agi? ²⁵ Om sa kwag vesa rot vu Anutu! In vong hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë geko sa vër. Yönon, sa kwag og nesepa lok Anutu yi horek, rëk sa ngaa mugeng sën nedo lok sayog lo, og nesepa lok ngaa nipaya yi aggata beluhu denepemëgin sir.

8

Kerisi Dahun Ngaa Nipaya Ya Gevong Anon Vabuung Vu Hil

¹ Nebë saga, om hil sën naha rak Kerisi Yesu lo, og gagek sën nër bë hil gako nipaya nyëvewen lo ti su rëk gëp vu hil rë. ² In Anon Vabuung yi horek nër bë alam degevang ngaa nipaya, og denadiik bemalaj nama. Log nër ving bë hil atu Kerisi Yesu yi alam lo, og hil su rëk nadiik bemalad nama rë, gak hil rëk medo malad-tumsën degwata. ³ Ngaa mugeng neggëp lok hil ayod, om Horek su yoh vu bë kevoh ngaa nipaya na rë. Rëk ngaa sën Horek su yoh vu bë gevong rë lo, og Anutu yö nevang. Vong nalu yam betu mehönon rak, benavi nebë hil mehönon nid paya vu dob sënë navid.

Lob Anutu vong bemehönon hir ngaa nipaya nyëvewen yah rak neggëp Kerisi, bediik lok yah hil bed in bë Horek yi nyëvewen su gëp vu hil. ⁴ Horek nër bë hil gako nyëvewen dok nah hil nipaya, lob sagak nër niröp beyoh vu. Rëk Anutu vong beKerisi diik lok yah hil bed besis hil nyëvewen bemaya, om hil su rëk malah nama rë. Hil su nesepa lok ngaa mugeng sën nedo lok hil ayod lo rë, gak hil nesepa lok Anon Vabuung yi aggata om sën vong nebë sënë vu hil. ⁵ In alam sën ngaa mugeng nedo lok ayoj lo, og kwaj neya vu ngaa dob yi mu. Gak alam sën denesepa lok Anon Vabuung lo, og kwaj neya vu Anon Vabuung yi ngaa. ⁶ Nabë mehöti kwa na vu ngaa mugeng mu, og mehö sënë rëk nadiik bemala nama. Gak nabë mehöti kwa na vu Anon Vabuung yi aggata, og mehö sënë rëk ayo gëp revuh in rëk medo mala-tumsën.

⁷ Log nabë mehöti kwa sepa dok ngaa mugeng mu, og mehö sënë nesis begö vu Anutu. In su neggurek Anutu yi horek babu rê, gesu yoh vu bê gevong noh vu rê. ⁸ Alam sën denesepa lok ngaa mugeng lo, og alam nebë sënë su deyoh vu bê degevang bAnutu kwa vesa in sir rê. ⁹ Rêk hamek su nesepa lok ngaa mugeng rê. Gak Anutu yi Anon Vabuung nedo ving ham yönon beham nesepa lok. Rêk nabë Kerisi yi Anon Vabuung su nedo ving mehöti rê, og su Kerisi-yi-alam yi rê. ¹⁰ Yönon, ham navimin nediik, in ham nevong ngaa nipaya, rêk mu nabë Kerisi nedo ving ham, og ham tu alam yohvu meham anomin nedo mala-tumsën.

¹¹ Anutu nêr beYesu kedi rak ggökin vu bedub. Om ham navimin rêk nadiik mepetar na rêk mu nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo lok ham ayomin, og Anutu sën nêr meYesu kedi rak yah lo rêk gevong bAnon Vabuung bo mala-tumsën vu ham navimin geving.

Anon Vabuung Nevong Behil Natu Anutu Nalu

¹² Arig lo, hil ngaa mugeng su nesemu hil rê, om hil su agurek babu besepa dok. ¹³ Gak nabë ham sepa dok ngaa mugeng, og ham rêk nadiik bemailamin nama. Rêk nabë ham gweko niwëek vu Anon Vabuung bedok vu ham beham nimin dêlin ngaa nipaya sën ham navimin bê gevong lo, og ham rêk medo malamin-tumsën. ¹⁴ Alam pin sën deneggurek Anutu yi Anon Vabuung babu lo, og Anutu nalu sir. ¹⁵ In Anutu su vong Anon Vabuung yök vu ham in bê deginengin ham beham medo megöneng in yi rê. Gak vong yök vu ham in bê ham jak ni nabë ham tu Anutu nalu. Lom nevong behil ayed nelok yi bê, "Amag! Amag!" ¹⁶ Yönon, Anon Vabuung nenêr rangah vu hil lok hil ayod bê hil atu Anutu nalu. ¹⁷ Hil atu Anutu nalu, om hil rêk medo ben geving yi, geyi ngaa pin rêk natu hil ngaa geving. Kerisi ko vanë wirek, lob hil atu yi alam menehako vanë nebë saga gwëbeng ving in bê hil medo nivesa rot geving yi vu tamusën, gAnutu yi ngaa nivesa vesa pin rêk natu hil los Kerisi hil ngaa.

Hil Medo Nivesa Rot Vu Tamusën

¹⁸ Sa kwag nevo bê vu tamusën sën hil ana medo nivesa lo, og mëm hil rêk galë ngaa maggin sën netok vu hil gwëbeng agi nabë ngaa meris. ¹⁹ In ngaa pin sën Anutu tung lo ggëp denegin buk sën Anutu tato nalu lo pin nam rangah lo. ²⁰ In ngaa pin sënë yö nahën denedo paya, rêk su nebë sënë yoh vu yö kwaj rê. Gak Anutu yö tung sir nebë sënë, om denevo kwaj in buk sën ngaa pin nijvesa jak los dahis lo. ²¹ Anutu rêk gecko ngaa pin sën netung lo vër in ngaa sën nevasap sir benevong bemalaj nema ya gwëbeng agi, berëk semu ngaa pin benijvesa jak bedemedo nijvesa rot geving nalu lo pin. ²² Hil arak ni bê ngaa pin sën Anutu tung lo medo denevo belol medenevimengin ngaa maggin, nebë sën avëh denevimeng lo, yö vu wirek rot begwëbeng.

²³ Lob su ngaa nebë sënë mu rê. Gak hil sën hil hako Anon Vabuung vorot lo, og yik hil navo belol ving menehëgin buk sën Anutu gevong behil natu nalu lo yönon lo. Sën hil natu nalu lo nebë: Gecko hil navid bër vu dob los ngaa nipaya. ²⁴ Anutu ko hil yah vu yi ggovek ya, rêk hil nahën navo kwad in buk sën gevong banon jak lo. Gak bê berup govek na, og hil su rêk abo kwad in gökin nah rê, in mehöti su nevo kwa in ngaa sën netok yam ggovek ya lo ggökin rê. ²⁵ Rêk ngaa sën yö nahën gesu anon nerak rê lo, nabë hil gevong geving rot nabë rêk anon jak vu hil, og hil najom hil ahon gemedo navo kwad in.

²⁶ Log nelok buk sën hil su nayoh vu bê kwad bo gagek menajom jak niröp rê lo, og Anon Vabuung nelok vu hil. Yönon, Anon Vabuung nejom rak in hil rak saheng mu, in hil su ayoh vu bê nanêr gagek sagi berup hil avid rê.

²⁷ Gehil Amad sën nelë mehönon ayoj lo nerak Anon Vabuung yi gagek sagi

ni, generak ni bë Anon Vabuung nesepa loḵ Anutu kwa meneloḵ vu hil sën Anutu-yi-alam hil lo.

²⁸ Log hil narak ni bë ngaa pin sën netoḵ vu alam sën ahëj neving Anutu lo, og yik Anutu nevang ngaa pin sënë nevang huk lok ti in bë gevang nivesa vu sir. Yik nevang vu yi alam pin sën ggooin sir rak yoh vu yö kwa lo. ²⁹ In Anutu ggooin sir rak vorot wirek betato sir in bë nij nabë Nalu, lob Nalu natu arij aḡuu, gari lo ngahisekë. ³⁰ Lob alam sën tato sir wirek lo, og supin sir yah vu yi. Lob alam sën supin sir yah vu yi aḡi, og nër sir ving bë sir alam yohvu. Lob alam sën nër sir bë sir alam yohvu lo, og nër bë rëḵ demedo nivesa rot geving yi.

Anutu Kwa Pesivin Hil Om Su Rëḵ Gevuu Hil Rë

³¹ Om hil rëḵ nanër va jaḵ ngaa pin sën Anutu nevang-ë? Nabë Anutu dok vu hil, og mehöti su yoh vu bë kepë hil rë! ³² In su ggulin Nalu rë, gaḵ vông yam in bë dok vu hil pin. Vông ngaa böpata saga vu hil, om maḵ rëḵ gevang yi ngaa vahi pin vu hil nyëmasën geving. ³³ Om re yoh vu bë gevang gagek jak alam sën Anutu yö ggooin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nër hil bë hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rëḵ nanër nabë hil mehönnon nid paya? Maḵ Kerisi? Ma! Kerisi og loḵ yah hil bed bediik in hil ggovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bë dok vu hil.

³⁵ Log re yoh vu bë bo hil vër in Kerisi ahëvingsën sënë? Ma! Rëḵ mu nabë maggin natöḵ vu hil ma, nabë hil kwad na ngahi ma, nabë hil gaḵo vanë, ma, nabë meyip gevang hil ma, nabë hil ajaḵ vu in tob ma, ngaa nipaya basap hil ma, begö natöḵ vu hil, og rëḵ nabë va? Maḵ Kerisi su ahë neving hil rë? Gaḵ ahë neving hil! ³⁶ Yönon, ngaa nebë sënë netoḵ vu hil yoh vu gagek sën neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë:

“Denesis he mehe nadiik yoh vu buk pin in he tu hong alam.

Denelë he nebë sipsip, om sën denesis he mehe nadiik ya.”

³⁷ Rëḵ mu yik ngaa pin sënë og ngaa meris. In Kerisi ahë neving hil menevang behil kesuu menare nid wëëk. ³⁸ In sa hevong ving rot bë ngaa ti su yoh vu bë bo hil vër in Anutu ahëvingsën sënë rë. Nabë hil nadiik ma hil medo vesad, og su yoh vu bë bo hil vër rë. Log angër los ggev-dob-yi gengaa sën nedo gwëbeng aḡi los ngaa sën rëḵ berup vu tamusën ma, niwëëk aggagga vahi ma, ³⁹ ngaa sën nedo yagek babu lo los ngaa sën nedo dob gebinë lo, ma ngaa vahi sën nedo jeggin jeggin aḡi. Ngaa pin nebë sënë, og su deyoh vu bë dedoḵ Anutu ahë bepekwe gagek sën ahë neving hil-ë rë. Gaḵ vông hil Mehöböp Yesu Kerisi yam in bë tato rangah nabë ahë neving hil.

9

Paulus Ayo Maggin In Alam Israel

¹ Ngaa sën senër lo og yönon, gaḵ sa su tetuhin rë, in Kerisi-yi-alam sa. Log Anon Vabuung tatekin vu sa loḵ sayog ving bë senër gagek sënë yönon. ² Sa nanër vu ham nabë: Sayog maggin gesa kwag paya rot yoh vu buk pin. ³ Yönon, nabë yoh vu bë sa basap sa in mëm sa gaḵo sa alam Israel denah vu Kerisi jaḵ sën sa hetah sa vër in Kerisi-yi-alam gesa malag nama na veröḵ yi lo, og sëḵ kwag vesa in megevang nabë sënë. Rëḵ ma gesaga su yoh vu bë rëḵ dok vu sir rë. ⁴ Sir alam Israel soḡek bedetu Anutu nalu lo, log denelë nikapiik rak malaj ving, log Anutu joo yi gagek ving sir gevo yi horek vu sir. Getato aggata sën degetung siriving in bë dekevoh hir ngaa nipaya los degeko arë jak lo vu sir. Log nër yi gagek vahi vu sir bë rëḵ gevang vu sir geving. ⁵ Alam Israel sënë og alam böp böp wirek hen hir mewis sir, lob Kerisi sën tu ngaa

pin ala lo pum rak sir, rëk mu yi Anutu sogek, sën hil gaço arë jak na vavunë degwata los degwata lo yonon.

Anutu Ggoin Yi Alam Rak

⁶ Rëk mu hil su nanër nabë: Anutu hen gagek anon ma. Hil su nanër nabë saga in alam sën depum rak Israel lo, og sir pin su Israel sogek rë. In sir vahi su denesepa lok Anutu rë. ⁷ Alam sën depum rak Abraham nikök lo, og su sir pin detu yi mewis yonon rë. In Anutu nër vu yi wirek bë, “Rëk denanër Isaak yi mewis mu nabë hong alam.” ⁸ Nebë sënë in nalu lo sën depum rak nikök mu lo, og su detu Anutu nalu rë. Gak hurmahen sën depum rak gagek sën Anutu joo lo, og mëm hil nanër sir nabë Abraham yi mewis sogek. ⁹ Gagek sën Anutu joo lo nebë, “Sëk nom geto dok buk sën sehoo in rak lo, lom mëm Sara rëk geço nalu maluh ti.”

¹⁰ Log yik su gagek timu sënë rë. Gak hil dobahë Isaak ko Rebeka, lob nalu luu lok pepad, lob Anutu nër gagek ti vu Rebeka vorot. ¹¹ Luho nahën denare lok ataj ayo gesu denevong ngaa nivesa ma ngaa nipaya ti rë, rëk Anutu nër gagek rak luho vorot in bë tato rangah nabë su nelë ngaa sën denevong lo menenër rë, gak yö neggoin mehōnon rak yoh vu kwa. ¹² Nër vu Rebeka bë, “Aguu rëk gurek amon babu!” ¹³ Sënë yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ka piya lo nebë, “Sahëg neving Yakop, rëk sa nehalë Esau paya.”

¹⁴ Om hil rëk nanër nabë va? Mak hil nanër nabë: Anutu su nevong ngaa yohvu rë? Ma! ¹⁵ In nër vu Moses bë:

“Nabë sa hevongin bë semu mehōti, og sëk semu.

Log nabë sa hevongin bë kwag paya in mehōti, og sëk kwag paya in.”

¹⁶ Om yik nebë sënë. Anutu su kwa paya in mehōti in mehō sënë kwa nevo bë Anutu kwa paya in yi rë. Log su kwa paya in mehōti in nevong Anutu yi huk niwëek rë, gak yö nevong yoh vu kwa. ¹⁷ In Anutu nër vu Parao wirek meneggëp lok yi kapiya nebë, “Maggin sën sa hevong vu hong lo, og sa hevong in bë tato sa nig wëek vu mehōnon pin in denanër sa bengōg na menoh vu dob pin. Yik rak degwa saga sën sa hetung ggev Parao rak hong.”

¹⁸ Om nabë Anutu kwa bo nabë kwa paya in mehōti, og rëk kwa paya in yi. Log nabë kwa nevo bë gevong bemehōti ayo dahis jak, og rëk gevong bayo dahis jak.

Anutu Yi Kwa-Vonginsën Los Ahë Sengën

¹⁹ Rëk mu mak ham ti rëk nanër vu sa nabë, “Nebë saga, lok nebë va sën Anutu nenër bë ngaa nipaya degwa neggëp vu hil mehōnon-ë? In hil su ayoh vu bë keyëh yi rë.” ²⁰ Rëk hong re? Hong mehōnon mu rëk geyoh vu bë gwevong ayem jak Anutu? Dëg sogek su nelok tepëk in ala sën nejegwi yi lo bë, “Genesemu sa nebë sënë in va?” rë. ²¹ Gak mehō sën nejegwi dëg lo yö nejegwi yoh vu kwa, log yoh vu bë geço ngagek gobeng timu mejegwi dëg luu jak. Lob nabë semu ngwë malangeri in huk nivesa yi, log semu ngwë in bë huk meris meris yi, og yik ggovek. Yö yi ngaa.

²² Lob Anutu vongin bë tato ahë sengën rangah betatekin niwëek vu mehōnon in sir pin denevong ngaa nipaya. Lob ahë sengën vu sir bë kevoh sir bemalaj nama na verök yi, rëk ma genejom yi ahon. ²³ Nejom yi ahon nebë saga in kwa nevo mehōnon vahi sën kwa nevongin sir lo. Kwa nevo sir in yö ggoin sir rak vorot in bë demedo nivesa dok yi nyëg geving yi, gerëk gevong yi ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁴ Yik hil sënë. Ggoin hil rak. Su ggoin lok he Yuda mu rë, gak ggoin alam-yu-ngwë vahi ving. ²⁵ In Hosea nër nebë saga meneggëp lok Anutu-yi-ka piya nebë:

“Alam sën su sa alam sir wirek rë lo, og sëk nanër sir nabë salam sir.

Galam sën sa su ahëg neving sir wirek rë lo, og sëk ahëg geving sir.”

²⁶ Loga,

“vu nyëg sën sa nanër sir wirek bë,

‘Su salam ham rë’ lo,

og sëk nanër vu sir saga nabë Anutu mala-tumsën nalu sir.”

²⁷ Log Yesaya nër rak alam Israel getahi bë:

“Nabë Israel ngahijsekë rot nabë raggër loo nenga,

og yik Anutu rëk geko sir yu mahen teka mu nah vu yi.

²⁸ In Mehöböp rëk govek gagek na gebepul pevis,

log bo nyëvewen dok nah vu alam vu dob.”

²⁹ Yoh vu gagek ngwë sën Yesaya nër wirek lo bë:

“Nabë Mehöböp sën negin angër-begö-yi pin vu yagek lo

su yoh nenga in hil hed vë yu mahen teka bedemedo rë,

og hil rëk malad nama na verök yi

nabë sën Sodom los Gomora.”

Alam Israel Denevong Huk Mu In Bë Denatu Alam Yohvu Rëk Ma

³⁰ Om hil rëk nanër nabë va? Hil nanër nabë alam-yu-ngwë sën su malaj nesepa bë denatu alam yohvu rë lo detu alam yohvu. Ayoj ya timu vu Yesu lom sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu. ³¹ Gağ alam Israel og kwaj nevo bë nabë desepa dok horek, og rëk gevong medenatu alam yohvu. Rëk ma gesu denesepa lok horek los dahis rë. ³² Rëk su detu alam yohvu rë, in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gağ kwaj nevo bë ngaa sën denevong lo yoh vu bë rëk geko sir nah vu Anutu, rëk ma. Denelë kelepeko* nebë su yoh vu rë, in ngaa nimumsën, lob sënë nebë sën deketul vahaj rak gelöng bedevës. ³³ In gagek sënë neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

“Ham ngo! Sa hetung gelöng ti vu Sion* in bë mehönon deketul vahaj jak.

Sa hetung gelöng niwëek ata in gevong rii jak mehönon.

Gağ alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëk nij namum rë.”

10

Alam Israel Su Detu Alam Yohvu Rë

¹ Arig lo, sa hevongin rot bë Anutu geko alam Israel nah vu yi, om sa najom rak vu yi in sir rot. ² Serağ nij, om sën senër bë nij wëek rot bë desepa dok Anutu. Rëk su denevong los kwaj rë. ³ In deneketul lok in aggata sën Anutu nanër sir nabë sir alam yohvu lo, in denevong ngaa yoh vu yö kwaj in bë denatu alam yohvu. Su denedahun sir medenesepa lok aggata sën Anutu vong in bë hil sepa dok menatu alam yohvu lo rë. ⁴ Hil arak ni bë Horek yi huk verup lah lok Kerisi, om sën Anutu rëk nanër alam pin sën ayoj na timu vu Kerisi lo nabë sir alam yohvu.

Anutu Nevongin Bë Geko Alam Pin Nah Vu Yi

⁵ Yik nebë sën Moses kevu gagek rak Horek bë: Horek yoh vu bë gevong mehönon medenatu alam yohvu lo. Këvu nebë sënë, “Mehöti bë sepa dok horek sënë pin, og rëk medo mala-tumsën.” ⁶ Rëk mu hil ayod neya timu vu Yesu, lom sën vong behil arëd nebë hil alam yohvu, om ham su kwamin bo dok ayomin nabë, “Re rëk dok na yagek, megeko Kerisi duk nam-a?” In hil arak ni bë luk yam ggovek ya. ⁷ Log su kwam bo nabë, “Re rëk duk na alam-diiksën hir nyëg in geko Kerisi nom-a?” Gağ kedi rak yah ggovek ya.

⁸ Log gerak ni ving bë, “Gagek yik neggëp vu hong. Neggëp lok avim geneggëp lok ayom.” Yik gagek sën hil nanër rangah bë hil ayod neya timu vu Yesu lo. ⁹ Om nabë genanër Yesu berup avim nabë yi Mehöböp, log gwevong

geving dok ayom nabë Anutu nër bekedo rak yah vu bedub, og Anutu rëk geko hong nah vu yi. ¹⁰ In hil atu alam yohvu rak sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, log Anutu rëk geko hil nah vu yi jak sën hil nanër verup avid bë yi alam hil lo.

¹¹ Lob gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë, “Alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëk juuk sir benij namum rë.”

¹² Log alam Yuda los alam-yu-ngwë neggëp timu in yik hil pin hil Mehöböp timu nedo, lob nevong semusën böpata vu alam sën ayej nelok yi lo. ¹³ Yoh vu sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë, “In alam sën ayej nelok Mehöböp lo pin, og rëk geko sir nah vu yi.” ¹⁴ Rëk nabë su ayoj na timu vu yi rë, og su rëk ayej dok yi rë. Log nabë su degengo yi gagek rë, og su rëk ayoj na timu vu yi rë. Log nabë mehöti su nanër yi gagek rangah vu sir rë, og su rëk degengo rë.

¹⁵ Log nabë Anutu su gevong alam sën denanër gagek lo dena vu sir rë, og re rëk nanër rangah vu sir-a? Yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë, “Alam sën denanër Bengö Nivesa rangah lo deberup, og hil kwad vesa rot.”

Alam Israel Su Denesepa Lok Bengö Nivesa Rë

¹⁶ Rëk mu alam pin su debë nengaj vu Bengö Nivesa rë gema. Yoh vu sën Yesaya nër wirek lo nebë, “Mehöböp, re vong ving gagek sën he nanër lo?” ¹⁷ Om hil nehevong ving rak gagek sën hil nehango lo, lob gagek sën hil nehango lo, og neverup rak Kerisi avi. ¹⁸ Rëk selok tepëk bë: Mak su denengo Bengö Nivesa sënë rë? Gak derak ni in Moses nër wirek bë:

“Ayej ya meyoh vu dob pin.

Log hir gagek ya metök ya dob nenga pin.”

¹⁹ Rëk selok tepëk beron ngwë ggökin bë: Mak Israel su derak gagek sënë degwa ni rë? Gak derak ni in Moses nër wirek bë:

“Sëk gevong beham ayomin rëk ngis yi in alam-yu-ngwë sën su los bengöj rë

lo,

log sëk gevong beham ahëmin sengën vu alam-yu-ngwë sën kwaj masën lo.”

²⁰ Rëk Yesaya su neggöneng rë genenër rangah bë:

“Alam sën su denesero sa rë lo detök vu sa,

log alam sën su denelok tepëk in sa vu mehö la rë lo,

og sa tato sa rangah vu sir.”

²¹ Lob nër rak Israel nebë:

“Sa hetë nemağ in alam sën denekeyëh los demehoo sa gagek lo yoh vu buk pin bë denom vu sa, rëk ma.”

11

Anutu Semu Alam Israel Vahi

¹ Lob sa bë dok tepëk in gagek ngwë nabë mak Anutu ruuk yi alam-a? Ma verök yi! Yik sa Israel ti ving. Abraham yi mewis sa, in sa degwa vu Benyamin.

² Log Anutu su rëk juuk yi alam sën ggooin sir rak wirek lo rë. Ma ham su rak gagek sën Anutu-yi-kapiya nër rak Elia lo ni rë? Elia su vu Anutu in alam Israel bë, ³ “Mehöböp! Denesis hong alam-denenër-gagek-rangahsën medenediik. Gedenekevoh hong jepö ya. Geyik sengo ti nahën nado, lob denesero sa in bë dengis sa mesa nadiik.” ⁴ Rëk Anutu nër yah vu yi nebë va? Nër nebë sënë, “Sehoo in alam 7,000 rak medenedo vu sa, su deneggurek anutu-kuungsën Baal babu rë.”

⁵ Lob yik buk sën gwëbeng agi nebë ving. Anutu kwa pesivin alam Israel beggooin sir yu mahen teka rak medenedo. ⁶ Ggooin sir rak in yö kwa pesiv in sir, gak su ggooin sir rak in denevong huk nivesa la rë. Gak nabë ggooin sir rak in nelë bë denevong ngaa nivesa, og nevong lok yah nyëvewen vu sir mu gesu kwa pesiv in sir yönon rë. ⁷ Om mak nebë va? Nebë sënë: Alam Israel malaj nesepe bë Anutu gelë sir nivesa, rëk ma gesu nelë sir pin nivesa rë. Yönon, ggooin sir yu mahen teka rak benelë sir nivesa, rëk sir vahi pin og nengaj nemir, om su detök rak gagek anon rë. ⁸ Yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo bë:

“Anutu vong benij tebö nebë sën deneggëp yiling.
Nevong malaj bë degelë yi gagek rëk su dejak ni,
genevong nengaj bë degengo rëk su denatök jak degwa.
Lob denedo nebë sënë rot meverup gwëbeng.”

⁹ Log Davit nër rak Israel ving bë:

“Hir nos böp sën denegga lo rëk natu gegweeng los rasoh
in kevoth sir mebo nyëvewen vu sir.”

¹⁰ Malaj kenu dok gesu degelë ngaa,
lom hir ngaa mugeng saga yö jak gëp demij meyo gëp degevek degwata.”

Anutu Kō Alam-yu-ngwë Yom

¹¹ Lob sa bë dok tepëk in gagek ngwë nabë: Alam Israel devës saga, om rëk malaj nama na verök yi? Ma! Rëk nama! Dekeyëh gagek lob tum Anutu kō alam-yu-ngwë yom rak sënë. Vong nebë sënë in bë alam Israel ayoj ngis yi, lob mëm degërin sir nom vu yi geving. ¹² In dekeyëh gagek lom sënë lok vu mehōnon pin. Deruu demij vu Anutu, lob sënë vong bengaa nivesa tōk vu alam-yu-ngwë. Om alam Israel degërin sir nom vu Anutu, og sënë rëk gevong bengaa nivesa rot natök vu mehōnon pin mekesuu ngaa sën verup rak hir keyëhsën lo.

¹³ Sa bë nanër gagek vu ham alam-yu-ngwë: Ham sinarë sa, lob sa kwag vesa in huk sënë menehevong. ¹⁴ Sa nehevongin huk sënë rot in bë gevong mesa alam Yuda malaj anonin ngaa nivesa vesa sën ham neko lo, in sa gako sir la denom geving. ¹⁵ In Anutu semu aye in mehōnon rak sën ruuk alam Israel lo. Om buk sën Anutu geko alam Israel nom gökin lo, og rëk nabë sën dekedi rak yah ggökin ggëp bedub. ¹⁶ Alam Israel deneko parawa-brët-yi nemaj beron ti vër nemugin medenetung netu seriveng vu Anutu lob mëm brët pin los dahis netu yi ngaa ving. Log nabë keke gega* tu Anutu yi ngaa, og keke nema pin los agga tu yi ngaa ving. ¹⁷ Yönon, mak Anutu keyëh keke oliv* nema vahi bevo vër, log kō hong nebë keke oliv* bemën nema ti megelu hong lok yah nema vahi sagu lo bej. Lob geneko jeji ggëp keke oliv* sënë gega ving nema sogek vahi lo. ¹⁸ Om su gweko hong jak vu nema sogek lo. Nabë gweko hong jak vu, og kwam bo rë. In genare rak gega, gak gega su nare rak hong rë. ¹⁹ Rëk mu mak rëk genanër nabë, “Anutu keyëh nema pin sënë in bë gelu sa dok nah bej.” ²⁰ Sënëk yönon, rëk mu ketöv sir in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gak hongek genare niwëek in ayom neya timu vu yi, om su gweko hong jak. Gak gegöneng megwegin hong. ²¹ In Anutu su lë nema sogek mu menedo rë, om su rëk gelë hong mu geving rë. ²² Kwam bo Anutu rë, nabë yi mehō kwa vongsën los mehō niwëek ving, om su nelë ngaa nipaya mu rë. Alam sën nij nelëlin yi lo, og nevong nyëvewen vu sir lok yah. Log hong, nabë gegurek babu, og rëk kwa gevongin hong, gak nabë nama, og rëk ketöv

* **11:16:** Gagek sënë rak parawa-brët-yi los keke gega, og yik gagek peggirinsën rak Abraham losho yi mewis. Bë Abraham tu Anutu yi alam, om yi mewis pin detu Anutu yi alam ving nebë saga. Rëk alam Israel ngahi deruu demij vu Anutu bedekehe sir vër in yi alam

hong na geving. ²³ Om nabë nema sogek sën nij nelëlin yi lo vahi degërin sir nom bayoj na timu vu Yesu, og Anutu rëk gelu sir doḡ nah aggaj gökin. In Anutu yoh vu bê gevong nabë saga. ²⁴ Gerak ni bê wirek og kele oliv* bemën nema hong, rëk Anutu ketöv hong vër megelu hong loḡ yah oliv* nivesa, gak su aggam sënë niröp rë. Om yönon rot, yoh vu bê rëk geḡo oliv* sogek nema lo sënë megelu sir doḡ nah yö aggaj gökin.

Anutu Kwa Nevongin Mehönon Pin

²⁵ Arig lo, sa bê ham su kwetul dok in gagek vunsën sënë. In rëk ham kwamin bo menanër ham nabë ham los kwamin. Om sa nanër gagek vunsën sënë rangah vu ham. Gagek sënë degwa nebë: Alam Israel vahi nengaj dahis, lob demedo nabë sënë rot mena berup dok buk sën Anutu gooin alam-yungwë jaḡ govek na bedegërin sir nom lo. ²⁶ Lob mëm Anutu rëk geḡo Israel vahi pin nom noh vu gagek sën neggëp loḡ yi kapiya lo bê: “Mehö sën doḡ vu hil megeḡo hil vër lo rëk berup gëp Sion*.”

Lob rëk kevhon Yakop yi mewis hir ngaa nipaya sën deneruu demij vu Anutu lo na.”

²⁷ Log yi gagek ngwë nër bê:

“Sëḡ najoo gagek sënë jaḡ sir nabë
sëḡ kevhon hir ngaa nipaya pin na.”

²⁸ Alam Israel nij nelëlin Bengö Nivesa, lob denesis begö vu Anutu in ngaa sënë, rëk mu saga nelok vu ham. Rëk mu Anutu ggooin sir rak vorot in denatu yi alam, om sën nahën ahë neving sir. In kwa nevo keñuj los hir dobahë lo.

²⁹ In nabë Anutu gooin alam yu ti jaḡ begevong semusën vu sir, og su rëk nom pekwë gagek rë. ³⁰ Wirek ham kweyëh Anutu aye, rëk ma geham wërin ham yom, lom ham ḡo semusën gwëbeng rak sën alam Israel dekeyëh aga lo.

³¹ Yönon, alam Israel dekeyëh gagek gwëbeng in bê ham gweḡo semusën jaḡ, loḡ mëm rëk nom degërin sir medegeḡo semusën geving vu tamusën. ³² In Anutu vuu mehönon pin ya bedenedo los hir ngaa nipaya medeginengin sir in bê mëm rëk gevong yi gagek kwa vonginsën noh vu sir pin.

Yik Hil Gaḡo Anutu Arë Jaḡ

³³ Alam-e! Hil napisek in Anutu in kwa böpata beneraḡ ngaa pin ni los dahis kesuu mehönon pin.

Hil su ayoh vu bê ajaḡ yi gagek sën kwa nevo lo ni rë,
gehil su ayoh vu bê ajaḡ ngaa sën nevong lo ni rë.

³⁴ Yoh vu sën dekevu meneggëp loḡ yi kapiya lo bê:

“Re rak Mehöböp kwa ni?
Ma re vo kwa vu yi?”

³⁵ “Ma re vo ngaa vu yi mugin
om rëḡ bo doḡ nah vu yi?”

³⁶ Ma! Yi yö tung ngaa pin.
Geyö ti tu ala benegin ngaa pin.
Bengaa pin tu yi ngaa.

Om hil gaḡo arë jaḡ na vavunë degwata los degwata. Yönon.

12

Hil Getung Navid Na Vu Anutu Nabë Seriveng

¹ Om arig lo, Anutu kwa vongin hil, om sa gejiin ham bê ham gwevong navimin vu Anutu nabë sën mehönon denetung seriveng vu yi lo. Ham bo vabuang in ham navimin megwetung natu seriveng vu Anutu, rëḡ mu ham medo vesamin in ham gwevong yi huk, loḡ mëm rëḡ kwa vesa in. In ngaa nebë saga og ngaa yohvu meneḡo Anutu arë rak. ² Log ham su sepa doḡ ngaa

sën alam-dob-yi denevong lo, gaḵ ham gwërin ham kwamin menatu mewis in ham jaḵ ngaa sën Anutu kwa nevo bê nivesa los yohvu geniröp rot lo ni.

Hil Dahun Hil Gadok Vu Hil Arid Lo

³ Anutu vong semusën vu sa, om sa bê nanër vu ham pin ti ti nabë ham su gweḵo ham jaḵ mesevök ham huk, gaḵ ham ngo sepa dok ham huk megwevong niröp. Log ham ti ti ngo seggi ham huk saga niröp noh vu niwëëk sën Anutu vo vu ham lo. ⁴ In hil navid len ti ti lo neggëp, rëḵ mu hir huk su neggëp ti rë, gaḵ denevong huk aggagga yö yoh vu sir. ⁵ Lob yik hil ngahisekë nebë saga, rëḵ hil atu Kerisi-yi-alam yu timu. Lob hil pin yik anon timu gelen ti ti lo. ⁶ Anutu vong semusemu vu hil nyëmasën, gevo kwa aggagga vu hil, om nabë mehöti yoh vu bê nanër gägek rangah in ḵo semusën sënë vu Anutu, og mehöti sënë nanër gägek rangah noh vu niwëëk sën Anutu vo vu yi lo. ⁷ Genabë semusën neggëp vu mehöti in bê gegin ari lo in huk og gegin. Log nabë mehöti yoh vu bê tahu alam in ḵo semusën sënë vu Anutu, og mehö sënë natu tatovaha betahu alam. ⁸ Log nabë mehöti kwa neggëp in bê nanër Anutu yi gägek tato vu alam, og gevong banon jaḵ. Log nabë mehöti bê bo ngaa vu ari lo, og gevong vu sir los ayo timu. Log ggev sën negin yi alam lo, og gegin sir niröp gesu ni tebö. Log mehöti bê kwa paya in ari medok vu yi, og dok vu yi los kwa vesa.

Ham Ahëmin Geving Ham Arimin Sën Kerisi-yi-alam Lo Yönon

⁹ Sën ham ahëmin geving arimin lo lo, og ham su gweukuong jaḵ. Gaḵ ham ahëmin geving sir yönon. Ham gweruu demimin vu ngaa nipaya geham napiik vu ngaa nivesa. ¹⁰ Ham kwamin bo Kerisi-yi-alam pin nabë ham arimin sir bemëm ham ahëmin geving sir yönon. Ham pin ti ti gweḵo arëmin jaḵ vewen vewen. ¹¹ Ham ayomin kehe ham beham gwevong Mehöböp yi huk niwëëk noh vu buk geham su nimin tebö. ¹² Ham bo kwamin in Mehöböp bemedo los kwamin vesa. Nabë maggin natök vu ham, og ham bare niwëëk. Geham ngo medo najom jaḵ noh vu buk. ¹³ Nabë Anutu-yi-alam la dejak vu in ngaa, og ham dok vu sir, log nabë alam-yu-ngwë deberup vu ham, og ham gwegin sir nivesa. ¹⁴ Bë alam degevong paya vu ham, og ham najom jaḵ nabë Anutu gevong nivesa vu sir. Kë! Ham najom jaḵ nabë gevong nivesa vu sir. Gaḵ ham su terot sir los najom jaḵ nabë Anutu gevong paya vu sir. ¹⁵ Alam sën kwaj vesa lo, og ham kwamin vesa geving sir, log ham semu ayemin in alam sën ayoj maggin medenesu lo. ¹⁶ Ham medo jevuh ti. Ham su kwamin bo nabë ham böp, gaḵ ham los alam sën su los bengöj rë lo sepa ham. Ham su ngo kwamin bo ham menanër nabë, “Sengo timu los kwaḡ!” ¹⁷ Nabë mehöti gevong paya vu ham, og ham su gwevong nipaya dok nah nyëvewen vu yi. Gaḵ ham kwamin bo ngaa nivesa mu megwevong jaḵ alam pin malaj. ¹⁸ Ham gwegin ham in begö degwa su gëp vu ham, gaḵ ham malamin sepa sën ham medo jevuh ti geving alam pin lo. ¹⁹ Om sa mehö lo, ham su ngo bo dok ngaa nipaya sën denevong vu ham lo, gaḵ ham naköök gAnutu ahë sengën vu sir megevong dok nah vu sir. In gägek neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya nebë: Mehöböp nër bê, “Voloksën nipaya nyëvewen og sengo sa huk, om ham naköök gesengo rëḵ bo dok nah.” ²⁰ Rëḵ mu nabë:

“Mehö sën nevong paya vu hong lo nadiikahë,
og gebo nos vu yi.

Genabë ayo bev in bêl og gebo bêl kul vu yi.

Yönon, nabë gwevong nabë sënë,

og rëḵ getah yi nah bekwa bo yi ngaa nipaya sën lo bemëm ni namum in.”

²¹ Su gwevong bengaa nipaya kepé hong, gaḅ gebare niwëék megekwepé ngaa nipaya jaḅ ngaa nivesa.

13

Hil Agurek Gavman Babu

¹ Ham pin gurek alam sën detu gavman medenegin ham lo babuj. In gavman su yô deggoin sir raḅ rë, gaḅ Anutu vo niwëék vu gavman vu nyëḅ pin in huk pin. Lob Anutu yô tung gavman vu nyëḅ pin medenedo. ² Nebë saga om nabë mehõnon dekeyëh gavman, og dekeyëh Anutu ving. Om rëḅ denatõḅ vu nyëvewen. ³ Alam nijvesa su deneggõneng in kiap rë, gaḅ mëm alam sën denevong ngaa nipaya lo mu mëm deneggõneng in. Nabë ahëm ving bë su gegõneng in gavman, og gwevong ngaa nivesa jaḅ buk pin, lob mëm rëḅ gavman geḅo arëm jak. ⁴ In Anutu tung gavman in bë doḅ vu hong megededo nivesa. Rëḅ mëm nabë gekweyëh horek og gegõneng. Gerak ni bë begõ sën nejom lok nema lo, og su neḅo meris rë. Gaḅ Anutu tung gavman in bë degevong yi huk medebo nipaya doḅ nah vu mehõti sën gevong ngaa nipaya lo. ⁵ Nebë saga om hil agurek gavman babu. Rëḅ mu hil su agõneng in ngaa nipaya nyëvewen sënë mu mesepa doḅ hir gageḅ, gaḅ hil kwad bo nabë sënëḅ ngaa nirõp, om hil sepa dok.

⁶ Log sën hil getung takës lo, og ngaa nirõp ving, om gwtung in Anutu vo huk loḅ alam gavman nemaj medetu yi hur. ⁷ Om nabë gavman degetung horek in ngaa ti nabë degeḅo takës jaḅ, og gebo monë jaḅ vu sir noh vu saga. Alam sën deneko takës lo, og ham gwtung takës vu sir nirõp. Galam sën deneko takës-ḅupek-yi (kastams) lo, og ham bo takës-ḅupek-yi vu sir nirõp geving. Log alam sën denegin ham lo, og ham gurek babuj, galam sën denetu ggev lo, og ham gweḅo arëḅ jaḅ.

Bë Ham Ahëmin Geving Mehõnon Og Sagak Ham Nesepa Loḅ Horek Yõnon

⁸ Ham gõneng in nyëvewen pin nabë su gëp vu ham. Gaḅ yik nyëvewen timu sënë yô gëp vu ham vewen vewen degwata nabë: Ham ahëmin geving ham vohven vewen jaḅ buk pin. Nabë ham gwevong nabë saga, og ham neving yoh vu sën Horek nër lo. ⁹ In Horek nër nebë sënë bë. “Su gegodeḅ mehõ ngwë venëḅ los reggaj. Su gengis mehõnon medenadiik. Su gegodeḅ. Su ayom nevu nevu in mehõ ngwë hir ngaa.” Horek sënë gevahi sën neggëp lo, og yik pin degwaj timu sënë nebë, “Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong.” ¹⁰ In mehõ sën ahë neving mehõ ngwë lo, og su rëḅ gevong paya vu yi rë. Om nabë hil ahëd geving mehõnon, og hil nesepa loḅ horek pin menehevong yoh vu.

Hil Gevong Ngaa Nirõp

¹¹ Ham ahëmin geving ham nabë sënë in ham rak ni bë buk verup ggovek ya, om ham malamin natum beham kwedi jaḅ. Buk sën Anutu geḅo hil nah vu yi lo yam dus teka, gaḅ su neggëp ading in hil nebë sën neggëp loḅ buk sën hil nehevong ving nyëdahis lo rë. ¹² Mala vahis vongin nama na gedus rak bë rangah vongin berup. Om maḅ hil gevuu ngaa malakenu yi pin na, gehil agërin hil navid jak ngaa rangah yi. ¹³ Hil ana aggata nirõp nabë sën mehõnon deneya rangah. Hil su sepa dok alam sën denesup sir in bë denanum bõp medegevong ngaa jeggin jeggin lo. Hil su gevong baggëb gegevong ketod vu ngaa ningõhek jeggin jeggin. Hil su ayod nevu nevu in mehõ ngwë hir ngaa, log hil su ahëd sengën bemehoo hil. ¹⁴ Gaḅ ham gweḅo Mehõbõp Yesu Kerisi begwevëh nabë tob in gërin ham in ngaa nebë saga. Geham su kwamin bo megwevong ngaa nipaya sën ham malamin anon in lo.

14

Hil Su Seggi Arid Lo

¹ Mehöti sên ayo neya vu Yesu mahen teka mu lo, og ham gwêko yi nam geving ham sên Anutu-yi-alam ham lo. Rêk mu ham su ngis begö vu yi in gâgek vahi. ² In alam vahi ayoj neya timu vu Yesu niwêék, lob denegga reggu los ngaa aggagga pin. Rêk alam vahi mu su denevong ving niwêék rê, lom sên denegga joeng los nos mu. ³ Om mehöti sên negga ngaa pin lo su kwa bo gâgek jak mehö ngwê sên neggöneng in reggu lo. Gemehö sên su negga reggu rê lo su kwa bo gâgek jak mehö ngwê sên negga ngaa pin lo nabê nevong paya. Gak Anutu ko mehö ngwê sên negga reggu lo yom ving. ⁴ Hong mehö re om genênêr gâgek nipaya rak mehö ngwê yi hur-a? Nabê bare, ma nabê bês, og ala yô yi ngaa. Rêk mu rêk bare niwêék. In Mehöböp yô yoh vu bê bo niwêék vu yi mebare niwêék.

⁵ Log mehö la kwaj nevo buk vahi bê böpata rot kesuu buk vahi. Log mehö ngwê kwaj nevo bê buk pin neggöp ti gesu ngwê kesuu ngwê rê. Om alam pin ti ti yô deseggi gâgek sênê bedegevong noh vu ngaa sên kwaj nevo bê neko Anutu arê rak lo. ⁶ In mehö sên kwa nevo buk ti nebê buk böpata rot lo, og nevong nebê sênê in geko Anutu arê jak. Gemehö sên negga ngaa pin lo, og negga in geko Anutu arê jak. In nejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in reggu neggega. Log mehö ngwê sên su negga reggu rê lo, og su negga rê in geko Anutu arê jak. Ganejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in nos meris mu neggega. ⁷ Hil ti ti su ngo atu ala menanêr bê hil medo vesad ma, hil nadiik na rê. ⁸ Gak nabê hil medo vesad, og Mehöböp yô yi ngaa. Genabê hil nadiik, og Mehöböp yô yi ngaa. Om nabê hil medo vesad ma hil nadiik, og Mehöböp yô ti yi ngaa hil. ⁹ Om sên Kerisi diik gevesa lok yah in bê natu alam diiksên los malaj-vesasên hir Mehöböp. ¹⁰ Nebê saga, om su gwelê arim paya megenanêr nabê yi mehö nipaya. Ham vahi nevong nebê saga rêk su yoh vu rê, in hil pin rêk bare Anutu mala begengo hil gâgek. ¹¹ Sênê yik yoh vu gâgek sên neggöp lok yi kapiya lo nebê:

“Mehöböp nêr bê, ‘Sa nado malag-tumsên yönon rot,
om sa gâgek sênê rêk anon jak yönon rot geving nabê:
Alam pin rêk dengun lusej gedenadudek vu sa,
galam pin rêk avij geko sarêg jak.’”

¹² Om hil pin ti ti ngo rêk nanêr hil huk degwa tato vu Anutu.

Hil Su Gevong Ngaa Nipaya Begevong Paya Vu Arid Lo

¹³ Nebê saga, om hil su kwad bo gâgek nipaya jak arid lo gökin. Gak hil kwad bo hil arid lo nabê hil su tato aggata paya vu sir in rêk debês bemaalaj nama. ¹⁴ Setu Mehöböp Yesu yi mehö meserak ni bê nos los reggu ti su yô nipaya vorot rê. Gak nabê mehöti yô kwa bo ti nabê nipaya besu yohvu rê, og nos ma reggu saga tu nipaya vu yi. ¹⁵ Nebê sênê om nabê ngaa sên genewa lo nevong paya vu arim sên Kerisi yi mehö lo bekwa neya ngahi, og su ahêm neving yi yönon rê. Kerisi diik in arim ti sênê, om su gwevong paya vu yi jak nos sên genewa lo. ¹⁶ Om su gwevong ngaa nabê sênê, in kwam nevo bê nivesa, rêk alam vahi rêk kwaj bo nabê su yohvu rê. ¹⁷ In ngaa sên hil aga los nanum lo su yoh vu bê gevong behil natu Anutu-yi-alam rê, gak nabê Anon Vabuung gevong behil malad sepa ngaa niröp, gehil ayod gëp revuh, gehil kwad vesa, og saga sên tato bê hil atu yi alam. ¹⁸ Bê mehöti natu Kerisi yi hur mesepa dok aggata sênê, og Anutu rêk kwa vesa in yi gemehönon rêk degelê yi nabê yi mehö nivesa. ¹⁹ Nebê saga om hil sepa dok aggata pin sên gevong mehil medo jevuh ti lo, gaggata sên bo niwêék vu hil arid lo lo. ²⁰ Ham su nanêr ham in nos megwevong paya vu Anutu yi huk. Yönon, ngaa pin

nivesa sèn bē hil aga. Rēk mu nabē ngaa sèn genewa lo gevong bemehō ngwē bēs, og sènē netu hong ngaa nipaya. ²¹ Nabē arim ti gelē gegegwa reggu ma genanum wain ma, gwevong ngaa ngwē, lob sènē gevong bebēs, og maam su gwevong genōk gēp. ²² Rēk mu nabē gejak ni nabē ngaa pinek yohvu, og yik melu Anutu nō ham ngaa gesu gwevong gagek berup jak begwevong paya vu arim lo. Nabē mehōti kwa bo ngaa ti nabē ngaa nivesa gesu kwa na luu luu in rē, og yō kwa vesa. ²³ Gaḱ nabē mehōti nega ngaa ti gayo nena luu luu in, og nipaya neggēp vu yi. In su ayo neya timu rē geyō gga jeggin. Ngaa pin sèn mehōnon su ayoj ya timu vu rē geyō denevong lo, og netu ngaa nipaya vu sir.

15

Hil Sepa Doḱ Kerisi Kwa

¹ Hil sèn nare nid wēek lo, hil najom hil ahon in doḱ vu alam sèn su denare nij wēek rē lo. Gaḱ hil su sepa doḱ hil ngo kwad megevong paya vu ayoj. ² Hil pin ti ti ngo kwad bo hil alam madoḱ vu sir in degeko kwa nivesa bemēm nij wēek jak. ³ Hil arak ni bē Kerisi og su nesepa lok yō kwa rē. Gaḱ ngaa sèn netōk raḱ yi lo neyoh vu gagek sèn neggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bē, “Gagek pelēsēn sèn alam denenēr raḱ hong lo yam nerak sa.”

⁴ Log gagek pin sèn dekevu wirek meneggēp lo, og dekevu in bē bēr hil kwad. Dekevu gagek sènē in bē bo niwēek vu hil, log gevong behil bare nid wēek, gehil gevong geving, gabo kwad in sèn Anutu geko hil nah lo. ⁵ Ham sepa doḱ Kerisi lob Anutu sèn negadu mehōnon los nevong behil nare nid wēek lo gevong beham medo jevuh ti nabē sèn Kerisi Yesu luho Ama denedo revuh ti lo. ⁶ In ham kwamin gēp ti gayemin doḱ ti megweḱo hil Mehōhōp Yesu Kerisi Ama Anutu arē jak.

Kerisi Neloḱ Vu Alam Yuda Losho Alam-yu-ngwē

⁷ Om ham pin gweko arimin sèn Kerisi-yi-alam lo beham medo los ahēmin geving ham nabē sèn Kerisi ahē neving ham lo, loḱ mēm saga sèn rēk geko Anutu arē jak. ⁸ Lom sa bē nanēr vu ham nabē Kerisi tu hur in doḱ vu alam Yuda sèn denerah* navij lo. Vong nebē sènē in bē tato nabē Anutu yi gagek anon, los gevong bAnutu yi gagek pin sèn joo vu ḱenuj lo wirek lo anon jak. ⁹ Lob nevong in bē alam-yu-ngwē degelē nabē Anutu kwa vongin sir, lom degeko arē jak noh vu gagek sèn neggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo nebē: “Om sèn sēk nanēr arēm rangah vu alam dahis.

Gesēk gevong raro megako arēm jak.”

¹⁰ Log gagek ngwē neggēp loḱ yi ḱapiya ving nebē:
“Ham alam-yu-ngwē, ham kwamin vesa geving yi alam.”

¹¹ Log dus ngwē nēr ving nebē:
“Ham alam-yu-ngwē pin, ham gweko Mehōhōp arē jak.
Geham mehōnon pin, ham gweko arē jak jak raro.”

¹² Log Yesaya nēr ving bē:
“Yese yi mewis ti rēk berup,
lob rēk arē bōp jak megegin alam-yu-ngwē.
Lob rēk debo kwaj in yi nabē
gegin sir megevong nivesa vu sir.”

¹³ Om Anutu sèn nevong mehil navo kwad in yi lo gevong beham kwamin vesa rot, geham ayomin gēp revuh jak sèn ham ayomin neya timu vu yi lo. Log mēm Anon Vabuung gevong niwēek vu ham, beham bo kwamin in buk sèn geko ham nah vu yi lo bemedo gwegin yi los ayomin dahis.

Paulus Kwa Vesa In Huk Sinarē Sèn Nevong Agi

¹⁴ Arig lo, sa kwag vo lok ayog meserak ni bē: Ham malamin nesepa ngaa nivesa geham kwamin neggēp in ngaa vahi pin, om ham ngo yoh vu bē dok vu ham mebo kwa vu arimin lo. ¹⁵ Rēk gagek vahi sēn sa nekevu yök vu ham lo, og niwēek teka. Rēk sa su nahöneng rē, gesa kevu in bē bér ham kwamin. In Anutu vong huk sēnē lok sa nēmag ¹⁶ in bē sa natu Yesu Kerisi yi hur mena vu alam-yu-ngwē menanēr Anutu yi Bengö Nivesa rangah vu sir. Sa nebē alam-denekō-seriveng ti, lob sa bē gačo alam-yu-ngwē denam vu Anutu bAnon Vabuung gevang medenatu vabuung gesa getung sir denatu seriveng sēn Anutu gelē nivesa lo.

¹⁷ Lob Kerisi Yesu negadu sa balu nehevong huk lok ti, om sēn sa kwag vesa in huk sēn sa nehevong vu Anutu agi. ¹⁸ Sa su hevongin bē nanēr ngaa ngwē rē, gač yik sa bē nanēr ngaa timu sēnē nabē: Kerisi vo niwēek lok sa gagek los ngaa sēn sa nehevong lo, lob ggērin alam-yu-ngwē yom rak sēnē. ¹⁹ Vo niwēek vu sa nebē sagi, lob sa hevong ngaa böp aggagga. Gevo Anutu yi Anon Vabuung niwēek vu sa ving. Om sēn senēr Kerisi yi Bengö Nivesa pin rangah ggēp Yerusalem nyēdahis, beseya meyoh vu nyēg pin beberup Ilirikum.

²⁰ Lob sa bē nanēr Bengö Nivesa vu nyēg vahi sēn yō nahēn denedo gesu denengo Kerisi bengö rē lo, in sa su bē rēk dev beggang jač na mehō ngwē hir mudeng vavunē rē. ²¹ Gač sa bē gevang nabē sēn gagek neggēp lok Anutu-yi-kapiya lo bē:

“Alam sēn su denengo bengö rē lo,
og rēk degengö.
Galam sēn su denengo yi gagek rē lo,
rēk dejak ni.”

Paulus Kwa Nevo Bē Na Berup Gelē Alam Rom Gena Spain

²² Lob huk sēnē ggērin sa rot, lob sa su yoh vu bē nök vu ham wirek rē. ²³ Gač sahēg neving yoh vu ngebek ngahisekē rot bē senök galē ham rēk ma. Rēk gwēbeng og huk su ggērin sa vu sēnē rē. ²⁴ lob sa bē na dob Spain, om mak sēk nök berup galē ham namugin rē lok mēm sena. Gesa bē medo teka geving ham bekwag vesa rē, lok mēm ham rēk gwečo sa na geto aggata Spain. ²⁵ Rēk mu sēk na Yerusalem rē, in sa bē dok vu Anutu-yi-alam gēp sagu rē. ²⁶ In alam Masedonia los Akaya yō kwaj nevo medenēr gagek venuh bē dengupin seriveng medebo na Yerusalem vu Anutu-yi-alam sēn denerak vu in ngaa lo. ²⁷ Yō kwaj nevo bē degevong nabē sēnē, og nivesa, in alam Yerusalem hir nyēvewen neggēp vu sir. Alam Yuda devo Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwē in bē dok vu anoj, om sēn nyēvewen neggēp vu alam-yu-ngwē in bē dedok vu sir geving jač ngaa navij yi. ²⁸ Om sa bē gevang seriveng sēnē los dahis dok na nemaj niröp behuk sēnē nama na rē, lok mēm senök berup aggata vu ham mesena Spain. ²⁹ Lob serak ni bē nabē senök berup vu ham, og sēk gačo Kerisi yi semusēn böpata benök vu ham.

³⁰ Arig lo, sa bē ketag vu ham nabē ham tu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam vorot, log Anon Vabuung vong ahēvingsēn vu ham, om ham nimir wēek menajom jač in sa pangsēn geving nabē Anutu dok vu sa. ³¹ Ham najom jač nabē Anutu gevang balam Yudea vahi sēn denekeyēh gagek lo su denajom sa ahon. Log ham najom jač nabē Anutu gevang beyi alam vu Yerusalem su nij dēlin seriveng sēn sa nehačo ya in bē dok vu sir agi. ³² Om nabē Anutu kwa, og sēk nök berup vu ham los kwag vesa besewah memedo teka geving ham rē.

³³ Anutu sēn nevang behil ayod neggēp revuh lo nök bemedo geving ham pin. Yōnon.

16

Paulus Nër Gagek Yoh Vu Alam Ngahisekë Bë Kwa Nevo Sir

¹ Sa hevongin bë ham gwegin hil avëhnöd Poebe nivesa. In nevong huk meneloq vu Kerisi-yi-alam vu Kengkreaki. ² Geham kwamin bo Mehöböp begweko Poebe nök medo geving ham. In hil sën Anutu-yi-alam hil lo, og hil gevong nгаа nivesa nabë sënë. Log nabë maggin ti neggëp vu yi, og ham dok vu yi. In nelok vu alam ngahisekë genelok vu sa ving.

³ Ham nanër sayeg vu Priska luho regga Akwila nabë sa kwag nevo luho.

Luho sën alöö nehevong Kerisi Yesu yi huk timu lo. ⁴ Luho delok vu sa in gagek wirek. Su deneggöneng rë, gedus rak in bë luho denadiik dok nah sa bög rëk ma. Lom su sengo ti kwag vesa in luho rë. Gak alam-yu-ngwë pin sën detu Kerisi-yi-alam lo denepisek in luho ving.

⁵ Geham nanër vu Kerisi-yi-alam sën denesupin sir loq luho hir beggang medenelë Soda loq lo geving nabë sa kwag nevo sir.

Log ham nanër vu Epainetus sën sahëg neving yi rot lo nabë sa kwag nevo yi. Yi sën ggërin yi mugin betu Yesu yi mehö kesuu alam distrik Asia vahi pin lo.

⁶ Geham nanër vu Maria sën nevong huk niwëek meneloq vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo nabë sa kwag nevo yi ving.

⁷ Geham nanër vu Adronikus luho Yunia sën alöö anër Bengö Nivesa rangah lo geving nabë sa kwag nevo luho. Luho detu Kerisi-yi-alam mugin loq mëm sa tamu, lob luho arëj loq ya ving alam sinarë nyëdahis bë sir ggev.

⁸ Log ham nanër vu Amplias nabë sa kwag nevo yi. Sa mehö saga, in alu atu Mehöböp yi hur.

⁹ Geham nanër vu Urbane, sën alu nehevong Kerisi yi huk lo nabë sa kwag nevo yi,

geham nanër vu sa mehö Stakus geving.

¹⁰ Geham nanër sayeg vu Apeles sën denenër bë nesepa loq Kerisi yönon lo nabë sa kwag nevo yi.

Gevu Aristobulas losho alam pin sën deneggëp ving yi loq yi beggang lo geving.

¹¹ Geham nanër vu Herodion sën alu he degwa timu lo, gevu Mehöböp-yi-alam sën denedo loq Narkisus yi beggang lo geving nabë saga.

¹² Log ham nanër vu Trupena luho Truposa sën luho denevong Mehöböp yi huk niwëek lo geving,

gevu Persis sën sahëg neving yi lo, in nevong huk vu Mehöböp pangsen lo.

¹³ Geham nanër vu Ropus, mehö nivesa sën Mehöböp ggooin yi rak in natu yi hur lo, nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu ata sën vong bë satag ving lo geving.

¹⁴ Geham nanër vu alam pin sënë: Asunkritas, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, gevu hil arid lo pin sën denedo ving sir lo nabë sa kwag nevo sir.

¹⁵ Gevu Pilologus luho Yulia, gevu Nereus luho avëhnö, gevu Olumpas losho Kerisi-yi-alam pin sën denedo ving sir lo geving.

¹⁶ Ham najom* arimin sën Kerisi-yi-alam lo nemaj in Mehöböp-yi-alam ham, log Kerisi-yi-alam pin vu sënë denevong gagek semusen yök vu ham ving.

Alam La Bë Debasuh Kerisi-yi-alam

¹⁷ Arig lo, sa bë bër ham kwamin in alam sën denevongin bë debasuh ham bedekepë ham lo. Denekeyëh Yesu yi gagek sën ham ko ggovek ya lo, om ham

gweruu demimin vu alam nebë sënë! ¹⁸In alam nebë sënë og su denevong hil Mehöböp Kerisi yi huk rë. Gaḵ malaj anonin ngaa aggagga pin sën nesemu hil navid lo mu gesu denejom sir ahon rë. Yönon, nabë alam nijvesa su kwaj bo hir gagek medeseggi nivesa rë, og alam sagi hir gagek nengën lo jeji rëḵ tetuhin sir. ¹⁹Alam pin dengo ham bengömin bë ham nesepa loḵ Anutu yi gagek, lob mëm sa kwag vesa rot in ham. Rëḵ mu sa bë ham ngo jak ngaa nivesa ni rot, geham su kwamin bo ngaa nipaya. ²⁰Loḵ mëm Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo bakë Satan gevek na ham vahamin gebinë beham gwevong ri jak.

Hil Mehöböp Yesu Kerisi geving yi semusën nöḵ vu ham.

Alam Vahi Denër Gagek Los Ahëj Nivesa Ya Vu Alam Rom

²¹Log sa mehö Timoti sën alu nehevong huk loḵ ti lo nër bë kwa nevo ham ving. GeLusius lööho Yason lu Sosipater sën yiḵ he degwa ti lo, yiḵ denenër nebë sagi ving.

²²Log sa Tertius,* sa hango gagek sënë raḵ verup Paulus avi besa kevu kapiya sënë raḵ ngo nemag. Sa hevong gagek yöḵ vu ham bë sa kwag nevo ham ving in Mehöböp-yi-alam hil.

²³Log Gayus sën negin sa lok yi beggang agi losho Kerisi-yi-alam pin sën denesupin sir medenelë Soda lok ben lo, denenër bë kwaj nevo ham ving. Gehil arid Kwartus† luho Erastus, sën tu kuskus menegin kaunsor nyëḡ böp sënë hir monë lo denenër nebë sënë ving.

²⁴[Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu nöḵ gëp geving ham pin. Yönon.]

Yiḵ Hil Gaḵo Anutu Yö Ti Arë Jak

²⁵Hil gaḵo Anutu arë jak na vavunë in yö yoh vu bë gadu ham meham sepa dok Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa sën sa nanër lo. Mehönon su deneraḵ gagek sagi ni rë, gaḵ yö neggëp vunsën wirek wirek, rëḵ mëm gwëbeng sënë og Anutu tato yam rangah. ²⁶Anutu sën yö nedo degwata lo yö nër meneggëp rangah, om sën he nanër gagek sënë rangah vu alam-yu-ngwë pin yoh vu sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-kapiya vorot lo. Anutu vong nebë sënë in bë alam-yu-ngwë degevong geving medesepa dok yi aggata. ²⁷Yiḵ Anutu timu sënë sën yi mehö los kwa yönon, om hil gaḵo arë jak na vavunë degwata los degwata jak Yesu Kerisi. Yönon.

* **16:22:** Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë Gwee † **16:23:** Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë See

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu tato sa ggovek bë getung sa natu Yesu Kerisi yi sinarë lo. Sa nado ving hil arid Sostenes, ² balu kevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham vu Korint aga. Vu ham sën Anutu ggooin ham rak in bë ham natu Kerisi Yesu yi alam yohvu lo. Log nenër ham bë ham Kerisi-yi-alam ving alam vu nyëg pin sën denejom rak vu hil Mehöböp Yesu Kerisi lo. In hir Mehöböp yi, gehil Mehöböp yi ving. ³ Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

⁴ Sa kwag vesa in ham rak buk vu Anutu in vong semusën vu ham degwa rak Yesu Kerisi. ⁵ Sa kwag vesa vu Anutu rot in vong semusemu ngahisekë rot vu ham, beham nenër yi gagek anon pin rangah los kwamin, geham rak gagek pin saga degwa ni. ⁶ In he nër Kerisi yi gagek rangah vu ham wirek, lob ham rak ni bë gagek anon beham jom ahon. ⁷ Om sën ham negin hil Mehöböp Yesu Kerisi sën rëk duk nom lo, geham su neraç vu in Anon Vabuung yi semusemu ti rë. ⁸ Gaç Yesu Kerisi nejom ham ahon, om ham rëk medo niwëek bona berup dok Buk-tamusën, lob gagek ti su rëk gëp vu ham dok buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo rë. ⁹ Anutu su mehö kwa luu in bë rëk tetuhin ham rë, gaç ggooin ham rak in bë ham los Nalu Yesu Kerisi sën hil Mehöböp lo medo los ayomin timu.

Kerisi-yi-alam Devasuh Sir

¹⁰ Rëk arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi vo niwëek vu sa, om sën sa bë gejiin ham nabë ham gwevong ngaa nabë sënë: Ham pin gwevong gagek gëp ti, geham su basuh ham. Gaç ham medo jevuh ti los kwamin gëp ti, gayomin gëp ti. ¹¹ In arig lo, Kloe yi alam denër vu sa bë ham vasuh ham in gagek la, beham ahëmin sengën böpata vu ham. ¹² Sa hango bë ham pin ti ti netatekin ham degwa nebë sënë: La denenër bë, "Paulus yi mehö sa!" Log ham vahi denenër bë, "Apolos yi mehö sa!" Gela denenër bë, "Pita yi mehö sa!" gela denenër bë, "Kerisi yi mehö sa!" ¹³ Ham nenër nebë saga in va? Maç Kerisi nevasuh yi? Ma sa Paulus sediik rak kelepeko* in bë sedok vu ham-a? Gemaç ham ripek bël rak sa Paulus arëg-a? ¹⁴ Ma! Sa kwag vesa vu Anutu in sën sa su ngo ripek ham rë, gaç yik seripek Krispus luho Gayus luho luu mu. ¹⁵ Om mehöti su yoh vu bë rëk nanër nabë ripek rak sarëg rë. ¹⁶ E, kë, log seripek Stepanas losho venë lo nalu lo ving. Log maç seripek mehöti ving ma va, sa kwag virek. ¹⁷ In Kerisi su vong sa yam in bë sejipek alam rë! Gaç vong sa yam in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu ham. Su vong sa yam in bë sa nanër mehönon hir gagek los kwaj rë, gaç bë nabë sënë, og maç Kerisi yö vasap yi rak kelepeko* meris gedegwa main.

Kerisi Tato Anutu Yi Niwëek Vu Hil

¹⁸ Alam sën bë malaj nama lo, og kwaj nevo kelepeko* yi gagek bë gagek jeggin jeggin ganon ma. Rëk mu hil sën Anutu nevongin bë geko hil nah lo, og hil narak ni bë kelepeko* yi gagek saga sën tato Anutu yi niwëek. ¹⁹ In gagek neggëp loç Anutu-yi-kapiya nebë: "Sëk dahun alam los kwaj hir gagek, log sëk kevoh alam sën denerak gagek böp böp degwa ni lo kwaj."

²⁰Maḵ alam los kwaj böpata denedo tena? Galam-horek-yi denedo tena? Log alam-dob-yi sën denenër gagek nivesa los kwa in mehõnon degadu jak sir lo denedo tena? Ma! Anutu tato mehõnon nebë saga pin bë hir gagek los kwa böp böp pin tu gagek kwa masën ganon ma. ²¹In Anutu mehõ los kwa beneraḵ ni bë mehõnon sën denedo dob lo su deyoh vu bë kwaj bo bedenatõḵ jak aggata sën geḵo sir nah vu yi lo rë gema. Om sën Anutu kwa vo aggata sënë bë he nanër Bengõ Nivesa rangah in geko alam sën denevong ving lo nah vu yi, rëḵ ma gedelë bë gagek kwa masën. ²²Nebë sënë, lob alam Yuda nij wëëḵ rot bë degelë ngaa böp, galam Grik denevongin bë denatõḵ jak gagek böp böp los degwa, og mëm desepa dok. ²³Log he nanër gagek rangah bë Yesu diiḵ raḵ ḵelepeḵo* in hil, rëḵ alam Yuda denelë bë gagek sënë su yoh vu rë om denepesuv nyëj raḵ, log alam Grik denelë bë gagek kwa masën gaḵ su anon rë. ²⁴Gaḵ hil sën Anutu ggooin hil rak lo, hil Yuda los Grik, hil araḵ ni bë Kerisi tato Anutu niwëëḵ los kwa vu hil rak sën Yesu diiḵ raḵ ḵelepeḵo* agi.

²⁵Kë! Vong beKerisi diiḵ lob mehõnon denekuung bë Anutu og mehõ kwa masën, rëḵ mu kwa sënë kesuu mehõnon los kwaj böp pin kwaj. Log denekuung bë su niwëëḵ rë, rëḵ mu niwëëḵ sënë kesuu mehõnon pin niwëëḵ.

²⁶Kë! Log arig lo, ham kwamin bo rë. Anutu ko ham yam lob ham tu Kerisi-yi-alam, rëḵ alam-dob-yi su deneko ham ngahi raḵ medenenër ham bë ham alam los kwamin ma, ham ggev ma, ham los bengõmin rë. ²⁷Gaḵ alam sën alam vu dob denenër bë alam kwaj masën lo, saga Anutu ggooin raḵ in bë gevong balam los kwaj nij namum. Log alam sën alam vu dob denenër sir bë sekëj masën lo, saga Anutu ggooin sir raḵ in bë dahun mehõnon los niwëëḵ vu dob. ²⁸Log ggooin alam sën alam-dob-yi denelë sir paya nebë ngaa meris lo rak. Neggoin alam sën detu ngaa meris vu dob lo raḵ in bë kevoh alam sën denenër bë sir alam-los-bengõj lo na. ²⁹Vong nebë sënë in bë mehõti su geko arë jak gëp Anutu mala.

³⁰Log Anutu supin ham yah ving Kerisi Yesu in bë bo kwa vu hil. Log vo kwa vu hil in bë hil gevong ngaa pin nirõp behil natu yi alam lob rëḵ geḵo hil nah vu yi. ³¹Nebë sënë, om hil gevong noh vu gagek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “Mehõti bë napisek, og napisek in Mehõböpin timu.”

2

Paulus Kevu Ḵelepeḵo Yi Gagek

¹Lob arig lo, wirek seyõk vu ham besenër Anutu yi gagek anon vu ham, lob sa tateḵin gagek sepëp sepëp gesa su nër gagek nebë mehõnon los kwaj ti mevo maggin vu ham rë. ²Sa kwag nevo lok ayog nebë buk sën sa medo geving ham lo, og sa su rëḵ kwag bo ngaa ngwë rë, gaḵ sëḵ kwag bo Yesu Kerisi yõ timu gesëḵ kwag bo nabë diiḵ raḵ ḵelepeḵo*. ³Lob seyõk nado ving ham, rëḵ sa su yoh vu rë, lom sehõnengin ham gesa nehelëḵ rot. ⁴Log gagek los Bengõ Nivesa sën senër rangah vu ham lo, saga sa su nër nebë mehõ los kwa in bë bo bël dok ham rë, gaḵ senër los ayog ggõnengsën rëḵ mëm Anon Vabuung vo niwëëḵ vu sa gagek. ⁵Sa hevong nebë sënë in bë mehõnon hir gagek los kwa su gërin ham beham ayomin na timu vu Yesu, gaḵ yiḵ Anutu yi niwëëḵ timu gevong beham ayomin na timu vu yi.

Anutu Yi Anon Vabuung Nevo Kwa Vu Hil

⁶Yõnon, alam sën deneraḵ Anutu yi gagek degwa ni ggovek ya lo, og mëm he nanër gagek degwa böp böp vu sir. Gaḵ he su netateḵin degwa rak kwa dob yi rë, gehe su netateḵin degwa rak alam ggev los bengõj vu dob sënë kwaj rë. In malaj rëḵ nama lo. ⁷Gaḵ he nanër Anutu kwa rangah. Wirek gagek los kwa sënë neggëp vunsën lok buk sën Anutu su tung dob rë lo rot. Log yõ ggooin

gagak sënë rak in bë semu hil jak behil medo malad-tumsën. ⁸ Alam ggev los bengöj vu dob sënë ti su rak gagak sënë degwa ni rë. Gak bë dejak ni, og su rëk degeko Mehöböp los arë böpata sënë bedengis yi jak na kelepeko* rë. ⁹ Rëk mu he nanër ngaa sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë:

“Ngaa sën mehöti su lë rak mala los ngo loḵ ya nenga rë lo,
gengaa sën mehönon su kwaj vo loḵ ayoj mugin rë lo,
og ngaa saga Anutu yö nero vorot vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo,
om rëk natu hir ngaa.”

¹⁰ Gagak sënë neggëp vunsën rëk Anutu vong yi Anon Vabuung yam in bë tatekin degwa vu he. In Anon Vabuung nerak ngaa pin degwa ni vunuh generak Anutu ayo los dahis ni ving. ¹¹ Mehö re nerak ngwë ayo ni? Ma! Mehö sën lo yö anon sën nedo loḵ yi lo, saga sën nerak ni. Lob mehöti su rak Anutu ayo ni rë nebë saga, gak yik Anutu yi Anon Vabuung yö timu rak ni. ¹² Ngaa dob yi su vo kwa vu he rë, gak Anutu yi Anon Vabuung yam vu he in bë tatekin gagak nivesa vesa pin sën Anutu vong vu he lo. ¹³ Tatekin vu he lom sën he nanër rangah. Gak he su nanër gagak sën he nehako ggëp mehönon kwaj lo rë. Anon Vabuung yö tahu he loḵ gagak sën he nanër-ë, behe netatekin gagak rak Anutu yi ngaa vu alam sën Anon Vabuung nedo loḵ sir benetatekin kwaj lo. ¹⁴ Rëk mu alam sën Anon Vabuung su nedo loḵ sir rë lo, og su denebë nengaj vu Anon Vabuung yi gagak rë. In kwaj nevo gagak sënë bë ngaa meris gesu deyoh vu bë dejak ni rë, gak Anon Vabuung yö timu yoh vu bë tatekin degwa vu hil. ¹⁵ Mehöti sën Anon Vabuung nedo loḵ yi lo, og neseggi ngaa pin menerak ni bë ngaa nivesa ma ngaa nipaya, rëk mehöti sën Anon Vabuung main yi lo, og su yoh vu bë seggi mehö sënë rë. ¹⁶ Sagak yönon, in Anutu-yi-ḵapiya nër bë:

“Mehöti su yoh vu bë jak Mehöböp ayo ni
benanërin yi gebo kwa ngwë vu yi rë.”
Rëk mu Kerisi vo kwa vu he behe nesepa loḵ.

3

Alam Sën Detu Hur Medeneloḵ Vu Kerisi-yi-alam Lo Detu Anutu Yi Hur Ving

¹ Lob arig lo, wirek sa su yoh vu bë nanër gagak vu ham nabë sën sa nanër vu alam sën Anon Vabuung nedo loḵ sir-ë rë. Gak sa nanër vu ham nebë sën sa nanër vu alam dahis, in ham ngo nahën nedo ngök ngök nebë hurmahen in Kerisi yi gagak. ² Sevo rur vu ham mu gesa su vet ham rak nos niwëek rë in ham su yoh vu rë. Log gwëbeng ving, bë sa gevong, og ham ngo nahën geham su yoh vu rë, ³ in ham ngo nahën nesepa lok ngaa dob yi pin. Ham ayomin nesis yi geham nepemëgin ham, lom ham nevang sënë nebë alam sën denesepa loḵ ngaa dob yi lo los alam dahis. ⁴ Ham vahi nenër nebë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi nenër nebë, “Apolos yi mehö sa!” Ngaa nebë sënë tato bë ham alam dahis. ⁵ Ham kwamin bo nivesa rë nabë Apolos sënë yi va? Gesa Paulus sënë sa va? Ma! Yik aluu hur meris mu rëk Mehöböp vo huk ggelek aluu. Nebë sënë lob alu anër Bengö Nivesa vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu. ⁶ Sënë nebë sa nevaroh nos vë, gApolos nepevuh bël loḵ, rëk mëm Anutu nevang banon nerak. ⁷ Om mehö sën nevaroh nos vë lo su los bengö rë. Gemehö sën nepevuh bël loḵ lo bengö ma ving. Gak yik mehö sën nevang benos anon nerak lo, saga Anutu sën mehö-los-bengö. ⁸ Lob mehö sën nevaroh nos vë lo luhu mehö sën nepevuh bël loḵ lo yik deneggëp ti. Lob luhoho rëk degeko nyëvewen dok ti noh vu hir huk sën denevang lo. ⁹ In alu nalok vu he benehevong Anutu yi huk timu, geham nebë Anutu yi huk. Ham nebë beggang sën Anutu nelev.

Alam Sën Detu Hur Medeneloḵ Vu Kerisi-yi-alam Lo Sir Nebë Kamuda

¹⁰ Anutu vo semusën vu sa bevong sa nebë kamuda los kwa, om sën sa varah mudeng degwa luk ya ham nyëḡ ggovek ya. Loḵ mëm mehõ ngwë nelev beggang rak ya mudeng sënë vavunë. Rëḵ mu sa nanër nabë alam sën dedev lo, og degegin sir nivesa bededev beggang niröp. ¹¹ Ham beggang yi mudeng sogek sën nare ya vorot lo, saga Yesu Kerisi. Gaḵ mehõti su yoh vu bë dev mudeng ngwë duk na geving kesuu ti sënë rë. ¹² Lob bë mehõti dev beggang jaḵ mudeng sënë, og maḵ dev jaḵ goor, los seriva, gegelöng malangeri, ma kele, gesëh, ma gus, ¹³ og hir huk rëḵ natök rangah vu Buk-tamusen behil galë nabë nivesa ma ma. Anutu rëḵ seggi huk pin nabë sën nengwah lok beggang meseggi ngaa nives los niwëëḵ. ¹⁴ Om nabë mehõti yi huk sën nelev rak mudeng agi nivesa, og yi huk sagi yö rëḵ gëp rot, lob natök jaḵ nyëvewen nivesa. ¹⁵ Rëḵ mu nabë huk sën nelev rak mudeng agi lo natu ngaa meris bemala nama na nabë sën nengwah lok beggang begga ngaa nives pin lo, og su rëḵ geko nyëvewen nivesa jaḵ rë. Gaḵ rëḵ medo mala-tumsën mu nabë mehõti sën hil hetah yi vër loḵ nengwah lo.

Kerisi-yi-alam Detu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁶ Om ham jaḵ ni nabë ham tu Anutu yi dub vabuung, lob yi Anon Vabuung nedo loḵ ham. ¹⁷ Nebë sënë om bë mehõti gevong paya vu Anutu yi dub vabuung og Anutu rëḵ kevoh yi. In Anutu yi dub og vabuung, lob ham tu yi dub.

Hil Su Gako Mehõnon Arëj Jaḵ

¹⁸ Ham su gwekuung in ham! Nabë ham ti kwa nevo nebë yi mehõ los kwa böp benerak dob sënë yi ngaa pin degwa ni, og gërin yi natu mehõ los kwa masën gökin in Anutu bo kwa vu yi bemëm natu mehõ los kwa yönon. ¹⁹ In Anutu nelë kwa dob-sënë-yi nebë ngaa kwa masën. Yoh vu sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë, "Vong balam-los-kwaj-böp kwaj los hir ngaa kuungsën aggagga tu jaheng besis sir." ²⁰ Log dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya ving nebë, "Mehõböp rak alam-los-kwaj-böp kwaj ni nebë ngaa meris." ²¹ Om ham su basuh ham menapisek in mehõnon ti ti sën detu ggev medenegin ham lo, in ggev lu ngaa pin og detu ham ngaa. ²² Paulus lu Apolos, gePita, gedob sënë, gemala-vesasën, gediiksën, gengaa sën nedo gwëbeng agi, gengaa sën rëḵ berup vu tamusën. Ngaa pin sënë detu ham ngaa. ²³ Log ham tu Kerisi yi ngaa, geKerisi tu Anutu yi ngaa.

4

Mehõböp Yö Neseggi Yi Alam-huk-yi

¹ Ham kwamin bo he nabë Kerisi yi hur huk-yi he los Anutu yi ggev he sën he netatekin yi gaḡek vunsën degwa. ² Lob alam ggev lo og gaḡek rak sir meneggëp bë degevang hir mehõböp yi huk niröp rot. ³ Rëḵ nabë ham ma, mehõnon vahi deseggi sa medenanër nabë sa nehevong huk paya, og sagak ngaa meris. Gesa ving, sa su ngo neseggi sa huk benaner nebë sa nehevong paya rë. ⁴ Yönon, sa su rak ni bë ngaa nipaya ti neggëp vu sa rë, rëḵ mu sa su yoh vu bë nanër nabë sa mehõ nigröp rë. Gaḵ Mehõböp yö timu yoh vu bë seggi sa menaner. ⁵ Om ham su nanër mehõnon namugin nabë sir nivesa ma nipaya. Gaḵ gëp rot geMehõböp duk nom rë. Duk nom lom mëm rëḵ gevong ngaa pin sën neggëp vunsën lok malakenu lo natök nam rangah, lob rëḵ alam pin ayoj tato yi nam rangah. Lob vu buk saga Anutu rëḵ bo nyëvewen vu hil noh vu huk sën hil nehevong lo.

Alam Korint Yö Deneko Arëj Rak

⁶ Arig lo, sa tahu gagek sënë raḷ alu Apolos mu, in bē ham kwamin bo bejak ni rēk mēm ham gwelē mehōnon pin nabē saga geving. Om ham su kweyēh gagek sēn dekevu meneggēp loḷ Anutu-yi-ḷapiya lo bē, “Ham ti su geḷo mehō ngwē arē jaḷ gedahun mehō ngwē arē.” ⁷ Re vong hong begetu mehō lo arē? Log hong va yō neggēp vu hong vorot gAnutu su vo vu hong rē? Om nabē geneḷo vu Anutu yō timu, loḷ nebē va sēn geneḷo arēm raḷ bē ngo getu ngaa pin sënë ala-ē? ⁸ Ē kē! Ham ahēmin pup ya? Geham tu alam los ayomin ggovek ya? Geham kwesuu he getu Anutu-yi-alam los bengōmin ggovek ya? Oga! Nabē ham tu yi alam los bengōmin yōnon, og mēm nivesa! In mēm he natu yi alam los bengōmin geving ham behil gēgin alam dok ti. ⁹ Sa kwaḡ nevo nebē Anutu maḷ tung he sinarē nado nebē alam sēn denēdo yah deminē lo, behe tu alam meris meris. Yik nebē sēn alam denenēr bē he nadiiḷ lo, lob bē dengis he jaḷ alam pin malaj, mehōnon gangēr geving.

¹⁰ Alam-dob-yi denenēr he nebē he alam kwamin masēn in he tu Kerisi-yi-alam, gaḷ mēm ham saga nesepa loḷ Kerisi betu alam los kwamin. He su ayoh vu rē, gaḷ hameḷ alam los nimin wēek. Hameḷ alam los bengōmin, gaḷ denelē he bē he alam nimin paya. ¹¹ Yōnon, he medo nadiiḷahēmin los ayomin nevev in bēl, gehe naraḷ vu in tob lu ngaa yō vu buk agu rot beberup gwēbeng. Alam denepesu nemaj gedeneketul he, gehe bōmin sēn he medo revuh dok lo ma. ¹² Gehe ngo nehevong huk bōp rot raḷ nemamin in dok vu he. Gedenenēr pelē raḷ he, rēḷ he najom raḷ in sir bē Anutu semu sir. Denedēginengin ngaa maggin raḷ he, rēḷ he nehalē sir mu. ¹³ Deneko gagek nipaya raḷ he, rēḷ he nanēr gagek ahē yes yah vu sir. Gedenenēr he nebē dob sënë yi sengo sengo nipaya he, log denelē he nebē alam hir ḷale ḷale sēn denekēḷ ya nedo nenga lo. Rot beberup gwēbeng.

Alam Korint Detahu Paulus Yi Aggata

¹⁴ Sa su ḷevu ḷapiya sënë in bē gevong beham nimin namum rē. Gaḷ sa kwaḡ vongin ham in sa nalug lo ham, lom sa bē bo horek vu ham. ¹⁵ Bē hil natevin alam sēn detahu ham loḷ Kerisi yi gagek lo, og hil rēḷ natevin sir ngahiseḷ rot, rēḷ mu ham amamin su ngahiseḷ nebē saga rē. Gaḷ yik sa sēn sa nanēr Kerisi Yesu yi Bengō Nivesa vu ham nyēdahis, om sēn sa nebē ham amamin soḷek. ¹⁶ Om sēn sa nanēr vu ham niwēek bē ham sepa doḷ sa vahag. ¹⁷ Ham nebē sa nalug lo ham, om yik raḷ degwa saga sēn sa hevong Timoti yōk vu ham. Sa haḷo yi yom vu Kerisi betu sa nalug, om sēn sahēḡ neving yi pangsēn rot in neggureḷ Mehōbōp babu yōnon. Om rēḷ bēr ham kwamin in ngaa sēn sa nesepa loḷ in setu Kerisi yi hur lo gōk nahin. Yik senēr ngaa sēn sa nanēr vu Kerisi-yi-alam pin yoh vu nyēḡ pin bē desepa doḷ lo. ¹⁸ Maḷ ham la denekuung bē maḷ sa su rēḷ nōk vu ham rē, lom deneko sir raḷ bē sir gayeheng. ¹⁹ Rēḷ mu nabē Mehōbōp ngogek, og sēk nōk vu ham pevis bemēm sejaḷ alam sēn deneko sir raḷ lo nij wēek ni, gesa su rēḷ gōneng in hir gagek rē. ²⁰ In gagek meris meris su netato Anutu yi nyēḡ rangah rē, gaḷ hil sepa doḷ meḡevong banon jaḷ og mēm. ²¹ Ham vongin bē sa gevong nabē tena? Ham bē sa gaḷo begō benōk vu ham-a? Ma ham bē sa kwaḡ paya in ham besa nahub nōk-a?

5

Alam Korint Ti Vong Baggēb

¹ Sa hango bē ham ti nevong baggēb, lob baggēb sënë og nipaya rot balam dahis deneggōnengin gesu deyoh vu bē degevong rē. Gagek lo nebē mehōti ḷo

ama venë.* ² Om maḵ ham ngo nahën neko ham raḵ-a? Maam ham dahun ham genimin namum! Gemaam ham gwetii mehō sën nevonḡ ngaa nebë aga na gesu medo geving ham! ³ Yōnon, sa nado adingnë rëḵ sa kwaḡ nevo ham. Lob vong bë sa nado ving ham yōnon besa hango mehō sën nevonḡ ngaa agi yi gageḵ ggoveḵ ya. ⁴ Lob sa kwaḡ nevo nebë sënë: Ham ngupin ham jak hil Mehōbōp Yesu arë, lob ham kwamin bo nabë sa nado ving ham beham nimin wëëḵ, log Mehōbōp Yesu rëḵ bo niwëëḵ vu ham geving. ⁵ Gemëm ham gwetii mehō sënë na vu Satan in navi gesang gedëëin ngaa nipaya na. Hil gevonḡ nabë sënë in mëm gërin yi nom vu Anutu, lob Anutu geḵo anon nom dok Mehōbōp yi buk vu tamusën.

Alam Korint Degetii Mehō Nipaya Na

⁶ Ham neko ham raḵ sënë og ngaa nipaya, ma ham su raḵ ni rë? Yiist* og yik mahen teka rëḵ nevonḡ brët bōpata menerig. ⁷ Om ham gwetë yiist* mugeng na geham natu brët mewis sën yiist* su loḵ nedo rë lo. In Kerisi tu sipsip Buk-ggōksën-yi* bediik in natu hil seriveng. ⁸ Nebë saga om hil galë Buk-ggōksën-yi* gehil su najom yiist* mugeng ahon, in yiist* saga og aggata nipaya yi benipaya rot. Gaḵ hil gaḵo brët sën yiist* main lo natu hil nos Buk-ggōksën-yi*. Brët sënë nebë hil natu alam-gageḵ-nirōp-yi los nanër gageḵ anon mu.

⁹ Log sa kevu loḵ ḵapiya ngwë sën sa kevu yōḵ vu ham wirek lo nebë ham su gwa jaḵ alam sën denevonḡ baggëb lo. ¹⁰ Sa su nër bë ham gweruu demimin vu alam pin vu dob sënë sën denevonḡ baggëb lo rë, gevu alam sën malaj anonin mehō ngwë hir ngaa lo rë, gevu alam hodeḵ los alam sën denesepa loḵ anutu-kuungsën lo verōḵ yi rë. Nabë ham gwevuu alam nabë sënë na verōḵ yi, og ham rëḵ gwevuu dob sënë gena medo tena? ¹¹ Rëḵ gageḵ sën sa kevu yōḵ vu ham lo degwa nebë sënë: Nabë Kerisi yi mehō ti gevonḡ baggëb ma, mala anonin mehō ngwë hir ngaa ma, nesepa loḵ anutu-kuungsën ma, nenër gageḵ nipaya ma, nenum menekeyevin ma, neḵo mehō ngwë hir ngaa, og ham su bengwëḡ geving yi! Gaḵ gëp beham su gwa nos geving yi. ¹² Sa su tu jaas in bë gango alam dahis hir gageḵ rë gaḵ ma, rëḵ Kerisi-yi-alam og maḵ ham yoh vu bë gwengo hir gageḵ bejak nij. ¹³ Gaḵ alam sën denedo nenga lo, og Anutu yō rëḵ gengo hir gageḵ. Rëḵ mu ham gwetii mehō nipaya sënë na in ham, nabë sën dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo.

6

Kerisi-yi-alam Su Degevonḡ Kot Vu Arij

¹ Log sa hango bë ham alam vahi hir gageḵ neggëp vu arij lo vahi sën Kerisi-yi-alam lo, lob deneya vu alam dahis sën detu jaas lo in bë degengo hir gageḵ. Sagaḵ su yoh vu rë. In Kerisi-yi-alam teta denedo vu ham bedeyoh vu bë degengo gageḵ medeseggi, om nebë va sën nij nelëlin sir-ë? ² Hil sën Anutu-yi-alam hil lo hil rëḵ gango alam-dob-yi pin hir gageḵ vu tamusën, ma ham su raḵ saga ni rë? Yōnon, ham rëḵ gwengo mehōnon pin hir gageḵ, om maḵ ham yoh vu bë gwengo gageḵ mahen mahen nabë saga megwero! ³ In hil rëḵ gango angër hir gageḵ geving, om hil ayoh vu rot bë gango ngaa dob sënë yi gageḵ meris meris pin. ⁴ Loḵ nebë va sën ham gageḵ neggëp vu ham rëḵ ham neya vu alam sën denedo nenga in Kerisi-yi-alam lo in bë degengo ham gageḵ-ë? ⁵ Sa kevu gageḵ sënë in bë ham nimin namum! Ma ham mehōti su los kwa menedo in bë gengo ham gageḵ rë? ⁶ Om sën ham ti nenër ngwë,

* **5:1** Sën Paulus nër bë ama venë lo, og maḵ nër raḵ ama venë ngwë tamusën.

lob luho denepevis medeneya vu alam sën su denesepa loḵ Kerisi rë lo in bê degenḡo luho hir gageḵ-ë?

⁷ Yönon, bê ham gwevong gageḵ vu arimin, og saga ham vong paya beham vës vorot. Gaḵ bê ham arimin ti gevong paya vu ham rëḵ ham nanër nabë, “Ggoveḵ, gageḵ ma!”, og sagak ham nevonḡ nivesa. Genabë ham arimin la degekuungin ham medegodeḵ ham ngaa, rëḵ ham gwelë sir mu, og sagak nivesa. ⁸ Rëḵ ma geham ngo nevonḡ paya vu ngo arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo beham nekuungin sir genehodeḵ hir ngaa! ⁹ Alam sën denevonḡ ngaa nipaya lo su rëḵ arëḡ in Anutu-yi-nyëḡ rë. Ma ham su raḵ gageḵ senë ni rë? Alam sën denevonḡ baggëb, galam sën denesepa lok anutu-kuungsën lo, galam sën nij nelëlin reggaj los venëḡ geya denevonḡ baggëb vu maluh los avëh ngwë lo, gemaluh sën ahëḡ neving ngaa nebë avëh bedenevonḡ ngaa nimumsën vu maluh ngwë lo, ¹⁰ galam sën denevonḡ hodeḵ lo, galam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo, galam sën denenum medenekeyevin lo, galam sën denenër pelësën lo, galam sën deneko mehö ngwë hir ngaa jeggin lo. Ham su gwekuung nabë alam sën rëḵ arëḡ in Anutu-yi-nyëḡ, gaḵ rëḵ nama! ¹¹ Lob ham la denevonḡ nebë senë wireḵ, rëḵ Anutu ripeḵ ham ggoveḵ ya beggooin ham rak beko ham yah tu yi ngaa, lob nër ham ggoveḵ ya nebë ham alam yohvu. Hil Anutu vong nebë senë raḵ yi Anon Vabuung gedegwa raḵ Mehöböp Yesu Kerisi.

Hil Gaḵo Anutu Arë Jak Jak Hil Navid

¹² Yönon, ngaa pin og yoh vu bê sa gevong! Rëḵ mu ngaa pin su rëḵ dok vu sa rë. Kë', ngaa pin og yoh vu bê sa gevong! Rëḵ mu sa su rëḵ gevong ngaa ti benatu sa alag in gegin sa rë. ¹³ Yönon, noseḵ hil ahëd kevus yi ngaa gehil ahëd kevus neggëp in bê hil aga nos, lok tum Anutu rëḵ kevoḵ luhoḡo na dok ti. Rëḵ mu hil navid su neggëp in bê hil gevong baggëb rë, gaḵ yik Mehöböp yi ngaa, geMehöböp tu hil navid ala. ¹⁴ Anutu nër beMehöböp kedi raḵ bevuu alam-diiksën ya, lob niwëëḵ saga sën rëḵ gevong behil rëḵ kedi jak geving nabë saga. ¹⁵ Mak ham raḵ ni bê ham navimin tu Kerisi navi len ti ti lo? Om mak yoh vu bê sa kehe Kerisi navi len ti vër megevong natu avëh baggëb navi len ti? Ma! Su yoh vu rë! ¹⁶ Ma ham su raḵ ni rë? Mehöti luho avëh baggëb ti bê degodeḵ sir og yik luho detu anon timu nebë saga, in Anutu nër gageḵ menare vorot raḵ maluh los avëh bê, “Bë degehov sir og detu anon timu!” ¹⁷ Rëḵ mehöti sën ga jak Mehöböp lo og yik luho anon timu. ¹⁸ Om ham nimin dëlin baggëb gebeya in. Ngaa nipaya vahi pin sën mehönon denevonḡ lo, og neggëp nenga in navij, gaḵ mehöti sën gevong baggëb lo, og vong paya vu yö navi. ¹⁹ Ham navimin tu Anon Vabuung yi dub vabuung, ma ham su raḵ ni rë? Anutu vong yöḵ vu ham ggoveḵ ya benedo loḵ ham ayomin, geham navimin su ala ham rë gaḵ Anutu. ²⁰ In bago ham yom raḵ ngaa böpata rot beham tu yi ngaa, om ham gweḵo Anutu arë jak, jak ham navimin.

7

Maluh Los Avëh Degeḵo Sir Nabë Sënë

¹ Mëm sa bê kevu gageḵ dok nah tepëḵ sën ham kwevu loḵ ham kapiya lo. Nabë mehöti gegin yi gesu geḵo avëh rë, og mëm nivesa. ² Rëḵ mu baggëb neggëp, om alam pin degeḵo venëḡ natu sir, gavëh pin dejak reggaj natu sir. ³ Maluh navi tu venë yi ngaa, om su nanërin yi. Log avëh nebë saga, navi tu regga yi ngaa om su gulin yi. ⁴ Avëh su tu navi ala rë, gaḵ regga tu ala. Gemaluh nebë saga, maluh su tu navi ala rë, gaḵ venë tu ala. ⁵ Melu ḵo ham om ngwë su geruu demi vu ngwë begulin navi. Yönon, nabë melu najoo gageḵ dok ti nabë melu gulin navimin dus ti gemelu medo menajom jak vu Anutu

rë, og mëm nivesa. Lok mëm tum melu medo dok ti gök nahin, in nabë nama og melu su yoh vu bë rëk najom ham ahon rë geSatan rëk pelëpin meluu. ⁶ Sengo kwağ nevo gagek sënë besa kevu yök vu ham, gağ su horek soğek ti rë, ⁷ in sa bë alam pin demedo maluh bu los avëh bu nabë sën sa. Rëk mu Anutu vo niwëëk ggelek alam yoh vu yö kwa. Gadu mehö ngwë rot bevo huk vu sir bë demedo avëh bu, ma maluh bu, rëk vo huk ngwë vu mehö ngwë om su deyoh vu bë demedo bu rë.

⁸ Log sa bë nanër gagek ti vu alam sën nahën gesu deneko sir rë lo, gevu avëh alov nabë: Bë demedo nabë sa, og mëm nivesa. ⁹ Rëk mu nabë su deyoh vu bë denajom sir ahon rë, og maam degeko sir. In nabë degeko sir og nivesa, in rëk ayoğ gurekin sir rot begevong paya vu sir.

¹⁰ Log sa bë nanër gagek ti vu maluh los avëh sën denejom nemaj ggovek lo, rëk su sengo sa horek rë gağ Mehöböp yi horek. Nabë: Avëh su gevuu regga! ¹¹ Gağ nabë gevuu regga, og yö medo meris. Gağ nabë nama, og luho regga degero gagek genah vu yi gökin. Gemaluh su juuk venë nabë saga! ¹² Log gagek vahi sënë og sengo nanër, gağ su Mehöböp yi gagek rë. Nebë: Nabë hil arid ti venë su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëk avëh sënë ahë ving bë medo geving yi, og hil arid sënë su juuk yi. ¹³ Log nabë avëh ti regga su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëk maluh sënë ahë ving bë medo geving yi, og su gevuu regga. ¹⁴ In ham rağ ni, mehö sën su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi ngaa, in luho venë detu anon timu, log avëh sën su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi ngaa, in luho regga detu anon timu. Gağ bë nama, og naluj lo rëk nabë alam dahis, rëk ma gedetu vabuung. ¹⁵ Rëk nabë ngwë sën su ayo neya timu vu Yesu rë lo nidëlin ngwë og ggovek. Horek ti su deginengin hil arid ma avëhnöd sënë benërin rë, gağ gevuu gena. Rëk mu Anutu vongin bë ham medo revuh. ¹⁶ Hong avëh! Mak geyoh vu bë gedok vu reggam benatu Kerisi yi mehö ma ma? Su gerağ ni rë! Gehong maluh! Mağ geyoh vu bë gedok vu venëm benatu Kerisi yi avëh ma ma? Su gerağ ni rë! Om melu su gwetah ham vër pevis rë.

Ham Medo Nabë Sën Ham Nedo GAnutu Ggoin Ham Rağ Lo

¹⁷ Rëk mu ngaa sën Mehöböp vo ggelek ham ti ti lo, gehuk sën ham nedo lok bAnutu ggoin ham rağ beham tu yi ngaa lo, og ham ngo medo nabë saga. Sa nehevong horek nebë sënë vu Kerisi-yi-alam yoh vu nyëğ pin. ¹⁸ Nabë mehöti rah* navi ggovek lok mëm Anutu ggoin yi rağ betu yi ngaa, og saga su gero navi nah bebun. Log nabë mehöti su rah* navi rë rëk Anutu ggoin yi rağ betu yi ngaa, og su gerağ* navi, gağ medo nabë sën nedo vorot lo. ¹⁹ In sën hil gerağ* navid lo, og yik ngaa meris. Gesën hil su gerağ* navid rë lo, og yik ngaa meris ving. Gağ bë hil sepa dok Anutu yi gagek og mëm ngaanon. ²⁰ Om ham gwevong noh vu ngaa sën ham medo nevong bAnutu ggoin ham rağ tu yi ngaa lo. ²¹ Nabë mehöti bago hong megetu yi ngaa in gwevong huk vu yi meris, lok Anutu ggoin hong rağ megewërin hong yah vu yi, og yik ggovek gesu kwam paya in hong, gağ malam sepa hong huk saga megwevong. Rëk mu nabë genatök vu aggata geneggëp megeyoh vu bë gebo hong vër in hong ala sën deginengin hong lo, og mëm nivesa. Gebo hong vër in nema bengo gwegin hong. ²² In mehö sën tu mehö ngwë yi ngaa lo, og Mehöböp ggoin yi rağ in bë natu Mehöböp yi mehö los arë. Log mehö los arë sën Anutu ggoin yi rağ lo, og ggoin yi rağ in bë mehö saga su rëk gegin yi gökin rë, gağ natu Kerisi yi ngaa. ²³ Anutu bago ham yom rağ ngaa böpata, om ham natu yi ngaa geham su natu mehö ngwë hir ngaa mededeginengin maggin jağ ham. ²⁴ Arig lo, ham malamin sepa huk sën ham nevong wirek gAnutu ggoin ham rağ tu yi ngaa lo.

Gagek Raḵ Maluh Los Avèh Sèn Denedo Bu Lo

²⁵ Log ham loḵ tepèḵ in avèh avò vu sa loḵ ham ḵapiya nebè, “Yoh vu bè dejak maluh ma nama?” Mehöböp su tatekin ngaa saga vu sa rè, rèḵ mu vo semüsèn vu sa in bè sa gevong yi huk nivesa, om sa bè nanèr sengo sa gageḵ ti jaḵ avèh avò lo. ²⁶ Sa kwag nevo bè: Vu buk sagi ngaa maggin netòḵ vu hil, om maam ham ngo medo bu nabè sèn ham nedo gwèbeng agi. ²⁷ Nabè geko avèh ggovek, og su kwam bo nabè gejuuk yi. Gaḵ nabè su geko avèh rè, og su gesero avèh nabè gweko. ²⁸ Rèḵ mu nabè gweko avèh, og su gevong ngaa nipaya rè. Genabè avèh avò jaḵ maluh, og su vong ngaa nipaya rè. Gaḵ mu maluh los avèh sèn deneko sir lo, og rèḵ degeḵo maggin vu dob sènè, lob sa bè ngaa nebè sènè su natòḵ vu ham.

²⁹ Arig lo, sa nanèr nebè sènè vu ham in buk dus raḵ. Om alam sèn los venèj lo degevang huk vu Mehöböp nabè alam sèn venèj ma lo. ³⁰ Galam sèn denesu in hir heljèng lo degevang huk vu Mehöböp nabè alam sèn su denesu rè lo. Galam sèn denepisek in ngaa nivesa tòḵ vu sir lo, degevang huk nabè alam sèn su denepisek rè lo. Galam sèn denebago ngaa lo degevang huk vu Mehöböp nabè alam sèn hej kupek ma lo. ³¹ Galam sèn denevong huk in ngaa dob yi lo, og su degelè ngaa dob yi nabè hir ngaanon. In hil araḵ ni bè dob sènè rèḵ pekwè yi menatu agga ngwè jaḵ yönon.

³² Sa nig lèl bè ham su kwamin na ngahi. Mehöti sèn su neko avèh rè lo, og kwa neya vu Mehöböp yi huk timu in bè Mehöböp kwa vesa in yi. ³³ Gaḵ mehö sèn neko avèh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi in bè venè kwa vesa in yi, ³⁴ lob kwa neya luu luu. Gavèh bu ma avèh avò, og yoh vu bè kwa na vu Mehöböp yi huk timu megevang huk in bè navi los ayo yò gèp niröp. Gaḵ avèh sèn neraḵ maluh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi benevang huk in bè regga kwa vesa in yi. ³⁵ Senèr gageḵ sènè in bè doḵ vu ham beham medo nivesa. Sa su hevong in bè deginengin ham rè, gaḵ sa bè ham medo niröp begwevang Mehöböp yi huk noh vu buk, gengaa ngwè su geko ham kwamin seggi.

³⁶ Nabè mehöti kwa neya luu luu bè maḵ nevong paya vu nalu in nedo rot bavèh bu raḵ, gaḵ ahè ving bè jaḵ maluh rèḵ ma gedenejom yi ahon rot, og maam mehö sènè gevong noh vu yò kwa. Nabè gevong bavèh avò sènè jaḵ maluh, og ggovek, mehö sènè su nevong ngaa nipaya rè. ³⁷ Rèḵ mu nabè ngaa ti su vong newa newa loḵ yi rè gesu kwa neya luu luu rè, gaḵ ayo niwèèḵ genèr vorot bè nalu yò medo bu, og yik ggovek, nevong nivesa. ³⁸ Nebè saga om nabè mehöti gevong menalu jaḵ maluh og nivesa. Log mehöti bè najom nalu ahon gesu jaḵ maluh rè, og nivesa rot. ³⁹ Nabè avèh ti regga yò nahèn nedo mala vesa, og mala sepa regga timu. Rèḵ mu nabè regga nadiik gevongin bè jaḵ maluh ngwè, og jaḵ. Rèḵ mu jaḵ maluh sèn nesepa lok Mehöböp lo ti. ⁴⁰ Rèḵ mu sengo kwag nevo nebè: Nabè medo meris, og rèḵ kwa vesa rot. Lob sa kwag nevo nebè Anutu yi Anon Vabuung nedo ving sa bevo kwa vu sa.

8

Reggu Sèn Denetung Netu Seriveng Vu Anutu-kuungsèn Lo

¹ Log ham loḵ tepèḵ in reggu sèn denetung netu seriveng vu anutu-kuungsèn lo lok ham ḵapiya. Yönon, “Hil los kwad!” rèḵ mu hil kwad nevong mehil nehaḵo hil raḵ, gaḵ bè hil ahèd geving mehönon og saga sèn nevong behil nekedi los nid wèèḵ. ² Nabè mehöti kwa bo nabè yò neraḵ ngaa pin ni ggovek ya, og mehöti saga yò nahèn gesu kwa tòḵ raḵ yönon rè. ³ Gaḵ nabè mehöti ayo ya timu vu Anutu, og Anutu raḵ ni bè yi mehö saga. ⁴ Om sa bè nanèr gageḵ jaḵ reggu sèn denetung netu seriveng vu anutu-kuungsèn

lo nabë: Hil arak ni bë anutu-kuungsën sënë su ngaanon rë. Besu anutu ngahi denedo rë, gak yik Anutu perurek timu nedo. ⁵Yönon, ngaa ngahisekë denedo ggëp yagek los dob, lob alam dahis denenër sir nebë anutu lo. Kë', anutu los mehöböp ngahisekë nebë sënë denedo, ⁶rëk mu hil narak ni bë Anutu timu nedo, sën hil Amad Anutu sogek. Ngaa pin degwajsekë yi, gehil degwad yi. Geyik Mehöböp perurek timu nedo, sën Yesu Kerisi, beyö tung ngaa pin. Behil nado malad-tumsën rak yi. ⁷Rëk Kerisi-yi-alam vahi su derak gagek sënë ni rë, om sir la nahën denekuung bë anutu-kuungsën denedo. Om sën nabë dega reggu sën alam dahis denetung netu seriveng vu anutu-kuungsën lo, og denelë bë ngaanon, lom ayoj neggönengin gekwaj nevo bë ngaa nipaya neggëp vu sir. ⁸Yönon, Anutu su nelë nos sën hil naha lo lom nelë hil paya ma nivesa rë. Nabë hil nid dëlin nos vahi, og saga su rëk semu hil rë. Log bë hil aga reggu pin, og hil su rëk nid paya jak rë. ⁹Rëk mu ham gwëgin ham. Nabë ham nevong ving Anutu niwëek beham yoh vu bë gwa reggu saga, rëk mehö sën su nevong ving niwëek rë lo bë gelë ham geham gwa, og ham rëk gwevong paya vu yi bengaa nipaya rëk kepë yi.

¹⁰Hong mehö sën gerak gagek ni ggovek-e! Nabë gena medo gegwa reggu gëp anutu-kuungsën yi dub, genabë mehöti sën ayo neggönengin lo gelë hong, og mak rëk gwevong bemehö saga ga anutu-kuungsën yi seriveng geving. ¹¹Gwelë! Hong mehö los kwam, rëk nabë gwevong nabë saga, og rëk gebasap mehö sën Kerisi diik in yi lo ti berëk mala nama in ayo neggönengin. ¹²Bë ham gwevong nabë saga, lob ham arimin lo vahi sën ayoj neggönengin lo degelë bedevong ngaa sën ayoj neggönengin lo, og ham nevong paya vu sir gevu Kerisi ving. ¹³Om nabë nos los reggu sën sa naha lo nekepë arig lo, og maam sa su rëk aga nah gökin rë rot besa nadiik, in sëk gevong bengaa nipaya kepë arig lo.

9

Paulus Kwa Vesa In Su Neko Monë Rak Huk Sinarë Rë

¹Mak setu mehöti yi ngaa meris-a? Ma sa su sinarë ti rë? Mak sa su halë hil Mehöböp Yesu rak malag rë? Gehuk sën sa nehevong vu Mehöböp lo, mak su anon ham rë? ²Yönon mak mehö la su derak sa nig bë sa sinarë ti rë, rëk mu ham og ham ngo rak ni, in ham vong ving rak sa gagek, lob saga tato rangah bë Mehöböp yi sinarë sa.

³Kë'! Lok senër yah vu alam sën denenër pelë rak sa lo bë: ⁴Mağ su yoh vu bë Kerisi-yi-alam dedok vu he medebo nos los bël kul vu he rë genama? ⁵Ma mak su yoh vu bë he gaço Kerisi yi avëh medenatu he venëmin in degeko dok geving he nabë sën sinarë vahi geMehöböp ari lo losho Pita denevong-ë rë? ⁶Gemak alu Barnabas ngo luu mu, balu su ayoh vu bë gevuu huk navimin yi geKerisi-yi-alam dedok vu aluu rë? ⁷Om mak alam-begö-yi tena denebago yö hir nos los tob gengaa begö yi in bë degevong begö jak-a? Ma! Alam-begö-yi su denevong nebë saga rë! Log mehö sën nevaroh huk wain lo, og yö neko anon menegga. Log mehö sën negin burmakau lo, og nepip hir rur menenum. ⁸Om gagek sën sa nanër agi lo, og su mehönon meris yö hir gagek rë, gak dekevu meneggëp lok Horek ving. ⁹Moses kevu gagek meneggëp lok yi horek bë, "Bë burmakau gevong huk mebakë wit* lu ngaa, og su genaduu avi." Mak Anutu yö nër rak burmakau mu, ¹⁰ma nenër rak hil mehönon ving-a? Gak yik nenër gagek sënë rak hil mehönon ving! In mehö sën nevong huk menjeliin dob lo nevo kwa in nos bë anon dok, gemehö sën nepelubin wit* gahis vër lo medo nevo kwa in in rëk ga geving. ¹¹Nebë saga, om he nehevong huk in bë adok vu ham anomin, om yik yoh vu bë ham dok vu he navimin

megwevong nos los ngaa dob yi vahi vu he! ¹² Gak ham nelok vu alam vahi nebê saga, om yoh vu bê ham dok vu he mekesuu sir. Rêk mu he hako Bengô Nivesa yök vu ham, log he nado los maggin gehe su nehako ngaa vu ham rê, in he nimin lël bê he su agërin Kerisi yi Bengô Nivesa in ham. ¹³ Alam sên denevong huk loğ dub-vabuung-böp lo, og deneko hir nos los reggu teka vër in jepö medenegga. Ma ham su rak sênê ni rê? ¹⁴ Om sên Mehöböp nër gagek nare vorot bê alam sên denevong yi huk medenenër Bengô Nivesa rangah lo, og degeko ngaa sên dok vu navij lo vu Kerisi-yi-alam sên denanër Bengô Nivesa rangah vu sir lo. ¹⁵ Rêk sa su hako ngaa ti nebê sênê vu ham rê. Log gwëbeng sênê ving og sa su kevu gagek sênê in bê gaço ngaa nabê sênê vu ham rê, log sa su rêk pekwë sa megako rê, gak sa kwag vesa rot in sa su nehako ham ngaa saga rê. Om nabê sa nadiikahëg menadiik na, og ggovek gesa su rêk ketag nos lu ngaa vu ham rê. ¹⁶ Sa su nehako bengög rak in sên sa nanër Bengô Nivesa rangah agi rê, in Anutu vo huk sênê vu sa lob sa su yoh vu bê gevuu na rê. Gak nabê sa gevuu na gesa su nanër Bengô Nivesa rangah rê, og gëp in sa! ¹⁷ Bê sengo gevong huk sênê noh vu sengo kwag, og mak sëk gako monê jak. Rêk mu sa su kwag nevo huk sagi behoo in sa rak in bê sa gevong rê, gak Anutu yö vo loğ ya sa nemağ om sa su yoh vu bê gevuu na rê. ¹⁸ Om sa su hako nyëwewen ti rak rê, gak sa hako nyëwewen nebê sênê: Ngaa sên seyoh vu bê gako jak Bengô Nivesa lo, og yik sa su nehako rê gema. Sa nanër Bengô Nivesa sênê vu alam nyëmasën beyik sa nyëwewen lo ggovek sênê.

Paulus Tu Alam Pin Hir Hur-huk-yi

¹⁹ Su mehöti yi hur sa rê! Rêk sengo nehevong sa tu alam pin hir hur in bê sa gako alam ngahisekë nom. ²⁰ Om sên sa hevong sa tu alam Yuda ti rak alam Yuda malaj in bê seğërin alam Yuda nom. Rêk Moses yi horek sên denesepa loğ lo su nejom sa ahon niwëek rê, gak sa nesepa loğ yi horek rak malaj in bê sa gako sir nom vu Anutu. ²¹ Log sên sa nado ving alam sên su denesepa loğ Moses yi horek rê lo, og sa nesepa loğ hir aggata in bê sa gako alam sên Moses yi horek main sir lo nom vu Anutu. Rêk sênê su nebê sa hevuu Anutu yi horek rê, gak sa nesepa loğ Kerisi yi horek. ²² Log sên sa nado ving alam sên ayoj neggönengin ngaa lo, og sa nahönengin ngaa nebê saga ving in bê sa gako sir nom. Gesa nesepa loğ alam pin vahaj in bê sa gako sir vahi nom. ²³ Sa nehevong huk pin sênê in bê Bengô Nivesa na menoh vu nyëg pin geBengô Nivesa rêk semu sa geving.

Hil Serög Niwëek Begaço Madub-kesuusën-yi

²⁴ Ham rak ni bê alam sên deneserög in bê dekesuu sir lo, sir pin deneserög, rêk mu sir timu nekesuu meneço kupek. Om ham gwevong nabê saga! Ham serög niwëek in ham kwesuu megweko kupek-yagek-yi. ²⁵ Lob alam pin sên denevongin bê dekesuu sir vahi lo, og denejom sir ahon gemedo denetahu sir rak buk. Denevong nebê sênê in bê degeko madub sên mehönön denero rak kele ris, berëk meran na pevis lo, gak hil og hil nehevong in bê gaço madub nivesa sên medo degwata lo. ²⁶ Om sa neserög, og sa su neserög gemalağ malag rê; gesa napëeng mehö ngwë, og sa su nehetë nemağ meneketul nyëg meris meris rê. ²⁷ Sengo netahu sa loğ ngaa maggin in bê navig gengoin. In bê sëk nanër balam vahi denam log tum Anutu juuk sa besa medo tamu.

¹ Arig lo, sa bë nanër vu ham nabë beggob neyoh vavunë meneli hil kenud lo ya wirek lob Loo-kök ruu yi ya vahi vahi gedeyoh tewit medeya. ² Log sir pin deripek bël raq beggob los loo nebë saga benetato bë detu Moses yi alam. ³ Lob sir pin degga nos sën Anutu yi Anon Vabuung vong yam lo, ⁴ gesir pin denum bël sën Anon Vabuung vong yam lo. Denum bël sën Anon Vabuung vong meneya ving sir beverup loq gelöng lo, lob gelöng saga yik Kerisi. ⁵ Rëk ma gesir ngahisekë denevong ngaa nipaya bAnutu ahë sengën vu sir, om sën kevoh sir mesekëj neggëp nyëg yu meris meris. ⁶ Lob ngaa pin sënë tato vu hil bë hil su malad anon in ngaa nipaya nabë sën malaj anonin agi. ⁷ Geham su sepa dok anutu-kuungsën yi ngaa nabë sën sir la denevong wirek-ë. In gagek nër neggëp loq Anutu-yi-kapiya nebë, “Alam Israel to denedo in bë dega los denanum log mëm dekedo raq in bë dedöö medejaq sir. ⁸ Log hil su gevong baggëb nabë sën sir la denevong wirek besir 23,000 malaj ma hes ti lo. ⁹ Gehil su seggi Mehöböp nabë sën sir la deseggi wirek lob nyël gga sir bemaalaj ma lo. ¹⁰ Geham su gwevong ayemin vu Anutu nabë sën alam la denevong ayej vu wirek lob Anutu vong yi angër ya kevoh sir bemaalaj ma lo. ¹¹ Ngaa pin sënë tök vu alam Israel in bë mehōnon pin dejak ni, lob gagek sënë neggëp loq kapiya in bë bo kwa vu hil mehōnon sën hil nado gwëbeng gedob vongin govek na agi. ¹² Om mehō sën yō kwa nevo yi bë nare niwëek lo gegin yi nivesa in rëk bës. ¹³ Seggisën sën netök vu ham lo, og saga su agga ngwë rë, gak yik luho seggisën sën netök vu alam pin lo neggëp ti. Rëk Anutu su mehō kwa luu menetuhin ham rë, om rëk gërin seggisën sën rëk kesuu ham nimin wëek lo in ham. Gak nabë seggisën natök vu ham, og rëk Anutu tato aggata in ham noh nenga in geham bare niwëek gesu ngaa nipaya kepë ham.

Hil Su Ayoh Vu Bë Tamuin Anutu Luho Memö Nipaya Dok Ti Rë

¹⁴ Arig lo! Sahëg neving ham om ham gweruu demimin vu anutu-kuungsën yi ngaa geham beya in. ¹⁵ Ham alam los kwamin, om senër vu ham geham ngo rëk seggi sa gagek. ¹⁶ Kap los semusemu sën hil najom rak los ahëd nivesa vu Anutu lo, sënë vo Kerisi nikök ggelek hil besupin hil loq ti ma ma? Log brët sën hil nedebu ggelek hil lo, mak sënë vo Kerisi navi ggelek hil besupin hil loq ti ma ma? ¹⁷ Yik brët timu, rëk supin hil ngahisekë loq ti behil atu anon timu, in yik hil pin naha brët timu.

¹⁸ Ham kwamin bo alam Israel rë. Sën denetung seriving rak ya jepö log denega wewen lo, og denetung in bë ngupin losho Anutu sën yi jepö agi dok ti ma ma? ¹⁹ Ma senër va sënë? Senër bë anutu-kuungsën yi seriveng ngaa anon-a? Ma senër bë anutu-kuungsën yō ngaa anon-a? ²⁰ Ma! Senër bë ngaa sën alam dahis denetung seriveng vu lo, saga denetung vu memö nipaya, gak su denetung vu Anutu rë. Lob sa bë ham los memö nipaya saga su ngupin ham dok ti. ²¹ In ham su yoh vu bë nanum dok Mehöböp yi kap genanum dok memö nipaya yi kap geving rë. Log ham su yoh vu bë gwa nos jak Mehöböp yi tevor gegwa jak memö nipaya hir tevor geving rë. ²² Mak bë hil gevong beMehöböp ahë sengën vu hil-a? Gemak hil nid wëek kesuu yi?

Hil Gako Anutu Arë Jak Noh Vu Buk

²³ Yōnon! “Ngaa pin og yoh vu bë hil gevong” rëk mu ngaa pin su rëk dok vu hil rë. Kë! “Ngaa pin yoh vu bë hil gevong”, rëk ngaa pin su nevong niwëek vu hil sën Kerisi-yi-alam lo rë. ²⁴ Mehöti su kwa bo nabë gegin yi jak ngaa nivesa, gak ham pin kwamin bo alam vahi beham gwegin sir nivesa. ²⁵ Reggu sën ham nebagö ggëp maket lo, og ham gwa. Ham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in nabë, “Anutu-kuungsën hir seriveng ma ma?” ²⁶ In hil arak ni bë, “Dob sënë los ngaa pin sën nedo dob-ë, yik Mehöböp yō ti yi ngaa

pin.”²⁷ Nabë mehöti su vong ving Yesu rë, rëk tahi ham bë ham na megwa nos geving yi, lob ham kwamin bo nabë na, og ggovék. Ham na megwa ngaa sën gevong vu ham lo, geham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in.²⁸ Rëk mu nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, “Sënëk reggu seriveng anutu-kuungsën yi!”, og ham kwamin bo mehöti sën nër gägek vu ham aga beham su gwa, in ayo neggöneng in.

²⁹ Degwa sën senër bë ham su gwa reggu agi lo su neggëp vu ham rë, gağ neggëp vu mehö sën ayo neggöneng in lo. Log nabë sa kwag bo anutu-kuungsën yi seriveng nabë ngaa meris, og sa su rëk ga rë, in mehö sën ayo neggöneng in lo rëk kwa na ngahi megelë sa paya.³⁰ Rëk mu nabë sa najom jak na vu Anutu los ahëg nivesa in reggu gesega, og alam sën ayoy neggöneng in lo rëk denanër gägek nipaya jak sa in va?³¹ Om doğ buk sën ham gwa ma ham nanum, ma ham gwevong ngaa ti lo, og ham gwevong ngaa pin sënë in bë geko Anutu arë jak.³² Ham kwamin bo alam pin, alam Yuda los alam Grik, gAnutu-yi-alam, beham su gwevong ngaa sën negelu vahaj bengaa nipaya nekepë sir lo.³³ Ham gwevong nabë sën sa nehevong lo. Sa nehevong ngaa pin in bë alam pin degelë nivesa. Sa su nehevong in bë doğ vu sa rë, gağ sa nehevong ngaa pin in bë doğ vu alam pin bedegerin sir nom vu Anutu.

11

¹ Ham gwevong ngaa mesepa doğ sa vahag nabë sën sa nesepa loğ Kerisi vaha.

Avëh Degenum Yuj Medenajom Jak

² Ham nevong nivesa, in ham ngo medo nesepa loğ gägek sën sa hağo meyök nër vu ham wirek lo menejom ahon.³ Rëk sa hevongin bë ham jak ni nabë Kerisi tu maluh pin alaj, gemaluh detu venëj ala, gAnutu tu Kerisi ala.⁴ Om nabë maluh ti genum yu in najom jak, ma nanër Anutu yi gägek rangah, og mehö saga ko yi rağ kesuu ala.⁵ Log nabë avëh ti su genum yu rë genajom jak ma, nanër Anutu yi gägek rangah, og ko yi rağ kesuu regga in nevong paya nebë saga, genabë nakër yu mepepaab jak og nevong paya nebë saga ving beyik luho neggëp ti.⁶ Gağ nabë avëh ti su genum yu rë, og ham kweping yu viis na. Rëk nabë ni nemumin bë su keping yu ma nakër yu na rë, og maam yik genum yu.⁷ Gağ maluh og su degenum yuj in Anutu semu sir nebë yi in tato nabë Anutu mehö los niwëëk, rëk avëh og tato nebë maluh los niwëëk bekesuu yi.⁸ In Anutu su semu maluh rağ avëh rë, gağ semu avëh rağ maluh.⁹ Log Anutu su tung maluh in bë gadu avëh rë, gağ tung avëh in bë gadu maluh.¹⁰ Nebë saga, om avëh yö degenum yuj in tato nabë deneggurek reggaj babuj, bangër lo degelë.¹¹ Rëk mu avëh su yoh vu bë yö gëgin yi genidëlin maluh rë, log maluh su yoh vu bë yö gëgin yi genidëlin avëh rë, gağ detu Mehöböp yi alam, om luho dedok vu sir vewen vewen.¹² In Anutu semu avëh rağ maluh kweben, loğ mëm avëh deneko maluh. Rëk mu degwa vu Anutu.

¹³ Ham ngo nanër rë. Nabë avëh su genum yu rë genajom jak vu Anutu og mağ sënë nivesa?¹⁴ Gağ nipaya, in hil maluh gavëh hil aggata tato vu ham nebë: Nabë maluh ti yu viis duğ ading rot kesuu avëh, og rëk ni namum.¹⁵ Gağ nabë avëh gevong beyu viis duğ ading, og sagağ yi vuneksën nivesa. In Anutu yö tung bë yu viis duğ ading in genum yu jak.¹⁶ Gağ nabë mehöti bë mehoo gägek sënë menanër gägek jak pangsën, og su yoh vu rë, in he los Anutu yi dub pin nehevong nebë sënë.

Alam Korint Devasap Pasa

¹⁷ Log sa bē nanēr horek vahi vu ham, rēk sa su rēk gako ham arēmin jak in ngaa nipaya sēn ham nevong agi rē. In ham nesupin ham in bē ham najom jak, lob ngaa nipaya neverup loḵ saga kesuu ngaa nivesa sēn ham nevong lo. ¹⁸ Sa hangō bē buk sēn ham nesupin ham lo, og ham nevasuh ham ya yu ngahi, lob sa kwaḡ nevo bē mak sagak yōnon. ¹⁹ Kē! Mak ham nevasuh ham nebē saga in bē tato alam sēn denedo nivesa loḵ ham lo medenatōḵ nam rangah. ²⁰ Om nabē ham ngupin ham nabē sēnē, og ham su yoh vu bē gwa Pasa nirōp rē. ²¹ In ham nesupin ham in bē ham gwa Pasa, rēk ma geham nevong newa newa meham ti ti ngo newa ham nos loḵ yah ham. Log mehō ngwē medo denediikahēj, log ngwē denenum wain pangēsēn medenekeyevin. ²² Ham nevong nebē saga in va? Mak ham su bömin nedo in bē ham gwa los nanum doḵ rē? Ma mak ham kwamin vo Anutu-yi-alam sēnē bē ngaa meris, om sēn ham nevong nimumsēn vu sir vahi sēn hej nos neman sir lo? Sēk nanēr nabē va vu ham-a? Mak sa gako ham arēmin jak-a? Ma rot! Sa su rēk gako ham arēmin jak in ngaa nabē sēnē rē.

Mehöböp Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

²³ In sa hako gagek sēnē vu Mehöböp behako yök vu ham wirek nebē: Loḵ buk sēn Yudas nēr Yesu rangah vu alam-begō-yi lo, lob Yesu ḵo brēt rak ²⁴ bejom rak los kwa vesa ya vu Anutu gedebu, log nēr bē, “Sa navig sēnē! Sa hevong in bē doḵ vu ham! Ham gwevong nabē sēnē in kwamin bo sa.” ²⁵ Degga ggovek log ḵo kap rak nebē saga benēr bē, “Wain sēnē tato bē sejoo gagek mewis ving ham rak sa nig kōk meneggēp. Doḵ buk sēn bē ham nanum sēnē, og ham gwevong nabē sēnē in kwamin bo sa.” ²⁶ Log nabē ham gwa brēt los nanum doḵ kap sēnē, og sagak ham tato rangah bē Mehöböp diik in ham. Lob ham gwevong nabē sēnē rot bena berup doḵ buk sēn Yesu duḵ nom gökin lo.

Mehöti Gevong Paya Vu Pasa Og Rēk Natōḵ Jak Nyēvewen

²⁷ Om sēn nabē mehöti su jak ni nivesa rē geyō ga Mehöböp yi brēt sēnē los nanum doḵ kap sēnē meris mu, og vasap Mehöböp navi los nikōḵ bengaa nipaya neggēp vu yi. ²⁸ Alam pin ti ti yō kwaj bo ayoj medegero rē, loḵ mēm dega brēt sēnē los denanum doḵ kap sēnē. ²⁹ In mehöti bē ga los nanum jeggin jeggin gesu geko Mehöböp navi jak rē, og nevong ngaa nipaya berēk natōḵ jak nyēvewen. ³⁰ Yik rak degwa sēnē sēn ham vahi sekēj nema genij nerak gevahi denediik. ³¹ Gaḵ bē hil ti ti ngo kwad bo ayod megero, og Anutu su rēk gevong nyēvewen natōḵ vu hil rē. ³² Gaḵ nabē Mehöböp bo nyēvewen vu hil nabē saga, og nevong in bē hil navid gesang bagērin hil in hil su malad nama geving alam sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo. ³³ Nebē saga om arig lo, nabē ham ngup ham in gwa Pasa, og ham gwegin ham vahi rē, loḵ mēm ham gwa doḵ ti. ³⁴ Nabē mehöti nadiikahē, og yō ga nos gēp yi beggang borot, in nabē ham ngupin ham og ngaa nipaya su gēp vu ham. Log gagek vewen yō nahēn neggēp, om senök berup vu ham rē loḵ mēm sa gero.

12

Anon Vabuung Yi Semusēn Aggagga

¹ Log arig lo, sa bē ham su kwetul doḵ in Anon Vabuung yi semusēn. ² Ham ngo rak ni ggovek bē, wirek sēn ham ngo nahēn alam dahis lo, og ham ayomin tee yi in anutu-kuungsēn sēn su yoh vu bē bengwēng rē lo beham nesepa loḵ sir. ³ Om sēn sa bē ham jak ni nabē: Bē Anutu yi Anon Vabuung medo doḵ mehöti bedoḵ vu yi in gagek, og mehō saga su yoh vu bē nanēr nabē Anutu

nelë Yesu paya rë. Log alam sën Anon Vabuung su nelok vu sir in gagek rë lo, og su deyoh vu bë denanër nabë, “Yesu yik yi Mehöböp!” rë.

⁴ Log Anon Vabuung yi semusën aggagga neggëp rëk yik Anon Vabuung timu nedo. ⁵ Log hil huk aggagga sën hil gevong vu Mehöböp lo neggëp, rëk yik Mehöböp perurek timu nedo. ⁶ Log aggata aggagga neggëp in bë hil sepa doḱ megevong yi huk, rëk yik Anutu timu sënë sën nevong niwëëk vu alam pin bedeyoh vu bë degevong. ⁷ Lob Anon Vabuung nevo semusën aggagga ggelek Kerisi-yi-alam pin ti ti in bë doḱ vu sir pin. ⁸ Kë! Yik Anon Vabuung nevong semusën vu mehöti in bë nanër gagek los kwa. Log yik Anon Vabuung timu sënë nevong semusën ngwë vu mehö ngwë in bë tatekin gagek degwa. ⁹ Log yik Anon Vabuung timu sënë nevong bemehö ngwë ayo neya timu vu Yesu niwëëk beyoh vu bë gevong huk niwëëk. Geyik Anon Vabuung timu sënë sën nevong bemehö ngwë neyoh vu bë gevong balam nijraksën nijvesa jak. ¹⁰ Log ngwë ko niwëëk vu Anon Vabuung in bë gevong ngaa böp böp, gengwë ko kwa in bë seggi ngaahur aggagga mejak nij nabë nijvesa ma nijpaya. Log Anon Vabuung vong benyëḱ ngwë ayej verup mehö ngwë avi, gemehö ngwë ko kwa vu bepekwë ayej saga lo yam rangah. ¹¹ Ngaa pin sënë degwa vu Anon Vabuung yö timu rëk mëm nevo ggelek alam ti ti yoh vu yö kwa.

Hil Pin Atu Navid Timu Rëk Mëm Len Ti Ti Lo

¹² Mehönon navij timu rëk mëm navij len ti ti lo neggëp. Lok mëm navij len ti ti lo supin yom tu navij timu. Lob yik Kerisi-yi-alam lo pin supin yom tu Yesu anon nebë saga ving. ¹³ In hil pin aripek bël rak Anon Vabuung timu sënë behil atu anon timu. Hil Yuda los Grik, hil sën atu alam ngwë hir ngaa meris lo, gehil sën hil ngo nehegin hil lo. Anon Vabuung timu sënë gwang ya hil pin ti ti ayod. ¹⁴ Hil navid su len timu rë, gaḱ yi ngaa los arë arë neggëp. ¹⁵ Om maḱ vaha rëk nanër nabë, “Saḱ su nema rë om su navi len ti sa rë!” Nabë nanër nabë sënë og hen gagek anon ma, gaḱ yik navi len ti. ¹⁶ Log maḱ nenga rëk nanër nabë, “Sa su mala rë, om su navi len ti sën sa-ë rë!” Nabë nenga nanër nabë sënë, og hen gagek anon ma, gaḱ yik navi len ti. ¹⁷ Nabë hil navid pin yik hil malad, og hil rëk gango gagek nabë va? Log nabë hil navid pin yik hil nengad, og hil rëk pamu ngaa nabë va? ¹⁸ Rëk hil navid su nebë sënë rë, gaḱ Anutu yö tung len ti ti lo nedo rak hil navid yoh vu yö kwa. ¹⁹ Nabë hil navid len ti ti pin neggëp ti, og rëk hil navid sogek medo tena? ²⁰ Rëk su nebë sënë rë! Gaḱ hil navid len ngahisekë neggëp log hil navid yik timu. ²¹ Om hil malad su yoh vu bë rëk nanër nabë nilëlin hil nemad rë. Log hil yud su yoh vu bë rëk nanër nabë nilëlin hil vahad rë. ²² Gaḱ hil narak ni bë hil navid len vahi sën su nijwëëk rë lo, og nabë su demedo rë, og hil navid su yoh vu bë medo rë, gaḱ rëk nama! ²³ Log hil navid len vahi sën hil nid nemumin lo, og hil nehaḱo rak menaröp tob nivesa vesa loḱ. Log hil navid len vahi sën su malangeri rë lo, og hil navunek vu pangsën. ²⁴ Log hil navid len vahi sën nivesa lo og hil su nekebu rë. Rëk mëm Anutu nesupin hil navid len ti ti pin revuh ti yoh vu kwa, log nevong behil nesemu len ti ti sën su malangeri rë lo menehero. ²⁵ Vong nebë sënë in bë hil navid len ti ti su debasuh sir rë, gaḱ demedo jevuh ti mededoḱ vu sir nivesa. ²⁶ Log nabë hil navid len ti gesang, og nesang yoh vu hil navid pin. Genabë hil semu len ti, og len ti ti pin kwaj vesa. ²⁷ Om yik Kerisi navi ham geham pin tu navi len ti ti lo.

²⁸ Lob Anutu ggooin Kerisi-yi-alam rak in bë degevong yi huk. Ggooin sinarë rak muḱinsën, lob mëm ggooin alam-denenër-gagek-rangahsën rak netu luu, log tatovaha netu löö. Log alam sën denevong ngaa böp böp lo ggökin, log alam sën denevong alam niraksën nijvesa nerak lo ggökin sënë,

lob alam sën denelok vu alam lo, galam ggev sën denegin huk pin lo, galam sën alam nyëg ngwë ayej aggagga neverup avij lo. ²⁹ Gaḵ sir pin su detu sinarë rë, gesir pin su detu alam-denenër-gägek-rangahsën rë. Gesir pin su detu tatovaha rë. Gesir pin su deko niwëek in bë degevang ngaa böp böp rë. ³⁰ Gesir pin su deko niwëek in bë degevang alam nijraksën nijvesa jak rë. Genyëg ngwë ayej aggagga su neverup sir pin avij rë. Gesir pin su deyoh vu bë depekwë ayej saga lo nam rangah rë. ³¹ Rëḵ mu ham malamin sepa semusën böp böp sën senër mugin lo pangsën. Log sa bë tato aggata nivesa ti sën kesuu aggata pin lo vu ham.

13

Aggata Sën Hil Ahëd Geving

¹ Nabë sa nanër gägek dok mehõnon ayej ti ti lo, gedok angër ayej geving, rëḵ mu sa su ahëg neving mehõnon rë, og sëḵ gevong dedun meris mu nabë pedideng los ggageng nesu. ² Log nabë seyoh vu bë nanër Anutu yi gägek rangah los sejak gägek sën neggëp vunsën lo degwa pin ni venuh, genabë sejak ngaa pin ni, genabë sayog na timu vu yi niwëek ata beseyoh vu bë nanër kedü meseyesin yi megeto mena, rëḵ mu nabë sa su ahëg neving mehõnon rë, og setu ngaa meris. ³ Log nabë sebo sa ngaa pin gelek alam-kupek-masën, ma nabë sa gevong navig na in nengwah ga besa nadiik, rëḵ mu sa su ahëg neving mehõnon rë, og ngaa pin sënë su yoh vu bë dok vu sa rë.

⁴ Bë mehõti ahë geving mehõnon yõnon, og nejom yi ahon gesu nevo loḵ yah nipaya nyëvewen vu alam sën denevang vu yi lo rë, gaḵ nevang ngaa nivesa mu vu sir. Mehõ nebë sënë su ayo nesis yi vu mehõ ngwë in hir ngaa nivesa rë, gesu netee yi raḵ menenër gägek paang paang rë, log su neḵo arë raḵ rë. ⁵ Log mehõ nebë sënë su nevang bemehõ ngwë ni nemum rë. Gesu kwa neya vu yi ngaa pangsën rë, gesu yi mehõ ahë sengën rë, gesu kwa nevo ngaa nipaya sën denevang vu yi lo rë. ⁶ Log mehõ nebë sënë su kwa vesa in ngaa nipaya rë, gaḵ kwa vesa in Anutu yi gägek anon. ⁷ Su pevis menelë mehõ ngwë nebë mehõ nipaya rë, gaḵ kwa nevo bë maḵ mehõ nivesa berëḵ gërin yi megevang ngaa nivesa, lob nejom yi ahon menekerë maggin pin sën netõḵ vu yi lo. ⁸ In ahë vingsën su rëḵ nama na rë, gaḵ yõ rëḵ gëp degwata! Gaḵ mëm huk sën hil nanër Anutu yi gägek rangah lo, mu sën rëḵ nama na. Genyëg ngwë ayej su rëḵ berup hil avid gökin rë, gengaa pin los kwa sën hil narak ni gwëbeng agi rëḵ natu ngaa meris. ⁹ In gwëbeng hil narak ngaa vahi mu ni. Log Anutu su tatekin kwa pin los dahis vu hil rë, gaḵ vahi yõ nahën neggëp vu yi. ¹⁰ Gaḵ vu tamusën gAnutu gero ngaa pin benirõp jaḵ, og huk pin sën hil nehevong teka teka agi rëḵ nama na. ¹¹ Wirek sengo nahën hurmahen og vu buk saga sa nanër gägek nebë hurmahen. Loḵ mëm sa böp raḵ, lob sa hevuu ngaa hurmahen yi ya. ¹² Kë! Log gwëbeng hil nehalë ngaa pin paya paya nebë sën hil nehalë malad loḵ dubdub malakenu ti, om su neggëp rangah rot rë. Rëḵ mëm vu tamusën og hil rëḵ galë Anutu anon sogek jaḵ malad. Gwëbeng serak ni teka teka, gaḵ nahub rëḵ sëḵ jaḵ ni venuh nabë sën Anutu raḵ sa nig-ë. ¹³ Om ngaa löö mu sënë neggëp berëḵ gëp degwata: Sën hil ayod neya timu vu Anutu, gesën hil navo kwad in yi, gahë-vingsën. Rëḵ mëm ahë-vingsën netu muginsën vu luu sënë.

14

Anon Vabuung Yi Semusën Sënë Netu Muginsën

¹ Om ham malamin sepa ahë-vingsën namugin, lob ham kwamin bo Anon Vabuung yi semusën geving, rëk mu ham kwamin bo semusën ti sënë namugin, sën nebë ham nanër Anutu yi gagek rangah.

² Log mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og su nenër vu mehönon rë, gaq yö nenër vu Anutu timu. In mehöti su rak gagek sënë ni rë geyö nenër gagek vunsën rak Anon Vabuung niwëëk. ³ Gak mehö sën nenër Anutu yi gagek rangah lo, og nenër vu mehönon menelok vu sir benevo niwëëk vu sir benegadu sir. ⁴ Rëk mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og yö nelok vu yi mu, gak mehöti sën nenër Anutu yi gagek rangah lo, og mëm nelok vu Kerisi-yi-alam pin. ⁵ Sa bë alam-nyëg-ngwë ayej berup ham avim pin, rëk mu sahëg neving pangsën rot bë ham nanër Anutu yi gagek rangah. Mehö sën bë alam-nyëg-ngwë ayej berup avi lo, nabë su pekwë gagek sënë in bë dok vu alam rë, og bengö ma. Gak mehö sën nenër Anutu yi gagek rangah lo, og yi mehö-los-bengö. ⁶ Om arig lo, nabë senök vu ham balam-nyëg-ngwë ayej berup savig, rëk sa su nanër gagek mewis la sën Anutu tato vu sa lo rë, gesa su tatekin gagek degwa la vu ham rë, gesa su nanër Anutu yi gagek begëp rangah rë, gesa su navo kwa vu ham rë, og saga su rëk dok vu ham rë.

Hil Nanër Anutu Yi Gagek Dok Ayej In Dejak Ni

⁷ Log yik gevëëg los gita nebë sënë! Nabë hil gevë gevëëg ma angis gita jeggin jeggin, og alam su deyoh vu bë desepa dok raro rë. ⁸ Log nabë degeve biuka rëk su ngu niröp noh vu sën begö yi lo rë, og alam su rëk desemu sir in degevang begö rë. ⁹ Lom ham gagek nebë saga. Nabë ham nanër gagek jeggin jeggin balam degengo dedun mu gesu dejak ni rë, og rëk dejak ham gagek sënë degwa ni nabë va? Ma! Ham gagek saga yö ya meris mu. ¹⁰ Yönon, mehönon ayej ngahisekë rot neggëp dob, lob ti su dedun meris mu rë. Gak yö denengo medenerak degwa ni. ¹¹ Log nabë sa su rak alam sënë ayej ni rë, og rëk degelë sa paya nabë mehö kwa masën ti. Log sëk galë sir paya nabë sir alam kwaj masën. ¹² Lob ham nebë saga. Ham ahëmin neving pangsën bë gwëko Anon Vabuung yi semusën, om ham malamin sepa semusën sën nelok vu Kerisi-yi-alam lo namugin.

¹³ Nebë saga, om mehöti sën alam-nyëg-ngwë ayej neverup avi lo, og najom jak vu Anutu nabë bo niwëëk vu yi in pekwë gagek sënë betatekin degwa geving. ¹⁴ In nabë sa najom jak vu Anutu dok alam-nyëg-ngwë ayej, og mak sanog nejom rak, rëk sa kwag su nesepa lok rë. ¹⁵ Om mak sa gevong nabë va? Sa kwag nevo nebë sënë bë: Sanog bë najom jak, log sa kwag jak ni geving, og nivesa. Log sanog bë gevong raro, log sa kwag jak degwa ni geving, og nivesa. ¹⁶ Rëk mu nabë anom kwa vesa menajom jak na vu Anutu galam-nyëg-ngwë ayej berup avim, og mehö meris sën nedo ving hong lo su yoh vu bë ngogekin hong jomraksën sënë rë. In nengo dedun rëk su rak hong gagek sënë degwa ni rë. ¹⁷ Yönon, mak genejom rak megenenër gagek nivesa, rëk mu su getatekin Anutu yi gagek vu mehö ngwë sagi megelok vu yi rë. ¹⁸ Sa kwag vesa vu Anutu in alam-nyëg-ngwë ayej neverup savig kesuu ham pin. ¹⁹ Rëk mu nabë sa bare Kerisi-yi-alam malaj dok dub ayo, og sa bë nanër gagek dus nemadvahi mu dok ayej gegagek hus adingsekë dok alam-nyëg-ngwë ayej nök gëp, in su rëk dejak ni rë.

²⁰ Arig lo, ham su medo los kwamin ngök ngök nabë hurmahen. Gak mëm nabë ngaa nipaya, og mëm ham medo ngök ngök nabë hurmahen. Rëk mëm ham kwamin bo ngaa nabë alam böp. ²¹ Lok Anutu yi horek, og dekevu meneggëp nebë sënë:

“Mehöböp nêr bê,
 ‘Sa hevong sa gâgek vu alam sênê loğ ayej rêk ma,
 om tum sêk gevong alam sên denevongwêng nyêg ngwê ayej lo denök in
 bê denanêr sa gâgek vu sir.

Log sêk gevong sa gâgek berup alam beggang-bu ngwê avij geving,
 rêk mu rêk nama gesu rêk degevang geving sa gâgek rê.”

²² Nebê saga om hil arak ni bê Anon Vabuung su nevang balam-nyêg-ngwê ayej neverup hil avid in bê tato niwêek vu Kerisi-yi-alam rê, gağ nevang in bê tato niwêek vu alam dahis. Log su nevang behil nanêr Anutu yi gâgek rangah in tatekin yi gâgek degwa vu alam dahis rê, gağ nevang in bê tatekin vu Kerisi-yi-alam. ²³ Om nabê alam dahis la ma alam meris la deduk na demedo dub ayo geving ham sên Kerisi-yi-alam lo galam-nyêg-ngwê ayej berup ham avimin pin, og rêk denanêr ham nabê ham yumin vong paya. ²⁴ Gağ nabê ham pin nanêr Anutu yi gâgek rangah, galam dahis ti ma mehö meris ti yam nedo ving ham, og ham gâgek pin rêk gelu ayo geham gâgek pin rêk tato vu nabê nevang ngaa nipaya meneggêp vu yi. ²⁵ Log ham gâgek rêk balek yi ngaa nipaya pin sên kwa nevo meneggêp kesii lok ayo lo, lob rêk nadudek gegeko Anutu arê jağ genanêr rangah nabê, “Yönon rot, Anutu nedo ving ham!”

Hil Su Najom Jağ Los Gevang Raro Nikelap

²⁶ Om arig lo, ham gwevang nabê va? Nabê ham ngupin ham dok dub ayo, og huk neggêp vu ham pin. Ti gevong raro, gengwê nanêr Anutu yi gâgek vu ham, geti tatekin gâgek ti sên Anutu tato vu yi lo, galam-nyêg-ngwê ayej berup ngwê avi, log ngwê pekwê gâgek sênê in ham jağ ni, beham gwevang ngaa pin sênê in bo niwêek vu Kerisi-yi-alam pin.

²⁷ Lob nabê alam-nyêg-ngwê ayej berup mehö la avij, og luu mu degevang, ma mağ löö, og yik ggovek. Gesu denanêr gâgek nikelap, gağ sir ti ti kedi denanêr mesepa dok, log mehö ngwê pekwê hir gâgek in alam dejak ni. ²⁸ Rêk nabê mehöti su nedo in bê pekwê alam-nyêg-ngwê ayej sagi rê, og mehö sên bê nanêr lo najom yi ahon gesu bengwêng dok dub ayo. Gağ yö getah yi na loğ mêm nanêr yi gâgek vu yi geving Anutu.

²⁹ Log alam sên denanêr Anutu yi gâgek rangah lo, og sir luu ma löö mu denanêr, gesir vahi pin medo degenço hir gâgek mekwaj bo. ³⁰ Log nabê mehöti köök nedo, loğ Anutu tato gâgek ti vu yi avuti, og mehö sên vare nenêr gâgek lo aye nama. ³¹ In ham pin ti ti nanêr Anutu yi gâgek rangah in alam pin dejak gâgek ni bebo niwêek vu sir. ³² Galam sên denanêr Anutu yi gâgek rangah lo deyoh vu bê degegin sir nivesa, gağ anoj sên Anutu tung lok sir lo su rêk kehe sir medebengwêng nikelap rê. ³³ In Anutu su ahê ving bê hil gevong ngaa jeggin jeggin rê, gağ ahê ving bê hil medo revuh. Log ham gwevang nabê sên Anutu-yi-alam pin denevang loğ hir dub lo. ³⁴ Avêh ayej nama dok dub ayo gesu debengwêng. Gağ dedahun sir nabê sên dekevu meneggêp loğ Horek lo. ³⁵ Genabê sir dugin gâgek ti degwa bedevongin bê dejak ni, og sir ti ti yö rêk dedok tepêk in reggaj gêp bej. Gağ nabê avêh denanêr gâgek dok dub ayo og su yoh vu rê.

³⁶ Ma nebê va? Mağ ham tu Anutu yi gâgek degwa? Ma ham ngo neko Anutu yi gâgek gesu alam vahi deneko ving rê? ³⁷ Nabê mehöti nanêr nabê yi mehö-nenêr-Anutu-yi-gâgek-rangahsên ti ma, nanêr nabê öti nanêr Vabuung kwa, om nabê yönon, og rêk jağ gâgek sên sa kevu vu ham-ê ni nabê Mehöböp yi horek. ³⁸ Gağ nabê mehöti su rağ gâgek sênê ni rê, og mağ yi su mehö-nenêr-gâgek-rangahsên ti rê. ³⁹ Nebê saga om arig lo, ham malamin sepa nabê ham natu alam sên denanêr Anutu yi gâgek rangah lo, geham su gwêrin

alam sën nyëg ngwë ayej neverup avij lo. ⁴⁰ Rëk mu ham jegelin huk pin megwero geham gwevong megëp niröp.

15

Kerisi Diik Ggovek Gekedi Raq Yah

¹ Log arig lo, sa bë bër ham kwamin gökin nah jak Bengö Nivesa sën senër vu ham lo. Sën ham ço rak lob ham medo nesepa lok lo. ² Nabë ham vong ving Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo yönon, beham medo nesepa lok, og rëk gëko ham nom vu Anutu beham medo malamin-tumsën.

³ Log senër gagek sën sa hako wirek lo vu ham muginsën. Senër bë Kerisi diik in hil ngaa nipaya pin yöh vu sën dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-ka-piya lo. ⁴ Log debë yi lok ya bedub. Lok buk netu löö, lob kedi rak yah ggökin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-ka-piya lo. ⁵ Lom tato yi vu Pita mugin, lok mëm tato yi vu yi hur nemadluho-bevidek-luu lo. ⁶ Log mëm tato yi ggökin vu hil arid lo ngahisekë lok ti, sir 500 gela sevök. Lob hil arid lo sënë, sir ngahisekë rot nahën denedo vesaj gela dediik ggovek ya. ⁷ Lob mëm tato yi vu ari Yakobus, gevu sinarë lo pin. ⁸ Lok tum mëm tato yi vu sa nebë hurmahen sën pesuv lok atayo, gata su ço yi lok yi buk niröp rë lo. ⁹ Yönon, sinarë nyëdahis pin lo arëj neggëp, gak sak ma! In sa hevong paya vu Anutu-yi-alam, om mak su yoh vu bë denaner sa nabë sinarë rë. ¹⁰ Rëk mu Anutu vo semusën vu sa, lom setu sinarë nebë sën sa nado gwëbeng-ë, lob yi semusën sagi su tu ngaa meris banon ma rë, gak sa nehevong huk böp menekesuu sinarë pin. Rëk su sengo ti nehevong rë, gak yik Anutu yi semusën sën nevo vu sa lo, sën yö nevong. ¹¹ Rëk mu sa su nanër gagek agga ngwë rë, gak yik he sinarë pin nanër gagek rangah neggëp ti, lom ham nevong ving gagek sagi.

Alam Diiksën Rëk Dekedi Jak Nah

¹² Lom he nanër gagek rangah rak buk bë: Kerisi diik, lok Anutu nër mekedi rak yah ggökin. Lok nebë va sën ham vahi denenër nebë, “Alam sën denediik lo su deyoh vu bë rëk dekedi jak nah gökin rë”—ë? ¹³ Nabë alam-diiksën su rëk dekedi jak nah yönon rë, og Anutu su nër meKerisi kedi rak yah ving rë! ¹⁴ Log nabë Anutu su nër meKerisi kedi rak yah yönon rë, og gagek sën he nanër-ë anon ma, geham ayomin neya timu vu yi meris mu. ¹⁵ Om nabë nebë sënë, og he tu alam-gagek-kuungsën menanër rangah bë Anutu nër meKerisi kedi rak yah ggökin, gehe netetuhin ham bë Anutu yi gagek. Gak nabë Anutu su rëk nanër balam-diiksën dekedi jak nah yönon rë, og su nër beKerisi kedi rak ggökin yah ving rë! ¹⁶ Yönon, nabë Anutu su rëk nanër balam-diiksën dekedi jak gökin nah rë, og Anutu su nër beKerisi kedi rak yah ving rë.

¹⁷ Log nabë Anutu su nër beKerisi kedi rak yah yönon rë, og ham ayomin neya timu vu yi meris mu, geham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham. ¹⁸ Galam sën ayoj ya timu vu Kerisi wirek rëk dediik lo malaj ma ving. ¹⁹ Log nabë hil ayod neya timu vu Kerisi, rëk hil kwad bö nabë nelok vu hil ggëp dob sënë mu, gesu rëk dok vu hil vu tamusën rë, og gëp in hil. Hil nado paya yönon gemehönon pin rëk kwaj paya in hil. ²⁰ Rëk mu su nebë sënë rë! Gak Kerisi diik, lok Anutu nër bekedi rak yah yönon rot, betu alam-diiksën hir mehö muginsën.

²¹ Yönon! Sën hil nadiik lo degwa neggëp vu mehönon timu, log yik sën hil kedi jak nah gökin lo, og degwa neggëp vu mehönon ngwë nebë saga.

²² In mehönon pin denediik degedwa neggëp vu Adam, log mehönon pin rëk

dekedi jak nah gökin gedegwa neggëp vu Kerisi. ²³ Rëk mu hil pin yu ti ti lo ngo rëk kedi jak nah dok hil buk. Kerisi kedi muginsën gebuk sën duk nom lo, og hil sën yi alam hil lo, hil rëk kedi jak gökin yi.

²⁴ Lob mëm tum ngaa pin mala nama na, log Kerisi rëk geving gavman pin geggev pin los alam niwëek vahi pin denatu alam meris, log mëm bo yi nyëg pin dok nah Ama Anutu nema. ²⁵ In Kerisi tu Mehö-los-bengö berëk medo bena berup dok buk sën bakë ngaa sën denevong in bë dedahun yi na lo pin geto dedok nah vaha gebinë. ²⁶ Rëk kevoth ngaa sën bë dahun yi na lo pin govek, log rëk kevoth diiksën geving jak gëp hus. ²⁷ In Anutu tung ngaa pin ggevek Kerisi vaha gebinë, lob hil arak ni vorot bë: Nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vaha, og yi su ggevek vaha ving rë gema, in yö tu ala metung. ²⁸ Gemëm nahub gengaa pin degevek Kerisi babu begovek na rë, lok mëm tum Anutu Nalu yö rëk gurek Mehö sën tung ngaa pin deggevek vaha lo babu, in Anutu yö rëk natu ngaa pin ala.

²⁹ Gak nabë mehõnon su rëk dekedi jak nah gökin vu bedub rë, og alam deneripek bël beron ngwë ggökin in bë dedok vu alam-diiksën in degwa va? Nabë alam-diiksën su rëk dekedi jak nah yõnon rë, og alam deneripek bël in bë dedok vu alam-diiksën in va? ³⁰ Log he ving! He nado lok maggin sën bë kevoth he na lo in degwa va? ³¹ Arig lo, sa kwag vesa rot in ham in hil atu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam ggëp ti, om sën sa nanër rangah vu ham bë: Rak buk pin og ngaa maggin nedeginengin sa benevongin bë sa malag nama. ³² Log nabë sa kwag nevo bë sa gako nyëvewen vu dob sënë mu, og sa su rëk ngis begö vu reggu bemën nipaya lo gëp Epesus wirek rë. Nabë alam-diiksën su rëk dekedi jak nah gökin yõnon rë, og maam vayikë:

“Hil ngo medo maga los nanum
in hil rëk nadiik neheng
bemalad nama.”

³³ Om ham su gwebë nengamin vu mehõnon hir gagek in rëk degekuung jak in ham. Nabë hil sepa dok alam nij paya, og hil rëk nid paya jak geving sir.

³⁴ Om ham gwevuu ngaa ngök ngök na geham kwamin bo ngaa niröp. Ham su gwevong ngaa nipaya gökin nah. Om ham gwengo rë! Ham la yö denahën gesu denerak Anutu ni rë. Senër gagek sënë in bë ham nimin namum.

Hil Kedi Jak Nah, Og Hil Rëk Agga Ngwë Jak

³⁵ Rëk mu mehõti mak rëk dok tepëk nabë, “Alam diiksën rëk dekedi jak nah nabë va? Log rëk navij nabë va medenom-a?” ³⁶ Hong-e! Kwam ma! Gahis sën genehin lo, bë nakip og navi rëk petar na. ³⁷ Lob ngaa sën genehin lo, saga su genevaroh agga los ris los dahis rë. Gak genehin gahis meris mu nebë sën saköm gahis ma ngaa gahis vahi. ³⁸ Lob mëm nekip beni nebë sën Anutu kwa nevo lo. Log nevong nos gahis pin agga ti ti lo yö denekip lom yö nij nelok yah sir. ³⁹ Log ngaa mala-tumsën pin sën denedo dob lo, og su nij neggëp ti rë. Gak mehõnon yöõhu gereggu yöõhu. Sok yöõhu gegël yöõhu. ⁴⁰ Log ngaa yagek yi denedo, gengaa dob yi denedo, rëk ngaa yagek yi malaj ngeri nebë ngaa yagek yö yi, gengaa dob yi malaj ngeri nebë ngaa dob yö yi. ⁴¹ Log hes netum benivesa rot rëk yöõhu, log kwev netum benivesa rot rëk yöõhu, gebetuheng pin denetum benijvesa rot, rëk su nij neggëp ti rë. ⁴² Lob sën alam-diiksën dekedi jak nah lo yik nebë saga. Navi sën hil nalev ya lo, saga nepetar ya. Gak navi sën kedi jak nah lo, og su rëk petar na rë. ⁴³ Navi sën hil nalev ya lo, saga su ngaa nivesa rë, gak navi sën kedi jak nah gökin lo, og saga sën mëm ngaa anon los arë. Navi sën hil nalev ya lo, og saga ngaa sekë masën, gak navi sën kedi jak nah lo, og saga ngaa los niwëek. ⁴⁴ Navi sën

hil nalev ya lo, og sagak ngaa dob yi, gak navi sën kedi jak nah gökin lo, saga anon yö yi. In hil navid dob yi neggëp om sën hil navid anod yi neggëp ving.

⁴⁵ Log gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya ving nebë, “Adam ngwë muginsën tu mehõnon rak menedo vesa”, log tum Adam ngwë tamusën rëk gevong behil anod medo mala-tumsën. ⁴⁶ Rëk mu hil su nado malad-tumsën vu muginsën rë, gak hil nado vesad mu vu dob sënë vu muginsën gehil rëk medo malad-tumsën yönon vu tamusën. ⁴⁷ Mehõ muginsën navi dob, om sën tu ngaa dob yi, rëk mehõ tamusën yam vu yagek. ⁴⁸ Om hil pin vu dob nebë mehõ-dob-yi sënë, log hil ana yagek, og hil pin rëk nid nabë mehõ-yagek-yi sagi. ⁴⁹ Gwëbeng hil nid nebë mehõ-dob-yi sënë, om rëk hil nid nabë sën mehõ-yagek-yi saga.

⁵⁰ Arig lo, sa nanër niröp vu ham nabë hil navid dob yi su yoh vu bë dok na Anutu-yi-Nyëg rë, gengaa sën nepetar lo su yoh vu bë dok na ngaa sën su nepetar rë lo bej rë. ⁵¹ Ham gwengö rë! Sa bë nanër gagek vunsën ti rangah vu ham: Hil pin su rëk nadiik rë! Gak hil pin sën nahën nado malad vesa lo ngo rëk napöö agga ngwë jak ⁵² pevis avuti dok buk sën avuuk ngu vu tamusën lo. In avuuk rëk ngu, log alam-diiksën dekedo jak nah gesu rëk depetar gökin nah rë. Log hil sën hil nahën nado vesad lo, hil rëk pekwë menapöö agga ti jak. ⁵³ Yik nebë sënë: Navi sën nepetar lo rëk pekwë menatu ngaa sën su rëk petar rë lo, genavi sën nediik-ë, rëk pekwë bemedo mala-tumsën bemedo degwata. ⁵⁴ Kë! Om nabë hil galë nabë navi sën nepetar lo pekwë yi metu ngaa sën su nepetar rë lo, gehil galë nabë navi sën nediik lo pekwë yi benedo mala-tumsën, og dok buk saga hil rëk ajak ni nabë gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo anon rak. Sënë nebë, “Anutu kesuu ngaa pin bekevoh diiksën ya verök yi.”

⁵⁵ “Hil nadiik rëk mu diiksën su niwëek rot bedeginengin hil rë.

Hil nadiik rëk mu diiksën su rëk kevoh hil yönon rë.”

⁵⁶ Horek tato bë hil nehevong ngaa nipaya, lob hil ngaa nipaya sagi tu diiksën yusekë. ⁵⁷ Rëk ma, om mëm hil kwad vesa vu Anutu in nevang behil Mehõböp Yesu Kerisi lok yah hil bed bemëm hil rëk kesuu diiksën gemedo malad-tumsën, yik degwa rak Kerisi. ⁵⁸ Om arig lo, sahëg neving ham, om ham medo los nimin wëek geham su medo los nimin yes yes. Gak ham medo gwevong Mehõböp yi huk jak buk pin geham su najom ham ahon, in ham nerak ni nebë huk sën ham nevang vu Mehõböp lo og ham su nevang meris rë.

16

Seriveng Sën Dok Vu Anutu-yi-alam Lo

¹ Log seriveng sën ham gwetung in dok vu Anutu-yi-alam vu Yerusalem lo, og ham semu noh vu gagek sën senër vu Kerisi-yi-alam vu Galata bë degevong lo. ² Ham pin ti ti kwamin bo noh vu Soda pin nabë ham neko monë va la rak huk sën Anutu lok vu ham meham nevang lo, og mëm ham gwëko ti ti vër in megwetung natu seriveng, in senök vu ham og ham su medo sero seriveng. ³ Lob ham ngo gooin ham alam la jak, in senök vu ham og sa kevu kapiya besebo medegeko geving ham seriveng sagi medena Yerusalem. ⁴ Gak nabë seriveng böp besa kwag bo nabë mak sena geving, og he pin rëk ana.

Paulus Bë Na Gelë Alam Korint

⁵ Lob sëk noh na distrik Masedonia vuheng rë, lok mëm senök vu ham. In sa bë na Masedonia namugin rë. ⁶ Lok mëm sëk nõk berup ham nyëg, lob sa medo saga teka geving ham. Mak sëk medo geving ham bena berup dok kwev sën loo nesis böp lo benama na rë ma sa dug. Lok mëm sena

nyëg ngwë, og ham yoh vu bë bo nos teka vu sa geham gwëko sa na aggata. ⁷ In sa su bë nök galë ham mu gesena pevis rë, gaḵ nabë Mehöböp ngogek, og sëḵ medo geving ham hus ading teka rë. ⁸ Rëḵ sa hevongin bë medo Epesus bebuk vabuung Pentikos govek na rë. ⁹ In sa halë bë sa huk böpata neggëp sënë beyoh vu bë ngis anon ngahisekë, rëḵ alam sën denelë sa paya lo denedo ving. ¹⁰ Genabë Timoti nök berup vu ham, og ham semu yi in medo geving ham los kwa vesa, in yik neving Mehöböp yi huk nebë sa. ¹¹ Ham su gwelë yi nabë ngaa meris megweruu demimin vu yi, gaḵ ham nahubin yi rot megwëko yi nom aggata benom vu sa, in sa medo nehegin losho hil arid lo vahi. ¹² Gaḵ hil arid Apolos og sejj yi rot bë nök vu ham geving hil arid lo vahi, rëḵ gwëbeng su bë rëḵ nök rë, gaḵ yö rëḵ medo bemëm nabë natök vu aggata og mëm yö rëḵ nök.

Gagek Hus La

¹³ Ham malamin ham los gwegin ham, geham ayomin na timu vu Yesu meham bare niwëëḵ nabë maluh. ¹⁴ Ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham ahëmin geving mehönon megwevong ham huk nivesa los ayomin sepëp.

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gagek ngwë vu ham. Ham raḵ Stepanus vu distrik Akaya ni bë losho yi alam detu Kerisi-yi-alam mugin kesuu alam Akaya pin, lob kwaj nevo Anutu-yi-alam pangsën medenelok vu sir. ¹⁶ Nebë saga, om sa bë ham nengamin yes vu alam nabë saga, gevu alam sën denelok vu sir bedenevong huk ving sir lo. ¹⁷ Sa kwag vesa rot in Stepanus luho Potunatus gAkaikus bedeyam vu sa in ham su yoh vu bë nam sënë rë, om delok yah ham bömin medeyam vu sa. ¹⁸ Sir saga devong besa geham behil pin ayod nivesa, om ham gwëko alam nebë saga arëj jaḵ.

¹⁹ Lob Kerisi-yi-alam vu distrik Asia* pin kwaj nevo ham medenenër. Log Akwila luho Priska losho alam sën denesupin sir bedenejom raḵ vu Anutu lok luho hir beggang lo ahëj neving ham medenenër gagek semusën yök vu ham in Mehöböp yi alam ham los sir. ²⁰ Hil arid lo pin kwaj nevo ham medenenër. Om ham pin ahëmin nivesa vu ham geham najom* nemamin in Mehöböp yi alam ham.

²¹ Log sa Paulus, sengo kevu gagek dus teka sën neggëp hus agi raḵ nemag bë ham medo nivesa. ²² Mehöti bë su ahë geving Mehöböp rë, og Anutu gevong bemala nama. *Maranata!* (Degwa nebë Mehöböp duk nom pevis!) ²³ Mehöböp Yesu yi semusemu nök gëp geving ham. ²⁴ Sahëg neving ham pin in Kerisi Yesu duu hil pin revuh ti.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bë sa natu Kerisi Yesu yi sinarë lo. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam vu Korint saga, gevu Anutu-yi-alam pin sën denedo yoh vu distrik Akaya pin lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu nökö gëp geving ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa In Anutu Lok Vu Yi

³ Hil gaço hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak, in yi Anutu, mehö kwa vonginsën los aye semusën ala. ⁴ He nado los ngaa maggin medeginengin he pangsën rëk Anutu nesemu aye in he. Yö medo nevang nebë saga, om he ngo ayoh vu bë rëk semu ayemin in alam sën denedo lok maggin ayo lo, nabë sën Anutu nesemu aye in he agi. ⁵ In vanë aggagga sën tök vu Yesu lo tök vu he pangsën, rëk mu yik Kerisi aye semusën nedo ving he nebë saga ving. ⁶ Ngaa maggin tök vu he in bë gevang beham ayomin sepëp beham nom vu Anutu. Log Anutu semu aye in he behe ayomin sepëp in bë gevang beham ayomin sepëp jak dok buk sën ham kwerë maggin nabë he lo, bemëm ham bare niwëek. ⁷ He kwamin nevo ham behe rak ni vorot bë ham rëk gweko maggin nabë sën he, om Anutu rëk gevang beham ayomin sepëp jak geving nabë he.

⁸ Arig lo, ngaa maggin sën tök vu he ggëp distrik Asia* lo, saga he su ayoh vu bë adah vun in ham rë. Gaç vasap he pangsën medeginengin he ahon rot kesuu behe kwamin nevo bë mak he su rëk medo vesamin rë. ⁹ Ngaa saga tök vu he rot behe kwamin vo bë he rëk malamin nama yönon. Rëk he rak ni bë ngaa nebë saga netök vu he in bë he jak ni nabë he nimin wëek su yoh vu bë adok vu he rë, om hil getung malad in Anutu timu sën nenër balam-diiksën denekedi rak yah lo. ¹⁰ Anutu ko he vër in ngaa saga gehe su adiik rë, gerëk geko he vër nabë saga gökin. Yönon, he nehetung malamin in yi yö timu bë rëk geko he vër in ngaa vahi pin gök gökin nabë saga. ¹¹ Om hamek najom jak in dok vu he geving. Nabë sënë in Anutu gengo alam ngahisekë hir jomraksën medök vu he, behe dok vu alam ngahisekë bemëm kwaj vesa vu Anutu in he.

Paulus Su Nekuungin Alam Korint Rë

¹² He kwamin vesa in ngaa sënë behe rak ni bë yönon. Sënë nebë: He su kwamin nevo bë alam debo ngaa dok nah he huk rë, gaç Anutu og nelok vu he, gehe nehevong ngaa niröp los gagek anon sën Anutu vong vu he lo vu ham los alam pin. ¹³ Gehe su nekevu gagek peggirinsën malah gagek vun in ham rë, gaç he nekevu meneggëp rangah in bë ham natevin beham jak degwa ni. ¹⁴ Ham ngo rak he gagek vahi ni ggovek beham kwamin vesa in he nebë sën he rëk kwamin vesa in ham dok buk sën hil Mehöböp Yesu duk nom lo. ¹⁵ Sa kwag nevo gagek saga gesayog kehe sa vorot bë senök vu ham, besa gevang beham kwamin vesa natu beron luu rë, rëk ma. ¹⁶ Wirek og sa kwag nevo bë senök geto ham nyëg lok mëm sena Masedonia. Log nabë sa vu sagu mesenom, og sëk nom geto ham nyëg gökin, lok mëm ham gweli sa na aggata besenah Yudea. ¹⁷ Rëk ma gesa su yoh vu rë. Ma ham kwamin nevo bë senër bë sëk nökö rëk ma gesengo nër jeggin jeggin gesa su kwag nevo nivesa rë? Ma ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sa gevang ngaa, lok ma gesa nehako seggi seggi nebë alam-dob-yi? ¹⁸ Ma! Anutu mehö gagek anon degwa, om sa

nebë saga ving. Sa su nayogek los nanër ma loḵ ti rë. ¹⁹ In Anutu Nalu Kerisi Yesu sën alu Silvanus* geTimoti behe netateḵin yi degwa vu ham lo su nenër gageḵ luu loḵ ti rë, gaḵ yik nenër yõnon mu. ²⁰ In gageḵ pin sën Anutu joo lo, og degwa los anon neggëp vu Yesu yõ timu, om mëm hil gaḵo Anutu arë jaḵ behil angogekin nabë Anutu og mehõ nenër gageḵ anon mu. In Yesu vong banon rak. ²¹ Yik Anutu saga sën nër ving vu he gevu ham bë hil atu Kerisi-yi-alam yõnon lo, lob ggooin hil raḵ in bë hil gevong yi huk. ²² Log vong yi Anon Vabuung vu hil vorot in bë tato rangah nabë hil atu yi alam ggovek ya, gAnon Vabuung sënë nedo loḵ hil ayod in bë tato nabë Anutu yi gageḵ sën geḵo hil nah vu yi lo rëḵ anon jaḵ yõnon.

Paulus Su Ya Pevis Vu Sir Rë

²³ Nabë sa hekuung rak, og Anutu rëḵ gelë lob ngis sa mesa nadiiḵ. Rëḵ ma gesenër yõnon rot bë sa su bë gevong beham nimin namum in ngaa nipaya sën ham nevong lo rë, om sën sa su yõḵ Korint pevis rë. ²⁴ He su atu ham vongvingsën ala rë, gaḵ ham ngo vong ving Anutu niwëëḵ vorot menedo, rëḵ he bë adoḵ vu ham in ham kwamin vesa in Anutu.

2

¹ Om sën sengo kwag nevo loḵ ayog wirek beneggëp bë sa su nõḵ vu ham begevong mehil ayod maggin in ham ngaa nipaya saga natu beron luu. ² Gaḵ nabë sa gevong beham ayomin maggin, og re yoh vu bë gevong mesa kwag vesa? Ma! Alam vahi su deyoh vu bë degevong besa kwag vesa göḵin rë. ³ Nebë saga om sën sa kevu kapiya saga yõḵ vu ham wirek in bë ham gwërin ham in ngaa nipaya. In nabë senõḵ berup vu ham, og ham su gwevong besayog maggin in ham, gaḵ ham gwevong besa kwag vesa. Log sa kwag nevo ham nebë: Nabë sa kwag vesa in ngaa ti, og ham kwamin vesa geving behil kwad vesa dok ti. ⁴ In wirek sa kevu kapiya vu ham, lob sayog maggin gesa ayog ketul loḵ bemalaḵ ruk keseh, rëḵ sa su kevu in bë gevong nimumsën vu ham rë, gaḵ sa kevu in bë ham jaḵ ni rot nabë saḥëḵ neving ham pangsën.

Alam Korint Dekevoh Mehõ Sën Vong Ngaa Nipaya Lo Yi Nipaya Na

⁵ Lob mehõti sën vong paya lo, og su vong mesengo ti ayog maggin rë. Gaḵ vong beham pin ayomin maggin ving, –rëḵ mu sa su geḵev gageḵ, gaḵ sa bë nanër nabë vong beham vahi ayomin maggin. ⁶ Rëḵ ham vahi ngahiseḵë devo nyëvewen vu mehõ saga vorot om ggovek, ⁷ gemëm ham kwevoh yi nipaya na geham semu ayemin in yi, in rëḵ ayo maggin pangsën rot mekesuu, lom maggin sënë kepë yi bemala nama. ⁸ Om sa bë ham tato rangah nabë ham ahëmin neving yi yõnon.

⁹ Lob sa kevu kapiya yõḵ vu ham in bë sa seggi ham mesejaḵ ni nabë, ham rëḵ nengamin yes los dahis ma rëḵ nama! ¹⁰ Nabë ham dahun mehõti yi ngaa nipaya na, og sëḵ kwag birekin geving. Log ngaa nipaya sën sa dahun ya lo, og sa dahun ya neggëp Kerisi mala in bë dok vu ham. Mu sa kwag nevo bë maḵ su ngaa nipaya ti neggëp in bë sa dahun na rë. ¹¹ Rëḵ sa bë gero gageḵ rë, in Satan rëḵ pelëpin hil bekepë hil. In hil ngo araq kwa ni vorot.

Paulus Ayo Maggin Ggëp Troas

¹² Wirek saya verup Troas in bë nanër Kerisi yi Bengõ Nivesa rangah, lob Mehõbõp vong bedebë nengaj in sa gageḵ rot, lob sa medo nehevong yi huk vu sagu. ¹³ Rëḵ sa su nado nivesa rë, in arig Titus su verup vu sa rë. Lom tum sejom nemaj geseyom heto Masedonia.

Sinarë Denevong Mehõbõp Yi Huk Raḵ Anutu Niwëëḵ

14 Om sa nehako Anutu arë rak in Kerisi tu ngaa pin ala gehil atu yi alam meneli hil ving yi rak buk. Lom nevo huk vu hil bē hil gevong yi gagek na menoh vu nyēg pin nabē ngaa reggu nivesa balam pin degengo medejaḵ ni. 15 In Anutu nelē hil nebē Kerisi yi ngaa reggu nivesa sēn neya vu alam sēn deneggērin sir los alam sēn rēḵ malaj nama lo. 16 Lob vahi denḵo bē nivē vongin gevong medenadiik, log vahi denḵo bē reggu nivesa loḵ sir in demedo malaj-tumsēn degwata. Lob huk saga maḵ re rēḵ gevong menoh vu los dahisa? Ma! 17 Rēḵ mu heḵ su nanēr gagek nebē alam vahi rē. Senēr sir ngahiseḵē sēn denenēr Anutu yi gagek medeneko monē rak lo. Gaḵ heḵ atu Kerisi-yi-alam, om sēn he ayomin timu genanēr Anutu yi gagek menare mala.

3

Gagek Mewis Sēn Anutu Joo Ving Mehōnon

1 Maḵ ham kwamin nevo bē he nehako arēmin rak ggōkin yah-a? Ma maḵ he rēḵ gaḵo ḵapiya vu mehō ngwē in bē tatekin he vu ham nabē sēn alam vahi denevong lo? Ma maḵ ham kwevu ḵapiya nebē sēnē ti in doḵ vu he? Ma! 2 Yik ham ngo tu he ḵapiya sēn tatekin he. Lob gagek sēn neggēp loḵ ḵapiya sagi lo neggēp loḵ he ayomin, balam pin deyoh vu bē degelē medenatevin. 3 Lom neggēp rangah nebē ham tu Kerisi yi ḵapiya in tatekin yi Bengō Nivesa sēn vo vu he behe haḵo yōḵ vu ham lo. Rēḵ su kevu rak bēl veriik rē, gaḵ kevu rak Anutu sēn malatumsēn degwa lo yi Anon Vabuung. Log su kevu meneggēp rak gelōng petes la rē, gaḵ nekevu loḵ ham ayomin.

4 Lob he su ahōneng in gagek sagi rē, gaḵ he nanēr rangah meneggēp Anutu mala, in sēn he tu Kerisi-yi-alam ggovek ya lo. 5 Yōnon, he su ngo ayoh vu bē gevong Anutu yi huk rē, om sēn he su rēḵ nanēr nabē he ngo nehevong rē, gaḵ Anutu yō timu nelok vu he behe nehevong yi huk. 6 Yik yi timu sēnē sēn negadu he ahon behe yoh vu bē tatekin gagek mewis sēn Kerisi joo vu hil lo. Lom gagek mewis sēnē og su Horek sēn dekevu wirek meneggēp loḵ ḵapiya lo rē, gaḵ sēnēḵ Anon Vabuung yō yi gagek. In Horek sēn neggēp loḵ ḵapiya lo og denedeginengin hil bedenēnēr bē hil rēḵ malad nama. Rēḵ mā gAnon Vabuung vēr hil rak in bē hil medo malad-tumsēn.

7 Anutu kevu Horek sagi rak neggēp gelōng bevo vu hil kenud lo wirek, rēḵ hil su ayoh vu bē sepa doḵ rē, lob tato bē hil vongin malad nama. Nebē saga rēḵ mu buk sēn vo Horek vu hil kenud lo lo, og buk bōpata los arē, lob Moses mala niḵapiik ata bejēh loḵ alam Israel malaj besu deyoh vu bē degelē yi rē. Loḵ nahub rē lob niḵapiik saga nemaya. 8 Nebē saga rēḵ mu hil narak ni bē buk sēn Anon Vabuung gegin hil lo, og buk bōpata rot mekesuu buk ngwē sagi. 9 Gaḵ bē hil nanēr Horek sēn nenēr rangah bē hil nehevong paya lo yi buk nabē bōpata los arē, og hil nanēr Anon Vabuung sēn nenēr bē hil mehōnon yohvu lo yi buk nabē bōpata rot mekesuu ngwē muginsēn. 10 Yōnon, buk sēn hil anēr wirek bē bōpata los arē lo, og gwēbeng arē maḵ maya, in buk ngwē sagi arē bōpata rot bekesuu. 11 Hil nanēr Horek sēn yi huk maya lo nebē nivesa, om hil nanēr ngaa sēn gevong behil rēḵ medo degwata lo nabē nivesa rot mekesuu.

12 Lob he nehevong ving gagek sēnē, om sēn he su nimin ggōneng rē, gaḵ he nanēr rangah. 13 He su nehevong nebē Moses rē. Sēn nekebu mala rak tob in bē alam Israel su degelē nabē mala niḵapiik nemaya in nama na verōḵ yi lo rē. 14 Rēḵ mu alam Israel ayoj dahis rak besu derak ni nivesa rē, rot begwēbeng. Om nabē denanēr gagek mugeng sēn Anutu joo ving sir nyēdahis lo rangah, og kwaj nahēn maggin bevong bē tob nekebu malaj in gagek anon. Gaḵ bē ayoj na timu vu Kerisi og mēm yi timu yoh vu bē kehe tob sēnē vēr in

malaj medejaḵ gagek anon ni. ¹⁵ Rêḵ mu ma, in yô nahên denetevin Moses yi kapiya, lob vong bê tob neggërin ayoj. Rot begwëbeng. ¹⁶ Rêḵ mu nabë degërin ayoj nom vu Mehöböp og rêḵ bo tob saga vër in sir. ¹⁷ In Mehöböp sënë og yik yi Anon Vabuung, lob Mehöböp yi Anon Vabuung sënë neḵo hil vër in ngaa pin sën nedeginengin hil lo gehil nado nivesa.

¹⁸ Lob hil sënë, og ngaa ti su neggërin hil malad rê, gak Mehöböp yi nikapiik netum raḵ hil gehil nebë dubdub, om hil abër nikapiik saga na menoh vu mehönon vahi pin. Log nikapiik netum raḵ hil yoh vu buk, lom nepekwe hil behil rêḵ nid nabë yi Mehöböp yô kenu. Log Mehöböp yik yi Anon Vabuung menevong nebë sënë vu hil.

4

Alam Sinarë Nebë Dëg Sogek

¹ Anutu kwa vongin he lom vo huk sënë vu he, om sën he su sekëmin nema in huk sagi rê. ² Gaḵ he kehe he in ngaa nimumsën sën neggëp vunsën lo, gehe su nanër gagek kuungsën rê, gehe su nehaḵo gagek ngwë mananër lok yah Anutu yi gagek rê. Gaḵ he nanër gagek anon ya rangah in bê alam pin degengo medejaḵ huk sën he nehevong ggëp Anutu mala lo ni nabë yoh vu.

³ Lob Bengö Nivesa sën he nanër lo neggëp rangah. Yönon, maḵ yô neggëp vunsën in alam sën rêḵ malaj nama lo mu, ⁴ in su denevong ving rê. Gaḵ dob ala Satan kebu kwaj in bê Kerisi sën ni nebë Anutu lo, yi Bengö Nivesa niwëëk los arë böpata su natum dok ayoj medejaḵ ni. ⁵ In he su nanër he ngo bengömin rê, gaḵ he nanër Kerisi sën tu Mehöböp lo bengö, lob he nesepa lok Yesu om sën he tu ham hur ving. ⁶ In yik Anutu sën nër nyëdahis bê malakenu rangah jaḵ lo vong berangah raḵ ggëp hil ayod ving behil arak Anutu niwëëk los nikapiik ni. In Yesu tok yam rangah, behil halë bê rangah sënë neggëp rak mala.

⁷ Log he alam nimin paya nebë dëg sogek sën ningöhek lo, rêḵ Anutu tung yi ngaa nivesa anon lok yam he ayomin in bê mëm alam degelë medejaḵ ni nabë he su alam los nimin wëëk rê. Gaḵ mu yô nevong yi huk los niwëëk böpata lok he behe nehevong yi huk. ⁸ Yönon ngaa maggin neketumin he, rêḵ su nedahun he rê. He kwamin neketul lok, rêḵ he su kwamin nema verök yi rê. ⁹ Mehönon denetii he, rêḵ Anutu su nevu he ya rê. Denesis he behe heto navuv dob, rêḵ ma gehe su nadiik rê. ¹⁰ He haḵo Yesu yi diiksën raḵ yom he navimin raḵ buk vu nyëg pin behe nehaḵo vanë bedus raḵ bê he nadiik. Rêḵ he su nimin tebö in rê, gaḵ he nehaḵo vanë nebë saga in bê alam degelë medejaḵ ni nabë Yesu yoh vu bê gevong behil medo malad-tumsën nabë yi geving. ¹¹ He nehevong Yesu yi huk om sën denesis he sën nado vesamin lo yoh vu buk bebë he nadiik. Nebë saga in bê alam degelë he navimin medejaḵ ni nabë Yesu nedo mala-tumsën menelok vu he. ¹² Yönon, yoh vu buk pin og vong bê he nadiik, rêḵ mu yik nebë saga in bê mëm ham rêḵ medo malamin-tumsën vu tamusën.

¹³ Log Anon Vabuung vo niwëëk vu he in bê he ayomin na timu vu Anutu nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë, “Sayog neya timu vu Anutu om sën senër gagek rangah.” Lom he ayomin neya timu vu yi ving, om sën he nanër yi gagek rangah ving. ¹⁴ In he raḵ ni ggovek ya bê Anutu nër be Mehöböp Yesu kedi raḵ yah, gerëḵ nanër behë kedi jaḵ nah geving yi, gerëḵ geko he geving ham behil ana medo geving yi. ¹⁵ Kë! Ngaa maggin pin sënë netök vu he in bê dok vu ham, log Anutu yi semusemu noh vu alam ngahisekë menapup ayoj. Lob sënë gevong balam ngahisekë rot kwaj yesa rot vu Anutu medegeḵo arë jaḵ mekesuu.

Nгаа Maggin Sēn Netōk Vu Hil Lo Rēk Gevong Behil Arēd Bōpata Jak

¹⁶ Om sēn he su sekēmin nema in huk sēnē rē. Yōnon, he navimin nevingin bē nipaya jak, rēk Anutu nevo niwēek vu he ayomin benetu mewis rak yoh vu buk pin. ¹⁷ In maggin sēn netōk vu he agi, yik he nehalē nebē ngaa meris benedo buk dus teka mu. Rēk Anutu neving vu he in bē he arēmin bōpata rot megēp degwata los degwata bekesuu, lob he su ayoh vu bē tahu luho vu yi rē.

¹⁸ Lob he su malamin nesepa ngaa sēn hil nehalē rak malad lo rē, gak he malamin nesepa ngaa sēn hil su nehalē rak malad rē lo. In ngaa sēn hil nehalē rak malad lo og yik nedo buk dus teka mu, rēk ngaa sēn hil su nehalē rak malad rē lo, og nedo degwata los degwata.

5

Hil Rēk Ajōp Navid Mewis Yagek-yi

¹ In hil arak ni ggovek bē hil navid sēn hil nado lok vu dob gwēbeng agi og yik nebē numeng mu. Log nabē numeng sēnē petar na, og hil beggang ngwē sēn Anutu rēk bo vu hil lo nedo. Mehōnon su delev beggang saga rak nemaj rē, gak yō nedo yagek beyō nedo degwata los degwata. ² Yōnon, hil nado lok numeng sēnē lob hil nado los susēn. Om hil ahēd neving pangsen rot bē hil ajōp hil navid mewis gērin hil nabē tob benatu hil beggang yagek-yi. ³ In nabē hil ajōp hil navid yagek-yi, og rēk gērin hil gehil kenud su rēk medo meris rē.

⁴ In hil nahēn nado lok numeng sēnē, lob hil medo nehango vanē menasu. Rēk mu hil su nehevongin bē rēk hil kenud medo meris rē, gak hil navid sēnē rēk nadiik, om hil nehevongin bē ajōp hil navid mewis yagek-yi gōk na hil nabē tob mewis, behil medo malad-tumsēn yōnon.

⁵ Log Anutu yō ggooin hil rak in bē hil medo malad-tumsēn nabē sēnē, lob vo Anon Vabuung vu hil vorot in bē tato vu hil nabē rēk anon jak. ⁶ Om sēn he ngo nado los ayomin timu yoh vu buk, in he rak ni bē he navimin vong bē he beggang behe nado lok, rēk mu vu buk sēn he nado agi, og he su nado ving Mehōbōp lok yi nyēg rē geyō nahēn. ⁷ In gwēbeng hil ayod neya timu vu yi mu gemedo naya, gak hil su malad neraḡ yi rē. ⁸ Rēk mu senēr ggovek bē he nado los ayomin timu gehe ahēmin neving pangsen bē he gevuu navimin sēnē na gehe na medo nivesa geving Mehōbōp gēp ben. ⁹ Nebē saga, om nabē he medo geving yi dok ben, ma nabē he ngo nahēn nemedo adingnē, og yik he kwamin nevo Mehōbōp niwēek ata yoh vu buk bē he gevong ngaa noh vu sēn ahē neving lo. ¹⁰ In hil pin rēk bare Kerisi mala megengo hil gagek pin nabē hil nado lok hil navid dob yi sagi, og mak hil nehevong ngaa nivesa ma hil nehevong ngaa nipaya. Lob hil pin ti ti ngo rēk gaḡo nyēvewen dok nah.

Hil Adok Vu Alam In Denam Vu Anutu

¹¹ Lob he nahōneng in Mehōbōp, om sēn he nehevong huk in bē gevong balam ayoj na timu vu yi. Rēk he nado rangah atov ggēp Mehōbōp mala, lob sa kwag nevo bē mak ham rak he nimin ving. ¹² He su kevu gagek sēnē yōk vu ham in bē ham gwēko he arēmin jak rē, gak he kevu in bē ham jak ni. Lob ham yoh vu bē nanēr gagek dok nah vu alam sēn deneḡo sir rak in ngaa sēn denevong rak alam malaj rēk anon su neggēp lok ayoj rē lo. ¹³ Yōnon, nabē he kwamin masēn nebē sēn alam aga denenēr lo, og he kwamin masēn in bē he gevong Anutu yi huk beyik ggovek. Gak nabē he nado los kwamin, og he nado los kwamin in bē he dok vu ham. ¹⁴ In Kerisi yi ahēvingsēn kengev he, om sēn he nehevong yi huk. In he rak ni bē lok yah hil bed mediik in hil pin, lom sēnē vong bē hil pin adiiḡ ggovek ya. ¹⁵ Mehō sēnē lok yah hil pin bed bediiḡ in hil, om mēm hil mehōnon sēn nado malad vesa agi su medo mana

noh vu ngo kwad gökin. Gaḵ hil kwad bo Mehö sën loḵ yah hil bed bediik in hil gekedi raḵ yah lo, behil gevong noh vu yö kwa jaḵ buk pin.

¹⁶ Wirek he nehalë mehönnon navij mu bananër sir bë nijvesa genij paya, rëḵ gwëbeng he su nehevong nebë saga ggökin rë. Log wirek he nehalë Kerisi meseggi yi nebë saga ving, rëḵ gwëbeng he su neseggi yi nebë sënë ggökin rë.

¹⁷ Om nabë mehöti tu Kerisi-yi-alam, og Anutu vong yi betu mewis raḵ, gaḵ yi ngaa mugeng og maya veröḵ yi genelë ngaa pin nebë pekwë yi bemewis rak.

¹⁸ Anutu yö timu vong ngaa pin sënë, log vong Kerisi yam in bë gevong mamer vu hil, loḵ mëm vo huk-mamer-yi sënë loḵ yam hil nemad ving.

¹⁹ Huk-mamer-yi nebë hil nanër rangah nabë Anutu vong Kerisi yam in bë geko mehönnon pin denom vu yi, gesu rëḵ kwa bo hir ngaa nipaya sën denevong lo nabë nahën neggëp vu sir rë. Lob vo huk sënë vu hil bë hil nanër gagek-mamer-yi rangah.

²⁰ Om sën hil haḵo Kerisi avi menanër yi gagek rangah. Yik sënë nebë Anutu netahi alam pin raḵ hil avid. Hil nalok yah Kerisi ben menanër yi gagek vu alam pin menajij sir nebë, “Ham dahun ham, geham gwevuu keyëhsën na geham los Anutu medo jevuh ti.”

²¹ Mehö sënë su nevong ngaa nipaya ti rë, rëḵ Anutu supin hil ngaa nipaya pin yah rak yi betum loḵ yah hil bed bediik. Log saga vong bAnutu nelë hil nebë sën hil aloḵ yah Kerisi ben batu mehönnon yohvu lo.

6

Alam Sinarë Deneko Maggin Ngahisekë Raḵ Huk Sënë

¹ He nehevong huk ving Anutu om sën he nër niwëek vu ham bë: Ham ḵo Anutu yi semusen ggovek ya om ham su basap na meris. ² Gaḵ Anutu nër meneggëp loḵ yi kapiya bë:

“Getahi yam vu sa, lom sa hango loḵ buk sën sa halë hong nivesa lo.

Selok vu hong loḵ buk sën sehooin raḵ in bë sa gaḵo mehönnon denom vu sa lo.”

Om ham gwengo rë! Buk sën Anutu nelë hil nivesa lo yik gwëbeng sënë, log buk sën geḵo hil nah lo yik gwëbeng sënë.

³ He nimin lël bë alam su denanër gagek nipaya jaḵ Anutu yi huk sën he nehevong lo, om sën he su nehevong ngaa ti bemehönnon vahaj nelah lok medenevës rë. ⁴ Gaḵ he najom he ahon raḵ buk pin menehaḵo vanë sën netöḵ vu he lo. Loḵ buk sën he naraḵ vu in ngaa lo, gelok buk sën ngaa maggin nedeginengin he lo, og he nimin wëek meneḵerë vanë nebë sënë in bë tato nabë he tu Anutu yi hur yönon.

⁵ Log deneveek he gedenetung he ya karabus. Alam pin denereseeh rur raḵ he, geyam denetetup he in bë dengis he. He nehevong huk böp rot gehe su nahëp buk nivesa rë, gemeyip nevong he. ⁶ He nehevong ngaa niröp, gehe nehako kwa nivesa. He su hevong ahëmin sengën pevis rë. He nehevong nivesa vu alam, log Anon Vabuung nelok vu he, gehe ahëmin neving mehönnon yönon. ⁷ He nanër gagek anon mu, gehe nehevong huk raḵ Anutu niwëek. He najom gagek niröpsën-yi betu he ngaa-begö-yi loḵ he nemamin vahi vahi, behe nahërin begö raḵ vahi log nasis begö raḵ vahi. Yönon, he nehevong ngaa pin sënë in bë tato nabë Anutu yi hur he.

⁸ Log alam la deneko he arëmin raḵ, galam vahi denedahun he arëmin. Gesir la denenër gagek nipaya yah nenga raḵ he, gesir la denenër vu alam vahi bë he nehevong ngaa nivesa. Gesir vahi og denekuung bë he alam gagek tetuhinsën, rëḵ ma gehe nanër gagek anon mu, gehe nehevong Anutu yi huk.

⁹ Log alam vahi su denengo he bengömin rë, rëḵ mu he bengömin neggëp. Denevongin bë dengis he behe nadiik, rëḵ ma gehe nahën nado vesamin.

Denejoo gagek bē he nadiik, rēk ma gesu anon neraḱ rē. ¹⁰ He ayomin maggin, rēk ma gehe kwamin vesa rot yoh vu buk. He nado nebē alam sēn deneraḱ vu in ngaa lo, rēk ma gehe navo ngaanon vu alam ngahisekē. He alam sēn he hōmin kupek lu ngaa ma lo, rēk ma gengaanon pin tu he ngaa. ¹¹ O ham alam Korint, he su nalah he gagek ti vun in ham rē gaḱ he tateḱin he ayomin los dahis vu ham. ¹² He ahēmin neving ham yōnon, rēk ham su ahēmin neving he nebē saga rē. ¹³ Om ham gwevong nabē saga—sa nanēr gagek sēnē nebē sēn sa nanēr vu nalug lo—benanēr ayomin nom vu he geving.

Hil Atu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁴ Ham su najoo gagek menaduu ham betii alam sēn su ayoj neya timu vu Yesu rē lo. In ngaa yohvu los ngaa nipaya su denegga rak sir rē, log rangah los malakenu su hir ngaa neggēp ti rē. ¹⁵ Ma Kerisi ahē neving Satan meluho denedo lok ti? Ma alam sēn ayoj neya timu vu Yesu lo los alam sēn su ayoj neya timu vu yi rē lo, og deyoh vu bē kwaj bo ngaa gēp ti? Ma rot! ¹⁶ Anutu yi dub los nyēg gēbus hir ngaa su neggēp ti rē, log ham rak ni bē hil atu Anutu mala-tumsēn yi dub vabuung yoh vu sēn Anutu nēr wirek meneggēp lok yi kapiya lo bē, “Sēk medo geving sir gesena geving sir. Gesēk natu hir Anutu, log rēk denatu salam.”

¹⁷ Nebē saga log Mehōbōp nēr ving bē:

“Ham gooin ham jaḱ doḱ sir
 geham na medo yu ngwē.
 Ham pesu nemamin in ngaa nipaya,
 lok mēm sēk gaḱo ham nom.”

¹⁸ “Sēk natu ham amamin
 geham rēk natu sa nalug maluh los avēh lo.
 Niwēek ala Mehōbōp nēr nebē sēnē.”

7

¹ Om arig lo, sahēg neving ham log Anutu nēr gagek semusemu nebē sagi vu hil meneggēp. Om hil kevoh ngaa nipaya pin na in hil navid los hil ayod gehil medo nid veseek, lob hil agōneng in Anutu gesemu hil in hil natu alam nirōp yōnon.

Alam Korint Deggērin Sir Lom Mēm Paulus Kwa Vesa Rot

² Ham ahēmin geving he. He su hevong ngaa nipaya vu mehōti rē, gehe su tahu mehōti lok ngaa nipaya rē, gehe su hekuung in mehōti gehaḱo yi kupek rē. ³ Sa su nanēr gagek sēnē in bē nanēr jak ham rē, gaḱ senēr ggovek bē he ahēmin neving ham rot. Om nabē ham medo vesamin, og he medo vesamin, genabē ham nadiik, og he nadiik geving. ⁴ Senēr rangah rot vu ham gesa su nalah vun rē. Ngaa maggin tōḱ vu sa rot, rēk sa kwaḱ vesa gesa napisek in ham. ⁵ Yōnon, he ya verup distrik Masedonia wirek, lob he su nesewah navimin teka rē, gaḱ maggin aggagga netōḱ vu he. Begō tetup he rot, lob he newamin neraḱ gekwamin neya ngahi rot. ⁶ Rēk mu Anutu sēn nevong balam ayoj maggin ayoj sepēp neraḱ lo vong behe ayomin sepēp rak, in vong Titus yam vu he. ⁷ Titus yam, lob saga mu su vong behe ayomin sepēp rak rē. Gaḱ ham vong beTitus ahē nivesa lob ko gagek sēnē yam, lob yik rak saga sēn Anutu vong behe ayomin sepēp rak ving. Titus nēr vu he bē ham ahēmin ving pangsēn rot bē ham gwelē sa, beham ayomin maggin in ham vong ngaa nipaya, geham kwamin vo sa pangsēn rot bē ham doḱ vu sa. Sa hango gagek pin sēnē, lob sa kwam vesa rot. ⁸ Serak ni bē sa kapiya vong beham ayomin maggin, rēk sa su ayog maggin in sēnē rē. E! Wirek sayog maggin, in serak ni bē kapiya sēnē vong beham ayomin maggin, rēk yik dus teka mu. ⁹ Rēk

gwëbeng og sa kwag vesa. Sa su kwag vesa in sën ham ayomin maggin agi rë, gaḵ sa kwag vesa in ham ayomin maggin sënë vong beham wërin ham. Seraḵ ni bē Anutu yō vong beham ayomin maggin, gaḵ he gageḵ su vong paya vu ham rë. ¹⁰ Yōnon, ngaa maggin sën netōḵ vu hil lo, nabë gevong behil agërin hil nah vu Anutu bAnutu geḵo hil, og maggin saga og ngaa nivesa gehil su kwad na luu luu in. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nabë ngaa maggin natōḵ vu sir, og su rëḵ degërin sir nah vu Anutu rë. Gaḵ nengaj dahis, lob maggin saga nekepë sir benevong bemalaj rëḵ nama verōḵ yi. ¹¹ Om ham kwamin bo maggin sën nedeginengin ham lo nabë Anutu nevong vu ham, in maggin saga vong beham pevis beseggi gageḵ sën neggëp vu ham lo. Beham vengwëng raḵ pevis betateḵin degwa, log ham hōneng in Anutu benimin lëlin ngaa nipaya saga. Kë, log ham ahëmin ving rot bē ham gwelë sa, geham kwamin nevo sa rot, geham nimin wëëḵ bevong nyëvewen vu mehō sën nevong ngaa nipaya aga lo. Ham nevong ngaa pin saga in bē ham semu ham gageḵ, lob tōḵ rangah ggovek ya bemaya. ¹² Om degwa sën sa kevu gageḵ yōḵ vu ham wireḵ lo, og sa su kevu raḵ mehō sën vong ngaa nipaya lo mu rë, gesu degwa raḵ mehō ngwë sën ngwë nevong paya vu yi lo mu rë, gaḵ sa kevu in bē ham jaḵ ni gëp Anutu mala nabë ham ahëmin neving he yōnon. ¹³ Lob ham nero gageḵ nebë saga, lob mëm he kwamin vesa.

Lob he kwamin vesa pangsën rot in ham vong beTitus ayo sepëp bekwa vesa rot. ¹⁴ In wireḵ sa hako ham raḵ rak Titus mala, rëḵ sa su nig mum in sa gageḵ sagi rë, gaḵ he gageḵ pin sën he nër vu ham wireḵ lo, og yōnon. Om sën he hako ham arëmin raḵ rak Titus mala lo, og mëm gwëbeng tōḵ yam rangah ving bē yōnon rot. ¹⁵ Lob Titus kwa vesa pangsën vu ham in yōḵ vu ham, log ham pin nengamin yes meko yi raḵ los ham hurek babu. ¹⁶ Lob sahëg nivesa in sa halë bē ngaa pin sën ham nevong lo og ham nevong nivesa.

8

Kerisi-yi-alam Hir Huk Nebë Dedoḵ Vu Arij Lo

¹ Arig lo, sa bē geturin Anutu yi semusën sën vong banon raḵ vu Kerisi-yi-alam vu distrik Masedonia lo yi gageḵ vu ham rë. ² In maggin nedeginengin sir yoh vu buk rëḵ kwaj vesa rot. Sir alam sën deneraḵ vu in ngaa yōnon, rëḵ mu kwaj nevo gageḵ ti medenero. Gageḵ lo nebë degetung seriveng in doḵ vu alam vahi, lom detung bebōpata rot. ³ Seraḵ ni om sën sa nanër sir rangah bē yō denevong yoh vu kwaj, gaḵ mehōti su gejiin sir rë, log hir monë sën yoh vu bē degetung natu seriveng lo, og saga denetung gedenetung la nesevōḵ ving beneya bōpata rot. ⁴ Gedeneketag vu he yoh vu buk bē he ngōgeḵ gegako hir seriveng na medoḵ vu Yesu-yi-alam vu Yerusalem geving. ⁵ Lob su denetung monë mu yoh vu sën he kwamin nevo bē degetung lo rë, gaḵ denetung sir netu seriveng vu Anutu muginsën, loḵ mëm denetung monë ving. Denesepa loḵ Anutu kwa bedenetung sir loḵ yam he nemamin bedenër bē degevong noh vu he ayemin. ⁶ Om sën he nër vu Titus bē gero huk sën nevong loḵ ham nyëg wireḵ lo benama na geving rë. Nabë sën alam Masedonia devong vorot lo. Sënëḵ sa nanër huk sën ham doḵ vu alam sën hej kupeḵ lu ngaa ma lo. ⁷ Ngaa pin sën ham nevong lo, og ngaa nivesa rot. Ham ayomin neya timu vu Anutu yōnon, lob ham netahu alam loḵ Kerisi yi gageḵ rot. Ham los kwamin, lob ham kwedi yōnon bē gwevong Anutu yi huk, lob ham ahëmin neving he pangsën rot, om sa nanër vu ham nabë hameḵ pasang doḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo rot geving. ⁸ Sa su bē rëḵ bo horek vu ham rë! Gaḵ alam pin sagi denetung seriveng los nij yes, om sa bē seggi ham nabë ham rëḵ ahëmin geving Anutu yi huk yōnon ma nama. ⁹ Ham raḵ ni bē hil Mehōbōp

Yesu Kerisi semu hil yōnon. Yi mehō los arē ggoreksēn-yi rēk vong yi lok yah tu mehō nema masēn in ham, in bē nema masēn sagi gevong beham gwērīn ham, lob ham natu alam los bengōmin ggoreksēn-yi gēp yagek. ¹⁰ Rēk mu sengo nēr yoh vu kwag mu, in sa kwag nevo bē: Nabē ham gwetung seriveng nabē sēnē, og nivesa, in ham ngo nēr huk sēnē mugin beham tung seriveng la ggovek ya lok ta ngwē wirek. ¹¹ Om ham semu huk sēn ham ko rak wirek lo menama na rē. Ham nengamin yes megwetung seriveng noh vu sēn ham monē neggēp vu ham lo. ¹² Nabē mehōti ayo kehe yi begetung seriveng noh vu sēn yi monē neggēp vu yi lo, og Anutu rēk gelē yi nivesa. Gak nabē yi ngaa su neggēp rē, og Anutu rak ni beyik ggovek. ¹³ Sa su nēr bē ham gwetung seriveng bōp in bē dok vu alam vahī geham jak vu in ngaa rē, gak sa bē ham pin medo nivesa gēp ti. ¹⁴ Gwēbeng sēnē og ham ngaa ngahisekē neggēp, om ham dok vu sir sēn hej ngaa ma lo. Rēk mu nahub genabē hir kupek la gēp vu sir geham hōmin nama, og tum rēk dedok vu ham beham semu ham vewen vewen nabē saga. ¹⁵ Noh vu gagek sēn dekevu meneggēp lok Anutu-yi-kapiya lo bē, “Alam sēn denesupin mana* ngahisekē lo, og su la nedo mepetar ya rē, gesir sēn denesupin hej paya teka mu lo, og su dediikahēj rē.”

Alam-huk-yi La Ya Deverup Korint

¹⁶ Sa kwag vesa vu Anutu in vong beTitus ahē neving ham nebē sa. ¹⁷ Yōnon, nenga yes vu sa gagek, rēk mu yō ahē neving ham, om sēn yō kwa vo menyōk vu ham.

¹⁸ Log he hevong hil arid ti sēn Kerisi-yi-alam pin dengo bengō bē nenēr tanēsēn nivesa lo beneyōk ving yi. ¹⁹ Lob su saga mu rē, gak Kerisi-yi-alam pin deggooin yi rak in bē na geving sa balu gako seriveng semusēn sēn hil nehetung lo na vu alam sēn hej ngaa ma lo. He kwamin ya vu huk sagi gehe nimin wēek menehevong in bē gako Anutu arē jak. ²⁰ Rēk he nimin lēl bē mehō la su denanēr gagek nipaya jak he nabē he su nehegin seriveng bōpata sēnē nivesa rē, om sēn he hevong hil arid sēnē yōk ving. ²¹ He su kwamin vo bē he gevong ngaa nrōp gēp Mehōbōp timu yō mala mu rē, gak he bē gevong gēp mehōnon malaj geving.

²² Log he hevong hil arid ngwē in bē nōk geving luho. He seggi mehō ngwē sēnē lok huk aggagga buk ngahisekē, rēk he halē bē niwēek menevong. Lob serak ni bē rēk niwēek rot megevong huk sēnē geving, in ayo ya timu bē ham rēk gwevong ngaa nivesa.

²³ Log Titus, og ham jak ni nabē sa mehō sēn alu nehevong huk lok ti in bē adok vu ham lo. Gehil arid luu sēnē, og ham jak ni nabē Kerisi-yi-alam hir hur luho, lob luho denēk Kerisi arē rak rot rak luho hir huk. ²⁴ Om ham ahēmin geving lōho megweko sir jak, bAnutu-yi-alam pin degelē medejak ni. Geham gwevong begagek sēn he nehako ham rak vu lōho lo anon jak.

9

Seriveng Sēn Dok Vu Anutu-yi-alam

¹ Ham ngo gagek rak seriveng sēn dok vu Anutu-yi-alam lo ggovek ya, om sa su rēk kevu gagek adingsekē vu ham jak ngaa sēnē rē. ² In serak ni bē ham ayomin kehe ham vorot menedo, om sēn sa hako ham rak vu alam Masedonia nebē, “Alam distrik Akaya detung seriveng ggovek ya lok ta ngwē wirek.” Lob dengo ham bengōmin bē ham nevong nebē saga, lom sir ngahisekē ayoj ggee rot, lom detung ving nebē ham. ³ Om sēn sa hevong behil arid lo sagi deyōk in bē he su gako ham jak in gagek saga meris mu, gak sa bē ham gwero ngaa sēnē borot begovek na. ⁴ Gak nabē alam Masedonia la denōk geving sa behe nōk natōk vu ham geham su supin ham seriveng

ggovek ya rë, og ham rëk gwevong behe, geham, behil nid namum pangsen rot. In sayog ya timu vu ham behako ham aremin rak be ham supin ggovek ya. ⁵ Nebë saga, om sën sa gejiin hil arid lo sagi be denamugin medenok vu ham in degevang beham gwetung ham seriveng sën ham ner lo begovek na borot. Rëk mu ham gwetung los ahëmin nivesa, gak ham su gwetung los gwevong ayemin vu. ⁶ Om ham kwamin bo sënë rë: Mehöti be baroh nos mahen teka, og yik rëk geko nos anon mahen teka. Log mehöti be baroh nos huk böpata, og rëk geko nos anon ngahisekë. ⁷ Om ham pin ti ti ngo kwamin bo dok ayomin nabë ham neyoh vu be gwetung va la natu seriveng, og mem ham gwetung noh vu saga. Ham su gwetung los ayomin maggin, geham su gwetung in ham nehöneng in mehö ngwë malaj. Gak Anutu ahë neving be mehönon degetung seriveng vu yi los kwaj vesa. ⁸ In Anutu yoh vu be rëk bo semusen nivesa vesa pin vu ham, beham su jak vu in ngaa ti rë, gak ham yoh vu be rëk medo nivesa bedok vu alam vahi geving jak buk pin. ⁹ Sënë yoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë:

“Mehö sënë nelok vu alam sën hej ngaa nema lo
gesu neggulin yi ngaa in sir rë.

Yö nevang ngaa niröp nebë sënë,
om arë rëk gëp degwata.”

¹⁰ Anutu nevo nos vë vu mehö sën nevaroh lo, genevo nos anon sën ga lo vu yi ving. Om rëk gevang vë vu ham geving in ham gwetung natu seriveng, lob gevang beberong rot. In mem ngaa niröp sën ham nevang lo rëk dok vu alam ngahisekë. ¹¹ Lob mem rëk ham ngaa ngaa ngahisekë beham noh vu be dok vu alam ngahisekë. Lob ham kupek lu ngaa sënë rëk gevang bekwaj vesa vu Anutu in he huk. ¹² Yönon, ham nevang huk nivesa nebë sënë beham nelok vu Anutu-yi-alam in ngaa sën denerak vu in lo. Lob ham su nevang saga mu rë, gak ham nevang bekwaj vesa böpata rot vu Anutu in ngaa nebë sënë ving. ¹³ Huk sën ham nevang menelok vu hil arid lo agi rëk tato ham rangah vu sir bedajak ham nimir rot nabë: Ham nesepa lok Anutu yi gagek menero geham nehurek Kerisi yi Bengö Nivesa babu. Log rëk degelë nabë ham vu kupek lu ngaa vu sir rot, gevu alam vahi pin ving, lom degek Anutu arë jak in ham. ¹⁴ Lob rëk dejak ni nabë Anutu yi semusen böpata neggëp vu ham, lob mem ahëj geving ham pangsen gedenajom jak in ham vu Anutu. ¹⁵ Lob hil kwad vesa rot vu Anutu in ngaa böp ti sën vo vu hil lo, in ngaa böpata rot mekesuu ngaa vahi pin.

10

Paulus Dahun Gagek Nipaya Sën Denër Rak Alam Sinarë Lo Ya

¹ Alam la denenër gagek rak sa Paulus be: Sa nado ving ham, og sa nanër gagek ahë yes vu ham, gak sa nado adingnë og sa nekevu gagek ahë sekë rak ham. Nebë saga, om sa kevu gagek dus ti sënë neyök vu ham. Sa dahun sa bemalag yes rak nebë Kerisi gesa ketag vu ham. ² Sa ketag vu ham nabë ham gwëgin ham in senök berup vu ham, og sa su nanër gagek ahë sekë jak ham. Rëk mu sa kwag nevo be mak sëk nanër niwëek vu ham la sën kwaj nevo be he nehevong ngaa nebë alam-dob-yi lo. ³ Yönon, he mehönon, rëk he su nasis begö nebë sën mehönon denesis lo rë. ⁴ In ngaa-begö-yi sën he nasis begö rak lo, og su ngaa-dob-yi rë. Gak he nasis begö rak Anutu niwëek, om sën he ayoh vu be kevoh katum niwëek sën alam nij paya lok denedo lo na. ⁵ Katum sënë nebë hir gagek tetuhinsën sën kwaj nevo lo, gegagek sevöksën pin sën alam denenër in be degërin alam sën be dejak Anutu ni lo. Gehe nahërin ngaa pin sën mehönon kwaj nevo lo, in be alam yö dedahun sir medetamuin Kerisi.

⁶ Lom ham wërin ham ggovek ya beham tamuïn Kerisi vorot, om nabë ham gwevong ngaa ti paya, og he rëk abo nyëvewen doḵ nah vu ham. ⁷ Ham kwamin bo ngaa sën neggëp rangah ggëp ham malamin agi rë! Nabë mehöti kwa nevo bë tu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya, og kwa bo nah bejak ni nabë su yi perurek timu tu Kerisi yi mehö rë, gaḵ he tu Kerisi-yi-alam ving nebë yi, behil pin neggëp ti. ⁸ Mehöböp vong mesetu ggev in bë sedok vu ham beham gwevong geving niwëëk, gaḵ su vong sa in bë sa kevoh ham na rë. Maḵ ham kwamin nevo bë sa nehako sa raḵ in huk sënë, rëk mu sa su rëk nig namum in ngaa sën Anutu vong vu sa lo rë. ⁹ Gaḵ sa su hevongin bë ham göneng in sa ḵapiya mu, gesa malag og nama rë. ¹⁰ Yönon, mehö la denenër gagek yah nenga raḵ sa bë, “Yi ḵapiya los maggin genenër gagek ahë sekë raḵ hil, gaḵ nabë berup og hil rëk galë yi nabë niwëëk ma genepegöpin gagek.” ¹¹ Om mehö sën nenër gagek agi, og yö jak ni rë nabë: He nöḵ berup vu ham, og yik he rëk gevang ngaa timu noh vu gagek sën he neḵevu loḵ ḵapiya vu ham lo.

¹² Lob he su ayoh vu bë tahu alam sën deneko sir raḵ lo begako he jak nabë sir rë. In alam saga, og alam kwaj masën medenetahu sir vu mehö ngwë medeneseggi sir raḵ yö hir huk gedeneḵo sir raḵ meris mu. ¹³ Rëk he, og he su ayoh vu bë gaḵo he jak pangsen mekesuu huk sën Anutu vong lok he nemamin lo rë. Gaḵ he nesepa loḵ huk sën Anutu vo ggelek he lo, lob he hevong yoh vu saga bayök verup vu ham ving. ¹⁴ He su ngo kwamin nevo beverup ayök vu ham meris rë, gaḵ he haḵo Kerisi yi Bengö Nivesa mayök vu ham nyëdahis in Anutu yö vo huk sënë vu he. ¹⁵ Mehö ngwë su denevong huk sënë rëk he nehako he raḵ in rë, gaḵ he ngo hevong huk in ham. Lob he malamin nesepa bë ham ayomin na timu vu Yesu anon rot rë, loḵ mëm ham gwevong behe gevuu ham gana nyëg la geving. ¹⁶ Nabë sënë in he gaḵo Bengö Nivesa na vu alam vahi vu nyëg ngwë. He su rëk adok na mehö ngwë hir huk megaḵo arëmin jak meris in ngaa sën denevong lo rë. ¹⁷ Rëk mu nabë mehöti napisëk, og napisëk in Mehöböp timu. ¹⁸ In mehöti sën yö neḵo arë rak lo, og Anutu su rëk ngoḵekin yi gagek rë. Gaḵ mëm nabë Mehöböp geko mehö sënë arë jak, og mëm rëk yi mehö-los-bengö yönon.

11

Paulus Nër Alam Sinarë Gagek-kuungsën-yi Hir Huk Rangah

¹ Sa bë ḵevu gagek-kwamasën-yi ti meham natevin rë! Om ham naḵöök geham natevin! ² Sa gagek sënë nebë: Anutu ahë neving ham pangsen meneggooïn ham raḵ netu yi ngaa, lom sa ahëg neving ham pangsen rot nebë sënë ving. Yönon, sehooïn ham raḵ ggovek ya in bë ham jak vu maluh timu. Sa bë gevang ham vu Kerisi nabë sën avëh avö yö nedo niröp anon merak vu maluh lo. ³ Rëk mu sa nahöneng in bë ngaa ti rëk kepë ham nabë sën nyël tetuhin Eva wirek bekepë yi lo. In maḵ ham rëk kwamin bo ngaa nipaya geham rëk gwevuu Kerisi na geham su ayomin na timu vu yi rë. ⁴ Sa nahöneng nebë saga in sa kwag nevo bë mehö nidahis ti bë nöḵ berup vu ham benanër kerisi ngwë yööhu sën he su anër vu ham rë lo vu ham, ma nabë geko memö ngwë sën su Anon Vabuung soḵek rë lo, ma bengö ngwë yööhu sën ham su vong ving wirek rë lo, og maḵ ham rëk gweko mehö saga jak pevis. ⁵ Rëk serak ni bë alam sën ham nër bë sinarë soḵek lo, og sir saga su dekesuu sa rë. ⁶ Yönon, maḵ sa nanër gagek mekwag neketul loḵ in. Rëk mu ham raḵ ni bë sa kwag neggëp, in he netateḵin gagek anon pin vu ham wirek beham nengo.

⁷ Ham raḵ ni bë sa nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham wirek, og sa su nehako monë raḵ saga rë. Ma sën sa nedahun sa in bë gaḵo ham jak agi, og maḵ sa nehevong paya ma nivesa? ⁸ Sa haḵo monë vu Kerisi-yi-alam vahi in

bè dok vu sa gesa gevang huk in ham, lob sènè vong bè sèn sa nahodek hir monè. ⁹ Wirek sa nado ving ham lob sa narak vu in ngaa, rək sa su neketag ngaa menavo maggin vu ham ti rē. Gaḱ arig lo vu Masedonia medeverup Korint lom mēm delok vu sa in ngaa lu ngaa sèn sa narak vu in lo. Yōnon, sa nehegin sa nivesa gesa su neketag in ngaa ti menavo maggin vu ham rē. Gesək gegin sa nivesa noh vu buk nabè saga. ¹⁰ Kerisi yi gagek anon neggēp loḱ sayog, om senēr beyōnon rot bè sa su navo maggin vu ham rē, om mehōti su yoh vu bè rək mehoo sa rē. ¹¹ Maḱ sa su nehako monè lu ngaa vu ham rē in degwa va? Maḱ sa su ahēg neving ham rē? Ma! Anutu raḱ ni bè sahēg neving ham yōnon! ¹² Rək sengo rək medo gevang noh vu sa gagek saḱ, in alam la denesero aggata in bè yō degeko arēj jaḱ balam degelē sir nabè he los sir neggēp ti. Rək ma gesa nehevong in bè segērin aggata in sir. ¹³ In alam sènè sir sinarē kuungsèn. Denepekwe arēj medenetetuhin ham bè Kerisi yi sinarē sir, rək ma gesu denevong yi huk nirōp rē. ¹⁴ Om ham su gwelēk in ngaa sènè, in hil narak ni bè Satan yō nepekwe yi benavi nivesa nerak neyoh vu angēr rangah-yi. ¹⁵ Nebè saga, om nabè yi hur depekwe sir nabè saga geving balam degelē sir nabè sir alam nijvesa, og hil su avid natōk in sir. Rək mu alam sènè rək denatōk jaḱ nipaya nyēvewen dok nah hir huk sènè vu tamusèn.

Paulus Neko Maggin Ngahisekē Raḱ Huk Sinarē

¹⁶ Senēr nebè sènè ggovek, rək sa bè nanēr gökin nah nabè: Mehōti su gekuung nabè sa mehō kwag masèn. Gaḱ nabè ham kwamin nevo nebè sènè, og ggovek. Ham ngo kwamin bo nabè saga, om ham naḱōōk gemēm sa napisek in sa teka rē. ¹⁷ Mehōbōp su vo gagek sènè vu sa rē, gaḱ sa bè ngo nanēr nabè sèn alam ngōk ngōk denenēr lo, in serak ni bè ngaa anon neggēp vu sa, om sək napisek in. ¹⁸ Sa halē bè alam ngahisekē denepisek in ngaa sèn denevong ggēp dob lo, om maam sa bè napisek in sa ngaa vahi geving. ¹⁹ E kē mēm, ham alam los kwamin nivesa, om sèn alam ngōk ngōk og ham nelē sir mu gedenenēr gagek jeggin jeggin vu ham! ²⁰ Yōnon! Nabè mehōti gedu gagek in ham nabè ham natu yi karabus megwevong yi huk, ma nabè ga ham ngaa pin, ma gevang sebul in ham, ma geko yi jaḱ vu ham, ma ketul ham malamin, og ham su neveya in yi rē. ²¹ Rək he, og he su nehevong nimin wēek bevasap ham nebè alam saga rē, om sèn mēm maḱ sək nig namum, in ham nēr sa bè sa mehō nig wēek masèn.

Rək mu nabè mehōti niwēek menapisek in yi ngaa ti-om sa hevongin nanēr gagek-kwamasèn-yi-og sa nig wēek mesa napisek in sa ngaa geving. ²² Sir alam Hibru? Og yik sa ving! Sir alam Israel-a? Og yik sa ving! Sir Abraham yi mewis-a? Og yik sa ving! ²³ Log Kerisi yi hur sir-a?—Sa nahèn nesepa loḱ gagek-kwamasèn-yi lo!—Og sa kesuu sir loḱ Kerisi yi huk. Sa nehevong huk bōp niwēek ata kesuu sir. Seya karabus beron ngahisekē rot raḱ yi huk kesuu sir, gedeneveek sa beron ngahisekē rot kesuu sir bedus nerak in bè sa nadiik. ²⁴ Alam Yuda deveek sa ving buk nemadvahi, lob deveek sa beron ^{39*} yoh vu pin. ²⁵ Log buk ti lob alam Rom deveek sa raḱ beggi, loḱ sirek deveek buk ngwē yah, loḱ sirek denevong buk ti yah ving benetu beron lōō. Log buk ngwē lob alam detengwa sa raḱ gelōng beron ti. Log sa nehako loḱ nyēg rot raḱ yaḱ, lob yaḱ lōō devong paya in sa beron lōō bedeluk ya loo gebinē. Beron ti saga og sehēp nahōk loo yoh vu buk ti gerangah ngwē bedus raḱ bè sa nadiik na rək ma. ²⁶ Sa naya aggata ading raḱ buk, lob bēl nevaar

* **11:24:** Moses yi horek nēr bè debeek mehōti og debeek mena berup dah dok mehōdahis luu, in nabè dekesuu og maḱ rək degelē mehōnon nabè ngaa meris bedegevong rii jaḱ menadiik. Nebè saga om alam Yuda bè debeek mehōti og deneveek beron 39 mu.

benevongin bē geko sa na beron ngahi, rēk ma. Log buk vahi og alam-begō-hodek bē dengis sa. Log buk vahi og sengo salam Yuda bē dengis sa mesa nadiik, log buk vahi og alam-yu-ngwē bē dengis sa. Gebuk vahi og alam bē dengis sa gēp beggang telig atov mesa nadiik, log buk vahi bē dengis sa gēp vos ayo. Log buk vahi og loo bē jehōō sa, gebuk vahi og alam sēn denetetuḥin bē Kerisi-yi-alam sir lo bē dengis sa mesa nadiik. ²⁷ Sa nehevong huk bōp rot meseḱēg nemaya. Sehēp natum yoh vu buk ngahiseḱē. Sa nadiikahēg in nos gayog nevev in bēl kul. Meyip nevong sa beron ngahi, gayōong nesis sa in tob naya in sa.

²⁸ Lob yīk su sagi mu rē, gak maggin ngahiseḱē nedeginengin sa yoh vu buk, log sa nado mekwaḡ kwaḡ raḱ buk pin ving besa nesero aggata in bē mēm sa gegin Kerisi-yi-alam nivesa. ²⁹ Bē mehōti ayo neggōneng in ngaa, og sayog neggōneng in ngaa saga ving bē sa su rēk gevong rē in rēk kepē yi. Log bē ngaa nipaya nekepē mehōti, og sahēg sengēn in ngaa nebē saga. ³⁰ Nabē sa napisek, og sēḱ napisek in sēn sa nig wēek ma lo.

³¹ Lob Mehōbōp Yesu Ama Anutu sēn arē bōpata neggēp degwata lo raḱ ni bē sa su netetuhin rē. ³² Sa nado nyēg bōp Damaskus wirek, lob kiap sēn mehō-los-bengō Aretas tung in gegin nyēg sagu lo, nēr bahēvavu la medo denegin aggata avi pin in bē denaduu sa medegetung sa na karabus. ³³ Rēk hil arid lo detung sa lok ya kadaḱaad medejom sa ggōk ya katum yu meseya dobnē, bemēm sa veva in yi meseyam.

12

Anutu Tato Ngaa Ngahiseḱē Lok Pesepsēn Vu Paulus

¹ Aggata ngwē su neggēp rē! Yōnon, ngaa sēnē su yoh vu bē dok vu hil rē, rēk maam sengo napisek benanēr pesepsēn los gagek vunsēn sēn Mehōbōp tato vu sa lo rangah rē. ² Serak Kerisi yi mehōti* ni, gAnutu ko yi rak ya yagek yi teb ti sēn netu lōō lo. Yō wirek rot beta nemadluho bevidek lubeluu ggovek ya-mak mehō sēnē ya yōnon ma ggēp banon mu ya ma, sa dugin. Anutu yō rak ni.

³⁻⁴ Log serak ni bē Anutu ko mehō sēnē ya Paradis ving-mak ya yōnon, ma ggēp banon mu ya ma, sa dugin. Anutu mu yō neraḱ ni. Log nengo gagek vabuung sēn su yoh vu bē mehōti nanēr rangah rē lo vu sagu. ⁵ Bē mehōti nabē sēnē, og seyoh vu bē napisek in, rēk sa, og sa su rēk napisek in rē. Bē sa napisek in sa, og yīk sēḱ nanēr nabē sa su nig wēek rē beyīk ggovek saga.

⁶ Nabē sengo napisek in sa, og sa su rēk nig namum rē, in sēḱ nanēr los anon. Rēk sa su ngo rēḱ napisek in sa rē, in sa nig lēl bē mehōti su kwa bo sa gagek saga megelē nabē sa mehō nig vesa. Gak sa hevongin bē ham gwelē ngaa sēn sa nehevong los ham gwengō gagek sēn sa nanēr lo mu, beham jak sa nig nirōp jak saga.

Ngaa Nebē Rureḱ Duu Paulus Navi

⁷ Gagek sēn Anutu tato vu sa agi, og ngaa bōpata rot, lob Anutu nilēl bē sa su gako sa jak pangsēn, om sēn vong ngaa ti nebē rureḱ yam bemedo neduu sa naviḡ. Sēnē vong bē Satan yi angēr ti verup sis sa in bē dahun sa gesa su gako sa jak pangsēn.

⁸ Lob sa ketag vu Mehōbōp niwēek rot beron lōō bē geko ngaa sēnē vēr in sa. ⁹ Rēk ma genēr yom vu sa bē, “Sa semusēn neyōk vu hong rot om ggovek, in nim wēek ma, om sēn sa nig wēek yoh vu bē gevong huk begēp rangah in mēm alam degelē medejaḱ ni.” Mehōbōp nēr nebē sēnē, om sēn sēḱ napisek

* **12:2:** Paulus yō nenēr yi rēk nelah yi vun menenēr bē mehōti.

in sën sa nig wëek ma agi. Lob sa kwag vesa rot in serak ni bë Kerisi niwëek nedo lok sa. ¹⁰ Nebë sënë, om nabë sa gevang paya, ma alam denanër gagek nipaya jak sa, ma ngaa maggin aggagga natök vu sa, ma alam degevang paya vu sa in Kerisi yi hur sa, og sa kwag vesa rot. In nelok buk sën sa nig wëek nema lo, og Anutu negadu sa bemëm sa nig wëek nerak yönon.

Paulus Negadu Alam Korint In Bë Degevang Geving Niwëek

¹¹ Gagek sën senër agi og yik gagek-kwamasën-yi, rëk mu degwa neggëp vu ham in ham su ko sa rak rë gema. Yönon, sa mehö meris, rëk ham alam sinarë sogek sënë su dekesuu sa rë. ¹² In sejom sa ahon gesa nehevang huk böp ngahisekë ggëp ham nyëg besa tato sinarë hir gebum pin vu ham: Sa hevong ngaa böp böp los huk aggagga gengaa nidug. ¹³ Kerisi-yi-alam ham yönon, rëk nebë va sën ham kwamin nevo bë Kerisi-yi-alam vahi denevang ngaa nivesa medekesuu ham-ë? Maq yik dekesuu ham lok ngaa timu sënë, sën sa su nehako ham ngaa menavo maggin vu ham rë agi. Om nabë ham kwamin nevo bë sa hevong paya vu ham nebë saga, og ham dahun sa ngaa nipaya sënë na!

¹⁴ Log gwëbeng sa semu sa netu beron löö in bë senök vu ham, rëk sa su rëk gaço ham ngaa mebo maggin vu ham rë. Gaç sa bë gaço ham nom mu. Sa su malag anonin ham kupek lu ngaa rë. In ham rak ni bë hurmahen hej huk sën dengupin ngaa in dok vu amaj los ataj lo ma. Gaç amaj lu ataj mu mëm sën hir huk neggëp medenesupin ngaa in bë dok vu naluj lo. ¹⁵ Log nabë sa basap sa ngaa pin los sa geving in dok vu ham anonin, og sa basap los kwag vesa beyik ggovek. Yönon, nabë ham su rëk ahëmin geving sa rë, og yik ggovek gesahëg geving ham pangsën.

¹⁶ Rëk mak ham la rëk denanër nabë, “Yönon, su neko hil ngaa benevo maggin vu hil rangah atov wirek rë, rëk mu yi mehö tetuhinsën, om netetuhin hil in bë geço hil nah vu yi.” ¹⁷ Om alam sën sa hevong sir medeyök vu ham lo, mak sa tetuhin geti ko ham ngaa yom vu sa? Ma! ¹⁸ Yönon, sa gejiin Titus beyök vu ham wirek, log sak hevong hil arid sënë yök ving yi. Lom mak Titus kuung in ham geço ham ngaa ti? Maq Anon Vabuung timu su neli aluu rë? Ma mak alu su nesepa lok aggata timu rë?

¹⁹ Sa kwag nevo bë mak ham tevin gagek pin, lom ham kwamin nevo bë he nekevu in bë semu he gagek jak ham malamin. Rëk su nebë saga rë, gaç he tu Kerisi yi hur om he nanër gagek sënë beneggëp Anutu mala. Arig lo, sahëg neving ham, om sën he nekevu gagek pin sënë in bë gadu ham beham gwevang geving niwëek. ²⁰ In sa nahöneng bë sëk nökö berup vu ham, lob sëk natök vu ham geham su medo nabë sën sa kwag nevo bë ham medo nabë lo rë. Log ham rëk gwelë sa gesa medo nabë sën ham su ahëmin ving bë sa medo rë lo. Lom rëk ngaa aggagga nabë sënë rëk natök vu hil nabë: Hil rëk nanër hil, hil ayod ngis yi vu hil, hil ahëd sengën, hil basuh hil in gagek, hil nanër gagek nah nenga jak hil, gehil tanë gagek nipaya jak hil. Gemak he ngo rëk gako he jak geham ngo rëk gweko ham jak, lob begö berup begevang paya vu hil huk.

²¹ Log sa nahöneng ving bë sëk nökö vu ham, lob sa Anutu gevang besa nig namun in sën nabë ham ngaa nipaya nahën negëp vu ham lo. Lob sëk ayog maggin rot in ham alam vahi ngahisekë sën denevang ngaa nipaya wirek lob mak su deneggërin sir bedeneruu demij vu rë lo. Sir sën kwaj verök medenevang ngaa nipaya, gedenevang baggëb, gedenevang ngaa sën su yoh vu bë degevang rë lo.

¹ Gwëbeng sa bë nõk vu ham beron natu löö. Lob nabë mehõ luu ma löö denanër gagek timu, og saga tato bë yõnon, om hil rëk sesor. ² Sa nado ving ham lok sën seyök beron netu luu lo, lom senër ngaa sën sa bë gevong lo vu alam sën denevong ngaa nipaya wirek lo, geham vahi ving. Log gwëbeng sa nado ading gesa bë nanër nõk vu ham gökin nabë: Nabë senök vu ham gökin, og sa su rëk galë alam sën denevong ngaa nipaya lo mu rë. ³ Gağ ham vongin bë jak ni nabë Kerisi nevong gagek verup savig, om sëk gevong nyëvewen niröp vu sir. In ham rak ni ggovek ya bë Kerisi og su mehõ sekë masën meneggöneng in ham rë. Gağ tato yi niwëek vu ham vorot. ⁴ Yõnon, wirek og su tato yi niwëek rangah rë, lom desis yi rak kelepeko*, rëk gwëbeng nedo mala-tumsën rak Anutu niwëek. Lob he nesepa lok vaha, lom he nimin wëek masën nebë saga ving. Rëk mu he rëk medo malamin-tumsën geving yi jak Anutu niwëek, lob he rëk tato yi niwëek sënë vu ham. ⁵ Ham ngo seggi ayomin noh vu buk mejak ni nivesa nabë mak ham ayomin neya timu vu yi yõnon ma ma! Ham ngo gwelë ham mejak ni rë! Mak ham rak ni bë Yesu Kerisi nedo lok ham ayomin-a? Nabë ham dugin og su yi alam ham rë.

⁶ Log sa kwag nevo bë: Nabë ham seggi he, og ham rëk jak ni nabë he tu Kerisi-yi-alam yõnon. ⁷ He najom rak vu Anutu bë dok vu ham in ham su gwevong ngaa nipaya. He su anër nebë sënë in bë he bengömin natök nam rangah nabë he nehevong huk nivesa rë. Gağ nabë alam denanër he nabë he su nehevong huk nivesa rë gağ mëm ham mu nevong ngaa niröp, og yik ggovek. He rëk kwamin vesa in ngaa nabë saga. ⁸ In he su ayoh vu bë rëk gevong ngaa ti medahun gagek anon rë, gağ he yoh vu bë nanër na rangah metatekin mu. ⁹ Om nabë he nimin wëek nama geham nimin wëek gëp, og he rëk kwamin vesa, in he neketag vu Anutu yoh vu buk bë gevong beham natu alam yohvu. ¹⁰ Mehöböp vo niwëek vu sa in bë sa gadu ham geham ayomin na timu vu yi yõnon. Gağ su vo vu sa in bë sa kevoh ham jak rë, om sën gwëbeng sa nado nyëg ading gesa kevu gagek sënë yök vu ham in bë nabë senök berup medo geving ham, og sa su nanër gagek ahë sekë jak ham.

Gagek Hus

¹¹ Om arig lo, sa bë semu gagek hus nabë ham kwamin vesa. Ham malamin sepa nabë ham natu alam yohvu. Ham gwebë nengamin vu sa gagek sagi! Ham gwevong ngaa gëp ti bemedo los ahëmin geving ham. GAnutu sën ahë neving hil genevong behil nado revuh lo rëk medo geving ham.

¹² Lob ham najom* ham nemamin los ayomin timu. ¹³ Yesu yi alam pin sënë denenër bë kwaj nevo ham. ¹⁴ Mehöböp Yesu Kerisi semu ham, gAnutu ahë geving ham, geham los Anon Vabuung gwa jak ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su hako niwëek vu mehõnon rë, log mehõnon ti su ggooin sa rak in huk sagi rë. Gaḱ Yesu Kerisi ggooin sa rak, luho hil Amad Anutu sën ko yi vër in alam-diiksën lo. ² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata. ³ Hil Amad Anutu luho Mehõböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham bedevong beham ayomin gëp revuh. ⁴ Geyik Yesu sagi sën lok yah hil bed mediik in hil ngaa nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lo. Vong nebë sënë in bë geḱo hil vër in ngaa nipaya sën nepelëpin hil vu dob agi, ⁵ om hil gaḱo arë jaḱ na vavunë kesuu ngaa pin degwata los degwata. Yõnon.

Yiḱ Bengö Nivesa Timu Neggëp

⁶ Sa kenug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehõ sën ggooin ham rak bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wër in ham yah menesepa loḱ gageḱ agga ngwë. ⁷ Rëḱ mu gageḱ agga ngwë su neggëp rë, gaḱ yiḱ alam vahi denevongin bë dekepë ham, gedenevongin bë depekwe Kerisi yi Bengö Nivesa sënë benatu agga ngwë jaḱ. ⁸ Om nabë he ma angër ti vu yaḱek pekwë Bengö Nivesa sën he nër rangah vu ham wirek lo benatu bengö agga ngwë jaḱ, og Anutu rëḱ kevoh yi bemala nama. ⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehõti pekwë Bengö Nivesa sën ham ngo lo benatu Bengö agga ngwë jaḱ, og Anutu rëḱ kevoh mehõ sagi bemala nama. ¹⁰ Nebë saga, om maḱ ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehõnon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevongin bë mehõnon degeḱo sa jaḱ-a? Bë nabë saga og maḱ sa su rëḱ natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaḱ sëḱ gevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëḱ arig lo, sa nanër vu ham yõnon nabë Bengö Nivesa sën senër rangah lo su mehõnon hir gageḱ rë. ¹² Log mehõ la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa loḱ rë, gaḱ Yesu Kerisi yõ tateḱin vu sa beserak ni. ¹³ Maḱ ham ngo sa bengög ggovek ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa loḱ hir Horek niwëek rot-a? Lob sa nedeginengin ngaa maggin rak Kerisi-yi-alam rot gesa su kwag paya in sir rë, gaḱ sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log maḱ ham ngo bë sa niḱ wëek rot bekesuu alam Yuda sën he rig loḱ ti lo pin, in sa nesepa loḱ alam ggev wirek hen hir gageḱ pin. ¹⁵ Rëḱ mu sa nahën nare loḱ atag ayo log Anutu ggooin sa rak bevong yi semusën vu sa in bë rëḱ geḱo sa nah vu yi. ¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehõ ngwë in bë gako kwa vu yi rë. ¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muginsën lo detahu sa rë. Gaḱ sa kedi rak pevis beseya distrik Arabia loḱ tum sa sesor meyom verup Damaskus. ¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, loḱ mëm seya verup Yerusalem in bë galë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi. ¹⁹ Rëḱ sa su halë sinarë vahi ving rë, gaḱ yiḱ sa halë Mehõböp ari Yakobus mu. ²⁰ Lom gageḱ sën sa kevu-ë, og yõnon meneggëp Anutu mala, sa su nehekuung rak rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggovek, loḱ mëm seya distrik Suria los Kilisia, ²² galam sën denesepa loḱ Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu

denerak sa nig rē. ²³ Gaḱ yik denḱo mu bē mehō sēn nevonḱin bē kevoḱ sir wireḱ lo, mēm gwēbeng nenēr rangah bē alam ayoj na timu vu Yesu. ²⁴ Denenḱo nebē saga lob mēm denēḱo Anutu arē rak in sa.

2

Sinarē Vahi Pin Deyogekin Bengō Nivesa Sēn Paulus Nenēr Rangah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubeluu gḱovek ya, loḱ mēm alōō Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggōkin. ² Seyah verup in Anutu tato ḱageḱ ti vu sa bē sa ḱevong nabē saga. Lob mēm he los alam gḱev lo ngo nado, lob senēr Bengō Nivesa sēn senēr rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebē sēnē in sa nehevongin bē deḱaḱ ngaa sēn sa nehevong lo los ngaa sēn sēḱ ḱevong lo ni bedegovḱin.

³ Lom deyogekin bemēm Titus sēn alu nesepa he lo, og yi Griḱ ti rēḱ su denēr bē gerah* navi rē gema! ⁴ Yōnon, hil arid lo vahi denenēr bē gerah rēḱ ma. Rēḱ mu su hil arid sēn Kerisi-yi-alam sir yōnon lo rē, gaḱ denekuungin he bē hil arid sir gedenyam vunsēn loḱ he supinsēn. Denevonḱin bē deḱaḱ ni nabē Kerisi ḱo hil vēr in Horek sēn deḱinengin hil wireḱ lo, og mēm denaduu hil bedevongin hil behil agevek Horek babu ggōkin medeḱinengin hil nah. ⁵ Loḱ sa nig lēlin bē su dedahun ḱageḱ anon sēn negḱēp loḱ Bengō Nivesa lo in ham, om sēn sir alam los arēj rēḱ ma gesa su nahōneng in malaj rē. Gaḱ sa nig wēēk rot bē he su gebē nengamin vu hir ḱageḱ.

⁶ Lob alam sēn arēj negḱēp nebē sir gḱev lo, rēḱ sa su nahōneng in sir in sir alam gḱev rē. Gaḱ Anutu nelē hil pin negḱēp ti og su denenēr ḱageḱ ti ya ving Bengō Nivesa sēn sa nanēr rangah lo rē. ⁷ Gaḱ yik denenēr bē, “Yōnon, Anutu ggōoin hong rak in bē genanēr Bengō Nivesa rangah vu alam sēn su denerah* navij rē lo. Nebē sēn ggōoin Pita rak in bē nanēr Bengō Nivesa rangah vu alam sēn denerah* navij lo.” ⁸ In Anutu nevonḱin Pita netu alam sēn denerah* navij lo hir sinarē, loḱ nevonḱin niwēēk vu sa ving in bē sa ḱevong huk nabē saga vu alam-yu-ngwē. ⁹ Lom mēm Yakobus löōho Pita lu Jon sēn detu Yesu yi dub vabuung yi mudeng lo, derak ni bē Anutu nelē sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bē tato nabē he pin nalok vu he menehevong huk timu bemēm alu rēḱ ana vu alam-yu-ngwē. Gesir mēm dena vu alam sēn denerah* navij lo. ¹⁰ Lob yik löōho denēr ḱageḱ timu vu aluu bē he rēḱ kwamin bo alam sēn denerak vu in ngaa lo badok vu sir, lob sa kwag nevo ḱageḱ saga bē nivesa in sengo kwag vo muḱin.

Paulus Nēr Pita Yi Ngaa Nipaya Rangah

¹¹ Saga gḱovek, loḱ tum nahub gePita verup vu he ggēp Antiok lob sa hevong ḱageḱ rak yi rak mala, in vong paya nebē sēnē. ¹² Negga nos ving alam-yu-ngwē sēn detu Kerisi-yi-alam lo. Loḱ tum Yakobus yi mehō la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggōkin rē in negḱōneng in alam sēn denenēr niwēēk bē hil pin gerah* navid lo. ¹³ Lob alam Yuda vahi desepa loḱ vaha medenevonḱin nebē saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwē.

¹⁴ Sa halē sēnē bē su denesepa loḱ Bengō Nivesa nirōp rē, lob senēr vu Pita galam pin vare denengo. Senēr bē, “Hong alam Yuda ti rēḱ mu su genesepa loḱ alam Yuda vahaj rē, gaḱ genesepa loḱ alam-yu-ngwē vahaj. Rēḱ genevonḱin maggin vu alam-yu-ngwē bē desepa doḱ alam Yuda vahaj in va?”

Mehō Sēn Ayo Neyā Timu Vu Yesu Lo Tu Mehō Yohvu

¹⁵ He atamin Yuda bedeko he Yuda, gaḱ he su alam-yu-ngwē benimin paya rē. ¹⁶ Rēḱ mu hil arak ni bē nabē mehōti sepa doḱ Moses-yi-horek, og sēnē su

yoh vu bê gevong benatu mehö yohvu rê, gak nabë ayo na timu vu Yesu Kerisi og mêm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebë ham, gaggata ngwë su neggëp rê, om sën he nanër bê hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in bê hil natu mehönon yohvu. Gak nabë hil sepa dok Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu bê rêk natu mehönon yohvu rê. Yönon, nabë mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu bê dok vu yi begevong yi natu mehö yohvu rê. ¹⁷ Om gagek sën senër bê he Yuda su sepa dok Horek, gak he sepa dok Kerisi nabë ham in he natu alam yohvu lo, og saga tato bê he alam nimin paya nebë ham alam-yu-ngwë. Nebë saga, om mak saga nër bê Kerisi vongin bê hil sepa dok ngaa nipaya? Ma rot! ¹⁸ Om nabë segërin sa nah vu Horek sën sa hevuu ya lo, og mak seyoh paya geseyom. ¹⁹ In Horek nër sa bê sêk nadiik bemalag nama, om sën gwëbeng sa su rêk gebë nengag vu Horek gökin rê. Gak sêk malag sepa Anutu mu mesa gevong noh vu kwa. In yik sënë vong bê sediik rak kelepeko* ving Kerisi, ²⁰ rêk ma gesa nahën nado vesag. Rêk mu yik su nebë sën sengo nado vesag rê. Gak yik Kerisi sënë nedo vesa lok sayog lob gwëbeng sa nado vesag, in sayog neya timu vu Anutu Nalu sën kwa pesivin sa bediik lok yah sa bög lo. ²¹ Sa su rêk juuk Anutu yi semusën sënë rê, gak nabë Moses-yi-horek yoh vu bê gevong behil natu mehönon yohvu, og Kerisi vasap yi bediik meris.

3

Paulus Tatekin Horek Los Sën Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he nër Yesu Kerisi tato vu ham geham rak ni bê diik rak kelepeko* in ham ggovek ya. Rêk mehöti mak tong ham kwamin ma va om sën ham su nesepa lok gagek anon rê-ë? ² Sa bê dok tepëk in gagek ti vu ham rê. Mak ham nesepa lok Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengö Nivesa beham vong ving rêk mêm-a? ³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neko ham yom, lok ham newërin ham yah vu ngaa sën ham nevang wirek lo! ⁴ Anutu vu semusën ngahisekë vu ham rêk ham kwamin nevo bê ngaa meris-a? Bë ham kwamin bo nabë saga og ham nevasap yi ngaa betu ngaa meris yönon! ⁵ Ma mak Anutu vong Anon Vabuung yök vu ham benevang ngaa böp lok ham in ham nesepa lok Moses-yi-horek-a? Ma nevang vu ham in ham nevang ving gagek sën he nër rangah vu ham wirek lo? Gak ham nevang ving rak he gagek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham rê! Dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya bê, "Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu rak ni benër yi bê mehö yohvu." ⁷ Om ham jak ni nabë alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yönon. ⁸ Anutu rak ni wirek beneggëp lok yi kapiya bê, alam-yu-ngwë rêk ayoj na timu vu yi lob mêm geko sir nah vu yi. Bengö Nivesa sënë neggëp lok yi kapiya vorot, lok gagek sën Anutu nër vu Abraham wirek lo nebë, "Sêk gevong semusën vu alam-yu-ngwë pin degwa jak hong!" ⁹ Nebë saga om sën alam sën ayoj neya timu vu yi lo deneko semusën sën Abraham ko wirek in ayo ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rêk mu alam sën kwaj nevo bê desepa dok Horek in demedo malaj-tumsën lo, og rêk malaj nama, in gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bê, "Mehöti sën nesepa lok Horek sën neggëp lok kapiya-horek-yi rêk su niwëëk menevang yoh vu gagek pin los dahis rê lo, og rêk mala nama." ¹¹ Lob mehöti su yoh vu bê sepa dok Horek pin los dahis megevong yi natu mehö yohvu gëp Anutu mala rê. Gak gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bê, "Alam yohvu ayoj neya timu vu Anutu lom mêm sën dened medo malaj-tumsën degwata." ¹² Rêk Horek su nër gagek rak alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo rê, gak nër bê, "Mehöti sën nesepa lok Horek pin los dahis lo rêk medo mala-tumsën

degwata.”¹³ Rêk hil su ayoh vu bê sepa dok Horek pin los dahis rê, om Horek nêr bê hil rêk malad nama na verök yi. Rêk mu rêk nama, in Kerisi du hil gagek-nyëvewen-yi saga rak yah yi. Nebë saga, in dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë, “Anutu nelë mehönön sên derekö rak kele lo paya.”¹⁴ Lom Anutu nevang nebë saga in bê Kerisi gevang begagek semusën sên nenêr vu Abraham wirek lo anon jak. Gagek semusën sênë nebë rêk geko alam-yu-ngwë nah vu yi geving. Genevang in bê Anon Vabuung nam medo geving hil jak sên hil ayod neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bë Dahun Yi Gagek Semusën Sên Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Rê

¹⁵ Arig lo, sa bê nanêr gagek ti metahu jak ngaa sên hil mehönön nehevong vu dob lo rê. Bê mehöti najoo gagek venuh nabë nadiik lok mëm debo yi kupek gelek nalu lo losho yi alam, lob kevu megëp balam degelë, og mehö ngwë su yoh vu bê jesöö gagek vewen na, ma kevu yi gagek dus ngwë megelu dok na geving rê. ¹⁶ Lob gagek sên Anutu nêr wirek lo, og nêr rak Abraham bê, “luho yi mewis”. Su dekevu bê “losho yi mewis” rê. Bê nabë saga og denanêr jak alam ngahi, gak yik dekevu rak mehö timu bê, “luho yi mewis”, lob sênë valek Kerisi. ¹⁷ Om gagek sên sa bê nanêr lo nebë: Anutu joo gagek ving Abraham ggovek ya nebë saga beneggëp, lok mëm ngebek 430 maya lob mëm Anutu vong Horek vu Moses. Rêk Horek sênë yö nahën neverup tamusën rot, om su yoh vu bê kevoh gagek muginsën sên Anutu joo vorot lo na benatu gagek meris rê. ¹⁸ Gak nabë hil nanêr nabë alam sên su denesepa lok Horek rê lo su deyoh vu bê degeko Anutu yi gagek semusën sênë rê, og hil kevoh gagek semusën sên Anutu joo ving Abraham muginsën lo ya betu gagek meris. ¹⁹ Nebë saga, om mak nevang Horek yam ving in va? Nevong yam in bê nanêr ngaa nipaya tato vu hil bena berup dok buk sên Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sên Anutu nenêr gagek semusën rak yi lo. Lob angêr denenêr Horek saga vu Moses in bê geko nam vu hil kenud lo. ²⁰ Rêk mu wirek og Anutu nevang gagek semusën saga niröp vu Abraham, gangêr los mehönön su delok vu yi medenêr rê.

Horek Yi Huk Bë Geko Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek mak neggërin Anutu yi gagek semusën benetu ngaa merisa? Gak ma! Bê Horek ti neggëp beyoh vu bê gevang behil medo maladtumsën og nivesa. Yik rêk gevang behil natu mehönön yohvu. ²² Rêk ma, geti su nebë saga rê. Anutu-yi-kapiya tatekin bê hil pin nehevong ngaa nipaya meneggëp vu hil, om aggata timu neggëp. Bê hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rêk gevang yi gagek semusën saga vu hil banon jak. ²³ Wirek sên gagek vongvingsën-yi yö nahën lo, og Horek tu ala bedeginengin hil. Rot beya verup lok buk sên Kerisi tatekin aggata vongvingsën-yi rangah vu hil lo. ²⁴ Horek tu ala menengin hil in bê geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mëm Anutu nanêr hil nabë hil alam yohvu. ²⁵ Lok mëm gwëbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mëm Horek su nedeginengin hil ggökin yah rê.

Sên Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vong Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yönon, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi. ²⁷ Log ham pin sên neripek bêl rak Kerisi arë lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevang ngaa neggëp ti. ²⁸ Beham su rêk basuh ham gökin nah nabë ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwë rê. Geham su rêk basuh ham nah nabë ham vahi og hur meris geham vahi og ala rê. Geham su rêk basuh ham menanêr ham nabë, “Heḵ maluh gehameḵ avêh!” rê. Gak ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti. ²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mëm

ham tu Abraham yi mewis ving nebë saga, om ham rëk natök vu semusën pin sën Anutu bago raq Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rëk Gevong Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bë mehöti nanër borot nabë nalu rëk doq nah ben megeko yi ngaa pin natu yi ngaa, rëk mu nalu yö nahën mahën, og yik su anon raq beko pevis rë. Gaq yö nahën nedo nebë hur ti. ² Log ama lo mewa lo getatovaha bedenegin yi rot beya neverup lok buk sën ama ggooin raq lo. ³ Log hil nebë saga. Hil nahën nado nebë hurmahen gehil su arig rë, lob ngaahur sën denegin dob agi denebeginengin hil. ⁴ Rëk mu buk sën Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavëh ti ko yi. Lob dahun yi gesepa lok Horek, ⁵ in bë doq vu hil mehönon sën Horek deginengin hil lo begeko hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sën nevong Nalu yi Anon Vabuung yam menedo lok hil ayod, benevong behil netahi bë, "Aba! nebë Amag!" ⁷ Om su hong hur meris megenevong huk vu ala ngwë rë, gaq getu Anutu nalu. Getu Anutu nalu om nër bë yi ngaa pin tu hong ngaa.

Paulus Kwa Ya Ngahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham dugin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsën hir hur bedenegin ham, rëk mu anutu-kuungsën saga su sir anutu sogek rë.

⁹ Lok mëm gwëbeng sënë ham neraq Anutu ni ggovek ya-E mu mak sa nanër nabë Anutu neraq ham nimin-lok ham bë gwërin ham nah vu ngaahur meris nebë saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bë degevang ngaa nivesa ti vu ham rë, gesu deyoh vu bë dedok vu ham rë. ¹⁰ Ham nahën nesepa lok meneko hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis rak. ¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevong huk rot in ham rëk ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doq sa vahag nabë sën sa nesepa lok ham vahamin wirek lo. Sa nig raq wirek rëk ham su nevong paya vu sa rë. Gaq niraksën jom sa ahon besa nado ham nyëg, lom senër Bengó Nivesa vu ham nyëdahis. ¹⁴ Niraksën saga vong huk böp vu ham, rëk ham su nimin nelëlin sa ma ham ruu demimin vu sa rë. Gaq ham ko sa raq nebë Anutu yi angër ti, ma nebë Kerisi Yesu yö yök vu ham. ¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rëk gwëbeng og mak nebë va? Yönon! Seraq ni bë wirek og ham kwamin paya in sa rot beham vingin bë selupek malamin gahis vër mebo vu sa!

¹⁶ Lok nebë va? Ham nelë sa paya gwëbeng in senër gagek anon rangah vu ham ma va? ¹⁷ Loog seraq alam saga nij vorot bë deneko ham raq, rëk mu sir alam nij paya. Denevongin bë hil basuh hil gemëm ham nimin dëlin sa geham napiik vu sir mu pangsën. ¹⁸ Sa su newag neraq in ham rë! Gaq nabë sa su medo geving ham rë galam vahi kwaj bo nabë dedok vu ham yönon, og sagak nivesa. ¹⁹ Rëk nalug lo! Sayog nikerus rot nebë sën ata vimeng in nalu beni nesang lo, in bë ham natu Yesu yi alam gökin nah. ²⁰ Sa hevongin bë sa medo geving ham lok mëm seyoh vu bë nanër gagek niröp vu ham. Rëk mu ma gesa kwag neya ngahi bë sa gevong nabë va!

Gagek Peggirinsën Raq Hagar Lu Sara

²¹ Ham bë gurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengo gagek sën Horek nër agi rë! ²² Neggëp lok Horek nebë Abraham nalu luu. Luho yi hur avëh ti deko ngwë, geluho venë sogek yö deko ngwë. Venë sogek sënë og su hur avëh ti yi rë, gaq yö tu ala menegin yi. ²³ Lob nalu ngwë sën luho yi hur avëh deko lo, og deko nebë sën hil pin nehako nalud lo. Gaq

ngwë sën luho venë sogek deko lo, og luho deko sir, lob Anutu nevang benalu loḵ in bê yi gâgek sën nêr vorot lo anon jak.

²⁴ Lob gâgek peggirinsën rak gâgek sâgi. Avêh luu sënë nebë gâgek luu sën Anutu joo vu mehônôn lo. Hagar nebë Horek muginsën sën Anutu vu vu alam Yuda ggêp Kedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi ngaa meris. ²⁵ Kedu Sinai nedo dob Arabia sën Hagar yi mewis lo yô hir dob lo, lob sënë nebë Yerusalem sën nedo dob âgi. Lob Yerusalem sën nedo dob âgi, loشو yi mewis lo detu ngaa-dob-yi yi ngaa meris bedeginengin sir pin. ²⁶ Rêk mu Yerusalem ngwë sën nedo vavunë lo, og saga nebë Abraham venë sogek, gengaa ti su tu ala medeginengin yi rê. Lob avêh saga vong bê hil pin atad.

²⁷ In dekevu meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Hong avêh sën genarë newam meris
gesu geḵo nalum ti rê lo,

kwam vesa rot!

Hong sën su genevimengin nalum ti rê lo.

Ayem jak megenanêr rangah nabë ahêm nivesa rot!

In avêh sën regga ni nelêlin yi lo yi mewis rêḵ ngahij seḵê rot
kesuu avêh sën nedo ving regga lo hen.”

²⁸ Log arig lo! Ham nebë Isaak. Ham nebë hurmahen sën Anutu vong yam in bê gâgek semusën sën nêr vorot lo anon jak lo. ²⁹ Rêk hurmahen sën ata ḵo yi nebë hil atad deneko hil pin lo nelê hurmahen ngwë sën degwa vu Anôn Vabuung lo paya wirek basis begö vu yi, lom yîḵ gwêbeng nebë saga ving. ³⁰ Rêk mu dekevu Sara yi gâgek meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bê, “Gwetii hong hur avêh luho nalu dena in hur avêh nalu su rêḵ doḵ nah bôm geving sa nalug rê, gaḵ rêḵ nama!” ³¹ Om arig lo, hil su nebë hur avêh nalu hil rê, gaḵ hil nebë venë sogek nalu hil.

5

Hil Sën Kerisi Ḵo Hil Vêr In Ngaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Ngaa Nipaya Gôkin

¹ Kerisi ḵo hil vër in ngaa sën deginengin hil lo in bê hil su agurek nah ngaa ti babu megegin hil nah gökin. Om ham bare niwêëḵ geham su gurek Horek babu medeginengin ham. ² Ham ngo! Sa Paulus sa bê nanêr vu ham nabë: Nabë degerah* ham navimin, og Kerisi su rêḵ doḵ vu ham rê, gaḵ rêḵ nama!

³ Lob sa bê nanêr gâgek sënë vu ham gökin nah rê nabë: Bê ham gwerah* navimin, og ham rêḵ sepa doḵ Horek megwevong noh vu pin geving. Rêḵ nabë ham kweyêh horek timu og ham rêḵ malamin nama. ⁴ Nabë ham kwamin bo nabë ham sepa doḵ Horek in gevong meham natu mehônôn yohvu, og ham kwehe ham vër in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rêḵ nanêr ham nabë ham alam yohvu rê, gaḵ rêḵ nama. ⁵ Rêḵ Anon Vabuung neloḵ vu hil behil nid wêëḵ menavo kwad in buk sën Anutu nanêr hil nabë hil mehônôn yohvu jak sën hil ayod neya timu vu Kerisi lo. ⁶ In hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, nabë hil herah* navid ma hil su herah* navid rê, og sâgaḵ ngaa meris besu neloḵ vu hil rê. Gaḵ ngaa anon sogek nebë hil ayod neya timu vu yi, bahêd neving yi loشو alam vahi pin sën ayoj neya timu vu yi lo. ⁷ Wirek ham nesepa loḵ yi nivesa, loḵ maḵ re ggêrin ham om sën gwêbeng ham su nesepa loḵ gâgek anon rê-ê? ⁸ Anutu sën ggooin ham raḵ lo su ggêrin ham yah nebë saga rê! ⁹ Ngaa nipaya yîḵ nebë yîist*. Gâgek nipaya mahen teka neloḵ ya ham ti ti ayomin, lob denenêr yoh vu ham pin lob nevang beham pin nimin paya nerak. ¹⁰ Rêḵ Mehöböp vu niwêëḵ vu sa besa kwag nevo bê ham rêḵ gwevuu gâgek nipaya saga na, gemêm hil sepa doḵ kwa timu. Rêḵ mu alam sën denevong gâgek nipaya neverup loḵ ham lo, nabë sir los arêj

ma alam meris, og hir ngaa nipaya sënë neggëp vu sir berëk degeko nyëwewen dok nah.

¹¹ Lob arig lo, alam sagi ahëj sengën vu sa, in senër bē Yesu diik rak kelepeko* in bē geکو hil nah vu Anutu. Gaك bē sa nanër nabë hil gerah* navid in bē hil anah vu Anutu, og su rëك ahëj sengën vu sa rë, gesu rëك dedeginengin ngaa maggin jak sa rë. ¹² Ham nanër vu alam sën denevong gagek nebë agi neverup lok ham lo nabë sahëg neving bē degerah paya gedeketöv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooin ham rak in bē geko ham vër in ngaa sën deginengin ham lo. Rëك mu ham gwegin ham nivesa geham su kwamin bo nabë neko ham vër in Horek, om mëm ham gwevong ngaa sën ham malamin anonin lo jeggin jeggin noh vu kwamin. Gaك mu ham ahëmin geving ham beham ngo dahun ham. Ham su kwamin bo nyëwewen rë, gaك ham dok vu ham nyëmasën. ¹⁴ In hil nasupin Horek pin lok yah gagek timu sënë nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong! ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa. Gaك nabë ham medo nanër ham menakwër yalek dok ham ayomin, og ham rëك basap ham beham kwetëkin ham genyëg gëp meris.

Anon Vabuung Yi Ngaa Los Hil Ngaa Mugeng

¹⁶ Om sa nanër vu ham nabë: Nabë ham sepa dok Anon Vabuung megegin ham, og ham su rëك malamin anonin ngaa nipaya meham gwevong rë. ¹⁷ In hil nemalad anonin ngaa sën Anon Vabuung nelë bē su yoh vu rë lo, log Anon Vabuung ahë neving bē hil gevong ngaa nivesa sën hil ayod ninelëlin lo. Luho medo denesis begö vu sir, om ham su yoh vu bē rëك gwevong ngaa nivesa sën ham kwamin nevo lo banon jak rë. ¹⁸ Rëك mu nabë ham nesepa lok Anon Vabuung, og Horek su negin ham rë.

¹⁹ Lob ngaa sën hil nemalad anonin lo nebë sënë: Hil nehevong baggëb, gehil nehevong ngaa sën su yoh vu rë lo, gehil kwad nevo ngaa jeggin jeggin rak ngaa sën alam denevun sir in lo. ²⁰ Hil kwad neya vu ngaa vahi kesuu Anutu, hil nehevong parahek los katoong. Hil nevasuh hil menasis begö vu hil wewen wewen, hil nanër hil, hil ayod nesis yi, hil ahëd sengën menehevong paang. Hil nevengwëng rak ngaa nipaya vunsën in bē gaکو hil jak, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil. ²¹ Hil nehalë mehö ngwë paya in ngaa nivesa tök vu sir, hil nanum bël mengëës menekeyevin, hil nehevong nos böp los nanum benehevong raro nipaya gengaa jeggin jeggin, log hil nehevong ngaa nipaya aggagga pin nebë saga ving. Lob sa bē nanër vu ham gökin nabë sën senër vu ham wirek lo nabë: Alam sën denevong ngaa nebë aga, og su rëك dedok na Anutu-yi-nyëg bedemedo geving yi rë. ²² Rëك mu Anon Vabuung tahu hil lok ngaa nebë sënë: Hil ahëd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod gëp revuh, hil su abo dok nipaya nyëwewen, hil kwad bo mehö ngwë madok vu sir, hil napiik vu ngaa nivesa, hil gevong niröp noh vu sën hil nanër lo. ²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in ngaa nipaya. Gaك horek ti su neggëp in bē nanërin ngaa nebë sënë rë.

²⁴ Lob mehönon sën detu Kerisi-yi-alam lo, og desis ngaa sën malaj anonin lo los ngaa nipaya sën ayoj nevu nevu in lo rak ya kelepeko* in bē nama na. ²⁵ Anon Vabuung nevo niwëëk vu hil, lob hil ayoh vu bē sepa dok ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa dok vaha jak buk pin. ²⁶ Hil su sepa dok ngaa sën geko hil arëd jak lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jak, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi denëko sir rak lo paya.

6

Hil Adok Vu Hil Arid Lo Sën Denetök Rak Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jak ni, og ham sën nesepa loĸ Anutu niwëëk lo tato aggata niröp vu yi. Rëĸ mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gweĸo ham jak, gaĸ ham gwegin ham, in ngaa nipaya rëĸ pelëpin ham beham rëĸ bës geving. ² Ham doĸ vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netök vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi horek. ³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi. ⁴ Rëĸ mu alam pin yö deseggi hir huk medejak ni rë, loĸ mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gaĸ su degeko sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë. ⁵ In Mehöböp rëĸ seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham doĸ vu ham alam sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo jak ngaa navij yi. ⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bë tetuhin Anutu rë, gaĸ rëĸ gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo. ⁸ Bë mehöti sepa doĸ ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëĸ natök jak nyëvewen nipaya bemala nama. Gaĸ nabë sepa doĸ Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëĸ geĸo nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo mala-tumsën degwata. ⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëëk, og hil rëĸ gaĸo nyëvewen nivesa doĸ nah vu tamusën. ¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bë gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adoĸ vu mehönon pin nabë saga, rëĸ mu hil kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namugin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Raĸ Ķelepeĸo

¹¹ Log ham gwelë gagek dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu raĸ nemag niröp gesa kevu böpata! ¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degele sir nivesa medegeĸo sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netök vu alam sën denenër bë Kerisi diik raĸ Ķelepeĸo* in hil lo. ¹³ Yönon, denerah* navij, rëĸ mu su denesepa loĸ Horek pin rë gema. Gaĸ denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denanër hir huk rangah medegeĸo sir jak in. ¹⁴ Rëĸ sa, og sa nehako sa raĸ in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik raĸ Ķelepeĸo*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëĸ malaĸ anonin ngaa dob yi gökin nah rë. ¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam raĸ lo, nabë rah* navi ma su rah* navi rë, og sagak ngaa meris, gaĸ ngaa anon nebë mehö saga tu mewis raĸ. ¹⁶ Lob alam pin sën kwaj nevo gagek agi bedenesepa loĸ lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel raĸ.

¹⁷ Om mehöti su geĸo gagek saga jak gökin nah. Alam denevong rii raĸ sa in Yesu yi hur sa, bebegö niben neggëp loĸ sa navig vorot beyik ggovek saga.

¹⁸ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bë sa natu Kerisi yi sinarë. Sa kevu kapiya sënë yök vu Anutu-yi-alam ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi menepiik vu lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Anutu Vo Semusën Pin Vu Hil Rak Kerisi

³ Hil gako hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arë jak in vong Kerisi yam, lom ko yagek yi semusën nivesa vesa pin sën nelok vu hil anod lo yam vu hil. ⁴ Yönon, yö ggooin hil rak wirek gesën su tung yagek los dob rë geyö nahën lo. Ahë neving hil beggooin hil rak betato hil bë hil natu Yesu yi alam gehil natu mehönon nid röpsën, gesu gelë nabë ngaa nipaya gëp vu hil. ⁵ Geyö kwa vo wirek ving bë rëk semu hil nabë sënë, lom nër vorot bë Yesu Kerisi rëk geko hil nah vu yi lom mëm nanër hil nabë nalu hil. ⁶ Hil su nehevong ngaa nivesa ti in bë mëm gevang nabë saga dok nah vu hil rë, gak ahë neving Nalu Yesu om sën nevang vu hil nyëmasën, om hil gako arë jak na vavunë rot.

⁷ Log Nalu sagi keseh nikök ya in bë kevoh hil ngaa nipaya na gesu gëp vu hil, log mëm geko hil nah vu Anutu. ⁸ Lob nevang yi semusën sënë böpata rot vu hil gesu neggulin rë. Genevo kwa los netatekin gagek degwa vu hil ving. ⁹ Tatekin gagek sën kwa nevo wirek beyö neggëp vunsën vu yi lo vu hil. ¹⁰ Nebë, buk govek na rë, lok mëm Kerisi natu ala bengupin ngaa pin jevuh ti bedegevek babu. Ngaa pin vu yagek gengaa pin vu dob.

¹¹ Lob Anutu nevang ngaa pin banon nerak neyoh vu yö kwa, om kwa vo wirek benër vorot bë Kerisi rëk geko hil lom behil natu yi alam. ¹² Ggooin he alam Yuda rak wirek lok sën Nalu yö nahën gesu yam dob rë lo, in bë he kwamin bo Kerisi megegin yi. Lob saga neko Anutu arë rak benetato niwëëk rangah vu mehönon. ¹³ Lok mëm gwëbeng sënë ham alam-yu-ngwë nengo gagek anon ving beham hurek babu. Gagek anon sënë nebë Bengö Nivesa sën tatekin vu ham nebë Anutu ro aggata in bë geko ham nah vu yi lo. Ham vong ving ggovek, lok mëm Anutu vong Anon Vabuung yam beloķ ya nedo ham ayomin yoh vu sën nër vorot lo, in bë tato nabë yi alam ham. ¹⁴ Lob Anon Vabuung saga netato rangah bë Anutu bago hil tu yi alam ggovek ya. Geyö rëk medo tato nabë sënë in geko Anutu arë los niwëëk jak. Rot bona berup dok buk sën anon jak bAnutu geko hil nah medo geving yi lo.

Paulus Jom Rak Bë Anutu Bo Kwa Vu Alam Epesus

¹⁵ Nebë saga lom sa hangö bë ham ayomin neya timu vu Mehöböp Yesu geham ahëmin neving yi alam. ¹⁶ Lom sa ahëg nivesa rot vu Anutu in ham buk gerangah, mesa medo najom rak in ham gesa su nehevuu rë. ¹⁷ Sa medo najom rak nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi yi Anutu sën Ama los niwëëk lo gevang beham natu alam los kwamin beham jak gagek los degwa ni beham jak Kerisi ni nivesa.

¹⁸ Lob sa najom rak ving bë gevang beyi gagek gëp rangah vu ham beham jak ni, gemëm ham jak ni geving nabë ham nevo kwamin in yi menedo. In ggooin ham rak in bë ham natu yi alam bemedo geving yi gëp yagek. Log vongin bë gevang yi ngaa nivesa los arë arë ngahisekë rot vu ham. ¹⁹ Log sa bë ham jak ni nabë Anutu niwëëk böpata rot kesuu ngaa vahi pin, log nevang niwëëk saga vu hil ving behil ayod neya timu vu yi. Nebë sën vong ngaa

niwëek böpata ²⁰ sën ko Kerisi vër in alam-diiksën bevesa loḵ yah, betung yi ya nedo nema vesa ggëp yagek lo. ²¹ Lob tu ala mekesuu alam böp los ggev gengaa los arëj, gengaa niwëek pin sën denedo yagek babu lo. Yönon, kesuu ngaa pin sën arëj neggëp vu dob agi, gesën arëj rëḵ berup gëp Buk-tamusën lo. ²² Log Anutu tung ngaa pin loḵ ya nema govek ya bevong tu Kerisi-yi-alam pin hir yusekë in ngaa pin ala yi. ²³ Lom vong bë Kerisi-yi-alam pin detu Kerisi navi, lob Kerisi sën nedo loḵ ngaa pin vu yagek los dob lo nedo loḵ yi alam pin ti ti ving benero sir yoh vu kwa.

2

Hil Bë Rëḵ Malad Nama Rëḵ Kerisi Luḵ Yam In Hil

¹ Lob wirek ham bë rëḵ malamin nama na veröḵ yi in ham nekweyëh gagek los nevang ngaa nipaya. ² In ham nesepa loḵ aggata-dob-yi. Ham nevang ngaa nipaya geham nengamin yes vu memö nipaya hir ala Satan sën tu ala menegin ngaa pin sën neggëp yagek babu los dob lo. Gememö sënë yö nahën nevang huk lok alam sën su nengaj yes vu Anutu rë lo ayoj. ³ Wirek og hil naha rak sir gehil medo nesepa loḵ ngaa sën hil ahëd neving lo menehevong. Hil ngo nesepa lok ngaa los ayo nevu nevu sën hil kwad nevo los hil malad anonin lo, gehil su kwad nelah lok rë. Lob Anutu ahë sengën vu hil rot wirek bevongin bë kevoh hil na. Nebë sën nahën ahë sengën vu alam vahi bevongin kevoh sir na agi, in nahën denesepa loḵ ngaa nebë sagi. ⁴ Rëḵ mu Anutu mehö kwa vonginsën degwa lob kwa pesivin hil pangsën rot. ⁵ In hil ngaa nipaya tato bë hil rëḵ malad nama, rëḵ ma gAnutu vong behil atu mewis nebë sën vong bë Kerisi vesa loḵ yah bekedo rak yah vu bedub lo. Ko hil yah vu yi nyëmasën, gaḵ su vong loḵ yah hil ngaa nivesa ti rë. ⁶ Hil atu Yesu-yi-alam lom Anutu ko hil rak ving yi benër vorot bë hil rëḵ medo dok ti gëp yagek. ⁷ Nevong nebë saga in bë alam degelë degwata los degwata vu Buk-tamusën nabë Anutu mehö semusën degwa yönon rot, in nevang ngaa nivesa saga vu hil degwa rak Kerisi Yesu. ⁸ Ham su yoh vu bë gwevong ngaa ti dok nah in gweko ham vër in ham nipaya nyëvewen rë. Gaḵ mu Anutu semu ham rak sën ham ayomin neya timu vu Yesu lo, bevong ham vër nyëmasën. ⁹ Degwa su neggëp vu ngaa nivesa sën ham nevang lo in bë ham rëḵ gweko arëmin jak rë. ¹⁰ In Anutu nesemu hil yoh vu yö kwa. Nevong behil atu Kerisi-yi-alam in bë hil gevong huk nivesa vesa sën kwa vo wirek benër vorot bë hil gevong lo.

Kerisi Supin Alam Yu Luu Detu Yu Timu

¹¹ Om ham su kwamin birek in sënë: Wirek ham navimin tato ham nebë ham alam-yu-ngwë. Log alam sën denerah* navij rë lo. ¹² Og vu buk saga ham su nevo kwamin in Kerisi rë, gaḵ alam Israel denelë bë ham alam-yu-ngwë, log gagek sën Anutu joo rak sir lo, og su joo rak ham ving rë. Log ham su nevo kwamin in ngaa nivesa ti menegin nebë alam Israel rë, gAnutu soḵek su nedo ving ham in bë dok vu ham rë. ¹³ Rëḵ mu mëm gwëbeng sënë og ham sën nedo adingnë wirek lo yam dus vu he Israel, in Kerisi keseh niköḵ in ham. ¹⁴ In netu hil mehö-mamer-yi in bë hil medo jevuh ti, lob supin he alam Yuda ving ham alam-yu-ngwë yam. Log kevoh katum sën neruu hil lo ya gesupin hil behil atu alam degwa timu. ¹⁵ In degwa nebë vasap navi bediik mekevoh gagek sën nevang behil nehalë hil paya lo ya. Gagek sën kevoh ya-ë, og yik Horek sën nedeginengin gagek ngahisekë rak he menenërin ngaa vahi vu he ving lo. Log nevang nebë sagi in bë he Yuda geham alam-yu-ngwë behil natu yö yi alam mewis degwa timu bemedo jevuh ti. ¹⁶ Yönon, diik rak kelepeko* in bë gevong behil natu anon

timu begagek sên neggêp vu hil lo nadiik na, loğ mêm geko hil pin doğ ti nah vu Anutu. ¹⁷ Om sên ko Bengö Nivesa mamer-yi beyam nêr. Vong mamer vu ham sên nedo adingnê lo, gevu he sên nado dus lo ving. ¹⁸ Yönon. Yesu vong behil vu luu ayam loğ ti vu Ama, gevong Anon Vabuung yam tatekin aggata vu hil.

Hil Sên Kerisi-yi-alam Lo Og Hil Atu Anutu Yi Dub Sogek

¹⁹ Nebê saga om gwêbeng sênê ham su nebê alam-yu-ngwê los alam nenga nenga rê. Gağ ham tu Kerisi-yi-alam geyi nyêg tu ham nyêg, geham nebê alam sên denedo lok Anutu yi beggang ving yi. ²⁰ Log ham nebê beggang sên Anutu lev, gemudeng sên ham nare rak nebê alam sinarê nyêdahis losho alam-denenêr-gagek-rangahsên. GeYesu tu degwasekê nebê gelöng niwêek sên beggang nyêketu yi. ²¹ Lob gadu beggang sekê pin ahon bebegang anon pin köpek, lob beggang saga tu dub vabuung yönon betu Mehöböp yi ngaa. ²² Log Kerisi-yi-alam ham, lob ham nebê beggang sekê sên delev beggang rak beham tu Anutu yi dub in Anon Vabuung doğ medo.

3

Paulus Yi Huk Bê Nanêr Bengö Nivesa Vu Alam-yu-ngwê

¹ Nebê saga, om sên sa Paulus seya nado karabus in sên senêr Yesu Kerisi rangah vu ham alam-yu-ngwê lo. ² Mağ ham ngo ggovek bê Anutu vo gagek semusên sên vingin bê nanêr vu ham lo vu sa in bê sa gako nöğ vu ham. ³ Log yik tato gagek sên neggêp vunsên wirek lo rangah vu sa, yoh vu gagek dus sên sa kevu yöğ vu ham wirek lo. ⁴ Om nabê ham natevin, og ham yoh vu bê jak ni nabê serak Kerisi yi gagek sên neggêp vunsên wirek lo ni. ⁵ Anutu su tatekin gagek sênê vu alam sên denedo dob wirek lo ti berak ni rê. Gağ gwêbeng og Anon Vabuung tatekin vu Anutu yi sinarê los yi alam-denenêr-gagek-rangahsên mederak ni. ⁶ Log gagek sênê nêr bê Yesu Kerisi vong Bengö Nivesa yam in bê ham alam-yu-ngwê doğ nam geving he alam Yuda behil natu alam degwa timu. Lob gagek sên Anutu joo wirek bê gevong vu he lo, og vong vu ham ving.

⁷ Lob Anutu vong semusên vu sa nyêmasên rak yö yi niwêek, gevong besetu yi hur in bê sa nanêr Bengö Nivesa sênê rangah. ⁸ Gağ sa mehö nig paya gAnutu-yi-alam pin nijvesa kesuu sa. Rêk vong semusên anon saga lok yam sa nemağ nyêmasên, in bê sa nanêr Kerisi yi ngaa anon nivesa sên nevong in bê dok vu alam-yu-ngwê lo rangah vu sir. ⁹ Log sa tatekin vu mehönön pin nabê Anutu vong gagek sên neggêp kesii wirek lo töğ yam rangah banon rak nebê sênê. In gagek sagi yö neggêp kesii lok Anutu ayo vu buk sên tung dob lo rot begwêbeng. ¹⁰ Neggêp kesii wirek in bê ngaahur hir ggev los ngaahur nij wêek vu yagek babu degelê Kerisi-yi-alam gwêbeng sagi medejak ni nabê Anutu mehö kwa böp kesuu sir pin. ¹¹ In yö kwa vu nyêdahis meneggêp lok ayo vorot bê hil Mehöböp Kerisi Yesu rêk gevong ngaa sênê banon jak. ¹² Hil ayod neya timu vu Yesu om sên hil su nahöneng in Anutu mala rê, gağ hil naha rak yi los najom rak ya vu yi nebê sên hil atu yi alam niröp lo. ¹³ Om sên sa bê nanêr vu ham nabê ham su newamin jak gesekêmin nama in ngaa maggin sên nedeginengni sa lo rê. Gağ mu ham napisek in ngaa saga töğ vu sa, in netök vu sa rak degwa sên sa nehako Bengö Nivesa yöğ vu ham lo.

Paulus Vingin Bê Alam Epesus Dejak Ni Nabê Kerisi Ahê Neving Sir

¹⁴ Om sên sa najom rak in ham pangsên geneketag vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu bê doğ vu ham. ¹⁵ In alam yagek-yi los dob-yi pin degwaj yi. ¹⁶ Sa najom rak vu yi nebê: Ngaanon los niwêek nivesa pin neggêp vu yi,

om gevong Anon Vabuung nök vu ham in bo gadu doḡ ham ayomin beham bare niwëëk. ¹⁷ Gesa najom raḡ nebë: Ham ayomin na timu vu Kerisi, lom mëm yô rëk medo doḡ ham ayomin. Lob ham jaḡ ni nabë Anutu ahë neving ham rot, bëmëm ham bare niwëëk jaḡ degwa saga, nabë sën keḡe gega neluḡ ya dob benare niwëëk. ¹⁸ Bëmëm ham los Anutu-yi-alam pin rëḡ jaḡ ni nabë Anutu ahë neving hil pangsën raḡ buk pin kesuu ngaa vahi pin, gesu mala nenga in hil ma ni nelëlin hil rë. ¹⁹ Gesa najom raḡ bë ham jaḡ ni nabë Kerisi ahë neving hil rot kesuu ngaa pin sën hil mehōnon naraḡ ni lo. Om mëm Anutu rëḡ doḡ medo ham ayomin begevong beham nabë yi, gengaa nipaya ti su gëp vu ham. Gaḡ ham gwevong ngaa pin nabë sën Anutu nevong lo.

²⁰ Log hil gaḡo Anutu arë jaḡ, in yô yoh vu bë gevong ngaa böp böp vu hil kesuu ngaa pin sën hil ayoh vu bë ketag in los kwad bo lo. Nevong ngaa nebë saga raḡ yô niwëëk sën nevong huk loḡ hil ayod lo. ²¹ Nebë saga om hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, og hil los Kerisi Yesu ngo medo gaḡo Anutu arë jaḡ noh vu buk pin degwata los degwata. Yōnon.

4

Hil Sën Kerisi-Yi-alam Hil Lo Atu Kerisi Anon

¹ Sa nado karabus in Mehöböḡp yi mehō sa. Om sa bë nanër vu ham nabë Anutu ggooin ham raḡ, om ham gwevong ngaa pin nivesa noh vu sën kwa nevo bë yi alam degevong lo. ² Ham su gwëko ham jaḡ, gaḡ ham malamin yes beham nahubin ham, geham najom ham ahon geham su bo doḡ ngaa nipaya sën ham vahi denevong vu ham lo, gaḡ ham ahëmin geving ham. ³ Ham nimin wëëk in ham su basuh ham, gaḡ ham medo jevuh ti nabë sën Anon Vabuung ahë neving bë ham gwevong lo. In nabë ham gwelë ham nivesa bemedo jevuh ti, og saga rëḡ naduu ham ahon beham natu degwa timu. ⁴ In yik hil atu anon timu, geiyik Anon Vabuung timu nedo, log ham bo kwamin in sën Anutu ggooin ham raḡ lo. ⁵ Kë! Yik hil Mehöböḡp timu nedo, gehil nehevong ving ggëp ti, gehil naripek bël ggëp ti. ⁶ Log yik hil Anutu timu nedo. Hil pin Amad yi, genetu hil pin alad, genevong behil pin nehevong yi huk, genedo loḡ hil pin ayod. ⁷ Rëḡ Kerisi vo yi semusën ti ti ggelek hil pin, behil haḡo nyëmasën yoh vu yô kwa.

⁸ Yoh vu sën dekevu meneggëp loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo nebë:

“Kesuu alam sën denesis begō vu yi lo
beduu sir ahon,
log mëm raḡ yah vavunë
bevo semusën ggelek mehōnon nyëmasën.”

⁹ Rëḡ gaḡek sën nër agi bë raḡ yah vavunë om saga maḡ tato bë luḡ yam dob sën neggëp gebinë agi mugin. ¹⁰ Gaḡ mehō sën luḡ yam lo, yik mehō sën rak yah vavunë mekesuu yaḡek teb pin lo, lob raḡ yah vavunë in bë natu ala megegin ngaa pin.

¹¹ Log vo semusën aggagga vu yi alam nebë sënë: Vahi denetu sinarë, gevahi denetu alam-denëner-gaḡek-rangahsën, gevahi denëko loḡ nyëḡ medenenër Bengō Nivesa vu alam dahis. Vahi denëgin Kerisi-yi-alam gevahi denetu tatovaha. ¹² Nevong yi semusën ggelek nebë sënë in bë Anutu-yi-alam pin denatu anon timu medegevong yi huk mededoḡ vu sir, geKerisi-yi-alam ngahijsekë jak bedebare nijwëëk. ¹³ Rot behil pin gevong geving gaḡek gëp ti, gehil pin ajaḡ Anutu nalu ni, lob mëm hil natu mehōnon yohvu nabë Kerisi sën mehō yohvu geniröp loḡ dahis lo. ¹⁴ Rëḡ mu hil su medo gevong ngök ngök nabë hurmahen. Bë hil gevong nabë saga, og mehōnon pin hir gaḡek sën kwaj nevo medenenër lo rëḡ geḡo hil nah menom nabë sën sang neḡo

kele nema los ris. Mehōnon kuungsēn rēk dekepē hil galam nijpaya los kwaj rēk detetuhin hil. ¹⁵ Rēk mu nabē hil ahēd geving hil benanēr gagek anon mu, og hil rēk nabē Kerisi behil gevongŋŋaa pin nabē sēn nevonŋ lo, geyō rēk natu yusekē begegin hil pin. ¹⁶ Saga nebē sēn yusekē nesupin mehōti ni len ti ti pin in bē semu anon jak. Gehil pin ti ti nebē telitek meneloŋ vu anon bevo niwēek vu navi. Gelen ti ti nevonŋ huk agga ti ti yoh vu sir. Gemēm ahēj neving sir mesir bōp neraŋ loŋ ti medenare niwēek medenetu anon timu.

Kerisi-yi-alam Desepa Doŋ Aggata Mewis

¹⁷ Ham tu Mehōbōp yi alam om sa bē nanēr niwēek vu ham nabē ham su gwevonŋŋaa jeggŋ jeggŋ nabē sēn alam dahis denevonŋ lo. In su denesepa lokŋŋaa anon rē, gaŋ kwaj nevoŋŋaa meris meris mu. ¹⁸ Alam saga og denedo loŋ malakenu, om sēn su deyoh vu bē deseggi gagek medejak degwa ni rē. Anutu vonŋŋin bē gevong medemedo malaj-tumsēn rēk ma gedenedo adingnē, in ayoj ni tebō in yi gesu deneraŋ ni rē. ¹⁹ Alam dahis og su deyoh vu bē deseggiŋŋaa nipaya losŋŋaa nivesa medejak ni rē, om sēn deggerin sir yah bemedo mekwaj nevoŋŋaa sēn maluh los avēh denevon sir in lo mu pangsen. Log malaj anoninŋŋaa nipaya pin bedeneya vu pangsen. ²⁰ Rēk Kerisi su nēr bē ham gwevonŋ nabē sēnē rē. ²¹ Ma maŋ ham su ngo Kerisi yi gagek anon sēn he netahu ham loŋ lo rē? ²² Gagek sēnē nebē ham nakahŋŋaa muŋgensēn sēn ham nevonŋ wirek lo vēr in ham, geham gwevuu ham ayomin wirek-hen-yi na. Inŋŋaa muŋeng og nesepa loŋŋaa nipaya sēn ham malamin anonin lo, genevonŋ beham nimin paya neraŋ. ²³ Om ham ayomin mewis jaŋ geham kwamin boŋŋaa nivesa mu. ²⁴ Geham jōp gagek anon nirōpsēn-yi los vabuung doŋ nah ham, beham natu mewis jaŋ benimin nabē Anutu. ²⁵ Hil atu alam degwa timu om ham gwevuu gagek lahsēn vun los gagek kuungsēn pin na, geham nanēr gagek los anon mu vu ham. ²⁶ Bē ham ahēmin sengēn og ham gwegin ham nivesa inŋŋaa nipaya rēk gēp vu ham, gaŋ ham ahēmin nakul beham gwero gagek pevis gehes mala vu duk na. ²⁷ In nabē nama og ham rēk tatekin aggata vu Memō Nipaya Satan berēk kepē ham. ²⁸ Log mehō sēn neggodekŋŋaa lo, og su godekŋŋaa ti gōkin nah. Gaŋ yō sero huk ti megevonŋ jaŋ nema nirōp in geko monē teka jaŋ medok vu yi, gerēk doŋ vu mehō ngwē sēn neraŋ vu inŋŋaa lo geving.

²⁹ Log ham su nanēr gagek jeggŋ jeggŋ berup ham avimin. Gaŋ ham bosek mananēr gagek nivesa mu in dok vu alam sēn denengo lo mesemu sir. ³⁰ Anutu yi Anon Vabuung loŋ ya nedo ham ayomin in bē tato namugin behil ajaŋ ni nabē Anutu rēk geko hil vēr inŋŋaa nipaya nyēvewen behil anah medo geving yi. Om ham su gwevonŋ bAnon Vabuung ayo maggin jaŋ. ³¹ Ham su gwelē mehō ngwē paya, geham su ahēmin sengēn jaŋ, geham su gwevonŋ paang, geham su nanēr pelēsēn jaŋ mehō ngwē, geham su ahēmin nipaya vu mehō ngwē. ³² Gaŋ ham gwelē ham nivesa, geham doŋ vu ham. Log ham su kwamin boŋŋaa nipaya sēn mehō ngwē denevonŋ vu ham lo. Gaŋ ham kwevoh na nabē sēn Anutu kwa nevo Kerisi benekevoh hamŋŋaa nipaya ya lo.

5

Hil Sepa Doŋ Ngaa-Rangah-Yi

¹ Anutu ahē neving ham beham tu nalu lo, om ham sepa doŋ vaha begwevonŋŋaa noh vu sēn Anutu nevonŋ lo. ² Log ham medo gwevonŋŋaa los ahēmin geving mehōnon pin, nabē sēn Kerisi ahē neving hil belok yah hil bed lo. Lob saga rēk natu seriveng nabē seriveng reggu nivesa sēn denevesi in reggu nivesa berup na vu Anutu lo.

³ Log baggëb los ngaa ningöhek sën hil navun hil in lo, gengaa nipaya sën ham ayomin nevu nevu in lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, ham su bengwëng jak, in sagaḵ su yoh vu rë. ⁴ Ham su nanër gagek nipaya paya berup avimin, geham su sevërin gagek kwamasën-yi, geham su nanër gagek jeggjin jeggjin sën su yoh vu rë lo genanöp in. In ngaa nebë saga og su yoh vu bë ham gwevong rë, gaḵ ham nanër ham kwamin vesa vu Anutu in ngaa nivesa vesa pin sën nevong vu ham lo. ⁵ In ham rak ni ggovek bë mehö sën neggodek avëh avö, gemehö sën nevong ngaa ningöhek, gemehö sën ahë neving baggëb benevong jeggjin jeggjin lo, sënë nebë nesepa lok ngaa kuungsën wirek hen nebë jepö los nyëg gebus beko arëj rak, og alam nebë sënë su deoyh vu bë dedok na Kerisi luho Anutu hir nyëg rë. ⁶ Ham su gwebë nengamin vu alam sën denevongin bë detetuhin ham beham gwevong ngaa nipaya lo. In Anutu ahë sengën vu alam sën denekeyëh aye medenevong ngaa jeggjin jeggjin nebë agi, log rëḵ bo nyëwewen vu sir geving. ⁷ Om ham los su gwebë dok ti. ⁸ In ham nedo lok malakenu wirek, rëḵ gwëbeng og Mehöböp nevong beham nedo lok rangah, om ham gwevong ngaa pin nabë alam sën denedo lok rangah lo. ⁹ In alam sën denedo lok rangah lo, og denevong ngaa nivesa mu los ngaa yohvu, gedenesepa lok gagek anon. ¹⁰ Ham seggi ngaa pin bemalamin sepa ngaa sën Mehöböp ahë neving lo. ¹¹ Ham noh nenga in ngaa nipaya los ngaa malakenu-yi in su nelok vu hil rë, gaḵ ham tato rangah vu alam nabë ngaa nebë saga og nipaya. ¹² In ngaa nipaya pin sën denevong vunsën lo, og hil su bengwëng jak, in hil nid nemum in. ¹³ Gaḵ ngaa pin sën neggëp rangah lo, og alam pin denelë medenerak ni, ¹⁴ in ngaa pin sën rangah gelu rak lo, og neggëp rangah rot. Nebë gagek sën dekevu meneggëp lo nebë:

“Hong sën genewëp lo! Kwedi!
 Gwevu diiksën na in
 lob Kerisi gevong benyëg geheng in hong
 gegemedo dok rangah!”

¹⁵ Om ham gwegin ham nivesa. Ham su gwevong ngaa jeggjin jeggjin nabë alam kwaj masën, gaḵ ham gwevong ngaa pin nabë alam los kwaj. ¹⁶ Ham su basap buk na meris rë, gaḵ ham ninin wëëk megwong huk jak buk pin, in ngaa nipaya neggëp lok buk sën hil nado agi. ¹⁷ Om ham su gwevong nabë sën alam kwaj masën denevong lo, gaḵ ham kwamin bo mejak ngaa sën Mehöböp ahë neving lo ni. ¹⁸ Geham su nanum mekweyevin, in saga nevasap ham beham rëḵ nimin paya jak, gaḵ mu Anon Vabuung napup ham ayomin og mëm. ¹⁹ Ham medo gwevong Anutu yi sengii los raro, gegwong tarot nivesa sën gadu ham kënumin, geham gwevong raro dok ham ayomin los kwamin vesa vu Mehöböp. ²⁰ Geham nanër vu Anutu jak buk nabë ham ahëmin nivesa vu yi in ngaa pin sën nevong benetök vu ham lo. Ham nanër nabë saga vu hil Amad Anutu jak Mehöböp Yesu Kerisi arë.

Gagek Rak Maluh Los Venëj

²¹ Log ham su gweko ham jak vu arimin, gaḵ ham dahun ham in lob saga geḵo Kerisi arë jak. ²² Log ham avëh, ham gurek reggamin babuj nabë sën ham nehurek Mehöböp babu lo. ²³ In ham reggamin tu ham alamin menegin ham nebë sën Kerisi tu yi alam alaj meneḵo sir yah vu Anutu lo. ²⁴ Om avëh nengaj yes vu reggaj in ngaa pin nabë sën Kerisi-yi-alam pin nengaj yes vu Kerisi lo.

²⁵ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën Kerisi ahë neving yi alam pin bediḵ lok yah bej ²⁶ in bë gevong benij röp los nij mewis jak lo. Log neripek sir rak bël los nevong yi gagek vu sir, ²⁷ in bë denatu yi alam los nij veseek benijvesa jak, gengaa ningöhek ma ngaa nipaya su gëp

vu sir, log mēm rēk gevong bedenatu yi ngaa vabuung gengaa nipaya nama na verōk yi in sir. ²⁸ Om ham maluh! Ham ahēmin geving ham venēmin nabē saga. Ham ahēmin geving ham venēmin nabē sēn ham ngo ahēmin neving ham navimin lo, in mehōti sēn ahē neving venē lo, og yō ahē neving yi. ²⁹ In mehōti su ni nelēlin yō navi rē, gaḡ yō nevet yi menegin yi nivesa rot nebē sēn Kerisi yō negin yi alam lo. ³⁰ Kerisi negin hil nivesa in hil nebē yi reggos los sekē gehil atu navi len ti ti. ³¹ Yoh vu sēn Anutu yi gagek nēr lo bē, “Maluh rēk gevuu ama lu ata genapiik vu venē beluho denatu anon timu.”

³² Log gagek vunsēn sēnē og degwa bōpata ngwē neggēp. Yōnon, nenēr rak Kerisi losho yi alam lo ving. ³³ Rēk mu ham maluh pin, ham ti ti ngo ahēmin geving venēmin nabē sēn ham ngo ahēmin neving ham lo. Log ham avēh, og ham gurek reggamin babuj.

6

Gagek Raḡ Hurmahen Losho Amaj Lu Ataj

¹ Log ham hurmahen, ham huk neggēp. Ham tu Mehōbōp yi alam, om ham nengamin yes vu ham amamin lu atamin megwevong noh vu hir gagek. ² In Anutu yi horek nēr bē, “Gegurek amam lu atam babuj.” Lob horek saga tu ham Horek muginsēn gevi gagek semusēn neggēp ving. ³ Gagek semusēn sēnē nebē, “Ham rēk medo nivesa meham medo hus adingsekē rot gēp dob.”

⁴ Log ham alam hib, ham su gwevong paya vu ham nalumin lo bahēj sengēn vu ham, gaḡ ham gwegin sir nivesa bedesepa doḡ Mehōbōp yi gagek los degevong ngaa pin nirōp.

Gagek Raḡ Hur Losho Alaj

⁵ Log ham hur, ham nengamin yes megwevong noh vu mehō sēn tu alamin menegin ham lo aye. Ham gōnengin sir, geham ayomin na timu vu sir nabē sēn ham neving vu Kerisi lo. ⁶ Geham su gwevong huk jaḡ malaj mu in nabē ahēj nivesa in ham, gaḡ ham gwevong nivesa vu sir, in ham tu Kerisi yi hur beham nesepa loḡ Anutu kwa los ayomin timu. ⁷ Ham su gwevong huk in nabē mehōnon degelē ham nivesa, gaḡ ham kwamin vesa megwevong huk los niwēk in Anutu gelē ham nivesa. ⁸ In ham neraḡ ni vorot bē: Nabē ham gwevong huk nivesa geham su nimin tebō rē, og Anutu rēk gevong nyēvewen doḡ nah vu ham sēn tu hur lo, gevu ham sēn tu ala lo geving.

⁹ Log ham sēn tu ala lo, ham gwegin ham hur nivesa geving. Ham su gwevong paang los nanēr gagek nipaya jaḡ sir, in ham rak ni bē ham los ham hur ham alamin timu nedo yagek benelē ham pin neggēp ti.

Kerisi-yi-alam Nebē Alam-begō-yi

¹⁰ Log arig lo, sa gagek hus sēnē nebē: Ham nimin wēk menatu Mehōbōp yi alam yōnon! Yi mehō niwēk ata, om ham gweko niwēk vu yi. ¹¹ Ham jōp Anutu yi kelenavi los ngaa sēn neggērin begō lo doḡ na ham navimin, in ham bare niwēk gengaa sēn Memō Nipaya Satan neving in bē tetuhin ham lo su kepē ham. ¹² In hil su nasis begō vu mehōnon rē, gaḡ hil nasis begō vu ggev los ngaa niwēk sēn denegin ngaa malaḡenu-yi lo, gevu memō nipaya sēn denegin yagek babu lo. ¹³ Om ham jōp Anutu yi kelenavi los ngaa sēn neggērin begō lo pin doḡ na ham, in nabē buk nipaya natōk vu ham, og ham bare niwēk bengis begō rot begovek na, gemēm ham medo. ¹⁴ Ham gwevōh gagek anon gēp ham balomin beham bare. Geham gwevong ngaa nirōp mu in gērin ham newamin. ¹⁵ Log ham jōp Bengō Nivesa sēn neving behil ayod neto revuh lo doḡ na ham vahamin natu ham suu, in ham bare niwēk geham su jōpek. ¹⁶ Log ham ayomin na timu vu Yesu jaḡ buk, lob saga

natu ham kelenavi sën gërin ham navimin pin lo, in Memö Nipaya Satan yi apop sën netum daggen lo pin dejak vu medenakul. ¹⁷ Log ham kwamin bo sën Kerisi ko ham yah vu Anutu lo besaga natu ham aseeng sën ham nabun yumin dok in gërin begö. Geham gweko gagek sën neggëp lok Anutu-yi-ka-piya lo pin in Anon Vabuung gevong benatu ham paëp-yu-anil beham ngis begö jak.

¹⁸ Log ham najom jak los kwetag vu Anutu buk gerangah, gAnon Vabuung rëk dok vu ham. Ham su nimin tebö! Gağ ham pasang najom jak in Anutu-yi-alam pin. ¹⁹ Log ham najom jak in sa geving nabë sa bengwëng og Anutu gevong gagek berup savig besa nanër Bengö Nivesa sën neggëp kesii wirek lo nam rangah, gesa su gönengin mehönnon malaj. ²⁰ Setu Bengö Nivesa sënë yi hur ti in nanër rangah, lom deduu sa besën seyam nado karabus agi. Om ham najom jak nabë sa su göneng in mehönnon megevuuk huk sënë na, in saga og su yoh vu rë, gağ sağ nanër rangah metatekin mena rot.

Gagek Hus

²¹ Hil arid Tukikus nelok vu sa balu nehevong Mehöböp yi huk lob sa ahëg neving yi. Lob neyök vu ham berëk nanër sa los ngaa pin sën netök vu sa lo rangah vu ham bemëm ham jak huk sën sa nehevong lo ni. ²² Yik sa hevong yi meyök vu ham rak degwa sënë in bë nanër sa bengög vu ham begevong beham nimin wëek jak. ²³ He arimin ham, om hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevong beham pin ayomin gëp revuh, geham ahëmin geving ham, geham ayomin na timu vu luho. ²⁴ Luho degevong semusën vu ham sën ham ahëmin neving hil Mehöböp Yesu Kerisi rot menedo lo.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Pilipi

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus geTimoti, balu kevu kapiya sënë yök vu ham Pilipi pin sën Kerisi Yesu yi alam ham lo, ving ggev sën denegin dub los alam sën denelok vu ham lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham bedegevang ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

³ Sën sa kwag nevo ham lo, og sa najom rak vu sa Anutu los kwag vesa in ham rot. ⁴ Lob sën sa neketag vu Anutu bë dok vu ham lo, og sa neketag los ahëg nivesa in ham. ⁵ Sa kwag vesa in ham nelok vu sa gesa nanër Bengö Nivesa rangah. Vu nyëdahis rot beverup gwëbeng. ⁶ Lob serak ni ggovek bë Anutu yö vong huk nivesa lok ham ayomin vu nyë dahis, lob yö rëk medo gevang rot begovek na dok buk sën Kerisi Yesu duk nom lo.

⁷ Log sën sa kwag vesa in ham lo, og sagak yoh vu. In buk vahi og sa nado karabus, log buk vahi og sa nehevong huk in bë gadu Bengö Nivesa balam degevang geving niwëëk. Lob nelok buk saga pin, og ham kwamin nevo sa, om huk sën sa nehevong banon nerak menesëmu alam vahi lo, og yik ham nevang huk sagi ving behil kwad vesa loğ ti, om sën sa kwag nevo ham yoh vu buk pin. ⁸ Senër yönon neggëp Anutu mala bë sayog nepebip sa in bë senök galë ham pin, in sahëg neving ham nebë sën Kerisi Yesu ahë neving ham lo. ⁹ Lob sa najom rak in ham bë ham ahëmin geving ham niwëëk rot noh vu buk pin bena meböpata jak. Gesa najom rak ving bë ham natök vu kwa nivesa rot beham seggi ngaa pin, ¹⁰ in ham jak ni nabë nivesa ma nipaya. Nabë saga in ham natu alam yohvu gengaa nipaya su gëp vu ham rë, rot bena berup dok buk sën Kerisi duk nom lo. ¹¹ Lob ngaa niröp sën Yesu Kerisi yoh vu bë gevang banon jak dok hil ayod lo napup ham ayomin rot. In sënë rëk geğo Anutu arë jak nabë mehö niwëëk los arë böpata.

Paulus Ya Karabus Lob Sënë Lok Vu Bengö Nivesa

¹² Arig lo, sa bë ham jak ni nabë ngaa sën tök vu sa agi, og su ggërin Bengö Nivesa rë. Gağ nelok vu meneya rot. ¹³ In alam-begö-yi pin sën denegin mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo, galam vahi pin, og derak sa nig ggovek ya bë seyam karabus in Kerisi yi hur sa.

¹⁴ Lob arig lo ngahisekë sën ayoj neya timu vu Mehöböp lo kwaj nevo sa bë seyam karabus, lob ayoj niwëëk rak in sënë, lob devuu ggönengsën ya genij wëëk rak medenër Anutu yi gagek rangah. ¹⁵ Yönon, sir vahi og ahëj nipaya in sarëg ya, lob denevang in bë dedahun sa, om sën denenër Kerisi yi gagek rangah rak degwa sënë, rëk sir vahi og ahëj nivesa medenenër Kerisi arë los ayoj niröp. ¹⁶ Alam sënë derak ni bë sa nado sënë in bë sa gadu Bengö Nivesa, om sën ahëj neving sa medenenër gagek rangah. ¹⁷ Rëk sir vahi og denenër Yesu yi gagek in bë degeko yö arëj jak. Gağ ayoj su niröp rë. Yönon, denevang in bë debo maggin la dok na geving vu sa dok karabus. ¹⁸ Rëk yik sagak ngaa meris. Bë denanër los ayoj niröp, ma su denanër los ayoj niröp rë, og yik ggovek. Denenër Kerisi yi gagek rangah, om sa kwag vesa in sënë, gesëk kwag vesa rot. ¹⁹ In serak ni bë ngaa sënë rëk dok vu sa besëk medo nivesa, in serak ni ggovek ya bë ham nejom rak yoh vu buk in bë dok vu sa, lob Yesu Kerisi yi Anon Vabuung gadu sa. ²⁰ Sa navo kwag in ngaa timu, gesa hevong ving bë rëk anon jak nabë: Sa su rëk nig namum in ngaa sën sa nehevong ggëp dob lo

ti rē. Gaḱ nabē sa nadiik, ma nabē sa medo vesag, og sa bē geving ngaa pin sēnē los nig wēek in geḱo Kerisi arē jaḱ. Vu pehi sēnē, genoh vu buk pin. ²¹ In sa og sa kwag nevo nebē sēnē: Nabē sa medo vesag og nivesa, in setu Kerisi-alam ti ggovek ya. Gaḱ nabē sa nadiik og nivesa rot, in sēḱ medo geving Kerisi yōnon. ²² Rēḱ mu nabē sengo nahēn medo vesag vu dob, og sēḱ geving huk vahi geving banon jaḱ, om maḱ sēḱ geving nabē va? Sa duḱin! ²³ Sa kwag luu luu in sēnē. Sa bē nadiik bena medo geving Kerisi in sēnēḱ nivesa rot. ²⁴ Gaḱ mu nabē sengo nahēn nemedo dob, og yik nivesa rot, in mēm sēḱ medo medoḱ vu ham rē. ²⁵ Om sa kwag neya timu meseraḱ ni bē maḱ sēḱ medo vesag medoḱ vu ham in ham gwevong geving niwēek bekwamin vesa rot. ²⁶ Nebē saga, om nabē dekevelekin sa besenōḱ berup vu ham gōkin, og ham rēḱ kwamin vesa in begweḱo Kerisi Yesu arē jaḱ pangsen.

Alam Pilipi Losho Paulus Degebē Doḱ Ti Medengis Begō In Bengō Nivesa

²⁷ Rēḱ mu ham sepa dok Kerisi yi Bengō Nivesa nīrōp in nabē senōḱ galē ham, og sejak ni. Ma nabē sa gango ham bengōmin mu, og yik ggovek, gesēḱ gango nabē ham ahēmin neving ham menare loḱ ti, bayomin ti, beneloḱ vu ham menesis begō in Bengō Nivesa in bē na meniwēek jaḱ balam degeving geving. ²⁸ Sa hevongin bē gango ham bengōmin nabē ham su nehōnengin alam sēn denekeyēh ham gageḱ lo rē. Gaḱ sa bē gango nabē ham nare niwēek. Bē ham bare niwēek nabē saga, og saga netato bē rēḱ malaj nama. Log netato ving bē Anutu rēḱ geḱo ham nah vu yi beham medo nivesa. ²⁹ In Anutu su vo semusēn sēnē vu ham bē ham ayomin na timu vu Kerisi mu rē, gaḱ vo semusēn ngwē vu ham bē kwerē maggin vahi geving in ham tu yi alam. ³⁰ Yik hil nasis begō ggēp ti in Bengō Nivesa, nebē sēn ham lē gesa nehevong wireḱ lo, genebē sēn ham ngo bē sa nahēn nehevong gwēbeng agi.

2

Hil Dahun Hil Gahēd Geving Arid Lo

¹ Maḱ ham neḱo niwēek vu Kerisi? Kerisi ahē neving ham lom saga vong beham ayomin to revuh-a? Gemak Anon Vabuung neduu hil tu alam yu timu? Gemak ham ahēmin neving mehōnon gekwamin nevingin sir-a? ² Om nabē nebē saga og mēm ham sepa doḱ kwa timu. Ham ahēmin geving ham anon rot, beham medo jevuh ti, beham malamin sepa huk timu. Bē ham gwevong nabē saga, og ham rēḱ gwevong besa kwag vesa bōpata rot. ³ Ham su kwamin bo ham mu beham gweḱo ham jaḱ. Gaḱ ham gureḱ alam vahi babuj geham kwamin bo sir nabē dekesuu ham raḱ ngaa nivesa. ⁴ Geham su gweḱin ham ngo ham ngaa mu, gaḱ ham gweḱin mehō ngwē hir ngaa geving.

Kerisi Dahun Yi Lob Anutu Ko Arē Rak

- ⁵ Ham kwamin bo ngaa nabē sēn Kerisi Yesu neving lo.
- ⁶ Anutu soḱek yi,
rēḱ mu su kwa nevo bē najom aggata sēn luho Anutu neggēp ti lo ahon rē.
- ⁷ Gaḱ vuu aggata sēnē ya getu mehōnon raḱ,
bevong ngaa nebē hur meris.
- ⁸ Tu mehōnon bedelē yi nebē mehōnon soḱek,
rēḱ mēm yō dahun yi genesepa loḱ Anutu aye rot bediik.
Yōnon, diik raḱ kelepeḱo* nebē alam nij paya.
- ⁹ Om sēn Anutu ḱo yi raḱ, raḱ yik degwa sēnē,
beko yi raḱ yah vavunē rot.
Lob tung ggev ti sēn kesuu ggev vahi pin lo raḱ yi.

- ¹⁰ In nabë degengo Yesu arë,
og alam pin vu yagek gevu dob gevu dob gebinë
rëk dengun lusej vu yi.
- ¹¹ Log mehõnon pin rëk denanër rangah doḡ ayej nabë:
Yesu Kerisi tu Mehõbõp.
Gedegeḡo Ama Anutu arë jaḡ nabë saga.

Hil Najëh Nabë Betuheng

¹² Om sa mehõ lo! Ham ngo medo gwevong noh vu sayeg nabë sën ham nevonḡ aga. Yõnon, sën sa nado ving ham wirek lo og ham nevonḡ, gaḡ gwëbeng sënë sengo nado adingnë, om ham pasang gwevong nabë saga. Anutu ḡo ham yah vu yi om ham ayomin na timu beham ḡõneng in yi begurek babu in mëm rëk geḡo ham nah vu yi beham medo geving yi vu tamusën. ¹³ In hil arak ni bë Anutu nevonḡ huk loḡ ham. Yõ nevër ham kwamin, lob mëm ham nevonḡ ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

¹⁴ Log ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham gwevong los nimin yes, gaḡ ham su gwevong ayemin vu los gök ham in. ¹⁵ Ham gwevong nabë sënë in ngaa nipaya su ḡep vu ham, gaḡ ham medo nirõp nabë sën Anutu nalu ham lo. Yõnon, ham nedo loḡ alam nij paya los alam gagek tetuhinsën vuheng, rëk mu ham rëk najëh jaḡ sir nabë betuheng. ¹⁶ Ham nanër gagek sën yoh vu bë gevonḡ bemehõnon demedo malaj-tumsën lo vu sir in mëm sa napisek in doḡ buk sën Kerisi duḡ nom dob lo. In sëḡ jaḡ ni nabë sa su nevasap sa menehevong huk meris rë. ¹⁷ Alam Yuda denesis reggu tu seriveng, lob denekeseh wain raḡ ving, lob yik sën ham ayomin neya timu vu Kerisi lo nebë seriveng saga. Log nabë dengis sa, og yik ḡgovek, in sa nig ḡõḡ rëk keseh nabë wain sën denekeseh raḡ ham seriveng lo, lob sëḡ kwag vesa geving ham. ¹⁸ Om yik ham kwamin vesa geving nabë saga behil kwad vesa doḡ ti.

Timoti Yi Gagek

¹⁹ Nabë Mehõbõp Yesu kwa bo, og sëḡ gevonḡ Timoti nõk vu ham, loḡ mëm rëk nom nanër ham bengõmin vu sa besa kwag vesa. ²⁰ In su sa mehõ ngwë nedo balu kwamin nevo ngaa negḡep ti nebë Timoti rë. Yõ kwa nevo ham rot bë doḡ vu ham. ²¹ Gaḡ alam vahi pin og yõ denegin yõ hir ngaa gesu kwaj nevo Yesu Kerisi yi huk rë. ²² Rëḡ Timoti og ham rak ni bë yi mehõ nivesa beneloḡ vu sa in Bengõ Nivesa nebë sën hurmahen ti neloḡ vu ama. ²³ Sa bë gevonḡ yi nõk pevis vu ham, rëḡ mu sejak ngaa sën rëḡ natõḡ vu sa lo ni namugin loḡ mëm. ²⁴ Rëḡ mu sa hevong ving bë Mehõbõp rëḡ tateḡin aggata gesengõ rëḡ nõk vu ham geving.

Epaproditus Yi Gagek

²⁵ Log sa kwag nevo bë maḡ sëḡ gevonḡ hil arid Epaproditus nah vu ham gökin pevis. Wirek ham vonḡ yi loḡ yah ham bömin beyam loḡ vu sa, balu nehevong huk loḡ ti galam desis begõ vu aluu in Bengõ Nivesa. ²⁶ Rëḡ tum nevo kwa in ham bë nõk gelë ham. Gayo maggin rot in ham ngo bë niraḡ. ²⁷ Yõnon, niraḡ böpata lob dus rak bë nadiik na. Rëḡ Anutu kwa vonḡin aluu beloḡ vu yi in bë su nadiik besayog maggin böpata rot rë. ²⁸ Om sën sa kwag nevo rot bë sa gevonḡ yi nõk pevis beham gwelë yi gökin bekwamin vesa lob mëm sa maggin rëḡ ahë yes jaḡ teka geving. ²⁹ Om ham gweḡo ni nõk vu ham los kwamin vesa in Mehõbõp yi hur yi. Geham gweḡo alam nabë sënë arëḡ jaḡ. ³⁰ Dus rak bë nadiik doḡ Kerisi yi huk. In ham su yoh vu bë doḡ vu sa rë, om sën loḡ yah ham bömin beneloḡ vu sa, rëḡ tõḡ vu niraḡsën sënë bedus rak bë nadiik.

3

Mehöti Sên Ayo Na Timu Vu Kerisi Lo, Og Yi Mehö Yohvu Yönon

¹ Arig lo, sa bë semu gagek sênë hus nabë ham kwamin vesa in Mehöböp. Sa nanër gagek timu sênë yoh vu buk, rëk mu sa su rëk nig tebö jak in rë, in gagek saga rëk gadu ham. ² Ham gwegin ham in alam sên denevong huk nipaya nebé anöo bemën lo. Ham gwegin ham in alam nij paya sên denevongin bë dekepë ham lo. Geham gwegin ham in alam sên denevongin bë degerah* ham navimin in mëm ham natu Anutu-yi-alam lo. ³ In degwa su neggëp vu ngaa saga rë, gak hil sagi og Anon Vabuung nelok vu hil behil nehako Anutu arë rak, om hil atu yi alam sogek. Hil su kwad nevo navid rë, gak hil napisek in Kerisi Yesu yö timu. ⁴ Yönon, mak sengo yoh vu bë kwag bo sa navig. Nabë mehö la kwaj nevo sên derah* navij lo bë yoh vu bë geko sir nah vu Anutu, og seyoh vu bë nanër rot kesuu sir. ⁵ In satag ko sa lob buk tu nemadvahi-bevidek-löö lob derah* sa navig. Sak Israel ti. Sa degwa vu Benyamin. Sak Hibru ti gesamag lu atag og Hibru ving. Log sa Parisai* ti gesa nesepa lok Moses yi horek nebë sên sir lo. ⁶ Sa nig wëek rot bë sa gevong Anutu yi huk, om sên wirek og sa nasis Kerisi-yi-alam rot. Rëk mu nabë mehöti seggi sa jak Moses yi horek, og rëk gelë nabë sa nesepa lok pin los dahis.

⁷ Lob wirek sa hekuung bë ngaa pin sênë og ngaa böp rot, lok tum sehërin sa tu Kerisi yi mehö lob serak ni bë ngaa pin sênë og yik ngaa meris. ⁸ Sa su nanër rak Yuda hir ngaa mu rë. Gak serak ni bë Kerisi Yesu tu sa Mehöböp, om sên sa nehalë ngaa vahi pin bë ngaa meris. Sa nesepa lok Kerisi vaha, besa hevuu ngaa vahi pin ya, besa nehalë nebë laa, gesa bë najom Kerisi ahon ⁹ benatu yi mehö. Yönon, Horek su yoh vu bë gevong besa natu mehö yohvu rë. Rëk sayog neya timu vu Kerisi, om sên Anutu nër sa bë sa mehö yohvu, in Anutu nenër mehönon bë sir alam yohvu degwa rak sên ayoj neya timu vu Yesu lo. ¹⁰ Sa bë sejak Kerisi ni yönon. Gesa bë gako niwëek vu yi in diik gekedi rak yah. Sa hevongin bë gako kerus nabë sên ko lo, gesa bë sa su kwag bo sa, gak sa bë dahun sa nabë sên Kerisi dahun yi bediik lo. ¹¹ Sa nehevong nebë sênë, in sa kwag nevo bë rëk gevong besëk kedi jak nah gëp bedub geving.

Paulus Serög Niwëek In Bë Geko Kupek Nivesa Vu Yagek

¹² Yönon, sa su kwag nevo bë sa nehevong ngaa pin saga niröp beseyoh vu ggovek ya rë. Gak sengo nesepa lok ngaa pin sênë rot in bë sëk gako nyëvewen nivesa sên Kerisi Yesu ggoin rak in bë gevong vu sa lo.

¹³ Arig lo, sa su rëk gako sa jak nabë sa hako anon ggovek ya rë. Gak yik sa nanër gagek timu sênë nabë: Sa hevuu ngaa wirek hen pin ya, gesa nehevong huk niwëek in bë sa gako ngaa tamusën-yi. ¹⁴ Sa neserög niwëek in bë sa natök na telig vewen sên lo medegebë sarëg, lok mëm Anutu tahi sa mesena vavunë megako nyëvewen jak Kerisi Yesu yi huk. ¹⁵ Om hil sên Anutu nër hil nebë hil alam yohvu lo, hil pin kwad bo gagek gëp ti nabë hil gevong nabë sagi. Rëk nabë ham kwamin nevo gagek ngwë yööhu, og Anutu rëk tatekin ham kwamin. ¹⁶ Rëk mu gagek anon sên hil nesepa lok agi, og hil ngo najom ahon menapiik vu.

¹⁷ Arig lo, ham pin sepa dok sa vahag. Geham gwelë alam vahi sên denesepa lok sa lo geving nivesa, beham sepa dok he vahamin. ¹⁸ Senër vu ham beron ngahisekë ggovek ya, log gwëbeng sak nanër vu ham gökin los malag bël nabë: Alam ngahisekë denelë Kerisi paya bedenevongin bë dedahun gagek sên netatekin yi kelepeko* lo na. ¹⁹ Alam sênë malaj anon in nos los reggu lu ngaa rot bedenekë rak tu hir anutu. Denepisek in ngaa nimumsën aggagga, gekwaj nevo ngaa dob yi mu. Om alam sênë rëk malaj

nama gëp Nyëg Nipaya. ²⁰ Gağ hil og hil atu alam-yagek-yi, lob hil nehegin bë Mehöböp Yesu Kerisi vu yagek meduğ nom begeko hil nah. ²¹ Rëk gevong behil navid nipaya sënë pekwë yi bemalangeri jağ nabë sën yö navi. Rëk gevong nabë sënë jağ niwëëk sën yoh vu bë getung ngaa pin degevek babu lo.

4

Paulus Nër Bë Ahëj Geving Sir Gekwaj Bo Ngaa Nivesa

¹ Nebë sënë om arig lo, ham tu Mehöböp yi alam om ham ngo bare niwëëk. Sahëg neving ham, besa nehevongin bë galë ham gökin. In sa kwag vesa in ham, geham vong bë sa sok sengii yi.

² Log hong Ewodia, gehong Suntuke, melu gwengo rë! Melu semu gagek in Mehöböp yi hur avëh meluu. ³ Log hong sën alu nehebë loğ ti in huk-e! Sa nanër vu hong nabë gedoğ vu avëh luu sënë. In wirek og alöo nalok vu he in Bengö Nivesa ving Klement losho alam vahi sën he nehevong huk timu barëj neggëp loğ kapiya-mala-tumsën-yi lo. ⁴ Ham kwamin vesa in Mehöböp jağ buk pin, gesağ nanër gökin nabë ham pasang kwamin vesa rot. ⁵ Ham gwevong balam pin dejağ ham nimin nabë ham nejom ham ahon, geham su neko ham rak rë. In Mehöböp yam dus rağ ggovek ya. ⁶ Om ham su newamin jağ! Gağ nabë ham jağ vu in ngaa ti, og ham najom jağ bekwetag vu Anutu in, lob ham najom jağ benanër los kwamin vesa vu yi geving. ⁷ Loğ mëm Anutu rëk gevong beham ayomin gëp revuh. Alam dob-yi dugin ngaa sënë degwa besu detoğ rağ rë, rëk mu sën ham ayomin gëp revuh lo rëk gevong beham ahëmin nivesa rot geham kwamin niröp jağ in Kerisi Yesu yi alam ham.

⁸ Arig lo, sa bë nanër gagek ti vu ham gökin nabë ham kwamin bo ngaa nabë sënë noh vu buk: Ngaa pin sën anon lo, gengaa sën niröp lo, gengaa sën neyohvu lo, gengaa pin sën nivesa lo, gengaa sën malangeri lo. Geham kwamin bo ngaa sën hil galë nabë nivesa lo los ngaa pin sën yoh vu bë hil gağo arë jağ lo. ⁹ Ngaa pineğ sa tahu ham loğ, lob ham ço ggovek ya, gengaa pin sën sa nanër los sa nehevong lo, og ham ngo los ham lé ggovek ya, om ham gwevong nabë saga noh vu buk. Nabë saga, lob Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo rëk medo geving ham.

Paulus Kwa Vesa In Alam Pilipi

¹⁰ Sa kwag vesa rot gesa napisek in ham vu Mehöböp, in ham nedo hus ading rëk gwëbeng ham kwamin vo sa beloğ vu sa ggökin. Yönon, ham kwamin nevo sa wirek bë doğ vu sa, rëk aggata su neggëp in bë ham gwevong nam rë. ¹¹ Sa su bë rëk nanër nabë sa narak vu in ngaa rë. Gağ wirek og sa newağ narak in ngaa sën netoğ vu sa lo, rëk gwëbeng og setu Yesu yi hur, lob sa nado revuh in ngaa pin. ¹² Sehög ngaa bë paya teka, og yik ggovek, genabë ngahisekë og yik ggovek. Log bë seğa nos menajom sa ahon, ma meyip gevong sa, ma nabë senoh vu ngaa pin, ma sejağ vu in ngaa, og sa nehalë ngaa pin sënë bë yik neggëp ti, lob vu nyëg pin geyoh vu buk pin, og sayog sepëp. ¹³ Mehö sën lo negadu sa, lob seyhov vu bë gevong ngaa pin jağ niwëëk. ¹⁴ Rëk ham nevong nivesa, in ham neloğ vu sa beham nekwerë sa maggin. ¹⁵ Yönon, ham alam Pilipi, ham ngo rağ ni bë wirek sa nanër Bengö Nivesa vu distrik Masedonia nyëdahis lob ggovek gesa naya rağ, rëk alam saga la su denevongwëng ving sa bë he doğ vu he wewen wewen rë. Gağ ham mu sën mëm ham nevong.

¹⁶ In sa nado Tesalonika wirek, lob ham neloğ vu sa benevong kupek vu sa, rëk su beron timu rë. ¹⁷ Rëk saga su nebë sa malag anonin kupek rë. Gağ sa hevongin bë ham gwevong huk nivesa nabë sënë in gevong

beham nyëvewen böp jak besemu ham. ¹⁸ Lob gwëbeng og sa haço ngaa pin ggovek ya bengahisekë rot, beseyoh vu ggovek ya. Ham vong kupek vu sa bEpaproditus ço yam lok ya sa nemağ ggovek ya. Kupek senë vong bë seriveng sën ham nevesi bereggu nivesa verup neya vu Anutu lo. Om Anutu rëk gelë nivesa nabë yi seriveng, lob ahë nivesa in. ¹⁹ Lob ham tu Kerisi Yesu yi alam, om sa Anutu rëk gegin ham nivesa in ngaa pin sën ham neraç vu in lo jak ngaa nivesa vesa pin sën neggëp vu yi lo. ²⁰ Om hil gaço hil Amad Anutu arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²¹ Sa bë nanër na vu Kerisi Yesu yi alam pin nabë sa kwag nevo sir. Log hil arid lo sën denedo ving sa agi denër bë kwaj nevo ham ving. ²² Yönon, Anutu-yi-alam pin denër bë kwaj nevo ham. Gesir vahi sën denevong huk ggëp mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo denër niwëek bë kwaj nevo ham ving. ²³ Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën nöç gëp geving ham kënumin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Kolosi

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa raḳ in bê sa natu Kerisi Yesu yi sinarë lo. Alu hil arid Timoti ² kevu kapiya sënë yök vu Kerisi-yi-alam ham sën ham nedo Kolosi aga. Vu he arimîn ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi yōnon lo. Sa neḳetaḡ vu hil Amad Anutu in ham bê semu ham begevong ham ayomin gëp revuh.

Anutu Vong Balam Kolosi Ayoj Ya Timu Vu Kerisi

³ Alu kwamin vesa vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu in ham neyoh vu buk pin sën alu najom raḳ in ham lo. ⁴⁻⁶ Yōnon, he najom raḳ in ham rot lok buk sën he hango ham bengömin bê ham ayomin neya timu vu Kerisi Yesu geham ahëmin neving Kerisi-yi-alam pin lo, rot besën verup gwëbeng. Ham ngo Bengö Nivesa yi gagek anon wirek, loḳ mëm ham raḳ ni bê ham rëḳ medo malamin-tumsën degwata gëp yagek. Bengö Nivesa saga ya meyoh vu nyëḡ pin, lob nevong balam denesepa loḳ Kerisi. Lob töḳ verup vu ham ving, lob ham vong ving besepa loḳ loḳ buk sën ham ngo muginsën berak ni bê Anutu yi gagek semusën yōnon lo, rot beverup gwëbeng. ⁷ Epapras sën tahu ham loḳ Bengö Nivesa sënë beham raḳ ni lo, og yik mehö nivesa balu nehebë lok ti in huk. Kerisi yi hur nivesa yi menelok yah he bömin benevong yi huk ggëp ham nyëḡ. ⁸ Loḳ mëm nër ham bengömin yom vu he bê Anon Vabuung loḳ vu ham beham ahëmin neving Kerisi-yi-alam.

Paulus Jom Raḳ Bë Anutu Gadu Alam Kolosi

⁹ Epapras nër gagek yom vu he nebë saga, lob mëm alu najom raḳ in ham yoh vu buk pin gehe su nehevuu rë. Gaḳ alu neḳetaḡ vu Anutu bê gevong beham natu alam los kwamin yōnon, gAnon Vabuung tatekin ham kwamin beham jaḳ ngaa pin ni nabë nivesa ma nipaya. In mëm ham jaḳ ngaa pin sën Anutu ahë neving bê hil gevong lo ni. ¹⁰ Nabë sënë, loḳ mëm ham yoh vu bê sepa dok Mehöböp yi aggata niröp bemëm kwa vesa in ham. Lob ham rëḳ gwevong ngaa nivesa jaḳ buk pin banon jaḳ, gemëm ham jaḳ Anutu ni gökin rot.

¹¹ Log alu najom raḳ in ham ving bê Anutu mehö niwëëk ala los gayeheng bo niwëëk vu ham rot in ham najom ham ahon beham kwerë maggin pin bebare los kwamin vesa ¹² begweḳo hil Amad arë jaḳ. In vong beham yoh vu bê dok na geving yi alam pin behil rëḳ medo dok yi Nyëḡ-rangah-yi. ¹³ Yōnon, ḳo hil vër in malakenu niwëëk, getung hil loḳ ya ving Nalu sën ahë ving yi pangsën lo yi alam. ¹⁴ In Anutu Nalu bago hil yom ggovek ya bedahun hil ngaa nipaya ya.

Kerisi Yi Aggata Los Yi Huk

¹⁵ Anutu Nalu yik luho Anutu sën hil su ayoh vu bê galë yi rë lo neggëp ti. Yö nedo nyëdahis betu ngaa pin sën Anutu tung agi ala. ¹⁶ Tung ngaa pin vu yagek gevu dob. Tung ngaa pin sën nedo hil malad agi, gengaa vahi sën hil su nehalë rë lo. Tung alam-los-bengöj, gegavman, geggev, galam sën denetu ala lo. Yōnon, tung ngaa pin sënë bengaa pin yō tu yi ngaa. ¹⁷ Yö nedo nyëdahis gengaa la su nedo rë, log medo neḡin ngaa pin sën tung lo medenedo nivesa raḳ yō niwëëk. ¹⁸ Kerisi-yi-alam pin detu degwa timu log tu hir yusekë. Yi mehö muginsën sën kedî raḳ yah ggëp bedub lo. Kedî raḳ in bê yō ti natu ngaa pin ala. ¹⁹ Anutu vongin bê luho Nalu gëp ti, om sën vong yi ngaanon

vu yi beggërin ayo los dahis. ²⁰ Anutu vongin bē gevong mamer vu mehōnon los ngaa pin sēn vu yaḡek los dob lo, in bē hil los medo jevuh ti. Om sēn vong Nalu yam bediik rak kelepeko* loḡ yah hil bed in bē gagek nadiik na.

²¹ Wirek og ham tu alam bemēn in Anutu. Ham kwamin nevo ngaa nipaya mu menesepa loḡ, lob saga vong beham los Anutu nelē ham paya. ²² Rēk Kerisi diik loḡ yah ham bōmin in bē ham los Anutu medo jevuh ti. Vong nebē sēnē in bē geḡo ham nah vu yi beham natu alam nimin rōp los alam nimin vesa gegagek su ḡēp vu ham ḡēp Anutu mala. ²³ Gak ham ayomin na timu vu Kerisi beham bare niwēēk ata. In ngaa ngwē rēk geḡo ham kwamin seggi lob tum ham rēk gwēvu aggata sēn ham vong vng niwēēk rak Bengō Nivesa sēn ham ngo lo na. Denēr Bengō Nivesa sēnē ya meyoḡ vu mehōnon pin vu dob, lob sa Paulus setu hur vng menanēr vng.

Paulus Loḡ Vu Alam Kolosi

²⁴ Gwēbeng sēnē sa hako maggin, rēk maggin sēnē neloḡ vu ham om sa kwag vesa. Log maggin sēn sa nekerē loḡ sa navig agi, og sa nekerē loḡ yah Kerisi ben. Sa nekerē in bē doḡ vu Kerisi-yi-alam pin los dahis, om yiḡ su sengo ti nekerē rē, gaḡ alu Kerisi nekerē loḡ ti.

²⁵ Lob Anutu yō ggooin sa rak tu yi alam pin hir hur bevo huk loḡ sa nemag bē sa nanēr yi gagek pin vu ham. ²⁶ Gagek sēnē yō neggēp vunsēn in mehōnon vu nyēḡ pin wirek, beneggēp rot beberup gwēbeng. Rēk gwēbeng og tōk yam rangah vu Kerisi-yi-alam bederak ni ggovek ya. ²⁷ Anutu yō kwa vo bē tatekin gagek vunsēn sēnē vu yi alam pin, besir sēn yu-ngwē lo dejak ni geving nabē gagek nivesa rot belos bengō. Gagek vunsēn sēnē nebē Kerisi nedo vng ham, lob ham nevo kwamin in yi bē geḡo ham nah medo nivesa rot geving yi. ²⁸ Om sēn he medo nanēr Kerisi yi Bengō Nivesa rangah gehe nalev horek vu mehōnon bē degeḡin sir nivesa. He netatekin gagek los kwa nivesa pin vu alam pin in bē gaḡo sir pin denah vu Kerisi medenatu yi alam nirōp, gaḡ su demedo duḡ duḡ in ngaa ti. ²⁹ Nebē saga, om sēn sa nehevong huk bōp rot menavimengin, rēk Kerisi yō negadu sa menevong niwēēk vu sa.

2

Hil Gevong Geving Niwēēk Genid Dēlin Gagek Kuungsēn

¹ Yōnon, sa bē ham jak ni nabē sa nehevong huk bōp rot in bē sedoḡ vu ham los alam Laodisea galam ngahiseḡ sēn su malaj neraḡ sa malaḡ rē lo.

² Sa nehevong huk bōp sēnē in bē ham bare niwēēk los ahēmin nivesa, gesa nehevongin bē ham ahēmin geving ham, in saga rēk naduu ham ahon beham medo jevuh ti. Log sa hevongin bē ham jak gagek ni los degwa, bejak ni nabē gagek anon. Senēr gagek sēn netatekin Kerisi vu hil lo. In neggēp vunsēn vng Anutu wirek, rēk tōk yam rangah gwēbeng beyoh vu bē gevong kwa nivesa rot vu ham. ³ Yōnon, Anutu kwa pin los degwa geyi gagek los kwa bōp bōp pin neggēp vu Kerisi. ⁴ Senēr gagek saga vu ham in bē mehōti su bo bēl doḡ ham betetuhin ham. ⁵ Sa su nado vng ham rē, rēk sa kwag nevo ham rot bevong bē sēn sa nado vng ham, lob sa kwag vesa in sēn ham nedo revuh ti geham ayomin neya timu vu Kerisi lo.

Hil Aga Jak Kerisi In Hil Medo Malad-Tumsēn Yōnon

⁶ Ham ḡo Kerisi Yesu tu ham Mehōbōp ggovek ya, om ham bare mena geving yi nabē saga. ⁷ Ham bare niwēēk jak yi, nabē sēn kele nare niwēēk rak dob, genabē sēn beggang nedo niwēēk rak mudeng lo. He nēr Bengō Nivesa vu ham, om ham gwēvong geving niwēēk bemēm rēk gadu ham beham bare, lob ham kwamin vesa vu Anutu jak buk. ⁸ Ham gwēgin ham. In rēk mehōti nanēr gagek kwa dob yi mu benanēr gagek meris vu ham begekuung in ham

begërin ham. Alam nebë sënë og denevengwëng rak alam böp wirek hen hir ngaa los ngaa dob sënë yi horek meris aggagga, gesu denevengwëng rak Kerisi rë. ⁹ Yesu og Anutu sogek, log Anutu Anon nedo loḵ yi beggërin yi los dahis. ¹⁰ Lob ham tu yi alam, om ggërin ham ving nebë saga beham su nerak vu in ngaanon ti rë. In yi yô tu ala bekesuu angër los arëj gengaahur böp böp pin. ¹¹ Lob ham su rah* navimin in bê ham natu Kerisi-yi-alam rë, gak vong bê Kerisi rah* ham navimin vorot, rëḵ su rah ham rak nema rë. Gak ham vuu ham ngaa muḡeng ya gewërin ham yah vu Kerisi, lob saga nebë sën rah* ham navimin beham tu yi alam. ¹² Ham ripek bêl, lob sënë tahu bê ham diḵ bedelev ham ya bedub ving yi. Log tahu ving bê ham kwedi rak ggökin, in ham vong ving bê Anutu og mehö niwëëk meko Yesu vër in bedub benedo mala-tumsën. ¹³ Wirek ham nevong ngaa nipaya aggagga, geham nesepa lok ngaa kwa-muḡeng-yi, lob sënë vong beham tu ngaa diḵsën-yi in bê malamin nama. Rëḵ ma gAnutu kevoh ham ngaa nipaya ya, om rëḵ gevong behil medo malad-tumsën geving Kerisi. ¹⁴ Horek yi gagek vahi sën nevongin bê dahun hil lo neggëp vu hil, bevong bê hil rëḵ bare gagek, rëḵ ma gAnutu kevoh ya. In sënë nebë sën tul brëm ya gagek sënë vetii kelepeko* ving Yesu bepin maya. ¹⁵ Om angër los arëj gengaahur böp böp su arëj neggëp in bê hil nadudeḵ vu sir rë. Gak Yesu kesuu sir rak kelepeko* betato rangah rak alam pin malaj bê detu ngaa meris benijwëëk masën.

Yiḵ Hil Nebë Sën Hil Adiḵ Ving Kerisi Ggovek Ya

¹⁶ Nebë saga, om nabë mehö la denanër ham in ngaa sën ham newa los nenum lo, gedenanër ham in ham su nesepa loḵ hir buk aggagga sën detung yoh vu ta gekwev gesoda lo rë, og ham su gwebë nengamin vu sir. ¹⁷ In ngaa nebë sënë og yiḵ ngaa sën rëḵ anon jak vu tamusën lo yi tahusën mu. Gak mëm Kerisi mu mëm yiḵ ngaanon. ¹⁸ Om ham gwëgin ham in alam sën denenër ngaa sën denelë loḵ pesepsën lo. Geham gwëgin ham in alam sën denedudeḵ vu angër lu ngaa lo. In alam nebë saga og kwaj nevo ngaa dob yi bedenevongin bê degërin ham nah vu sir, geham su gwëko nyëvewen nivesa sën Kerisi bê gevong vu ham lo rë. Gak yô devongin bê degeko sir jak mu, ¹⁹ gesu denepiḵ vu Kerisi sën tu hil yud lo rë. Yönon, hil pedus los telitek nevo niwëëk yoh vu hil anod geneduu hil ahon. Rëḵ mu hil yud og negin hil anod los dahis nivesa in bê hil ajig benid wëëk jak noh vu Anutu kwa. Lob Kerisi yiḵ nebë hil sën Kerisi-yi-alam hil lo yud. ²⁰ Vong bê ham diḵ ving Kerisi, lob ham vuu dob sënë yi ngaa meris meris ya. Rëḵ nebë va sën ham nevong ngaa nebë alam-dob-yi-é? In ham nesepa loḵ Horek ggökin nebë, ²¹ "Su genajom ngaa sënë; su gegwa ngaa saga; su gwebë nemam jak ngaa sënë!" ²² Horek nebë sënë og nenër rak ngaa sën hil aga bemala nama na verök yi lo. In horek nebë sënë og mehönon yô hir gagek mu, gak su ngaanon rë. ²³ Yönon, mak hil rëḵ gekuung nabë horek nebë sënë og nivesa los kwa. In gejiin hil bê hil ana soda los raro lu ngaa, gedenenër bê hil ngo dahun hil gehil ngo basap hil navid besu gegin nivesa rë. Rëḵ ma, gengaa nebë sënë og su yoh vu bê doḵ vu hil yönon rë, in hil ayod mak nahën nevu nevu in ngaa nipaya behil nesepa lok.

3

Yiḵ Hil Nebë Sën Hil Kedi Rak Yah Ving Kerisi

¹ Nabë ham kwedi rak yah ving Kerisi, og ham malamin sepa ngaa sën nedo vavunë vu nyëḡ sën Kerisi tu Mehö-los-bengö menedo Anutu nema vesa lo mu. ² Ham kwamin bo ngaa-vavunë-yi noh vu buk, gak ham su medo mekwamin bo ngaa-dob-yi. ³ In Kerisi diḵ loḵ yah ham bömin lob saga vong

bê ham diik ya, rëk ma geham rëk medo malamin-tumsën geving Anutu. ⁴Lom sën hil kedi jak bemedo malad-tumsën lo, og degwa yô vu Kerisi, om yô rëk natök rangah vu tamusën, lob vu buk saga ham rëk kwedi geving yi beberup los vunek vunek yagek yi.

Hil Natu Mehönon Mewis

⁵Nebê saga om ham gwevuu ngaa-dob-yi sën neggëp lok ham ayomin lo pin na. Ngaa-dob-yi sagi nebê: Baggëb aggagga pin, ngaa ningöhek sën su yoh vu bê hil gevong rê lo, gengaa nipaya sën hil ayod neggurek in lo, gengaa nipaya sën hil malad anon in lo. In sënë og nebê sën hil nesepa lok anutu-kuungsën. ⁶Alam sën denevong ngaa nebê agi, og Anutu rëk gevong nipaya nyëvewen dok nah vu sir. ⁷Wirek ham newa rak alam nebê sënë, beham nevong ngaa pin sënë ving. ⁸Rëk mu gwëbeng sënë og ham gwevuu ngaa nebê sënë pin na. Ham su gwelê mehönon paya, ham su gwevong paang, ham su ahëmin sengën, ham su nanër pelësën, geham su gwevong nevumin. ⁹Ham su dah gagek vun genanër gagek kuungsën vu ham. In ham vuu ngaa mugeng ya, beham su nesepa lok yah rê. ¹⁰Ham tu mehönon mewis rak ggovek ya. Yönon, Anutu semu ham beham tu mehönon mewis rak, lob nevo kwa vu ham yoh vu buk in bê ham rëk nabê yi. ¹¹Hil atu mewis, om hil su basuh hil nabê: Sirek alam-yu-ngwê gehilek alam Yuda. Genabê, hilek neherah* navid, gesirek su denerah* navij rê. Gehil su nanër alam vahi nabê: Sir sagi og alam bemën, gesir saga og alam dug dug, galam sënëk detu ngaa meris, galam sagak yô denevin sir. Ma! Gak yik Kerisi nevong balam pin neggëp ti geKerisi nedo lok alam pin neggëp ti.

Hil Sepa Dok Aggata Sën Hil Ahêd Geving Hil

¹²Anutu ggooin ham rak ggovek ya beham tu yi alam, lob ahê neving ham. Nebê saga, om ham sepa dok ngaa nabê sënë: Ham kwamin gevongin alam pin mesemu sir. Ham dahun ham, geham nahubin mehönon geyik maam degevong paya vu ham. ¹³Ham su ahëmin sengën vu arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo pevis rê, gak ham ahëmin geving sir beham najom ham ahon. Lob nabê gagek neggëp vu ham ti in ari vong paya vu yi, og maam gelê ari mu gedahun ari yi nipaya na. In Mehöböp kevoh ham ngaa nipaya ya, om ham gwevong nabê saga vu arimin lo.

¹⁴Log sën hil ahêd geving hil lo, og sënë kesuu ngaa vahi pin, beneduu ngaa nivesa pin revuh ti. Om ham sepa dok ngaa pin sën aga, beham ahëmin geving ham pangsën kesuu ngaa vahi. ¹⁵Lob Kerisi gevong beham ayomin geto revuh, lob sënë yô gegin ham rot. In Anutu tahi ham in bê ham natu degwa timu gayomin gëp revuh, geham kwamin vesa vu Anutu noh vu buk. ¹⁶Lob Kerisi yi gagek napup ham ayomin rot, bemëm ham rëk medo nivesa menatu alam los kwamin. Log ham tatekin gagek vu ham, bebarah ham verök jak. Ham ayomin nivesa vu Anutu megwevong sengii jak arê los gwevong tarot sën neko arê rak lok ayo peggo lo, geham gwevong raro megweko arê jak. ¹⁷Log ngaa pin sën ham nenër lo gengaa pin sën ham nevong lo, og ham gwevong in geko Mehöböp Yesu arê jak, in yô tatekin aggata, om ham nah vu hil Amad Anutu menanër kwamin vesasën vu yi.

Gagek Rak Maluh Los Venëj Genaluj Lo

¹⁸Ham avêh, ham gurek reggamin babuj, in Mehöböp nelê sënë bê yohvu. ¹⁹Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin, beham su bo maggin vu sir.

²⁰Log ham hurmahen, ham nengamin yes vu amamin lu atamin in ngaa pin, in mëm Mehöböp gelê ham nivesa.

²¹ Log ham sën amaj ham lo, ham su gwevong paya vu nalumin ayoj bahëj sengën jak, in rëk ayoj maggin jak bedegöneng.

Gagek Rak Hur Los Ggev

²² Log ham sën hur lo, ham gwebë nengamin vu ham alamin hir gagek. Ham su gwevong huk jak malaj mu in nabë kwaj vesa in ham. Gak ham gönengin Mehöböp, geham ayomin na niröp vu huk. ²³ Gengaa pin sën ham gwevong lo, og ham ayomin na timu vu beham gwevong niwëek. In ham su nevonng huk vu mehönon mu rë, gak ham nevonng vu Mehöböp. ²⁴ Om Mehöböp yö rëk bo dok nah beham gweko nyëvewen sën ggoin rak vu ham lo. In ham tu Mehöböp Kerisi yi hur. ²⁵ Gak mehö sën nabë gevong paya lo, og rëk geko nyëvewen jak ngaa nipaya sën nevonng lo. In hil su ayoh vu bë gevong bAnutu gurek hil babud rë.

4

¹ Log ham sën tu ala menegin hur lo, ham gwevong ngaa nivesa los nohvu vu sir niröp. In ham Mehöböp nedo yagek beyi hur ham ving.

Hil Najom Jak Vu Anutu Los Ayod Timu

² Ham najom jak los ayomin timu, geham su nimin tebö. Ham kwamin sepa beham najom jak los kwamin vesa vu Anutu. ³ Log ham najom jak vu Anutu in he geving nabë tatekin aggata vu he, in he nanër yi gagek rangah betatekin Kerisi degwa sën neggëp vunsën wirek rëk mëm tøk yam rangah gwëbeng agi. Yönon, deko sa yam karabus in sa nanër gagek sënë, ⁴ om ham najom jak in sa nabë sa tatekin nivesa begëp rangah noh vu huk sën Anutu vo vu sa lo. ⁵ Ham gwevong ngaa nivesa los kwamin jak alam dahis malaj, log nabë aggata neggëp in bë ham nanër Bengö Nivesa vu sir, og ham su nimin tebö. ⁶ Ham nanër gagek malangeri los nivesa vu sir noh vu buk, log ham kwamin bo sir ti ti nabë denedo nebë va og ham nanër gagek niröp bedok vu sir.

Paulus Vong Tukikus Luho Onesimus Deya

⁷ Tukikus mëm rëk nanër huk sën sa nehevong lo bengö vu ham. Hil arid anon Tukikus. Sahëg neving yi balu nesepa he menehevong Mehöböp yi huk, lob nelok vu sa rot gesu nitebö rë. ⁸ Sa hevong yi yök vu ham rak degwa sënë, in bë ham jak he huk ni, gegevong beham ayomin niwëek jak.

⁹ Lob sa hevong Onesimus yök ving yi. Ham ngo ham alam ti yi yönon, in yi vu Kolosi behil arid anon yi, gehil ahëd neving yi. Lob luho rëk denanër ngaa sën anon rak ggëp agi vu ham.

Paulus Kevu Bë Kwa Nevo Alam Kolosi

¹⁰ Aristarkus yam karabus ving sa, lob kwa nevo ham menenër. GeMarkus sën Barnabas gadë lö kwa nevo ham menenër ving. Sën sa kevu wirek vu ham lo bë: Nabë nök berup vu ham, og ham gweko yi jak. ¹¹ Log Yesu Yustus kwa nevo ham ving menenër. Yik alam Yuda löö mu sagi sën denevong huk ving sa behe nehevong Anutu yi huk, in bë yi nyëg anon jak. Lööho sënë denegadu sa rot.

¹² Log ham mehö Kolosi ngwë sën Epapras lo kwa nevo ham ving menenër. Kerisi Yesu yi hur yi, log nejom rak in ham yoh vu buk. Nejom rak vu Anutu bë ham bare nimin wëek nabë maluh, beham jak Anutu kwa ni, besepa dok noh vu buk pin. ¹³ Seraq ni ggovek ya, om sën senër bë neving huk böp rot in bë dok vu ham gedok vu alam Laodisea los alam Hirapolis geving. ¹⁴ Hil dokta Lukas sën hil ahëd neving yi lo, luho Demas kwaj nevo ham ving bedenenër.

¹⁵ Log ham nanër sa vu hil arid lo sën denedo Laodisea agu nabë sa kwag nevo sir ving menanër. Geham nanër vu Numpa losho Kerisi-yi-alam sën denesupin sir medenejom rak lok yi beggang lo geving. ¹⁶ Ham natevin kapiya sënë govek log ham gwevong na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea bedenatevin geving. Gekapiya sën sa kevuyi vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea lo, og ham natevin geving. ¹⁷ Geham gwevong gagek sënë na vu Arkipus nabë kwa bo huk sën Mehöböp vo lok nema lo, begevong niwëek banon jak. ¹⁸ Sa Paulus sengo kevuyi gagek dus teka sagi rak nemağ bë sa kwag nevo ham. Ham kwamin bo sa in sengo nahën nado karabus los sêng. Anutu gevong semusën vu ham.

Kaþiya Sēn Paulus Kevu Muginsēn Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus, geSilvanus* lu Timoti, alöö kevu kaþiya sēnē yök vu ham sēn Kerisi-yi-alam lo vu Tesalonika. Vu ham sēn ham ayomin neya timu vu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi lo. Alöö hevongin bē Mehöböp luho nalu sagi degevonḡ semusēn vu ham, log degevonḡ beham medo revuh.

Alam Tesalonika Devong Ving Niwēek Medenedo Nivesa

² Alöö najom raḡ in ham yoh vu buk gehe ahēmin nivesa vu Anutu in ham. ³ Gehe nēr ham tato vu hil Amad Anutu yoh vu buk bē ham nevonḡ huk nivesa beneggēp rangah bē ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi menehurek babu. Ham nevonḡ huk böpata sagi in degwa nebē ham ahēmin ving yi, log ham nevo kwamin in yi bē rēḡ duk nom dob. ⁴ Arig lo! He araḡ ni ggovek bē Anutu ahē neving ham lob ggoin ham raḡ. ⁵ He naraḡ ni nebē saga in he haḡo Bengö Nivesa yök vu ham, lob ham su kwamin vo bē sang meris rē, gaḡ Anon Vabuung vo niwēek loḡ beham raḡ ni venuh bē gaḡek anon. Log he nado ving ham, lob ham nelē ngaa pin sēn he nehevong in bē doḡ vu ham lo. ⁶ Ham nelē bekwamin nevo, lom mēm ham nesepa loḡ ngaa sēn he nehevong lo, geham nesepa loḡ Mehöböp ving. Alam pin sēn denedo dus vu ham lo dedeḡinengin maggin raḡ ham, rēḡ ham jom Bengö Nivesa ahon gemēm Anon Vabuung vonḡ beham kwamin vesa. ⁷ Lom mēm ham vo niwēek vu Kerisi-yi-alam pin vu distrik Masedonia los Akaya raḡ saga, lom kwaj nevo bedenesepe lok ham. ⁸ In ham vonḡ Anutu yi gaḡek ya meyoh vu dob pin. Su ya vu distrik Masedonia los Akaya mu rē, gaḡ ham bengömin sēn ham ayomin neya timu vu Anutu lo, ya meyoh vu dob pin. He su ayoh vu bē rēḡ nanēr ham vu mehöti rē, in deraḡ ni ggovek ya. ⁹ Alam vu nyēḡ pin denenēr yom vu he bē he haḡo Anutu yi gaḡek mayök vu ham, lob ham vuu yesēḡ los seriveng wirek hen ya, geham wēr in ham yom vu Anutu beham tu Anutu anon sēn mala-tumsēn degwa lo yi hur. ¹⁰ Gedenenēr vu he bē, ham nevo kwamin in Nalu Yesu sēn Ama Anutu nēr beked i raḡ in alam-diiksēn lo bē: Rēḡ nom vu yaḡek gökin begeḡo hil vēr in nipaya nyēvewen sēn rēḡ nam natöḡ vu mehönon pin lo.

2

Huk Sēn Paulus Nevong Vu Tesalonika

¹ Arig lo! Ham raḡ ni bē he su ayök vu ham mehe huk ya meris rē. ² Geham raḡ ni bē deveek he vu Pilipi gedenēr gaḡek nipaya raḡ he, log ham sis begö vu he ving. Rēḡ he Anutu vo niwēek vu he behe nēr Bengö Nivesa rangah vu ham gehe su ahönengin ham rē. ³ He haḡo gaḡek anon raḡ menanēr niwēek vu ham raḡ degwa nebē sēnē: He su nehekuung raḡ menanēr rē, log he su ayomin ningöhek genanēr rē, gehe su nanēr in bē tetuhin ham rē. ⁴ Gaḡ Anutu nelē he nivesa bekwa vo he bē he nanēr yi Bengö Nivesa rangah. Lob su he nanēr gaḡek in bē mehönon ahēj nivesa vu he rē, gaḡ he bē Anutu sēn neraḡ he kwamin ni venuh lo ahē nivesa vu he. ⁵ Ham raḡ ni ggovek, gehe nanēr nebē sagi los nanēr yönön neggēp Anutu mala nebē: He nado ving ham wirek, og he su anēr gaḡek in bē abo bēl doḡ ham rē gema rot, gehe su alam ayomin luu manēr in bē gaḡo ham monē rē. ⁶ Gehe su nehevong in bē mehönon degeḡo he arēmin jaḡ rē. Ham ma alam vahi. ⁷ Gaḡ Kerisi yi sinarē

he los arëmin, om he yoh vu bë nanër vu ham nabë ham dok vu he in ngaa sën dok vu he rëk ma. He su ayoh vu bë nanër gagek nabë saga medeginengin ham rë. Gak he nebë ata sën negin nalu nivesa menevet sir lo. ⁸ Nebë saga, gehe kwamin nevo ham benehegin ham in he ahëmin neving ham rot, om sën he pasang nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham. Yönon, gehe yoh vu bë nadiik in ham geving.

⁹ Arig lo, ham kwamin bo nabë he nehevong huk rot. He su nesewah buk ma rangah rë, in bë he su ketag ngaa ngaa vu ham mabo maggin vu ham dok buk sën he nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham lo. ¹⁰ Lob ham lë beham rak ni, log Anutu rak ni ving bë he nehevong ngaa nivesa vesa los yohvu vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, geham ti su yoh vu bë nanër gagek nipaya jak he rë. ¹¹ Ham rak ni bë he nehegin ham pin nebë sën ama negin nalu lo. ¹² He vo horek vu ham in bë ham sepa dok aggata niröp. Gehe gadu ham, gehe nër niwëek vu ham bë ham gwevong ngaa pin noh vu Anutu kwa. In Mehö los niwëek sagi ggooin ham rak in bë ham medo geving yi dok yi nyëg nikapiik.

Devong Ving Anon Medenare Niwëek Bë Degeko Maggin

¹³ Log he ahëmin nivesa vu Anutu rak buk pin ving in ham, in he nër gagek sënë vu ham bë Anutu yi gagek, lob ham pevis beko rak menër bë Anutu yi gagek anon gak mehönon su denër yoh vu yö kwaj rë. Lob yik Anutu yi gagek yönon, begwëbeng nahën nevong huk loq ham sën ham nevong ving lo ayomin.

¹⁴ In arig lo, ham nebë alam distrik Yudea sën denesepa lok Yesu Kerisi bedetu Anutu-yi-alam lo, in ham alam dedeginengin ham rak maggin nebë sën hir alam denedeginengin sir lo. ¹⁵ Alam Yuda desis Mehöböp Yesu losho alam-denenër-gagek-rangahsën bedediik, log denede-ginengin ngaa maggin rak he nebë saga ving gedenesepa loq aggata nipaya sën Anutu nilëlin lo. Om denesis begö vu mehönon pin ¹⁶ medeneggërin he in bë he su nanër gagek rangah vu alam dahis megako sir nah vu Anutu. Medo denevong ngaa nipaya rot gesu denevuu ya rë, rëk mu Anutu ahë sengën vu sir rot bevongin malaj nama.

Paulus Ahë Ving Rot Bë Gelë Sir Gökin

¹⁷ Arig lo, he hevuu ham ya. Senër he navimin mu, gak he kwamin nevo ham yoh vu buk behe ahëmin ving pangsën bë he galë ham malamin gökin, ¹⁸ lob he sero aggata rot in bë anök vu ham rëk ma. Sa Paulus, sa hevongin bë senök vu ham beron ngahi rëk Satan ggërin he. ¹⁹ Ham kwamin nevo bë he kwamin vesa los he napisek in va? Gak yik ham! Ham netu he madub nivesa, om dok buk sën Mehöböp duk nom lo, og he rëk napisek in ham kesuu ngaa vahi pin. ²⁰ He napisek los he kwamin vesa rot in ham.

3

Paulus Vong Timoti Ya In Bë Gadu Sir

¹ He su ayoh vu bë anök rë in aggata ma, om sën he ayomin maggin rot gehe kwamin nevo bë su yoh vu bë he medo rë, om sa kwag vo bë maam sengo ti medo Atens beyik ggovek. ² Om he hevong he arimin Timoti sën nelok vu Anutu benevong Kerisi yi Bengö Nivesa yoh vu nyëg pin lo yök vu ham in bë gadu ham in ham ayomin na timu vu Kerisi niwëek. ³ In ngaa maggin sën tök vu ham gwëbeng lo su kepë ham. Anutu yi horek nër vorot nebë ngaa maggin vahi rëk natök vu hil yönon. ⁴ He nahën nado ving ham, log he nër rangah vu ham bë hil rëk natök jak ngaa maggin medeginengin hil, loq mëm gwëbeng sënë ham tök rak. ⁵ Om sën sa su yoh vu bë naköpek bemedo meris rë, om sën

sa hevong Timoti yök in bë sa gango nabë ham ayomin neya timu vu Kerisi ma ma. Sa hekuung bë Mehö Pelëpinsën maḵ jji ham niwëek rot bekepë ham gehe vasap he huk böpata raḵ ham ganon ma.

Timoti Ƙo Gagek Bengö Yom Lom Paulus Kwa Vesa

⁶ Lok mëm Timoti yök beyom verup vu he ggovek, lob nër gagek nivesa raḵ ham bë ham ayomin neya timu vu Yesu, geham ahëmin neving mehönon. Genër ving bë ham kwamin nevo he pangсэн geham nevingin bë ham gwelë he malamin nabë sën he nehevongin bë galë ham lo.

⁷ Arig lo! Nebë saga lob ngaa maggin deginengin he bevong he ayomin maggin raḵ, rëḵ mu mëm he kwamin vo bë ham ayomin neya timu vu Yesu lom mëm he ayomin sepëp raḵ. ⁸ Gemëm he ayomin to revuh ggökin, in ham nahën kwamin nevo Mehöböp beham nejom yi gagek ahon. ⁹ Om he rëḵ gaḵo Anutu arë jaḵ in ham bona berup tena? He su ayoh vu rë, in he kwamin vesa pangсэн rot vu Anutu in ham. ¹⁰ He medo najom raḵ vu Anutu buk gerangah nebë gevong behe galë ham malamin gökin nah, loḵ mëm nabë ham su ayomin neya timu vu Yesu niwëek rë, og he rëḵ adok vu ham babo niwëek vu ham.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu Geḵo Yi Na Vu Sir

¹¹ Ko nabë hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi detateḵin aggata in he nöḵ vu hamek-a! ¹² Lob Anutu gevong niwëek vu ham rot, in ham ahëmin geving ham los mehönon pin pangсэн nabë sën he ahëmin neving ham lo. ¹³ Lob Anutu dok vu ham megevong ham ayomin niröp jaḵ in gagek ti su gëp vu ham gëp hil Amad Anutu mala dok buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi loḵo yi alam vabuung pin denam lo.

4

Anutu Ahë Ving Bë Hil Gevong Nabë Sënë

¹ Lob arig lo, gagek ti nahën! He ketag los avo horek vu ham in Mehöböp yi alam hil, gehe nanër nebë ham gwevong ngaa pin niröp geham su gwevuu na, gaḵ ham pasang gwevong niwëek ata. Senër ngaa pin sën Anutu ahë neving bë hil gevong lo. Sën he nër rangah vu ham wirek beham nesepa loḵ lo. ² Ham raḵ gagek sën seloḵ yah Mehöböp Yesu mala behaḵo yök vu ham lo ni. ³ Ngaa sën Anutu ahë neving bë ham gwevong lo nebë: Ham natu mehönon niröpsën. Log ahë neving bë ham noh nenga in baggëb. ⁴ Log ahë neving bë ham gweḵo avëh ti ti beham gwevong niröp los noh vu sën ham los venëmin ḵo ham. ⁵ Gaḵ ham su malamin anonin ham jeggin jeggin nabë alam dahis sën su deraḵ Anutu ni rë lo. ⁶ Log Anutu vongin bë mehöti su gevong ngaa nipaya vu mehö ngwë begodek venë rë, ma rot. In rëḵ bo nyëvewen dok nah ngaa nipaya nebë saga pin nabë sën he nër vu ham vorot lo. ⁷ In Anutu ggërin hil yah vu yi in bë hil gevong ngaa niröp gehil su gevong ngaa sën su yoh vu rë lo. ⁸ Om nabë mehöti nidëlin gagek sënë, og su nilëlin mehönon hir gagek rë, gaḵ nilëlin Anutu sën vong yi Anon Vabuung yök vu ham lo yi gagek.

⁹ Log gagek ngwë neggëp nebë hil ahëd geving hil arid lo sën denesepa loḵ Yesu lo. Rëḵ mehöti su yoh vu bë kevu gagek jaḵ ngaa sënë vu ham rë, in Anutu tato vu ham ggovek nebë saga beham ahëmin neving ham vorot. ¹⁰ Ham ngo neving nebë sënë vu hil arid lo pin sën denedo distrik Masedonia lo. Rëḵ arig lo, he vo gadu loḵ ham bë ham pasang ahëmin geving sir pangсэн, ¹¹ beham medo revuh bemalamin sepa. Ham ngo gwevong ham huk, geham gwevong huk bisnis teka in ham medo nivesa nabë sën he nër vu ham wirek lo. ¹² Ham gwevong nabë sënë in ham su jaḵ vu in ngaa ti rë, lob mëm alam

sën su denesepa loḵ Yesu rë lo degelë ham medejaḵ ni nabë ham alam nimin vesa.

Mehöböp Rëḵ Geving Behil Kedi Jaḵ Nah

¹³ Arig lo, he hevongin bë ham jaḵ ngaa sën rëḵ natöḵ vu alam-diiksën lo ni venuh in lob ham su ngu bengis ham in sir nabë alam sën su ayoy neya timu vu Anutu medenevo kwaj in yi rë lo. ¹⁴ Hil nehevong ving bë Yesu diik bekeḵi raḵ ggökin, lob hil nehevong ving bë alam sën denesepa loḵ Yesu rëḵ denediik lo, rëḵ nabë saga. Rëḵ malaj natum nah, lom Anutu geḵo sir nom geving Yesu. ¹⁵ He nanër sënë vu ham in Mehöböp yö nër rangah vu he vorot. Bë hil vahi rëḵ nahën nemedo vesad mena berup doḵ buk sën Mehöböp duk nom lo, og hil su nid vesa kesuu hil sën Kerisi-yi-alam lo vahi sën dediiḵ ggevek lo rë. ¹⁶ Gaḵ Anutu yi avuuk rëḵ ngu log angër hir ggev aye jaḵ menanër, lob Mehöböp rëḵ duk vu yaḵek menom. Lob alam sën denesepa loḵ Yesu rëḵ denediik lo, rëḵ dekeḵi jaḵ namugin. ¹⁷ Lob mëm rëḵ degeḵo hil vahi sën hil nahën nado vesad lo jaḵ na beggob ayo vavunë geving sir in hil gebuu Mehöböp vu yaḵek babu, lob mëm hil medo geving Mehöböp degwata los degwata. ¹⁸ Om ham kwamin bo gaḵek nabë sagi beham gadu ham jaḵ.

5

Hil Semu Hil Bemedo In Mehöböp Rëḵ Nom

¹ Arig lo, ham su gwekuung nabë he rëḵ kevu gaḵek jaḵ Yesu yi ngebek los buk vu ham. ² Gaḵ ham raḵ ni venuh nebë Mehöböp yi buk rëḵ nam natöḵ vu hil nabë mehö hodeḵ ti yam loḵ buk vuheng. ³ Yiḵ rëḵ nabë sënë: Alam rëḵ denanër nabë, "Buk nivesa behil medo revuh!" log doḵ buk saga ngaa maggin rëḵ nam vu sir avuti, nabë sën avëh nalu loḵ lob nivanë töḵ vu yi pevis geyi dugin. Yiḵ rëḵ nabë saga, lob mehöti su yoh vu bë beya doḵ buk saga rë.

⁴ Rëḵ arig lo, buk sagi su rëḵ natöḵ vu ham nabë sën mehö hodeḵ ti yam loḵ buk geham dugin yi lo rë, in ham su nedo loḵ malaḵenu rë. ⁵ Gaḵ ham alam rangah los hes tumsën yi. Su alam buk los mala-vahis-yi hil rë. ⁶ Om hil su agëp nabë alam vahi pin, gaḵ hil medo malad natum gehil su ketul doḵ bekwad birek nabë alam sën denenum bël mengëës lo. ⁷ Alam deneggëp og deneggëp buk, log alam denenum medenekeyevin, og denenum buk. ⁸ Rëḵ mu hil alam-rangah-yi om hil su nanum mekeyevin, gaḵ hil medo los kwad bo ngaa niröp. Hil ayod na timu vu Yesu behil ahëd geving hil, og mëm saga natu kelenavi megërin hil newad in begö. Log hil kwad bo nabë Yesu yam in bë geḵo hil nah vu Anutu, og mëm saga natu bun sën gërin hil yud in begö. ⁹ Anutu su ggooin hil raḵ in bë hil natöḵ jaḵ hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gaḵ ggooin hil raḵ in bë hil Mehöböp Yesu Kerisi geḵo hil behil anah vu yi. ¹⁰ Hil Mehöböp Yesu Kerisi sënë diik loḵ yah hil bed in bë nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og hil rëḵ medo malad-tumsën geving yi. ¹¹ Om mëm ham gadu ham los doḵ vu ham in ham nimin wëëḵ jaḵ, nabë sën ham nevong lo.

Paulus Semu Gageḵ Hus

¹² Arig lo, he nanër vu ham nabë ham jaḵ Mehöböp yi alam sën detu ggev medenevong huk medenedo vu ham lo nij. ¹³ Ham gweko sir jaḵ, geham ahëmin geving sir in denevong huk sagi, geham medo jevuh ti.

¹⁴ Log arig lo, he nanër vu ham nabë ham gwevong nabë sënë: Ham bo horek vu alam sehëb, geham gadu alam sën deneggöng lo. Geham doḵ vu alam sën su denevong ving niwëëḵ rë lo, log ham nahubin alam pin beham nanër gaḵek ahë yes vu sir. ¹⁵ Ham su bo doḵ nah ngaa nipaya nyëvewen vu

mehöti sên vong vu ham lo, gaḵ ham nimin wëek megwevong ngaa nivesa mu vu ham gevu mehōnon pin. ¹⁶ Ham medo los kwamin vesa noh vu buk pin, ¹⁷ ge ham najom jaḵ pehi geneheng, buk los rangah. ¹⁸ Ham tu Yesu Kerisi yi alam, om ham ahēmin nivesa vu Anutu in ngaa pin sên netōḵ vu ham lo, in Anutu vongin bē ham gweḵo yi jaḵ nabē saga. ¹⁹ Ham su napuv Anon Vabuung yi nengwah, ²⁰ ge ham su nanēr pelēsēn jaḵ gagek sên Anutu vo vu yi alam medenenēr rangah lo. ²¹ Gaḵ ham seggi ngaa pin beham najom ngaa nivesa ahon, ²² log ngaa nipaya pin og ham najulin. ²³ Log Anutu sên nevong behil nado revuh lo gevong beham natu mehōnon nimin rōp anon. Log gegin ham ḵenumin los anomin genavimin nivesa, in ham medo nivesa gegagek su gēp vu ham dok buk sên hil Mehöböḵ Yesu Kerisi duk nom lo. ²⁴ Anutu sên ggoin ham raḵ lo su rēḵ gevu ham na rē, gaḵ yō rēḵ medo medoḵ vu ham. ²⁵ Arig lo, ham najom jaḵ in he. ²⁶ Ham najom* arimin lo pin nemaj noh vu sên ham nevong lo. ²⁷ Sa Mehöböḵ yi mehō sa, om sa nanēr vu ham nabē ham natevin kapiya sēnē barimin lo pin degengo. ²⁸ Hil Mehöböḵ Yesu Kerisi yi semusēn gēp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus geSilvanus* luho Timoti, balöö nekevu kapiya sënë vu ham sën ham tu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir alam vu Tesalonika lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonġ hir semusemu vu ham bedegevonġ beham ayomin ġep revuh.

Alam Tesalonika Denare Niwëëk

³ Arig lo, huk sënë negġep vu he raġ buk pin bê he kwamin vesa vu Anutu in ham. In ham ayomin neya timu vu yi röt beniwëëk raġ, lom ham nesepa loġ bahëmin neving ham rot beya meniwëëk rak. ⁴ Yik nebë sënë, om sën he nehaġo ham raġ vu Anutu-yi-alam vahi pin. In ham töġ vu maggin rot benekwerë vanë böpata, rëġ ham nare niwëëk bayomin neya timu vu Yesu.

Anutu Nesegġi Hil Niröp

⁵ Lob vanë sën ham nekwerë gwëbeng agi, og sënë tato vu hil bê Anutu nevonġ nġaa pin niröp, in maggin sënë nevonġ beham yoh vu bê rëġ na medo Anutu yi nyëġ. ⁶ Lob Anutu nevonġ huk niröp mu, om nahub rë loġ mëm rëġ bo maggin vu alam sën denevo maggin vu ham gwëbeng agi. ⁷ Log Anutu rëġ ġeġo ham vër in nġaa maggin sën ham nekwerë gwëbeng agi, ġeham rëġ medo nivesa ġeving he doġ buk sën Mehöböp Yesu duġ nom vu yaġek ġeving yi angër niwëëk lo lo. ⁸ Yesu rëġ duġ nom los nengwah daggen böpata in ġevonġ nyëvewen vu alam sën su denegġurek Anutu babu rë, ġedeneruuk hil Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ya lo. ⁹ Lob hir nyëvewen sënë nebë: Demedo nenga in Anutu dok Nyëġ Nipaya degwata los degwata. Su deyoh vu bê demedo ġeving Mehöböp rë, ġesu rëġ malaj jaġ yi nabë yi Mehö niwëëk los bengö ¹⁰ doġ buk sën duġ nom lo rë. ġaġ Anutu-yi-alam, og rëġ deġeko yi jaġ rot kesuu, ġalam pin sën ayoġ neya timu vu yi lo og rëġ deġelë yi medenapisek in. Lob yik ham og ham ayomin neya timu vu yi vorot raġ ġaġek sën he nër vu ham lo.

Paulus Jom Raġ Ya Vu Anutu Bë ġadu Alam Tesalonika Niwëëk

¹¹ Yik nebë sënë, om he medo najom raġ ya vu Anutu yoh vu buk bê: ġgooin ham raġ tu yi alam, om doġ vu ham beham sepa doġ yi niröp. Ham nevonġ ving yi om bo niwëëk vu ham in huk sën ham nevonġ los nġaa nivesa vesa pin sën ham malamin nesepa lo, banon jaġ nivesa. ¹² Nebë sënë in bê ham huk pin ġeġo hil Mehöböp Yesu Kerisi arë jaġ na vavunë log hil Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonġ hir semusemu vu ham, bedegeġo ham arëmin jaġ ġeving.

2

Alam Sën Denekeyëh Horek Lo Rëġ Detetuhin Ham

¹ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi rëġ nom ġökin nah, lob hil rëġ angupin hil na vu yi, om he bê nanër vu ham nabë ham su kwetul doġ in ġaġek sënë. ² In mehö la rëġ denanër vu ham nabë Mehöböp yi buk töġ yam ġġovek ya ġedenanër nabë nġaahur ti nër vu sir mederaġ ni. Ma denanër nabë he ġevu kapiya nebë saga ya vu sir. Rëġ ma ġeham su kwam kwamin in hir ġaġek sënë ġenewamin jaġ pevis. ³ In mehöti rëġ tetuhin ham, ġaġ buk sënë og su yoh vu bê rëġ nam meris rë. ġaġ mëm nabë alam nġahiseġe deġeġo sir jaġ

los degeruu demij vu Anutu namugin, gemehöti sën rëk natu Mehö-keyëhsën-horek-ala lo natök nam rangah geving rë, loḵ mëm. Yik Mehö Nipaya sën rëk mala nama doḵ Nyëg Nipaya lo. ⁴ Mehö sënë og rëk ngis begö vu ngaa pin sën mehönon denenër bë anutu lo los ngaa pin sën deneko rak lo, gegeko yi jak jak nabë kesuu. Om rëk getung yi sëa doḵ na Anutu yi dub böp ayo vabuung genanër nabë yik yi Anutu. ⁵ Ma ham kwamin virek in gagek sën sa nado ving ham wirek gesenër vu ham lo?

⁶ Log ham rak ngaa sën neggërin aggata in mehö agi gwëbeng-ë ni ving. In yi buk yö nahën, om su yoh vu bë natök nam rangah rë. ⁷ Yönon, Mehö-keyëhsën-horek-ala medo neving huk gwëbeng menedo, rëk mu nahën neggëp vunsën beyö rëk gëp nabë saga bena berup doḵ yi buk. In Mehö ti nahën neggërin yi aggata gwëbeng, rëk mu getahin bër ⁸ og mëm Mehö-keyëhsën-horek-ala rëk natök nam rangah. Lob Mehöböp Yesu Kerisi rëk ngis yi jak avi rasap menadiik. Log Mehöböp mëm rëk natök nam rangah los nikapiik böpata, lob nikapiik sënë rëk kevoh Mehö-keyëhsën-horek-ala bemala nama na verök yi. ⁹ Mehö-keyëhsën-horek-ala sënë natök nam rangah, og rëk nam los Satan yi niwëëk begevong ngaa böp böp los niwëëk, gehuk aggagga in tetuhin hil. ¹⁰ Rëk gevong ngaa nipaya aggagga pin in gekuungin alam sën vongin malaj nama lo. Bë ahëj geving gagek anon medegevong geving, og yoh vu bë geḵo sir nom vu Anutu, rëk mu ma om rëk malaj nama. ¹¹ Su deko Anutu yi gagek anon rë, om Anutu rëk dëëin sir lob gagek kuungsën los niwëëk nam in tetuhin sir medegevong geving gagek sën anon ma lo. ¹² In alam pin sën su denevong ving gagek anon agi rë geyö denevong ahëj nivesa in ngaa nipaya mu lo degeḵo nipaya nyëvewen doḵ nah bemalaj nama.

Anutu Ggöoin Ham Rak Bë Rëk Geḵo Ham Nom

¹³ Rëk mu arig lo, huk neggëp vu he bë he najom jak los ahëmin nivesa vu Anutu in ham noh vu buk. In Anutu ahë neving ham beggöoin ham rak vu nyëdahis vorot in bë Anon Vabuung gevong beham ayomin niröp jak. Lob ham gwevong geving gagek anon, loḵ mëm geḵo ham nom vu Anutu. ¹⁴ Vongin bë ham gwëko hil Mehöböp Yesu Kerisi nikapiik los arë böp nöḵ vu ham geving, om vong behe haḵo Bengö Nivesa yöḵ vu ham in bë tahi ham nom vu yi. ¹⁵ Nebë sënë, om arig lo, ham ngo bare nimin wëëk, beham sepa doḵ Anutu yi gagek pin sën he nër vu ham ggëp avimin los kevu loḵ kapiya lo. ¹⁶ Lob hil Mehöböp Yesu Kerisi luho hil Amad Anutu sën ahëj neving hil lo devong behil ayod sepëp rak berëḵ gëp nabë sënë degwata. Vong semusemu vu hil nyëmasën in bë hil ajaḵ ni nabë rëḵ geḵo hil nah vu yi yönon, om hil medo navo kwad in. ¹⁷ Om sa neketag in ham bë luho degevong beham ayomin sepëp jak gedegevong nij wëëk vu ham in ham nanër ngaa los gwevong ngaa nivesa mu.

3

Ham Najom Jak Vu Anutu Nabë Doḵ Vu He

¹ Log arig lo, he hömin gagek ti nahën neggëp nebë: Ham najom jak vu Anutu nabë doḵ vu he in Mehöböp yi gagek serög mena menoh vu nyëg pin, balam pin degeḵo jak pevis barë böp jak nabë sën ham aga. ² Log ham najom jak vu Anutu nabë bo he vër in alam sën nij paya los su nij röp rë lo nemaj, in ham rak ni bë alam ngahiseḵë su ayoj neya timu vu Anutu rë. ³ Rëk mu Mehöböp og su mehö kwa luu rë, gaḵ rëḵ gevong niwëëk vu ham jak buk los gegin ham in Satan. ⁴ Log Mehöböp tateḵin he kwamin behe rak ham nimin bë ham medo nevong ngaa pin sën he nër vu ham lo gwëbeng menedo, geham

rək medo gwevong nabë saga rot geving. ⁵ Om Mehöböp bër ham kwamin in ham kwamin bo nabë Anutu ahë neving ham, lob gevong beham bare mekwerë maggin los ayomin niwëëk nabë sën Kerisi neving lo.

Alam Pin Denajom Huk Noh Vu Sir

⁶ Log arig lo, hil atu Mehöböp Yesu Kerisi yi alam, om he vo horek vu ham banër niwëëk bë: Ham gwetah ham in arimin vahi sën nij tebö gesu denevong huk rë lo, in sagak su denesepa loğ gagek sën he nër vu ham lo rë.

⁷ Gağ ham sepa doğ he vahamin, in ham ngo rağ ni bë wirek sën he nado ving ham lo, og he su nahëp sehëb rë. ⁸ Lob he su hağo ham nos lu ngaa meris rë. Gağ he nebago, gehe nehevong huk niwëëk rot menavimengin buk gerangah, in bë he su abo maggin vu ham. ⁹ He yoh vu bë gağo ham nos lu ngaa, rək ma gehe nehevong nebë sënë in bë ham gwelë besepa doğ he vahamin. ¹⁰ He nado ving ham wirek, lob he vo horek vu ham nebë sënë bë: Mehöti bë ni tebö in huk megëp sehëb, og ham su bo nos vu yi. ¹¹ Rək mu he hango gagek bë ham vahi deneggëp sehëb gesu denevong huk ti rë, gağ yö medo denerağ nij in mehö ngwë hir ngaa. ¹² He tu Mehöböp Yesu Kerisi yi hur om sën he vo horek vu alam nebë saga bahee vu sir bë degevong huk nivesa bedemedo gedegeko monë jağ, bemëm debago yö hir nos jağ medega niröp.

¹³ Log arig lo, ham su nimin tebö in huk nivesa, gağ ham medo gwevong noh vu buk. ¹⁴ Rək mu nabë mehöti su sepa doğ gagek pin sën he kevu loğ kapiya agi rë, og ham ngo jağ mehö saga ni nivesa, beham ngo medo ading in yi. Lob mëm rək ni namum in yi ngaa sën neving lo begërin yi. ¹⁵ Rək mu ham su gwelë mehö sënë paya rot, gağ ham kwamin bo nabë ham arimin rək neving paya, om ham bo kwa nivesa vu yi.

Paulus Semu Gagek Hus

¹⁶ Hil Mehöböp sën ayo neggëp revuh lo geving beham ayomin gëp revuh in ngaa pin sën tøk vu ham lo, begëp noh vu buk pin. Log Mehöböp medo geving ham pin.

¹⁷ Sa Paulus sënë, sengo kwag nevo ham bemëm sa kevu gagek dus ti sënë rağ sengo nemağ yoh vu sën sa nehevong loğ sa kapiya pin lo, in bë ham jağ ni nabë sengo kevu yönon.

¹⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Anutu sën ço hil yom vu yi lo luho Kerisi Yesu sën hil navo kwad in lo, yò denër bē sa gevong huk sagi. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti sën sa nehälē hong bē sa nalug anon hong in ayom neya timu vu Kerisi lo. Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Kerisi Yesu degevonḡ semusemu vu hong los kwaj gevongin hong, gedegevonḡ bayom gēp revuh.

Hil Dahun Gagek Kuungsën Na

³ Wirek sa hevongin bē sena Masedonia jak, lob senër vu hong, rēk sa bē nanër gökin nah vu hong nabē: Gemedo Epesus in genanërin alam vahi saga nabē su desarömin gagek kuungsën dok na medetahu alam dok. ⁴ Log genanër vu sir nabē degevuü keriong los gagek sën denetatekin degwaj lo na, in gagek nebē sagi nevonḡ mekwaj kwaj. Gaḡ su nelok vu sir bayoj neya timu vu Anutu rē. ⁵ Sa hevong horek sënë yök vu hong rak degwa timu sënë: Sa hevongin bē desepa dok bayoj niröp jak gekwaj verök jak bayoj na timu vu Yesu, lob mēm mededo los ahēj geving sir. ⁶ Yönon, in alam vahi devuu aggata niröp sënë ya, geya deneketul lok in gagek meris medenesap sir in jeggin jeggin. ⁷ Alam sënë denekuung bē detu alam horek degwa. Rēk su denerak yö hir gagek sën denevengwēng rak lo degwa ni rē, log sir dugin gagek sënë degwa ving.

⁸ Nabē hil galē Anutu yi horek niröp nabē neggēp in bē tato aggata niröp vu hil, og hil rēk ajaḡ ni nabē ngaa nivesa. ⁹ Yönon, hil arak ni bē horek og su yam in bē nanërin alam sën nüröp rak lo rē, gaḡ yam in bē nanërin alam sën denekeyēh horek lo, los alam sën denevonḡ ngaa jeggin jeggin los nengaj dahis lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneruu demij vu Anutu lo, los alam nij paya, gesir sën denevasap Anutu yi ngaa vabuung lo, gesir sën denesepa lok ngaa dob yi mu lo; geyam in bē nanërin alam sën denesis amaj los ataj medenediik lo, los alam sën denesis mehōnon vahi medenediik lo ving. ¹⁰ Geyam in bē nanërin maluh los avēh sën denevonḡ baggēb lo los denevonḡ paya vu maluh ngwē lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneggodek alam in bē degeko monē jak sir lo, los alam gagek tetuhin sën, galam sën denelah gagek vun lo. Yönon, horek yam in bē nanërin ngaa nebē sënë los ngaa nipaya vahi pin sën nevonḡ paya vu gagek anon lo. ¹¹ Gagek anon sënë neggēp lok Bengō Nivesa sën Anutu vo vu sa in bē sa nanër rangah lo, log Bengō Nivesa sagi netatekin Anutu arē böp los niwēek vu hil bē semusën ala yi.

Paulus Ahē Nivesa Vu Anutu In Kwa Pesivin Yi

¹² Hil Mehöböp Kerisi Yesu vo niwēek vu sa, gekwa nevo sa bē seyoh vu bē sa gevong yi huk, lob vong huk sënë lok ya sa nemaḡ, lom sa ahēj nivesa vu yi. ¹³ Yönon, wirek og senër pelē rak yi, log sa nehevong begō vu yi alam rot gesa nehako sa rak vu yi pangсэн. Sa nehevong nebē saga in sa su rak degwa ni rē, gesa su hevong ving yi rē, rēk ma gekwa pesivin sa. ¹⁴ Lob Mehöböp vong semusemu ngahisekē rot vu sa, bemēm sayog neya timu vu Yesu Kerisi, besahēj ving yi pangсэн. ¹⁵ Gagek sënëk yönon rot, beyoh vu bē alam pin degengo medegevonḡ geving nabē Kerisi Yesu luk yam dob in bē geko hil alam nid paya nom vu yi. Lob sa mehō nig paya verök yi rot kesuu alam nij paya vahi pin. ¹⁶ Rēk mu Kerisi Yesu kwa vongin sa mugin betato rangah rak

sa bē nejom yi ahon rot. Lob alam vahi pin sēn rēk ayoj na timu vu yi lo degelē jak sa bedejak ni nabē rēk kwa gevingin sir nabē saga geving, bedemedo malaj-tumsēn degwata. ¹⁷ Om hil gačo mehō-los-bengō sēn nedo degwata los degwata lo arē jak. Arē bōpata los niwēēk gēp rangah beyō gēp degwata los degwata, in mehō sēnē og su nediiḱ rē, gehil su ayoh vu bē galē yi rē, log yik yi perurek timu saga sēn Anutu soḡek.

Timoti Bare Niwēēk Begedu Alam Sēn Denesis Begō Vu Anutu Lo

¹⁸ Nalug Timoti-e! Sebo horek sēnē vu hong nabē: Kwam bo gagek sēn alam-denenēr-gagek-rangahsēn denēr rak hong wirek lo. Gebasu gagek sagi dok na ayom, lok mēm pasang gwevong begō megebare niwēēk nabē mehō-begō-yi nivesa ti. ¹⁹ Lob gwevong geving niwēēk megebare, gegemedo los ayom nirōp. In alam vahi su denesepa lok ngaa nivesa in bē ayoj nirōp jak rē, om sēn deneyoh paya medevasap sir nebē sēn yag ya mesis yi rak saap. ²⁰ Yik Humenaius luho Aleksander devong nebē sēnē, lob sa hevong luho lok yah Satan nema in bē luho degeḱo vanē medejak ni, in luho su denanēr pelēsēn jak Anutu arē nah gōkin.

2

Hil Najom Jak Nabē Sēnē

¹ Sa bē nanēr niwēēk vu hong nabē ham gwevong ngaa sēnē natu muginsēn: Ham najom jak in alam pin. Ham kwetag vu Anutu nabē dok vu sir bebo niwēēk vu sir medebare, log ham najom jak los kwamin vesa vu yi in sir. ² Log su kwam birek in alam-los-bengōj galam pin sēn denetu ala medenegin hil lo. Gak genajom jak in sir noh vu buk in mēm hil sepa dok Anutu meḡačo arē jak nirōp, log hil medo nivesa gengaa maggin su dahun hil. ³ Jomraksēn nabē sēnē og mēm yoh vu, bAnutu sēn ḱo hil yom lo rēk kwa vesa in. ⁴ Neḱo hil yom vu yi, genevong in bē geḱo alam pin nom geving, bemēm dejak gagek anon degwa ni. ⁵ In hil arak ni bē Anutu yō timu nedo, log Mehō māmer-yi timu nare lok Anutu los mehōnon vuheng atov. Yik yi Kerisi Yesu, geyi mehōnon. ⁶ Lob tōḱ yam rangah lok yi buk nirōp sēn Anutu yō ggooin rak menēr lo, bediiḱ lok yah alam pin bej in bago sir nom. ⁷ Log Anutu ggooin sa rak bē sa natu sīnarē begevong yi huk menanēr yi gagek sēnē rangah. Sagi og sa su nehekuung rak rē, gaḱ sa nanēr yōnon. Geggooin sa rak, menevong sa ya vu alam-yu-ngwē in bē sa tatekin gagek vu sir bayoj na timu vu yi medejak gagek anon ni. ⁸ Nebē sēnē, om sa hevongin bē alam denajom jak noh vu nyēg pin. Rēk mu degevuū gagek petupeksēn los ahē sengēnsēn na gedepesu nemaj in ngaa nipaya lok mēm debarah nemaj jak medenajom jak na vu Anutu.

Gagek Rak Avēh

⁹ Log sa hevongin ving bē: Avēh dedahun sir bedejōp rōprōp lu ngaa nivesa sēn yik yoh vu bē avēh dejōp lo. Gak su degeḱo sir jak medebii yuj los debunēk vu navij jak ḱumkum goor lu vuneḱsēn malangeri aggagga, los rōprōp sēn yi monē bōpata lo. ¹⁰ Gak degevong huk nivesa aggagga noh vu sēn Anutu yi hur avēh lo degevong lo, og mēm sēnē natu hir vuneḱsēn anon rot. ¹¹ Avēh dedahun sir bayej nama gedegengo gagek medejak ni nivesa. ¹² Sa hevongin bē avēh ti su natu tatovaha ma ggev vu maluh rē, gaḱ sir avēh og avij gemir gemedo denapōō jak gagek mu. ¹³ In degwa nebē Anutu semu Adam mugin lok mēm semu Eva tamusēn. ¹⁴ Lob Adam su bē nenga vu gagek kuungsēn rē, gaḱ avēh mu yō keyēh mebē nenga vu gagek. ¹⁵ Rēk mu avēh hir huk bē degeḱo naluj, om yik degevong nabē saga, gayoj na timu vu Yesu

geving bahëj nivesa vu mehönon medesepa dok aggata niröp los degegin sir nivesa, og Anutu rëk geko sir nah vu yi.

3

Gagak Rağ Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

¹ Gagek sënë og yönon: Bë mehöti gevingin nabë natu ggev begegin Kerisi-yi-alam, og sënëk geving in huk nivesa ti. ² Nebë sënë, om ggev gegin yi nivesa in ngaa nipaya su gëp vu yi. Yik geko avëh timu natu venë. Su gevong ngaa jeggjin jeggjin, gak yik sepa dok kwa nivesa mu megevong huk niröp pin, gegegin alam vatëvek nivesa, getatekin Anutu yi gagek nivesa megero. ³ Ggev nebë sënë og su nanum pangsen mekeyevin, log su ahë sengen jak pevis, gak nahubin alam gesu gevong begö jeggjin jeggjin, gesu gëp natumin monë pangsen. ⁴ Geyö gegin venë lo nalu lo nivesa begevong benalu lo nengaj yes vu aye medegurek babu. ⁵ In mehö sën su negin venë lo nalu lo nivesa rë lo, og su yoh vu bë rëk natu Anutu-yi-alam lo hir ggev megegin sir nivesa rë. ⁶ Log ham su ggevong bemehö mewis ti sën nahën neggërin yi yom vu Kerisi lo natu ggev. In rëk geko yi jak jak lob rëk bës benatok vu nyëwewen nabë Satan. ⁷ Om nabë hil getung mehöti natu ggev, og alam dahis la denenër geving rë nabë yi mehö nivesa, og mëm yoh vu bë natu ggev. Gak nabë hil su gango rë, og mak rëk gagek nipaya natok rangah jak yi, lob dok Satan yi gegweeng.

Gagak Rağ Kerisi-yi-alam Hir Hur

⁸ Log gwetung alam sën kwaj nivesa lo denatu Kerisi-yi-alam hir hur geving nabë saga. Alam sën su denevong kwaj luu rë lo, galam sën su denenum wain rot medenekeyevin rë lo, galam sën su ggëp denetumin monë luu ngaa rë lo. ⁹ Gak mëm sir sën ayojyö neggëp niröp gedenerak gagek-anon-vongvingsën-yi ni vunuh lo og mëm. ¹⁰ Ham seggi sir namugin rë, loğ nabë gagek ti su neggëp vu sir rë, og mëm denatu Kerisi-yi-alam hir hur. ¹¹ Log ham gwetung avëh sën kwaj nivesa lo geving nabë saga. Avëh sën su denenër gagek nipaya yah nenga rak mehö ngwë rë lo, gesu denevong ngaa jeggjin rë lo, gak denenër gagek niröp bedenevong yoh vu lo.

¹² Lob Kerisi-yi-alam hir hur lo, og degeko avëh ti ti natu venëj, lob degegin venëj los naluj nivesa. ¹³ Lob sir sën detu Kerisi-yi-alam hir hur bedenevong huk nivesa lo, og rëk bengöj nivesa, lob deyoh vu bë rëk degevong Kerisi Yesu yi huk nivesa los niwëek.

Anutu Yi Aggata Degwa

¹⁴ Yönon, gwëbeng sa nekevu kapiya sënë yök vu hong, rëk mu sa bë nök vu hong pevis. ¹⁵ Rëk mu nabë sa su nök pevis rë, og gwelë gagek sënë megejak ni nabë Anutu-yi-alam sën detu Mehöböp Mala-tumsën-degwa yi alam lo, og rëk degevong nabë sënë in denegin gagek anon medenegadu. ¹⁶ Yönon, gagek sën duu hil yah vetii Anutu lo, og gagek böpata rot bedegwa neggëp. Gagek sënë nebë:

Tu mehönon rak betök yam rangah,

log Anon Vabuung tatekin yi degwa bë yi mehö yohvu.

Angër delë yi,

log bengö yoh vu alam dahis.

Mehönon ayoj neya timu vu yi,

lob Anutu ko yi rak yah vavunë beko arë rak.

4

Gagek Raḵ Alam Tetuhinsën

¹ Anon Vabuung nër rangah bë dus jak Buk-tamusën og alam vahi rëḵ degevuu gagek sën hil nehevong ving lo na, getum rëḵ degebë nengaj vu memö kuungsën ayej bedesepa dok Satan yi angër nipaya lo hir gagek. ² Ngaa sënë rëḵ nam vu alam kwaj luu sën denenër gagek kuungsën lo. Alam sënë rëḵ ayoj bev rasap nabë aën niḵerus, besu deyoḥ vu bë deseggi ngaa nipaya los niröp medejak ni rë. ³ Log alam saga rëḵ denanërin nabë maluh los avëḥ su degeḵo sir, gaḵ demedo bu, log rëḵ denanërin nos los reggu vahi nabë hil su aga. Rëḵ mu su yoh vu rë, gaḵ Anutu yö tung ngaa pin sënë in bë hil mehönon sën hil ayod neya timu vu yi menarak yi gagek anon ni lo, hil aga gahëd nivesa vu Anutu. ⁴ In ngaa pin sën Anutu tung lo og nivesa, om hil su ajuuk, gaḵ hil nanër ahëd nivesa vu Anutu gehil aga. ⁵ Èë, yönon, Anutu yi gagek los hil jomraksën saga nevong benivesa nerak.

Timoti Tu Kerisi Yi Hur Nivesa

⁶ Log nabë genanër gagek pin saga vu hil arid lo sën Kerisi-yi-alam lo, og mëm saga rëḵ tato nabë getu Yesu Kerisi yi hur nivesa ti gegenesepa loḵ gagek niröp megenerak gagek sën hil nehevong ving lo degwa ni. ⁷ Rëḵ mu nim dëlin kering nipaya los avëḥ atov hir gagek turinsën meris meris, gaḵ mëm getahu hong dok Anutu yi aggata nivesa. ⁸ Yönon, hil netahu hil loḵ ngaa navid yi in bë hil navid gengoin, rëḵ mu yik nelok vu hil paya teka mu. Gaḵ mu nabë hil tahu hil dok Anutu yi aggata, og yoh vu bë rëḵ dok vu hil pangсэн rot. Sagi og yoh vu bë dok vu hil vu buk sën hil nado gwëbeng agi, gehil rëḵ medo maladtumsën vu tamusën geving.

⁹ Gagek sënëḵ yönon rot, beyoh vu bë alam pin degengo medegevong geving. ¹⁰ Om sën hil nehevong huk böp los nid kerus kerus. Hil ahurek Anutu sën mala-tumsën degwa lo babu in nevongin bë geḵo alam pin nom vu yi, lob ḵo hil sën hil ayod neya timu vu yi lo yom yönon. ¹¹ Om genanër gagek sënë vu sir megetahu sir dok in desepa dok. ¹² Nabë alam degelë hong nabë genahën magëm, bekwaj bo nabë hong mehö meris, og su gwevuuk huk rë. Gaḵ gemedo megetato aggata vu Kerisi-yi-alam pin jak ngaa pin sën genanër los gwevong lo. Getato vu sir nabë ahëm neving sir yönon gayom neya timu vu Yesu, gegenesepa loḵ ngaa niröp mu. ¹³ Su nim tebö, gaḵ nim wëëk megenatevin Anutu yi gagek vu alam, begenanër Bengö Nivesa rangah megetatekin vu sir rot bona berup dok buk sën senök berup vu hong lo. ¹⁴ Su nim yes yes in Anutu yi semusën sën vo vu hong lo, in alam ggev debë nemaj rak hong wirek. Log alam-denenër-gagek-rangahsën denër bë semusën sënë rëḵ natök vu hong. ¹⁵ Om gwegin huk sagi nivesa noh vu buk begemedo dok rot, lob mëm alam pin rëḵ degelë nabë hong huk neya nivesa. ¹⁶ Gwegin hong los huk sën genevong agi bekwam bo gagek sën getahu sir dok lo nivesa. Gwevong huk sënë niwëëk rot, og mëm rëḵ gweko hong nom vu Anutu, begweḵo alam sën degengo hong gagek lo nom geving.

5

Timoti Geli Alam Dok Aggata Niröp

¹ Su gebo gagek jak alam böp, gaḵ gwelë sir nabë amam lo benahub gebo horek vu sir. Log gwelë alam magëm nabë arim lo sir. ² Log avëḥ böp og gwelë sir nabë atam lo, log gwelë avëḥ avö nabë avëhnöm lo gengaa nipaya nok gëp.

Gagek Raḵ Avëḥ Alov

³ Log gwegin avèh alov lo sèn reggaj diik gehej alam ma lo nivesa. ⁴ Gak avèh alov sèn nalu lo ma bu lo denedo lo, og mèm dejak ni nivesa nabè hir huk neggèp bè dedok vu amaj los ataj gebuj medegegin sir nivesa dok nah sèn denegin sir wirek lo. In Anutu kwa vesa in ngaa nebè sènè. ⁵ In avèh alov sèn yò perurek timu nedo lo, og røk ayo na timu vu Anutu rot, lob røk bengev jak meketag na vu Anutu in alam buk gerangah. ⁶ Røk mu avèh alov sèn yò kwa nevo ngaa sèn nesemu navi mu lo, og nahèn nedo vesa røk mu tu ngaa diiksèn. ⁷ Om genanèr ngaa sènè tato vu avèh geving, in desepa dok medemedo niröp gegagak la su gèp vu sir. ⁸ Røk mu nabè mehöti su gegin yò yi alam nivesa rè, og mehö sènè su ayo neya timu vu Yesu rè. Yönon, nabè mehöti su gegin sir sèn losho beggang ayo timu lo nivesa rè, og yi mehö nipaya verök yi rot kesuu alam dahis.

⁹ Lob nabè kwevu avèh alov arèj nabè Kerisi-yi-alam degegin sir, og kwevu sir nabè sènè arèj: Avèh sèn rak maluh timu røk diik genedo alov, lob yi ta mehödahis löö ya ggovek lo. ¹⁰ Gavèh sèn alam denenèr bengö bè nevang ngaa pin nivesa lo, og kwevu avèh nabè sènè lo arèj. Gavèh sèn negin nalu lo nivesa, genevet alam vatëvek, geneko Kerisi-yi-alam vahi rak genelok vu alam sèn denetök vu maggin lo, genevong huk nivesa vesa aggagga lo. Kè, avèh nabè sènè og mèm kwevu arèj. ¹¹ Gak su kwevu avèh sèn nahèn navij mewis gereggaj nediik lo arèj, in røk ayoj gurek in maluh, bahèj geving nabè dejak maluh ngwè gökin, lob su kwaj bo Kerisi timu rè. ¹² Lob alam røk denanèr sir nabè nij paya, in dekeyèh gagak sèn denèr bè degevang huk vu Kerisi timu lo. ¹³ Røk su røk degevang nabè sènè mu rè. Gak røk nij tebö jak pevis medegèp sehèb, gedegetup dok alam hir beggang medenengo mehö ngwè hir gagak medejak nij in mena detanè medenanèr gagak aggagga sèn hil su ayoh vu bè nanèr rè lo. ¹⁴ Nebè sènè om sa bè avèh alov sèn nahèn navij mewis lo, og dejak reggaj nah in degeko naluj meyö degegin dok hir beggang. Yik degevang nabè sènè in Mehö sèn nesis begö vu hil lo su natök vu gagak nipaya ti menanèr jak hil. ¹⁵ In gerak ni bè avèh la devuu aggata nivesa ya ggovek ya nebè sènè gedenesepa lok Satan. ¹⁶ Nabè Anutu yi hur avèh ti yi alam la reggaj denadiik gedemedo alov, og avèh saga yò gegin sir. Yö gevong nabè sènè in su debo maggin vu Kerisi-yi-alam vahi medegegin sir. Nabè sènè in Kerisi-yi-alam mèm yik degegin avèh alov sèn hir alam main sir lo mu.

Gagak Rak Alam Ggev

¹⁷ Alam ggev sèn denevong huk nivesa rot lo, og ham sèn Kerisi-yi-alam ham lo gweko arèj jak geham dok vu sir nivesa rot. Sènèk sa nanèr alam ggev sèn denevong huk niwèèk medenenèr Anutu yi gagak rangah medenatakek nivesa vu alam lo. ¹⁸ Nabè saga in gagak neggèp lok Anutu-yi-kapiya nebè, “Su getaya burmakau sèn denevong huk bedenevakè wit* lo avij,” gak gèp in yik dega teka! In gagak ngwè neggèp ving bè, “Mehö sèn nevang huk lo, og yoh vu bè geko nyèvewen jak.”

¹⁹ Log nabè mehö ti nanèr ggev ti nabè nevang paya, og su gwebè nengam vu aye, gak mèm nabè mehö luu ma mehö löö denanèr og mèm. ²⁰ Gak mèm nabè ggev ti gevong ngaa nipaya ti, og gebarah yi verök jak alam ggev pin malaj, in sir vahi degelè lob degöneng in sir. ²¹ Sa nanèr vu hong niwèèk jak Anutu geKerisi Yesu losho angèr sèn Anutu ggooin sir rak lo malaj nabè: Gesepa dok gagak sèn sa kevu agi niröp, besu kwam bo mehöti dok ayom namugin nabè vong paya, ma su vong paya rè, gak gwengo gagak nivesa megeseppi lok mèm. Log su genanèr gagak ahè sekè vu alam vahi gegenanèr gagak ahè yes vu hong alam.

²² Log su gweko mehō ti megwevong natu ggev pevis rē, in yi ngaa nipaya rēk nom peka jak hong geving, om ngo gwegin hong nivesa in gemedo nivesa gengaa nipaya su gēp vu hong.

²³ Log su genanum bēl kul meris mu rē, gak genanum wain teka geving, in gevong bahēm medo nivesa, geniraksēn sēn netōk vu hong buk ngahi lo nivesa jak teka.

²⁴ Log alam vahi, og hir ngaa nipaya neggēp rangah behil pin arak ni bē rēk denatōk vu nyēvewen dok nah, rēk mu alam vahi, og hir ngaa nipaya yō neggēp vunsēn, benahub rē lok mēm netōk yam rangah. ²⁵ Yik ngaa nivesa vahi neggēp rangah nebē saga ving, gak nabē neggēp vunsēn og yō rēk netōk yam rangah tamusēn in su yoh vu bē gēp vunsēn degwata rē.

6

Gagek Rak Hur Sēn Detu Ngaa Meris

¹ Alam pin sēn mehō la denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, nabē Kerisi-yi-alam sir og degurek alaj lo babuj in gagek nipaya su jikin Anutu arē los yi gagek sēn hil nanēr lo.

² Log hur sēn alaj detu Kerisi-yi-alam lo, og su kwaj bo nabē arij om degevong huk paya paya gesu degōneng in sir rē. Gak ahēj geving alaj sēnē rot in Kerisi-yi-alam sir, gepasang degevong huk nivesa rot vu sir. Om getatekin vu alam nabē degevong ngaa nabē sēnē, log genanēr bedevong.

Hil Su Ahēd Geving Monē Pangsēn

³ Hil Mehōbōp Yesu Kerisi yi gagek netatekin Anutu yi ngaa rangah menero vu hil nirōp. Om nabē mehōti gebē gagek sēnē geto getahu mehōnon dok gagek agga ngwē, ⁴ og hil ajak ni nabē mehō sēnē neko yi rak meris mu. Su kwa teka neggēp rē, gak kwa nipaya neggēp vu yi. In ahē neving bē luho mehō ngwē degōk sir in gagek la bedekesuu sir. Log ahē neving bē demehoo sir in gagek degwa. Ngaa nebē sēnē og nevong balam ayoj nesis yi, gedenevong begō, gedenenēr pelēsēn rak sir, gekwaj nevo ngaa nipaya rak alam vahi. ⁵ Log denenēr sir in gagek bahēj sengēn yoh vu buk in kwaj nipaya, gak gagek anon su neggēp vu sir rē, in denekuung bē hil nesepa lo Anutu in hil agorek kupek lu ngaa.

⁶ Yōnon, nabē mehōti sepa dok Anutu nirōp begelē ngaa sēn neggēp vu yi lo nabē yik yoh vu yi, og nelē saga bē neko ngaa ngahisekē rot. ⁷ In hil atad ko hil los nemad meris vu dob, log buk sēn hil gevuu dob lo, og hil rēk anah nemad meris nabē saga. ⁸ Om nabē hil nos los tob neggēp vu hil, og yik ggovek behil medo revuh los kwad vesa. ⁹ Rēk alam sēn kwaj nevo bē degeko kupek ngahisekē rot lo, og seggisēn rēk natōk vu sir, lob rēk debēs nabē sēn mehōnon deneko reggu luk sov. Ayoj nekehe sir in kupek lu ngaa, lob denesepa lo ngaa kwamasēn los ngaa nipaya agga ngahisekē, om rēk kebu jak sir bedenadiik bemalaj nama. ¹⁰ In ngaa nipaya aggagga degwa neggēp vu sēn alam ahēj neving monē lo. Yōnon, alam vahi ahēj neving monē pangsēn rot, lob nedadii sir gedenevuu vongvingsēn ya, log denevasap sir rak sēnē medenetōk vu maggin bōpata rot.

Genapiik Vu Sēn Gemedo Malam-Tumsēn Degwata Lo Niwēek

¹¹ Rēk mu hong sēn Anutu-yi-alam hong lo, og gweruu demim vu ngaa nabē sēnē gegebeya in. Gak yik nīm wēek megesepe dok ngaa nirōp los Anutu yi aggata sogek. Ayom na timu vu yi, log ahēm geving alam pangsēn. Genajom hong ahon megebare niwēek gemalam yes. ¹² Ayom neya timu vu Kerisi, om getahu dok alam sēn deneserōg in bē degeko kupek-yagek-yi lo bepasang

geserög niwëëk in gemedo malam-tumsën degwata los degwata. In Anutu ggooin hong rak wirek lok buk sën genër rangah rak alam ngahisekë malaj bë rëk gesepa dok gägek anon lo. ¹³ Sa nanër vu hong jak Anutu sën nevo saheng vu ngaa malaj-tumsën pin lo, luho Kerisi Yesu sën nër yi gägek anon rangah rak Pontius Pilatus mala gesu ggöneng in rë lo malaj nabë: ¹⁴ Gwegin gägek pin sënë nivesa. Su genanër la paya, gesu gwevong bemehö ngwë denanër gägek nipaya jak. Gak ngo gwegin nivesa begëp niröp, rot behil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom. ¹⁵ Yönon, Anutu ggooin yi buk rak ggovek ya bë rëk tato Kerisi rangah, lob yik Anutu timu sënë sën semusën degwa geyi ala menegin ngaa pin los dahis. Alam-los-bengöj pin hir mehö-los-bengö yi, gemehö böp pin hir Mehöböp. ¹⁶ Yik yi timu sënë sën su nediik rë. Yö nedo lok rangah sogek, om hil su ayoh vu bë ana dus jak yi rë. Mehöti su lë yi rë, gemehöti su yoh vu bë rëk gelë yi rë. Arë böpata rot geniweëk rot berëk medo degwata los degwata nabë saga. Yönon.

Gägek Rak Alam Sën Deneggorek Ngaa Ngahisekë Lo

¹⁷ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa-dob-yi ngahisekë lo nabë su degeko sir jak vu alam vahi, gesu kwaj na vu hir ngaa sënë nabë dok vu sir, in rëk mala nama na pevis. Gak mëm ayoj na timu rot vu Anutu, in yi saga yö nevong yi ngaa nivesa vesa ngahisekë vu hil in bë hil medo los kwad vesa. ¹⁸ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa aga nabë degevong huk nivesa vesa ngahisekë, log degevong ngatum bedebo hir ngaa gelek alam bededok vu sir medegero. ¹⁹ Nabë degevong nabë saga, og rëk dengupin ngaa ngahisekë in dok vu sir vu tamusën, lob deyoh vu bë rëk denatök vu mala-tumsën sogek.

Gwegin Hong Huk Nivesa

²⁰ O Timoti, gwegin huk sën Anutu vo lok yök nemam aga nivesa. Gweruu demim vu gägek meris meris pin sën anon ma lo, los gägek jeggjin jeggjin sën su neya niröp vu Anutu yi gägek rë lo. Log gweruu demim vu gägek sën denenër medenekuung rak bë kwa böpata neggëp lok, rëk ma genesis begö vu Anutu yi gägek lo. ²¹ Alam vahi ahëj neving gägek nebë saga bedenekö rak, lob deneyoh paya in gägek anon. Anutu yi semusemu medo geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak bevong sa tu Kerisi Yesu yi sinarë in bë sa nanër rangah nabë Kerisi Yesu yoh vu bë gevong bemehönon demedo malaj-tumsën. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti in sahëg neving hong nebë sën sa nalug hong. Hil Mehöböp Kerisi Yesu luhu Ama Anutu degevang hir semusën nyëmasën vu hong bekwaj pesivin hong gedegevang bayom gëp revuh.

Hil Su Nid Namum In Bengö Nivesa

³ Sa kenug lo detu Anutu yi hur wirek medeneko yi rak, lom sa nesepa lok vahaj menehevong nebë saga ving, lob sa neseggi lok ayog menehango, rëk mak sa nehevong niröp. Lob sa najom rak in hong los kwag vesa vu yi in hong rak buk pin. ⁴ Sa kwag nevo sën gesu wirek lo, om sa nehevong rot buk gerangah bë sa galë hong gökin, lok mëm sëk kwag vesa jak los dahis.

⁵ Lob sa kwag nevo bë ayom neya timu vu Anutu yönon, gak su genetetuhin rë. In bum avëh Lois vong ving nyëmuğinsën, lob atam Ainike sepa lok vaha bevong ving, log serak nim bë hong nebë saga gwëbeng ving. ⁶ Om sa bë nanër vu hong nabë: Sa hebë nemag rak hong wirek, lok mëm Anutu vo semusën vu hong in bë gwevong yi huk. Om gegwee dok semusën saga beniwëek jak. ⁷ In Anutu su vong Anon Vabuung vu hil in bë hil agöneng in hil rë, gak vong vu hil in bë hil nid wëek bahëd geving mehönon, behil ngo gëgin hil nivesa. ⁸ Om su nim namum in hil Mehöböp begegöneng in sën genanër yi gagek rangah lo. Gesu nim namum in sën seyam nado lok karabus in yi mehö sa agi. Gak mëm gweko niwëek vu Anutu bekwerë maggin jak Bengö Nivesa geving sa. ⁹ In Anutu ko hil yah vu yi beggooin hil rak in bë hil sepa dok ngaa niröp mu. Su vong nebë sënë rak sën hil nehevong ngaa nivesa lo rë, gak vong yoh vu yö kwa besemu hil nyëmasën, degwa rak Kerisi Yesu. In nër vorot lok buk sën yö nahën gesu tung yagek los dob rë lo bë rëk gevong nabë saga. ¹⁰ Rëk mëm gwëbeng Kerisi Yesu, mehö sën ko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo, tök yam rangah ggovek ya betatekin gagek sënë lo degwa rangah vu hil. Log tatekin yam rangah bë: Nabë hil gevong geving Bengö Nivesa, og hil rëk medo malad-tumsën degwata los degwata, gak hil su rëk nadiik bemalad nama na verök yi rë.

¹¹ Lob tato sa bë sa natu yi sinarë benanër Bengö Nivesa sagi rangah getahu mehönon dok, ¹² om sën gwëbeng setök rak maggin. Rëk mu sa su nig nemum in rë, in sa narak mehö sën sayog neya timu vu yi lo ni, gesa narak ni bë yoh vu bë rëk gëgin ngaa sën tung lok yam sa nemag lo nivesa rot, beberup dok buk sën hil bare mala lo. ¹³ Om gesepa dok gagek niröp sën senër tato vu hong wirek lo, los ayom na timu vu yi bahëm geving yi losho yi alam, in Kerisi yi mehö hong. ¹⁴ Yönon, Anutu tung ngaa nivesa anon sënë lok ya nemam in bë gwegin, om gwegin nivesa jak Anon Vabuung sën nedo lok hil ayod lo yi niwëek.

¹⁵ Log geraç ni vorot bë alam pin vu distrik Asia*, ving Pugelus luhu Hermogenes, bedeneruu demij vu sa gesu denegga rak sa ggökin rë. ¹⁶ Rëk sa najom rak vu Anutu bë semu Onesiporus losho yi alam, in neving besayog nivesa nerak yah beron ngahisekë. Su ni nemum in sën sa nado karabus agi rë, ¹⁷ gak yam Rom lom sero sa niwëek rot betök vu sa. ¹⁸ Om Mehöböp kwa

pesivin yi doḵ buk sën duk nom dob lo. Yönon, ngaa pin sën nevong ggëp Epesus wirek in doḵ vu sa lo, saga geraḵ ni venuh.

2

Genatu Yesu Kerisi Yi Hur-begö-yi Nivesa

¹ Om nalug-e! Gweko semusën sën Kerisi Yesu nevo vu hil nyëmasën lo in doḵ vu hong begebare niwëëk. ² Log gagek pin sën senër rangah vu mehõnon ngahisekë megenko lo, og genanër vu alam nijvesa vahi sën su rëk dekeyëh ayem rë lo, in mëm na denanër na vu alam vahi geving. ³ Genatu Kerisi Yesu yi mehõ-begö-yi nivesa ti megekwerë maggin los kwam vesa nabë sa. ⁴ In mehõ-begö-yi og su yah nejom huk agga ngwë ving rë, gaḵ netahu yi loḵ begö mu, in bë mëm ala sën ḵo arë in bë natu yi mehõ-begö-yi lo kwa vesa in yi. ⁵ Gekwam bo mehõ sën neserög in bë kesuu alam vahi lo rë! Nabë su sepa doḵ horek sën denenër bë alam desepa doḵ medekesuu sir lo rë, og su yoh vu bë rëḵ kesuu megeko madub rë.

⁶ Log mehõ sën nevaroh nos loḵ huk anon benevong huk böp in lo, rëḵ geḵo nos nyë namugin mega. ⁷ Kwam bo sa gagek sënë nivesa rë, loḵ mëm Mehõböp rëḵ tateḵin pin degwa vu hong megejaḵ ni. ⁸ Log kwam bo Yesu Kerisi sën yi degwa vu Davit* lo, nabë diik, rëḵ kedi raḵ yah vu bedub yoh vu sën sa nanër loḵ Bengö Nivesa lo. ⁹ Yik sa nanër Bengö Nivesa sënë rangah, om sën sa nekerë maggin raḵ agi. Yönon, deduu sa ahon raḵ sëng nebë sën sa mehõ nig paya ti, rëḵ mu su deyoh vu bë denaduu Anutu yi gagek rë. ¹⁰ Om sën sa nig wëëk menekerë maggin pin sën netök vu sa lo, in bë sedoḵ vu alam sën Anutu ggooin sir raḵ bë denatu yi alam lo. In Kerisi Yesu geḵo sir nah bedemedo geving Ama medemedo nivesa rot los vuneḵ vuneḵ yagek yi degwata los degwata. ¹¹ Gagek sënë og yönon:

Nabë hil dahun hil bayod na timu vu yi,

og yik nebë sën hil adiik ving yi.

Om nabë hil geving nabë saga yönon,

og hil rëḵ medo malad-tumsën geving yi geving.

¹² Log nabë hil kerë vanë bebare nidwëëk,

og hil rëḵ natu alam los bengöd megegin ngaa pin geving yi.

Gaḵ nabë hil nanër nabë hil dugin yi,

og rëḵ nanër nabë yi dugin hil geving nabë saga.

¹³ Hil mehõnon su nehevong yoh vu hil gagek rë,

rëḵ Kerisi og yö nesepa lok yi gagek menevong yoh vu.

Gaḵ su yoh vu bë rëḵ pekwë yi besepa doḵ aggata ngwë rë.

Hur Sogek Arëj Neggëp Nivesa Raḵ Anutu Mala

¹⁴ Om gebër kwaj in gagek sagi, gegenanër niwëëk vu sir nabë su dengis begö jaḵ gagek meris meris, in ngaa nebë saga og su neloḵ vu mehõnon rë. Gaḵ nevong paya vu alam vahi sën vare denengo lo benevasap sir. ¹⁵ Gegwëp genatum in ngaa sën geving bAnutu kwa vesa in hong lo. Gwevong huk nivesa begetateḵin Anutu yi gagek anon niröp in lob su nim namum in Anutu mala. ¹⁶ Gaḵ genajul in gagek meris meris sën su nesepa loḵ Anutu yi gagek rë lo, los gagek kwamasën sën anon nema lo, in ngaa nebë saga neli alam yah gedeneruu demij vu Anutu. ¹⁷ Gagek nebë sënë nevasap hil nebë sën peges böp nevong behil vahad lu ngaa nediik lo. Lob Humenaius luho Piletus deloḵ ya ngaa sënë. ¹⁸ Luho devuu gagek anon ya gedenenër bë hil kedi raḵ yah ggovek ya, gaḵ hil su rëḵ kedi jaḵ vu bedub gökin nah rë. Lob dekepë alam vahi raḵ gagek tetuhinsën saga bedeggërin sir yah gedevuu Kerisi ya. ¹⁹ Rëḵ

mu mudeng sën Anutu varah luk ya lo nare niwëek begagek neggëp rak bë, “Mehöböp yö rak yi alam nij.” Log gagek ngwë neggëp ving bë, “Alam pin sën denenër bë Mehöböp yi alam sir lo, og degevuu ngaa nipaya na gesu degevong!”

²⁰ Log lok mehö-los-bengö yi beggang, og gabum su goor los seriva yö meris nedo rë, gak vahi og desemu rak kele los ngagek. In vahi og denevenah in nos böp yi, gevahi og denegga nos lok rak buk. ²¹ Om nabë mehöti gevuu ngaa nipaya sën sa nanër agi na, og yi rëk nabë gabum malangeri sën nos böp yi lo beyoh vu bë Mehöböp benah bemedo in rëk gevong huk nivesa vesa pin jak.

²² Log gebeya in ngaa nipaya paya sën magëm los avö ayoj nevu nevu in lo, gak gesepa dok ngaa niröp. Gwevong noh vu hong gagek sën genenër lo. Ahëm geving mehönon, geham los alam sën denejom rak ya vu Mehöböp los ayoj niröp lo medo jevuh ti. ²³ Genajul in alam sën denevongwëng rak gagek meris meris los kwamasën lo, in gerak ni bë ngaa nebë saga nevong balam deneggök sir in gagek. ²⁴ In Mehöböp yi hur og su neggök alam in gagek rë, gak nemala yes vu alam pin. Netatekin gagek vu sir nivesa genejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya vu sir rë.

²⁵ Log bë mehö la demehoo yi gagek, og netatekin gagek degwa niröp vu sir los ahë yes, in Anutu mak rëk gevong bedegërin ayoj medejak gagek anon ni nivesa. ²⁶ In Satan ko sir lok yi gegweeng in bë degevong noh vu kwa, rëk mu nabë denakah sir vër in, og mëm rëk kwaj bo ngaa niröp mu gökin.

3

Ngaa Nipaya Ngahisekë Rëk Berup Jak Gëp Hus

¹ Sa bë gejak ni nabë dus jak in dob sënë govek na, og buk nipaya rëk berup menatök vu hil. ² Alam rëk kwaj bo sir mu, gemalaj sepa monë lu ngaa rot. Degeko sir jak nabë sir alam böp gedegelë alam vahi nabë sir ngaa meris medenanër gagek nipaya jak sir. Su rëk degebë negaj vu amaj lu ataj hir gagek rë, log su rëk kwaj vesa in ngaa nivesa sën alam denevong vu sir lo rë. Gesu rëk degönengin Anutu rë. ³ Su rëk ahëj geving naluj los amaj gataj lu ngaa rë, gesu rëk ahëj nakul rë. Rëk denanër gagek kuungsën jak mehönon ngwë, log su rëk denajom sir ahon rë, gak rëk desepa dok yö kwaj medegeko sir jak jak los ahëj sengën. Berëk degelë ngaa nivesa pin nabë nipaya, ⁴ log rëk debo hir alam dok na alam nij paya nemaj. Rëk degevong ngaa jeggjin jeggjin gesu degöneng in rë. Rëk degekuung nabë sir los bengöj, gesu rëk malaj sepa Anutu rë, gak rëk malaj sepa ngaa pin sën nesemu los nereyiiv navij lo. ⁵ Rëk dena soda los raro bavij nanër nabë Anutu-yi-alam sir, rëk mu ma gerëk denanër nabë ngaa meris besu niwëek neggëp lok rë. Om ham su gwa jak alam nabë sënë.

⁶ Log alam la nebë sënë ving, og rëk denadëgek mededok na beggang in bë detetuhin avëh kwaj masën bedesepa dok hir gagek. Avëh nebë sënë og medo mekwaj nesero aggata sën kevoh hir ngaa nipaya na lo, gemalaj anon in ngaa aggagga medenevuu rak rak. ⁷ Denevong in bë dejak gagek degwa ni, rëk su deyoh vu bë denatök jak gagek anon sënë rë. ⁸ Alam nebë sënë denevong ayej vu gagek anon nebë sën alam-yuj-töksën luu devong ayej vu Moses yi gagek wirek lo, Yanes luho Yabres. Alam nebë sënë og kwaj nesepa lok ngaa nipaya mu, gesu denevong ving Anutu yönon rë. ⁹ Rëk mu hir ngaa sënë su rëk na meböpata jak rë, gak rëk alam pin dejak ni nabë ngaa kwamasën nebë sën Yanes luho Yabres hir ngaa wirek lo.

Genajom Anutu Yi Gagek Ahon

¹⁰ Gak hongek genesepa sa wirek, om gerak gagek sën sa nanër vu mehõnon lo ni vorot, gegerak ngaa pin sën sa nehevong lo ni ving. Gerak huk sën sa bê gevong banon jak lo ni, gegerak ni bê sayog neya timu vu Anutu yõnon. Gerak ni bê sa su ahëg sengën nerak pevis rë, gak sahëg neving alam pin besa nekerë maggin los kwag vesa. ¹¹ Gerak ngaa nipaya sën alam dedeginengin rak sa lo, los vanë sën tøk vu sa ggëp Antiok los Ikonium geLustra lo ni. Yõnon, gerak ngaa maggin pin sën sa nekerë lo ni bê netøk vu sa, rëk mu Mehõbõp nevo sa vër in ngaa pin saga. ¹² Yõnon, gerak ni bê alam pin sën denesepa lok Kerisi Yesu bedenevongin bê degevong noh vu yi gagek lo, og rëk denatøk vu vanë. ¹³ Rëk mu alam nij paya los alam gagek kuungsën saga rëk detetuhin alam vahi. Log yõ rëk detetuhin sir geving, lob mëm rëk nij paya jak na verök yi rot.

¹⁴ Rëk mu hong, og gesepa dok gagek sën detahu hong lok begerak ni vorot bê gagek anon lo. Om kwam bo alam sën denetahu hong lo, ¹⁵ log kwam bo nah Anutu-yi-kapiya vabuung, sën wirek ngo genahën hurmahen gegerak ni rot beberup gwëbeng agi. Kapiya sënë yoh vu bê bo kwa vu hong megejak sënë ni nabë: Bë ayom na timu vu Kerisi Yesu og mëm rëk geço hong nah vu Anutu begemedo nivesa geving yi. ¹⁶ Gagek pin sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo, og Anutu yõ nër vu yi alam bedekevu yam rangah beyoh vu bê dok vu hil. Gagek sagi nevo kwa vu hil, genetato hil ngaa nipaya rangah vu hil, log neggërin hil yah benetato aggata niröp vu hil, ¹⁷ in bê hil sën Anutu-yi-alam hil lo anoh vu rot bemedo in hil gevong huk nivesa vesa pin niröp.

4

Getatekin Anutu Yi Gagek Anon Niröp

¹ Kerisi Yesu rëk gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksën hir gagek, om sa nanër niwëek vu hong gëp Anutu mala, gegëp Kerisi Yesu sën rëk duk nom dob menatu ala lo mala nabë: ² Genanër yi gagek rangah! Nabë alam degebë nengaj vu, ma nij dëlin, og ggovek gehongek pasang genanër jak buk pin, in gwelu ayoj medegërin sir. Genanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gegwejiin sir nabë desepa dok aggata nivesa. Su nim tebõ jak, gak genajom hong ahon megetahu sir nivesa. ³ In nahub rë og mak su rëk degebë nengaj vu gagek anon rë. Gak rëk ahëj geving gagek mewis mewis begetup deserög in nabë degebë nengaj vu tatovaha agga ti ti lo in degevong bahëj nivesa. ⁴ Lob rëk degemir nengaj vu gagek anon, gedegërin sir nah vu keriiing los gagek kuungsën. ⁵ Rëk mu hong, og gwegin hong nivesa begesepa dok ngaa niröp mu. Gebare niwëek megweko vanë. Gegemedo megenanër Bengõ Nivesa rangah nabë sinarë lo, lob gesemu hong huk pin megwero, gesu nim tebõ in.

Paulus Vongin Semu Yi Huk Begovek Na

⁶ In sa, og yik vong bê sa nig køk keseh nebë sën denekeseh wain tu seriveng vu Anutu lo. Yõnon, sa buk ggovek ya bedus rak bê sa nadiik. ⁷ Sa nasib begõ nivesa rak buk, lob ggovek ya. Gesa nig wëek mesa neserög rot, om sëk sewah na. Sayog neya timu vu Yesu rot menado. ⁸ Lob sa madub nivesa sën tato nabë sa mehõ yohvu lo neggëp, om Mehõbõp rëk bo vu sa dok buk sën hil bare mala lo in yik rëk gengo mehõnon hir gagek meseggi niröp. Su rëk gevong vu sengo timu rë, gak rëk gevong vu alam pin sën kwaj nevo bedenevongin bê duk nom lo.

Gagek Hus

⁹ Nabë geyoh vu bê genam vu sa, og su genaköpek, gak genam pevis. ¹⁰ In Demas ahë neving ngaa-dob-yi bevuu sa ya geya Tesalonika, log Kreskens ya

distrik Galata, geTitus ya distrik Dalmatia. ¹¹ Gaḵ yik Lukas yō timu nahën nedo ving sa. Om gweḵo Markus sepa bemelu nam, in mehō nivesa beyoh vu bē doḵ vu sa balu gevong huk doḵ ti. ¹² Gaḵ Tukikus, og sa hevong ya Epesus. ¹³ Bē genam, og gweḵo tob-ayöong-yi sën sa hebē meneggëp Karpus ben vu Troas lo, los ḵapiya sën neggëp ving lo, megenam. Gesu kwam birek in sipsip navi sën hil neḵevu gageḵ raḵ lo, gaḵ gweḵo nam geving. ¹⁴ Gaḵ Aleksander sën mehō nesemu deg lu ngaa raḵ kopa lo, og mēm nevong paya vu sa rot, om Anutu rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu yi noh vu ngaa sën nevong lo. ¹⁵ Om ngo gwegin hong nivesa vu yi geving, in nesis begō raḵ he gageḵ benemehoo he rot.

¹⁶ Log sën sa nare gageḵ nyëdahis lo, og mehōti su nare ving sa menelok vu sa rē. Gaḵ alam pin deveya in sa, rëḵ yik ggovek gesa najom raḵ vu Anutu bē su bo doḵ nah vu sir. ¹⁷ Rëḵ mu Mehöböp nedo ving sa bevo niwëëḵ vu sa in bē mēm Bengō Nivesa berup niröp gëp savig begëp rangah vu alam dahis medegenō, lob Anutu vo sa vër in reggu bemën saga avi. ¹⁸ Lob Mehöböp rëḵ geko sa vër in ngaa nipaya pin sën nabë degevong vu sa lo, gegekō sa na yi nyëḡ nivesa vu yaḡek. Om hil gaḵo arë jaḵ na vavunë degwata los degwata. Yönon.

¹⁹ Log genanër sayeg vu Priska luho regga Akwila losho Onesiporus yi alam nabë sa kwag nevo sir. ²⁰ Erastus nedo Korint, log Tropimus og nirak, lob sa hebē meneggëp Miletus. ²¹ Nabë genam, og genam pevis doḵ buk nivesa sën ayöong yō nahën agi. Ebulus luho Pudens geLinus luho Klaudia belosho hil arid lo pin denër bē kwaj nevo hong. ²² Mehöböp medo doḵ ayom, log Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Titus

¹ Sa Paulus, Anutu yi hur sa, geYesu Kerisi yi sinarë sa, in bê sa gevong balam sën Anutu ggooin sir rak lo ayoj na timu vu yi medejak gagek anon sën netatekin aggata niröp vu hil in hil sepa dok lo ni. ² Tato sa in bê sa nanër medejak ni nabë deyoh vu bê demedo malaj-tumsën degwata los degwata, noh vu sën Anutu nër yö wirek lo, gak su nekuung rak rë. ³ Log Anutu sën neko hil yah vu yi lo nër gagek sagi yam rangah niröp lok buk sën yö kwa vo beggooin rak lo. Lob vo huk sënë lok sa nemağ bê sa nanër rangah vu mehõnon.

⁴ Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Titus in aluu hoho nehevong ving gagek sënë, om sën getu sa nalug yõnon rak saga. Hil Amad Anutu luhu Yesu Kerisi sën neko hil yom vu yi lo degevong semusemu nyemasën nõk vu hong los degevong bayom gëp revuh.

Gagek Rak Alam Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

⁵ Sa hevu hong megenedo Krete in bê gesemu huk vahi sën nahën gesu niröp nerak rë lo, begwetung ggev jak alam la noh vu beggang-bu pin saga in degegin Kerisi-yi-alam. Noh vu sën senër tato vu hong wirek lo bê: ⁶ Nabë alam denelë mehõti bê su neving ngaa nipaya rë, geyik venë timu. Genabë nalu lo denevong ving Kerisi ving, log gagek su neggëp vu sir bê ahëj neving ngaa nipaya jeggin jeggin genengaj dahis rë, og mëm gwetung alam nabë saga denatu ggev. ⁷ In mehõ sën netu ggev lo, og tu Anutu yi hur in gegin yi alam los yi huk. Om sepa dok aggata niröp mu, in lob alam su denatok vu ngaa nipaya gegëp vu yi. Gesu geko yi jak jak, gesu ahë sengën jak pevis, gesu nanum mekeyevin, gesu ngis alam jeggin jeggin, gesu gëp natumin monë lu ngaa nabë gekol ngahisekë. ⁸ Gak mëm gevong nivesa vu alam sën deneyam vu beggang-bu ngwë lo; gahë geving aggata nivesa pin besepa dok kwa nivesa mu, in bê medo niröp rot megevong noh vu Anutu kwa. Najom yi ahon, ⁹ genajom gagek anon sën denetahu yi lok lo ahon geving. Og mëm yi yö yoh vu bê tatekin vu mehõnon megadu sir jak gagek niröp pin, geyoh vu bê nanër gagek los kwa, benanër alam sën bê dedahun gagek anon na lo hir gagek tato nabë su niröp rë.

Alam Kuungsën Ngahisekë Denedo Krete

¹⁰ Yõnon, alam ngahisekë rot vu saga su denesepa lok gagek niröp rë, gak yö medo denenër gagek meris meris gedenevongin bê degekuungin alam. Lob alam sën derah* navij bedetu alam Yuda lo, denevong nebë sagi pangsën rot. ¹¹ Om gwevong balam nabë sagi avij gemir, in denetahu mehõnon lok gagek sën su yoh vu rë lo gedeneko monë rak. Lob denekepë alam ngahi rak hir gagek sagi beneggërin sir yah vu sir. ¹² In alam Krete ti sën denër yi bê hir mehõ-nenër-gagek-rangahsën ti yi lo, nër sir wirek bê, "Alam Krete sagi, og sir alam gagek kuungsën ata, gesir nebë reggu bemën nipaya, log denevong ahëjta gedenevong sehëb." ¹³ Gagek sagi og yõnon rot. Om genanër niwëek vu sir in dejak hir ngaa nipaya ni borot bedegërin sir, lob mëm degevong geving gagek anon niwëek. ¹⁴ Gak su degevong geving alam Yuda hir keriiing meris aggagga los alam sën deneruu demij vu gagek anon lo hir horek aggagga. ¹⁵ Nabë mehõti ayo niröp bekuwa bo ngaa ti nabë nivesa, og ngaa saga nivesa vu yi. Rëk mu alam ayoj ningõhek sën su denevong ving Anutu rë lo, og denelë ngaa pin nebë su nivesa rë, gak kwaj nipaya los ayoj ningõhek rak. ¹⁶ In avij nenër bê derak Anutu ni, rëk mu ngaa sën denevong lo netato bê deruu demij

vu yi. Sir alam nij paya gedenekeyèh yi gagek, log su deyoh vu bë degevang ngaa nivesa ti rë.

2

Gagek Rak Alam Atov

¹ Gaḱ hong, og genanër Anutu yi gagek megetatekin niröp vu sir megenanër nabë: ² Alam böp og su denanum medekeyevin. Gaḱ demedo revuh mekwaj bo ngaa niröp, gayoj na timu vu Kerisi niwëëk bahëj geving mehönon, log debare niwëëk in ngaa maggin pin.

³ Log avëh böp degevang nabë saga geving. Desepa dok aggata sën yoh vu lo, gesu denanër gagek nah nenga jaḱ mehö ngwë, gesu denanum bël niwëëk pangsen begëp denatumin. Gaḱ denatu tatovaha avëh medetahu aggata niröp vu alam vahi. ⁴ Detatekin vu avëh avö nabë dejak reggaj log ahëj geving reggaj los naluj lo, bekwaj bo ngaa niröp gedegegin sir nivesa in ngaa nipaya. ⁵ Degegin hir huk nivesa log degegin reggaj los naluj lo nivesa, gededoḱ vu alam vahi geving, log degurek reggaj hir gagek babu. Degevang ngaa pin sënë in alam su denanër pelë jaḱ Anutu yi gagek.

Gagek Rak Magëm Lo

⁶ Log getato aggata niröp vu magëm lo geving nabë saga, nabë degegin sir nivesa. ⁷ Lob ngaa pin sën genevang lo, og gwevang in degelë medejak ni nabë degevang nabë sënë og mëm nivesa. Log nabë getahu alam dok gagek, og su gesarömin gagek nipaya geving. Gaḱ kwam bo gagek nivesa jaḱ buk pin begenanër. ⁸ In nabë genanër gagek niröp mu nabë saga, og mëm alam sën denelë hil paya lo su rëḱ denatöḱ jaḱ nipaya ti gegëp vu hil rë, lob nij namum.

Gagek Rak Hur Sën Denevang Huk Vu Alaj

⁹ Log genanër vu hur sën alam denebago sir bedenetu hir ngaa meris lo nabë degurek alaj babuj in ngaa pin. Degevang huk nivesa in alaj kwaj vesa in sir, gaḱ su denanër gagek nipaya nah vu alaj. ¹⁰ Log su degodeḱ alaj hir ngaa mahen teka, gaḱ desepa dok aggata niröp mu noh vu buk pin. Lok mëm huk pin sën degevang lo gëp nivesa, in lob nabë hil nanër gagek jaḱ Anutu sën neko hil yah vu yi lo, og alam degelë nivesa.

Hil Gegin Hil Nivesa Bemedo Gegin Kerisi Yi Buk

¹¹ Anutu vong yi semusemu vu hil nyëmasën beneggëp rangah rot bë alam pin deyoh vu bë denom vu yi bedemedo nivesa geving yi. ¹² Anutu yi semusemu sagi sën netatekin vu hil bë hil gevuu ngaa pin sën nevang behil su neseпа loḱ Anutu niröp rë lo na; los hil gevuu ngaa nevu nevu doḱ yi pin sën hil kwad neya vu lo na. Gehil gegin hil nivesa los tetuu aggata niröp mesepa dok Anutu yi ngaa noh vu buk pin sën hil nahën nado agi. ¹³ Gehil medo mabo kwad in Anutu yi semusemu nabë rëḱ anon jaḱ. In Kerisi Yesu diik in bë geko hil nom. Om hil medo gegin buk sën luho Anutu böp denatöḱ nom rangah los arëj böpata gelos hir vunëḱ vunëḱ yagek-yi lo. ¹⁴ Yönon, Kerisi diik loḱ yah hil bed in bë bago hil nom los bo hil vër in ngaa nipaya pin, gejevu hil ayod mesemu. Bemëm hil natu yö yi alam, gehil malad sepa ngaa nivesa mu begevang. ¹⁵ Om genanër gagek sagi vu mehönon noh vu buk. Gegwee vu sir nabë desepa dok gagek sënë, gegenanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gelok yah Anutu ben, om genanër gagek vu sir, gemehöti su nanër nabë hong mehö meris mekeyèh hong.

3

Hil Bare Nidwëëk Megevang Ngaa Nivesa

¹ Gebër mehönnon kwaj noh vu buk nabë degurek gavman los alam pin sën denvong huk gavman lo babuj, gedegetung malaj in huk nivesa pin bedevong. ² Su denanër gagek nipaya jak mehönngwë, gesu degevong begö. Gağ demedo los mamer, gedegevong ngaa los malaj yes jak alam pin malaj. ³ In gerak ni bë wirek og hil kwad ma ving. Lob hil nekeyëh gagek. Lob Satan nekuung in hil, behil nesepa lok ngaa nevu nevu los ngaa sën nesemu los nereyiv hil navid lo mu. Hil nehevong ngaa nipaya bayod nesis yi. Alam vahi denelë hil bë hil alam nid paya, gehil nehälë sir lok yah bë nij paya. ⁴ Rëk mu Anutu sën neko hil yom vu yi lo, vong Yesu yam in bë tatekin rangah nabë nelë mehönnon nivesa bekwa pesivin sir. ⁵ Su neko hil yom degwa rak huk yohvu sën hil nehevong lo rë, in huk yohvu su neggëp vu hil rë. Gağ neko hil yom rak sën yö kwa pesivin hil lo. Lob ripek hil ngaa nipaya ya, gevong behil atu mewis rak. Lob Anon Vabuung semu hil behil nid vesa rak yah. ⁶ Yönon, Yesu Kerisi sën neko hil yom vu Anutu lo tatekin aggata in Anutu gevong Anon Vabuung jak nam hil rot. ⁷ Vong nebë sënë in bë nanër hil nabë hil alam yohvu jak yi semusën nyëmasën, getato hil nabë hil rëk medo maladtumsën degwata geving yi. Om sën hil navo kwad in gagek sënë bë anon jak. ⁸ Gagek sagi og yönon rot.

Lob sa nehevongin bë genanër gagek sënë niwëëk, in alam sën ayoj neya timu vu Anutu lo og mëm rëk malaj sepa huk nivesa vesa medevong. In ngaa nebë sënë og nivesa benelok vu alam. ⁹ Rëk mu tepëk kwamasën aggagga sën degwaj ma lo, los sën denetatekin degwaj lo, gegagek ahë sengënsën, gesën denemehoo sir in horek lo, og gebeya in ngaa nabë saga. In ngaa sënë og su rëk dok vu hil rë, gağ anon ma. ¹⁰ Log mehöti sën gevongin nabë basuh Kerisi-yi-alam lo, og gwero yi gagek noh vu beron ti ma luu. Rëk nabë su gengo ayam rë, og ggovek, genim dël jak yi. ¹¹ In gerak ni bë mehö nebë sagi og vuu aggata niröp ya, om rëk geço nyëvewen dok nah yi ngaa nipaya sagi.

Gagek Hus

¹² Sëk gevong Artemas ma Tukikus nöc berup vu hong, lob mëm rëk genam pevis vu sa vu Nikopolis. In sa kwag nevo bë sëk medo saga bebuk-ayöong-yi govek na rë. ¹³ Gedok vu mehö-horek-yi Senas luho Apolos megwero luho hir aggata in luho su dejak vu in ngaa la gëp aggata.

¹⁴ Log hil alam pin yö detahu sir dok huk nivesa geving in demedo nivesa, bededok vu alam sën denerak vu in ngaa lo geving. Gağ su degëp sehëb behej huk anon nama. ¹⁵ Alam pin sën denedo ving sa agi kwaj nevo hong medenenër. Log genanër vu Kerisi-yi-alam sën ahëj neving he lo geving, nabe he kwamin nevo sir. Anutu yi semusën nyëmasën nöc gëp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Pilemon

¹ Sa Paulus, sa nado karabus rak sën sa nanër Kerisi Yesu yi gagek rangah. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sënë yök vu hong Pilemon sën alu ahëmin neving hong balöö nehevong Anutu yi huk loq ti lo. ² Alu kevu kapiya sënë vu melu he avëhnömin Apiya, gevu Arkipus sën tu Anutu yi mehö-begö-yi ving hil lo. Log alu kevu vu Yesu-yi-alam sën yam denesupin sir loq hong beggang lo pin ving. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu nyëmasën nök vu ham beham ayomin gëp revuh.

Pilemon Ahë Naving Mehöböp

⁴ Sa kwag nevo hong mesa najom rak in hong vu sa Anutu yoh vu buk pin nebë sahëg nivesa vu yi in hong. ⁵ In sa nehango galam denenër bë ahëm neving Mehöböp Yesu, bayom neya timu vu yi rot, log ahëm neving Anutu-yi-alam pin ving. ⁶ Log sa najom rak bë hil medo jevuh ti, in hil nehevong ving ggëp ti. Lob sënë rëk gevong begejak ngaa nivesa vesa pin sën tu hil ngaa in Kerisi-yi-alam hil lo ni. ⁷ Arig-e, yönon! Ahëm neving Anutu-yi-alam megeneloq vu sir lob ayoj sepëp rak. Gesaga vo niwëek vu sa ving besa kwag vesa rot.

Pilemon Geko Onesimus Nom Nabë Ari

⁸ Log sa bë ketag ngaa ti vu hong. Kerisi yi mehö sa, om seyoh vu bë nanër los niwëek vu hong nabë gwevong nabë sënë. ⁹ Rëk mu su rëk nabë saga rë, gak sëk nahub ketag vu hong in alu ahëd neving hil. Yönon, sa Paulus sën sa neketag vu hong lo! Sa atov rak, gesa nado loq karabus rak sën sa nanër Yesu Kerisi yi gagek rangah lo. ¹⁰ Sa ketag vu hong nabë: Gwelë sa nalug Onesimus nivesa. In sën sa nado karabus lo, lob sehërin yi yom vu Kerisi benebë sën tu sa nalug. ¹¹ Wirekek su nevong huk nivesa meneloq vu hong rë, gak gwëbeng sënë og rëk gevong huk nivesa bedok vu hong gesa geving.

¹² Lob sa nehevong yi yök vu hong ggök yahin, rëk mu sagi vong bë sa vepul sa navig len ti vër behevong yök vu hong. ¹³ Yönon, sa nado loq karabus rak sën sa nanër Bengö Nivesa rangah, lob sa nehevongin bë gulin yi bemedo geving sa in dok nah böm bemedo gegin sa nivesa. ¹⁴ Rëk ma gesa su rëk gevong jeggin rë, in su genedo in bë gengogekin rë. Gak mëm nabë ngo gemedo bekwam bo nabë gwevong nivesa vu sa, og mëm. ¹⁵ Onesimus tah yi vër in hong dus teka, om maq ngaa saga verup in bë mëm rëk gwëko yi nah gökin bemedo degwata geving hong. ¹⁶ Om gwëko yi nök vu hong, rëk mu su gwelë yi nabë hur sën tu ngaa meris mu. Gak sagak maya gegwëbeng og tu arim ti, om ahëm geving yi. Yönon, sahëg ving yi rot, rëk mu mëm maq ahëm geving yi kesuu sa, in ngo hong hur rëk mëm tu arim ving. ¹⁷ Genelë sa nebë alu nehebë loq ti in Yesu yi huk, om gwelë Onesimus nabë sa, megwëko yi nök vu hong.

¹⁸ Lob nabë vong ngaa ti paya vu hong, ma su vo loq hong ngaa ti wirek rë, og ggovek, getum gwebë sarëg dok nah in sebo dok. ¹⁹ Sengo kevu gagek sënë rak nemaq niröp bë, sa Paulus sengo rëk bo dok nah ngaa sënë nyëvewen vu hong. (Log sa su rëk nanër vu hong nabë sa nyëvewen ti neggëp vu hong in sën sa haqo hong yom vu Anutu wirek lo rë.)

²⁰ Arig-e! Mehöböp yi mehö hong, om sa bë gwevong ngaa nivesa vu sa. Nabë gwëko Onesimus nök vu hong los ahëm nivesa vu yi, og saga rëk gevong besa kwag vesa jak gesa gevong Kerisi yi huk los ayog sepëp. ²¹ Log serak ni

besa kwag nevo bë rëk gwevong noh vu gagek sën sa kevu agi. Yönon, serak ni ggovek ya bë rëk gwevong pangсэн rot mekesuu ngaa sën senër vu hong gwëbeng agi.

²² Log sa gagek ngwë nahën nebë: Gwero sa nyëg ayo ti begëp borot, in sa kwag nevo bë Anutu rëk genго ham jomraksën, lob rëk bo sa vër besenök vu ham.

Gagek Ahë-nivesa-yi

²³ Log Epapras sënë nedo karabus ving sa rak sën nenër Kerisi Yesu yi gagek rangah lo. Kwa nevo hong ving benër bë ahë nivesa in hong. ²⁴ Log sir sën he nehevong Anutu yi huk loq ti lo, Markus, gAristarkus, geDemas, geLukas lo, kwaj nevo hong ving bedenënër. ²⁵ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin anomin.

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Ɔo Gagek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gagek vu hil Ɔenud lo verup alam-denenër-gagek-rangahsën lo avij beron ngahisekë, geraƆ aggata ngahisekë. ² RëƆ vu buk sënë sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenër gagek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooin yi raƆ ggovëƆ ya bë doƆ nah ben begeƆo ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis raƆ Nalu nema ving. ³ Nalu og yik Anutu yi niwëëƆ los nikapiik yi, beyik luho Anutu neggëƆ ti. Lob yi gagek los niwëëƆ nevong bengaa pin sënë nedo niwëëƆ. Revu hil mehõnon hil ngaa nipaya ya raƆ yõ niƆõƆ, loƆ mëm yah nedo Mehõ-los-bengõ Anutu nema vesa vu vavunë.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bë arë böpata rot kesuu angër pin arëƆ. ⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bë:

“Sa nalug hong.

Sa haƆo hong gwëbeng” rë.

Log su nër raƆ angër ti wirek bë:

“SëƆ natu Ama,

gerëƆ natu sa Nalug” rë.

⁶ Gak mëm loƆ buk sën vong Nalu Aguu luƆ yam dob lo, og mëm nër bë: “Anutu yi angër pin denadudeƆ vu yi.”

⁷ Log nër raƆ angër lo bë:

“Vong beyi angër lo deneserõƆ pevis nebë sang.

Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebë sën nengwah daggen lo.”

⁸ RëƆ mëm nër raƆ Nalu bë:

“O Anutu, getu mehõ-los-bengõ megenedo degwata los degwata.

Gegenesepa loƆ ngaa yohvu mu megenegin hong alam nirõƆ.

⁹ Ahëm neving ngaa nirõƆ pangsën, genim nelëlin keyëhsën gagek.

Om Anutu sën tu hong Anutu nirõƆ lo ggooin hong raƆ kesuu hong alam vahi pin,

lob rikin wëi* kwa-vesasën-yi raƆ hong.”

¹⁰ Log nër raƆ yi ggõkin bë:

“MehõbõƆ, ngo getung dob sënë nyëdahis, lob nedo niwëëƆ rot.

Geyagek pum raƆ nim wëëƆ ving.

¹¹ Yagek los dob sënë rëƆ mala nama, gak hongëƆ ngo genedo degwata.

Kë, log yagek los dob rëƆ muƆeng jaƆ nabë tob siis.

¹² Lob rëƆ gepesu nabë sën mehõnon denepesu tob lo, gerëƆ gwetung mewis nabë sën mehõnon denerõƆ rõrõƆ mewis lo.

Gak hong, og ngo genedo nebë saga in gemedo, log hong buk su rëƆ goveƆ na rë.”

¹³ Log Anutu su nër raƆ angër ti wirek bë:

“Genam gemedo sa nemaƆ vesa, gesëƆ gevong begebakë alam sën denesis begõ vu hong lo doƆ na vaham gebinë” re.

¹⁴ In angër og yik sir nebë ngaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevang sir ya in bë dedoƆ vu alam sën geƆo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geḵo Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo ahon mesepa dok. In rëk hil nid yes yes, lob hil gevuu na. ² Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë nare niwëëk. Alam pin sën denesevök medenekeyëh gagek agi, og denetök vu nyëvewen niröp loḵ yah hir ngaa nipaya sën denevong lo. ³ Om nabë hil geruu demid vu ngaa böpata sën Anutu vong in bë geko hil nom vu yi lo, og hil rëk beya manoh nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rëk nama! In Mehöböp yö tatekin gagek semusën sënë rangah nyëmuḡinsën, lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bë gagek sënë yönon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bë hir gagek sën agi og yönon. In nevo niwëëk vu sir bedenevong ngaa böp böp aggagga los ngaa niwëëk aggagga. Log nevong Anon Vabuung yi semusemu vu sir nyëmasën yoh vu yö kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sën Geḵo Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bë degegin dob ngwë sën hil nanër bë rëk berup vu tamusën agi rë gema. ⁶ In mehöti nër gagek meneggëp loḵ len ti loḵ Anutu-yi-kapiya bë:

“Mehönon og maḵ sir va, om sën kwam nevo sir-ë?

Gemehönon og sir va, in sën gegegin sir lo?

⁷ Ngo genevong mehönon besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu, loḵ mëm genevong bedenetu alam-los-bengöj gelos arëj böpata kesuu angër.

⁸ Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yönon, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Èë, gwëbeng og yö nahën gehil su halë bë mehönon denegin ngaa pin rë. ⁹ Gak mëm hil halë Yesu bë tu mahen rak gangër dekesuu yi dus teka loḵ sën dahun yi mekerë vanë mediik lo, loḵ gwëbeng og tu Mehö-los-bengö barë böpata rot. Lob yik Anutu yi semusën sënë sën vong vu hil nyëmasën lo bë: Nalu nadiik dok nah mehönon pin bej. ¹⁰ Anutu yö tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bë geko nalu lo ngahisekë denah demedo nivesa los vunek vunek yagek yi geving yi. Nebë saga, om sën vong beYesu ko vanë, lob vanë sënë vong betu hil mehö muḡinsën beyi timu yoh vu bë geko hil nah. Lob ngaa sën Anutu vong agi og nivesa rot. ¹¹ In mehö sën nevong balam denetu alam nij röp lo losho alam sën yö vong bedenetu alam nij röp lo, sir pin degwaj timu. Om sën su ni nemum in sir rë, gaḵ nenër sir bë ari lo. ¹² Nër bë:

“O Anutu, sëk nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesëk gevong raro megaḵo arëm jaḵ dok sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bë:

“Sëk ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bë:

“Gwelë! He los hurmahen sën Anutu vo vu sa lo nado loḵ ti.”

Yesu Tu Mehönon Sogek Rak In Bë Dok Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehönon neggëp ti, lob yik Yesu tu mehönon rak ving benij neggëp ti. Vong nebë sënë in bë nadiik bebasap Satan, mehö sën nevong bemehönon denediik lo. ¹⁵ Mehönon deneggöneng in diiksën, lob ggönengsën nejom sir ahon yoh vu buk pin sën denedo dob lo, om Yesu diik in bë geko sir vër in ggönengsën sënë. ¹⁶ Yönon rot, su yam in bë dok vu angër rë, gaḵ yam in bë dok vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëp, om sën sepa lok metu mehönön rak, lob ni los vong ngaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bë natu alam-neko-seriveng-yusekë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröp, in bo dok nah mehönön hir ngaa nipaya nyëvewen gesu gëp vu sir. ¹⁸ In yö neko vanë rak seggisën aggagga pin sën netök vu yi lo, om yö yoh vu bë dok vu alam sën seggisën netök vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Böp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sën nedo yagek lo ggooin ham rak tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneko-seriveng hir yusekë yi, lob hil nehevong ving yi benanër arë rangah. ² Anutu tung yi huk sënë lok nema, lob nesepa lok Anutu aye menevong yoh vu, nebë sën Moses nevong wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëk Anutu kwa vo bë Yesu yoh vu bë geko arë böpata kesuu Moses arë. In mehö sën nelev beggang lo arë böp kesuu beggang. ⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil narak ni bë mehöti lev, log hil narak ngaa pin sën nedo-ë ni ving nebë saga bë mehöti netung, lob mehö saga og yik Anutu. ⁵ Yönon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa lok aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gagek rak ngaa pin sën Anutu rëk tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëk Kerisi og Anutu Nalu, om sepa lok Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëek jak buk, bekwad vesa gegegän yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yönon.

Alam Sën Denekeyëh Anutu Aye Lo Og Su Rëk Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kaipiya lo bë:

“Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëek pangsen

nabë sën wirek alam Israel devong

lok buk sën deko sir rak medekeyëh sayeg lo,

log ayoj niwëek bedeseggi sa lok nyëg-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sagu og ham kenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo

yoh vu ngebek mehödahis luu,

rëk ma geyö deseggi sa rot.

¹⁰ Lob sahëg sengen rak vu sir lob senër bë,

‘Ayoj nevu ngaa niröp ya yoh vu buk pin,

gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa lok rë.’

¹¹ Om sën sahëg sengen pangsen mesenër yönon venuh bë,

‘Su rëk dedok nam sa nyëg-sewahsën-yi rë,

gak rëk nama verök yi.’”

Hil Gegin Hil Nivesa, Gak Hil Su Keyëh Anutu Aye Nabë Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham ti rëk ayo nipaya jak gesu gevong geving rë, lob geruu demi vu Anutu sën mala-tumsën degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham vewen vewen jak buk mebër kwamin noh vu buk pin sën hil nado agi, in rëk ngaa nipaya tetuhin ham ti lob gërin ayo beniwëek jak. ¹⁴ Gak nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwëek bemedo rot benadiik na, og mëm hil rëk ana medo nivesa geving yi gëp yi nyëg. ¹⁵ Hil arak ni bë gagek sënë yö nahën neggëp bë: “Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye, og ham su ayomin niwëek pangsen

nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo.”

¹⁶ Om maḵ alam tena denḡo Anutu aye wirek rëḵ deḵo sir raḵ medekeyëh aye? Gaḵ yik alam pin sën Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log maḵ Anutu ahë sengën vu alam tena yoh vu ngebek mehödahis luu-a? Gaḵ yik alam sën denevong ngaa nipaya lob denedik benij hel to neggëp aggatata loḵ nyëḡ-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nër vu alam tena genër yönon venuh bë su rëḵ dedok na yi nyëḡ-sewahsën-yi rë? Gaḵ yik alam Israel sën dekeyëh yi gagek wirek lo. ¹⁹ Nebë saga om hil arak ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoh vu bë rëḵ dedok na yi nyëḡ-sewahsën-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsën

¹ Anutu joo gagek vorot benahën neggëp bë hil adok na yi nyëḡ-sewahsën-yi. Om hil gegin hil nivesa in hil ti rëḵ noh paya besu rëḵ dok na rë. ² In hil hangö Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel denḡo wirek lo. Rëḵ Bengö Nivesa sën denḡo lo su nelok vu sir rë, in denenḡo meris mu gesu denevong ving rë. ³ Gaḵ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëḵ adok na yi nyëḡ-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

“Sahëḡ sengën pangsën mesenër yönon venuh bë

su rëḵ dedok na sa nyëḡ-sewahsën-yi rë, gerëḵ nama verök yi.”

Rëḵ Anutu yi huk ggovek ya loḵ buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër rak buk nemadvahi-bevidek-luu loḵ yi kapiya len ti meneggëp lo bë, “Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah loḵ buk netu nemadvahi-bevidek-luu.” ⁵ Rëḵ gagek sagi lo nër bë, “Su rëḵ dedok na sa nyëḡ-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama verök yi.” ⁶ Gagek sënë neggëp vorot bë alam la rëḵ dedok na yi nyëḡ-sewahsën-yi, rëḵ ma galam sën denḡo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gagek, om su rëḵ dedok na rë.

⁷ Loḵ tum yam beyam lob Anutu ggooin buk ngwë raḵ ggökin benër bë ‘yik pehi sënë’ verup Davit avi loḵ gagek sën hil anër agi lo bë:

“Yik pehi sënë, nabë ham gwengö Anutu aye,

og ham su ayomin niwëëk pangsën.”

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo loḵ lo, benanër jaḵ nabë yik yi nyëḡ-sewahsën-yi saga, og su rëḵ nanër buk ngwë vu tamusën gökin rë, gaḵ rëḵ nama. ⁹ Om hil arak ni bë nyëḡ-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu raḵ Buk-sewahsën-yi* vu hil agi. ¹⁰ Gaḵ bë hil aloḵ ya Anutu yi nyëḡ-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëḵ sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevong huk niwëëk rot in hil adok na nyëḡ-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëḵ sepa dok alam sënë mekeyëh gagek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëëk. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönon ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov kenuj in navij gegelov sekëj pedus in sekëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo loḵ ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rë, gaḵ ngaa pin netatekin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëḵ tatekin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneko-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneko-seriveng pin alaj, lob raḵ beya melok ya yaḡek. Yik Yesu sën Anutu Nalu lo, om hil ngö ayod na timu vu yi

rot nabë sën hil anër vorot lo. ¹⁵ In hil mehō-neko-seriveng sagi rak ngaa pin sën neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga tōk vu yi ggovek ya beseggi yi. Rëk su vong ngaa nipaya ti rë, om sën kwa paya in hil in rak ni bë hil su nid wëek nebë yi rë. ¹⁶ Nebë saga om hil ana dus jak meketag vu Anutu sën nesemu hil lo gehil su agōneng, in hil arak ni bë kwa nevongin hil berëk doḡ vu hil doḡ buk sën hil su ayoh vu bë bare niwëek in seggisën rë lo.

5

Mehō-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Bë Geko Hil Nah

¹ Mehōnon sën detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bë degero mehōnon hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sën mehōnon denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sën mehōnon denevong loḡ yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sën deyoh vu bë kwaj gevongin alam sën kwaj ma lo, galam sën denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bë yik sir og nij wëek ma ving nebë sir, om ngaa nipaya yoh vu bë kepë sir geving. ³ Nebë saga om sën denevesi seriveng in bë dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehōti su yō neko yi rak meneggoin yi rak bë gevong huk sënë rë. Gaḡ Anutu yō neggoin yi rak nebë sën ggoin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebë saga ving. Su yō ggoin yi rak tu mehō-neko-seriveng rë, gaḡ Anutu ggoin yi rak in bë gevong huk sënë, lob nër vu yi bë: “Sa nalug hong.

Sa haḡo hong gwëbeng.”

⁶ Log nër lok len ngwë bë: “Getu mehō-geneko-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehōnon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneke-tag vu Anutu. Nesu vu Mehō sën yoh vu bë geko yi vër in diiksën lo, rot bemala ruḡ nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bë nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rëḡ neko vanë in bë vanë sënë barah yi verōk besepa doḡ Anutu aye. ⁹ Om sën tu mehō yohvu yōnon, log mēm ko alam pin sën denesepa lok aye lo yah vu Anutu berëḡ demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggoin yi rak betung ggev böp rak yi benër yi bë alam-neko-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabë Hurmahan Nikōk

¹¹ Melkisedek yi gagek ngahisekë neggëp, lob he bë nanër vu ham, rëḡ gwëbeng ham ayomin dahis rak gesu ham yoh vu bë natōk jak rë. Om sën he nehevong huk böp in bë tatekin gagek sënë degwa vu ham. ¹² Buk ggovek beyoh vu bë ham natu tatovaha, rëḡ ma geham nahën neraḡ vu in kwa. Om mehōti maḡ rëḡ nōk tahu ham gökin doḡ Anutu yi gagek degwa muginsën sën sepëp lo rë. In ham su yoh vu bë gwa nos niwëek rë, gaḡ ham yoh vu bë nanum rur mu.

¹³ Lob hil arak ni bë alam sën denenum rur mu lo, og sir hurmahan nij kōk besu deyoh vu bë dega nos niwëek rë. Yik sa peggirin rak gagek degwa böp böp sën netatekin bë hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gaḡ nos niwëek og alam sën sir böp neraḡ ggovek lo yō hir nos. Alam nebë sënë og medo mekwaj nevonḡ huk in gagek los degwa rak buk bedeneseggi ngaa pin nirōp medeneraḡ ni bë nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wëek

¹ Nebë saga, om hil gevuu gagek sepëp sën hil anër rak Kerisi lo na benök gëp, gehil adok na gagek degwa böp böp nabë sën alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gagek sepëp sën hil nanër bë hil gevuu ngaa wirek hen na gagërin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sën hil naripek bël lo, los sën hil nehebe nemad jak alam lo. Gehil su nanër gökin nabë alam-diiksën rëk dekedi jak nah gökin, genabë mehönon rëk degeko nyëwewen dok nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sagaḵ ham rak ni vorot. ³ Om nabë Anutu mëm yō kwa bo, og hil rëk adok ana gagek mewis. ⁴ Alam la detök vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederak semusemu sën Anutu vong yam vu yagek nyëmasën lo ni ggovek ya. BAnon Vabuung nedo loḵ sir ggovek ya. ⁵ Dengo Anutu yi gagek bederak ni nivesa rot, gedelë ngaa niwëëk nebë ngaa niwëëk sën rëk berup dok Anutu-yi-nyëg vu tamusën lo ggovek ya. ⁶ Rëk mu nabë dekehe sir in Anutu, og aggata ngwë su neggëp in bë depekwë sir nom gökin rë. Gaḵ ngaa sënë og nebë sën denesis Anutu Nalu rak yah kelepeko* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenër pelë rak yi. ⁷ Yönon, nabë hob geto buk ngahisekë beduḵ na dob len ti benos ngis anon nivesa dok dob saga bedok vu alam sën denevaroh loḵ lo, og yik hil nanër nabë Anutu vong semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rëk mu nabë vos los ngaa niggin aggagga mu nakip dok, og dob nipaya, om hil nid dëlin, gemaḵ hil nanër vu Anutu nabë tebë benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwëbeng senër gagek maggin sënë yök vu ham. Rëk mu he rak ni rot bë ham su rëk malamin nama nabë saga rë, gaḵ ham nesepa loḵ Anutu, om rëk geko ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehō nipaya rë, om su rëk kwa birek in huk sën ham nevang lo rë. Yönon, su rëk kwa birek in sën ham ahëmin neving yi benelok vu yi alam wirek lo rë. Geham nahën medo nevang nebë sagi ving.

¹¹ Lob he ahëmin ving rot bë ham pin nimin wëëk megwevong nabë saga, beham gwevong geving niwëëk bemedo mebo kwamin in Anutu geko ham nah. Ham gwevong nabë sënë rot beham nadiik na los. ¹² Ham su nimin tebō jak. Gaḵ ham sepa dok alam sën ayoj neya timu vu Kerisi niwëëk gesu nij tebō neraḵ pevis rë lo vahaj. In alam nebë sënë og rëk degeko semusën pin sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu nalu lo lo.

Hil Gevong Geving Anutu Yi Gagek Sën Joo Lo Niwëëk

¹³ Anutu joo gagek vu Abraham wirek, rëk mehōti su böpata kesuu yi in bë nanër yönon getato nema na vavunë jak arë rë. Om sën nër yönon getato nema ya vavunë rak yō arë. ¹⁴ Nër bë, "Sëḵ gevong semusën böpata vu hong yönon rot, gesëḵ gevong behong mewis ngahijseḵ dok rot."

¹⁵ Lob Abraham yō medo nevo kwa in gesu ni tebō neraḵ pevis rë. Loḵ mëm lë ganon rak yoh vu sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu yi lo. ¹⁶ Nabë mehönon degevingin nabë degadu hir gagek nabë yönon, og denenër mehōböp sën kesuu sir lo arë ving gedenetato nemaj ya vavunë. Lob mehōti sën nevang bë agi, og alam denevang ving bë nenër gagek yönon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yik Anutu vong nebë saga ving. Vongin bë tato vu alam sën joo gagek vorot vu sir bë rëk semu sir lo nabë su yoh vu bë rëk geko yi gagek sënë seggi rë. Om yō nër arë getato nema ya vavunë. ¹⁸ In Anutu su rëk pekwë arë los yi gagek rë, gaḵ yō rëk gëp degwata los degwata. Om nër luho loḵ ti in bë tato nabë su netetuhin rë. Om sënë rëk bo niwëëk dok hil sën hil veyā bayam vu Anutu in bë gegin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sën Anutu nër vu hil bë rëk bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gagek semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo dok niwëëk nabë sën yaḵ nesoo loḵ anka besu neggee

rë lo. In vong bë anka sënë nedo lok tob ading sën nare lok dub-vabuung-böp ayo beneruu hil lo demi, betato bë hil ayoh vu bë adok na nyëg vabuung sogek. ²⁰ Lob Yesu lok yah hil bed bemugin melok ya nyëg vabuung sogek saga betu alam-deneko-seriveng pin hir yusekë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëk alam Salem hir Mehö-los-bengö yi, gAnutu vavunë yi mehö-neko-seriveng. Wirek Abraham ya begö basis alam-los-bengöj geyah to beggang, lok Melkisedek tok vu yi lok aggata lob jom rak vu Anutu bë semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh kupek pin ya yu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë dok ayed nabë 'mehö-yohvu-los-bengö' ga, 'alam Salem hir mehö-los-bengö' ving. Sënë degwa nebë 'mehö-ayorevuhsën-los-bengö'. ³ Ama lu ata arëj su neggëp lok Anutu-yi-kapiya sënë rë, gedegwa ma ving. Su nër buk sën ata ko yi to lo tato rë, gesu nër buk sën diik lo rë, gak yik nebë Anutu Nalu in tu mehö-neko-seriveng bevong bë nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og mak yi böpata rot, in hil dobahë Abraham vasuh kupek lu ngaa nivesa vesa sën ya begö meko lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sën netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horek neggëp bë Levi* yi mewis lo, sën detu alam-deneko-seriveng lo, og deyoh vu bë dejuh yu ti in degetung seriveng jak teka gelä natu hir nos. Alam Israel og yik sir degwa ti in depum rak Abraham timu, lob sën deneko seriveng vu sir agi, og sënëk su denevong paya rë. ⁶ Rëk mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rë, rëk neko Abraham yi ngaa sën netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sënë jom rak in mehö sën Anutu joo gagek vorot meneggëp vu yi bë rëk semu yi lo. ⁷ Lob hil arak ni bë mehö sën nesemu gagek vu Anutu in mehö ngwë lo, og kesuu mehö ngwë saga.

⁸ Lob alam* Levi* sën deneko ngaa sën netu nemadluho vu hir alam lo, og yik sir mehönön sën rëk denadiik. Gak Melkisedek, og ko ngaa sën netu nemadluho lo ving, rëk gagek su neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë diik rë, om sënë vong bë nedo mala-tumsën. ⁹ Nebë saga, om hil ayoh vu bë nanër nabë: Levi* yi mehö sën neruh ngaa sën netu yu nemadluho lo, rëk mu yi og vo yö yi ngaa sën netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ko Abraham yi ngaa sën netu yu nemadluho lo ¹⁰ lok buk sën Melkisedek tok vu Abraham lok aggata. Lob lok buk saga og Levi* nahën lok nare tava navi.

Alam Deneko Seriveng Mewis Delok Yah Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneko-seriveng bedenener Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovok. Rëk ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehö-neko-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëk mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gak yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehö-neko-seriveng mewis ti yööhu verup lok yah mugeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu dok nah horek mugeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gagek rak yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gak yi alam og sir ti su tu mehö-neko-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil arak ni bë hil Mehöböp verup lok Yuda yi mewis, rëk Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneko-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neko-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neko-seriveng ngwë verup, beluhu Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tatekin mehö-neko-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil

beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neko-seriveng lok Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggooin Levi* yi mewis mu rak medenatu alam-deneko-seriveng lo rë. Rëk niwëëk neggëp vu yi berëk medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neko-seriveng.

¹⁷ In Anutu nër rak yi bë:

“Genatu mehö-gweko-seriveng degwata los degwata
noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër rak gagek saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneko-seriveng lo, og niwëëk ma besu yoh vu bë dok vu hil rë. ¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö yohvu rë. Om sën Anutu tatekin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëk anoh aggata sënë bana dus jak vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggooin Yesu sënë rak tu mehö-neko-seriveng meris mu rë, gak tato nema ya vavunë menër bë rëk natu mehö-neko-seriveng yönon. Alam-deneko-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër rak sir bë denatu alam-deneko-seriveng yönon rë. ²¹ Rëk Anutu yö ti nër yönon vavunë, log ggooin Yesu rak tu mehö-neko-seriveng, log nër vu yi bë:

“Mehöböp nër yönon vavunë ggovek ya,
om su yoh vu bë rëk pamook yi gagek rë.

Gak genatu mehö-neko-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajak ni nabë gagek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gagek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëk anon jak yönon. ²³ Wirek og alam ngahisekë detu alam-deneko-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rë. ²⁴ Gak Yesu tu mehö-neko-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bë rëk dok nah ben rë, in yö rëk medo degwata los degwata. ²⁵ Om yö yoh vu bë rëk geko alam pin sën denesepa lok yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketag vu Anutu bë dok vu sir.

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Dok Vu Hil

²⁶ Mehö-neko-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë dok vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gak yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yagek.

²⁷ Alam-deneko-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevesi seriveng ngwë mugin in bë kevoh yö hir ngaa nipaya na rë, lok mëm denevesi sën kevoh alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gak Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gak yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya. ²⁸ Gagek neggëp lok Horek bë degoooin alam jak medenatu alam-deneko-seriveng hir yusekë, rëk alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëëk rë. Rëk gagek sën Anutu nër genër yönon vavunë lo verup tamusën beggooin Nalu rak tu mehö-neko-seriveng yusekë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neko-seriveng Böp Lok Dub-vabuung Vu Yagek

¹ Gagek sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneko-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sea ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yagek. ² Negin Anutu yi dub vabuung vu yagek sën mëm dub-supinsën-yi sogek lo. Mehönon su delev sënë rak nemaj rë, gak Mehöböp yö lev. ³ Deneggooin alam-deneko-seriveng hir ggev böp pin rak in bë degek seriveng aggagga bedeketung na vu Anutu. Om yik Yesu geko seriveng ti

geving megetung nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëk natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneko-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevong huk lok dub-vabuung-böp sagi, rëk yik sënëk dub-vabuung sogek sën nedo yagek lo kenu los tahutahu mu. Yik nebë sën Anutu nër vu Moses wirek bë dev dub sël lo lob nër vu bë, “Gwelë megwero in gedev ngaa pin noh vu kenu sën sa tato vu hong ggëp kedu agi.” ⁶ Rëk mëm Kerisi ko huk böpata rot kesuu alam-deneko-seriveng pin hir huk. In Anutu joo gagek mewis nivesa rot kesuu gagek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon rak. Lob gagek mewis sënë degwa neggëp vu Anutu yi gagek semusën nivesa anon sën kesuu gagek semusën mugeng lo.

Gagek Mewis Kesuu Gagek Mugeng

⁷ Bë gagek sën Anutu joo muginsën lo yoh vu, og Anutu su rëk najoo gagek ngwë nam gökin geving rë. ⁸ Rëk Anutu lë mehönon hir ngaa nipaya lob nër bë:

“Mehöböp nër bë,

‘Ham gwengo rë!

Buk ti rëk berup

lob sëk najoo gagek mewis
vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ Gagek mewis sënë su rëk nabë
gagek sën sejoo vu kenuj lo wirek lo rë.

Wirek sejoo gagek saga,
log sejom lok nemaj ggëp Ejep
besa heli sir yom.

Rëk su denesepa lok sa gagek
sën sejoo vu sir lo rë,
lob sa heruu demig vu sir.’

Mehöböp nër bë sënë.

¹⁰ Lok Mehöböp nër ggökin bë,

‘Buk sën sa heruu demig vu sir agi govek na rë,
lok sak najoo gagek ngwë vu alam Israel gökin nabë:

Sëk getung sa horek pin doḱ kwaj
gesëk kevu doḱ na ayoj,

log sëk natu hir Anutu
gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rëk detahu hir mehö ngwë los arij lo
bedenanër nabë, “Gejaḱ Mehöböp ni” rë!

Gaḱ vu buk sënë,
og hurmahen galam böp besir pin
yö rëk dejaḱ sa nig.

¹² In sëk kwag pesivin sir
beḱevoh hir ngaa nipaya na,
lob sa su rëk kwag bo ngaa nipaya
sën devong lo nah gökin rë.”

¹³ Sën nër bë gagek mewis lo, lob saga tato bë gagek muginsën mugeng rak. Om ngaa sën netu mugeng rak lo, og yik medo buk dus teka mu log vongin nama na veröḱ yi.

¹ Gagek sèn Anutu joo muginsèn lo, og nër horek la sepa ving betatekin aggata vu alam Israel in bë desepa doḵ medegetung seriveng los denajom jaḵ lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung sèn dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob delev dub-vabuung sël ti bayo luu. Lob detung ram sèn nema nemadvahibevidék-luu lo ti getevor ti, gebrèt sèn nedo loḵ Anutu mala lo, benedo loḵ ayo muginsèn. Lob denenër ayo ti sènë bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenër ayo ngwë sèn netu luu yah tob demi lo bë mèm ayo vabuung soḡek rot. ⁴ Lob desemu jepö sèn denevesi kabang raḵ baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo raḵ goor. Bedetung los gagek-joosën-yi yi keröng loḵ ayo sènë. Depeḵa goor raḵ keröng sènë navi pin, gemana* nedo loḵ dëḡ goor menedo loḵ keröng sènë ayo. Log Aaron yi atoheng sèn ggol loḵ wirek lo los gelöng petes luu sèn Anutu kevu Horek raḵ neggëp lo, neggëp loḵ keröng sènë ayo ving. ⁵ Angër kenu luu denare raḵ keröng sènë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo loḵ ayo vabuung sènë. Luho banisej kebu raḵ sèa sèn denekeseh köḵ raḵ yoh vu ta in kevoḵ alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kë! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rëḵ natevin ngaa pin sènë betatekin degwa rë. ⁶ Desemu ngaa pin nebë sènë, log alam-deneko-seriveng denelok ya dub-vabuung sël sènë ayo ngwë muginsèn yoh vu buk pin bedenevong huk loḵ. ⁷ Gaḵ mèm ayo ngwë sèn netu luu lo, og alam-deneko-seriveng hir ggev böp yö timu nelok ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebëḵ pin. Neko seriveng niköḵ beya netetëhin raḵ sèa in bë kevoḵ yö yi ngaa nipaya na, gekevoḵ alam Israel pin hir ngaa nipaya sèn devong rëḵ su kwaj nevo rë lo na geving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil raḵ sènë nebë: Nabë nahën denegevong huk doḵ dub sël ayo muginsèn, og hil su ayoh vu bë adok na ayo vabuung soḡek rot rë geyö rëḵ nahën. ⁹ Lob ayo muginsèn netahu raḵ buk sèn gwëbeng agi, in denesepa loḵ Horek medenetung seriveng aggagga vu Anutu loḵ ayo muginsèn sènë. Rëḵ ngaa pin sènë su yoh vu bë gevong balam sèn deneko seriveng yam lo ayöḵ niröp jaḵ bedenatu alam nijvesa rë gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sènë, og horek raḵ nos los reggu gengaa numsen, gehorek aggagga raḵ sèn ripeksèn nemad lu ngaa lo. Rëḵ horek sènë og yik horek hil navid-yi mu. Rëḵ Anutu tung horek pin sènë in bë desepa doḵ rot bona berup doḵ buk sèn gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yö Niköḵ Tu Seriveng

¹¹ Rëḵ gwëbeng Kerisi luḵ yam, lob tu alam-deneko-seriveng yuseḵë böp benegin ngaa mewis nivesa vesa sèn gwëbeng agi. Lok mèm loḵ ya dub-vabuung sël soḡek sèn nedo yagek bemalangeri rot bekesuu muginsèn lo. Mehönon su delev dub sènë raḵ nemaj rë, besu ngaa-dob-yi rë. ¹² Rëḵ su ko memëḵ los burmakau maluh tuvek nij köḵ betung tu seriveng rë. Gaḵ ko yö niköḵ beloḵ ya ayo vabuung soḡek rot vu yagek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah raḵ sènë in bë hil medo malad-tumsën degwata los degwata. ¹³ Nabë mehöti keyëḵ Horek beningöhek raḵ, og alam-deneko-seriveng lo deneko memëḵ los burmakau maluh nij köḵ ving vewev sèn denevesi burmakau avëḵ menetepuv lo, bedenetetëhin raḵ yi in bë navi niveseek jaḵ nah gökin gëp Anutu mala. ¹⁴ Rëḵ mu Kerisi niköḵ kesuu sènë in ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë. Lob Anon Vabuung sèn nedo degwata los degwata lo loḵ vu yi betung tu seriveng nivesa vu Anutu. Om niköḵ su ripek hil navid mu rë. Gaḵ sekee hil ayod peggo ving geko ngaa diiksën vër, gemëm hil nehevong Anutu sèn mala-tumsën degwa lo yi huk.

Kerisi Niköḵ Vo Gadu Loḵ Gagek Mewis

¹⁵ Nebë saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bë gevong begagek mewis anon jaḵ. Diik in bë geko alam nom bekevoh hir ngaa nipaya

pin sên denevong wirek loḵ buk sên gagek wirek hen yô nahên neggêp lo na. Nebê saga, om alam pin sên degengo Anutu yi kôök medetamuin lo, og degeko ngaa sên Anutu nêr wirek bê bo vu nalu lo lo, bedemedo malaj-tumsên degwata los degwata. ¹⁶ Mehô sên nenêr yi kupek lu ngaa galelek yi alam vorot in kwa nevo bê rêḵ nadiik lo, og nekevu loḵ kapiya menejoo niwêék. Lob nabê mehô la sênê kwaj nevo bê degeko ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yô dejak ni namugin nabê mehô saga lo diik ya yônon, loḵ mêm degeko. ¹⁷ Yônon, mehônôn nediiḵ ggovek lok mêm gagek sên lo anon nerak. Gaḵ nabê mehô sên lo su diik rê geyô nahên nedo mala vesa, og yi gagek sên joo lo su anon rak rê geyô nahên. ¹⁸ Kê! Lob sên alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij kôḵ lo, yik raḵ degwa saga in bê tato nabê gagek sên Anutu joo vu sir lo anon rak beneloḵ vu sir. ¹⁹ Wirek Moses nêr Horek yi gagek pin vu alam ggovek, lok mêm ko burmakau tuvek ti nikôḵ los memêk ti nikôḵ ving bêl, log dagoo sipsip niiviis kôḵ los vos ti nebê bigbig ris lok betetêhin rak kapiya-horek-yi, geraḵ alam pin ving. ²⁰ Log nêr bê, “Kôḵ sênê in bê tato nabê Anutu joo gagek vu ham.” ²¹ Log yik Moses tetêhin kôḵ raḵ dub-vabuung sêl nebê saga ving geraḵ gabum lu ngaa pin sên huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horek nêr ngaa ngahisekê rot bê kôḵ gevong benij veseek jak, gaḵ nabê kôḵ su keseh rê, og Anutu su nekevoh mehônôn hir ngaa nipaya ya rê.

Kerisi Yô Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

²³ Yônon, denekeseh kôḵ nebê sênê in bê dub los yi kupek lu ngaa pin sên nedo dob agi nijveseek* jak. Rêḵ mu dub sênê og dub anon sogek sên nedo yagek lo kenu mu. Om nabê dub anon sogek sên nedo yagek lo yi ngaa nijveseek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sên kesuu lo in gevong benijveseek jak. ²⁴ Hil arak ni bê Kerisi su loḵ ya dub-vabuung sên mehônôn delev raḵ nemaj tu Anutu yi dub-vabuung kenu lo rê, gaḵ lok ya yagek nirôp. Lob gwêbeng loḵ yah hil bed menare Anutu mala in bê doḵ vu hil. ²⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev hôp neko kôḵ yoh vu ta pin in bê getung natu seriveng vu Anutu, lob nekol menelok ya dub ayo vabuung. Rêḵ sênê og su yô nikôḵ rê. Rêḵ mu Yesu loḵ ya yagek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebê sênê ggôḵ ggôḵin rê. ²⁶ Bê gevong beron ngahisekê, og rêḵ geko kerus beron ngahisekê rot gêp sên Anutu tung dob lo benam berup doḵ sên gwêbeng agi. Rêḵ mu ma. Gemêm gwêbeng dus raḵ bê dob nama na, lob Kerisi yik luḵ yam dob beron timu in bê getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoh hil ngaa nipaya na. ²⁷ In mehônôn pin yik denadiik beron timu, log mêm debare nam gagek. ²⁸ Om sên Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bê kevoh hil ngahisekê hil ngaa nipaya na. Log rêḵ nom beron ngwê gökin, rêḵ mu su rêḵ nom in kevoh mehônôn hir ngaa nipaya na rê. Gaḵ nom in geko alam sên medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sên Wirek Lo Su Yoh Vu Bê Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na Rê

¹ Hil nehale Horek nebê ngaa sên rêḵ berup tamusên lo kenu mu, gaḵ su ngaa anon yônon rê. Horek nêr bê degetung seriveng gêp ti noh vu ngebek pin, rêḵ su yoh vu bê sesor alam sên denesepa loḵ lo benijvesa jak rot rê. ² Gaḵ nabê Horek yoh vu bê gevong benijvesa jak yônon, og su rêḵ degetung seriveng gök gökin rê. In alam sên denesepa loḵ aggata saga lo yik sir pin nij veseek jak jak yik seriveng timu saga lob su rêḵ kwaj bo nah nabê ngaa

* **9:23:** Niveseek sênê nêr bê detetêhin kôḵ raḵ ngaa sênê gedejom raḵ in, in bê ngaa nipaya ti su gêp doḵ. Gaḵ natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bê degevang Anutu yi huk jak.

nipaya neggëp vu sir rë. ³ Rëk ma gseriveng sënë nevang bekwa j nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo. ⁴ Rëk burmakau maluh los memëk nij kōk su yoh vu bē kevoh ngaa nipaya na rë. ⁵ Om sën Kerisi yam dob lob sepa lok Saam sën neggëp lok Anutu-yi-ka piya lo benër rak Anutu bē:

“Nim lël bē su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong,
rëk mu gero navi ti in gebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis rak jepō lo,
geseriveng sën denetung in bē kevoh hir ngaa nipaya na lo,
og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër gägek yoh vu sën dekevu rak sa
meneggëp lok hong ka piya lo bē,
‘Anutu, seyam lo!

Seyam in bē sepa dok kwam!’ ”

⁸ Nër rak seriveng sën denese pa lok Horek medenetung lo mugin bē, “Nim lël bē su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong, gereggū sën denevesi los dahis rak ya jepō lo, gseriveng sën denetung in bē kevoh hir ngaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.” ⁹ Lok yom nër rak neggëp hus bē, “Seyam lo! Seyam in bē sepa dok kwam!” Nër gägek saga in bē tatekin nabë ngaa muginsën saga nōk gëp, gengaa mewis dok nah ben. ¹⁰ Yesu Kerisi sepa lok Anutu kwa betung navi netu seriveng yik beron timu, lob sënë vong behil atu alam nid rōp rak.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bē Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneko-seriveng pin denare medenevong hir huk yoh vu buk pin. Denetung seriveng yik nebë sën lo lok yah yahin, rëk seriveng sënë su yoh vu bē kevoh ngaa nipaya na rë. ¹² Rëk Kerisi tung seriveng yik perurek timu in bē kevoh ngaa nipaya na, lob yik timu sënë venuh ya meneggëp in gëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema vesa, ¹³ beyō nedo bemedo negin in bē Anutu getung alam sën denesis begō vu yi lo degevek na vaha gebinë. ¹⁴ Alam sën nevang benij rōp nerak lo, og yik vong benijvesa rak rot. Yik rak seriveng perurek timu sënë, om rëk demedō nivesa degwata los degwata. ¹⁵ Lob Anon Vabuung tatekin vu hil bē gägek sënë anon rak in nër muginsën meneggëp lok Anutu-yi-ka piya bē:

¹⁶ “Mehōbōp nër bē, ‘Buk sënë govek na rë,
lok sak najoo gägek mewis ngwë sënë vu sir nabë:
Sëk getung sa horek pin dok ayoj,
gesëk kevu dok kwaj.’ ”

¹⁷ Log nër ving bē,
“Sa su rëk kwag bo hir ngaa nipaya
los ngaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoh hil ngaa nipaya ya, gehil su rëk getung seriveng ngwë gökin in kevoh hil ngaa nipaya na rë.

Hil Gevong Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keshë nikōk in hil, om arig lo, hil ayoh vu bē adok na Anutu yi dub ayo vabuung soğek rot, gağ hil su agōneng. ²⁰ Yōnon, Yesu diik rak kelepeko* betatekin aggata mewis vu hil behil ayoh vu bē geruu tob sën neruu dub ayo vabuung soğek rot lo gadok na. Aggata sënë og yik yō navi baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yik hil alam-deneko-seriveng yusek bōp ti nedo, benegin Anutu-yi-alam pin. ²² Tetëhin yō nikōk lok ya hil ayoh in bē jevu kekevoh ngaa nipaya sën hil arak ni bē neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid rak bël malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin ngaa kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu yōnon behil ana dus jağ yi. ²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil

medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sèn Anutu nër bē rēk gevong vu hil lo ni bē rēk gevong yōnon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babēr kwaj in desepa dok aggata-ahēvingsēn-yi los degevang huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebō in sèn hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalē Soda los gevong raro lu ngaa lo, nabē sèn alam vahi nij tebō rak lo. Gak hil medo dok ti megadu hil vewen vewen. Kē, hil gevong nabē sēnē rot in hil arak ni bē Kerisi yi buk yam dus rak.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabē hil arak Kerisi yi gāgek anon ni vorot, rēk hil anom kwad bo besepa dok ngaa nipaya, og seriveng ngwē su neggēp in bē kevhil hil ngaa nipaya sēnē na rē. ²⁷ Gak hil rēk agōneng rot gemedo gegin sèn Anutu gengo hil gāgek log getē hil dok na nengwah lo. In nengwah niķerus ata nedo in bē ga alam sèn denevang ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil arak Moses yi Horek ni bē: Nabē mehōti keyēh, lob mehō luu ma mehō lōō degelē bedenānēr yi nipaya sēnē rangah dok ti, og yi alam su rēk kwaj gevongin mehō sēnē rē, gak rēk dengis yi menadiik. ²⁹ Nebē saga, om ham jak ni nabē mehōti sèn bakē Anutu Nalu duk kebus lo, og rēk natōk vu maggin bōpata rot mekesuu. In Kerisi yi kōk sèn tato bē Anutu joo gāgek mewis vu hil lo vōng bemehō saga nirōp rak. Rēk ma gelē kōk sēnē nebē ngaa meris gesu vabuung rē, benēr pelē rak Anon Vabuung semusēn-yi. ³⁰ Hil arak Mehō sēnē ni, sèn nēr bē, “Vo loķsēn nipaya nyēvewen og sengo sa huk. Om ham nakōōk gesengo rēk bo nipaya nyēvewen dok nah.” Log nēr ggōkin ving bē, “Mehōbōp yō rēk gengo yi alam hir gāgek beseggi.” ³¹ Nabē Anutu sèn mala-tumsēn degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyēvewen vu hil, og hil rēk agōneng bōpata rot in ngaa sēnē.

Hil Gevang Geving Niwēēk Bemedo

³² Rēk mu ham kwamin bo nah buk sèn ham tu Kerisi-yi-alam nyēdahis lo nabē ham alam vahi dedeginengin ham rak ngaa maggin rot beham kwerē. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenēr gāgek nipaya rak ham, gedenehis ham rak malaj. Gebuk la og ham nelok ya ving alam sèn denekerē maggin nebē agi, beham los nekwerē menelok vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevangin alam sèn deneya karabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vēr in ham, rēk mu ham kwamin vesa menelē sir mu. In ham rak ni ggovek ya bē ham ngaanon sèn kesuu ngaa-dob-yi lo, yō nahēn nedo berēk medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevuu sèn ham nevang ving niwēēk ata lo na, in ham rēk gweko nyēvewen nivesa bōpata rot. ³⁶ Ham bare niwēēk nabē sēnē in nabē ham sepa dok Anutu aye, og mēm ham rēk gweko ngaa nivesa sèn Anutu nēr wirek bē rēk gevong vu ham lo. ³⁷ In Anutu nēr meneggēp lok yi kapiya bē,
 “Su hus ading rē, gak yik buk dus teka mu,
 log mehō sèn bē rēk nam lo vongin nam.
 Su rēk nakōpek rē.”

³⁸ Salam yohvu lo rēk demedo malaj-tumsēn in ayoj neyam timu vu sa.
 Gak nabē denajul medenah,
 og sa su rēk ahēg nivesa vu sir rē.”

³⁹ Rēk mu hil su alam-julsēn-yi sèn hil rēk malad nama lo rē. Gak hil alam-vongvingsēn-yi sèn hil rēk medo malad-tumsēn.

¹ Lob sĕn hil ayod neya timu lo vong behil narak ni bĕ ngaa sĕn hil navo kwad in bĕ Anutu bo vu hil lo rĕk anon jak. Gevong behil narak ni ving bĕ ngaa sĕn hil su malad nerak rĕ lo nedo yĕnon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sĕn ko sir rak bĕ sir alam nijvesa. ³ Yĕnon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sĕn hil narak ni bĕ tung yagek los dob rak avi. Nesemu ngaa pin sĕn nedo mehil nehalĕ agi rak ngaa sĕn hil su ayoh vu bĕ galĕ jak malad rĕ lo.

Abel Lĕoho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sĕn Anutu lĕ yi seriveng nivesa bahĕ neving kesuu ari Kain hen, lob nĕr yi bĕ yi mehĕ yohvu. Lob Abel diik, rĕk mu yi gagek sĕn ayo neya timu lo yĕ nahĕn neggĕp menenĕr vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sĕn Anutu ko yi rak ya yagek gesu diik rĕ. Mehĕnon desero yi rĕk ma gesu detĕk vu yi rĕ, in Anutu ko yi ya. In gagek neggĕp loĕ Anutu-yi-kapiya nebĕ Enok yĕ nahĕn nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevong ngaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rĕk mu nabĕ mehĕti su ayo na timu vu Anutu rĕ, og su yoh vu bĕ rĕk gevong bAnutu kwa vesa in yi rĕ. In alam sĕn denevong in bĕ dena vu Anutu lo, og degevong geving nabĕ Anutu nedo, gedegevong geving nabĕ nevo nyĕvewen nivesa vu alam sĕn denesero yi lo, loĕ mĕm deyoh vu bĕ denatĕk vu yi.

⁷ Log Anutu nĕr ngaa sĕn vongin berup lo vu Noa. Su mala rak rĕ geyĕ nahĕn, rĕk vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yag bĕpata ti in bĕ luho venĕ genalu lo bededok na demedo nivesa doĕ, in su malaj nama. Noa nevong nebĕ sĕnĕ in ayo neya timu vu Anutu, lob sĕnĕ tato bĕ ngaa nipaya neggĕp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nĕr Noa bĕ yi mehĕ yohvu, degwa rak sĕn ayo neya timu lo, lob yik Anutu nenĕr alam sĕn ayoj neya timu vu yi lo pin nebĕ saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyĕg ya, geya dob len ti sĕn Anutu nĕr bĕ rĕk gevong vu yi bemĕm natu yi nirĕp lo. Abraham su rak dob sĕn bĕ na lo ni rĕ, rĕk vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu. ⁹ Ayo neya timu, om sĕn luk meya nedo dob len ti sĕn Anutu nĕr tato bĕ rĕk gevong vu yi lo, lob nedo loĕ dob sĕnĕ nebĕ sĕn yi mehĕ nyĕg ngwĕ ti. Nedo loĕ beggang sĕl ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehĕ luu sĕnĕ rĕk degeko dob geving yi noh vu sĕn Anutu nĕr wirek lo. ¹⁰ Rĕk mu Abraham yĕ nahĕn medo mekwa nevo bĕ doĕ na beggang-bu soĕk los niwĕĕk sĕn Anutu semu vu yagek menoro lo.

¹¹ Log venĕ Sara yi buk sĕn geko nalu lo maya, rĕk mu ayo ya timu vu Anutu om sĕn vong beniwĕĕk yoh vu bĕ geko nalu. Kwa nevo bĕ Anutu joo gagek ggovek ya bĕ geko nalu, om rĕk gevong banon jak.

¹² Nebĕ saga, lob yik mehĕ timu saga sĕn atov ya bedus rak bĕ nadiik agi tu alam ngahisekĕ degwaj. Yi mewis deverĕng rot besir ngahisekĕ rak nebĕ butuhĕng sĕn denedo yagek babu lo los raggĕr loo nenga, lob mehĕnon su deyoh vu bĕ denetevin rĕ. ¹³ Alam pin sĕnĕ ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediik ya gesu deko ngaa nivesa sĕn Anutu nĕr wirek bĕ bo vu sir lo vu dob rĕ. Gaĕ yĕ denare adingnĕ gedenelĕ bekwaj vesa gedenenĕr bĕ, "He nado dob sĕnĕ nebĕ vatĕvek. He yam nehako loĕ dob sĕnĕ mu." ¹⁴ Alam sĕn denenĕr gagek nebĕ agi, og hil ajaĕ ni nabĕ denevong in bĕ denatĕk vu yĕ hir nyĕg nirĕp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyĕg sĕn devuu gedeyam lo rĕ. Bĕ kwaj bo nyĕg saga, og aggata neggĕp beyoh vu bĕ denah medena gĕkin. ¹⁶ Gaĕ sĕnĕk ayoj neya vu nyĕg yĕ ngwĕ sĕn kesuu benivesa rot lo. Nyĕg sĕnĕ neggĕp vu

yagek, om sën Anutu su ni nemum in sën denenër bē hir Anutu yi lo rē, in tongin nyëg bōpata ti in bē demedo dok.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rēk Abraham ayo ya timu vu yi, om sën vongin bē getung nalu Isaak natu seriveng. Yōnon, Anutu joo gagek vu Abraham ggovek ya bē, “Rēk denanēr Isaak yi mewis lo mu nabē hong mewis sir,” rēk vongin bē getung nalu perurek timu sënē natu seriveng. ¹⁹ In kwa nevo bē: Nabē nadiik, og ggovek gAnutu yoh vu bē rēk gevong bevesa dok nah. Nebē sënē, om yōnon, hil ayoh vu bē nanēr gagek peggirinsën jak sagi nabē Abraham ko Isaak vu diiksën yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yik Isaak sënē ayo neya timu vu Anutu ving, om sën jom rak in nalu Yakop luho Esau bē Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sën rēk natōk vu luho vu tamusën lo rak ya luho.

²¹ Log yik Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bē nadiik lob pesohek rak atoheng medudek, gejom rak in Yosep nalu maluh luho bē Anutu semu luho.

²² Log yik Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sën dus rak bē nadiik, lob nēr bē nahub rē, rēk alam Israel rēk degevu Ejep gedena jak lob degeko sekē sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sën Moses ata ko yi to, lob ama lu ata delē yi bē hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggōneng in mehō-los-bengō Parao yi horek rē, gaḡ devun yi meneggēp beggang ayo yoh vu kwev lōō.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën yi böp rak lob nilēl bē su denanēr yi nabē Parao nalu avēh nalu yi. ²⁵ Gaḡ yō kwa vo bē geḡo maggin geving Anutu-yi-alam in nilēl bē su sepa dok ngaa nipaya sën vongin mala nama na agi. ²⁶ Alam Ejep denenēr pelē rak mehō sën Anutu ggooin rak in bē geḡo yi alam nah lo, rēk Moses su neggōneng in hir gagek rē. Gaḡ nelē bē nivesa bekesuu Ejep hir monē los vunek vunek pin. In kwa nevo nyēvewen nivesa sën Anutu rēk bo vu yi lo. ²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sën kedi vu Ejep meya, gesu ggōneng in mehō-los-bengō Parao bē rēk ahē sengen rē. Mehōnon su denelē Anutu rak malaj rē, rēk mu Moses vong nebē sën lē Anutu rak mala, om sën niwēek. ²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sën sepa loḡ Anutu aye bevong Buk-ggōksën-yi* nyēdahis, benēr bederikin sipsip kōḡ rak Israel hir veluung avi in bē angēr sën nesis Ejep naluj aguu lo su ngis Israel naluj aguu.

Israel Ngahisekē Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kōḡ vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rēk ma geloo yom dahuñ sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deko loḡ Yeriko hir katum gelōng degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, loḡ katum pekēpin.

³¹ Log avēh baggēb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën lok vu mehō luu sën deya kasōm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rē.

³² Log sēk nanēr gagek va geving-a? Ma! Bē sa nanēr gagek jak Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, geJak Davit luho Samuel galam-denenēr-gagek-rangahsën lo, og mak buk su yoh vu rē. ³³ Alam sënē ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begō niwēek medekesuu alam-los-bengōj ngahisekē hir alam-begō-yi. Desepa loḡ ngaa nirōp bedeneḡo ngaa sën Anutu nenēr bē

rək bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpeḱ. ³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netök vu sir medenediik rë. Nij wëek masën, rək Anutu nelok vu sir benij wëek neraḱ, betum denevong begö niwëek bedeneti alamyu-ngwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. ³⁵ Gavëh la, og naluj nediiḱ rək ma gedenekedi rak yah ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bë gesang böpata medenadiik. In nabë degeruu demij vu Anutu, og rək alam nij paya dedëin sir medena. Rək ma gekwaj nevo bë rək dekedı jak nah gökin gëp bedub vu tamsën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon. ³⁶ La deneko maggin rak sën alam nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir rak aggis, gedeneduu sir la rak sëng medeneko sir ya karabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la rak gelöng. Gedeneḱo segë medenehek sir la rak luu. Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneḱetöv la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevëh sipsip los memëḱ navij netu tob gedeneḱo lok lok. Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevong maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo su yoh vu bë loشو alam vongvingsën sënë demedo dok ti rë. Om sën ya deneketul lok medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los kedu, gepeḱë len los waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rək yö denahën gesu deḱo ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rək bo vu sir lo rë. ⁴⁰ In Anutu kwa vo bë rək gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gageḱ semusën muginsën. Lob anon rak in bë mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir vu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neḱo hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bë hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu besepa dok yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agı pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gak sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rək kwa vesa rot vu tamsën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimumsën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rək mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bë ham dahun na, rək mu ham ti su piv köḱ mediik rë geyö nahën. ⁵ Maḱ ham kwamin virek in gageḱ sën Anutu vong vu ham in bë ham ayomin niwëek jak lo? Nër bë yö nalu ham. Om nër bë:

“Nalug, nabë Mehöböp gevong ngaa maggin natök vu hong in barah hong verök

og su genanöp jak nabë sënëḱ ngaa meris.

Genabë bo gageḱ jak hong,

og ayom su ni tebö jak.

⁶ In ham rak ni bë: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,
og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,
lob nabë geḱo mehöti benanër yi nabë nalu,

og neveek yi.”

⁷ Anutu nevang bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevong ngaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yô nedo gama su nevarah yi verök rë? ⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gağ ham nebë hurmahen sën ataj ko sir duum lo. ⁹ Ham rağ sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebë sënë vu hil amad dob-yi, om yik hil dahun hil bagurek hil Amad sën neğin hil anod lo babu nabë sënë pangsën rot, in mëm hil medo malad-tumsën degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rëğ Anutu og nevarah hil verök in bë doğ vu hil behil rëğ nid röp jağ rot nabë yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bë debarah hil verök, rëğ hil su kwad vesa in rë. Gağ hil ayod maggin loğ tum tamusën og nevang behil nahërin hil, lob mëm hil nehevong ngaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doğ Bebare Niwëëk

¹² Om nabë ham sekëmin nama, og hameğ ngol nimin telitek gegwevong huk niwëëk. Log nabë ham lupin natuugin, og hameğ ngol ham bebare niwëëk. ¹³ Ham noh aggata sën neya niröp lo, in ham rëğ kwetul vahamin vahi sën nipaya lo benipaya jağ. Gağ ham nahubin, in nivesa jağ gökin. ¹⁴ Ham gwevong huk niwëëk in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevong huk niwëëk in ham natu alam vabuung, in alam sën su denetu vabuung rë lo, og su rëğ degelë Mehöböp rë. ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa, in ham arimin ti rëğ bës bemala nama gesu natök jağ Anutu yi semusën rë. Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëğ gelë ngwë paya bemedo natumin, lob böp jağ nabë sën kele nipaya ti kip loğ ham vuheng besis anon ni mengëës, lob bo maggin vu ham. Lob ngaa nebë sënë rëğ gevong ningöhek jağ ham pin gëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rëğ sepa doğ aggata baggëb-yi, log ngwë rëğ gelë Anutu yi semusën nabë ngaa meris, nabë sën Esau vong wirek lo. Lëëin semusemu sën alam aguu deneko lo yah rağ ari amon in nos yik geko timu yi. ¹⁷ Ham rağ ni bë Esau yom vong rağ rak rot vu tamusën in bë geko semusën nah vu yi, rëğ ama nër bë su yoh vu rë. Yönon, su rot bë gevong nom vu yi, rëğ ma gesu yoh vu bë pekwë gagek rë.

Hil Verup Kedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwëbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sën ham yoh vu bë parah lo rë, nebë sën alam Israel denelë rak malaj ggëp kedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malakenu gemala vahis, gesang niwëëk ata, ¹⁹ gesën avuuk nesu lo, gesën aye ti nevengwëng lo rë. Alam Israel denego aye sën nevengwëng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bë nij lël bë su degenço gökin. ²⁰ Deggöneng rot in gagek sën Anutu nër vu sir lo bë, “Nabë mehöti, ma reggu ti, na pavil kedu sënë, og ham tengwa yi jağ gelöng menadiik.” ²¹ Deggöneng rot in ngaa sën delë lo, lob Moses nër ving bë, “Sa helëk anon mekenug verup.” ²² Rëğ mu ham su ya verup vu ngaa nebë sën sir agi rë. Gağ ham ya verup vu kedu Sion* mu, gevu Anutu sën mala-tumsën degwa lo yi nyëğ. Yik Yerusalem soğek sën nedo vu yagek lo. Ham yam dus rağ angër mehömehö sën desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ losho Kerisi-yi-alam pin sën detu Anutu nalu aguu bekevu arëj neggëp yagek bë yô hir nyëğ niröp lo. Log ham verup nare dus rağ Anutu sën neseggi mehönon pin hir gagek lo, losho alam kenuj vu yagek. Sir sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu benijvesa rağ vorot lo. ²⁴ Geham verup dus rağ Yesu sën nare vuheng

in gevong begagek mewis anon jak lo. Gagek mewis sën Anutu joo lo. Yesu keseh nikök in bë gevong behil nid vesa jak. Lob nikök sënë su nebë Abel nikök sën ngeek in Anutu bë bo nyëvewen dok nah wirek lo rë. Gağ sënë kevoh hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rëk gwemir nengamin vu Anutu yi gagek. Vo gagek niwëek vu alam Israel vu dob sënë wirek, rëk dekeyëh aye, lom deko nyëvewen lok yah. Su deyoh vu bë debeya in hir ngaa nipaya nyëvewen bedenoh nenga in rë. Om gwëbeng Anutu nedo yagek gevo gagek niwëek ata vu hil. Rëk nabë hil geruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bë rëk beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyëvewen rë, gağ rëk nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwëng, lob dob sesësin. Lok gwëbeng nër vu hil bë, “Sëk sesësin jak dob beron ngwë gökin. Lob sa su rëk sesësin jak dob mu rë, gağ sëk sesësin jak dob los yagek dok ti.” ²⁷ Lob gagek sën nër bë beron ngwë gökin agi tato vu hil bë: Ngaa sën Anutu tung wirek beyoh vu bë sesësin jak lo, og ngaa sënë rëk kehe bemala nama na. Gağ ngaa anon sën su yoh vu bë sesësin jak rë lo mu mëm yö rëk demedo. ²⁸ Om nyëg sën vo vu hil lo, og mehöti su yoh vu bë sesësin jak mekepë rë. Om hil kwad vesa vu Anutu in sënë, behil nadudek vu yi, gehil gevong yi huk noh vu sën ahë neving lo. Hil gaço arë jak gehil agöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebë nengwah böpata sën negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahëd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahëmin geving arimin sën Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sën ham dok vu alam nyëg ngwë sën deneyök ham beggang lo. In ham rak ni bë wirek mehö la denevong nebë sënë, lob deko angër la lok ya hir beggang ayo bedegin sir. Su derak ni bë angër rë, gağ dekuung bë yik mehönon mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo karabus lo, nabë sën ham nedo lok karabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën deneko maggin rak navij lo, in ham rak ni bë yik ham los navimin neggëp ti. ⁴ Sën maluh los avëh deneko sir lo, og hil gaço jak nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëh pin sën ham ko ham ggovek lo, ham gwegin ham nivesa gëp Anutu mala. In ham rak ni bë Anutu rëk bo dok nah nyëvewen vu magëm los avö sën deneggodek sir lo, gevu maluh los avëh sën deneko sir ggovek rëk denevong baggëb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gağ ngaa sën neggëp vu ham lo, og yik ham kwamin bo nabë nivesa beggovek. In Anutu nër vorot bë:

“Sa su rëk gevuu hong rë,
gesa su rëk geruu demig vu hong rë.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëek genanër nabë:

“Mehöböp nelok vu sa, om sa su göneng.

Ma mehönon rëk degevong va vu sa? Rëk nama!”

Hil Sepa Dok Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo. Beham malamin sepa hir aggata sën denevong medenedo bedediik lo, beham ayomin na timu nabë sir. ⁸ Yesu Kerisi og yö nesepa lok aggata timu, veseveng, gegwëbeng, gerëk degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenër horek aggagga rak nos los reggu, rëk su nelok vu sir sën denesepa lok lo yönon rë. Om ham su sepa dok gagek mewis aggagga nabë saga, in rëk geço ham

vër geham gwevuu Anutu na. Gaḵ nabë Anutu yi semusën gevong beham ayomin niwëëḵ jaḵ, og mëm sakaḵ nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepö ti nedo in bê hil aga seriveng jaḵ. Rëḵ mu alam-deneḵo-seriveng sën nahën denesepa loḵ alam Yuda hir Horek muginsën bedenevong huk loḵ dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bê dega reggu* sën tu seriveng menedo raḵ jepö agi rë. ¹¹ In alam-deneḵo-seriveng hir ggev neḵo reggu nij kōḵ benelok ya ayo vabuung sogek benetung netu seriveng in kevoh ngaa nipaya na. Rëḵ reggu sënë anon, og denevesi ggëp dobnë menetepuv ya.

¹² Lob yik Yesu ḵo vanë yah ḵatum nenga dobnë ving nebë saga, in bê nikōḵ gevong balam nij röp jaḵ. ¹³ Nebë saga om hil geto mana dobnë† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabë sën devong vu yi lo behil ḵerë maggin nabë yi. ¹⁴ In vu dob sënë, og hil nyëḡ böp ti sën neggëp degwata in bê hil medo doḵ rë. Gaḵ hil nesero nyëḡ böp ti sën rëḵ berup vu tamusën lo. ¹⁵ Nebë sënë, om hil kwad vesa vu Anutu jaḵ Yesu arë, behil gevong kwad vesa sënë vu yi degwata los degwata nabë seriveng. Hil gaḵo arë jaḵ rot bananër rangah jaḵ avid.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sën ham gwevong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham doḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo. In Anutu ahë neving seriveng nebë sënë. ¹⁷ Ham alam ggev sën denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yō rëḵ denanër hir huk pin sën denevong lo rangah vu Anutu vu tamusën. Om ham gwebë nengamin vu ayej begureḵ babuj. Nabë ham gwevong nabë sënë, og rëḵ kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rëḵ ayoj maggin rë. Gaḵ nabë ayoj maggin, og sënë su rëḵ doḵ vu ham rë.

Jomraksën Sën Dok Vu Mehö Ngwë

¹⁸ Ham najom jaḵ vu Anutu nabë doḵ vu he. In he kwamin nevo bê he ayomin niröp raḵ ggëp Anutu mala, lob he hevongin bê sepa doḵ ngaa yohvu jaḵ buk. ¹⁹ Yōnon, sa nehevong nig wëëḵ in bê ham kwetag vu Anutu nabë tatekin aggata besenök vu ham pevis. ²⁰ Anutu sën nevong bemehōnon ayoj neggëp revuh lo, joo gaḵek mewis berëḵ gëp degwata los degwata. Lob vong beYesu keseh nikōḵ in bê tato nabë gaḵek mewis sënë anon raḵ. Loḵ ḵo yi yom in alam-diiḵsën betung yi tu sipsip alaj böpata los bengö. ²¹ Om Anutu sënë gevong ngaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevong ngaa sën kwa nevo lo banon jaḵ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yō gevong behil sepa doḵ ngaa sën ahë neving lo mu. Hil gaḵo arë jaḵ nabë yi mehö niwëëḵ los gayeheng degwata los degwata. Yōnon.

Gageḵ Hus

²² Arig lo, sa kevu ḵapiya yik dus teka sënë vu ham, om sa bê nanër niwëëḵ vu ham nabë ham gwebë nengamin vu gageḵ sën sa nanër agi, in gadu ham ayomin. ²³ Ham jaḵ ni nabë devo hil arid Timoti vër in ḵarabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhoho rëḵ anök doḵ ti megalë ham. ²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam pin nabë he kwamin nevo sir bananër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵ Anutu yi semusën gëp geving ham pin.

* **13:10:** Reggu sënë og yik pegginin raḵ Kerisi. Hil ayoh vu bê aga in nër vu hil bê hil gevong nabë saga. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ aggata muginsën in dekuung bê rëḵ geḵo sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bê dega rë, om deyoh paya. † **13:13:** Sën hil geto mana dobnë lo nër bê hil gevuu aggata muginsën na gesepa doḵ Yesu yi gaḵek.

Kapiya Sên Yakobus Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yakobus, Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir hur sa, lob sa kevu kapiya sênë yök vu ham Israel degwa nemadluho-mevidek-luu sagi, sên ham vuu ham nyëg ya geham kwetëkin ham beyök nedo nyëg ngwëga. Ham medo nivesa.

Seggisên Nevong Niwëek Vu Hil

² Arig lo, nabë ngaa maggin aggagga nam seggi ham, og ham kwamin vesa in. ³ In ham ngo rak ni bë ngaa saga tøk vu ham in bë seggi nabë ham ayomin neya timu vu Yesu ma ma. Log netök vu ham in bë ham bare niwëek. ⁴ Nebë sênë, om ham bare niwëek bekwerë maggin noh vu buk in ham natu Anutu yi mehönnon yohvu los dahis, geham su jak vu in ngaa nivesa ti.

Mehöti Bë Jak Vu In Kwa Nivesa Og Bengev Jak

⁵ Bë ham ti duġin mekwa kwa, og yi yö ketaġ vu Anutu nabë tato aggata niröp vu yi, gemëm Anutu sên nengö yi alam pin ayej gesu neggulin ngaa rë lo rëk tato vu yi. ⁶ Rëk mu mehö sên neketag lo gevong geving nabë Anutu rëk bengö aye, gaġ su kwa na luu luu. In mehö sên kwa neya luu luu lo, og sênë nebë loo sên nesis yam rëk sang nevë benetëë ya jeggjin jeggjin lo. ⁷ Alam nebë sênë og su degekuung nabë Mehöböp rëk bo ngaa ti vu sir. ⁸ Gaġ rëk nama, in alam nebë sênë kwaj neya jeggjin jeggjin bedenener ngaa rak rak.

Alam Kupek Masên Galam Los Kupek Ngahi

⁹ Log hil arid sên yi mehö meris lo, kwa vesa in Anutu ko arë rak vorot. ¹⁰ Log hil arid sên mehö bengö-ggoreksên lo, og kwa vesa in Anutu dahun yi, bemedo mala yes. In yi kupek lu ngaa su rëk dok vu yi rë, gaġ rëk nadiik nabë sesik sên nare vos ayo lo. ¹¹ In hes verup netum benikerus rot, lob vong bevos pin meran ya gesesik rurin to pevis beni malangeri saga mala maya. Om alam sên bengöj-ggoreksên lo og rëk nahën medo degevong hir huk lok denadiik pevis nabë sênë.

Seggisên Yi Gagek

¹² Nabë mehöti bare niwëek mekerë ngaa maggin sên seggi yi lo, og kwa vesa. In Anutu rëk gevong nyëvewen vu bemedo mala-tumsên nabë sên nër vorot bë rëk gevong vu alam pin sên ahëj neving yi lo. ¹³ Rëk nabë mehöti kwa vo bë gevong ngaa nipaya ti, og su nanër nabë, “Anutu vong seggisên sênë vu sa!” In Anutu su kwa nevo ngaa nipaya menevong rë, log su neli mehönnon lok ya ngaa nipaya in bë seggi sir rë. ¹⁴ Rëk mu seggisên degwa nebë hil pin ti ti ngo kwad nevo ngaa nipaya behil nesepa lok in bë hil gevong. ¹⁵ Log bë hil kwad bo ngaa nipaya rot, og hil rëk gevong banon jak benatu ngaa nipaya begëp vu hil. Lob nabë ngaa nipaya saga böpata jak begërin hil ayod, og rëk gevong behil malad nama.

¹⁶ Sarig lo, sahëg neving ham om ham gweġin ham, beham su kwetul dok in gagek sênë. ¹⁷ Ngaa nivesa vesa los ngaa anon pin sên netök vu hil lo neyam vu hil Amad vu vavunë. Hil Amad sênë tung hes los kwev gebetuheng pin, rëk buk vahi og su denetum nivesa rë. Rëk mu Anutu og nesepa lok aggata timu gesu nepekwë yi benevong ngaa nipaya yam rë. ¹⁸ Yö kwa vo lob vong yi gagek anon yam in bë gërin hil nah vu yi bemëm hil natu yi alam muginsên kesuu ngaa pin sên netung lo.

Hil Pin Gango Gagek Betamuin Geving

¹⁹ Sarig lo, sahëg neving ham yonon, om ham jak ngaa sënë ni nivesa rot. Ham semu ham pevis in gwengo gagek, rëk mu ham su newa newa megwevong gagek. Log ham su ahëmin sengën jak pevis. ²⁰ In nabë mehöti ahë sengën, og su yoh vu bë gevong ngaa niröp gëp Anutu mala rë. ²¹ Om ham gwevuu ngaa nipaya pin sën nahën neggëp lok ham ayomin lo los ngaa sën su yohvu rë lo na. Log ham gurek gagek sën Anutu yô varoh luk ya ham ayomin lo babu, in gagek sënë yoh vu bë geko ham anomin nah vu Anutu.

²² Ham tamuin Anutu yi gagek. Ham su gwengo meris mu, gak bë ham gwengo meris mu, og sagak ham tetuhin ham. ²³ Mehöti bë gengo Anutu yi gagek meris gesu sepa dok rë, og saga nebë sën mehöti nelë mala lok dubdub. ²⁴ Lê mala, lok ya, lob pevis bekwa virekin mala ggökin. ²⁵ Lob ngaa nipaya neduu hil ahon, rëk Anutu yi gagek nivesa yoh vu bë gelov aggis gegek hil vër nah vu yi. Lob nabë mehöti sepa dok yi gagek nivesa begevong noh vu, log su gengo gekwa birekin rë, gak yö medo sepa dok, og gagek saga rëk gevong bekwa vesa jak buk pin. ²⁶ Log nabë mehöti kwa bo nabë, "Sa mehöbël-yi nivesa mesengo najom rak vu Anutu rot!" rëk mu su negin daggen nivesa rë, og sagi yö kuungin yi, lom yö ko yi rak los nejom rak meris mu. ²⁷ Bë hil hevongin bë natu Kerisi-yi-alam nivesa gehil ngaa nipaya su gëp hil Amad Anutu mala rë, og hil gevong nabë sënë: Hil adok vu hur meten losho avëh alov sën denetök vu maggin lo, log hil najom hil ahon in ngaa nipaya sën alam-dob-yi denesepe lok lo.

Hil Kwad Gevongin Alam Pin Gëp Ti

2

¹ Sarig lo! Ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi, Mehöböp sën niwëek los arë böpata lo. Om ham su gwelë mehönon nij navi benapisek in vahi megweko jak, gegweruu demimin vu vahi. ² Ham kwamin bo rë! Bë ham ngupin ham dok dub in bë najom jak na vu Anutu, lob mehöti getung seges vegöv dok sekë bejöp röpröp nivesa rot benök vu ham, log mehö-kupek-masën ti jöp röpröp nipaya benök geving. ³ og ham neli mehö sën neröp röpröp los trases nivesa lo lok yok beham nenër vu bë, "Genam gemedo jak sea nivesa sagi!" Log tum ham nenër vu mehö ngwë sën kupek masën lo bë, "Hong saga og gebare na sagu!" ma, "Genam gemedo dok sa vahag!" ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og ham neseggi ham vahi bë nijvesa gevahi bë nijpaya, geham neko ham rak in bë ham gwengo mehönon hir gagek begooin sir jak noh vu ngo kwamin nipaya saga.

⁵ Sarig lo, sahëg neving ham, om ham gwengo rë! Yik alam sën alam-dob-yi pin denelë sir bë ngaa meris in hej kupek ma lo, og Anutu ggooin sir rak in bë denatu alam-los-bengöj-vongvingsën-yi. Lob nër bë rëk gevong yi Nyëg vu alam sën ahëj neving yi lo benatu hir ngaa, om rëk gevong vu alam meris sagi. ⁶ Rëk mu ham nevong nimumsën vu alam-kupek-masën! Ham ngo rak ni ggovek bë alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denedeginengin ham medenevo maggin vu ham, gedeneko ham ya kot. ⁷ Log ham tu Yesu-yi-alam barë rak neggëp ham, rëk alam-los-bengöj-ggoreksën sënë denenër pelësën rak yi, rëk ham neko sir rak in-a? ⁸ Bë mëm ham sepa dok Anutu-yi-kapiya og mëm. Sën dekevu horek los bengö meneggëp lok lo bë, "Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong." ⁹ Gak bë ham gwevong nivesa vu mehö ngwë geham gweruu demimin vu ngwë, og ham nevong paya begagek neggëp vu ham. Lob horek sënë tato bë ham kweyëh. ¹⁰ In nabë mehöti sepa dok horek pin rëk keyëh horek timu, og sënë nebë keyëh horek pin. ¹¹ Hil arak ni bë Anutu nër nebë sënë nebë, "Su gwevong baggëb!" Log

nër ving nebë, “Su gengis mehönnon medenadiik!” Om nabë su gevong baggëb rë, rëk gesis mehöti mediik, og kweyëh Anutu yi horek megagek neggëp vu hong. ¹² Ham kwamin bo nabë Anutu rëk seggi ham gagek jak horek mewis sën Yesu ko yam in bë gecko hil vër in ngaa nipaya lo. Om ham nanër gagek los gwevong ngaa noh vu horek sagi. ¹³ Yönon! Nabë mehöti su kwa paya in mehö ngwë rë, og Anutu rëk gevong nyëvewen dok nah yi ngaa nipaya pin gesu rëk kwa paya in yi rë. Gaḱ mehöti bë kwa paya in mehö ngwë, og su rëk gönengin buk sën Anutu gengo gagek meseggi lo rë.

Vongvingsën Los Huk

¹⁴ Arig lo! Ham kwamin bo rë! Mehöti bë nanër nabë neving ving Kerisi rëk mu su vong ngaa nivesa ti in bë dok vu mehö ngwë rë, og yi vongvingsën tu ngaa meris. Gaḱ su yoh vu bë gecko yi nah vu Anutu rë. ¹⁵ Bë tob nama in ham arimin ti, ma avëhnömin ti, genos namain sir geving, ¹⁶ lob maḱ bë ham ti nanër betalam nabë, “Genah los kwam vesa! Log gebenguh hong nengwah gegegwa nos bahëm napup!” Geham su vong yönon rë, og sagraḱ maḱ ham lok vu yi? Ma!

¹⁷ Log vongvingsën og yik nebë sënë! Nabë gëp meris gesu gevong huk nivesa banon jak rë, og ngaa meris geham vongvingsën sagi tu diiksën. ¹⁸ Rëk mu mehöti maḱ rëk nanër nabë, “Meho la denevong ving gemehö la denevong huk nivesa.” Bë nanër nabë saga og sëk nanër nah vu yi nabë, “Getato hong vongvingsën meris sën huk nivesa vesa main agi vu sa, og mëm sëk tato sa huk nivesa vu hong in gejak ni nabë sa nehevong ving Yesu yönon. ¹⁹ Genevong ving nebë Anutu timu yö nedo? Sagraḱ nivesa! Rëk mu Satan yi hur denevong ving gagek saga ving medeneggönengin sir rot, rëk su denetu yi alam rë! ²⁰ Om hong dugin megenek-wetul lok! Genevongin bë sa tato vu hong nabë gevong ving mu, gaḱ su gevong huk nivesa ving rë, om hong vongvingsën tu ngaa meris-a? ²¹ Wirek hil dobahë Abraham bë nalu Isaak raḱ ya jepö in bë besi yi natu seriveng vu Anutu. Nebë sënë lom Anutu nër yi lok buk sënë bë yi mehö niröp anon, og yik degwa rak sënë. ²² Om geraḱ ni bë vong ving mevong huk nivesa ving. Lob yi huk sënë netato bë neving ving yönon. ²³ Lob gagek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-ḱapiya lo anon rak. Nebë, “Abraham vong ving Anutu om sën nër yi nebë mehö niröp.” Log nër bë yi mehö yi. ²⁴ Om gwëbeng sënë ham raḱ ni bë Anutu su rëk nanër mehöti nabë yi mehö niröp jak yi vongvingsën meris mu rë, gaḱ nabë gevong huk nivesa geving og mëm.

²⁵ Log avëh-baggëb Rahap yik nebë sënë! Negin mehö luu sën Yosua vong beluhu deya kasöm medenelë Yeriko lo nivesa, betato aggata ngwë vu luho bedeyoh medeyah. Nebë sënë lob Anutu nelë Rahap nebë yi avëh niröp rak degwa sënë. ²⁶ Hil arak ni bë: Bë hil anod su medo dok hil navid rë, og hil rëk nadiik. Lob yik nebë sënë. Hil bë gevong geving meris gesu gevong huk nivesa geving rë, og hil vongvingsën yik tu diiksën nebë sënë.

3

Hil Gegin Dagged Nivesa

¹ Arig lo, ham ngahiseḱë su kwamin bo nabë ham natu tatovaha, in hil arak ni bë Anutu rëk seggi tatovaha hir gagek bepelë sir rot kesuu alam meris. ² Lob hil ayoh paya in ngaa aggagga ngahiseḱë, rëk mu nabë mehöti su nanër gagek ti paya rë, og yi mehö nivesa rot beyoh vu bë gegin navi nivesa los dahis geving. ³ Ham kwamin bo hoos rë! Hil nesala aën dus teka lok hoos avij in bë nengaj yes jak medesepa dok hil kwad, lob mëm hil nepeggirin anoj pin raḱ ngaa mahen teka sënë. ⁴ Log ham kwamin bo jak sip geving rë! Sip sënëḱ

ngaa böpata rot, log sang nevé böpata benevongin bë geko na jeggin jeggin, rëk mu sip yi gang ma aën teka sën neko neru seggi lo, og yik ngaa mahen teka rot, rëk nepeggin sip meneya yoh vu sën kapten kwa nevo lo.

⁵ Lob yik hil dagged nebë sënë. Hil anod böp gedagged mahen rot, rëk mu sagi sën nevwengwë böpata los neko hil rak nebë hil rëk gevong huk böp los arë. Ham kwamin bo nengwah rë. Nengwah mahen teka, og yoh vu bë dok nyëg mega kele lu ngaa pin. ⁶ Lom hil dagged nebë nengwah ving. Nedo lok hil navid vuheng atov, rëk nevwong ngaa nipaya aggagga benevong behil nid paya neraç los dahis. Ko ngaa nipaya vu Satan benevong benegwang ya hil ayod los hil huk pin. ⁷ Hil ayoh vu bë gaço reggu bemën agga ti ti lo vu vos ayo behil gevong bemalaj yes jak. Sok genyël gengaa pin sën deneggep lok loo ayo lo ving. Lob mehö la denevong nebë sënë ggovek ya. ⁸ Alam sën denedo revuh lo denenër gagek lok ya alam ayoj in bë demedo jevuh geving. Yik nebë sën hil nehehin nos gahis lok huk lo in bë anon jak. Log nabë hil medo jevuh og yik rëk ngis anon sepasën aggata niröp. ⁹ Hil nehako Mehöböp Yesu luho hil Amad arëj rak rak hil dagged, log hil nehevong nevud vu mehõnon rak hil dagged ving, lom sënëk hil nanër gagek pelësen rak Anutu in nesemu hil mehõnon behil nid nebë yi Anutu. ¹⁰ Gagek luu neverup rak hil avid timu. Ngwë sën hil nehako Anutu arë rak, gengwë gagek nipaya. Om arig lo, hil su gevong nabë sënë! ¹¹ Bël veduvek los loo ahëggin su nebegi verup lok len timu rë. ¹² Arig lo! Mak mori yoh vu bë ngis anon vud-a? Ma prut jes yoh vu bë ngis anon mori? Ma! Lob yik nebë sënë: Loo su yoh vu bë begi berup bël nivesa rë.

Huk Nivesa Neyam Vu Anutu

¹³ Mak ham ti yi mehö los kwa böp benerak ngaa ni? Om mëm mehö sënë sepa dok aggata niröp begevong huk nivesa. Su geko yi jak jak, gaç gevong ngaa pin los kwa in tato yi rangah vu alam pin medejak ni. ¹⁴ Rëk mu nabë ham medo los ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham gwevong huk pin in bë gweko arëmin jak kesuu mehö ngwë, og ham su gweko ham jak in ngaa saga in saga nekevoh gagek anon ya. ¹⁵ In ngaa pin sënë og su neyam vu Anutu rë, gaç sënëk ngaa dob yi mu geneyam ggëp mehõnon los Satan yö kwaj. ¹⁶ In nabë mehö la ayoj ngis yi vu mehö ngwë, gedegevongin nabë denatu böp kesuu alam vahi, og alam nebë sënë su rëk demedo jevuh ti rë. Gaç ham rëk gwelë nabë alam nebë saga yö rëk medo degevong ngaa nipaya agga ti ti lo los dahis.

¹⁷ Rëk mu ngaa los kwa pin sën neyam vu Anutu lo, og sagak nivesa pin gengaa nipaya su nesarõmin lok ving rë. Lob ngaa nebë saga nevwong balam denedo revuh ti gedenaubin sir. Nevong balam malaj yes medenengo gagek medenero gekwaj pesivin alam sën denetök vu maggin lo medenelok vu sir. Log ngaa sën neyam vu Anutu agi nevwong balam denevong nivesa vu alam pin neggëp ti, gesu ayoj luu rë. ¹⁸ Alam sën denedo revuh lo denenër gagek lok ya alam ayoj in bë demedo jevuh geving. Yik nebë sën hil nehehin nos gahis lok huk lo in bë anon jak. Log nabë hil medo jevuh og yik rëk ngis anon sepasën aggata niröp.

4

Alam Sën Ahëj Neving Ngaa-dob-yi Lo Og Denesis Begö Vu Anutu

¹ Ham nesis begö vu ham geham nenër ham los ahëmin sengën rak degwa va? Degwa nebë ham medo mekwamin nevo ngaa nipaya aggagga lok ayomin benekengërin ham. ² Ham ahëmin neving ngaa aggagga in bë gweko, rëk ma, om sën ham kwamin nevo bë ham ngis alam. Ham malamin anonin

ngaa aggagga rëk ham su yoh vu bë gwëko rë, om sën ham ahëmin sengën vu ham beham nesis begö. Log ham neraḵ vu in ngaa, in ham su nekwetag vu Anutu bë dok vu ham rë. ³Yönon, ham nekwetag in ngaa bë Anutu gevong vu ham, rëk ma gesu nevang vu ham rë in ham nekwetag paya. Ham nekwetag in ngaa sën ham ahëmin neving bë semu ham navimin lo mu. ⁴Ham alam gagek keyëhsën! Alam sën ayoj neya vu ngaa-dob-yi lo, og denelë Anutu paya bedenesis begö vu yi, ma ham su neraḵ sënë ni rë? Gak nabë mehöti ayo na vu ngaa-dob-yi mu, og nelë Anutu paya benesis begö vu yi. ⁵Ma ham nekuung bë Anutu-yi-ḵapiya nër gagek meris mekuungin hil-a? Sën dekevu menegëp bë Anutu tung Anon loḵ yam nedo hil lob ahë neving pangsën rot bë hil natu yi ngaa niröp lo? ⁶Rëk mu Anutu neloḵ vu hil yoh vu sën yi ḵapiya nër lo nebë:

“Anutu nilëlin alam sën deneko sir rak lo
geneloḵ vu alam malaj yes benesemu sir.”

⁷Om ham malamin yes megurek Anutu babu, geham dev dok megwedu Satan na, og rëk beya in ham mena. ⁸Ham na dus jak Anutu, log rëk nam dus jak ham. Ham alam nimin paya. Ham pesu nemamin in ngaa nipaya geham su gwevong! Ham alam sën kwamin neya luu luu lo, ham juuk kwamin nipaya sënë na in ham ayomin! ⁹Ham medo los kwamin paya! Ham ngu in ham los ayomin maggin rot! Ham alam sën nenöp gwëbeng agi, ham nöpsën peggin menatu susën. Log ham sën ham kwamin vesa agi, ham peggin ham bayomin maggin jak. ¹⁰Ham dahun ham begurek Anutu babu og mëm Anutu rëk geḵo ham jak.

Hil Su Tanë Gagek Jak Arid Lo

¹¹Arig lo, ham su tanë gagek nipaya jak ham arimin lo. Mehöti bë tanë gagek nipaya jak ari ti los nanër yi nabë yi mehö nipaya yönon, og sagak nebë sën tanë gagek nipaya rak Anutu yi horek benër bë horek nipaya. Gak nabë gepelë horek og sënë nebë su genesepa loḵ rë, gak geneko hong rak in bë genatu jaas megeseggi horek. ¹²Gak yik mehö perurek timu nedo benevo yi horek vu hil. Log mehö sënë perurek timu tu jaas beyoh vu bë geḵo hil nah vu yi, geyoh vu bë gevong behil malad nama. Ma genekuung bë hong re om sën bë geseggi hong alam-ë?

Hil Su Gako Hil Jak Vu Anutu

¹³Kë! Log ham vahi sën ham nenër nebë, “Pehi, ma neheng, rëk mëm hil ana nyëg böp sagu ma sënagu, bemëm hil gevong huk bisnis noh vu ta ti behil gako monë ngahiseḵe jak!” Rëk sa nanër vu ham nabë. ¹⁴“Ham su rak ngaa sën rëk natöḵ vu ham neheng lo ni rë!” Gak ham nebë beggob guggop sën netelë in bë nyëg geheng beneggëp dus teka loḵ nemaya pevis lo. ¹⁵Om mu maḵ ham nanër nabë sënë, “Nabë Mehöböḵ kwa, og hil medo vesad mehil gevong ngaa sënë ma ngaa sagu.” ¹⁶Rëk ham ngo neko ham rak benenër bë ham rëk gwevong huk böḵ böḵ, rëk ngaa nebë sënë og nipaya. ¹⁷Om ham kwamin bo rë! Mehöti sën neraḵ ngaa ti ni nebë ngaa nivesa rëk mu su nevang yoh vu rë lo, og nevang ngaa nipaya beneggëp vu yi.

5

Gagek Rak Alam Sën Hir Kupeḵ Ngahi Lo

¹Om sa bë nanër gagek ti vu ham alam los bengömin ggoreksën! Ham kwamin bo ngaa maggin pin sën vongin natöḵ vu ham lo, beham ngu los gwengeek pangsën in ham. ²Ham kupeḵ los vuneksën pin sënë nepetar ya, log jeluj nelov ham tob lu ngaa benemaya. ³Geham goor los seriva nipaya

nerak, lob saga netato rangah nebë ham nevonng ngaa nipaya beham rëk gweko nyëvewen doḵ nah. Lob nyëvewen rëk gevong paya vu ham navimin nabë sën monë nipaya nerak agi. Beyik rëk nabë nengwah bega ham in ham nesupin ngaa nivesa vesa vu dob sënë in ham kuung bë rëk doḵ vu ham vu tamusën, rëk mu rëk nama. ⁴ Om ham gwengo rë! Ham netetuhin alam sën denevonng huk vu ham medenevo ham nos anon lo, geham nejom hir monë vewen ahon. Ham nevonng ngaa nipaya rot nebë saga, lob alam sagi denesu böpata bededun neya vu Mehöböp Niwëëk los Gayeheng. ⁵ Ham nedo dob, lob ham ḵo kupek nivesa vesa pin. Ham nevonng ngaa pin sën ham ahëmin neving lo, geham su nehönengin ngaa ti rë. Ham newa nos ngahisekë rot beham nerig böpata, rëk buk sën dengis ham nadiiḵ lo dus raḵ geham dugin. ⁶ Ham nër alam yohvu bë nij paya, lob ham sis sir medediḵ rëk su denesis ham loḵ yah rë.

Hil Bare Nid Wëëk Meḵerë Maggin Gegegin Mehöböp

⁷ Nebë sënë om arig lo! Ham naköök menajom ham ahon beham medo gwegin sën Mehöböp duk nom lo. Ham kwamin bo mehö sën nevaroh yi nos lo rë! Nejom yi ahon beyö köök medo negin hob bë geto in nos nakip bejig gengis anon in natök jak nos anon nivesa. ⁸ Om ham najom ham ahon menaköök bemedo gwegin Mehöböp nabë sënë! Ham medo nimin wëëk, in yi buk sën duk nom lo dus nerak.

⁹ Arig lo, ham su gwelë ham paya, beham su gwebul nah nenga, in jaas nare yam dus in bë gengo ham gagek begevong doḵ nah ham nipaya saga nyëvewen. ¹⁰ Arig lo, ham kwamin bo alam sën denenër Anutu yi gagek rangah wirek lo rë! Maggin töḵ vu sir rot, rëk denejom sir ahon medenedo, om ham sepa doḵ vahaj megwevonng nabë sir. ¹¹ In hil nanër nabë alam sën denejom sir ahon lo kwaj vesa. Log ham ngo Yop yi gagek bë maggin böpata töḵ vu yi rëk jom yi ahon rot. Lok tum vu tamusën lob Mehöböp vo ngaa nivesa vu yi ggökin yah. In Mehöböp kwa nevongin hil rot benevongin bë doḵ vu hil.

Hil Su Nanër Gagek Nabë Yönon Rot Gevavunë

¹² Rëk mu arig lo, gagek böp ti nahën neggëp! Gagek sënë nebë: Ham su nanër yagek los dob in bo niwëëk vu ham gagek, geham su nanër yönon vavunë! Gaḵ yiḵ ham ngogek in mu nabë, “Ëë-ë!” og ggovek. Genabë ma, og ham nanër niröp nabë, “Ma!” beyik ggovek. In Anutu rëk bo nipaya nyëvewen doḵ nah vu ham.

Alam Yohvu Hir Jomraksën

¹³ Bë ham ti natök vu maggin, og mëm yi yö najom jaḵ vu Anutu. Log nabë ham ti ahë nivesa los kwa vesa, og gevong raro in geko Anutu arë jak. ¹⁴ Bë ham ti nijak, og mëm tahi ham sën Kerisi-yi-alam lo ham ggev lo nabë nam denanër Mehöböp arë gedejikin wël* jaḵ mehö sën nirak lo. Gemëm denajom jaḵ na vu Anutu nabë dok vu mehö sagi benivesa jak nah. ¹⁵ Log nabë ayoj na timu vu Anutu yönon gedenajom jaḵ nabë sënë, og mëm Mehöböp rëk gevong bevesa doḵ nah. Log nabë yi ngaa nipaya la neggëp vu yi, og Mehöböp rëk dahun na geving. ¹⁶ Om ham nanër ham ngaa nipaya rangah vu arimin lo, log ham najom jaḵ na vu Anutu nabë Anutu gevong beham nimin vesa jaḵ. In mehö sën nesepa loḵ Yesu yönon lo bë najom jaḵ, og yi jomraksën sënë los niwëëk. ¹⁷ Elia og yiḵ yi mehönnon mu nebë hil, rëk mu jom raḵ niwëëk vu Anutu bë hob su geto jak, lob nyëḡ vang gehob su to rak rë yöh vu ta löö gekwev nemadvahi-bevidek-ti. ¹⁸ Loḵ jom raḵ yah, lob hob to raḵ ggökin, bemëm nos lu ngaa sën denevaroh loḵ ya dob lo neküp.

Hil Gako Mehö Sën Neketul Lok In Aggata Lo Nom

¹⁹ Arig lo, bë ham ti gërin yi nah vu ngaa nipaya rëk ngwë geço yi nom gökin,
²⁰ og ham jak ni nabë mehöti sën ko ngwë yom in yi ngaa nipaya lo, og mehö
sënë yö ko anon yom vu Anutu bemëm rëk medo mala-tumsën. Lob Anutu
rëk gelë mehö ngwë sën ko ngwë vër in ngaa nipaya lo nivesa bedahun yi
ngaa nipaya pin na.

Kapiya Sën Pita Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Pita sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham, sën ham vuu beggang degwa ya geham yök nedo jeggin jeggin vu distrik Pontus los Galata geKapadosia, gAsia* los Bitunia aga. ² Hil Amad Anutu rak ham nimin ggovek ya yö wirek beggooin ham rak tu yi ngaa. Lob Anon Vabuung vong beham tu vabuung in bë ham sapa dok Yesu Kerisi aye benikök jipek ham beham nimin vesa jak. Anutu gevong semusemu nyëmasën vu ham rot beham ayomin gëp revuh pangsën rot.

Mala-tumsën Sogek Negin Hil Vu Yagek

³ Hil gako Anutu arë jak. In yi Anutu behil Mehöböp Yesu Kerisi Ama yi. Kwa pesiv in hil böpata rot, lob vong beYesu Kerisi kedi rak yah vu bedub, lob vong behil atu mewis ggovek ya rak yi. Lob hil medo navo kwad in buk sën Anutu geko hil nah lo gehil su nehevuu rë. ⁴ Ggooin hil rak ggovek ya in bë hil gako ngaa nivesa vesa rot vu yagek. Ngaa sënë semu yi ggovek genegin ham vu yagek. Lob su yoh vu bë rëk petar benipaya jak rë, gak yö nivesa anon gesu rëk mala nama rë. ⁵ Ham ayomin neya timu vu Anutu, lob negin ham nivesa rak yö niwëék, om ham rëk medo nivesa rot. Semu aggata in bë geko ham nah vu yi yonon, lob rëk gevong sënë banon jak begëp rangah dok Buk-tamusën. ⁶ Mak yik ngaa maggin aggagga netök vu ham hus dus teka mu loğ buk sagi menesegi ham beham ayomin maggin teka. Rëk ma geham kwamin nevo bë Anutu rëk geko ham nah vu yi, lob ham kwamin vesa rot. ⁷ Anutu neseggi ham rak ngaa nebë sënë in bë jak ni nabë ham ayomin neya timu vu yi ma ma. Hil arak ni bë goor og denevesi rak nengwah in bë kale kale geto in genivesa jak, rëk mu goor sënë rëk mala nama vu tamusën. Gak sën hil ayod neya timu vu yi lo, og su nebë goor sënë rë, gak kesuu goor genivesa rot. Om nabë ngaa vahi seggi ham gwëbeng in ham ayomin neya timu bevong bë nengwah gga ham, og sagak nevong in bë ham bare nimin week. Lob vu tamusën sën Yesu Kerisi natök nom rangah lo, og ham rëk natu alam los arëmin böpata bemalamin ngeri gebengömin na jak sën ham ayomin ya timu agi. ⁸ Ham ngo nahën geham su malamin rak yi rë, rëk ham ahëmin neving yi. Yonon, ham ngo nahën gesu lë yi rë, rëk ham ayomin neya timu vu yi los kwamin vesa in yi rot. Ham kwamin-vesa-sën sënë kesuu hil kwad-vesa-sën sën hil kwad vesa in ngaa vu dob agi pin. Lob hil ayed su neggëp beyoh vu bë nanër kwa-vesa-sën sënë rangah metatekin rë, gak ma verök yi. ⁹ Lob sën ham ayomin neya timu vu yi agi anon nebë: Anutu rëk geko ham anomin nah bedemedo malaj-tumsën geving yi. ¹⁰ Alam-denenër-gagek-rangahsën denesero rot medenevong huk niwëék in bë denatök vu gagek sën Anutu geko hil nah lo degwa, lob denër gagek rangah rak ngaa sën tök vu ham gwëbeng agi. ¹¹ Kerisi yi Anon Vabuung nedo loğ alam-denenër-gagek-rangahsën sagi ayoj lob nër gagek rangah verup avij mugin rak Kerisi bë: Vanë aggagga rëk natök vu yi, genahub rë loğ rëk natu mehö los arë böp. Lob yö medo denesero gagek sënë degwa medeneloğ tepëk in sir bë, "Vu buk tena rëk nam-a?" Gemak "Va ti rëk berup dok buk saga?" ¹² Anutu tato vu sir ggovek bë su denenër gagek saga rangah in bë dok vu sir rë, gak denevong huk in bë dedok vu ham. Dengo bengö sënë muginsën, lob Anutu vong Anon Vabuung yam vu yagek bevo niwëék vu alam vahi beyam denenër Bengö

Nivesa rangah los degwa vu ham vu gwëbeng sagi ving. Lob yik angër lo ahëj neving rot bë dekekooin medegelë ngaa sënë geving.

Anutu Tahi Hil Yam In Bë Hil Abo Vabuung In Hil

¹³ Nebë saga, om ham su kwamin bo ngaa jeggin jeggin, gak ham kwamin bo ngaa niröp geham medo revuh. Beham ayomin timu bemedo gwëgin sën Yesu Kerisi natök nom rangah begevong semusemu nyëmasën jak na ham lo. ¹⁴ Ham gwevong nabë sën hurmahren denebë nengaj vu gagek medenesepa loğ lo. Wirek og ham kwamin ma, om sën ham medo nesepa loğ aggata malanon-yi. Gak gwëbeng sënë og ham su sepa doğ nah gökin. ¹⁵ Gak Anutu yi mehö vabuung betahi ham ggovek ya, om ham bo vabuung in ham in ngaa pin sën ham gwevong lo nabë yi. ¹⁶ In gagek neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya bë, "Sa vabuung, om ham natu vabuung geving."

Anutu Bago Hil Yom Rağ Ngaa Böpata Rot

¹⁷ Anutu og su kwa nevo hil arëd meneseggi bë ti tena kesuu rë, gak neseggi hil ti ti rağ ngaa sën hil nehevong lo. Om nabë ham ayemin doğ ti benanër nabë Amamin, og ham gwëgin ham nivesa begöneng in yi noh vu buk pin sën ham nedo vatëveğ mu vu dob agi. ¹⁸ Ham rağ ni bë wirek og ham nedo los ngaa nipaya sën ham alam hib detahu ham loğ lo, rëğ Anutu vo ham vër in ngaa saga. Su bago ham yom rağ seriva lu goor ma ngaa-dob-yi sën rëğ mala nama lo ti rë. ¹⁹ Gak bago ham yom rağ Kerisi ni kök. Yesu ni kök sënë su nebë ngaa sën hil nebago rağ monë böpata rot lo rë, gak kesuu. GeKerisi sënë nebë sipsip nalu sën yö nivesa rot gesu navi len ti nipaya neggëp rağ yi rë, lob desis yi tu seriveng. ²⁰ Anutu su tung dob sënë rë geyö nahën, log yö ggooin Kerisi rağ vorot in bë gevong huk sënë. Rëğ mu yö nahën nedo bemëm Buk-tamusën dus rağ, lob töğ yam rangah in bë dok vu ham. ²¹ Lok vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu sën vong beKerisi kedi rağ yah vu bedub bevong arë böp rağ lo. Yönon, ham ayomin neya timu vu Anutu benevo kwamin in yi los ahëmin nivesa bë rëğ nom begeko ham nah.

Hil Ahëd Geving Hil Arid Sën Kerisi-yi-alam Lo

²² Ham nesepa lok gagek anon sënë, lob vong beham ayomin nivesa rağ. Lob ham los hil arid lo nelë ham nivesa. Ham su nevong los kwamin luu rë, om ham pasang gwevong huk niwëëk rot beham ahëmin geving ham vewen vewen pangsen. ²³ Ham tu mewis ggovek ya nebë sën nos kip loğ huk anon. Rëğ mu ham su pum rağ nos gahis sën nepetar lo rë! Gak ham pum rağ nos gahis sën nedo degwata lo. Nos gahis sënë og yik Anutu yi gagek, lob mala-tumsën neggëp lok beyö rëğ gëp degwata los degwata. ²⁴ In gagek neggëp loğ Anutu-yi-ğapiya bë: "Mehönon pin nebë vos.

Log hir vunek vunek nebë vos anon kweksën.

Vos nameran log anon kweksën nerurin to.

²⁵ Gak Mehöböp yi gagek, og yö neggëp degwata los degwata." Gagek sagi og yik Bengö Nivesa sën denenër rangah vu ham lo.

2

Mehöböp Tu Gelöng Nivesa Sën Mala-tumsën-yi

¹ Om ham su gwelë ham paya, geham su tetuhin ham. Ham su gwevong kwamin luu, geham su ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham su nanër gagek nipaya nah nenga jak mehö ngwë. ² Ham nebë hurmahren nikök sën ataj nahën neko sir bahej neving rur mu lo. Om yik ham pasang ahëmin geving rur sën nelok vu ham anomin lo. Ham nanum rur sën su desarömin

ngaa kuungsën ving rë agi pangsën, in gevong beham jig bemedo nivesa geving Anutu. ³ Yönon, maḵ ham seggi Mehöböp ggovek ya beham raḵ ni bē kwa nevingin ham rot. ⁴ Om ham ngo nam vu yi in mehö mala-tumsën-yi, beniwëek rot nebë gelöng ti. Mehönon denekuung bē maḵ gelöng nipaya om sën deruok ya. Rëḵ mu Anutu ggooin yi raḵ vorot benelē bē ngaanon benivesa rot. ⁵ Lob vong bē yik ham nebë gelöng mala-tumsën-yi saga ving, om Anutu kwa nevo bē gevong beham natu Anon Vabuung yi beggang. Nebë saga om ham natu alam-deneḵo-seriveng niröpsën-yi lo, beham ngo gwetung ayomin natu seriveng vu Anutu. Nabë ham gwevong nabë saga, og Anutu rëḵ kwa bo ham nabë Yesu Kerisi yi alam ham, lob geḵo seriveng saga. ⁶ In gageḵ raḵ ngaa sënē meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya ving nebë:

“Ham gwengö rë!

Sehooin gelöng malangeri anon rot ti raḵ in gadu beggang nyë ḵetu,

lob gwëbeng sa varah menare nyëḡ böp Sion.*

Om nabë mehöti ayo na timu vu yi,

og su rëḵ ni namum rë,
gaḵ rëḵ nama verök yi.”

⁷ Kerisi nebë gelöng sënē lob ham sën ham ayomin neya timu vu yi lo, og ham nelē bē ngaanon benivesa rot. Gaḵ alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og gageḵ raḵ sir meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënē,

rëḵ mu mëm sënē netu gelöng niwëek beggang nyë ḵetu yi.”

⁸ Log gageḵ ngwë nër bē:

“Netu hir gelöng sën deketul vahaj jaḵ lo.

Genetu hir gelöng sën detaleḵ medebës lo.”

Su devong ving Anutu yi gageḵ sënē rë, om detaleḵ medevës, in Anutu nër wireḵ bē rëḵ degevong nabë sënē.

Hil Natu Anutu Yi Hur Maluh Los Avëh

⁹ Rëḵ Anutu ggooin ham raḵ ggovek ya tu yi alam. Ham tu Mehö-los-bengö Anutu yi alam-deneḵo-seriveng. Ham tu alam yu vabuung ti. Ham tu Anutu-yi-alam niröp in bē ham rëḵ tatekin ngaa nivesa pin sën neving vu ham lo. In ham nedo loḵ malakenu wireḵ, rëḵ tahi ham beḵo ham loḵ yam yi rangah nivesa anon sënē ayo. ¹⁰ Wireḵ og ham alam meris, rëḵ gwëbeng og ham tu Anutu-yi-alam. Wireḵ og ham nedo nenga in Anutu lob su kwa nevingin ham rë, rëḵ gwëbeng sënē og Anutu kwa nevingin ham.

Hil Gevong Ngaa Nabë Sën Anutu Yi Hur Hil

¹¹ Sa mehö lo, sahëḡ neving ham, om sa nanër vu ham niwëek nabë: Ham nedo dob sënē nebë ham alam-nyëḡ-ngwë los alam vatëvek mu. Om ham dëëin ngaa malanon-yi sën hil navid nevingin lo na. In ngaa nebë sënē nesis begö vu ham kenumin. ¹² Ham gwevong ngaa nivesa doḵ alam dahis vuheng. Yönon, denenër gageḵ nipaya raḵ ham gwëbeng bē ham nesepa loḵ ngaa nipaya. Rëḵ mu rëḵ degelë ngaa nivesa sën ham neving lo, lob rëḵ degeḵo Anutu arë jaḵ in ham huk sënē doḵ buk sën natök nam in bo nyëvewen vu sir lo. ¹³ Ham tu Mehöböp yi alam om ham sepa doḵ horeḵ sën mehönon denejoo lo pin. Ham sepa doḵ mehö-los-bengö sën netu yuseḵë vu dob lo aye. ¹⁴ Geham sepa doḵ ggev gavman ayej nabë saga. In mehö-los-bengö ggooin sir raḵ in bē debo nyëvewen doḵ nah vu alam sën degevong ngaa nipaya lo, gedegëḵo alam sën degevong ngaa nivesa lo arëj jaḵ. ¹⁵ Anutu ahë neving bē

* **2:6:** Denenër nyëḡ böp Yerusalem arë ngwë nebë Sion.

ham sepa dok ngaa niröp nabë saga in alam kwaj masën sën sir dugin gagek lo, su denatök vu gagek nipaya jak ham medenanër. ¹⁶ Ham su nabë alam sën detu mehö ngwë hir ngaa meris balaj denebeginengin ngaa maggin rak sir gedenevasap sir lo, gak ham gwevong ngaa nabë alam sën yö denegin sir lo. Rëk mu ham su gwebom navimin dok mu log ham bun ham in ngaa nipaya megwevong, gak ham natu Anutu yi hur yönon. ¹⁷ Ham gweko alam pin arëj jak, geham ahëmin geving arimin lo sën Anutu-yi-alam sir lo. Ham göneng in Anutu, log ham gweko mehö-los-bengö sën tu yusekë lo arë jak.

Hil Sepa Dok Kerisi Vaha Megako Vanë

¹⁸ Ham sën hur lo, ham göneng in alam sën denebago ham netu hir ngaa meris medenengin ham lo, beham gurek babuj in ngaa pin. Ham su gurek alamin sën nijvesa los malaj yes lo mu babuj. Gak yik ham gurek alamin sën denevong nij paya vu ham lo babuj geving.

¹⁹ Kë! Log nabë degwa nama geyö debo vanë vu ham meris mu rëk mu ham najom ham ahon geham gwengö vanë in Anutu-yi-alam ham, og yik ggovek. In Anutu ahë neving ngaa nebë saga. ²⁰ Gak nabë ham gwevong ngaa nipaya ti lob dengis ham rëk yik ham gwelë sir mu, og ham su vong ngaa nivesa in bë degeko ham arëmin jak rë, gak ma. Gak mëm nabë dengis ham jak ngaa nivesa sën ham gwevong lo rëk ham gwelë sir mu, og mëm Anutu nenër saga bë gevong nivesa. ²¹ Yönon, Anutu ggooin ham rak in bë ham sepa dok aggata saga. In Kerisi lok yah ham bömin beko vanë betato saga vu ham in bë ham sepa dok vaha.

²² “Su nevong ngaa nipaya rë,

log su nenër gagek kuungsën ti verup avi rë.”

²³ Denër pelë rak yi, rëk su nër pelë lok yah rak sir rë. Log devo vanë vu yi, rëk su nër gagek ahë sengen lok yah rak sir rë. Gak yö vong yi lok ya Anutu sën neseggi ngaa pin niröp lo nema. ²⁴ Yö ti ko nyëvewen lok yah hil ngaa nipaya rak yah navi bediik rak kelepeko*. Vong nebë sënë in bë hil gevuu ngaa nipaya pin na, gehil medo vesad besepa dok ngaa yohvu mu. Devasap navi lob saga vong beham nimin vesa rak. ²⁵ Wirek ham nebë sipsip ata main nalu geyö vare deneya jeggin jeggin bedeneketul lok in aggata. Lok gwëbeng sënë og ham lok yom vu sipsip ala sën negin ham anomin lo.

3

Gagek Rak Maluh Los Avëh Sën Deko Sir Ggovek Lo

¹ Log ham avëh sën rak reggamin ggovek ya lo, og ham gurek reggamin babuj geving nabë saga. Log nabë sir la su denesepa lok Anutu yi gagek rë, og ham avëh sën venëj ham lo gwevong ngaa niröp jak buk in degelë bedegerin sir. Gak ham su nanër gagek ngahisekë vu sir. ² Kë! In mëm degelë nabë ham negin ham nivesa geham nesepa lok aggata niröp, lob degërin sir. ³ Ham su bunek vu navimin, geham su bii yumin viis, geham su bunek vu navimin jak kupek nivesa vesa, geham su jöp tob malangeri aggagga in nabë alam degelë ham. ⁴ Gak mëm ham sejong ayomin peggo, in ngaa sën ham sejong ayomin jak lo, og su yoh vu bë rëk nipaya jak rë. In vunek vunek ham ayomin peggo yi sënë nebë: Ham ayomin gëp revuh, geham malamin yes. Og mëm Anutu rëk gelë nabë ngaanon benivesa rot. ⁵ In avëh sën ayoj ya timu vu Anutu wirek medenengin sir nivesa lo yik denevong nebë sagi. Denesejong ayoj rak ngaa nebë sënë gedenevong reggaj babuj. ⁶ Sara nevong nebë sënë, benebë nenga vu regga Abraham aye, genenër yi bë “Mehö böp”. Om nabë ham nevong ngaa nivesa, geham su newamin nerak benehöneng in ngaa la rë, og ham nebë sën Sara nalu lo ham.

⁷ Log ham maluh sën avëh regga lo, ham gwevong nabë saga geving. Ham kwamin bo ham venëmin begwevong nivesa vu sir in ham los medo nivesa. Ham nahubin avëh in su nij wëëk nebë ham rë. Ham kwamin bo sir in yik deko Anutu yi semusemu ving beham rëk medo malamin-tumsën dok ti. Bë ham sepa dok aggata sënë, og ngaa ti su rëk gëp begërin ham beham gwevuu jomraksën na rë.

Hil Medo Los Ahëd Geving Hil

⁸ Ggovek saga, om sa bë semu gägek hus nabë ham pin medo los ahëmin geving ham gekwamin pesivin alam pin. Ham kwamin bo arimin lo besemu sir, geham gwevuu sën ham ngo neko ham rak lo na. ⁹ Bë alam devevong paya vu ham, og ham su bo nipaya dok nah nipaya nyëvewen vu sir. Log nabë denanër gägek nipaya jak ham, og ham su nanër gägek nipaya jak sir dok nah nyëvewen. Gağ ham gwevong ngaa nabë sënë dok nah: Ham najom jak na vu Anutu nabë gevong semusën vu sir. In Anutu ggooin ham rak bë ham gwevong nabë saga in mëm ham gweko semusën vu yi geving. ¹⁰ In gägek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

“Nabë mehöti ahë neving bë medo nivesa

los kwa vesa noh vu buk pin sën nedo mala vesa agi,

gëngaa maggin nama in yi,

og yö gëgin avi besu nanër gägek nipaya,

geyö gëgin daggen in su nanër gägek kuungsën.

¹¹ Gağ geruu demi vu ngaa nipaya ga,

gevong ngaa nivesa mu,

geyö medo mala sepa sën ayo gëp revuh lo,

bahë geving rot nabë natök jak anon.

¹² In Mehöböp mala neggëp menelë alam sën nij röp lo benelok vu sir,

log netung nenga in hir jomraksën yoh vu buk pin.

Rëk alam sën denevong ngaa nipaya lo, og Mehöböp nerağ nij,

lob nevo nyëvewen lok yah hir ngaa nipaya vu sir.”

Hil Ayoh Vu Bë Gağo Vanë Jak Huk Nivesa Sën Hil Nehevong Lo

¹³ Bë ham nimin wëëk mesepa dok ngaa nivesa mu, og re yoh vu bë rëk gevong paya vu ham-a? Mağ rëk nama! ¹⁴ Rëk mu nabë ham sepa dok ngaa niröp lob ham gweko vanë jak, og ham kwamin vesa. Log nabë alam denanër nabë debasap ham in nabë ham göneng, og ham su göneng in sir benewamin jak. ¹⁵ Gak ham gwetung Kerisi timu yö natu ham Mehöböp bemedo dok ham ayomin. Ham semu ham jak buk pin in Bengö Nivesa sën ham medo negin agi. Lok mëm nabë alam dedok tepëk in gägek sënë degva vu ham, og ham medo in nanër nah niröp vu sir. Rëk mu ham nahub nanër gägek ahë yes nah vu sir jak gägek nivesa.

¹⁶ Log ham ayomin yö gëp niröp menivesa rot. In nabë alam denanër gägek nipaya kuungsën jak ham in ngaa nivesa sën ham nevong menesepa lok Kerisi vaha lo, og degelë benij namum. ¹⁷ In nabë Anutu vongin bë hil gako kerus jak ngaa nivesa sën hil nehevong lo, og yik ggovek. Rëk mu nabë hil gako vanë jak ngaa nipaya sën hil nehevong lo, og sënëk su yoh vu rë.

Kerisi Diik In Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹⁸ Hil kwad bo Kerisi geving, in yik diik beron timu sënë in kevoh hil ngaa nipaya na. Yi mehö yohvu rëk lok yah hil alam nid paya bed in bë geko hil nom vu Anutu. Tu mehönon rak lob mehönon desis yi mediik, rëk mu Anon og nedo bekedri rak yah menedo mala-tumsën. ¹⁹ Log Anon sënë ya melok ya vu mehönon kënuj sën denedo karabus vu Nyëg Nipaya lo menër gägek vu sir. ²⁰ Lok sën Noa yi buk wirek lo, og alam sënë dekeyëh Anutu yi gägek, rëk

mu Anutu su newa rak mevo lok yah nyëvewen vu sir pevis rë. Gak yö jom yi ahon menedo rot, geNoa semu yag lok buk sënë, lob yik sir yu mahen teka mu denedo vesaj lok yag ayo. Sir maluh avëh yoh vu nemadvahi-bevidek-löö denedo mu gebël su rehöö sir rë. ²¹ Bël sënë netahu bël-ripek-sën sën neko ham yom lo. Bël sënë og su bël sën neko ham nimin ngöhek ya lo rë, gak sënë sën nevang beham netahi ya vu Anutu bë gevong beham ayomin mewis jak lo. Lob neko ham yom degwa rak sën Yesu Kerisi kedi rak yah lo. ²² Kedi rak yah beyah nedo Anutu nema vesa vu yagek, lob angër los hir ggev sën arëj böp lo, gengaa los niwëek vu yagek pin, deneggurek babu.

4

Hil Gevuu Alam Dahis Hir Ngaa Na Gehil Gako Vanë

¹ Ham kwamin bo nabë Kerisi ko vanë rot rak navi, om ham kwamin na vu niwëek megwevong nabë yi. In nabë ham gwëko vanë jak navimin, og ham vuu ngaa nipaya yi aggata ya ggovek ya. ² Nabë saga, in lob ham su newamin jak in ngaa nipaya mesepa dok gökin nah noh vu buk pin sën ham medo dob agi. Gak ham sepa dok Anutu kwa. ³ Wirek og ham nevang ngaa nebë sënë rot menesepa lok ngaa sën alam dahis ahëj neving pang-sën bë degevong lo. Ngaa lo nebë sënë: Ham su nejom ham ahon rë, geham nevang malamin anon in ngaa pin sën su yoh vu rë lo benevang. Ham kwamin nevo baggëb lu ngaa lok ayomin; ham nenum rak buk meyumin nevang paya; geham nevang ahëmin ta menevang nos böp genevang ngaa nipaya lok ayo; geham nesupin ham benenum bël niwëek pang-sën benevang ngaa nipaya; log ham nekweyëh Anutu yi gagek genejom rak vu keriiing lu ngaa beneko sir rak. Rëk gwëbeng og ham vuu ya. ⁴ Yönon, gwëbeng sënë og ham su nevang ngaa nipaya benevasap ham rak ngaa jeggin jeggin ving alam dahis gökin yah rë. Om sën denelëk in ham, lob denenër gagek nipaya rak ham. ⁵ Rëk mu vu tamusën og alam dahis sënë yö rëk detatekin hir gagek jak ngaa sënë nah vu jaas böp sën neseggi gagek lo medegeko nyëvewen dok nah gagek sagi. In semu yi ggovek ya menedo in gengo alam-diiksën los alam malaj vesa hir gagek meseggi. ⁶ Yik degwa rak gagek sënë om sën Bengö Nivesa tök ya vu mehönön diiksën kenuj betatekin aggata vu anoj in bë denah medemedo malaj-tumsën geving Anutu. In navij diik nebë sën Anutu nër vu muginsën bë mehönön pin navij rëk denadiik lo vorot.

Hur Nivesa Netatekin Anutu Yi Semusën

⁷ Buk sën ngaa pin vöngin govek na lo dus rak, om ham kwamin bo nivesa, geyumin sepëp jak, beham najom jak noh vu buk pin. ⁸ Ham pasang napiik vu aggata sën ahëmin geving arimin lo lo niwëek rot kesuu ngaa vahi pin. In nabë hil ahëd geving mehönön, og hil rëk dahun hir ngaa nipaya ngahisekë na. ⁹ Ham gwegin arimin lo sën yam denedo ving ham lo nivesa, geham su gwevong ayemin vu sir. ¹⁰ Ham pin ti ti ngo ko Anutu yi semusën aggagga yoh vu ham nyëmasën, om ham gwevong huk jak in dok vu arimin lo. Lob mëm ham rëk natu hur nivesa in ham dok vu mehönön jak Anutu yi semusën sagi. ¹¹ Nabë mehöti tatekin gagek, og tatekin niröp noh vu Anutu yi gagek. Log nabë mehöti gevong huk in dok vu mehö ngwë, og gevong huk jak Anutu niwëek sën vu yi lo. Hil gako Yesu Kerisi arë jak na vavunë. In niwëek pin neggëp vu yi degwata los degwata benevang semusën saga yam vu hil in bë hil gevong bAnutu arë böp jak rot. Yönon.

Hil Gako Maggin Geving Kerisi Nabë Sënë

¹² Sa mehö lo-e! Vanë sën netök vu ham lo, tök vu ham in bë seggi ham. Yönon, vöng bë nengwah vev rak ham, rëk mu ham su gwelëk in ngaa sënë

bekwamin bo nabë ngaa yö agga ti tök vu ham. ¹³ Gaḵ vanë sënë in bë ham gweko maggin geving Kerisi. Om ham ngo medo los kwamin vesa, log mëm arë böp los vuneḵ vuneḵ yageḵ yi rëḵ natök nam rangah vu tamusën. Lob tum mëm ham rëḵ kwamin vesa böpata rot doḵ buk saga. ¹⁴ Ham tu Kerisi-yi-alam, om nabë denanër gageḵ nipaya jaḵ ham in saga, og ham kwamin vesa. In Anutu yi Anon Vabuung sën vuneḵ vuneḵ yageḵ yi degwaseḵe yi lo yök nedo ving ham. ¹⁵ Gaḵ ham ti su ngis mehönnon medenadiik ma, godeḵ ngaa ma, gevong ngaa nipaya aggagga ma, jaḵ ni in mehön gwë hir gageḵ, lob debo vanë vu yi doḵ nah sënë. ¹⁶ Rëḵ mu nabë ham ti kerë maggin in nesepa loḵ Kerisi yi aggata, og su ni namum in, gaḵ yi alam yi om geḵo Anutu arë jaḵ. ¹⁷ In buk sën Anutu bë geḵo huk jaḵ megevong nyëvewen dok nah mehönnon hir huk lo yam dus raḵ ggoveḵ ya, menevongin bë gevong vu hil sën yi alam hil lo namugin. Om nabë gevong nabë sënë vu hil, og maḵ rëḵ gevong nabë va vu alam sën nengaj dahis vu Bengö Nivesa lo? Gaḵ rëḵ gevong maggin nipaya verök yi rot vu sir! ¹⁸ In dekevu meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë: “Nabë huk böp neggëp in geḵo alam sën denesepa loḵ ngaa niröp lo nom, og alam sën deneruu demij vu Anutu gedenevong ngaa nipaya lo og sir maḵ rëḵ nabë va?”

Gaḵ maḵ rëḵ malaj nama verök yi. ¹⁹ Nebë sënë, om nabë Anutu kwa bo nabë alam la degeḵo vanë, og alam sënë yö rëḵ desepa doḵ ngaa niröp mu, gedevong bekenuj doḵ nah Anutu nema geving in gegin. In yi yö tung hil, log yö rëḵ medo megevong noh vu yi gageḵ.

5

Ham Ggev Gwegin Anutu Yi Sipsip Lo

¹ Log gwëbeng sa bë nanër gageḵ dus ti vu ham ggev lo nabë: Yiḵ sa ggev ti ving ham, log sa halë raḵ malag bë Kerisi ḵo vanë. Log sa ving ham behil pin rëḵ medo nivesa los vuneḵ vuneḵ yageḵ yi doḵ ti doḵ buk sën Mehöböḵ rëḵ natök nom rangah vu tamusën lo. Om sën sa bë gejiin ham ggev lo nabë:

² Ham gwegin Anutu-yi-alam sën denedo nebë sipsip loḵ ham nemamin lo nivesa. Rëḵ mu alam su medo denajij ham nabë ham gwevong huk sënë, gaḵ ham ngo gweko jaḵ megwevong nivesa los kwamin vesa. Geham su gwevong huk sënë in nabë gweḵo monë mu, gaḵ ham ayomin kedi in huk sënë nabë ham gwevong niröp. ³ Ham su gwevong nabë ham böḵ beham dahun alam sën Anutu tung loḵ ham nemamin bë ham gwegin sir lo. Gaḵ ham gweli Anutu yi sipsip lo nivesa metato aggata vu sir medesepa dok ham vahamin. ⁴ Bë ham gwevong nabë sënë, og sipsip alaj böḵ rëḵ natök nom rangah, lob ham gweḵo madub nivesa los vuneḵ vuneḵ yageḵ-yi sën malangeri rot besu rëḵ meran na rë lo.

Hil Dahun Hil Gekwad Bo Ngaa Niröp

⁵ Nebë saga, om sa bë nanër vu ham hur magëm geving nabë: Ham gurek alam ggev babuj. Rëḵ mu su sir magëm mu rë, gaḵ ham pin sepa dok aggata sën ham dahun ham lo, beham los arimin pin lo gurek babumin vewen vewen. In gageḵ sënë neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

“Anutu neruuk alam sën denëḵo sir raḵ lo,
gaḵ mëm nesemu alam sën denedahun sir lo.”

⁶ Anutu mehö niwëëḵ ata, om ham dahun ham begurek babu, gedoḵ yö yi buk sën lo, og rëḵ geḵo ham jaḵ. ⁷ Om ham bo ham maggin pin doḵ nah nema, in kwa nevo ham menëgin ham.

⁸ Lob ham gwegin ham nivesa bemedo malamin ham. In ham mehö nipaya Satan neḵo loḵ rot nebë reggu böḵ layon sën negga mehönnon lo, lob

nengeek böpata geneggevek meneyam in bë pesöng jak hil. ⁹ Om ham ngo ayomin na timu vu Anutu niwëek bemedo in ham dev dok megwedu yi na. In ham nerağ ni bë ham arimin lo pin sën denedo yoh vu dob pin agi yik deneço vanë nebë ham. ¹⁰ Semusemu pin degwa Anutu yö tahi ham yam rak Kerisi, in bë ham medo nivesa los gweko vunek vunek yagek-yi geving yi degwata. Om yik ham rëğ gweko vanë yik buk dus teka mu, log mëm Anutu rëğ gevong beham nimin vesa jak gökin, bebarah ham na, beğadu ham, geham medo niwëek. ¹¹ Om hil gaço arë jak nabë Mehö niwëek ata degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

¹² Sa kevu gagek dus ti sënë vu ham mesevo lok Silvanus* nema in bë geko nök vu ham. In sa nehalë yi nebë hil arid, in Kerisi yi mehö yi yönon. Sa bë bëer ham kwamin jak beham najom Anutu yi semusën soğek sën senër rangah vu ham lo ahon beham bare nimin wëek in. ¹³ Kerisi-yi-alam vu Babulon* sën Anutu ggooin sir rak ggovek ya ving ham lo kwaj nevo ham medenenër.

Log Markus sën vong bë sa nalug lo kwa nevo ham menenër ving. ¹⁴ Ham najom* sir sën Kerisi-yi-alam ham lo nemaj in tato nabë ham ahëmin neving sir. Ham sën ham tu Kerisi-yi-alam lo pin ayomin yö gëp revuh.

Kapiya Sën Pita Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Yesu Kerisi yi hur los yi sinarë sa Simon Pita. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën ham ayomin neya timu vu yi nebë he behil nehevong ving ggëp ti lo. Yesu Kerisi tu hil Anutu, getu hil mehö sën neko hil yom vu yi lo. Yi mehö yohvu om sën vong behil ayod neya timu vu yi. ² Gwëbeng ham rak Anutu luho hil Mehöböp Yesu nij venuh, om luho degevong semusemu nyëmasën nök böpata jak vu ham, gedevong beham ayomin gëp revuh rot.

Anutu Ggoin Hil Rak Tu Yö Yi Ngaa

³ Hil arak Anutu ni in ggoin hil rak in bë hil gako niwëek los vunek vunek yagek-yi natu hil ngaa behil sepa dok yi aggata nivesa. Lob vong ngaa pin sën hil narak vu in lo vu hil in yi mehö niwëek degwa, om sën hil ayoh vu bë medo nivesa besepa dok aggata niröp mu. ⁴ Yönon, ngaa pin sën nedo dob agi og rëk petar na bemala nama na, in mehönon malaj nesepa ngaa nipaya paya mu. Gak hamek su rëk malamin nama na verök yi nabë saga rë. In Anutu rëk geko ham vër gegevong yi semusemu böp los nivesa anon sagi vu ham in ham natu yi alam benimin nabë yi. ⁵ Ham kwamin bo ngaa saga beham gwevong huk niwëek rot geving. Ham ayomin neya timu vu Yesu om ham gwegin ham begwevong ngaa nivesa vesa geving. Ham gwevong ngaa nivesa, log ham gwevong huk in gagek pin in ham natök jak degwa mejak ni geving. ⁶ Ham natök jak kwamin mejak gagek degwa ni nabë saga, log ham gwegin ayomin nivesa geving. Ham gwegin ayomin nivesa, log ham najom ham ahon bebare niwëek geving. Ham najom ham ahon mebare niwëek, log ham sepa dok Anutu yi aggata niröp geving. ⁷ Ham sepa dok Anutu yi aggata niröp, log ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa geving. Ham gwelë Kerisi-yi-alam nivesa, log ham ahëmin geving mehönon pin geving. ⁸ In nabë ham sepa dok ngaa pin sënë begwevong pangсэн, og ham su rëk medo meris geham huk anon nama rë. Gak ngaa sënë rëk gevong beham jak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi ngaa pin ni los dahis. ⁹ Gak mehö sën su hen huk nebë agi neggëp rë lo, og yi nebë mehö mala kenod. Genebë mehö mala raru sën su yoh vu bë gelë ngaa gëp adingnë rë lo. In ggërin demi om vu gagek sën Anutu ripek yi ngaa nipaya wirek hen ya lo. ¹⁰ Om arig lo, Anutu ggoin ham rak ggovek betato ham bë ham natu yi alam, om ham ngo pasang gwevong huk niwëek in anon jak vu ham. Nabë ham sepa dok ngaa pin sënë, og ham su yoh vu bë rëk bës rë. ¹¹ Yönon, nabë ham gwevong nabë sënë, og rëk tatekin aggata vu ham, beham dok na hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo yi nyëg. Sën rëk gëp degwata los degwata lo. ¹² Sënëk yönon, ham rak ngaa pin sënë ni vorot. Lob ham ko gagek anon sënë rak ggovek ya, lob ham nare niwëek in. Rëk sa bë nanër vu ham gök gökin, in sebër ham kwamin beham kwamin bo gökin. ¹³ In sa kwag nevo bë ngaa sënëk nivesa, om noh vu buk sën sëk nahën nemedo vesag lo, og sëk nanër vu ham gök gökin in sebër ham kwamin. ¹⁴ In hil Mehöböp Yesu Kerisi nër rangah vu sa wirek beserak ni bë yik sa hevongin getur sa vër in navig nyë dus teka. ¹⁵ Om sën sa nehevong huk niwëek rot menekevu gagek yök vu ham, in bë nabë sa nadiik, og ham yoh vu bë rëk kwamin bo gagek sënë gökin noh vu buk pin.

He Halë Kerisi Nikapiik Ggovek Ya

¹⁶ Gagek sèn he nanër agi og he su nanër keriang tetuhinsèn nebè sèn mehõnon los kwaj yõ kwaj nevo medenenër lo rè. Gaḅ he halè rak malamin bè Mehõbõp los bengõ yõnon. Om sèn he nër vu ham ggovek ya beham rak hil Mehõbõp Yesu Kerisi niwèek ni, geham rak ni bè rèḅ nom gökin. ¹⁷ Yõnon, Ama Anutu tato niwèek los arè bõp rangah lok buk sèn gagek yam vu niḅapiik degwa beko yi rak lo bè, “Sa nalug sènè, sahèḅ ving yi pangsèn gesa ahèḅ nivesa rot vu yi.” ¹⁸ Alõõ nado ving yi ggèp ḅedu vabuung wirek behango aye sènè yam vu yagek.

¹⁹ Nebè saga, lob he halè bè alam-denenër-gagek-rangahsèn hir gagek anon rak. Om bè ham najom hir gagek ahon, og saga mèm nivesa rot. In alam-denenër-gagek-rangahsèn hir gagek og nebè ram sèn netum lok nyèḅ malakenu, benedo rot benyèḅ neheng rak lob Betuheng Majelèè kedi netum lok ham ayomin lo. ²⁰⁻²¹ Rèḅ mu ham jak sènè ni namugin rè nabè wirek og Anutu yi gagek su verup mehõti avi yoh vu yõ kwa rè. Gak Anon Vabuung yõ neggee vu sir bedenènër Anutu yi gagek yam rangah. Nebè sènè om hil su ayoh vu bè tatekin gagek sèn neggèp lok Anutu-yi-kapiya lo ti degwa jeggin jeggin noh vu hil nõ kwad rè, gaḅ Anon Vabuung doḅ vu hil og mèm.

2

Alam-gagek-kuungsèn Hir Ngaa Nipaya

¹ Wirek og alam-gagek-kuungsèn deverup lok alam Israel, om yik tatovaha-gagek-kuungsèn-yi rèḅ deberup doḅ ham geving nabè saga. Rèḅ debun sir gedenanër gagek kuungsèn aggagga in debasap alam, geyõ rèḅ degeruu demij vu Mehõbõp sèn bago sir yom lo geving. Rèḅ degevonḅ nabè sènè, rèḅ mu rèḅ malaj nama pevis avuti. ² Nebè saga rèḅ mu alam ngahisekè rèḅ desepa doḅ alam saga hir ngaa nipaya aggagga, lob tum rèḅ degevonḅ balam jeggin jeggin la denanër gagek nipaya jak aggata-gagek-anon-yi. ³ Alam sagi malaj anõõ verõḅ yi, om rèḅ denanër gagek kuungsèn ngahisekè in degeko ham hõmin monè lu ngaa nah vu sir. Rèḅ mu Anutu yõ ro buk sèn gengo hir gagek lo wirek meneggèp vorot bè rèḅ malaj nama. Lob ngaa sèn basap sir lo, og su ggèp ying rè, gaḅ yõ medo negin.

⁴ Log yik angèr la devong ngaa nipaya wirek, rèḅ Anutu su nelè sir mu rè. Gaḅ duu sir lok ya ḅarabus ggèp Nyèḅ Nipaya lok waak malakenu. Lob nahèn denedo lok rot medeneḅin buk-nyèvewen-yi.

⁵ Log yik alam sèn denedo wirek lo, og yik nebè saga ving. Su kwa pesivin sir rè. gaḅ vong mebel vuuk bõpata merehõõ sir vahi sèn deruu demij vu Anutu lo bemaalaj maya. Gak yik Noa timu sèn nenèr gagek yohvu yam rangah lo, om Anutu gin yi, gegin yi alam nemadvahi-bevidek-luu medenedo nivesa ving.

⁶ Log vo nyèvewen vu alam Sodom los Gomora ving nebè saga. Anutu vesi beggag bu bõp luv sènè rak nengwah megga sir bemaalaj maya verõḅ yi. Gevewev meris mu nedo. Nebè saga in bè nabè alam degeruu demij vu Anutu, og kwaj bo nah gagek wirek hen sagi, lob dejak ni nabè rèḅ denatõḅ vu nyèvewen nabè sènè. ⁷ Gaḅ Lot og yi mehõ yohvu, om Anutu ḅo yi vèr in Sodom los Gomora, benedo nivesa gesu mala ma rè. In Lot ayo maggin bõpata in alam nij paya hir baggèb lu ngaa sèn denevonḅ lo. ⁸ Yõnon, mehõ nirõp sènè nedo ving sir beyõ nelè hir ngaa nipaya los nengo hir gagek nipaya yoh vu buk pin. Yi og ayo yõ neggèp nirõp, om ayo maggin rot in hir ngaa nipaya sèn denevonḅ medenekeyèh horek lo. ⁹ Yõnon, Mehõbõp neḅo alam sèn denesepa lok yi lo vèr in ngaa nipaya sèn neseggi sir lo, genetung alam nij paya medenedo rot in na berup doḅ buk sèn gengo hir gagek gebo nyèvewen doḅ nah vu sir lo.

¹⁰ Lob alam-gagak-kuungsën lo saga vahi rëk degeko nipaya nyëvewen böpata rot kesuu. Sir sën ahëj neving ngaa-ningöhek-baggëb-yi mu medenesepa lok, gekwaj nevo Mehöböp aye bë ngaa meris lo. Alam nebë sënë deneko sir rak bedenesepa lok yö kwaj mu. Om sën su deneggöneng rë, gedenenër pelë rak angër yagek yi. ¹¹ Angër lo dekesuu alam gagak kuungsën sënë, genij wëëk böpata rot kesuu sir ving. Rëk mu su denenër pelë rak sir rë, gesu denenër sir rangah vu Mehöböp rë. ¹² Gak alam gagak kuungsën sënë, og denenër pelë rak ngaa sën su derak ni rë lo. Sir nebë reggu sën kwaj masën lo, om sën kwaj neya vu navij medenesepa lok ngaa-navij-yi mu. In ataj ko sir in bë mehönön denajom sir ahon bedengis sir medenadiik. Om yik ngaa nipaya sën denesepa lok lo rëk gevong bemalaj nama na verök yi. ¹³ Rëk degeko nyëvewen nipaya dok nah hir ngaa nipaya. In su ahëj neving rot bë dega nos böp los denanum bël niwëëk pangсэн buk mu rë, gak denevong rangah atov ving. Log denelok ya ving ham beham los newa nos-ahëvingsën-yi lok ti. Rëk mu denetetuhin ham gekwaj vesa in ngaa nipaya sën denevong vu ham agi, om sir nebë ngaa ningöhek gengaa nipaya lok len. ¹⁴ Malaj anon medenelë avëh yoh vu buk in bë degodek sir. Lob malaj su yoh vu bë rëk gevuu ngaa nipaya rë, gak ma verök yi. Alam sënë denepelëpin alam sën su ayoj niwëëk rë lo, bedenedadii sir ya in bë degevong ngaa nipaya geving sir. Ayoj yö tahu sir lok aggata sën ayoj nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa lo, om Anutu rëk kevoh alam sënë na verök yi. ¹⁵ Alam-gagak-kuungsën lo sënë deruu demij vu aggata nivesa, om sën deneketul lok medeneya jeggin jeggin, beya denesepa lok Beyor nalu Balaam sën ahë neving monë pangсэн rot beneko rak terotsën lo vaha. ¹⁶ Dogi su denevongwëng rë, rëk mehö-nenër-gagak-rangahsën Balaam yi dogi vengwëng nebë mehönön benër Balaam yi ngaa nipaya sën nevong agi rangah. Lob ggërin ngaa kwamasën sën bë gevong lo.

¹⁷ Log alam-gagak-kuungsën nebë sënë, og sir nebë bël veyë sën netewii ya lo. Gesir nebë beggob sën sang neko meneya jeggin jeggin lo. Om Anutu ggooon nyëg mala vahis verök yi rak vu sir in bë demedo dok. ¹⁸ Sir sënë denevongwëng avij böp medeneko sir rak in gagak meris meris sën anon ma lo. Lob denevo bël lok alam sën nahën denevuu ngaa-alam dahis-yi ya lo, lob tum newaj neraç in baggëb los navij yi ngaa nipaya aggagga beyah denesepa lok sir. ¹⁹ Alam gagak kuungsën sënë denenër vu sir bë rëk degeko sir vër in horek pin besu deginengin sir rë. Rëk mu sir yö nahën denedo los ngaa nipaya sën neduu sir lo. In degwa nebë sënë bë ngaa sën kesuu mehöti lo, og mehö saga neggurek babu benesepa lok rot. ²⁰ Yönon, derak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën ko hil yom lo ni, lob devëya in ngaa ningöhek nipaya sën neggëp dob agi bedeyom. Rëk mu nabë degërin sir nah bedega jak ngaa nipaya sënë gökin menaduu sir ahon, og rëk demedo paya na verök yi kesuu muginsën. ²¹ In derak aggata sagi ni bedeko horek vabuung sënë ggovek ya, lok yom deruu demij vu. Gak bë yö demedo dug in ngaa niröp sënë yi aggata, og sagak nivesa vu sir. ²² In devong balam hib wirek hir gagak los kwa ti sënë anon rak rak sir nebë, “Anöo yah negga nyë muteksën ggökin.” Log gagak ngwë neggëp ving bë, “Böök ripek lok bël ggovek, lok tum yah sis madöp ggökin.”

3

Mehöböp Rëk Nom Yönon Rot

¹ Sa mehö lo-e! Sa kevu kapiya ngwë sënë netu luu vu ham. Lok kapiya luu sënë og sa kevu gagak in bë bër ham kwamin in gagak vahi gökin beham jak ni nivesa. ² Log ham kwamin bo nah gagak sën Anutu-yi-alam-vabuung

denenër rangah wirek bë rëk anon jak lo. Geham kwamin bo Mehöböp sën ko hil yom lo yi horek sën ham sinarë lo denër vu ham lo geving.

³Ham jak sënë ni namugin nabë Buk-tamusën dus jak, og alam sën denenër pelësën lo rëk deberup bedevong noh vu kwaj nipaya medenanër pelë nabë, ⁴“Nër bë rëk nom gökin-a? Lob maḡ yom benedo tena? Su yom rë! Alam hib wirek dediḡ ya, geyam beyam verup gwëbeng sënë, rëk mu ngaa pin yö neggëp loḡ ben nebë sën wirek Anutu tung lo.” ⁵Alam pelësën sënë nij nelël bë su kwaj sero medejak ngaa sënë ni nabë: Vu muḡinsën og Anutu nër, lob yaḡek anon raḡ. Log nër, lob dob ggooin yi raḡ in loo benedo loḡ loo vuheng atov. ⁶Lob dob nedo rot, loḡ mëm Anutu nër, lom mëm bël vuuḡ meggërin dob bekevoh ngaa pin ya.

⁷Lob Anutu nër ving bë yaḡek los dob sën denedo gwëbeng agi, og nengwah rëḡ ga. Rëḡ mu gëp degeḡin buk sën Anutu nom mebo nyëvewen doḡ nah vu alam sën deneruu demij vu yi lo bemalaj nama rë. ⁸Rëḡ mu sa mehö lo-e, ham su kwamin birek in ngaa timu sënë: Mehöböp su nelë buk timu nebë dus gengebek 1,000 nebë ading rot rë, gaḡ nelë luho bë luho neggëp ti. ⁹Mehöböp su nesis buk raḡ raḡ in ngaa sën nenër menevenuh ya vorot lo nebë mehönon vahi sën kwaj nevo bë denanër gaḡek medengis jaḡ jaḡ lo rë. Gaḡ ahë neving bë alam pin degërin sir in mehöti su mala nama, om sën nahën nejom yi ahon genegin ham.

Dob Los Yaḡek Sënë Rëḡ Malaj Nama Na

¹⁰Rëḡ mu buk sën Mehöböp nom lo, og rëḡ nam nabë sën alam hodek deneyam. Doḡ buk saḡi, og yaḡek rëḡ tetap böpata log mala nama na. Log ngaa mahen mahen pin sën nedo lok lo, og rëḡ niḡerus jaḡ bedëtek, log nengwah ga megovek na. Log nengwah rëḡ ga dob los ngaa pin sën mehönon desemu menedo lok lo geving. ¹¹Ngaa pin sënë rëḡ nama na nabë sënë. Om ham pasang gwëvong ngaa niröp mu, begwëgin ham gesepa doḡ Anutu yi aggata noh vu buk pin. ¹²Geham medo gwëgin Anutu yi buk sën yaḡek rëḡ natum dok benama na, log ngaa mahen mahen pin niḡerus jaḡ bedëtek benengwah ga begovek na lo. Lob ham gwetung malamin geham bo kwamin in buk sënë in lob natök nam pevis. ¹³In hil nehegin yaḡek los dob mewis sën Anutu nër bë rëḡ getung bengaa niröp mu yö gëp doḡ lo.

Hil Malad Sepa Megegin Mehöböp

¹⁴Sa mehö lo-e, yik ham negin ngaa sënë, om ham nimin wëëk begwëgin ham nivesa in vu tamusën og ngaa nipaya ti, ma gaḡek ti, su gëp vu ham. Gaḡ ham los Anutu medo los gaḡek ahë yes. ¹⁵Rëḡ ham kwamin bo sën Mehöböp nejom yi ahon benahubin hil lo nabë: Sënë tatekin aggata in bë hil agërin hil nah vu yi. Lob Mehöböp vo kwa nivesa vu hil arid Paulus sën hil ahëd neving yi lo, bekevu gaḡek yik nebë sënë yök vu ham ving. ¹⁶Kë'! Log lok yi kapiya pin sën lo, og kevu gaḡek raḡ ngaa sënë ving. Rëḡ mu gaḡek sën neggëp loḡ yi kapiya agi lo la, og su degwaj neggëp rangah rë, om hil nehevong huk böp in bë natök vu degwa. Lob alam duḡ duḡ los alam sën nij wëëk ma lo vahi, og deneyoh paya medeneko degwa yööhu verup raḡ yi gaḡek sënë, gerak gaḡek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kapiya vahi lo ving. Om sënë rëḡ gevong bemalaj nama.

¹⁷Sa mehö lo-e, ham raḡ ni mugin bë alam nebë sënë rëḡ deberup, om ham ngo gwëgin ham nivesa rot. In alam sën su denebë nengaj vu horek rë lo rëḡ detetuhin ham mededadii ham nah, lob ham su rëḡ bare nimin wëëk rë geham rëḡ bës. ¹⁸Gaḡ ham raḡ hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neḡo hil yom lo ni beham ko yi semusemu nyëmasën. Nebë saga, om ham pasang gweko semusemu vu yi los gweḡo kwamin vu yi noh vu buk, in ham jaḡ ni rot. Hil

gako arë jak na vavunë rot gwëbeng sënë gerëk gëp degwata los degwata nabë
saga. Yönon!

Kapiya Sën Jon Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

Gagek Mala-tumsën-yi

¹ Ngaa sënë og yō nedo vu nyēmuginsën. Lob he hangō los halē rak malamin. Gehe hetung malamin rak gehe hebē nemamin rak meparah. Ngaa sën he nanēr gagek rak agi, og yik yi mehō sën tu Gagek sën nevong behil nado malad-tumsën lo. ² Lob Mehō mala-tumsën-yi sagi tu mehōnon rak, betōk yam rangah, behe halē yi. Lob he nanēr gagek yōnon sënë rangah, banēr vu ham bē nedo mala-tumsën degwata los degwata ving Ama. Rēk tu mehōnon rak behe halē yi rak malamin. ³ Ngaa sën he halē los hangō ggevek lo, sën he nanēr rangah vu ham ving, in bē hil nid ga jak hil nabē sën he los Ama luho Nalu Yesu Kerisi nimin negga rak he agi. ⁴ Lob he kevū gagek sënë yōk vu ham in bē hil ahēd nivesa rot gemaggin pin nama.

Hil Ana Jak Rangah

⁵ Lob gagek sën he hangō banēr rangah vu ham lo, yik nebē sënë: Anutu nesepa loḵ ngaa rangah-yi mu, gaḵ ngaa malakenu-yi teka su neggēp vu yi rē. ⁶ Bē hil nanēr nabē, “Alu Anutu nimin negga rak he”, rēk mu hil nesepa loḵ ngaa malakenu-yi, og hil nehekuung rak, gaḵ hil su nesepa loḵ gagek anon rē. ⁷ Gaḵ bē hil medo jak ngaa rangah-yi nabē sën yō nedo rak ngaa rangah-yi vorot lo, og hil nid negga rak hil vewen vewen, lob Anutu Nalu Yesu niḵōk yō medo neripek hil ngaa nipaya pin ya, gehil nid vesa nerak. ⁸ Bē hil nanēr nabē, “Sak su nehevong ngaa nipaya rē”, og sagak hil ngo netetuhin ayod meris mu, gaḵ gagek anon su nare loḵ hil ayod rē. ⁹ Rēk mu nabē hil nanēr hil ngaa nipaya rangah vu yi, og rēk kevoh na, in yi og su nepekwē yi rē. Gaḵ yō nevong ngaa yohvu mu, om rēk jevu ngaa nipaya pin na in hil ayod gehil medo nid vesa. ¹⁰ Anutu nēr bē hil pin nehevong ngaa nipaya, om nabē hil nanēr nabē, “Sak su nehevong ngaa nipaya ti rē”, og sënë nebē hil nemehoo yi gagek, bananēr yah rak yi bē yi mehō gagek tetuhinsën, log yi gagek su neggēp loḵ hil ayod rē.

2

Kerisi Og Hil Mehō Sën Nelōḵ Vu Hil

¹ Nalug lo, sa nekevu kapiya sënë yōk vu ham in bē ham su gwevong ngaa nipaya. Gaḵ nabē mehōti gevong ngaa nipaya, og hil Mehō sën nelōḵ vu hil menenēr hil gagek lo nedo ving Ama. Mehō sënë og yik mehō yohvu Yesu Kerisi. ² Yō diik loḵ yah hil bed in bē kevoh hil ngaa nipaya na begagek ahē yes jak in hil. Rēk mu su nevong huk sagi in bē doḵ vu hil mu rē, gaḵ nevong in bē doḵ vu alam pin sën denedo yoh vu dob pin agi geving. ³ Nabē hil nesepa loḵ Anutu yi horek, og hil ajak ni nabē hil narak yi ni. ⁴ Log nabē mehōti nanēr nabē nerak Anutu ni, rēk mu su nesepa loḵ Anutu yi horek rē, og yi mehō gagek kuungsën ala, gaḵ gagek anon su neggēp loḵ ayo rē. ⁵⁻⁶ Gaḵ nabē mehōti sepa doḵ Anutu yi gagek, og saga tato bē nesepa loḵ Anutu yi aggata ahēvingsën-yi yōnon rot. Log mehōti sën nenēr bē luho Anutu denedo revuh ti lo, og gevong ngaa pin noh vu sën Kerisi nevong lo, in mēm hil ajak ni nabē luho Anutu denedo loḵ ti yōnon.

Mehōti Sën Ahē Neving Ari Lo Lo, Og Nedo Rak Rangah

⁷ O sa mehō lo-e! Horek sēn sa kevu vu ham-ē, og su mewis rē, gak yik horek muḡeng sēn yik yōk vu ham wirek lo. Horek muḡeng saga yik gāgek sēn ham ngo nyēdahis lo. ⁸ Rēk horek sēn sa kevu vu ham agi, og horek mewis. In Kerisi yam nedo dob, lob sepa loḡ horek sagi benegḡep rangah, log ham nesepa loḡ ving. In malakenu maya geheng ya, berangah anon to dob benegḡep ya. ⁹ Log nabē mehōti nanēr nabē nedo raḡ rangah, rēk mu nelē ari paya, og mehō saga yō nahēn nesepa loḡ ngaa malakenu-yi. ¹⁰ Gaḡ mehōti sēn ahē neving ari lo, og nedo raḡ rangah, om ngaa ti su rēk gevong mebēs rē. ¹¹ Gak mehōti sēn nelē ari paya lo, og nesepa loḡ ngaa malakenu-yi. Nesepa loḡ ngaa malakenu-yi om neketul loḡ in aggata nirōp, in ngaa malakenu-yi sēn negḡerin mala.

¹² in Anutu kevoḡ ham ngaa nipaya ya raḡ Kerisi arē.

¹³ Log ham alam hib, sa nekevu gāgek sēnē yōk vu ham, in ham raḡ Mehō sēn yō nedo wirek rot menedo gwēbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gāgek sagi yōk vu ham hur magēm sēn ham kwesuu Mehō Nipaya Satan gḡovek ya lo ving.

¹⁴ Sa nekevu gāgek yōk vu ham hurmahen in ham raḡ Amamin vu yaḡek ni nivesa.

Log sa nekevu gāgek sagi yōk vu ham alam hib in ham raḡ Mehō sēn yō nedo vu wirek rot benedo gwēbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gāgek sēnē yōk vu ham hur magēm, in ham hur magēm los nimin wēēk, lob Anutu yi gāgek negḡep loḡ ham ayomin beham kwesuu Mehō Nipaya Satan gḡovek ya.

Hil Su Ahēd Geving Aggata-dob-yi

¹⁵ Ham su ahēmin geving aggata-dob-yi los ngaa-dob-yi pin. Nabē mehōti ahē geving aggata-dob-yi rot, og su yoh vu bē ahē geving Ama vu yaḡek rē. ¹⁶ In hil arak ngaa-dob-yi pin sagi ni bē ngaa sēn hil navid nevingin lo, gengaa sēn hil malad anon in lo, gengaa sēn hil nehaḡo hil rak in lo, og su yam vu hil Amad Anutu rē. Gaḡ yō verup raḡ aggata-dob-yi. ¹⁷ Rēk mu ngaa-dob-yi los ngaa sēn hil malad anon in vu dob lo pin, og rēk mala nama na. Gaḡ mehōti bē sepa doḡ Anutu aye, og rēk medo degwata.

Alam Sēn Denelē Yesu Paya Lo Deverup

¹⁸ Naluḡ lo-e! Gwēbeng og hil verup loḡ buk sēn dob vongin govek na lo. Wirek og ham ngo gāgek bē mehō sēn nevingin bē dahun Kerisi na lo rēk berup. Lob gwēbeng og alam ngahi nebē saga detōḡ yam rangah gḡovek ya, om hil arak ni bē buk dus raḡ bevongin govek na. ¹⁹ Alam sēn bē dedahun Kerisi na aga, og yik sir Kerisi-yi-alam nebē hil. Rēk dekehe sir vēr in hil, om su hil alam sir nirōp rē. Gaḡ bē hil alam sir nirōp, og rēk demedo geving hil rot. Rēk ma gedevuu hil ya, om hil arak ni nirōp bē su hil alam sir rē. ²⁰ Rēk mu Kerisi vong Anon Vabuung yōk nedo ving ham, om ham pin raḡ gāgek anon ni. ²¹ Sa su nekevu gāgek sagi yōk vu ham in bē maḡ ham duḡin gāgek anon rē! Gaḡ sa nekevu in ham raḡ gāgek anon ni vorot geham raḡ ni bē gāgek anon og su nenēr gāgek kuungsēn ti verup loḡ rē. ²² Mehō re gāgek kuungsēn ala? Gaḡ yik mehō sēn nelah Kerisi vun bē su yi mehō sēn Anutu gḡoin raḡ in bē geko hil nah rē lo. Mehō saga og yik mehō sēn neving in bē dahun Kerisi na lo, lob neruu demi vu Nalu gevu Ama ving. ²³ Mehōti bē geruu demi vu Nalu, og su Ama yi alam yi rē. Gaḡ mehōti sēn nenēr rangah bē nevinging Nalu lo, og Ama yi alam yi ving.

Anon Vabuung Netahu Hil Loꝓ Gagek Anon

²⁴ Gagek sèn ham ngo wirek mugin lo, og ham ngo najom ahon. Nabè ham najom gagek sèn ham ngo mugin lo ahon, og ham los Ama lu Nalu røk medo jevuh ti. ²⁵ Lob nër gagek vu hil benare vorot bè røk gevong behil medo malad-tumsèn degwata los degwata. ²⁶ Sa neꝓvu gagek sènè yök vu ham in bè nanèr alam sèn vongin degekuung in ham aga tato vu ham. ²⁷ Røk mu ham ko Anon Vabuung vu Kerisi ggevek ya benahèn nedo ving ham. Om ham su nesero mehö ngwè in bè tatekin gagek vu ham rë, gaꝓ Anon Vabuung yö netatekin ngaa pin vu ham. Lob Anon Vabuung yi gagek og gagek anon, gaꝓ su gagek kuungsèn rë, om ham najom gagek sèn netatekin vu ham lo ahon begwa jak Kerisi.

²⁸ Yönon, nalug lo! Ham ngo gwa jak yi rot, loꝓ mèm vu tamusèn sèn natök nom rangah lo, og hil bare nid wèék los kwad vesa doꝓ buk saga, gaꝓ hil su agöneng in yi. ²⁹ Ham neraꝓ Kerisi ni bè yi mehö yohvu, om ham jak sènè ni geving nabè alam sèn denevong ngaa yohvu lo, og detu Anutu nalu.

3

Gwèbeng Hil Atu Anutu Nalu Lo

¹ Alam-e! Ham kwamin bo nabè hil Amad Anutu ahè neving hil pangсэн rot, om sèn nenèr hil bè nalu hil lob sagaꝓ yönon-Anutu nalu hil. Røk alam sèn denesepa loꝓ aggata-dob-yi lo, og su deraꝓ sènè degwa ni rë, in sir dugin Anutu.

² Sa mehö lo-e! Gwèbeng sènè hil atu Anutu nalu, røk hil dugin sèn hil røk nid nabè lo, in Anutu su tatekin meneggèp rangah rë. Gaꝓ hil arak ni bè tamusèn, sèn Yesu røk natök nom rangah gökin lo, og hil røk nid nabè yi, in hil røk galè anon sogek. ³ Log alam pin sèn denevo kwaj in gagek sagi bè anon jak lo, og yö denègin sir bedenevongin bè denatu mehönon nijvesa rot nabè sèn mehö nivesa Kerisi. ⁴ Gaꝓ alam pin sèn denevong ngaa nipaya lo, og denekeyèh horek, in ngaa nipaya og yik ngaa sèn nekeyèh Anutu yi horek. ⁵ Lob ham rak ni bè Yesu og ngaa nipaya ti su neggèp vu yi rë, gaꝓ tøk yam rangah in bè geko hil ngaa nipaya nyèwewen vèr in hil. ⁶ Mehöti sèn negga rak yi lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rë. Gaꝓ mehöti sèn nesepa lok ngaa nipaya yi aggata lo, og hil naraꝓ ni bè su nelè Kerisi rë, gesu neraꝓ Kerisi ni rë.

⁷ Oo sa hur mahen lo! Ham gwegin ham in mehöti røk tetuhin ham. Mehö sèn yö nevong ngaa yohvu lo, og yi mehö yohvu nebè sèn mehö yohvu Kerisi.

⁸ Satan ko ngaa nipaya rak nyèmuḡinsèn bemedo nesepa lok, om mehöti sèn nesepa loꝓ ngaa nipaya lo, og Satan yi alam yi. Røk mu Anutu Nalu tøk yam rangah in bè basap Satan gekevoh yi huk na. ⁹ Mehö sèn tu Anutu nalu lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rë. Gaꝓ Anutu vong beni nebè yi, om su yoh vu bè sepa doꝓ ngaa nipaya rë, in tu Anutu nalu. ¹⁰ Nabè hil nehevongin bè ajak Anutu nalu lo nij, gajak Satan nalu lo nij, og hil ajak nij nabè sènè: Alam sèn su denevong ngaa nivesa rë lo, og su Anutu-yi-alam sir rë. Log alam sèn su ahèj neving arij lo rë lo, og su Anutu nalu sir ving rë.

Aggata Sogek Sèn Hil Ahèd Geving Arid Lo Lo Nebè Sènè

¹¹ Ham ngo gagek sènè vu nyèdahis beyam bè: Hil ahèd geving hil vewen vewen. ¹² Hil su gevong ngaa nabè Kain. In Satan yi mehö yi, om sèn sis ari mediik. Sis ari mediik degwa rak va? Degwa nebè yi mehö nesepa loꝓ aggata nipaya, gari nesepa loꝓ aggata niröpsèn-yi.

¹³ Arig lo! Nabè alam sèn denesepa loꝓ aggata-dob-yi lo sènè degelè ham paya, og ham su gwelèk mejanga nemamin in ngaa saga. ¹⁴ Hil ahèd neving

arid lo, om hil arak ni rak sënë bë: Hil hevuu sën hil nadiik na verök yi lo ya, gatök yam sën hil medo malad-tumsën degwata lo. Gak mehöti sën su ahë neving ari lo rë lo, og yö nahën nedo lok diiksën. ¹⁵ Mehöti sën nelë ari paya lo, og sënë nipaya böpata rot nebë sën sis yi mediik. Lob ham rak ni bë alam sën denesis mehönnon medenediik lo, og mala-tumsën sën gevang behil medo degwata los degwata lo su neggëp vu sir rë. ¹⁶ Yesu diik lok yah hil bed in bë dok vu hil, lob hil arak ahëvingsën anon degwa ni rak sënë. Om yik hil geving. Hil dahun hil badok vu arid lo nabë saga, genabë hil nadiik og yik ggovek. ¹⁷ Rëk mu nabë mehöti yi ngaa dob sënë neggëp, lob lë gari ti rak vu in ngaa ti, rëk ruu demi vu ari sënë, gesu lok vu yi rak yi ngaa rë, lok nenër bë ahë neving Anutu in va?

¹⁸ Oo sa hurmahen lo, hil su ahëd geving arid lo jak vengwëngsën los avid meris mu, gak hil ahëd geving sir yönon begevang huk madok vu sir.

Alam Sën Denevang Ving Anutu Lo, Og Su Deneggöneng In Mala Rë

¹⁹ Nabë hil gevang nabë saga, og rëk tato vu hil nabë: Hil nesepa lok gagek anon yönon, genabë hil ayod neggëp nivesa, om hil su rëk agöneng in Anutu mala rë. ²⁰ Gak nabë hil ayod nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya, og hil kwad bo nabë Anutu og böpata kesuu hil ayod menerak ngaa pin ni los degwa.

²¹ Sa mehö lo-e! Nabë hil ayod su nanër hil nabë hil nehevong ngaa nipaya rë, og hil su agöneng in Anutu mala. ²² Log ngaa sën hil neketag in vu yi lo, og nevang vu hil. In hil nesepa lok yi horek behil nehevong ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

²³ Log yi horek nebë sënë: Hil gevang geving Nalu arë nabë yik yi Yesu Kerisi, gehil ahëd geving hil vewen vewen nabë sën nër vu hil vorot lo. ²⁴ Nabë mehöti sepa dok Anutu yi horek, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo lok yi. Lob Anon Vabuung sën Anutu vong vu hil lo tato vu hil behil narak ni bë Anutu nedo lok hil ayod.

4

Anutu Yi Anon Vabuung Ga, Memö Lo

¹ Oo sa mehö lo! Alam-gagek-kuungsën ngahisekë denedo yoh vu nyëg vu dob. Nebë saga, om ham su gwevang geving mehönnon pin sën denenër bë Anon Vabuung nedo lok sir lo. Gak ham seggi ngaa sën nedo lok sir lo pin mejak ni rë nabë Anon Vabuung sën neyam vu Anutu lo yönon ma ma. ² Log ham yoh vu bë jak ni nabë Anutu yi Anon Vabuung nedo lok mehöti og rëk nabë sënë: Alam pin sën denanër nabë Yesu Kerisi tu mehönnon rak meyam dob lo og Anutu yi Anon Vabuung nedo lok sir. ³ Gak alam pin sën su denenër nebë agi rë lo, og ngaa sën nedo lok sir lo su yam vu Anutu rë. Gak yam vu mehö sën vongin bë dahun Kerisi na, beham ngo bengö wirek bë rëk nam lo. Lob gwëbeng yam ggovek ya benedo dob.

⁴ Oo sa hurmahen lo! Anutu yi ngaa ham, lob ham dahun alam-gagek-kuungsën lo ggovek ya. In Anon Vabuung sën nedo lok ham aga kesuu Memö Nipaya sën nedo lok alam vu dob agi. ⁵ Alam-gagek-kuungsën sën aga, og denesepa lok aggata-dob-yi. Lob hir gagek pin og yik denenër ngaa-dob-yi mu, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo denebë nengaj vu ayej. ⁶ Gak hilek Anutu yi ngaa hil. Om mehöti sën nerak Anutu ni lo, og nebë nenga vu hil gagek. Gak mehöti sën su Anutu yi mehö yi rë lo, og su nebë nenga vu hil ayed rë. Yik hil ngo rëk ajak Anon Vabuung gagek-anon-yi ni, gajak memö gagek-kuungsën-yi ni jak ngaa nabë sënë.

Ahëvingsën Degwa Sogek Anutu

⁷ Oo sa mehö lo! Hil pasang ahëd geving hil vewen vewen. In sën hil ahëd geving alam lo, og degwa vu Anutu. Om mehö sën nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi lo, og Anutu nalu yi beneraḵ Anutu ni yönon. ⁸ Gaḵ mehö sën su ahë neving ari lo rë lo, og yi dugin Anutu, in ahëvingsën degwaseḵe Anutu. ⁹ Anutu yiḵ nalu perurek timu nedo, lob vong luḵ yam dob in bë doḵ vu hil behil medo malad-tumsën jak yi. Lob sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil. ¹⁰ Ahëvingsën degwa nebë sënë: Anutu su ahë neving hil in hil ahëd neving yi muḡin rë. Gaḵ yö ahë neving hil muḡin bevong Nalu luḵ yam dob in bë natu seriveng doḵ nah hil bed, bekevoh hil ngaa nipaya na.

¹¹ Oo sa mehö lo! Ngaa sënë tato vu hil bë Anutu ahë neving hil pangsën rot, om yiḵ hil geving nabë saga behil ngo ahëd geving hil vewen vewen. ¹² Mehöti su mala raḵ Anutu rë. Rëḵ mu nabë hil ahëd geving hil vewen vewen, og Anutu rëḵ medo doḵ hil ayod, lob mëm hil rëḵ ahëd geving hil niröp rot nabë sën Anutu ahë neving hil lo. ¹³ Vo yö yi Anon Vabuung vu hil, lob hil naraḵ ni raḵ sënë bë hil los Anutu atu timu, genedo loḵ hil ayod. ¹⁴ He halë raḵ malamin bë Ama vong Nalu luḵ yam dob in bë geḵo alam vu dob nah vu yi, om sën he nanër gagek sënë rangah. ¹⁵ Nabë mehöti nanër rangah nabë Yesu sënëḵ Anutu Nalu, og Anutu nedo loḵ mehö saga, geluho mehö saga detu timu.

¹⁶ Lob hil arak ni benehevong ving bë Anutu ahë neving hil. Ahëvingsën degwaseḵe Anutu, log mehöti sën nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi lo, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loḵ ayo. ¹⁷ Nabë hil medo dob sënë begevong ngaa nabë Kerisi, og hil arak ni bë hil nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot. Om hil su rëḵ agöneng in buk böpata sën nyëvewen-yi lo rë. ¹⁸ Nabë hil ahëd geving yönon, og hil su rëḵ agöneng rë. Yönon, nabë hil sepa doḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot, og saga rëḵ juuk ggönengsën na. Ggönengsën degwa nebë mehönon kwaj nevo bë rëḵ denatök jak hir ngaa nipaya nyëvewen. Om nabë mehöti nahën neggöneng, og hil naraḵ ni bë su nesepa loḵ aggata-ahëvingsën-yi niröp rot rë. ¹⁹ Ahëvingsën neggëp vu hil in degwa raḵ sën Anutu yö ahë ving hil muḡin lo. ²⁰ Nabë mehöti nanër nabë ahë neving Anutu, lok hil halë bë nelë ari paya, og mehö saga yö kuung raḵ. In lë ari raḵ mala rëḵ su ahë neving yi rë, om su yoh vu bë rëḵ ahë geving Anutu sën su lë raḵ mala rë lo. ²¹ In hil haḵo horek sënë vu Kerisi bë: Mehöti sën ahë neving Anutu lo, og yiḵ ahë geving ari lo geving nabë saga.

5

Alam Sën Denevong Ving Lo, Og Denedahun Ngaa-dob-yi Ya

¹ Alam sën denevong ving Yesu bë yi mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo, og alam saga detu Anutu nalu. Log alam sën ahëj neving Anutu lo, og ahëj neving nalu lo pin ving. ² Om nabë hil ahëd geving Anutu besepa doḵ yi horek, og saga tato vu hil bë hil ahëd neving Anutu nalu lo ving. ³ Bë hil ahëd neving Anutu, og hil rëḵ sepa doḵ yi horek, lob yi horek su rëḵ magḡin vu hil rë. ⁴ In alam pin sën denetu Anutu nalu lo, og denevuu ngaa-dob-yi ya. Log sën yiḵ hil ayod neya timu vu Kerisi lo og vong behil hevuu ngaa-dob-yi ya gehil nare nidwëëḵ. ⁵ Mehö nebë tena nevuu aggata-dob-yi ya genare niwëëḵ-a? Gaḵ yiḵ mehö sën nevang ving Yesu bë Anutu Nalu lo.

Anutu Nër Nalu Yi Gagek Rangah

⁶ Yiḵ Yesu Kerisi sënë sën yam los bël-ripekësën-yi lo, geyam in bë keseh ḵök jak ḵelepeḵo*. Su bël mu tateḵin yi rangah rë, gaḵ bël los ḵök detateḵin yi

rangah loḵ ti. Lob Anon Vabuung tateḵin gageḵ raḵ Kerisi ving, in Anon Vabuung og mehō gageḵ-anon-yi. ⁷ Sir löō sēnē denetateḵin yi rangah: ⁸ Anon Vabuung, gebēl, gekōḵ, lob yīḵ lööhoho denenēr gageḵ neggēp ti. ⁹ Hil nehango gageḵ sēn mehōnon denenēr vu hil lo benehevong ving, rēḵ mu gageḵ sēn Anutu nenēr lo kesuu gageḵ sēn mehōnon denenēr agi. Lob gageḵ sēn Anutu nēr agi, og yīḵ gageḵ sēn netateḵin Nalu rangah lo. ¹⁰ Mehōti sēn ayo neya timu vu Anutu Nalu lo, og raḵ ni loḵ ayo bē gageḵ sēn Anutu nēr agi og yōnon. Gaḵ mehōti sēn su ayo neya timu vu Anutu rē lo, og sagaḵ nenēr bē Anutu mehō gageḵ-kuungsēn. In su nevong ving Anutu Nalu yi gageḵ anon sēn Anutu yō tateḵin rangah lo rē. ¹¹ Gageḵ anon sēn Anutu nēr agi nebē: Anutu vo mala-tumsēn degwata los degwata vu hil, degwa raḵ Nalu. ¹² Mehōti sēn yō negga raḵ Anutu Nalu rot lo, og mala-tumsēn neggēp vu yi. Gaḵ mehōti sēn nedo ading in Anutu Nalu lo, og mala-tumsēn sēnē su neggēp vu yi rē.

Hil Ajak Ni Nabē Hil Rēḵ Medo Malad-tumsēn Degwata

¹³ Sa ḵevu gageḵ sēnē yōḵ vu ham, in bē ham sēn ham nevong ving Anutu Nalu arē lo jaḵ ni borot nabē ham ḵo mala-tumsēn degwata los degwata yōḵ vu ham ggoveḵ ya. ¹⁴ Bē hil ḵetaḡ ngaa ti vu Anutu, og hil su agōneng in yi, in hil naraḵ ni vorot bē: Nabē hil ḵetaḡ noh vu sēn kwa nevo lo, og rēḵ gebē nenga vu hil. ¹⁵ Yōnon, hil arak ni vorot bē nebē nenga vu hil in ngaa pin sēn hil neḵetaḡ vu yi in lo, om hil ajaḵ sēnē ni geving nabē vong ngaa sēn hil ḵetaḡ in vu yi lo vu hil ggoveḵ ya. ¹⁶ Bē mehōti lē gari vong ngaa nipaya ti, rēḵ mu ngaa nipaya sēnē su yoh vu bē gevong bari sēnē na mala nama doḵ Nyēḡ Nipaya rē, og najom jaḵ vu Anutu in yi, lob Anutu rēḵ gevong bemedo mala-tumsēn. Yīḵ senēr alam sēn denevong ngaa nipaya sēn su yoh vu bē gevong bemalaj nama doḵ Nyēḡ Nipaya rē lo. Gaḵ ngaa nipaya sēn rēḵ gevong bemehōnon malaj nama doḵ Nyēḡ Nipaya lo, og sa su nēr raḵ saga bē ham kwetaḡ in rē. ¹⁷ Ngaa pin sēn su neyoh vu rē lo, og sagaḵ ngaa nipaya pin. Rēḵ ngaa nipaya vahi og su nevong bemehōnon malaj nema verōḵ yi loḵ Nyēḡ Nipaya rē. ¹⁸ Hil arak ni bē alam pin sēn detu Anutu nalu lo, og su denesepa loḵ ngaa nipaya rē. Gaḵ Anutu Nalu nemalain sir nivesa, om Satan su yoh vu bē gebē nema jaḵ sir rē. ¹⁹ Hil naraḵ ni bē hil atu Anutu nalu lo, gaḵ Satan tu mehōnon sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin alaj. ²⁰ Hil arak ni bē Anutu Nalu yam ggoveḵ ya, lob tateḵin hil kwad in bē hil ajaḵ Anutu soḡek ni rot. Lob hil los Anutu soḡek atu timu, in hil los Nalu Yesu Kerisi atu timu ggoveḵ ya. In Nalu og yīḵ yi Anutu soḡek, bemala-tumsēn degwa neggēp degwata los degwata vu yi.

²¹ Oo sa hurmahen lo! Ham gwegin ham vu anutu-kuungsēn.

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong avêh* sën Anutu ggooin hong rak tu yö yi ngaa lo. Sa kevu vu ham los nalu lo. Sahëg neving ham yönon rot, lob su sengo ti rë, gaç alam pin sën deneraç gagek anon ni lo ahëj neving ham ving. ² Sa ahëg neving ham in gagek anon neggëp vu hil, lob yö rëk gëp geving hil degwata los degwata. ³ Hil nesepa loç gagek anon bahëd neving hil. Om hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën Ama Nalu lo desemu hil los kwaj gevongin hil bedevong behil ayod gëp revuh.

Hil Sepa Dok Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

⁴ Sa kwag vesa rot in sa hangö gagek bë nalu lo vahi denesepa loç gagek anon yoh vu sën hil Amad Anutu nër bë hil sepa dok lo.

⁵ Oo avêh-e! Sa su nekevu kapiya sënë yök vu hong in bë gevong horek mewis ti vu hong rë. Gaç yik sa nekevu horek sën hil haço vu nyëdahis bë hil ahëd geving hil vewen vewen lo. ⁶ Aggata ahëvingsën-yi nebë sënë: Hil sepa dok Anutu yi horek. Lob ham ngo horek sënë nyëmuçinsën bë ham pasang sepa dok bahëmin geving ham.

Hil Ngo Pasang Sepa Dok Kerisi Yi Gagek Niwëek

⁷ Alam tetuhinsën ngahisekë detah sir in hil beyah denesepa loç aggata-dob-yi. Alam sënë su denevong ving bë Yesu Kerisi tu mehönön rak yönon rë, om sir og sir alam gagek tetuhinsën ata, gesir alam sën denevongin bë dedahun Kerisi na lo. ⁸ Ham gwegin ham nivesa in ham rëk gwëvu ngaa pin sën ham vong huk in ggovek ya lo na. Gaç mëm ham ngo medo niwëek in ham natök vu nyëvewen nivesa dok nah. ⁹ Bë mehöti su sepa dok Kerisi yi gagek niwëek rë, gepesong loç ya gagek ngwë, og Anutu su nedo ving yi rë. Gaç mehöti bë najom Kerisi yi gagek ahon niwëek, og Ama lu Nalu denedo ving yi. ¹⁰ Nabë mehöti nöç berup vu ham, rëk su ço gagek anon nebë sënë rë, og ham su gwëko yi dok na ham beggang, geham su bengwëng vu yi. ¹¹ Gaç mehöti bë bengwëng vu yi, og nelok vu yi in yi huk nipaya saga.

Gagek Hus

¹² Sa kwag nevo gagek ngahisekë bë sa kevu vu ham, rëk ma gesa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. Gaç sa kwag nevo bë mëm senök galë ham behil medo bengwëng dok ti, og mëm hil rëk kwad vesa rot. ¹³ Anutu ggooin arim sënë† rak tu yö yi ngaa, log arim sënë nalu lo kwaj nevo hong medenenër.

* **1:1**: Jon nër bë kevu gagek vu avêh ti, rëk alam ngahi kwaj nevo bë maç kevu vu Kerisi-yi-alam yu ti loç beggang-bu ti, rëk peççirin gagek rak yah avêh, gesir ti ti sën denedo lok yu ti agi nebë nalu lo
 † **1:13**: Jon nër ari sënë, og maç peççirin gagek rak Kerisi-yi-alam yu ngwë sën losho yi Jon denedo lo, log nalu lo og nenër rak yi ving sir

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Löö Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong Gayus. Sa nehälë hong bë sarig sogek hong, in sahëg neving hong yönon rot.

² Oo sa mehö sogek! Sa bë ngaa pin sën genevong lo anon jak nivesa, gesa bë gemedo nivesa geving. Serak ni bë kenum nedo nivesa. ³ Hil arid lo la deverup vu sa bedenër bë genesepa loğ gägek anon, lob sa kwag vesa rot. Yönon rot, serak ni bë vare geneya los gägek anon. ⁴ Sa nehango bë sa hurmahen lo saga denesepa loğ gägek anon, og sa kwag vesa rot. Lob sa su kwag vesa in ngaa ngwë kesuu sën sa kwag vesa in sir agi rë.

Gayus Nevong Huk Nivesa

⁵ Oo sa mehö-e! Sën genelok vu hil arid lo lo, og saga genevong nivesa. Yönon, genegin Kerisi-yi-alam sën deneyam vu nyëg vahi lo ving, om sagak genevong nivesa rot. ⁶ Hil arid lo sënë denare Kerisi-yi-alam pin malaj medenër hong rangah bë ahëm neving sir. Om ngo gemedo gwevong nabë saga vu sir sën denah medenom lo, megedok vu sir in ngaa-aggata-yi noh vu sën Anutu ahë neving lo, og sagak nivesa. ⁷ Alam nebë sënë deneya huk sënë in bë degeko Yesu arë jak, lob su deneko monë lu ngaa vu alam dahis rë. ⁸ Om hil adok vu alam nebë sënë megegin sir nivesa, in hil los sir nehebë loğ ti in huk gägek-anon-yi.

Diotrepes Nevong Paya

⁹ Sa kevu gägek ti yök vu Kerisi-yi-alam saga wirek, rëk Diotrepes nevingin bë natu alaj, lob su bë nenga vu he gägek rë. ¹⁰ Om nabë senök vu ham, og mëm sëk nanër yi ngaa sën nevong lo rangah vu ham. Netanë gägek kuungsën nipaya paya rak he. Lob su nevong sënë mu rë, gağ nevong nebë sënë gesu nêko hil arid sën Kerisi-yi-alam lo deneya ben menegin sir ving rë. Lob neggërin Kerisi-yi-alam vahi ving, bë su degeko sir vahi sën deneyök vatëvek aga dok na hir beggang, genetii sir ya in dub.

Demetrius Nevong Nivesa

¹¹ Oo sa mehö-e! Su gesepa dok ngaa nipaya nabë saga. Gağ gesepa dok ngaa nivesa. Mehöti sën gevong ngaa nivesa lo, og Anutu yi mehö yi. Gağ mehö sën nevong ngaa nipaya lo, og mehö saga su rak Anutu ni rë. ¹² Demetrius og alam pin deneko arë rak, lob Anutu yi gägek anon vong barë böp rak ving. Gehe nehako arë rak ving, log gerağ ni bë he nanër gägek og he nanër yönon.

Gägek Hus

¹³ Sa bë kevu gägek ngahisekë vu hong, rëk mu sa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik dok kapiya rë. ¹⁴⁻¹⁵ Gağ sa hevongin bë senök pevis balu mëm medo dok ti bebengwëng. Ayom gëp revuh. Hil alam kwaj nevo hong medenenër.

Log genanër sayeg vu sa mehö lo nabë sa kwag nevo sir menanër.

Kapiya Sën Yut Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yut, sën Yesu Kerisi yi hur sa, geYakobus ari sa. Lom sa kevu kapiya sënë yök vu ham sën hil Amad Anutu ggooin ham rak bahë neving ham benegin ham nivesa in Yesu Kerisi yi alam ham lo. ² Sa bë Anutu kwa paya in ham rot megevonğ beham ayomin gëp revuh, bahë geving ham pangsen.

Yut Nër Gagek Rak Alam Sën Bë Dekevoh Bengö Nivesa Na Lo

³ Sa mehö lo-e, sahëğ neving ham, om sa bë kevu kapiya ti nöğ vu ham menanër gagek la jak sën Anutu neko hil pin lok ti yom vu yi lo. Rëğ ma gesa halë bë huk neggëp vu sa bë sa kevu gagek ngwë vu ham nabë: Anutu-yi-alam hil, behil hako Bengö Nivesa vorot. Rëğ alam vahi bë dedahun na, om sën sa bë nanër vu ham nabë ham nimin wëëğ, beham gwedu sir nah, in gagek pin sën hil nehevong ving agi bare niwëëğ. ⁴ In alam vahi devun sir medelok yam ving ham geham su nerağ nij rë. In Anutu-yi-alam dekevu gagek rak sir wirek meneggëp vorot bë alam nebë sënë rëğ deberup, beham lë ggovek ya. Log gagek sagi nër bë rëğ degeko nyëvewen berëğ malaj nama. In nij nelëlin Anutu medenepekwe yi gagek semusen sën nevo vu hil nyemasën lo, medenenër nebë hil ayoh vu bë gevong baggëb jeggin jeggin, gegagek rëğ nama. Log deneruu demij vu hil alad perurek timu sën hil Mehöböp Yesu Kerisi lo.

⁵ Wirek Mehöböp ko alam Israel vër in dob Ejep gedenevom, lok nahub rë lob sis alam sën su ayoy neya timu vu yi rë lo bedediik. Sagi ham rak ni, rëğ sa bë bër ham kwamin gökin.

⁶ Log sa bë bër ham kwamin jak angër lo geving rë. Wirek og denedo nivesa lok hir huk muginsën, rëğ ma gedevuu hir nyëğ ya gedevongin bë degeko sir jak. Lob Anutu duu sir rak sëng sën gëp degwata los degwata lo, betung sir lok ya denedo malakenu nipaya medeneğin Anutu yi buk böpata sën seggi alam pin hir gagek lo.

⁷ Log wirek og alam Sodom los Gomora, galam beggang böp vahi sën denedo dus vu sir lo, og yik denevong ngaa nipaya nebë saga ving. Malaj nesepa baggëb gedenevong ngaa nipaya nimumsën-yi ving maluh los avëh vahi jeggin jeggin. Nebë sënë lob Anutu vo nyëvewen vu sir bedenedo lok nengwah sën su nekul ya rë lo degwata los degwata. Lob ngaa sënë tato vu hil in bë hil agöneng in gehil su tamuın sir. ⁸ Rëğ mu alam vahi sën senër gwëbeng bë devun sir lok ham vuheng lo, og yik denevong nebë sënë ving. Vong bë deneggëp medenepesep, om sën yö denetetuhin sir bë Anutu su rëğ bo dok nah nyëvewen vu sir rë, lom denevong rii rak navij rak ngaa sën su yoh vu rë lo. Log su denebë nengaj vu hil Mehöböp yi gagek rë, log denenër gagek pelësen rak angër sën niwëëğ los arëj böp lo ving. ⁹ Rëğ sakağ su yoh vu rë. In wirek og angër yusekë Mikael luho Satan denenër sir bedeggök sir in Moses navi bë ngwë tena gëko. Rëğ mu Mikael su ko yi rak nebë sënë menër gagek pelësen rak Satan rë, gağ yik dahun yi menër bë, "Mehöböp yö rëğ bo gagek jak hong!" ¹⁰ Rëğ mu alam vahi sën senër lo, og denenër gagek nipaya rak ngaa pin sën su denerağ degwa ni rë lo. Gağ ngaa sën denevong lo, og denesepa lok ngaa sën navij nevongin lo nebë sën böök los anöo denevong lo, lob ngaa sënë rëğ basap sir bemalaj nama. ¹¹ Om gëp in sir, in denesepa lok Kain vaha, log yik deneserög pevis in bë degevong ngaa nipaya nabë sën Balaam Anvung wirek bemala anon in kupek lo. Log denevong ngaa sevök sevök vu Anutu nebë sën wirek Kora nevong lo, om rëğ malaj nama yönon rot.

¹² Log sën ham nedo revuh ti menevong nos böp ahëvingsën-yi lo, og alam sagi deneluk yök ving besir nebë saap sën neggëp vunsën lok loo ayo beneveröp yag lo. In malaj anon in nos mu medeneyam, besir nebë anöo bekwaj nevo sir mu. Alam sagi og sir nebë beggob sën sang neko sir beneko lok lok lo, rëk mu hob su lok nedo meneto rë gema. Gesir nebë aperek maluh sën su denesis anoj lok hir buk rë lo. Aperek nebë sënë og vong bë dediik beron luu, in ngwë sën su denesis anoj rë lo, log ngwë sën hil navuv sir ya los degwaj lo. ¹³ Log sir nebë loo. Denevong ngaa nimumsën bekebu rak sir nebë loo nyë kos sën nesis böpata beverup neggërin loo rot lo. Gesir nebë betuheng sën detök vu yagek meto malaj nema gesu denejeh rak hil rë lo. Om alam nijpaya saga na demedo nyëg malakenu degwata los degwata nabë saga.

Alam Nebë Sënë Rëk Degeko Ngaa Nipaya Nyëvewen

¹⁴ In Enok sën yi degwa vu Adam beverup yi netu nemadvahi-bevidek-luu lo tu mehö-nenër-gagek-rangahsën nyëdahis menër gagek rak alam sagi bë, “Ham gwengö rë! Mehöböp losho yi alam vabuung mehömehö rëk denam ¹⁵ in degenö mehönon pin hir gagek bemëm bo nyëvewen gelek alam nijpaya dok nah ngaa nipaya pin sën denevong lo, gevu alam sën nij nelëlin yi lo. Log rëk bo nyëvewen dok nah hir gagek pelësën sën denenër rak yi lo geving.” ¹⁶ In alam sagi og denenër gagek yah nenga rak alam, log ahëj nipaya in ngaa pin sën netök vu sir lo. Log denesepa lok ngaa pin sën malaj anon in lo. Log denevong tavek beyö denevongwëng jeggin jeggin medeneko sir rak bë sir alam böp. Log denevong gagek jeji jeji vu mehö ngwë in bë dedök vu sir jak ngaa vahi.

Ham Ngo Gwevong Geving Bemedo

¹⁷ Rëk mu sa mehö lo-e. Ham ngo kwamin bo hil Mehöböp Yesu Kerisi yi sinarë lo hir gagek sën denenër wirek lo rë. ¹⁸ Denenër bë, “Dok sën nabë Buk-tamusen dus jak lo, og mehö la rëk deberup medenanöp jak alam sën denesepa lok Anutu lo. Alam sagi rëk desepa dok ngaa nipaya pin sën malaj anon in lo mu.” ¹⁹ Alam sagi rëk dejak ngaa-dob-yi ni mu, gAnon Vabuung su rëk medo geving sir rë, lob degevong in nabë begö berup beKerisi-yi-alam debasuh sir. ²⁰ Rëk mu ham sën sa mehö ham lo, ham nevong ving Anutu yi gagek vabuung vorot. Om ham najom ahon bekwamin bo jak buk in ham nimin wëek jak. Log Anon Vabuung tatekin ham kwamin beham medo najom jak los niwëek. ²¹ Ham su gwetah ham in Anutu sën ahë neving ham lo. Geham gwegin hil Mehöböp Yesu Kerisi in kwa vongin ham, om rëk gevong beham medo malamin-tumsën degwata los degwata. ²² Log nabë alam nijpaya saga hir gagek gevong balam vahi kwaj na luu luu, og ham tatekin gagek anon vu sir. ²³ Log vong bë alam vahi denedo lok nengwah, om ham gwetah sir vër pevis. Log alam vahi og ham dok vu sir. Rëk mu ham gwegin ham nivesa begöneng in hir ngaa nipaya bemedo ading in. In rëk jikin ham geving, in saga nebë tob ningöhek.

Hil Ahëd Nivesa Vu Anutu

²⁴ Anutu yoh vu bë gegin ham nivesa beham su rëk bës rë, gak yoh vu bë geko ham nah medo geving yi sën mehö niwëek los gayeheng lo. Yö yoh vu bë rëk gevong bengaa nipaya su gëp vu ham rë, gak ham rëk medo geving yi los ahëmin nivesa rot. ²⁵ Anutu yik perurek timu sën lo neko hil yom vu yi rak ngaa sën hil Mehöböp Yesu Kerisi vong lo, om hil gako arë jak na vavunë rot menanër nabë yi Mehö niwëek los gayeheng, getu ngaa pin ala. Yö nedo nebë sënë wirek, gegwëbeng, gerëk medo vu Buk-tamusen geving, degwata los degwata. Yönon.

Gagek Sĕn Kerisi Tato Vu Jon Nebĕ Pesepsĕn

¹ Wirek gagek sĕnĕ yĕ neggĕp vunsĕn, lok mĕm Anutu tato yam rangah vu Yesu in bĕ tato vu yi hur lo nabĕ: Ngaa nabĕ sĕnĕ vongin anon jak pevis. Lob vong yi angĕr yam vu sa Jon sĕn yi hur sa, benĕr gagek vu sa. ² Lob sa Jon, sa halĕ ngaa pin sĕnĕ bekevu, lob senĕr rangah bĕ Anutu yi gagek los gagek sĕn Yesu Kerisi nĕr rangah lo yĕnon. ³ Gagek sĕnĕ netatekin ngaa pin sĕn rĕk anon jak vu tamusĕn lo. Om nabĕ mehĕti natevin og rĕk kwa vesa. Log alam sĕn degengo lo, nabĕ degebĕ nengaj vu medesepa dok, og rĕk kwaj vesa geving in buk dus rak.

Jon Kĕvu Gagek Ya Vu Kerisi-yi-alam Yu Nemadvahi-bevidek-luu

⁴ Sa Jon kĕvu gagek sĕnĕ yĕk vu Kerisi-yi-alam ham yu nemadvahi-bevidek-luu sĕn ham nedo ggĕp distrik Asia* aga. Anutu sĕn nedo gwĕbeng, geyĕ nedo vu nyĕdahis, geyĕ rĕk nam vu tamusĕn lo, losho yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sĕn denare dus vu sĕa-los-arĕ lo, degevang semusemu los degevang beham ayomin gĕp revuh. ⁵ Log Yesu Kerisi mehĕ sĕn nenĕr Anutu yi gagek rangah nirĕp lo gevang semusemu los gevang beham ayomin gĕp revuh nabĕ saga geving. Yik yi sĕnĕ sĕn kedi rak mugin vu bedub tu hil arid agu lo. Lob tu mehĕ-los-bengĕ bĕpata benegin alam-los-bengĕj pin vu dob sĕnĕ. Yĕ ahĕ neving hil, lob ripek hil ngaa nipaya pin ya rak nikĕk. ⁶ Vong behil atu Ama Anutu yi alam los yi alam sĕn nehako seriveng lo, in bĕ hil gevang huk vu yi. Om hil gaĕo arĕ jak na vavunĕ rot, geniweĕk gĕp vu yi degwata los degwata. Yĕnon.

⁷ Ham gwengĕ rĕ! Rĕk nam los beggob,
lob mehĕnon pin mĕm yĕ rĕk degelĕ jak malaj.
Alam sĕn degelu yi rak kele los detul brĕm ya yi lo,
og rĕk degelĕ yi geving.
Lob mehĕnon pin vu dob rĕk deketul newaj
gedengu rot in yi.

Ēĕ-ĕ, sĕnĕ rĕk anon jak yĕnon rot.

⁸ In Mehĕbĕp Anutu nĕr bĕ, “Yik sengo hevong bengaa pin anon rak vu muginsĕn, log sĕk semu ngaa pin benivesa jak vu tamusĕn.” Yik yi sĕnĕ sĕn yĕ nedo vu gwĕbeng, geyĕ nedo vu nyĕdahis, gerĕk nam vu tamusĕn lo. Nĕr nebĕ sĕnĕ, in niweĕk pin neggĕp vu yi.

Jon Lĕ Yesu Rak Mala

⁹ Sa Jon sĕn ham arimin sa, in Yesu yi alam sa ving ham lo. Sa nehako maggin ving ham, lob setu Anutu yi alam ving ham. Lob hil pin nare niweĕk lok ti benekerĕ maggin. Senĕr Anutu yi gagek rangah, log senĕr Yesu yi Bengĕ Nivesa rangah ving. Senĕr nebĕ sĕnĕ, lob deruuk sa bedevong besevam nado kedu loo vuheng sĕn Patmos agi. ¹⁰ Lob lok Mehĕbĕp yi buk sĕn Soda lo, lob Anon Vabuung yam ggĕrin sa rot. Lob sa hangĕ mehĕti aye yam niweĕk ggĕp sa demig nebĕ sĕn avuuk ti, ¹¹ benĕr bĕ, “Ngaa pin sĕn gelĕ agi, og gekwevu dok na kapiya begwevong na vu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu. Gwevong na vu Ēpesus, gena vu Smurna ga, na vu Pergamum ga, na vu Tuatira ga, na vu Sardis ga, na vu Piladelpia ga, na vu Laodisea.”

¹² Lob sehĕrin yah in bĕ galĕ mehĕ sĕn nenĕr gagek vu sa agi, lok tum sa halĕ ram sĕn desemu rak goor lo nemadvahi-bevidek-luu medo netum. ¹³ Lob sa halĕ mehĕti nare lok ram saga vuheng atov. Ni nebĕ Mehĕnon Nalu, gerĕp tob adingsekĕ beggĕrin vaha, log vaku kabi goor lok newa. ¹⁴ Log

yu og yu viis yō ni veroo rot nebē ahōk niviiis, genebē beggob veroo, log mala gahis netum nebē nengwah leleksēn. ¹⁵ Log vaha nepelibin nebē braas, lob malangeri beniḱapiik rot. Log sa hango aye nebē lubek bōpata dedun. ¹⁶ Nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḱ nema vesa. Gepaēp-yu-anil nevu vahi vahi ti, benevu rot bevare nesoo loḱ avi. Log mala netum nebē sēn hes netum niwēēk rot lo.

¹⁷ Sa halē yi, lob sediik besevēs beheto nahēp loḱ vaha nebē sēn heljēng ti. Loḱ bē nema vesa raḱ sa genēr bē, “Su gēgōneng! Sa mehō muginsēn los mehō tamusēn yōnon rot. ¹⁸ Sa nado malag-tumsēn. Wirek sediik, rēḱ gwelē! Gwēbeng sa nado malag-tumsēn degwata los degwata. Lob kii diiḱsēn-yi los Nyēg-Nipaya-yi neggēp vu sa besetu ala menehegin. ¹⁹ Om kwevu ngaa pin sēn gelē ggovek lo, los ngaa sēn genelē gwēbeng agi, gengaa sēn vongin berup agi geving. ²⁰ Gelē betuheng nemadvahi-bevidek-luu sēn nedo loḱ sa nemag vesa lo, los gelē ram goor nemadvahi-bevidek-luu sagi, og sēnēḱ tahutahu mu bedegwa nebē sēnē: Betuheng nemadvahi-bevidek-luu sēnē tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu hir angēr. Log ram nemadvahi-bevidek-luu sēnē, og yiḱ tahu Kerisi-yi-alam yu nemadvahi-bevidek-luu.”

2

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sēn denedo Epesus agu hir angēr nabē:

Mehō sēn nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḱ nema vesa, gevare neyoh ram goor nemadvahi-bevidek-luu vuheng atov agi lo, vong gagek sēnē yōk vu hong bē: ² Serak aggata pin sēn genesepa loḱ lo ni. Geserak hong huk niwēēk sēn genevong vu sa lo ni. Geserak ni bē nim wēēk bekwerē vanē los kwam vesa, genim nelēlin alam nij paya. Log alam vahi denēr vu hong bē, ‘He alam sinarē ving’, rēḱ mu sir sagak sa sinarē yōnon rē. Rēḱ ngo geseggi hir gagek begetōḱ raḱ hir ngaa sēn denevong lo degwa bē sir alam tetuhinsēn mu. ³ Alam denelē bē genesepa loḱ sa arēg, lob denevong paya vu hong. Rēḱ mu ngo genare niwēēk begenekwerē maggin gesu nim tebō nerak rē. Besēnēḱ serak ni. ⁴ Rēḱ mu sa gagek ti neggēp raḱ hong nebē: Wirek sēn nahēn genevong ving mewis lo, og ahēm neving sa pangsēn, gaḱ gwēbeng og ma! ⁵ Wirek og genevong ngaa nivesa, rēḱ gevu aggata saga ya gegeya gevēs. Om kwam bo nah aggata sēn genevong wirek lo begegwerin hong, log gwevong ngaa nabē sēn gevong muginsēn lo. Gaḱ nabē su gegwērin hong rē genama, og sēḱ natōḱ nōk vu hong besebo hong ram vēr. ⁶ Rēḱ mu huk nivesa ti sēnē nahēn neggēp vu hong: Genelē Nikolas yi alam hir ngaa nipaya sēn denesepa loḱ lo paya. Lob yiḱ sa nehalē hir aggata saga paya ving nebē saga.

⁷ Nebē saga, om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam lo megero! Mehōti sēn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og sēḱ ngoḱekin yi bega kele sēn gevong behil medo malad-tumsēn lo anon. Kele sēn nare loḱ Anutu yi huk anon lo.”

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Smurna

⁸ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Smurna hir angēr nabē:

Mehō muginsēn los mehō tamusēn sēn diik wirek rēḱ gwēbeng nedo mala-tumsēn ggōkin lo vong gagek sēnē yōk vu hong bē: ⁹ Serak maggin los nivanē sēn netōḱ vu hong lo ni, beserak ni ving bē devasap hōm ngaa-dob-yi rot gegenedo paya yōnon. Rēḱ mu hong ngaa-yagek-yi ngahisekē neggēp! Log serak gagek sēn alam la denenēr pelē raḱ hong lo ni. Alam

sënë denenër sir bë sir degwa vu Yuda. Rêk mu su degwaj vu Yuda yõnon rē, gaḵ Satan yõ yi alam sir. ¹⁰ Nahub teka rē, loḵ ham rêk gweḵo vanē, rêk mu ham su newamin jaḵ in ngaa saga. Ham gwengō rē! Satan rêk naduu ham la na ḵarabun in seggi ham. Lob ham rêk gweḵo maggin los vanē noh vu buk nemaḵluho. Rêk mu ngo gwevong geving rot, bona berup doḵ buk sēn ḡenadiiḵ lo, lob mēm sēḵ gevang madub nivesa vu hong. Madub saga og yiḵ sēn ḡemedo malam-tumsēn degwata lo.

¹¹ Nebē saga, om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gageḵ sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi! Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og diiḵsēn sēn netu luu lo su rêk natōḵ vu yi rē, gaḵ rêk nama verōḵ yi!”

Yesu Nēr Gageḵ Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Pergamum

¹² “Log kwevu gageḵ na vu Kerisi-yi-alam sēn denedo Pergamum agu hir angēr nabē:

Mehō sēn paēp-yu-anil benevu malangeri genevu vahi vahi bevare nesoo loḵ avi lo, vong gageḵ sēnē yōḵ vu hong bē: ¹³ Serāḵ hong nyēḡ ni bë Satan tu mehō-los-bengō benevong yi huk loḵ. Rêk ḡenejom sarēḡ ahon niwēēḵ gayom neyam timu vu sa, gesu genelāḵ sarēḡ vun rē. Yõnon, wireḵ og Antipas nenēr sa gageḵ rangāḵ benedo ving ham. Yõ nesepa loḵ sayēḡ yõnon rot. Lob desis yi mediḵ loḵ hong nyēḡ sēn Satan tu mehō-los-bengō benevong yi huk loḵ lo. Log loḵ buk sēnē ving, og su ḡelāḵ sarēḡ vun rē. ¹⁴ Rêk mu sa gageḵ la neggēp raḵ hong bē: Hong mehō la vu Pergamum denejom Balaam yi aggata ahon niwēēḵ. Balaam yi aggata lo nebē sēnē: Tato aggata-tetuhinsēn-yi vu Balak in bë tetuhin alam Israel begevong bengaa nipaya kepē sir. Lob Balak vong balam Israel degga reggu sēn alam vahi denesis medetung tu seriveng vu anutu-kuungsēn lo, gevang bedenevong baggēb ving. ¹⁵ Log yiḵ hong alam la ving denejom Nikolas yi alam hir gageḵ nipaya ahon niwēēḵ rot. ¹⁶ Om gegwēr in hong. Gaḵ nabē nama, og teka rêk sa hevongin nōḵ vu hong begevong begō vu alam nijpaya saga jaḵ paēp-yu-anil sēn vare nesoo loḵ savig agi.

¹⁷ Om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gageḵ sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi megero! Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sēḵ bo nos-yageḵ-yi sēn nahēn neggēp vunsēn gwēbeng agi vu yi, log sebo ḡelōng veroo ti vu yi. Sa kevu ggev mewis raḵ ḡelōng sēnē, lob mehō ngwē su rêk jaḵ ggev sēnē ni rē. Gaḵ yiḵ mehōti sēn rêk ḡeḵo ḡelōng lo yõ timu rêk jaḵ ni.”

Yesu Nēr Gageḵ Raḵ Kerisi-yi-alam Vu Tuatira

¹⁸ “Log kwevu gageḵ na vu Kerisi-yi-alam vu Tuatira hir angēr nabē:

Mehō sēn mala ḡahis netum niwēēḵ ata nebē nengwah leleḵsēn, gevaha nebē braas beyō medo nepelibin lo vong gageḵ sēnē yōḵ vu hong bē: ¹⁹ Serāḵ ngaa pin sēn genevong lo ni. Serāḵ ni bë ahēm neving alam, log ayom neyam timu vu sa, gegenevong huk pin in bë doḵ vu mehõnon. Serāḵ ni bë ḡenare niwēēḵ in maggin pin sēn netōḵ vu hong lo. Serāḵ aggata sēn ḡenesepa loḵ mugin lo ni bë nivesa. Log sēn gwēbeng agi, og nivesa raḵ ya verōḵ yi rot. ²⁰ Rêk mu sa gageḵ sēnē neggēp raḵ hong bē: Genevong bavēḵ ti nebē Yesebel nedo ving hong. Avēḵ sēnē nenēr bë yi avēḵ-nenēr-ḡageḵ-rangāḵsēn, rêk mu ma ḡenetahu sa hur lo bë desepa doḵ baggēb, degeda reggu sēn denetung netu seriveng vu anutu-kuungsēn lo. Lob netetuhin sir raḵ ngaa nebē sēnē. ²¹ Rêk sa hevongin bë ḡerin yi, om sēn sa nehālē yi mu ḡenedo buk la, rêk ma ḡenilēl bë su ḡerin yi begeruu demi vu yi baggēb sēnē rē. ²² Om gwengō rē! Sēḵ gevang bavēḵ sēnē navi ḡesang rot, log ni jaḵ

böpata bena megëp jak yi reek hus ading rot. Log maluh lo sën denevong baggëb vu yi lo, nabë su degërin sir bedegeruu demij vu ngaa sën avëh nevong lo rë, og sëk bo vanë böpata los maggin vu sir. ²³ Log sengis nalu lo medenadiik geving. Sëk gevong nabë sënë, lob mëm Kerisi-yi-alam pin rëk dejak ni nabë sa neseggi mehönon pin kwaj los ayoj menehero. Gedejak ni nabë sëk bo nyëvewen dok nah vu ham ti ti lo niröp noh vu ngaa sën ham nevong lo. ²⁴ Rëk gwëbeng sa bë nanër vu ham Tuatira vahi sën ham su nesepa lok gagek nipaya agi rë lo nabë: Ham su nesepa lok rë geham su kwamin netök rak ngaa sën denenër bë Satan yi gagek vunsën los degwa lo rë, om sa su rëk gevong huk böp ngwë vu ham rë. ²⁵ Rëk ngaa nivesa pin sën ham nejom lo, og ham ngo najom ahon niwëek rot bena berup dok buk sën sa natök nom lo.

²⁶ Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, gesepa dok sa aggata rot bena berup dok sën yi buk nama na lo, og sëk gevong arë böp vu yi benatu alam-yu-ngwë alaj—

²⁷ ‘Lob rëk najom aën dus ti begegïn sir jak

nabë sën mehöti sis dëg sogek lob puvïn teka teka.’

Huk sën sevo vu yi agi, og yik nebë huk sën Amag vo vu sa in bë sa gegïn mehönon lo. ²⁸ Lob sëk bo betuheng Majelëë vu yi, ²⁹ om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!’

3

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Sardis

¹ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sën denedo Sardis agu hir angër nabë:

Mehö sën ko Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu, gejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu lok nema lo vong gagek sënë yök vu hong bë: Seraq ngaa pin sën genevong lo ni. Denenër hong bë: ‘Kerisi-yi-alam yu ti sënë nedo mala-tumsën’, rëk ma gegetu heljäng rak. ² Om kwedi jak bemalam natum! Hong aggata pin sën nahën neggëp bevongïn nadiik na lo, og gebo gadu dok. In ngaa pin sën genevong lo, og sa su halë ti meneggëp niröp rot vu sa Anutu mala rë. ³ Wirek gengo Bengö Nivesa sënë, lob geko yök vu hong ggovek ya los kwam vesa. Om kwam bo nah gökin megenajom gagek saga ahon begegwërin hong. Nabë su kwedi malam natum rë, og sa hevongïn natök nök vu hong nabë alam sën deneyök hodek lo, log hong rëk dugin buk sën sëk natök nök vu hong lo. ⁴ Rëk mu hong alam Sardis la, og yö denahën denedo gesu denevong behir tob ningöhek nerak rë. Om sir sënë rëk dejöp tob veroo mewis behë los ana dok ti, in sir alam yohvu.

⁵ Nabë mehöti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sëk jöp tob veroo nabë sënë dok yi, log sa su rëk jesöö arë na dok kapiya-mala-tumsën-yi rë. Gaq sëk nanër arë rangah jak Amag losho yi angër lo malaj. ⁶ Om nabë mehöti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!’

Yesu Nër Gagek Rak Kerisi-yi-alam Vu Piladelpia

⁷ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Piladelpia hir angër nabë:

Mehö vabuung sogek, sën nevong yoh vu yi gagek besu netetuhin rë lo, negïn Davit yi kii sën Yerusalem mewis yi lo. Lob netahinin reping, gemehöti su yoh vu bë behii nah rë. Log nevehii reping, lob mehöti su yoh vu bë tahinin gökin rë. Mehö sënë vong gagek yök vu hong bë: ⁸ Seraq

ngaa pin sĕn genevong lo ni. Om gwelĕ rĕ. Sa hebĕ veluung avi meggĕp netōk loĕ malam, lob mehōti su yoh vu bĕ rĕk behii nah rĕ. Seraĕ ni bĕ nim wĕĕk teka mu, rĕk genesepa lok sa gāgĕk, gesu genelah sarĕg vun rĕ. ⁹ Log gerak alam sĕn Satan yi alam sir agi nij bĕ denenĕr sir bĕ sireĕk alam Yuda. Rĕk mu ma! Sir su Yuda rĕ. Gaĕk sir alam gāgĕk tetuhinsĕn. Om gwengo rĕ! Sĕk ġevong balam saga nam depetev medegĕp doĕk malam, log dejak ni nabĕ sahĕg neving hong. ¹⁰ Ngo genesepa loĕ sa gāgĕk, lob ngo genare niwĕĕk in ngaa maggin pin sĕn netōk vu hong lo. Nebĕ saga, om sengo rĕk malagin hong rot, lob seggisĕn sĕn rĕk berup beseggi alam pin noh vu dob pin lo su rĕk natōk vu hong rĕ. ¹¹ Sĕk natōk nōk vu hong pevis. Om ngaa sĕn geko vorot lo, og ngo pasang genapiik vu niwĕĕk. In tum rĕk degeĕko hong madub-kesuusĕn-yi vĕr medebo vu mehō gwĕ.

¹² Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk barah yi nabĕ mudeng in gadu sa Anutu yi dub vabuung ahon. Lob su rĕk gevuu dub vabuung gegeto menah dobnĕ gōkin rĕ. Gaĕk rĕk nama verōk yi. Sĕk ĕevu sa Anutu arĕ jaĕ yi, los sa ĕevu sa Anutu yi nyĕg arĕ jaĕ yi. Nyĕg bōp sagi og yiĕ Yerusalem mewis sĕn sa Anutu rĕk ġevong megevuu yaĕk geduĕk nam lo. Log sĕk ĕevu sengo arĕg mewis jaĕ yi ġeving. ¹³ Om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og ġengo gāgĕk sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nĕr Gagek Raĕ Kerisi-yi-alam Vu Laodisea

¹⁴ “Log kwevu gāgĕk na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea hir angĕr nabĕ:

Mehō gāgĕk anon degwa sĕn nenĕr Anutu yi gāgĕk pin nirōp los nenĕr gāgĕk yōnon mu yoh vu buk pin lo vong gāgĕk sĕnĕ yōk vu hong. Ngaa pin sĕn Anutu tung lo degwa yi, benĕr bĕ: ¹⁵ Seraĕ ngaa pin sĕn genevong lo ni. Seraĕ nim bĕ su ayom nikul* rĕ, gesu ayom niĕerus rĕ. Gaĕk bĕ mĕm ngo gemedo nikul ma gemedo niĕerus los dahis og mĕm! ¹⁶ Rĕk ma ġegenedo vuheng atov, ġeyiĕ ayom niĕerus mahen teka mu. Gaĕk su ayom niĕerus rot rĕ, gesu ayom nikul rot rĕ. Om sĕk namuteĕk hong nom in avig. ¹⁷ Log ġenenĕr nebĕ sĕnĕ, ‘Sa monĕ ngahiseĕkĕ, gesa ngaa ngaa ngahiseĕkĕ nedo. Sa su narak vu in ngaa ti rĕ.’ Rĕk mu ma, ġegenedo paya verōk yi, beyoh vu bĕ alam kwaj paya in hong. Gerak vu in nġaanon rot, ġemalam ĕenod, ġegenedo ahĕm tōksĕn, ġengo ġenedo dug dug in hong. ¹⁸ Nebĕ saga, om sebo kwa sĕnĕ vu hong: Maĕ mĕm ġebaġo goor sĕn nengwah gga lob tu mewis bemalangeri rak lo vu sa, lob mĕm rĕk ġegorek nġaanon-yaĕk-yi. Log ġebaġo tob veroo vu sa in kwebu navim jaĕ, in su ahĕm natōk vu alam benim namum. ġebaġo marasin vu sa in ġwetung doĕk malam, in malam natum begwelĕ nyĕg. ¹⁹ Nabĕ sahĕg neving alam, og sa navo gāgĕk rak sir benesesor hir aggata. Om kwam bo hong beġegwĕrin hong yōnon. ²⁰ Gwelĕ! Sa nare bayĕg neraĕk ġenavoseĕ, om nabĕ mehōti ġengo sayĕg betateĕkin ayo, og sĕk doĕk na vu yi bemedo ġeving yi. Lob sĕk ga nos ġeving yi, ġega nos ġeving sa.

²¹ Nabĕ mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sĕk ngogĕkin yi bemedo ġeving sa jaĕ sa sĕa-los-arĕ, nabĕ sĕn sa kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin wirek, lob sa nado ving Amag rak yi sĕa-los-arĕ agi. ²² Om nabĕ mehōti nenga neggĕp, og ġengo gāgĕk sĕn Anon Vabuung nĕr vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

* **3:15:** Sĕn nĕr bĕ ayoj su nikul gesu niĕerus rĕ lo, og nĕr bĕ su denelĕĕin Kerisi ya yōnon rĕ, gesu denepiik vu yi yōnon rĕ, gaĕk denedo vuheng atov.

4

Denedudek Vu Anutu Vu Yagek

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ veluung avi ti ggĕp netōk vu yagek. Lob mehōti sĕn sa hangō aye wirek nebĕ avuuk nesu lo nĕr vu sa ggōkin bĕ, “Gejak nam vavunĕ sĕnĕ rĕ, loĵ mĕm sĕk tato ngaa pin sĕn rĕk natōk nam vu tamusĕn lo vu hong.” ² Lob Anon Vabuung verup ggĕrin sa niwĕĕk avuti, lob sa halĕ sĕa-los-arĕ ti nedo yagek, lob Mehō lo rak nedo sĕa sĕnĕ. ³ Sa halĕ Mehō sĕn nedo rak sĕa agi ni nebĕ gelōng sekwahek veroo malangeri los gelōng kōk rubi, log marubggii ti varah tetup loĵ yi sĕa, lob sa halĕ gemedo nepelibin nebĕ gelōng nimewis emeral. ⁴ Log sĕa-los-arĕ mehōdahis-bevidek-lubeluu nedo tetup loĵ sĕa-los-arĕ bōp sĕnĕ, lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu rak denedo sĕa sagi. Ggev lo sĕnĕ derōp tob veroo, gedetung madub goor rak yuj. ⁵ Davĕs nevĕr rak sĕa-los-arĕ sĕnĕ menejĕh ya, log dedun nerak, gevakuvek netetap. Log detaggi dee nemadvahi-bevidek-luu mevare denetum loĵ sĕa sĕnĕ mala. Nengwah sĕnĕ og yik Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu. ⁶ Log ngaa ti nebĕ loo benedo loĵ sĕa-los-arĕ sĕnĕ mala. Ni nebĕ garas malangeri sogek sĕn denenĕr arĕ nebĕ kristel lo bemala rangah rot.

Log ngaa lubeluu denedo malaj-tumsĕn medenedo loĵ vuheng, lob detetup loĵ sĕa-los-arĕ sĕnĕ medenare, gemalaj gahis ngahisekĕ vunin malaj los yuj gemu. ⁷ Ngaa sĕn nedo mala-tumsĕn netu muginsĕn ni nebĕ reggu bōp layon. Log ngaa sĕn netu luu ni nebĕ burmakau maluh bōp ti. Log ngaa sĕn netu lōō mala nebĕ mehōnon. Log ngaa netu lubeluu ni nebĕ tug bōpata sĕn nevĕng vavunĕ lo. ⁸ Ngaa lubeluu sĕn denedo malaj vesa lo banisej nemadvahi bevidek ti ti yoh vu sir. Log malaj gahis ngahisekĕ nedo ggĕrin anoj pin gebanisej pin ving. Lob denevong raro buk gerangah bĕ:

“Niwĕĕk pin neggĕp vu Mehōbōp Anutu. Yi mehō vabuung, yi mehō vabuung, yi mehō vabuung. Yō nedo wirek, benedo gwĕbeng, gerĕk nam.” Gesu denesewah rĕ. ⁹ Ngaa la sĕn denedo malaj-tumsĕn agi, denenĕr Mehō sĕn nedo rak sĕa-los-arĕ benedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo rangah. Log deneko arĕ rak, gedenepisek in yi, gayoj netee yi vu yi. Log yoh vu buk, og yik ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi denevong raro nebĕ sĕnĕ. ¹⁰ Lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sĕn denepetev medeneggĕp lok Mehō sĕn nedo rak sĕa lo mala medeneko yi rak. In Mehō sĕnĕ nedo degwata los degwata. ¹¹ Log denetĕ hir madub goor ya meto nedo loĵ mala, gedenenĕr bĕ:

“Oo Mehōbōp, he Anutu hong.
Geyoh vu rot bĕ alam pin denanĕr nim wĕĕk rangah,
 los degeko arĕm jak,
 gedegurek nim wĕĕk babu.
In ngo getung ngaa pin.
Ngo getung ngaa yoh vu kwam,
 lob anon rak,
 lob ngaa pin sagi nedo rot begwĕbeng.”

5

Jon Lĕ Kapiya Ti Sĕn Dejegwi Rak Kele Nikegwi Bemir Rot*

¹ Log sa halĕ Mehō sĕn nedo rak sĕa-los-arĕ lo jom kapiya ti loĵ nema vesa, begagek neggĕp rak vahi vahi. Log devevir bedemir rak kele nikegwi* loĵ len nemadvahi-bevidek-luu, bekanak rak neggĕp kele nikegwi*. ² Log sa halĕ angĕr los niwĕĕk ti genetahi bōpata bĕ, “Mehō re yō nivesa rot, beyoh vu bĕ napuvin kele nikegwi* in kapiya sĕn agi gegepuh-a?” ³ Rĕk mehō ti su nivesa

menedo yagek, ma nedo dob, ma nedo dob gebinē, in bē gepuh ƙapiya sēnē benatevin rē. ⁴ Sa halē gesu detōƙ vu mehōti beyoh vu bē gepuh ƙapiya sēnē genatevin rē. Lob sayoƙ maggin besesu rot. ⁵ Rēƙ ggev ti nēr vu sa bē, “Su gengu! Gaƙ gwengo rē! Reggu bōp layon sēn yi degwa vu Yuda geverup lok Davit-yi-mewis nebē sēn meƙen neggol loƙ kele degwa lo nedo. Mehōti sēnē kesuu Satan los nƙaa dob yi pin. Om yi sēnē yoh vu bē rēƙ napuvin ƙele niƙewi* nemadvahi-bevidek-luu sagi na in ƙapiya sēnē gegepuh.”

Jon Lē Sipsip Nalu

⁶ Log sa halē Sipsip Nalu ti nare, rēƙ ni nebē sēn desis mediik tu seriveng. Nare loƙ sēa-los-arē sēnē gengaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi lošo alam ggev lo vuheng atov. Vis nemadvahi-bevidek-luu, gemala gahis nemadvahi-bevidek-luu. Mala gahis sagi og yiƙ Anutu yi nƙaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sēn Anutu vong sir ya meyoh vu dob pin lo. ⁷ Lob mēm Sipsip Nalu sēnē ya meƙo ƙapiya sēnē loƙ Mehō sēn nedo raƙ sēa-los-arē lo nema vesa. ⁸ Ko ƙapiya sēnē ggovek ya, log nƙaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi lošo alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sēnē depetev medeneggēp loƙ Sipsip Nalu mala. Alam ggev pin deƙo nƙaa-sengii-yi ni nebē gita, los gabum goor yoh vu sir pin. Log kabanƙ reggu nivesa pup gabum pin ayoj. Yiƙ sēnēƙ Anutu-yi-alam hir jomraƙsēn. ⁹ Log devong raro mewis ti nebē:

“Geyoh vu rot bē gweko ƙapiya
 begenapuvin ƙele niƙewi* sēn neggērin lo.
 In desis hong megediik tu seriveng,
 lob gebaƙo mehōnon yom vu Anutu raƙ nim ƙōƙ.
 Yōnon, gebaƙo alam loƙ mehōnon degwaj pin,
 geloƙ ayej ti ti pin,
 geloƙ dob ti ti pin.”

¹⁰ Gegevong bedetu hil Anutu-yi-alam-deneƙo-seriveng
 los detu yi alam-los-bengōj
 in denatu ala bedegegin dob.”

Deƙo Sipsip Nalu Arē Rak

¹¹ Log sa malag yah nelē, lob sa hanƙo angēr nƙahiseƙē rot ayej. Sir nƙahiseƙē rot nebē sēn andet milion (100,000,000) gengahiseƙē rot rak neggēp mehōmehō medenare tetup sēa-los-arē sēnē gengaa la sēn denedo malaj-tumsēn lo los alam ggev. ¹² Log devong raro bōpata bē:

“Sipsip Nalu sēn desis mediik tu seriveng lo,
 yoh vu rot bē geƙo arē bōpata rot,
 gengaa nivesa vesa pin, gekwa nivesa, geniweēƙ bōpata.
 Yi yō yoh vu rot bē mehōnon pin degeƙo arē jaƙ,
 gedenanēr niweēƙ los arē bōpata rangah,
 gednapisek in yi.”

¹³ Log sa hanƙo nƙaa aggagga pin sēn Anutu tung lo ayej raƙ ving. Nƙaa sēn denevēng ggēg yagek babu lo, gengaa sēn deneyoh dob lo, gengaa sēn deneggevek dob gebinē lo, gengaa sēn deneggēp loƙ loo lo, bayej raƙ medenēr bē:

“Mehō sēn nedo raƙ sēa-los-arē lo luho Sipsip Nalu,
 hil gaƙo luho arēj jaƙ na vavunē, barēj bōp rot,
 genij ƙapiik los nij weēƙ gēp degwata los degwata!”

¹⁴ Log nƙaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo deyoƙekin bē, “Yōnon!” Lob alam ggev depetev medeneggēp loƙ luho malaj medeneƙo arēj raƙ.

6

Sipsip Nalu Puvin Kele Niķegwi Nemadvahi-bevidek-ti Vēr In Ķapiya*

¹ Log sa halē Sipsip nalu nejom Ķapiya sēn kele niķegwi* nemadvahi-bevidek-luu jegwi ahon lo, lob puvin ti ya. Lob sa hango ņгаа sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vengwēng, lob aye vong bē vaķuvek tetap, benēr bē, “Genam!” ² Log sa malag yah loķ pevis besa halē hoos veroo ti, lob mehōti sēn rak nedo lo ķo vasōl. Detung madub ti ni nebē madub sēn denevong vu alam sēn denevong begō medenekesuu lo rak yi. Log ya rak, lob vong begō mekesuu, lob yō arē in bē kesuu begō ngahiseķē.

³ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sēn netu luu lo, lob sa hango ņгаа sēn denedo malaj-tumsēn lo ngwē sēn netu luu lo nēr bē, “Genam!” ⁴ Lob hoos ngwē verup beniviis ķōk. Lob mehō sēn rak nedo lo ķo niwēēk bōpata rot in bē geko mamer vēr in alam vu dob gedengis sir vewen vewen medenadiiķ. Nebē sēnē om devo paēp-yu-anil bōpata ti vu yi in bē gevong huk sēnē.

⁵ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* ngwē sēn netu lōō lo, lob sa hango ņгаа sēn denedo malaj-tumsēn lo ti sēn netu lōō lo nēr bē, “Genam!” Lob sa malag yah loķ pevis besa halē hoos veriik ti. Lob mehō sēn rak nedo lo ķo ņгаа veviisēn sēn hil galē maggin jaķ lo ti loķ nema. ⁶ Lob sa hango gageķ ti yam loķ ņгаа lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn agi vuheng benēr bē, “Gebago alam hir huk jaķ nos yō meris mu. Gwevong nos wit* dēg mahen teka sēn noh vu buk timu lo doķ nah hir huk buk timu yi. Log gwevong nos barli* dēg mahen teka lōō mu doķ nah hir huk buk timu yi. Rēķ mu su gebasap wēl* sēn denevesi nos rak lo los wain!”

⁷ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sēn netu lubeluu lo, lob sa hango ņгаа sēn denedo malaj-tumsēn lo ti sēn netu lubeluu lo nēr bē, “Genam!”

⁸ Log sa malag yah, lob sa pevis behalē hoos nisangsang ti. Log mehō sēn rak nedo lo arē nebē Diiķsēn. Lob Alam-diiķsēn-hir-nyēg ketivin yi beneyam. Lob luho deķo nij wēēk bōpata rot yoh vu bē debasuh alam vu dob na yu lubeluu bedengis yu ti. Luho rēķ dengis sir jaķ begō medenadiiķ, gejaķ meyip, gejaķ niraksēn aggagga, gejaķ reggu bemēn aggagga.

⁹ Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sēn netu nemadvahi lo, loķ sa halē alam heljēng la anoj nedo Anutu yi jepō degwa. Alam sēnē dejom Anutu yi gageķ ahon niwēēk wirek bedenēnēr rangah, lob alam sēn denelē sir paya lo desis sir medediik. ¹⁰ Lob anoj sēnē denēr bōpata ya bē, “Oo Mehōbōp sēn getu he alamin lo, genedo vabuung, gehong aggata pin nirōp rot! Nangēreķ rēķ mēm gwevong gageķ vu mehōnon pin sēn denedo vu dob agi begebo doķ nah he nimin ķōķ vu sir-a?” ¹¹ Loķ devo tob veroo ading loķ yah sir ti ti, log denēr vu sir bē, “Ham najom ham ahon bemedo dus teka geving rē. Gedengis ham vahi sēn yik ham nevong huk timu lo los ham arimin sēn Kerisi-yi-alam lo vahi geving nabē sēn desis ham agi. Balam sēn Anutu ggooin sir rak lo pin degoveķ na rē. Loķ mēm Anutu rēķ bo doķ nah ham nimin ķōķ.”

¹² Log Sipsip Nalu puvin kele niķegwi* sēn netu nemadvahi-bevidek-ti lo, lob sa malag yah loķ sa halē gejemapi bōpata ggee rak dob. Log hes ggēr in yi bemalakeņu rak nebē sēn tob veriik. Log kwev mala ķōķ loķ los dahis nebē hil nid ķōķ. ¹³ Log betuheng vu yageķ depelubin medeyam dob nebē sēn sang neggee rak kele banon nerurin to lo. ¹⁴ Log yageķ mala maya nebē sēn devevir kanyē in denaduu na. Log ķedu pin los ķedu loo vuheng devuu bej gedesejun medeneya. ¹⁵ Log alam-los-bengōj vu dob los alam bōp bōp, galam-begō-yi alaj sēn denegin sir lo, galam-los-bengōj ggoreksēn, galam los

* 6:6: Nos mahen ti nebē padi los wit, rēķ mu yō agga ngwē teka

nij wëek, galam pin sën alaj debago sir medetu hir ngaa meris lo, galam pin sën yō denegin sir lo, og sir pin devun sir medenedo loḵ waḵ jeggin jeggin vu dob gebinē, gedenedo loḵ pekē len loḵ ḵedu babuj. ¹⁶ Lob denetahi vu ḵedu pin los gelōng bē, “Ham kwedub benam jaḵ medo he begwērīn he in Mehō sën raḵ nedo sēa-los-arē agu luho Sipsip Nalu, in luho ahēj sengēn. ¹⁷ In luho hir buk bōpata sën ahēj sengēn medebo doḵ nah ngaa nipaya nyēwewen lo gwēbeng tōḵ yam ggovek ya, lob re yoh vu bē bare mekesuu ngaa sēnē?”

7

Anutu Yi Alam Israel 144,000 Rēḵ Demedo

¹ Ngaa pin sēnē ggovek, log sa halē angēr lubeluu denare loḵ dob nenga lubeluu, bevare denejom dob yi sang lubeluu ahon in bē su degevē dob, ma degevē loo, ma degevē kele rē. ² Log sa halē angēr ngwē vu sën hes mala neverup lo merak meyam. Ḷo Anutu sën nedo mala-tumsēn lo yi ḵanak sepa, log tahi ya niwēek vu angēr lubeluu sën deḵo niwēek bōpata rot in debasap dob los loo lo bē. ³ “Ham su pevis megwevong paya vu dob, ma loo geḵele lu ngaa rē. Gaḵ he gebē he Anutu yi ḵanak jaḵ yi hur lo dabaj namugin rē, loḵ mēm ham gwevong.” ⁴ Log sa hanḡo alam sën denēḵo ḵanak raḵ dabaj lo bē sir 144,000 deyam vu alam Israel degwaj pin.

⁵ Sir 12,000 vu Yuda yi mewis,
log sir 12,000 vu Ruben yi mewis,
log sir 12,000 vu Gat yi mewis,

⁶ log 12,000 vu Aser yi mewis,
log sir 12,000 vu Naptali yi mewis,
log sir 12,000 vu Manase yi mewis,

⁷ log sir 12,000 vu Simeon yi mewis,
log 12,000 vu Levi* yi mewis,
log sir 12,000 vu Isakar yi mewis,

⁸ log 12,000 vu Sebulun yi mewis,
log sir 12,000 vu Yosep yi mewis,
log sir 12,000 vu Benyamin yi mewis.

Besir pin deḵo Anutu yi ḵanak raḵ dabaj.

Alam Yu Bōpata Rot Dejom Raḵ Vu Anutu

⁹ Ngaa pin sēnē ggovek, log sa malag yah. Lob sa halē alam ngahiseḵē rot desupin sir medenedo, rēḵ mu mehōti su yoh vu bē natevin sir rē. Alam sēnē deyam vu mehōnon pin, gedeyam vu dob pin, gevu mehōnon degwaj ti ti lo pin, gevu ayej agga ti ti lo pin. Beyam denare sēa-los-arē mala ggēp Sipsip Nalu mala. Derōp tot veroo adingseḵē, gedēḵo ḵapah bēḵ ris loḵ nemaj, ¹⁰ gedereseeh rur bē:

“Hil gako Anutu sën nedo raḵ sēa-los-arē lo luho Sipsip Nalu arēj jaḵ.

In luho deḵo hil yom lob gwēbeng hil nado nivesa!”

¹¹ Log angēr pin denare tetup sēa-los-arē los alam ggev losho ngaa lubeluu sën denedo malaj-tumsēn lo ving. Lob depetev medeneggēp loḵ luho malaj bedebē dabaj raḵ dob gedeneḵo Anutu arē rak ¹² medenenēr bē:

“Yōnon rot!

Hil gako hil Anutu arē jaḵ,

bēhil nanēr niwēek los arē bōpata rangah!

Kwa nivesa pin neggēp vu yi,

lob hil kwad vesa vu yi behako arē raḵ!

Arē bōpata rot geyi Mehō niwēek ata,

gēngaa pin sēnē yō neggēp vu yi degwata los degwata!

Yönon rot!”

Alam Sën Hir Nivanë Maya Gwëbeng

¹³ Lob ggev ti loḵ tepëḵ vu sa bë, “Alam sën deröp tob veroo agi maḵ sir re lo? Deyam vu tena?” ¹⁴ Loḵ senër yah vu yi nebë sënë bë, “Sa Mehöböp, saḵ dugin. Gaḵ mu mëm hong mu ngo geraḵ ni.” Loḵ nër yom ggökin vu sa bë, “Alam sënë deḵo maggin los vanë böpata rëḵ denare nij wëëḵ, om deripeḵ hir tob loḵ Sipsip Nalu niḵöḵ beveroo rak. ¹⁵ Nebë sënë, om sën denare Anutu yi sëa-los-arë mala.

Lob denevong tavë vu yi buk gerangah loḵ yi dub vabuung. Gemehö sën nedo rak sëa-los-arë agi yö ti rëḵ medo geving sir megegin sir.

¹⁶ Su rëḵ denadiikahëj nah gökin rë, gesu rëḵ ayoj bev in bël nah gökin rë. Hes su rëḵ beek doḵ navij rë, gengaa ti su rëḵ bev jaḵ navij rë.

¹⁷ In Sipsip Nalu sën nedo rak sëa-los-arë lo rëḵ natu hir mehö sën malain sir, begeḵo sir na bël veyë bedenatum bël mala-tumsën-yi.

Log Anutu rëḵ jevu malaj bël, gesu rëḵ dengu nah gökin rë.”

8

Sipsip Nalu Puvin Kele Niḵegwi Sën Netu Nemadvahi-bevidek-luu*

¹ Log Sipsip Nalu puvin kele niḵegwi* sën netu nemadvahi bevidek luu lo, lob ngaa pin vu yaḵek deduj ma gesu denevongwëng rë yoh vu awa nyëngelë ma ngaa ti. ² Ggoveḵ loḵ sa halë angër nemadvahi-bevidek-luu denare ggëp Anutu mala, gedeneḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu loḵ nemaj yoh vu sir.

³ Log angër ti verup nare loḵ Anutu yi jepö degwa. Lob ḵo gabum goor gedevo kabang ngahiseḵë vu yi in besi seriveng bereggu nivesa berup na tagwaveḵ doḵ Anutu-yi-alam pin hir jomraksën. Besi seriveng jaḵ Anutu yi jepö sën desemu rak goor yö meris menare loḵ Anutu yi sëa-los-arë mala lo, in reggu na. ⁴ Lob kabang aru reggu nivesa sënë los Anutu-yi-alam hir jomraksën pin devo sir vër in angër nema, gedeya vavunë beya deverup Anutu mala. ⁵ Loḵ angër ḵo gabum-aru-reggu-nivesa-yi beḵo nengwah sën ggëp neleleḵ lo vu jepö bepup gabum, log të luk ya dob. Log pevis bevaḵuveḵ tetap bededun rak, lob davës vër meya, log jemapi ggee.

Angër Lubeluu Devë Avuuk

⁶ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën deḵo avuuk nemadvahi-bevidek-luu lo dero sir in bë degevē. ⁷ Lob angër muginsën vē yi avuuk, lob hob lulanon los nengwah sarömin yi ving köḵ bekeseḵ luk ya dob. Lob devo den loḵ dob los kele ya yu löö, lob nengwah gga dob yu ti, geḵele yu ti. Log vos ris ni mewis pin, og nengwah gga ving.

⁸ Log angër netu luu vē yi avuuk lob nengwah böp ti nebë sën ḵedu böp ti tum loḵ, beya meto meluḵ ya loo, lob vasuh loo ya löö. Ti köḵ rak nebë mehönon nij köḵ geluu denedo nivesa. ⁹ Lob ngaa malaj vesa pin sën deneggëp loḵ loo köḵ agi dediik geyu luu denedo nivesa. Log yaḵ pin ving nebë saga, yu ti ya devong paya geloo rehöö sir, geyu luu denedo nivesa.

¹⁰ Log angër sën netu löö lo vē yi avuuk, lob betuheng böpata ti tum loḵ meluḵ vu yaḵek meya betum nebë dee sën denetaggi lo, bevës meya. Lob vasuh bël pin vu dob ya yu löö. Vës meto meluḵ ya bël ata los bël veyë yu ti lob vong paya vu, geyu luu nahën denedo nivesa. ¹¹ Denenër betuheng sënë arë nebë Marasin Nimengëës, lob bël yu ti sagi ni mengëës rak. Lob alam ngahiseḵë sën denenum bël agi, og sis sir medediik ya.

¹² Log angër sên netu lubeluu lo vë yi avuuk, lob hes los kwev, gebetuheng pin devasuh sir ya len löö löö. Lob lej ti ti malaj kenu lok yoh vu sir gelej luu luu netum. Log devo den lok rangah ya löö ving. Lob len ti mala vahis lok ya verök yi gelen luu og rangah. Log buk len ti yik mala vahis lok nebë saga ving, gelen luu og betuheng los kwev denetum.

¹³ Log sa halë tug böpata ti nevëeng menyoh yagek babu. Lob sa hango ngeek bë, “Wöp-o! Wöp-o! Wöp-o! Gëpin alam sên denedo dob agi! In angër löö denahën bedenevongin bë degevë avuuk gemëm maggin natök nam vu mehõnon!”

9

Angër Netu Nemadvahi Vë Avuuk

¹ Angër netu nemadvahi vë yi avuuk, lob sa halë gebetuheng ti kehulek vu yagek metök meyam dob. Lob devo kii asoreng böpata sên adingsekë rot lo yi vu yi. ² Tahinin asoreng sênë, lob aru rak verup nebë sên nengwah böpata ti aru. Lob aru sên rak verup asoreng agi bom hes los nyëg bemala vahis lok.

³ Lob gab ngahisekë nebë sepaak devo sir vër in aru sênë gedeluk ya dob. Lob nij wëek nebë veveeyagek böp nij wëek medenevong rii rak mehõnon. ⁴ Rëk deko gagek bë su debasap vos ris ma ngaa nimevis aggagga sên nekip vu dob agi, ma kele ti rë. Gaḱ mëm dekevoh alam sên Anutu yi kanak su neggëp rak dabaj rë lo na, ⁵ gedebo vanë vu sir nabë sên veveeyagek böp. Denegga mehõnon medenevo vanë vu sir lo noh vu kwev nemadvahi, rëk mu su dengis mehõnon medenadiik. ⁶ Dok buk sênë og mehõnon rëk desero aggata diiksën yi, rëk nama gesu rëk denatök jak rë. Rëk ahëj geving nabë denadiik, rëk mu diiksën rëk beya in sir.

⁷ Sa halë sepaak lo nij nebë hoos sên denero in bë na degevong begö jak lo. Log detung ngaa ti nebë madub goor rak yuj, log malaj nebë mehõnon malaj.

⁸ Log yuj belek ading nebë avëh yuj, genevuj nebë reggu böp layon nevuj.

⁹ Log devanuh aën ahë petes ggërin newaj nebë kelenavi, gebanisej nekelö böpata nebë sên hoos denedadii karis ngahisekë medeneserög medeneya begö lo. ¹⁰ Log husej nebë veveeyagek hus. Lob hir begö sên degelu mehõnon jak lo neggëp husej, om rëk degelu mehõnon jak noh vu kwev nemadvahi benavij gesang böpata. ¹¹ Hir mehõ-los-begö og yik angër sên negin asoreng sên luk meya rot gahë degwa ma lo. Denenër angër sênë arë lok Hibru ayej bë Abadon, geGrik ayej nebë Apolyon. Log hil pekwë dok ayed nabë Mehõ-kevohsën-ngaa-pin.

¹² Maggin böp muginsën yi ggovek ya, geham gwengo rë! Maggin luu nahën neggëp bevongin natök nam.

Angër Netu Videk-ti Vë Avuuk

¹³ Log angër netu videk-ti vë yi avuuk, lob sa hango mehõti aye yam lok vis lubeluu sên denedo jepö goor nyëketu lubeluu benedo lok Anutu mala lo. ¹⁴ Benër yam vu angër sên nejom avuuk netu videk-ti lo bë, “Kwevelekin angër lubeluu sên deduu sir rak sêng medenedo bël ata Yupretis lo vër medena.” ¹⁵ Lob kevelekin angër lubeluu sênë vër in bë na debasuh mehõnon na yu löö, lob dengis yu ti medenadiik. Detung angër lo sênë wirek, bemedo denegin hes mala sênë los buk sênë, gekwev sênë, geyik ta sênë, in bë degevong hir huk sênë. ¹⁶ Lob sa hango bë hir alam-begö-yi sên denerak hoos lo sir yoh vu 200 milion. ¹⁷ Lob sa nig nebë sên sa pesep behalë hoos lo sênë los alam sên denerak lo. Deröp ngaa nebë kelenavi ggërin newaj, benikök nebë nengwah leleksën, geniraru nebë yagek, genisangsang nebë ahok kedë. Geyuj nebë reggu böp layon. Lob nengwah daggen los aru,

gegelōng salpa* sĕn netum lo, raḡ verup avij begelu yi meya. ¹⁸ Lob desis mehōnon sĕn devasuh raḡ yu lōō lo yu ti raḡ ngaa nipaya lōō sĕnĕ medediḡ. Yiḡ nengwah daggen los aru ga, gelōng salpa* sĕn tum berak deverup hoos avij lo. ¹⁹ Hoos sĕnĕ nij wĕĕk neggĕp ggĕp avij los husej. Husej nebĕ nyĕl geuy neggĕp medenegga mehōnon rak. ²⁰ Rĕḡ mu mehōnon vahi pin sĕn su dediḡ rak ngaa nipaya lōō agi rĕ lo, og su deggĕrin sir bederuu demij vu ngaa sĕn denesemu rak nemaj lo rĕ. Yōnon, su denevuu sĕn denedudek vu memō los anutu-kuungsĕn sĕn yō denesemu rak goor los seriva, gebraas los gelōng, gekele lo rĕ. Ngaa sĕnĕ su deyoh vu bĕ degelĕ nyĕg los degengo gagek, gedena rĕ. ²¹ Log mehōnon vahi sĕnĕ denesis mehō la medenediḡ, gedenevong parahek, gedenevong baggĕb, gedeneggodeḡ ngaa jeggĭn jeggĭn, rĕḡ su deggĕrin sir mederuu demij vu ngaa sĕnĕ ving rĕ.

10

Angĕr Vo Ḳapiya Mejon Gga

¹ Sĕnĕ ggovek, log sa halĕ angĕr niwĕĕk ata ti luḡ vu yagek meyam. Bom yi loḡ beggob, gemarubggii buu loḡ yu. Log mala netum nebĕ hes, gevaha netum nebĕ mudeng sĕn nengwah gga bemedo netum raḡ lo. ² Jom ḡapiya mahen teka loḡ nema, lob puh yi beneggĕp. Log varah vaha vesa raḡ loo gevaha kĕj nare raḡ dob. ³ Log vong aye bōpata nebĕ sĕn reggu bōp layon nengeek lo, log vakuvek nemadvahi-bevidek-luu detetap bedevengwĕng loḡ yō ayej. ⁴ Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sĕnĕ devengwĕng ggovek, lob sa hevongĭn bĕ kevu ayej sĕnĕ. Rĕḡ sa hango mehōti nĕr aye yam vu yagek bĕ, “Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sĕn detetap lo hir gagek, og genajom ahon meyō gĕp doḡ yum mu, gaḡ su gekwevu!”

⁵ Log angĕr sĕn sa halĕ genare raḡ loo los dob lo, varah nema vesa raḡ ya yagek, ⁶ genĕr yōnon vavunĕ raḡ Anutu sĕn nedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo arĕ. Yiḡ Anutu sĕnĕ sĕn tung yagek los ngaa pin sĕn denedo lok lo, getung dob los ngaa pin sĕn denedo lok lo, getung loo los ngaa pin sĕn deneggĕp lok lo. Log angĕr nĕr bĕ, “Buk vongĭn govek na pehi sĕnĕ. Anutu su rĕḡ gegĭn nah gōkin rĕ. ⁷ Gaḡ nabĕ angĕr netu nemadvahi-bevidek-luu gevĕ avuukḡaḡ gĕp hus baye jaḡ, og Anutu rĕḡ gevong beyi ngaa sĕn neggĕp vunsĕn wirek lo anon jaḡ. Nabĕ sĕn nĕr loḡ Bengō Nivesa sĕn vo vu yi hur-denenĕr-gagek-rangahsĕn lo wirek lo.”

⁸ Log mehō sĕn aye yam vu yagek mesa hango lo, nĕr vu sa ggōkin bĕ, “Gena gwĕko ḡapiya sĕn yō puh yi meneggĕp loḡ angĕr sĕn nare raḡ loo los dob lo nema.” ⁹ Lob seya vu angĕr mesenĕr vu bĕ, “Gebo ḡapiya mahen teka saga vu sa.” Loḡ nĕr vu sa bĕ, “Gwĕko nōk begegwa. Saga rĕḡ nengĕn rot vu avim nabĕ beggoh. Rĕḡ mu ahĕm kevus og rĕḡ mengĕĕs vu.” ¹⁰ Angĕr nĕr ggovek, log sa hako ḡapiya mahen teka sĕnĕ vĕr loḡ nema beha. Lob nengĕn rot lok savig nebĕ beggoh. Loḡ tum sa hengen ya, lob nimengĕĕs rot vu sahĕg kevus.

¹¹ Lob denĕr vu sa bĕ, “Genanĕr Anutu yi gagek rangah nah gōkin jaḡ ngaa sĕn rĕḡ natōḡ vu alam ngahiseḡĕ vu dob ngahiseḡĕ, gayej ngahiseḡĕ, gevu alam-los-bengōj ngahiseḡĕ geving lo.”

11

Mehō Luu Denĕr Gagek

¹ Devo ngesing ti ni nebĕ atoheng vu sa in bĕ sa tahōō ngaa jaḡ, gedenĕr vu sa bĕ, “Kwedi getahōō Anutu yi dub-vabuung-bōp ayo vabuung los jepō, gegenatevin alam sĕn denesupin sir loḡ lo geving. ² Rĕḡ mu dub-vabuung-bōp yi telig sĕn neyom dobnĕ lo, og su getahōō, gaḡ gwĕvuu menōk gĕp. In

telig saḡak alam dahis hir ngaa, om rĕk debarah vahaj doḡ nyĕḡ vabuung bōp Yerusalem na menoh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu. ³ Lob sĕk bo niwĕĕk bōpata rot vu mehō luu, gegevong luho na denanĕr sa ḡagak rangah. Luho rĕk degevenĕh bĕĕk nabĕ tob, in detato vu alam nabĕ degĕrin sir nah vu Anutu log denanĕr sa ḡagak rangah noh vu buk sĕn 1,260 agl.”

⁴ Luho nebĕ kele oliv* vaha luu. Log luho nebĕ ram luu bedenare loḡ alam pin vu dob hir Mehōbōp mala. ⁵ Nabĕ mehō la degevongin nabĕ degevong paya vu luho, og nengwah rĕk jaḡ berup luho avij bega sir sĕn denelĕ luho paya lo. Yōnon rot, mehōti bĕ gevongin nabĕ kevoh luho na, og rĕk nadiik jaḡ ngaa sĕnĕ. ⁶ Luho nij wĕĕk bōpata rot neggĕp beyoh vu bĕ degĕrin yaḡek gehob nama noh vu buk sĕn luho denanĕr Anutu yi ḡagak rangah lo. Log luho nij wĕĕk bōpata rot neggĕp beyoh vu bĕ depekwĕ bĕl pin natu kōk nabĕ mehōnon nij kōk, gedebasap alam vu dob jaḡ ngaa nipaya aggagga. Noh vu buk pin sĕn nabĕ luho kwaj bo nabĕ degevong lo, og luho deyoh vu bĕ degevong.

⁷ Luho degovek huk sĕn denanĕr Anutu yi ḡagak rangah agi na, log mĕm reggu bemĕn bōpata ti rĕk vu asoreng sĕn luḡ ya rot ḡahĕ degwa ma lo, mejak nam vavunĕ belōoho dengis sir. Lob rĕk kesuu luho bengis luho beluho denadiik. ⁸ Lob luho navij rĕk dok ḡĕp nyĕḡ bōp sĕn hil nepegginin ḡagak rak bĕ Sodom los Ejep lo yi aggata bōp. Yiḡ nyĕḡ bōp saga sĕn desis luho hir Mehōbōp rak kelepeko* lok wirek mediik lo. ⁹ Alam la rĕk vu navij agga ti ti pin, gevu mehōnon degwaj pin, gevu ayej agga ti ti pin, gevu dob pin, berĕk degelĕ luho nij hel ḡĕp noh vu buk lōo benyĕngelĕ. Log su rĕk dengogekin mehō la bededeek luho nij hel rĕ. ¹⁰ Lob alam vu dob sĕnĕ rĕk kwaj vesa in luho dediik, lob rĕk dedōo gedega nos bōp, gedeho kupeḡ nyĕmasĕn vu sir vewen vewen. In alam-denenĕr-ḡagak-rangahsĕn luu sĕnĕ denevo vanĕ pangsĕn rot vu alam pin vu dob wirek.

¹¹ Lob buk lōo benyĕngelĕ ggovek ya, loḡ Anutu vong saheng mala-tumsĕn-yi loḡ ya luho ayoj. Lob luho dekedĕ rak bedenare. Lob mehōnon sĕn delĕ luho lo kenuj verup bedegḡoneng bōpata rot. ¹² Lob kōōk niwĕĕk ti yam vu yaḡek vu luho bedengo bĕ, “Melu jaḡ nam vavunĕ sĕnĕ.” Lob beggo ko luho merak ya yaḡek galam sĕn denesis begō vu luho lo, delĕ bĕ luho derak medeya. ¹³ Log pevis bejemapi ggee bōpata, lob nyĕḡ bōp saga len ti mala ma, geyik len nemadvahi-bevidek-lubeluu nahĕn denedo. Lob jemapi sĕnĕ sis alam 7,000 medediik. Galam vahi sĕn nahĕn denedo vesaj lo degḡoneng bōpata rot bedeko Anutu sĕn yaḡek ala lo arĕ rak.

¹⁴ Maggin bōp netu luu sĕnĕ ggovek ya. Geham gwengo rĕ! Buk su rĕk hus ading rĕ, ḡak maggin netu lōo yiḡ vongin berup pevis.

Angĕr Netu Nemadvahi-bevidek-luu Vĕ Avuuk

¹⁵ Log angĕr netu nemadvahi-bevidek-luu vĕ yi avuuk, lob mehō la ayej rak vu yaḡek medetahi niwĕĕk bĕ:

“Hil Mehōbōp tu dob pin hir Mehō-los-bengō ggovek ya,
geyi mehō sĕn ggoin rak in bĕ ḡeko hil nah lo tu Mehō-los-bengō ving
nebĕ saga,
berĕk medo ḡĕgin mehōnon pin degwata los degwata!”

¹⁶ Lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sĕn denedo rak hir sĕa loḡ Anutu mala lo depetev medeneggĕp loḡ Anutu mala bedepeḡa dabaj rak dob gedeko yi rak niwĕĕk, ¹⁷ medenĕr bĕ:

“Oo Mehōbōp Anutu, niwĕĕk pin neggĕp vu hong.
Genedo gwĕbeng, gengō genedo yō vu muginsĕn.
ḡeko nim wĕĕk bōpata ggovek ya,

begetu mehōnon pin alaj vorot bemedo genegin sir.

¹⁸ Alam dahis pin ahēj sengēn, rēk gwēbeng,

og ahēm sengēn tōk yam rangah ggovek ya.

Log buk sēn alam-diiksēn denatōk nam rangah megwengo hir gāgek lo yik sēnē.

Gebuk gwēbeng sēnē, sēn gebo nivesa nyēvewen vu hong hur alam-denenēr-gāgek-rangahsēn lo,

gevu hong alam lo,

gevu alam pin sēn deneggōneng gedeneppurek babum lo.

Kē! Sir sēn yuj ading lo, gesir sēn alam meris lo ving.

Buk yam ggovek ya in bē gekwevoh alam sēn denevasap ngaa vu dob lo na!"

¹⁹ Denēr ggovek, log Anutu yi dub vabuung sēn nedo yāgek lo tatekin yi, log kerōng-horek-yi nedo rangah loḵ ayo vabuung sogek. Yik kerōng sagi sēn Anutu joo gāgek vu alam Israel wirek meneggēp loḵ lo. Lob davēs vēr behang meya, log dedun rak, lob vākuvek tetap gedob lōngin, log hob lulanon lev ata.

12

Avēh Luho Ngaa Bōpata Ti Nebē Karob

¹ Lob ngaa tahutahu-yi bōp ti tōk yam rangah ggēp yāgek, nebē sēnē: Avēh ti nedo, berōp hes mala loḵ navi nebē tob gerak nare kwev. Log tung betuheng nemadluho-bevidek-luu rak yu nebē madub. ² Log nalu loḵ, lob medo nevimeng in bē geko, rēk vanē nevev rak yi pangsen rot. ³ Log ngaa tahutahu-yi ngwē tōk yam rangah ggēp yāgek. Ngaa sagi nebē sēnē: Karob bōpata ti neggēp. Navi kōk geyu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. Lob tung mehō-los-bengō yi madub nemadvahi-bevidek-luu rak yu pin. ⁴ Log hus sekee betuheng yu ti vu yāgek betē yam dob. Geyik betuheng yu luu mu nedo yāgek. Log karob bōpata sēnē ya nare loḵ avēh sēn nevimeng lo mala, in bē geko nalu geto lob ga. ⁵ Lob avēh ko nalu maluh. Hur mahen sagi sēn rēk najom aēn dus ti megegin mehōnon pin jaḵ lo. Lob avēh ko nalu ggovek, lob deko rak ya vavunē pevis, bedeko ya vu Anutu los yi sēa-los-arē, ⁶ log avēh sēnē veyā meya nyēg-yumeris. Anutu ro yi nyēg vu sagu in bē degegin yi bedebo nos vu yi noh vu buk 1,260 sagi.

⁷ Loḵ begō bōpata verup vu yāgek. Angēr hir ggev Mikael losho yi angēr vahi devong begō vu karob bōp, om karob bōp losho yi angēr lo denevong begō loḵ yah vu sir. ⁸ Rēk mu Mikael losho yi angēr dekesuu sir medetii sir ya in yāgek. ⁹ Karob bōpata sēnē luk yam dob, yik marub sēn yō neggēp vu nyēdahis lo lob denenēr arē nebē Memō Nipaya, geSatan. Sēn netetuhin mehōnon pin vu dob lo. Detē yi ya dob lob detē yi angēr lo ya ving yi.

¹⁰ Lob sa hango mehōti tahi niwēek yam vu yāgek bē:

"Gwēbeng hil Anutu ko hil yom ggovek ya,

geniwēek tōk yam rangah ggovek betu mehō-los-bengō in gegin mehōnon!

Log yi mehō sēn ggoo in rak in bē geko hil nah lo arē bōp rak!

In mehō sēn nenēr gāgek rak hil arid lo sēn Kerisi-yi-alam sir lo,

nenēr gāgek rak sir vu hil Anutu buk gerangah.

Rēk gwēbeng angēr lo detē yi ya dob ggovek ya.

¹¹ Ngaa sēn vōng bedekesuu yi lo yik rak sēn Sipsip Nalu nikōk keseh lo,

log rak sēn denenēr Yesu yi gāgek rangah lo,

log rak sēn su kwaj nevo navij pangsen bē demedo nivesa vu dob sēnē rē lo.

Su kwaj nevo sir rē,

gaḱ bĕ alam dengis sir medenadiḱ og yīḱ ggovek.

¹² Nebĕ sĕnĕ om ham pin sĕn nedo yagek lo, ham kwamin vesa!
Rĕḱ mu ham sĕn nedo dob los loo lo, ham gwegin ham!
In maggin bōpata vongin natōḱ vu ham.

Satan luk yōḱ vu ham ggovek ya,
lob ahĕ sengĕn bōpata rot,
in raḱ ni bĕ yīḱ hen buk hus dus teka mu.”

¹³ Ḳarob bōpata sĕnĕ lĕ bĕ detĕ yi ya dob, lob tii avĕh sĕn ḱol nalu maluh lo besepa rot. ¹⁴ Rĕḱ mu devo tuḱ banis bōpata luu vu avĕh sĕnĕ in bĕ gevĕeng mena ben nyĕg-yumeris, bena medo ading in marub bōp saga. Gerĕḱ degegin yi nivesa in nos vu sagu noh vu ngebek lōō benyĕngelĕ saga, (yīḱ buk 1,260 sĕn lo). ¹⁵ Lob marub sĕnĕ mutĕk bĕl verup avi bevaar meya nebĕ bĕl ata betamuin avĕh meya. Marub vongin bĕ bĕl geḱo avĕh sĕnĕ na bemala nama. ¹⁶ Rĕḱ dob loḱ vu avĕh bavi tōḱ gengen bĕl sĕn ḱarob mutĕḱ verup avi lo. ¹⁷⁻¹⁸ Lob ḱarob bōpata sĕnĕ ahĕ sengĕn rot vu avĕh, lob ya in bĕ gevong begō vu avĕh nalu lo vahi. Sir sĕnĕ denesepa loḱ Anutu yi horek medenetatekin Yesu yi Bengō Nivesa rangah.

13

¹ Log yō nare raḱ raggĕr vu loo nenga.

Reggu Bemĕn Bōp Luu Deverup

Lob sa halĕ reggu bemĕn bōp ti raḱ verup loo. Yu nemadvahi-bevidek-luu gevis nemadluho. (Vis nebĕ burmakau). Lob alam-los-bengōj hir madub nemadluho nedo raḱ yoh vu vis pin. Log ngaa la arĕj raḱ neggĕp yu. Arĕj sĕnĕ og gagek pelĕsĕn aggagga sĕn nerak Anutu lo. ² Reggu bemĕn sĕn sa halĕ agi ni nebĕ reggu bōp lepat, gevaha nebĕ reggu bōp bĕa vaha, gavi nebĕ reggu bōp layon avi. Lob ḱarob sĕn lo vo yi niwĕĕk vu reggu bemĕn sĕnĕ. Lob tung yi tu mehō-los-bengō nebĕ yi, lob vo niwĕĕk bōpata rot vu yi. ³ Lob sa halĕ bĕ reggu bemĕn yu lo ti vong bĕ degelu bebegō niben neggĕp raḱ. Niben bōpata beyoh vu bĕ nadiḱ, rĕḱ ma gebegō nyĕ sĕnĕ ggov ya geniben mu neggĕp. Lob alam pin kenuj ya in ngaa sĕnĕ, lob desepa loḱ yi. ⁴ Denepetev medeneggĕp loḱ ḱarob bōp sĕnĕ lo mala medeneḱo yi raḱ, in vo yi niwĕĕk vu reggu bemĕn sĕnĕ. Gedenepetev medeneggĕp vu reggu bemĕn sĕnĕ ving, gedenenĕr bĕ, “Maḱ re luho reggu bemĕn sĕnĕ deneggĕp ti? Maḱ re yoh vu bĕ gevong begō mekesuu yi?”

⁵ Rĕḱ Anutu lĕ reggu bemĕm bōp sĕnĕ mu, geyō medo nevong paang menenĕr pelĕ raḱ yi. Geniwĕĕk bōpata rot neggĕp in gevong ngaa pin sĕn kwa nevo lo noh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu (yīḱ buk 1,260 sĕn lo). ⁶ Yō avi raḱ benĕr pelĕ raḱ Anutu. Genĕr pelĕ raḱ Anutu arĕ, genĕr pelĕ raḱ yi dub-vabuung-bōp, gerak yi alam sĕn denedo yagek lo. ⁷ Lob Anutu lĕ yi mu, geyō vong begō vu Anutu-yi-alam beniwĕĕk mekesuu sir bedahun sir ya. Log ḱo niwĕĕk bōpata rot yoh vu bĕ natu alam pin, gedob pin, gayej pin, genavj aggagga pin, hir mehō-los-bengō. ⁸ Mehōnon pin vu dob sĕn su arĕj neggĕp loḱ kapiya vu buk sĕn Anutu tung dob rĕ lo, og rĕḱ degeko reggu bemĕn sĕnĕ jak. Ḳapiya sĕnĕḱ Sipsip Nalu sĕn desis yi medīḱ wirek lo yi ḱapiya mala-tumsĕn-yi. ⁹ Mehōti bĕ nenga neggĕp, og gengo gagek sĕnĕ nivesa megero!

¹⁰ Nabĕ mehōti arĕ neggĕp bĕ na ḱarabus, og rĕḱ na.

Log nabĕ mehōti arĕ neggĕp bĕ dengis yi jak paĕp-yu-anil menadiḱ,
og rĕḱ dengis yi menadiḱ.

Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon rot medekerĕ, gayoj na timu vu Kerisi.

¹¹ Log sa halē reggu bemēn bōp ngwē kedi lok dob gebinē merak verup. Vis luu nedo rak̄ yu nebē sēn sipsip tuvek̄ ti, rēk̄ nengeek̄ aye bōp nebē karob bōpata ti. ¹² Reggu bōp netu luu sēnē tu reggu nipaya muginsēn yi hur beko yi niwēek̄ bōpata pin, benevong bemehōnon los ngaa-dob-yi pin deneko reggu muginsēn sēnē rak̄. Yi sēn wirek begō nyē bōpata neggēp rak̄ yu beyoh vu bē gevong menadiik, rēk̄ ma geggov ya in yi lo. ¹³ Reggu bemēn ngwē sēn netu luu nevon̄g ngaa bōp aggagga, lob vonḡ ngaa bōp ti nebē sēnē: Vonḡ benengwah luk̄ vu yagek̄ meyam dob rak̄ alam malaj medelē. ¹⁴ Rēk̄ Anutu lē yi mu, genevon̄g ngaa bōp aggagga ggēp reggu bemēn ngwē muginsēn mala, lob netetuhin mehōnon vu dob sēnē rak̄ ngaa bōp bōp nebē sēnē. Log lok ahēj menēr bē desemu reggu bemēn muginsēn kenu ti in degeko arē jak̄. Reggu bemēn bōp sagi sēn paēp-yu-anil sis yi wirek, rēk̄ ma genahēn nedo vesa lo. ¹⁵ Lob Anutu lē yi mu, greggu bemēn sēn netu luu lo rov saheng lok̄ ya reggu bemēn ngwē muginsēn kenu bevesa lok̄, benevengwēng. Gaḱ nabē mehō la su degeko reggu bemēn ngwē muginsēn sēnē jak̄ rē, og rēk̄ ngis sir medenadiik.

¹⁶ Log reggu bemēn sēn netu luu lo nēr, lob debē kanak̄ ti rak̄ alam pin nemaj vesa ma dabaj. Debē rak̄ alam-meris los alam-yuj-ading, galam-ggoreksēn los alam-kupek-masēn, galam sēn alaj debago sir tu hir ngaa meris lo los alam sēn yō denegin sir lo. ¹⁷ Om nabē mehōti su geḱo reggu bemēn sēnē arē, ma yi kanak̄, jak̄ gēp yi rē, og su yoh vu bē rēk̄ baḱo alam hir ngaa ti rē. Gesu yoh vu bē alam debaḱo hen ngaa ti rē. ¹⁸ Gaḱek̄ sēnē degwa neggēp, om ham sēn los kwamin lo, og ham kwamin bo reggu bemēn yi kanak̄ sēnē nivesa mejak̄ ni. In yik̄ kanak̄ sēnē og mehōnon ti arē neggēp vunsēn lok̄, lob yik̄ nebē sēnē: 666.

14

Sir 144,000 Devong Raro Mewis

¹ Log sa malaḱ yah, lob sa halē Sipsip Nalu nare rak̄ kedu Sion*, balam 144,000 denare ving yi. Lob Sipsip Nalu luho Ama arēj neggēp rak̄ sir pin dabaj. ² Log sa hangō dedun nivesa yam vu yagek̄. Dedun nebē sēn lubek̄ bōp nevo dedun, genebē sēn vakuvek̄ netetap bededun bōpata. Sa hangō dedun sēnē vonḡ bē sēn sengii aye nivesa, bevonḡ bē sēn alam denesis gita baye nivesa verup. ³ Devonḡ raro mewis ti rak̄, rak̄ Anutu yi sēa-los-arē mala, gerak̄ ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo malaj, gerak̄ alam ggev malaj. Anutu baḱo alam 144,000 sēnē vu dob yom, lob sir sēnē mu deyoh vu bē dejak̄ raro sēnē ni. Gaḱ alam vahi og su deyoh vu rē. ⁴ Alam sēnē og yō delek̄in sir nivesa medenedo maluh bu gavēh ma. Alam sēnē medo denesepa Sipsip Nalu medeneya ving yi yoh vu nyēḡ sēn neya lo. Anutu ggooin sir rak̄ lok̄ alam vu dob ayo vuheng gebaḱo sir yom in bē denatu alam muginsēn medenatu seriveng vu Anutu, om sēn ko sir yah tu luho Sipsip Nalu yō hir ngaa. ⁵ Vu buk̄ sēn denedo dob lo, og su denenēr gaḱek̄ tetuhinsēn rē, gesu denevonḡ ngaa ti paya meneggēp vu sir rē.

Angēr Löö Denēr Gagēk

⁶ Log sa halē angēr ti genevēēng meneya yaḱek̄ babu vavunē rot. Ko Bengō Nivesa sēn neggēp degwata los degwata lo. Lob yi huk̄ bē tatekin Bengō Nivesa sēnē vu alam pin sēn denedo dob agi, genanēr vu mehōnon pin sēn denedo vu dob pin, genavij agga ti ti pin, gayej ti ti pin, gemehōnon degwaj pin lo. ⁷ Tahī niwēēk̄ bē, “Buk̄ tōk̄ yam ggovek̄ ya in Anutu seggi mehōnon hir gaḱek̄. Om ham gōnengin yi gegweko arē jak̄. Ham gweko Mehō sēn tung yaḱek̄ los dob, geloo los bēl veyē pin lo arē jak̄.”

⁸ Angër ngwë tamuïn ngwë muginsën beyam. Lob angër ngwë sën netu luu agi tahi bē, “Babulon* bōp bumeng ya! Bumeng ya! Vong bē nyëg bōp Babulon* vo wain niwëek vu alam vu dob pin medenenum. Vong besir ngahisekë desepa loḵ yi baggëb lu ngaa bedenevong niwëek ata beggërin ayoj.”

⁹ Loḵ tum angër ti tamuïn luho beberup. Lob angër netu löö sënë tahi ya niwëek bē, “Nabë mehōti nadudeḵ vu reggu bemën sënë ma ḵenu, ma gebë yi kanak jak daba ma nema, ¹⁰ og rëḵ nanum wain ti. Wain sënë yik Anutu ahë sengën, rëḵ mu Anutu su rëḵ sarōmin bël geving wain sënë rë. Gaḵ yö rëḵ keseh ahë sengën doḵ kap in bo doḵ nah nipaya nyëwewen, bemehōti sën lo nanum. Lob rëḵ geḵo vanë nipaya rot jak nengwah nikerus sën medo netum raḵ gelōng nisangsang salpa* lo, jak angër vabuung lo malaj, gejak Sipsip Nalu mala. ¹¹ Lob aru rëḵ jak berup nengwah sën nevo vanë vu sir agi, berëḵ berup medo mena vavunë degwata los degwata. Alam sën deneko reggu bemën los ḵenu rak, gedeneḵo yi kanak raḵ neggëp sir lo, og su deyoh vu bē rëḵ desewah rangah los buk rë.” ¹² Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon medebare niwëek, medesepa doḵ Anutu yi horek, gayoj na timu vu Yesu medemedo. ¹³ Log sa hango mehōti aye yam vu yageḵ menër bē, “Kwevu gageḵ nabë sënë: ‘Alam sën degevang geving Mehōbōp loḵ denadiik lo, og kwaj vesa!’ ” Log Anon Vabuung nër ving bē, “Yōnon, kwaj vesa in rëḵ degevu huk ḵerus ḵerus sën denevong agi na gedesewah. In su rëḵ dena meris rë, gaḵ ngaa nivesa sën devong lo rëḵ na geving sir.”

Buk Sën Dengupin Mehōnon In Bē Degeḵo Nyëwewen Doḵ Nah Hir Huk Lo

¹⁴ Log sa malag yah, lob sa halë beggob veroo ti nedo, lob mehōti raḵ nedo beggob sënë vavunë. Ni nebë Mehōnon Nalu, getung madub goor raḵ yu, log kii loḵ nema. ¹⁵ Log angër ngwë vu dub-vabuung-bōp sën nedo yageḵ lo meluḵ yam. Lob tahi ya niwëek vu mehō sën rak nedo beggob vavunë lo bē, “Gebo nos jak hong paëp babasën! Nos pin vu dob anon loḵ ggovek ya! Om vosën anon yi buk gwëbeng sënë!” ¹⁶ Lob mehō sën nedo raḵ beggob lo jom yi paëp babasën raḵ bekesik ya dob, bekesik nos sën anon loḵ vu dob lo.

¹⁷ Log tum angër ngwë luḵ vu dub-vabuung-bōp sën nedo yageḵ lo, beḵo paëp babasën nevu malangeri ti ving. ¹⁸ Log angër ti sën negin nengwah raḵ jepō lo tah yi vër in jepō beyam. Lob tahi ya niwëek vu angër sën ḵo paëp babasën nevu malangeri ngwë lo bē, “Gweḵo hong paëp babasën sën nevu malangeri rot aga, beḵena gwelov wain anon ḵod vu dob, begengupin bemedo! In anon pin moneḵ ggovek ya!” ¹⁹ Lob angër sënë ḵo yi paëp babasën raḵ bekesik ya dob, lob lov wain anon ḵod pin besupin menedo. Lob tē wain anon sënë luḵ ya gabum gelōng bōpata in napip. Sënëḵ mu Anutu ahë sengën. ²⁰ Lob devakë wain sënë loḵ gabum bōpata medepip ggëp nyëg bōp Yerusalem nenga. Lob mehōnon nij kōḵ vu gabum meto meya bevaar meneya ading rot yoh vu 320 kilomita, log vuuḵ merak verup vavunë bading yoh vu bē gengon hil mehōnon.

15

Angër Nemadvahi-bevidek-luu Deḵo Ngaa Maggin Rot Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa halë ngaa bōp ngwë tato yi vu yageḵ, lob sa ḵenug ya in. Sa halë angër nemadvahi-bevidek-luu denedo bedëḵo ngaa maggin rot sën rak neggëp hus lo in bē debasap mehōnon beron nemadvahi-bevidek-luu. Nabë ngaa maggin sënë govek na, og la su rëḵ nom berup vu tamusën göḵin rë. Gaḵ

Anutu ahē sengēn maya verōk yi rakŋaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ² Log sa halē ŋaa ti nebē loo, gevong bē desarōmin garas los nengwah. Log alam sēn devong begō medekesuu bededahun reggu bemēn nipaya agi los kenu, garē yi kanak lo, denare loŋ loo sēn nebē garas agi nenga, lob Anutu vo ŋaa ni nebē gita ggelek sir bevare deneko. ³ Denevong Anutu yi hur Moses yi raro gedenevong Sipsip Nalu yi raro sēn nebē:

“Oo Mehōbōp niwēek pin ala hong.

Huk pin sēn genevong lo bōpata rot behe halē,

lob he kwamin ya ŋahi in.

Oo mehōnon pin hir Mehō-los-bengō hong!

Hong ŋaa pin og nirōp,

beyōnon verōk yi!

Mehōbōp hong ŋo perurek timu vabuung.

⁴ Om alam pin rēk degōneng in hong

gedegekō arēm jak na vavunē!

Mehōnon pin rēk denam

medenadudek vu hong.

In genesepa loŋ aggata nirōpsēn mu

betōk yam rangah ggovek ya.”

⁵ Sēnē ggovek, gesa malaŋ yah lok bē ayo vabuung sogek sēn nedo yagek loŋ dub vabuung sēl ayo lo tahinin. Yiŋ Anutu yi dub vabuung sēl sēn netato bē Anutu nedo ving yi alam lo sēnē. ⁶ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deŋo ŋaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu lo, vu dub-vabuung-bōp sēnē ayo medeluk yam dob. Derōp tob veroo malangeri beyō niveseek, log devaku kabi goor loŋ newaj. ⁷ Log ŋaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vo gabum goor nemadvahi-bevidek-luu vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē. Lob Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo ahē sengēn pup gabum goor nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ⁸ Log Anutu niwēek los yi vuneŋ vuneŋ yagek-yi pup dub-vabuung-bōp ayo, lob vong baru verup ggēr in rot, lob mehōti su yoh vu bē doŋ na rē. Gaŋ rēk degegin angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn lo gedegevong huk jak ŋaa maggin nemadvahi-bevidek-luu sēn lo begovek na rē, loŋ mēm.

16

Anutu Ahē Sengēn Nedo Loŋ Gabum Goor Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa hango mehōti aye rak lok dub-vabuung-bōp sogek, betahi niwēek ya vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē bē, “Ham na kweseh Anutu ahē sengēn gabum nemadvahi-bevidek-luu sēnē duk na meŋak do!” ² Lob angēr muŋsēn ya keseh yi yi ya dob. Lob pegges nipaya verōk yi genivē rot rak alam sēn deneko reggu bemēn bōp yi kanak rak neggēp navij lo, geraŋ alam sēn deneko kenu rak lo.

³ Log angēr netu luu ko yi yi, beya keseh luŋ ya loo. Lob loo pōo alam-diiksēn nij bu rak, log ŋaa mala vesa pin sēn denedo luŋ loo lo dediik ya.

⁴ Log angēr netu lōo keseh yi yi luŋ ya bēl ata pin los bēl veyē pin. Lob sir pin kōk rak nebē mehōnon nij kōk. ⁵ Lob sa hango angēr sēn tu ala benegin bēl lo nēr bē:

“Genedo gwēbeng, gengo genedo yō vu wirek.

Hong mehō yohvu rot in gevong nyēvewen nebē sēnē loŋ yah vu mehōnon.

⁶ Alam sēnē dekeseh hong alam losho hong alam-denenēr-gagek-rangahsēn nij kōk medediik,

om sēn gevo kōk vu alam nij paga sagi in bē denanum.

Deko hir nipaya nyēvewen saga ya meyoh vu.”

⁷ Log sa hango Anutu yi jepō yō tahi bē:

“Eē-ē, yōnon, Mehōbōp Anutu, niwēek pin yō neggēp vu hong, om nyēvewen sēn genevong lo, og nirōp beyoh vu.”

⁸ Log angēr netu lubeluu keseh yi gabum rak hes, lob vong behes tum bōpata megga mehōnon. ⁹ Hes tum benikerus bōpata rot, lob vev rak mehōnon pangsen rot. Rēk ma, gedenēr pelē rak Anutu sēn niwēek bōpata rot bevong ngaa maggin agi arē. Gesu deggēr in sir medeko Anutu arē rak rē.

¹⁰ Log angēr netu nemadvahi keseh yi gabum rak reggu bemēn bōp yi sēa-los-arē. Lob malakenu loḵ beggēr in alam sēn reggu bemēn negin sir lo. Deko vanē pangsen rot lob deranga daggej. ¹¹ Kwaj nevo vanē los pegges bōp sēn rak sir lo, rēk ma gedenēr pelē rak Anutu sēn tu yagek ala lo gesu deggēr in ayoj bederuu demij vu ngaa sēn denevong lo rē.

¹² Log angēr netu videk ti keseh yi gabum luḵ ya bēl bōp Ebrates, lob tuus ya, gaggata neggēp vu alam-los-bengōj sēn denām vu nyēg mala neverup lo.

¹³ Lob sa halē memō ningōhek lōō nij nebē dek, berak deverup qarob bōp lōōho reggu bemēn lu mehō-nenēr-gagek-kuungsēn avij. ¹⁴ Memō lōō sēnē og memō nij paya kenuj, bedeyoh vu bē degevong ngaa bōp aggagga. Lob deneya vu alam-los-bengōj pin vu dob, in bē dengupin sir bedegevong begō dok Niwēek Pin Ala Anutu yi buk bōpata sēnē.

¹⁵ “Ham gwengo rē! Sēk nōk vu ham nabē sēn mehō hodeḵ neyam lo. Nebē sēnē, om nabē mehōti su gēp yiing rē, geyi tob jak gēp yi bemedo, og su rēk ahē natōk balam degelē beninamum rē. Gak mehō saga rēk kwa vesa!”

¹⁶ Lob memō lo desupin alam-los-bengōj losho hir alam lo ggēp nyēg sēn Hibru denenēr loḵ ayej bē Armagedon lo.

¹⁷ Log angēr netu videk luu keseh yi gabum ya merak nyēg meris loḵ yagek los dob vuheng atov. Lob mehōti aye rak bōpata vu Anutu yi sēa-los-arē loḵ dub ayo vabuung sogek metahi yam bē, “Ggovek ya saga!” ¹⁸ Log davēs vēr behang meya, gededun rak, lob vakuvek tetap, gejemapi ggee bōpata rot. Vu buk pin sēn mehōnon denedo vu dob agi, og jemapi ti su neggee bōpata rot nebē ti sēnē wirek rē. ¹⁹ Nyēg bōp Yerusalem vasuh yi ya yu lōō, lob mehōnon pin hir nyēg bōp bōp pin detamang beto denedo. Log Anutu kwa vo nyēg bōp Babulon* ving, lob vong ba, Babulon* num loḵ kap sēn wain nedo loḵ lo. Wain sēnē og yik Anutu ahē sengēn. ²⁰ Log kedu loo vuheng pin malaj maya, log kedu pin derurin to, besu denare ggōkin rē. ²¹ Log hob lulanon lev rak. Lob hob lulanon sēnē, og kemu bōp bōp beti ti hir maggin yoh vu padi bēek ti. Luḵ yam vu yagek beto nesis mehōnon, lob deko maggin nipaya verōḵ yi rak hob lulanon sēnē, rēk ma gedenenēr gagek nipaya rak Anutu in hob lulanon sēn to mesis sir agi.

17

Avēh Baggēb Bōp Kol Nipaya Nyēvewen

¹ Angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deko gabum nemadvahi-bevidek-luu lo ti yam vu sa benēr bē, “Dus rak bē avēh baggēb los bengō sēn tu ala menegin yi alam ggēp bēl ngahi nengaj lo geko yi nipaya nyēvewen. Om genam besa tato vu hong. ² Alam-los-bengōj pin vu dob devong baggēb ngahisekē vu avēh sēnē. Gemehōnon pin vu dob devong baggēb vu yi ving, lob yuj vong paya nebē sēn mehōnon denenum meyuj nevong paya lo.”

³ Log angēr sēnē ḵo sa kenug meya nyēg-yumeris ti. Lob sa halē avēh ti rak nedo reggu bemēn kōḵ ti demi vu sagu. Lob gagek ngahisekē neggēp rak reggu bemēn sēnē navi beggēr in pin. Gagek sēnē og yik arē sēn gagek pelēsēn

nipaya aggagga. Log reggu bemèn böp ti sènè yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. ⁴ Avèh sènè röp tob kök los mala sagap beyi vuneķ vuneķ aggagga raķ goor ga, vuneķ vuneķ sèn denesemu raķ gelöng malangeri los kumkum sèn yi monè böpata lo. Log jom kap goor lok nema. Lob ngaa nivè aggagga sèn Anutu nelè bè su yoh vu rè lo, los avèh baggèb sènè yi ngaa ningöhek aggagga, bepin pup kap sènè. ⁵ Log dekevu arè raķ neggèp daba. Arè sènè og yik gageķ peggirinsèn mu nebè:

NYÈĠ BÖP BABULON* AVÈH BAGGÈB PIN LOS NGAA NIPAYA VERÖ K YI PIN VU DOB LO ATAJ.

⁶ Avèh sènè sis Anutu-yi-alam losho alam sèn denevong ving Yesu medenenèr arè rangah lo medediik. Avèh sènè num nijkök lob sa halè bè yu vong paya nebè sèn alam denenum bèl mengèès lo. Sa halè sènè, lob sa helèķ bekwag ya ngahi.

⁷ Lok angèr lok tepèķ vu sa bè, “Kwam neya ngahi in va? Sengo rèķ tatekin avèh sènè luho reggu bemèn hir gageķ vunsèn degwa rangah vu hong. Yik reggu bemèn sèn yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho, beķo avèh meneya agi. ⁸ Gelè reggu bemèn böp sènè ggoveķ ya. Yö nedo vu wireķ, rèķ gwèbeng og su nedo rè. Rèķ mu vu tamusèn, og rèķ yi vu asoreng sèn luķ meya rot gahè degwa ma lo bejaķ nom vavunè, loķ mèm mala nama na verök yi. Alam doy yi sèn Anutu su kevu arèķ loķ ya қаpiya-mala-tumsèn-yi loķ buk sèn tung dob los yageķ lo rè, og rèķ degelè reggu bemèn nipaya sènè, lob ķenuj na in yi. In nedo wireķ, log gwèbeng og su nedo rè, loķ rèķ nom berup göķin vu tamusèn. ⁹ Mehöti sèn kwa nivesa lo, og yoh vu bè rèķ jaķ ngaa sènè ni megero. Yuseķè nemadvahi-bevidek-luu sènè og yik nepeggin raķ kedu nemadvahi-bevidek-luu, lob avèh sènè nedo raķ kedu nemadvahi-bevidek-luu sènè. ¹⁰ Log yuseķè nemadvahi-bevidek-luu sènè og yik nepeggin raķ alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu. Nemadvahi malaj ma vorot, log ti nahèn nedo gwèbeng, log ti nahèn gesu tu mehö-los-bengö rè. Om rèķ natu mehö-los-bengö vu tamusèn. Goveķ, loķ yik medo hus dus teka mu. ¹¹ Log reggu bemèn sèn nedo vesa wireķ rèķ su nedo gwèbeng rè agi, loķ ya ving betu nemadvahi bevideķ löö raķ. Rèķ mu yik alam-los-bengöj nemadvahi-bevideķ-luu sènè ti yi, rèķ mu rèķ mala nama na verök yi.

¹² Log vis nemadluho sèn gelè lo, og yik nepeggin raķ alam-los-bengöj nemadluho. Rèķ mu yö denahèn gesu detu alam-los-bengöj raķ rè. Rèķ mu rèķ degeķo nij wèèķ böpata rot geving reggu bemèn böpata sènè, medenatu alam-los-bengöj noh vu yik hes mala timu. ¹³ Alam-los-bengöj sènè yik kwaj nevo ngaa neggèp ti. Niwèèķ los niwèèķ böpata rot sèn neggèp vu sir lo, og rèķ degadu reggu bemèn nipaya jaķ mededoķ vu. ¹⁴ Lob rèķ losho Sipsip Nalu dengis sir, lob Sipsip Nalu ngis sir mekesuu sir na verök yi. In yi tu alam böp böp pin hir Mehöböp, galam-los-bengöj pin hir Mehö-los-bengö. Lob yi alam sèn denesepa loķ yi lo, og rèķ degevong begö sènè medekesuu. Sir sèn tato sir vorot beggoin sir raķ bedetu yö yi ngaa bedenevong ving aye lo.”

¹⁵ Log angèr nèr vu sa bè, “Bèl ngahi sèn gelè avèh baggèb nedo nengaj lo, og sagak yik alam pin, gesir yu böp böp sèn desupin sir medenedo lo, galam pin sèn navij aggagga lo, gayej agga ti ti pin. ¹⁶ Log vis nemadluho sèn gelè ggoveķ ya bè peggirin raķ alam-los-bengöj nemadluho lo, og sir pin losho reggu bemèn böp rèķ degèrin sir medegelè avèh baggèb sèn lo paya. Rèķ debasap yi bedenakah hen tob pin vèr gegèp ahè töksèn. Log rèķ dega reggos gedebesè seķè lu ngaa jaķ na nengwah. ¹⁷ Yönon, Anutu vu kwa sènè loķ ya ayoj in bè degevong ngaa sèn kwa nevo lo. Lob kwaj bo ngaa gèp ti. Log niwèèķ böp sèn deķo in denatu alam-los-bengöj lo, og rèķ degadu reggu

bemèn nipaya jak mededoḵ vu rot, bena berup doḵ buk sèn Anutu yi gagek pin anon jak lo. ¹⁸Log avèh sèn gelè lo, og yik peggirin rak nyèḡ böp Babulon* sèn tu alam-los-bengöj pin vu dob hir yusekè lo.”

18

Nyèḡ Böp Babulon Mala Maya*

¹ Sènè ggovek, log sa halè angër ti vu yagek beluk yam. Yi niwèèk böpata rot, genikapiik jèh rak dob bemedo nepelibin mu. ² Lob tahi yam niwèèk bè: “Nyèḡ böp Babulon* bumeng ya! Bumeng ya!

Gwèbeng tu memö nij paya hir nyèḡ rak.

Memö nij ngòhek pin,

gesoḵ nij paya pin sèn hil nahönengin lo bej.

³ In alam pin denevong ngaa baggèb yi ngahisekè vu yi.

Lob sènè vong bè sèn denum yi wain niwèèk beyuj vong paya.

Galam-los-bengöj lo vu dob sènè devong baggèb vu yi ving.

Galam-dob-yi sèn denevong huk bagosèn lo denevong huk bagosèn rak

ngaa sèn ayo nevu nevu in lo,

bedeneḵo monè ngahisekè rak.”

⁴ Log sa hangö gagek ngwè yam vu yagek menèr bè:

“Sa alam, ham gwetah ham in nyèḡ böp saga. Gemedo na nenga.

In ham los sir røk gwèbè dok ti in yi ngaa nipaya saga.

Geham los sir røk gwèbè dok ti begweḵo yi ngaa nipaya nyèvewen.

⁵ Yi ngaa nipaya vong bè sèn yu böpata megelu loḵ ya yagek.

Lob Anutu medo mekwa nevo nyèḡ böp sènè yi ngaa nipaya pin.

⁶ Ham kwamin bo ngaa agga ti ti sèn avèh baggèb agi nevong lo,

beham bo doḵ nah vu yi nabè sènè niröp rot.

Ham bo nyèvewen dok nah ngaa sèn nevong lo niröp,

gegwevong la mesevøk geving.

Avèh sènè tee marasin nimengèès loḵ kap in bè mehö ngwè denanum,

om yik ham jaa ngaa ngaa nimengèès nabè saga doḵ nah,

geyu ngwè sevøk geving begweteè doḵ kap in nanum.

⁷ Yö nekerè arè rak benevong ngaa nipaya

sèn ayo nevu nevu in lo agga ngahisekè.

Om ham gwevong meyo pasang ngu rot doḵ nah.

In kwa nevo loḵ ayo nebè sènè bè,

‘Setu avèh-los-bengög benado rak avèh-los-bengö yi sèa.

Sa su nebè avèh sèn regga diik genedo alov lo rè.

Om maggin su røk natøk jak sa mesengu rè,

gaḵ røk nama verøk yi.’

⁸ Om ngaa maggin rot aggagga røk natøk vu yi avuti doḵ buk timu.

Niraksèn ngahisekè røk berup,

lob yi alam ngahisekè røk pasang dengu in hir heljèng rot,

gemeyip böpata røk berup.

Log nengwah røk ga nyèḡ böp Babulon* los dahis.

Yönon, Mehöböp Anutu yi mehö niwèèk los gayeheng,

om seggi yi benèr vorot bè geḵo nipaya nyèvewen doḵ nah.

⁹ Alam-los-bengöj vu dob losho avèh sènè denevong baggèb los denevong

ngaa agga ngahisekè sèn ayoḵ nevu nevu in lo. Om alam-los-bengöj sènè røk

degelè genengwah natum bega yi baru jak, lob røk dengu medengis sir. ¹⁰Røk

degöneng rot in vanè sèn tøk vu yi agi, lob røk debare ading gedenanèr nabè:

‘Wöp-o, gèpin nyèḡ böp Babulon*!’

Nyëg böp los niwëek ata hong!

Nyëvewen nipaya tøk vu hong ggovek ya yik pevis avuti!

¹¹ Lob alam vu dob sën denevong huk bagosën lo rëk kwaj bo nyëg böp sënë, lob rëk dengu in, bedemedo los ayoj maggin. In mehõnon la su denebago hir kupek yah ggökin rë. ¹² Hir kupek lo yik nebë sënë: Goor los seriva, gegelõng malangeri los kumkum sën yi monë böpata lo, getob veroo malangeri, getob mala sagap aggagga, getob niyes yes sën nikapiik lo, gejerujeng navi, gekele sën reggu nivesa lo, gengaa pin sën denesemu rak reggu böp elefant vis lo, gengaa pin sën denesemu rak kele sën yi monë böpata lo, gedenesemu rak braas, gerak aën gerak gelõng ni ketungsën lo. ¹³ Log kupek la nebë sënë: Kele sinamon navi los yesek lu ngaa sën nos yi lo, gekabang aru reggu nivesa ga, mur los praginsëj*, gewain los wël*-oliv-yi sën denevesi nos rak lo ga, parawa brët yi los wit*, geburmakau los sipsip, gehoos los karis sën hoos denedadii lo, gemehõnon sën denebago sir in denatu hir ngaa meris lo, log mehõnon sën denebago sir in debasap sir noh vu yõ kwaj lo. ¹⁴ Log denër bë, 'Yõnon, nos sën kwam nedu in bë gegwa lo, og pin devuu hong gedeya. Gekupek nivesa vesa pin lu ngaa sën yi monë böp lo, los hong vuneksën nivesa vesa pin sën lo, og devuu hong ya. Mehõnon su rëk degelë ngaa nabë sënë gökin gemedo vu hong rë!'

¹⁵ Yõnon, alam sën denevong huk bagosën rak ngaa agi, bedeneko monë ngahi vu nyëg böp agi rëk degõneng rot in vanë sën natøk vu nyëg böp agi, lob rëk debare ading in yi gedengu medengis sir, gemedo los ayoj maggin. ¹⁶ Log denanër nabë:

'Wöp-o, gëpin nyëg böp sënë!

Wirek og yõ neröp tob veroo malangeri ngeri,
getob sagap los køk,
genevunek vu navi rak goor,
gerak gelõng malangeri los kumkum sën yi monë böp rot lo.

¹⁷ Rëk ma gemonë sënë los kupek gevunek vunek bemalaj maya yik pevis avuti.'

Log kaptan los alam sën deneko yag lo pin, galam pin sën denevong huk rak yag lo, galam pin sën denevong huk bagosën rak yag medeneggök loo lo, yõ rëk debare gëp ading in nyëg böp Babulon*. ¹⁸ Log degelë nengwah sën negga yi lo aru jak, lob degengeek nabë, 'Nyëg böp ti tena los arë böp mak nebë nyëg böp sënë menedo? Ma! Yik yõ timu!' ¹⁹ Log yõ rëk dejaa kebus dok yuj, gedengu bedengis sir bedemedo los ayoj maggin. Log rëk detahi nabë:

'Wöp-o, gëpin nyëg böp sënë!

Yag alaj lo sën denedo rak loo lo detu alam-los-bengöj-monë-ggoreksën rak nyëg böp sënë yi monë.

Gëpin-o! Yik mala maya verøk yi pevis avuti!

²⁰ Om ham vu yagek los Anutu-yi-alam, geham sinarë los alam-denenër-gagek-rangahsën lo!

Ham pin kwamin vesa in ngaa sën tøk vu nyëg böp agi.

Anutu seggi yi, lob vo nipaya nyëvewen vu yi
lok yah ngaa nipaya sën nevong vu ham lo. "

²¹ Gagek sënë ggovek, log angër niwëek ata ti ko gelõng ti ni nebë gelõng böp sën denerii wit* rak lo, lob vaku rak betë luk ya loo, log nër bë:
'Rëk degeko nyëg böp Babulon* medegetë na niwëek nabë sagi,
gemehõnon su rëk degelë yi nah gökin rë.

²² Nebë sënë om gita aye, gegevëëg aggagga ayej,
gegevëëg apel los avuuk ayej,

- og su rēk degenḡo nḡaa pin sēnē ayej doḡ hong nah ḡōkin rē.
 Gemehōti sēn tahu yi loḡ huk agga pin lo,
 og su rēk degelē alam nabē sēnē demedo vu hong nah ḡōkin rē.
 Gegelōḡ bōpata sēn nerii wit* genesu maye neya lo,
 og su rēk degenḡo aye sēnē gengu doḡ hong nah ḡōkin rē.
- 23 Ram su rēk natum doḡ hong
 bahēḡḡi nah ḡōkin rē.
 Log su rēk degenḡo avēh los maluh sēn denēḡo sir lo
 gedebengwēḡ los kwaj vesa ḡōkin rē.
 Wirek hong alam lo sēnē devong huk baḡosēn, lob detu bōp vu dob.
 Log gekuang in alam pin raḡ hong nḡaa agḡagga sēn ḡenetung bu raḡ lo.
- 24 Log detōḡ raḡ alam-denēnēr-ḡagek-rangahsēn loḡo Anutu-yi-alam gesir
 pin
 sēn denesis sir medenediik vu dob lo pin nij ḡōḡ loḡ hong Babulon,
 bedegwa negḡēp vu hong.”

19

Alam Kwaj Vesa In Babulon Mala Maya*

- 1 Sēnē ḡḡovek, log sa hango nḡaa ti nebē sēn alam nḡahiseḡē denevong raro
 vu yaḡek, bedenēnēr bē:
 “Aleluya!
 Hil Anutu, yi yō timu sēn ḡo hil yom vu yi.
 Yi mehō niwēēk los vuneḡ vuneḡ yaḡek-yi malangeri rot.
- 2 Nengo ḡagek, og nesepa loḡ nḡaa nirōp mu meneseggi alam raḡ,
 benevong nyēvewen loḡ yah vu sir nirōp rot.
 Lob avēh-baggēb-los-bengō sēnē nevasap alam-dob-yi pin raḡ yi bagḡēb,
 om sēn Anutu vo nipaya nyēvewen loḡ yah vu yi,
 bevo nyēvewen loḡ yah yi alam sēn nesis lo nij ḡōḡ.”
- 3 Loḡ detahi yah ḡḡōkin bē:
 “Aleluya! Hil ḡaḡo Anutu arē jaḡ!
 Nengwah sēn ḡga nyēḡ bōp ḡi aru medo neraḡ degwata los degwata!”
- 4 Log alam ḡgev mehōdahis-bevidek-lubeluu sēn lo, loḡo nḡaa lubeluu sēn
 denedo malaj-tumsēn lo, depetev medenegḡēp loḡ Anutu sēn nedo raḡ sēa-
 los-arē lo mala, gedēḡo arē raḡ bē:
 “Yōnon rot! Aleluya!”
- 5 Lob mehōti aye raḡ ḡḡēp Anutu yi sēa-los-arē, benēr bē:
 “Ham sēn Anutu yi hur ham,
 beham nehōnengin yi lo,
 geham alam yumin ading los ham alam meris,
 ham pin ḡweḡo Anutu arē jaḡ!”

Sipsip Nalu Ḳo Avēh Medenevong Nos Bōpata

- 6 Log sa hango nḡaa ti nebē sēn alam nḡahiseḡē rot desupin sir bedenēnēr
 ḡagek, lob dedun nebē sēn lubek bōpata. ḡēnebē sēn vaḡuvek netetap
 bededun bōpata lo, bedenēnēr bōpata bē:
 “Aleluya! Hil ḡaḡo Anutu arē jaḡ!
 Hil Mehōbōp Anutu, yi mehō los niwēēk!
 ḡwēbeng tu ala soḡek menēḡin nḡaa pin!
- 7 Hil ahēd nivesa menapisek in yi rot ḡēḡaḡo arē jaḡ!
 In buk dus raḡ ḡḡovek ya in Sipsip Nalu vongin ḡeḡo avēh.
 In venē ro yi ḡḡovek ya menēḡin.
- 8 Lob Anutu vo rōprōp veroo malangeri vu yi berōp loḡ yi.

Röpröp sënë yō mewis anon benepelibin.”

(Röpröp veroo sënë yik tahu ngaa niröp sën Anutu yi alam denevong lo.)

⁹ Log angër nër vu sa bë, “Gekwevu gägek sënë nabë: Alam sën Anutu vong dik ya in sir bë denam in nos böp sën Sipsip Nalu geko avëh lo, og kwaj vesa!” Log nër vu sa ving bë, “Gägek sënë og Anutu yi gägek anon.” ¹⁰ Lob sa petev lok angër vaha gesa bë gäko arë jak, lok nër vu sa bë, “Su gwevong nabë sënë! Yik sa hur mu nebë ham los arim lo pin sën ham ayomin neya timu vu Yesu menenër yi gägek rangah lo. Yik ham gweko Anutu yō timu arë jak. Hil arak ni bë Anon Vabuung vong huk lok alam-denenër-gägek-rangahsën ayoj bë denanër Anutu yi gägek rangah, genevong huk lok alam sën denenër Yesu arë rangah lo ving nebë saga.”

Mehö Sën Rak Hoos Veroo

¹¹ Log sa halë yägek tatekin gehoos veroo ti nare. Bemehöti rak nedo, barë nebë “Mehö Sën Nevong Yoh Vu Yi Gägek” ga, “Mehö Gägek Anon Yi”. Nabë mehöti sënë gengo gägek, genabë gevong begö, og nesepa lok aggata niröp mu menevong. ¹² Mala gahis netum nebë nengwah daggen, gemehö-los-bengö yi madub ngahisekë rak nedo yu. Gedekevu arë rak neggëp navi, rëk yō timu rak arë sënë ni, gağ alam vahik su derak ni rë. ¹³ Generöp röpröp ading sën dedagoo lok kök lo. Log denenër arë bë, “Anutu yi Gägek”. ¹⁴ Log alam-begö-yi vu yägek derak hoos veroo, bedetamuin yi medeya. Gederöp tob veroo malangeri benikapiik menepelibin. ¹⁵ Paëp-yu-anil nevu malangeri rot ti vare nesoo lok alaj avi, beneggëp in bë ngis mehönon jak. Log nejom aën dus ti lok nema in gegin mehönon jak. Anutu mehö niwëek ata, bahë sengën böpata vu alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, om rëk bakë sir na nabë sën denevakë wain anon lok gabum böp ayo lo. ¹⁶ Gedekevu mehö sënë arë rak neggëp yi tob los vagi nebë:

“ALAM-LOS-BENGÖJ PIN HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ, GALAM BÖP PIN HIR MEHÖBÖP.”

¹⁷ Log sa halë angër ti nare lok hes mala. Genetahi ya vu sok pin sën denevëeng medeneyoh vavunë lo bë, “Ham pin ngupin ham nam in Anutu yi nos böp. ¹⁸ Ham rëk gwa alam-los-bengöj nij reggos geham rëk gwa alam yuj rëmek los alam anil degwa nij reggos gehoos los alam sën denerak lo nij reggos. Ham rëk gwa alam pin nij reggos, alam sën yō denegin sir lo, losho alam sën alam denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, galam sën yuj ading los alam meris lo.”

¹⁹ Lob sa halë reggu bemën böp galam-los-bengöj pin vu dob losho hir alam-begö-yi desupin sir yam ggovek ya in bë dengis begö vu mehö sën rak nedo hoos veroo lo losho yi alam-begö-yi. ²⁰ Rëk ma gedekesuu sir bedejom reggu bemën böp ving yi mehö sën nenër-gägek-kuungsën-rangah lo ahon mededuu luho. In wirek og reggu bemën nipaya sënë lë gemehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevong ngaa böp ngahisekë benetetuhin alam sën deneko reggu bemën yi kanak rak navij gedeneko kenu rak lo. Om reggu bemën luho mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë yō nahën denedo los malaj vesa. Log detë luho luk ya nengwah sën böpata rot nebë ngaggee, genikerus ata gegelöng salpa* medo netum lok lo. ²¹ Log mehö sën nerağ hoos lo sis luho hir alam vahi sën nahën denedo vesaj lo pin rak paëp-yu-anil sën vare nesoo lok avi lo medediik. Log sok pin yam degga alam sënë nij reggos bahëj pup ya.

¹ Lob sa halē angēr ti vu yagek meluk yam. Lob jom kii asoreng sēn luk meya rot gahē degwa main lo loḵ nema, bejom sēng bōpata rot loḵ nema ving. ² Jom karob bōp sēnē ahon. Yik marub sēn yō neggēp vu nyēdahis lo. Yi Memō Nipaya, geyi Satan. Lob angēr duu yi rak sēng niwēek in bē medo noh vu ta 1,000. ³ Log tē yi luk ya asoreng sēn luk meya rot gahē degwa main lo, gepeka avi yah, basis loḵ in, gejegwi kele nikegwi* rak. Om Satan su yoh vu bē tetuhin alam gökin rē, gak yō rēḵ gegin ta 1,000 sēnē begovek na rē, loḵ mēm degeko yi vēr beyik medo hus dus teka mu.

⁴ Log sa halē sēa-los-arē la denedo bemehō la rak denedo. Anutu vo huk vu sir in bē deseggi mehōnon hir gagek. Gesa halē alam ngahisekē sēn denevong ving Yesu lo anoj. Sir sēn denenēr Yesu yi gagek tato, gedenenēr Anutu yi gagek rangah, lob alam nij paya deketōv kwaj bedenediik lo. Su denedudeḵ vu reggu bemēn nipaya, ma denedudeḵ vu kenu rē. Gesu denebē yi kanaḵ rak dabaj ma rak nemaj rē. Lob vesaj loḵ yah bedetu alam-los-bengōj, belosho Kerisi denegin ngaa pin yoh vu ta 1,000. ⁵ Yik buk muginsēn sēn alam dekedi jaḵ vu bedub lo sēnē. Rēḵ alam diiksēn vahi pin su rēḵ dekedi jaḵ nah doḵ buk sēnē rē, gak yō rēḵ degēp rot, beta 1,000 saga govek na rē. ⁶ Alam sēn dekedi jaḵ nah doḵ buk muginsēn agi, og kwaj vesa bedemedo vabuung. In diiksēn sēn natu luu lo niwēek su yoh vu bē dahun sir rē. Gak rēḵ denatu Anutu luho Kerisi hir alam-deneḵo-seriveng lo. Lob rēḵ denatu alam-los-bengōj belosho Kerisi degegin ngaa pin noh vu ta 1,000 sēnē.

Satan Kepē Ya

⁷ Ta 1,000 sēnē govek na, loḵ mēm degeko Satan bēr in karabus, ⁸ gegeto mena in tetuhin alam pin, benoh vu alam sēn denedo dob nenga ketu lubeluu lo, vu Gok losho yi alam Magok. Satan rēḵ ngupin sir in na degevong begō, lob sir ngahisekē rot nebē sēn raggēr loo nenga. ⁹ Bededok na nyēḵ pin medeketumin Anutu-yi-alam doḵ nyēḵ sēn denedo loḵ lo. Yik nyēḵ bōp sēn Anutu ahē neving pangsēn lo. Rēḵ mu nengwah rēḵ duk nam vu yagek mega sir. ¹⁰ Satan tetuhin sir, om Anutu rēḵ getē yi duk na ngaggee bōpata sēn nengwah niḵerus ggēp netum rak gelōng salpa* lo. Reggu bemēn nipaya luho mehō-nenēr-gagek-kuungsēn-rangah denedo loḵ sēnē vorot, om lōōho rēḵ degeko vanē buk kerangah degwata los degwata gesu rēḵ desewah rē.

Buk-gagek-yi Tōḵ Yam

¹¹ Log sa halē sēa-los-arē veroo bōp ti nedo, bemehōti nedo rak. Gedob los yagek veyā meya in yi, genyēḵ meris. ¹² Gesa halē alam-diiksēn denare, alam yuj ading los alam meris, medenare loḵ sēa-los-arē sagi mala. Gemehō sēn rak nedo sēa lo vong medetēḵin ḵapiya la. Detēḵin ḵapiya mala-tumsēn-yi, gedetēḵin ḵapiya sēn neseggi alam-diiksēn rak lo la ving. Nelē ngaa pin sēn mehōnon denevong lob denekevu loḵ ya ḵapiya agi beneseggi sir rak yoh vu. ¹³ Log alam sēn denediik medeneggēp luk loo lo, galam sēn denediik medeneggēp loḵ dob gebinē lo, losho alam-diiksēn pin deyom, bemehō sēn nengo gagek lo seggi sir ti ti loḵ yah ngaa sēn denevong wirek lo. ¹⁴ Lob tē alam malaj-masēn-yi los alam sēn denedo loḵ Nyēḵ Nipaya lo luk ya ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḵ lo. Ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḵ agi, og yik diiksēn sēn netu luu lo. ¹⁵ Lob alam sēn su arēj neggēp loḵ ḵapiya mala-tumsēn-yi agi rē lo, og tē sir pin luk ya ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḵ lo ving.

¹ Log sa halë yagek los dob mewis neggëp. Yagek muginsën los dob muginsën mala maya verök yi. Geloo su neggëp ggökin rë. ² Gesa halë nyëg böp vabuung sënë, og yik Yerusalem mewis. Sa halë nedo ving Anutu, lob vuu yagek beluk yam los vunek vunek nivesa nebë sën avëh nevunek vu yi rak vunek vunek nivesa in jak regga. ³ Log sa hangö aye böpata ti tahi yam ggëp sëa-los-arë bë, "Ham gwengö rë! Gwëbeng Anutu yi dub-vabuung-böp nedo ving mehönön! Log Anutu rëk medo geving sir bedenatu yi alam. Yönon, Anutu yö rëk medo geving sir benatu hir Anutu. ⁴ Rëk jevu sir pin malaj bël na. Galam su rëk denadiik gökin rë, gesu rëk ayoj maggin gökin rë, gesu rëk dengü medengis sir gökin rë, genavij su rëk gesang nah rë. Gağ ngaa wirek hen pin maya verök yi."

⁵ Lob mehö sën rak nedo sëa-los-arë lo nër bë, "Ham gwengö rë! Sëk gevong ngaa pin natu mewis jak yik pehiko sënë!" Log nër vu sa bë, "Kwevu gagek sënë, in gagek sënë og yönon rot, beyoh vu bë alam degevang geving rot." ⁶ Log nër vu sa ggökin bë, "Ngaa pin sënë tök yam ggovek ya! Sengo ti hevong bengaa pin anon rak vu muginsën, log sak semu ngaa pin vu tamusën sagi beggovek ya. Setu ngaa pin degwasekë los yusekë. Nabë mehöti ayo bev in bël, og sëk gevong bël veyë mala-tumsën-yi benanum nyëmasën. ⁷ Mehöti sën kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og rëk geko ngaa sën senër wirek bë rëk geko lo natu yi ngaa, gesa natu yi Anutu genatu sa nalug. ⁸ Gağ alam sën deneggöneng medeneggërin sir yah lo, galam sën deneruu demij vu Anutu lo, galam sën denesepa lok ngaa nipaya verök yi medeneko rak lo, galam sën denesis mehönön medenediik lo, galam sën denevang baggëb lo, galam sën denevang parahek lo, galam sën denedudek vu keriiing lo, galam pin sën denenër gagek kuungsën los denelah gagek vun lo, og sir pin rëk dedok na ngaggee böpata sën nengwah nivanë medo netum rak gelöng salpa* lo. Yik diiksën netu luu lo sënë.

Yerusalem Mewis

⁹ Lob angër nemadvahi-bevidek-luu sën deko ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu lok gabum nemadvahi-bevidek-luu in bë dekevohe mehönön jak lo ti yam vengwëng vu sa benër bë, "Genam rëk sëk tato avëh sën Sipsip Nalu rëk geko natu venë lo vu hong." ¹⁰ Log angër ko sa kenug meya kedu böp adingsekë ti, betato nyëg böp vabuung Yerusalem sënë vu sa. Nedö ving Anutu, lob vuu yagek geluk yam. ¹¹ Anutu nikapiik jëh niwëek rak nyëg böp sënë. Nikapiik yö agga ti nebë gelöng sën denebago rak monë böp lo. Kë! Nebë gelöng malangeri jaspera, gemala rangah rot nebë garas. ¹² Log katum og vaha adingsekë rot, geyi veluung avi nemadluho-bevidek-luu neggëp lok, bangër nemadluho-bevidek-luu denare yoh vu pin. Log alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu arëj ti ti neggëp rak veluung avi ti ti pin. ¹³ Veluung avi löö neggëp lok katum nenga sën neya los hes mala neverup lo, gelöo neggëp ya los sën ayöong neyam lo. Gelöo neggëp ya los sën sang neverup lo, gelöo neggëp ya los sën hes mala nemasusek ya. ¹⁴ Nyëg böp sënë yi katum ahë degwa, og gelöng sën bo niwëek vu lo nemadluho-bevidek-luu neggëp lok, lob Sipsip Nalu yi sinarë nyëdahis nemadluho-bevidek-luu sën lo arëj rak neggëp gelöng sënë.

¹⁵ Log angër sën vengwëng vu sa lo, jom atoheng goor ti in bë tahöo nyëg böp sënë los yi veluung avi geyi katum jak. ¹⁶ Nyëg böp sënë yi katum nenga vahi vahi pin neggëp ti, nyë los kweben neggëp ti. Angër tahöo nyëg böp sënë nenga telësen rak yi atoheng, lob ading yoh vu 2,400 kilomita. Nyëg böp nenga vahi vahi pin ading nebë sënë, gerak rak yi bepin neggëp ti. ¹⁷ Log tahöo katum ving, rëk adingsekë berak ya vavunë rot yoh vu 66 mita. Yik

angēr tahöö ƙatum nebē sēn yīƙ hil netahöö lo. ¹⁸ Anutu semu ƙatum sēnē rak gēlōng malangeri jaspa. Log semu nyēg bōp sēnē raƙ goor yō meris bemedo netum nebē garas. ¹⁹ Anutu vunēƙ vu nyēg bōp yi ƙatum ahē degwa rak gēlōng malangeri aggagga sēn yi monē bōpata lo.

Gēlōng jaspa nedo ya ahē degwa mugin.

Log gēlōng lapis lasuli sēn niraru lo netu luu.

Log gēlōng aget sēn niraru nebē lo netu lōö.

Log gēlōng nimewis emeral netu lubeluu.

²⁰ Log gēlōng sardoniks sēn ƙōƙ los veroo nesala yi lo netu nemadvahi.

Gēlōng ƙōƙ konelian netu videk ti.

Gēlōng krisolit sēn nisangsang lo netu videk luu.

Log gēlōng nimewis ngwē sēn beril lo netu videk lōö.

Log gēlōng nisangsang ngwē sēn topas netu videk lubeluu.

Log gēlōng nimewis ngwē sēn krisopres netu nemadluho.

Log gēlōng niraru ngwē sēn hiasint netu nemadluho-bevidek-ti.

Log gēlōng sekwahek agga ngwē sēn mala saƙap medenenēr arē nebē ametist lo netu nemadluho-bevidek-luu.

²¹ Log vong reping nemadluho-bevidek-luu sēn lo rak ƙumƙum veroo (perl) sēn yi monē bōp lo nemadluho-bevidek-luu. Deƙo ƙumƙum bōp bōp medesemu reping pin rak, gedesemu aggata pin vu nyēg saga rak goor yō meris bemala rangah rot nebē garas. ²² Log sa su halē dub-vabuung nedo loƙ nyēg bōp sēnē rē. Gaƙ Mehōbōp Anutu, mehō los niwēēk, luho Sipsip Nalu, yīƙ detu nyēg bōp sēnē yi dub-vabuung. ²³ Lob alam nyēg saga su rēƙ deƙa vu in hes los kwev nabē natum vu sir rē. Gaƙ Anutu niƙapiik netum raƙ nyēg saga, geSipsip Nalu tu nyēg sēnē yi ram. ²⁴ Om alam pin rēƙ dena ƙaƙ nyēg bōp sēnē yi rangah. Galam-los-bengōj vu dob rēƙ dengupin hir ƙupeƙ nivesa vesa medegeƙo mededok na. ²⁵ Su rēƙ debēhii ƙatum yi veluung avi rangah rē, gesu rēƙ nabuk doƙ doƙ nyēg sēnē rē. ²⁶ Alam pin rēƙ dengupin hir ngaa nivesa vesa los hir ƙupeƙ malangeri mededok na nyēg sēnē. ²⁷ Gaƙ ngaa ningōhek, gemehōnon sēn denevong ngaa nipaya aggagga lo, gemehōnon sēn denenēr gāƙek kuungsēn lo, og su rēƙ dedok na nyēg sēnē rē. Gaƙ alam sēn arēj neggēp loƙ Sipsip Nalu yi ƙapiya-mala-tumsēn-yi bē demedo malaj-tumsēn degwata lo mu mēm sēn rēƙ dedok na.

22

Bēl Los Kele Mala-tumsēn-yi

¹ Log angēr sēnē tato bēl bōp mala-tumsēn-yi vu sa, lob sa halē gemala rangah nebē garas. Bēl sēnē nebegi verup Anutu luho Sipsip Nalu hir sēa-los-arē benevaar meneya, ² beneyoh nyēg bōp yi aggata vuheng atov. Log kele mala-tumsēn-yi denare loƙ bēl sēnē nenga vahi vahi. Lob denesis anoj beron nemadluho-bevidek-luu neyoh vu ta pin. Denesis anoj raƙ kwev. Lob kele sēnē ris, og deyoh vu bē degevong bemehōnon niƙraksēn nijvesa ƙaƙ.

³ Log gāƙek maggin-yi sēn Anutu nēr raƙ mehōnon vu muginsēn lo, og ggoveƙ ya. Gaƙ su rēƙ medo nah gōkin rē. Anutu luho Sipsip Nalu hir sēa-los-arē rēƙ medo doƙ nyēg bōp sēnē. Log Anutu yi hur lo rēƙ degeƙo yi ƙaƙ. ⁴ Log mēm rēƙ degelē mala. Log arē rēƙ ƙaƙ gēp dabaj. ⁵ Su rēƙ buk doƙ nah gōkin rē. Log ram hen huk sēn netum lo, los hes hen huk sēn netum lo maya. Gaƙ Mehōbōp Anutu rēƙ gevong rangah vu sir. Lob rēƙ denatu alam-los-bengōj medegegin ngaa pin degwata los degwata.

Yesu Rĕk Duk Nom Pevis

⁶ Log angĕr nĕr vu sa bĕ, “Gagek pin sĕnĕ og yĕnon rot, beyoh vu bĕ alam pin devevong geving yi rot. Mehĕbĕp Anutu sĕn nevong yi Anon Vabuung vu alam-denĕnĕr-gagek-rangahsĕn in bĕ denanĕr yi gagek rangah lo, vong yi angĕr yam in bĕ nanĕr ngaa pin sĕn rĕk anon jak pevis lo vu yi hur lo pin.

⁷ Log Yesu nĕr bĕ, ‘Ham gwengo rĕ! Sĕk natĕk nĕk vu ham pevis.’ Mehĕti sĕn nesepa loĕ Anutu yi gagek sĕn neggĕp lok Anutu-yi-kapiya agi-yik ngaa sĕn rĕk anon jak vu tamusĕn lo-og mehĕ sĕnĕ kwa vesa!”

⁸ Log sa Jon, sa hango gagek sĕnĕ, gesa halĕ ngaa pin sĕnĕ. Sa hango los halĕ ggovek, log sa petev menahĕp lok angĕr sĕn tato ngaa pin vu sa agi mala, gesa bĕ gako yi jak. ⁹ Lok pevis menĕr vu sa bĕ, “Su gwevong nabĕ sĕnĕ! In sa hur ti yik nebĕ hong ving arim lo sĕn sir alam-denĕnĕr-gagek-rangahsĕn lo. Geyik hur mu sa nebĕ alam sĕn denesepa loĕ kapiya agi yi gagek lo. Gaĕ yik gwĕko Anutu yĕ timu jak.”

¹⁰ Lob nĕr vu sa ving bĕ, “Anutu yi gagek sĕn neggĕp lok kapiya agi, og su gegulin, in buk sĕn Anutu bĕ gevong ngaa pin agi dus rak ggovek ya. ¹¹ Om mehĕ sĕn nesepa loĕ ngaa nipaya lo, og yĕ medo gevong yi ngaa nipaya nabĕ saga rot. Gemehĕ sĕn nesepa lok ngaa ningĕhek lo, og yĕ medo gevong yi ngaa ningĕhek nabĕ saga rot. Log mehĕ sĕn nesepa lok ngaa nivesa lo, og yĕ medo gevong yi ngaa nivesa nabĕ saga rot. Gemehĕ sĕn nesepa lok ngaa nirĕp lo, og yĕ medo gevong yi ngaa nirĕp nabĕ saga rot.” ¹² Yesu nĕr bĕ, “Ham gwengo rĕ! Sĕk natĕk nĕk vu ham pevis. Lob sĕk gako nyĕvewen menĕk vu mehĕnon pin, lob sebo doĕ nah vu sir ti ti noh vu ngaa pin sĕn denevong lo. ¹³ Senĕo ti hevong bengaa pin anon rak vu muginsĕn, log sĕk semu ngaa pin menivesa jak vu tamusĕn. Sa mehĕ muginsĕn los tamusĕn. Setu ngaa pin degwasekĕ los yusekĕ. ¹⁴ Alam sĕn deneripek hir tob bemewis neraĕ lo, og kwaj vesa, in deyoh vu bĕ rĕk dega kele mala-tumsĕn-yi anon. Gedeyoh vu bĕ rĕk dedoĕ na katum nyĕg bĕp saga avi mena dedoĕ na. ¹⁵ Gaĕ alam sĕn nij paya verĕk yi nebĕ anĕo lo, los mehĕnon sĕn denevong parahek lo, galam sĕn denevong baggĕb lo, galam sĕn denesis mehĕnon medenediik lo, galam sĕn denejom rak vu keruung lo, galam pin sĕn ahĕj neving gagek kuungsĕn medenenĕr lo, og rĕk nah demedo nenga in Anutu yi nyĕg bĕp sĕnĕ.

¹⁶ Sa Yesu, sa hevong sa angĕr yĕk vu ham in bĕ nanĕr gagek sĕnĕ vu ham sĕn sa alam ham lo. Yik sa sĕnĕ sĕn Davit* yi mewis, besa degwa vu yi. Lob yik sa sĕnĕ sĕn Betuheng Majelĕĕ.”

¹⁷ Log Anon Vabuung luho Sipsip Nalu venĕ denĕr bĕ, “Genam!” Lob mehĕti bĕ gengo gagek sĕnĕ, og nanĕr nabĕ, “Genam!” Log nabĕ mehĕti ayo bev in bĕl, og nam, in mehĕti bĕ nanum, og yoh vu bĕ nam nanum bĕl-mala-tumsĕn-yi nyĕmasĕn.

¹⁸ Log sa bĕ nanĕr gagek niwĕĕk ata vu alam pin sĕn denengo gagek lok kapiya agi, rak ngaa sĕn rĕk berup vu tamusĕn lo nabĕ: Bĕ mehĕti gelu gagek ngwĕ doĕ na gagek sĕnĕ, og Anutu rĕk ngupin ngaa maggin pin sĕn nĕr meneggĕp lok kapiya agi nah vu yi. ¹⁹ Lob nabĕ mehĕti gelov gagek la bĕr in gagek sĕn rak ngaa tamusĕn-yi meneggĕp lok kapiya agi, og Anutu rĕk gelov yi bĕr gesu rĕk ga kele mala-tumsĕn-yi sĕnĕ anon rĕ. Gesu rĕk doĕ na nyĕg vabuung bĕp sĕn sa netatekin meneggĕp lok kapiya agi rĕ.

²⁰ Mehĕ sĕn nĕr ngaa pin bĕ rĕk anon jak agi nĕr bĕ, “Sĕk nom pevis yĕnon rot!” Ēĕ, oga! Mehĕbĕp Yesu, genam!

²¹ Mehĕbĕp Yesu yi semusemu nĕk gĕp geving ham pin. Yĕnon.

NETATEKIN DEGWA

alabaster Alabasta og yik gelöng veroo ti. Denesemu buayo lu ngaa rak, beyi monë böpata.

alam-deneko-takës Alam Yuda denelë hir alam sën deneko takës lo paya, in derak ni bë denetetuhin sir gedeneggodek hir monë vahi sevök, gak su deneko takës niröp rë.

Asia Asia sënë og distrik ti dus vu Epesus lu Kolosi, gak su nyëg böp Asia sën Saina lu Sapan gedob vahi sagu lo rë.

Babulon Babulon og nyëg böp ti. Rëk lok 1Pt 5:13 Pita netahu rak nyëg böp Rom sën negin dob pin lo. Log alam vahi yik kwaj nevo sën Jon peggin rak Babulon lok Nebë Pesepsën 14:8 lo bë yik mak nebë saga ving. Rëk alam vahi kwaj nevo bë peggin rak mehönnon pin sën nij nelëlin Kerisi losho yi alam bedenesis begö vu sir lo. Om Anutu rëk kevoh alam nebë sënë bemalaj nama na verök yi.

Belsebul Arë Belsebul sënë, og alam Kanaan hir anutu kuungsën ti arë. Lob alam Yuda denenër rak memö nipaya hir ggev böp Satan ving. Om sën denelë bë Yesu nevong bememö nipaya to deneya in mehönnon, lob kwaj nevo bë mak memö nipaya hir ggev Belsebul nelok vu yi menetii. In Belsebul og memö nipaya hir ggev, om mak memö deneggönengin yi.

Buk-ggöksën-yi Alam Yuda kwaj nevo buk sën Anutu ko sir vër in Ejep wirek lo yoh vu ta pin. In lok buk saga, og Anutu yi angër ggök alam Israel geya mesis alam Ejep naluj aguu pin. Om sën denenër buk sënë arë nebë Buk-ggöksën-yi, lob deneko rak yoh vu soda dahis ti neyoh vu ta.

Buk-sewahsën-yi Alam Yuda denesepa lok Anutu yi horek bedenesewah yoh vu buk sën netu nemadvahi-bevidek-luu lo pin. Rëk gwëbeng sënë og hil nanër buk sënë bë Sarerë, log hil kwad nevo buk sën Yesu kedi rak yah vu bedub lo behil nesewah lok genehalë Soda. Alam Yuda denenër bë su degevang huk dok Buk-sewahsën-yi. Log deneko buk mewis rak lok siks krök sehuksën beneya rot beyah neto siks krök sehuksën ngwë ggökin, lob neggovek ya gengwë neverup nebë saga. Om sën dus nerak Buk-sewahsën-yi, og su deyoh vu bë degevang huk dok siks krök sehuksën rë, in sagak detök ya Buk-sewahsën-yi.

Davit yi mewis/degwa vu Davit Alam Yuda denenër mehö sën denegin lo bë Kerisi, log denenër arë ngwë rak yi ving nebë Davit Nalu. Rëk mu su Davit nalu yönon rë gak Davit diik yö wirek, rëk alam Yuda denesupin naluj lo, buj lo, tavaj lo, kenuj lo, gehir mewis lo pin lok yah ti medenenër bë naluj. Om nabë hil pekwë dok hil ayed niröp, og hil nanër Kerisi nabë: Davit yi mewis, ma, degwa vu Davit. Davit sënë og alam Israel hir mehö- los-bengö ti sën Anutu ggooin rak belok yah Saul ben wirek rot lo. Yi mehö-los-bengö niwëëk ata besupin Yuda degwa nemadluho-bevidek-luu lo pin yah revuh ti barëj böp rak, om delë yi bë hir mehö-los-bengö sogek gedeneko arë rak.

denepekwë monë Nabë alam Rom debago ngaa vu alam Yuda, og denebago rak yö hir monë vu sir. Galam Yuda yö hir monë neggëp ving, rëk mu yö agga ngwë. Om nabë mehöti kwa nevo bë getung monë seriveng vu Anutu, og su rëk getung alam Rom hir monë natu seriveng rë. Gak getung alam Yuda yö hir monë niröp natu seriveng og mëm yoh vu. In denenër bë alam Rom hir monë og nipaya gesu yoh vu rë. Om sën alam la denedo lok dub-vabuung-böp, in nabë mehöti kwa bo nabë getung seriveng rëk kol alam Rom hir monë mu, og depekwë yi monë dok nah alam Yuda hir monë. Log denejom monë teka vër rak sën depekwë agi ving.

gemul Gwelë na mul

Genesaret Genesaret og ngaggee böp Galilea arë ti sënë, garë ngwë nebë ngaggee böp Tiberias. Yik dekol alam Rom hir mehö-los-bengö Tiberius arë sënë medenër rak ngaggee gerak beggang-bu ti ving.

go Yesu tatekin yi gägek sënë vu sir rak kele pik, in yö nare bej beyö derak ngaa saga ni nivesa. Rëk he pekwë gägek sënë manër rak yom **go** in hil ngo narak go yi aggata ni menehero. Mt 24:32; Mk 13:28; Lk 21:29. Gehe kevu rak hil ngo hil ngaa vahi ving nebë saga, in hil ngo narak hir aggata ni.

gerah navimin Gwelë na **rah navi**

gwerah navimin Gwelë na **rah navi**

Herot Nabë gwelë ggev sën Herot, og rëk kwam kwam nabë ti tena. In Herot lubeluu. Ngwë muginsën sën denenër yi bë Herot Böp, sën sis hurmahen vu Betlehem medediik lo, log diik ving nebë sën gägek neggëp lok Mt 2:19 lo. Log tum nalu arë nebë Herot Antipas, lob yi sënë sën ketöv Mehö-neripek-alam Jon kwa lo. Log Herot Böp bu arë nebë Herot Agripa I. Sën tung Pita lok ya karabus lok mëm bebën yom lov ahë mediik lo. Gägek rak sënë meneggëp lok Sn 12. Log Herot ti sën, Herot Böp tava bedenener bë Herot Agripa 2 lo, ko avëhnö Bernisi sën luho amaj timu lo netu venë. Log avëhnö ngwë Drusila berak vu kiap Peliks sën Rom ti lo. Yik Agripa sënë sën luho venë yam medo denengo Paulus genevong yi gägek ggëp Sisarea lo. Gwelë dok Sn 25:13 bena rot.

Jon nalu Simon Pita ama Jon yö ngwë. Su Jon sën kevu Yesu bengö lo rë, gesu Jon sën mehö neripek alam lo rë.

kap Yesu peggirin gägek sënë menër rak bë nanum dok kap. Rëk mu sënëk nenër rak ngaa nisangsën sën rëk natök vu yi lo. Mt 10:22. Log nër rak kap sënë, genër rak bël-ripekсэн ving meneggëp lok Mk 10:38 ving, og bël-ripekсэн saga, yik peggirin rak sën bare jak kelepeko menadiik lo. Lok Mt 26:39; Mk 14:36; Lk 22:42, og yik nër kap ggökin, rëk he kevu niröp lok saga bë 'maggin'.

kelepeko Nabë mehöti nadiik jak kelepeko og ngaa nimumsën böpata rot. Om alam sën denevong ngaa nipaya lo, og gavman deyoh vu bë deketöv kwaj ma, degelu sir jak kele medenadiik, rëk mu denesis rak ya kelepeko in bë hir alam nij namum böpata. Denevong in bë alam sën nij paya verök yi lo denadiik jak los nij gesang ata. Rëk alam Yuda los Rom devong Anutu Nalu Yesu Kerisi mediik rak kelepeko nebë alam nij paya saga, gesu deggönengin rë. Log Yesu nër bë alam desepa dok yi medekerë maggin jak buk, rëk peggirin rak kelepeko. Gwelë dok Mt 10:38, 16:24; Mk 8:34, 10:21; Lk 9:23, 14:27

Kerisi Alam Yuda denevo kwaj in mehö sën denenër arë nebë Mesia lo bë rëk nam. Log denenër arë sënë lok Grik ayej bë Kerisi. Arë sënë degwa nebë: Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah vu yi. Om nabë gwelë Yesu arë ngwë sën Kerisi agi, og yik degwa nebë sënë.

Levi Alam sën denenër sir bë alam Levi lo, og sir saga depum rak Yakop nalu Levi, lob Anutu ggooin sir saga mu rak in bë dedok vu alam-deneko-seriveng medegevong huk dok dub-vabuung ayo. Rëk mëm yik alam Levi sën depum rak Levi yi mewis ti sën Aaron lo mu sën yö denetu alam-deneko-seriveng in debesi.

mana Mana og yik nos sën Anutu nevo vu alam Israel yoh vu buk yö vu wirek lok buk sën deneyoh nyëg-yu-meris medeneya lo. Denenër nos sënë arë nebë mana, gedegwa nebë 'Va ti saga?'

mastet Mastet og alam Yuda hir jojeng ti. Mastet gahis og mahen rot, genos vahi pin gahis kesuu, rëk kip berig kesuu jojeng vahi pin beböp nebë paya ti.

mehö-neko-takës Gwelë nah sën he kevu gägek rak alam-deneko-takës meneggëp nyë lo.

mul Matai lu Markus denenër bë Yudas mul Yesu in bë tato yi niröp vu alam-begö-yi. Gagek sënë su gagek nipaya rê, gaḵ yik alam Yuda yô hir aggata nebë sënë. Yuda maluh su denejom nemaj nebë sën hil gwëbeng-ë rê, gaḵ yik denemul hir alam bengij in bë tato nabë ahëj neving sir. Rëḵ mu Yudas og vong paya in peggirin ngaa nivesa sënagi yah tu nipaya in mul Yesu in bë tato yi rangah vu alam-begö-yi.

mur Mur sënë yik marasin nimengëes ti beyi monë böp. Denenum los wain in bë navij su gesang böp lob devo vu Yesu rak kelepeḵo rëḵ su num rê. Log denerikin rak hir heljëng ving in bë su nivë na pevis.

najom nema Paulus kevu vu Kerisi-yi-alam bë ahëj geving sir og degemul sir, rëḵ he pekwe niröp loḵ hil ayed bë denajom nemaj in hil najom nemad menarak ni.

nerah Gwelë na rah navi

nikegwi Alam Yuda denekepain ngaa ti og denevong nebë sënë in bë mehö ngwë degepuh og dejak ni, om denevesi kele ti nikegwi medenejegwi rak kepasën. Denejegwi kele nikegwi sënë rak hir kapiya, geveluung avi lu ngaa ngahisekë, lob denetung yô hir kanak agga ti ti rak. Om nabë mehö ngwë kehe kele nikegwi gegelë yi kapiya, ma, dok na yi beggang ayo, og ala rëḵ jak ni in kele nikegwi puvin geḵanak vong paya gemehö nipaya saga su yoh vu bë semu nah rê.

oliv Oliv yik kele ti denegga anon gedenepip meru menare in denevesi nos rak yoh vu buk gedenetetuk rak nos medenegga ving. Log denetöo loḵ hir ram in natum buk vu sir. Oliv anon og nebë vasuung anon rëḵ nenyëm nebë döleng.

Paradis Alam Yuda denër Paradis rak huk malangeri sën Anutu tung Adam luho Eva loḵ vu nyëmuḡinsën lo. Lob kwaj nevo bë alam nij vesa denadiik loḵ mëm na demedo doḵ nyëḡ saga in lob degegin buk sën Anutu gengo gagek lo.

Parisai Alam Parisai og alam Yuda yu ti sën detu alam horek yi. Deneggöneng in ngaa pin sën nevong benij ngöhek nerak lo. Sir alam ggev bedeneseпа loḵ alam hib hir horek pin medenepiik vu los dahis in bë su dekeyëh ti. Denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo, log denenër bë hil nadiik rëḵ hil su rëḵ malad nama na veröḵ yi rê, gaḵ hil rëḵ bare na Anutu mala beseggi hil gagek bebo nyë wewen dok nah vu hil. Denelë Yesu paya medenesis begö vu yi in su nesepa loḵ alam hib wirek hen hir horek pin sën yô deneseпа loḵ lo rê.

pik Kele pik sënë yik nos ti banon nebë jabuk. Alam Yuda denevaroh kele sënë loḵ hir huk lu ngaa, in nengën nivesa.

praginsëj Praginsëj og kele ti nikegwi beyi monë böp. Alam Yuda devesi in reggu nivesa berup na tagwaveḵ doḵ dub-vabuung-böp lu ngaa.

rah navi Alam Yuda hir horek wirek hen nër bë: Nabë avëh ti geko nalu maluh ti geto, beyi buk natu nemadvahi-bevidek-löö jak, og degerah navi. Lob horek niwëëḵ besu deyoh vu bë dekeyëh rê, om nabë buk saga balek Buk-sewahsën-yi ti, og yik denerah loḵ, gesu deneggöneng rê. Om sën loḵ Jn 7:22 Yesu nër yah vu sir in sën ahëj sengën vu yi bë keyëh Buk-sewahsën-yi in sën nevong mehöti benivesa rak loḵ lo, rëḵ yik sir ving. Denejom horek wirek hen sënë ahon medenekeyëh Buk-sewahsën-yi ving.

Sadukai Alam Sadukai og alam Yuda yu ti. Sir alam böp medeneḡin dub-vabuung-böp. La og alam-denko-seriveng, log ti og tu alam-denko-seriveng hir yusekë. Denepiik vu horek pin sën Anutu vo vu Moses wirek lo medeseпа loḵ. Rëḵ su denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo rê, gedenenër bë hil nadiik bermalad nemaya veröḵ yi gaḵ hil kenud su ya

denedo rë. Om sën denelë Yesu paya gedenesis begö vu yi in su nesepa loḵ sir rë.

salpa Salpa og yikḵ gelöng nisangsang ti. Yoh vu bë natum mega hil. Genatöḵ vu gëp dob len la, gevu kedu sën netetap lo. Netetap og salpa netum ving gereggu nipaya verup neya.

Samaria Alam Samaria og su alam Israel sogek rë. In dekehe sir vër in alam Yuda loḵ Davit bu Rehoboam yi buk, log deḵo alam-yu-ngwë la vu Asuria yam belösho desarömin sir, rëḵ yikḵ denejom raḵ vu Anutu sogek. Rëḵ mëm su denegga rak alam Yuda rë, gesu deneya dub-vabuung-böp Yerusalem rë, gaḵ losho alam Yuda denelë sir paya. Lob yö denejom raḵ vu Anutu vu kedu Gerisim ggëp yö hir dob.

Silvanus Silvanus arë ngwë nebë Silas sën hil nehalë loḵ Sinarë Hir Huk bë nelöḵ vu Paulus in huk rot lo.

Sisar Alam Rom detu ala medenegin alam Yuda, lob alam Yuda denetë takës vu sir. Lob alam Rom denenër hir mehö-los-bengö loḵ ayej bë Sisar.

takës Gwelë doḵ sën he kevu gagek raḵ alam-deneḵo-takës meneggëp nyë.

Teopilus Lukas kevu Yesu bengö ya vu mehöti arë nebë Teopilus lob kevu Sinarë Hir Huk ya vu Teopilus ving. Lukas og yikḵ yi dokta-niraksën-yi ti, rëḵ neḵo loḵ nyëḡ in bë nanër Yesu bengö rangah geving. Om nabë gwelë doḵ Sinarë Hir Huk og nekevu ngwë nebë 'sir' log nekevu ngwë nebë 'he', in nedo buk vahi ving sir log buk vahi og su nedo ving sir rë.

Tiberias Tiberias og yikḵ ngaggee böp Galilea arë ti, gare ngwë nebë Genesaret. Log nyëḡ ti arë nebë Tiberias ving. Yö nedo ngaggee böp nenga.

wain mewis Alam Yuda denetöo wain loḵ ya memëḵ navi, log deneduu avi niwëëḵ menedo. Lob buk sën denetöo loḵ ya nyëdahis lo, og yikḵ wain ahë yes, rëḵ mëm yö medo nesol memëḵ navi bemëm niwëëḵ nerak. Om nabë denatöo wain mewis doḵ na memëḵ navi mugeng, og ahë sekë raḵ om rëḵ nakweek lob wain keseh megeto mena.

wël Wël sënë og denepip kele oliv anon bedeneḵo meru, lob denevesi hir nos rak, gedenerikin rak navij, gedenetöo loḵ ya hir ram in natum vu sir.

wit Wit og yikḵ nos mahen ti nebë padi.

yiist Yiist og yikḵ ngaa mahen teka rëḵ denetee los parawa, lob neköd parawa menerig, lob mëm denevesi brët rak.